ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାର

ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀର ଐତିହ୍ୟ ଓ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ଅନବଦ୍ୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି – ଝଙ୍କାର । ଦୀର୍ଘ ଚାରି ପିଢ଼ିର ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଏ ଐତିହ୍ୟସମ୍ପନ୍ନ ପତ୍ରିକା ଦେଶର ଲେଖକ ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀବର୍ଗଙ୍କ ପ୍ରିୟ ମୁଖପତ୍ର ହୁଏଁ, ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ସଚେତନ ଓ ସଂସ୍କୃତିସମ୍ପନ୍ନ ପାଠକବର୍ଗଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଆଦରଣୀୟ ।

'ଝଙ୍କାର' – ପଚାଶ ବର୍ଷର ସାରସ୍ୱତ-ସଂସ୍କୃତିର ନିଖୁଣ ନଖଦର୍ପଣ । ଆଧୁନିକତାର ଉତ୍ତରଣ ଓ ଅତିକ୍ରମଣର ଉପାଖ୍ୟାନର ଭାବରେ ଏ ପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ବହୁ ସାରସ୍ୱତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି-ସାଧନା ସମ୍ପର୍କରେ 'ଝଙ୍କାର' ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ମୁଖପତ୍ର ।

ପଚାଶ ବର୍ଷର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗତି, ପ୍ରବୃତ୍ତିରେ ଝଙ୍କାରର ସଂପୃକ୍ତି ସହିତ ଏକ ସୁଦୀର୍ଘ ଲେଖକୀୟ ରଚନା-ପଞ୍ଜି – ଏ ସନ୍ଦର୍ଭ ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନନ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର
ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ
ଝଙ୍କାର

ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାନ୍ଦ

ପ୍ରାଚୀ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ
ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ-୨

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାର

ଲେଖକ : ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାନ୍ଦ

ପ୍ରକାଶକ : ଗଙ୍ଗାଧର ତ୍ରିପାଠୀ,
ପ୍ରାଚୀ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ,
କଟକ - ୭୫୩୦୦୨

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ : ୨୦୦୦

ପ୍ରଚ୍ଛଦ : ବିଜୟ ପ୍ରଧାନ

ମୁଦ୍ରଣ : ଟେକ୍‌ନୋ ଆର୍ଟସ୍ ଅଫସେଟ୍,
କଲ୍ୟାଣୀନଗର, କଟକ-୧୩

ଡି.ଟି.ପି : କସ୍‌ମିକ୍ କମ୍ପୁଟର ଏଣ୍ଡ୍ କମ୍ୟୁନିକେସନ୍

ମୂଲ୍ୟ : ୧୫୦/-

ODIA SAHITYARA BIKASA O BIBARTANARE JHANKARA

Author : Gobinda Chandra Chand

@ Archana Singh

Publisher : Gangadhar Tripathy,
Prachi Sahitya Pratisthana, Binod Behari,
Cuttack - 753 002, Ph: 619037

First Edition : 2000

Price: 150/-

ପିତା କ୍ଷୀରୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର
ଓ
ମାତା ପ୍ରେମଲତାଙ୍କୁ...

ମନକଥା

ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ରଚନାବଳୀ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଅବକାଶରେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର' (୧୯୪୯)ର ପୁରାତନ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇବାର ଏକ ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ଏହି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି(୧୯୪୮-୧୯୬୮) ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ପୃଷ୍ଠା ପଟଳରେ ଉତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସମ୍ପନ୍ନ ବୈଚିତ୍ର୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିବିଧତାମୟ ସାରସ୍ୱତ ରଚନାଚୟ, ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରବୀଣ ସାହିତ୍ୟକାରଙ୍କ ସହ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମଣ୍ଡିତ ତରୁଣ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ମହତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏଥିପ୍ରତି ସୃଷ୍ଟିକଲା ମୋ ମନରେ ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମୋହନ । 'ଘର','ପିତା ଓ ପୁତ୍ର', 'ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶେଷହସ', 'ଅନ୍ଧରାତିର ସୂର୍ଯ୍ୟ' 'ମନମର୍ମର', 'ଅନ୍ଧଗଳିର ଅନ୍ଧକାର', 'ସ୍ୱର୍ଗରେ ଇମର୍ଜେନସି', 'ଟାଇପ୍ ଫୋର୍', 'ଭଙ୍ଗା ଖେଳନା', 'ରବିବାସରୀୟ ସଂଗୀତ', 'ପାଟଦେଈ', 'ଓଟ', 'ରୂପାନ୍ତର','ଗ୍ରାମପଥ', 'ସୁନାସିଂହର ସ୍ୱପ୍ନ', 'କାଠଘୋଡ଼ା ପାଣି ପି','ଅଳକା ସାନ୍ୟାଲ', 'ଛୁଟିର ଖରା', 'ବେଙ୍ଗ', 'ଗୋବର ଗଣେଶ', 'ଜରା ଶବରର ସଂଗୀତ', 'ଅଗ୍ନିପୃଥୀ', 'ଲଣ୍ଡନ', 'ଚନ୍ଦ୍ରମାର ଚୁଡ଼ି', 'ଲାଲ ପାଗୋଡ଼ାର ପ୍ରେତ', 'ଅତିମାନବ' ଆଦି ବହୁ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି ସହିତ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ସମୃଦ୍ଧ ସମାଲୋଚନା ମନ ଭିତରେ ଉଦ୍‌ବେଳନ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ମୁଁ ରୋମନ୍ଥନ କରିଛି ଏହି ସୃଷ୍ଟି ସମୂହର ପ୍ରଭାବକୁ ବାରମ୍ବାର,ପାଇଛି ଅନିର୍ବଚନୀୟ ଆନନ୍ଦ । ମୋ ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପରଠାରୁ ଏହା ପ୍ରତି ରହିଆସିଛି ଅହେତୁକ ଆକର୍ଷଣ । ''ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାର'' ସଂଦର୍ଭ ଏହି ସମ୍ମୋହନ, ଉଦ୍‌ବେଳନ ତଥା ଅନିର୍ବଚନୀୟ ଆନନ୍ଦର ସାର୍ଥକ ଫଳଶ୍ରୁତି ।

ହଁ, ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ରାଜରାସ୍ତା ପ୍ରଶସ୍ତ କରାଇବାର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି 'ଝଙ୍କାର' । ବଳିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଅଭାବବୋଧ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରି 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ', 'ସହକାର' ପରେ 'ଝଙ୍କାର'

ଓଡ଼ିଶାର ସାରସ୍ୱତ ବିଭୂତିକୁ ଅନିର୍ବାଣ କରିରଖିବାର ଦାୟବଦ୍ଧ ଭୂମିକାକୁ ନିଷ୍ଠାର ସହ ନିର୍ବାହ କରି ଆସିଛି । ଆଜି ଏହା ପତ୍ରିକା ନୁହେଁ- ଏକ ପରମ୍ପରା । ଏହି ପରମ୍ପରାର ପବିତ୍ର ପ୍ରବହମାନ ଧାରାରେ ଅବଗାହନ କରି ବହୁ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ସଫଳତାର ଶୀର୍ଷ ସୋପାନକୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି । ଆଜି ସର୍ବଭାରତୀୟ ଦରବାରରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଯେଉଁ ବିଜୟ ବୈଜୟନ୍ତୀ ସଦର୍ପରେ ଫର ଫର ହୋଇ ଉଡ୍ଡୀୟମାନ, ସେଥିରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଅଗ୍ରଣୀ ଭୂମିକା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଉତ୍କର୍ଷ ଓ ନିଷ୍କର୍ଷ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ । ପ୍ରତିଫଳିତ ଓଡ଼ିଶାର ପାଠକୀୟ ଅଭିରୁଚି ଓ ଲେଖକୀୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ । କେବଳ କଲମକାଳିରେ ନୁହେଁ; ରଙ୍ଗତୂଳୀ ଓ ଛାୟାଛବିରେ ସମୟ, ସମାଜ ଓ ଜନମାନସର ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଅଙ୍କିତ । ବିରାଟ କାନ୍‌ଭାସ୍ ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଟି ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସଂଦର୍ଭଟି ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏହି ସଂଦର୍ଭ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସମ୍ପର୍କରେ ଗବେଷଣାର ପଥ ପରିଷ୍କାର କରିବ ବୋଲି ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଛି ।

ସଂଦର୍ଭର ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ- 'ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପରମ୍ପରା ଓ ଝଙ୍କାର' । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ପ୍ରସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଭୂମିକା, ଝଙ୍କାର ଭଳି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମଜାତକ ସମ୍ପର୍କରେ ସବିଶେଷ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ କବିତା, ଗଳ୍ପ, ନାଟକ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ରମ୍ୟରଚନା, ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି 'ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି ଓ ଆକଳନ' ଶୀର୍ଷକ ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦରେ । ସୀମିତ ପରିସର ହେତୁ ସୃଷ୍ଟି ସଂଭାରର ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ସଂପଦ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଏଥିରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି । ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଗବେଷଣା ପତ୍ରିକା ରୂପେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଖ୍ୟାତି ସର୍ବଜନବିଦିତ । ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଦୀର୍ଘ ପଚାଶ ବର୍ଷର ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚନା ସହିତ ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ପ୍ରକୃତି ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ପ୍ରଦତ୍ତ । ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକୀୟ ସେହି ପତ୍ରିକାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ସ୍ଥାନିତ ସୃଷ୍ଟି ସମୂହର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ପରିଚୟ ଦିଏ । ଉଚ୍ଚମାନର ସମ୍ପାଦକୀୟ ସମ୍ପାଦକ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଉଭୟ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଓ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ଉପରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଆଲୋଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଝଙ୍କାର ସହ 'ବିଷୁବ ମିଳନ'ର ସମ୍ପର୍କ ବେଶ୍ ନିବିଡ଼ । ଝଙ୍କାରକୁ ବିଚାର କଲାବେଳେ ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ଏଡାଇବା ସାମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଷୁବ ମିଳନ ଓ ଝଙ୍କାରର ସମ୍ପର୍କ, ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣ, ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ନେଇ 'ବିଷୁବ ବିଚାର' ଶିରୋନାମାରେ ପଞ୍ଚମ ପରିଚ୍ଛେଦଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଉପସଂହାରରେ ସଂଦର୍ଭର ସମଗ୍ର ବିଷୟବସ୍ତୁର ସାର ନିର୍ଯ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶିତ । ସଂଦର୍ଭର ପରିଶିଷ୍ଟରେ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ରଚନା, ପ୍ରଥମ ସମ୍ପାଦକୀୟ, ଝଙ୍କାରରେ

ପ୍ରକାଶିତ ସମସ୍ତ ରଚନାବଳୀର ପରିସଂଖ୍ୟାନ ତାଲିକା ସହିତ ବହୁ ତଥ୍ୟ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟକାରଙ୍କ ମତାମତ ଓ ଉପାଦେୟ ଫଟୋଚିତ୍ର ସନ୍ନିବେଶିତ ।

ସଂଦର୍ଭ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ କରିଥିବା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର'ର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନୃସିଂହହରି ମହତାବ ମୋର ସର୍ବାଗ୍ରେ ସ୍ମରଣୀୟ ।

ଏ ସନ୍ଦର୍ଭ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ ଡଃ ମନୋରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଉପାଦେୟ ପରାମର୍ଶ; ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି, ଡଃ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ, ଡଃ ରତ୍ନାକର ଚଇନି, ଡଃ ନଟବର ଶତପଥୀ, ଡଃ ବିଜୟ କୁମାର ଶତପଥୀ, ଡଃ ପ୍ରଦୀପ୍ତ କୁମାର ପଣ୍ଡା ଓ ଗିରିଜା କୁମାର ବଳୀୟାର ସିଂହଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ସମୟ ଉପଯୋଗୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ଗବେଷଣାର ସଫଳତା କାମନା କରି ଜ୍ଞାନପୀଠ ବିଜେତା ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ ଠାରୁ ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଯାଏ ବହୁ ଯଶସ୍ୱୀ ସ୍ରଷ୍ଟା ସେମାନଙ୍କ ବହୁମୂଲ୍ୟ ସମୟରୁ କିଛି ବ୍ୟୟ କରିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହୃଦୟତାକୁ ଜୀବନରେ ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ ।

ସନ୍ଦର୍ଭଟିକୁ ଶୋଭନୀୟ କରିବାରେ ବନ୍ଧୁ ନୀଳମଣି ମୃଧାର ଓ ଶିଳ୍ପୀବନ୍ଧୁ ରାଜେଶ ନାୟକଙ୍କ ଶ୍ରମ କେବେ ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଝଙ୍କାର ଲେଖକଙ୍କ ରଚନା ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି ସମୟରେ ପତ୍ନୀ ଅର୍ଚ୍ଚନା ସିଂହ, ବଂଧୁ ଆଶୁତୋଷ ମିଶ୍ର, ସୁଷମାରାଣୀ କର; ଅନସୂୟା ସିଂହ ଓ ସାନଭାଇ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ଦାସଙ୍କ ଶ୍ରମ ମଧ୍ୟ ସ୍ମରଣୀୟ । ଏହି ଅବକାଶରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ବହୁତ ଧନ୍ୟବାଦ । ଲେଖକଙ୍କ ରଚନା ତାଲିକାରେ ତ୍ରୁଟି ରହିବା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ! ଏଥିପ୍ରତି ସଦୟ ଦୃଷ୍ଟିଆକର୍ଷଣ କଲେ ଏହାକୁ ସଂଶୋଧନ କରିନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରାଯିବ ।

ଏହାକୁ ପୁସ୍ତକ ରୂପେ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିବାରୁ ପ୍ରାଚୀ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଓ ବଂଧୁ ଗଙ୍ଗାଧର ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କୃତଜ୍ଞ । ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ଶକ୍ତି ଓ ବିଭୁ ଙ୍କୁ ।

ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା, ୧୯୯୯ — *ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାନ୍ଦ*

ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ସାଧୁସୁନ୍ଦର ଦାସ

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ

ସୂଚୀ

ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ ୧-୩୦

ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ଝଙ୍କାର

ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଭୂମିକା (୪), ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା (୮), ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମକାତକ ଓ ଏହାର ଐତିହାସିକ ଆବଶ୍ୟକତା (୨୨)

ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ ୩୧-୬୩

ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି ଓ ଆକଳନ

ଆଧୁନିକ କବିମଣ୍ଡଳ ସୃଷ୍ଟିରେ ଝଙ୍କାରର ନେତୃତ୍ୱ (୩୨), ଆଧୁନିକତା ପ୍ରତି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ (୪୩), ଗଳ୍ପ ଓ ଗଳ୍ପକାର (୪୪), ନାଟକ ଓ ନାଟ୍ୟକାର (୫୦), ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଉପନ୍ୟାସିକାର (୫୩), ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ(୫୬)

ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ ୬୪-୯୦

ସମାଲୋଚନା

ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୭୪), ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଗଳ୍ପ ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୭୭), ଆଧୁନିକ କବିତା ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୭୮), ନାଟକ ସମାଲୋଚନା (୭୯), ପ୍ରବନ୍ଧ ସମାଲୋଚନା-ଅନୁବାଦ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୮୦), ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସମାଲେଚନା (୮୨), ସାହିତ୍ୟିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୮୩), ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖକ ବିଶେଷଙ୍କ ସମ୍ପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା (୮୪), ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୮୫), ଭାଷା ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନା (୮୬),କଳା ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା (୮୮), ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା (୮୯)

ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦ ୯୧-୧୧୩

ସଂପାଦକୀୟ : ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ

ଝଙ୍କାର ସଂପାଦନରେ ସଂପାଦକ ବୃନ୍ଦ (୧୧୧)

ପଞ୍ଚମ ପରିଚ୍ଛେଦ ୧୧୪-୧୩୭

ବିଷୁବ ବିଚାର

ଝଙ୍କାର ଓ ବିଷୁବ ମିଳନ (୧୧୪), ବିଷୁବ ମିଳନ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ପଥେ (୧୧୫), ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣ (୧୨୧), ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୨୪)

ଷଷ୍ଠ ପରିଛେଦ ୧୩୮-୧୫୦

ଉପସଂହାର

ସପ୍ତମ ପରିଚ୍ଛେଦ ୧୫୪-୩୯୮

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୧

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ସମ୍ପାଦକୀୟ 'ସାମୟିକୀ' (୧୫୪), ଝଙ୍କାର (୧୫୬), ଶଙ୍କିତା (୧୫୮), ବିପ୍ଳବ ପୁରସ୍କାର (୧୬୦), ଝଙ୍କାର ପୁରସ୍କାର (୧୬୧), ବିଗତ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଲେଖାର ପରିମାଣ (୧୬୪),

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୨

ମତମନ୍ତବ୍ୟ (୧୬୭)

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୩

ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀର ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଗଳ୍ପ, ନାଟକ, ଏକାଙ୍କିକା ଓ ଉପନ୍ୟାସ (୧୯୫)

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୪

ପଚାଶ ବର୍ଷର ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧ, ଆଲୋଚନା, ରମ୍ୟରଚନା ଓ ଭ୍ରମଣକାହାଣୀ (୨୪୮)

ପରିଶିଷ୍ଟ - ୫

ପଚାଶ ବର୍ଷ ଝଙ୍କାରର କବିତା (୩୨୦)

□□□

ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ

ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରା ଓ ଝଙ୍କାର

ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରା ଧର୍ମରୁ ସମ୍ବାଦ ଓ ସାହିତ୍ୟ ପୁଣି ହସ୍ତଲିପିରୁ ମୁଦ୍ରିତ ରୂପକୁ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି 'କୁଜିବର ପତ୍ର' (୧୮୦୦)ରୁ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' (୧୮୬୬) ଓ 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' (୧୮୭୩)କୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । 'କୁଜିବର ପତ୍ର', 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' କିମ୍ବା 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' ଏଠାରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ନୁହନ୍ତି, ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିନିଧି ମାତ୍ର । ପ୍ରଥମଟି ଧର୍ମଭିତ୍ତିକ ପତ୍ରିକା ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ଯଥାକ୍ରମେ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ର ଓ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା । ପ୍ରଥମଟି ହାତଲେଖା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦୁଇଟି ମୁଦ୍ରିତ । ଓଡ଼ିଶାର ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପରମ୍ପରା ପ୍ରାଚୀନ ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଶତାବ୍ଦୀର ଅବଧି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ମହାତ୍ମା ସାଧୁ ସୁନ୍ଦର ଦାସ (ସୁନ୍ଦରା ବାବାଜୀ)ଙ୍କଠାରୁ ଏହାର ଶୁଭାରମ୍ଭ ।[୧] ତାଙ୍କ ସମ୍ପାଦିତ ହାତଲେଖା ପତ୍ରିକା 'କୁଜିବର ପତ୍ର'ରୁ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପରିସର କ୍ରମ ବିକଶିତ । ଏହି ବିକାଶ କ୍ରିୟାରେ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ଭୂମିକା ଯେପରି ସ୍ମରଣୀୟ, ଏହାକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମାଧ୍ୟମରୂପେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିବାରେ ନବୋଦ୍‌ଥିତ ଯୁବଶକ୍ତିର ସଫଳ ଓ ସଚେତନ ପ୍ରୟାସ ସେପରି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଧର୍ମମୂଳକ ଆଲୋଚନା, ସାମୟିକ ସମ୍ବାଦକୁ ନେଇ ପ୍ରକାଶିତ ମିଶନାରୀ ପତ୍ରିକା । 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ' (୧୮୪୯), 'ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା' (୧୮୫୬), ଓ 'ଅରୁଣୋଦୟ (୧୮୬୧)'ର ପ୍ରଚାର ପ୍ରସାର ଆତ୍ମସଚେତନ ଶିକ୍ଷିତଶ୍ରେଣୀ ଅଭାବ ଓ ଅମାର୍ଜିତ, ଅପରିପକ୍ୱ ରଚନା କାରଣରୁ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ ଏହି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପ୍ରୟାସ

୧." This Sadhu may be called 'Doyen of Journalist' in Orissa as the first published manuscript Oriya Newspaper" Kujibar Patra" from 1800 to 1838 A.D. commenting on multifarious, subjects- Sahu, Lakshmi Narayan (Pamphlet No.4 Mahatma Sadhu Sundar Das of Kujibar Math' of Choudwar. Cuttack - 1946

ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରବାହକୁ ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇଲା । ନାଇଁ ମାମୁଁ ଠାରୁ କାଣା ମାମୁଁ ଭଲ ନ୍ୟାୟରେ ସେହି ମହାନ୍ ଉଦ୍ୟମ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ । ଦେଶୀୟ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଥମ ସମ୍ବାଦପତ୍ର 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା (୧୯୬୬) ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟ ଭବିଷ୍ୟତର ସ୍ମାରକୀ ରୂପେ ଉଭାହେଲା । ବହୁ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶରେ ଏହା ଉତ୍ସାହଜନକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସବୁଠାରୁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘଟଣା । ଏଣୁ ଏହି ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପ୍ରକାଶଠାରୁ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷଯାଏ ପ୍ରାୟ ଅଠାବନଗୋଟି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ।[୨] 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ପ୍ରକାଶପରେ କେବଳ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ଅୟମାରମ୍ଭ ହୋଇ ନ ଥିଲା ପରନ୍ତୁ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟ ସଚେତନତା, ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲା । ବାଲେଶ୍ୱର ସମ୍ବାଦ ବାହିକା (୧୮୬୮), ଉତ୍କଳ ହିତୈଷିଣୀ (୧୮୬୯) ର ଅନୁରୂପ ଭୂମିକା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱତଃ ସୁଯୋଗ ଆଣିଦେଲା । ଜନ୍ମନେଲା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' (୧୮୭୩) । ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରାରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଭିନବ ଅଧ୍ୟାୟର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହି ଧାରାରେ 'ଉତ୍କଳ ମଧୁପ' (୧୯୭୮), 'ପ୍ରଦୀପ' (୧୮୮୫), 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' (୧୮୯୧), 'ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ' (୧୮୯୩), 'ବିଜୁଳି' (୧୯୯୩) ଓ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ(୧୮୯୭)' ଯୋଗଦେଲା । ଏଠାରେ ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ ଯେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରାର ଆରମ୍ଭରୁ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସୃଷ୍ଟିଯାଏ ଧର୍ମ, ସାହିତ୍ୟ, ସମ୍ବାଦ ତ୍ରିଧାରା ଏକତ୍ର କ୍ରମ ଗତିଶୀଳ 'କୁଜିବର ପତ୍ର' କିମ୍ବା ମିଶନାରୀ ପତ୍ରିକା ଧର୍ମକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଲେ ହେଁ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବାଦର ମୂଳରୂପ ଏଥିରେ ବେଶ୍ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଠିକ୍ ସେହିପରି 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ସମପାଦପତ୍ର ହେଲେ ହେଁ ଏଥିରେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା ବିବରଣୀ ଓ ସମ୍ବାଦ ସ୍ଥାନିତ । ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କଲେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ'(୧୮୪୯), 'ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା'(୧୮୫୫), 'ଅରୁଣୋଦୟ' (୧୮୬୧), 'ପ୍ରଭାତୀ ତାରା'(୧୮୯୬),ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମକୁ, 'ନବସମ୍ବାଦ' (୧୮୮୭), 'ନବ ବିଧାନ' (୧୮୮୪),' ଧର୍ମ ବୋଧିନୀ' (୧୮୭୪), 'ଉତ୍କଳ ଶୁଭଙ୍କରୀ' (୧୮୬୮) ଓ 'ଆଶା' (୧୮୮୮), ବ୍ରହ୍ମଧର୍ମକୁ, 'ଭକ୍ତି ପ୍ରଦାୟିନୀ' ଓ 'ହରିଭକ୍ତି ପ୍ରଦାୟିନୀ' (୧୮୯୨) ହିନ୍ଦୁଧର୍ମକୁ, ପୃଷ୍ଟପୋଷକତା ଯୋଗାଇଥିବାରୁ ଧର୍ମମୂଳକ ପତ୍ରିକାରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' 'ସମ୍ବାଦ ବାହିକା', 'ଉତ୍କଳ ହିତୈଷିଣୀ'

୨. ସାମନ୍ତରାୟ, ଡଃ ନଟବର- ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମି (୧୯୮୧)- ଉତ୍କଳ ପତ୍ରିକା (ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ)- ପୃ-୯୯-୧୧୨

ସମ୍ବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ' ଆଦି ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣ । 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ', 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା', 'ଉତ୍କଳ ମଧୁପ' ଆଦି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଥିଲାବେଳେ ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର (୧୮୭୩), ବିଦେଶୀ (୧୮୭୪) ଓ ଉତ୍କଳ ସଂସ୍କାର (୧୮୭୪) ଆଦି ସମାଜ ସଂସ୍କାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା । ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟ ପତ୍ରିକାଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଥିଲା । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପଇଁତ୍ରିଶ (୧୮୬୬-୧୯୦୦)ରେ ଓଡ଼ିଶାର ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରା ଠାରୁ ସୁଦୃଢ଼ ତଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପ ପରିଗ୍ରହ କରି ପାରିଥିଲା ।

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରିତ ପତ୍ରିକା 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ' (୧୮୪୯) ଠାରୁ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପତ୍ରିକା 'ଆଲୋଚନା' (୧୯୦୦) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରକାଶିତ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଦୈନିକ ନୁହଁନ୍ତି । କେଉଁଟି ମାସିକ, କେଉଁଟି ପାକ୍ଷିକ ତ କେଉଁଟି ସାପ୍ତାହିକ । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସାମୟିକ ଅବା ଅନିୟମିତ ।[୩] ଅଧିକାଂଶ ଯୁବଚିତ୍ତର କ୍ଷଣିକ ଉନ୍ମାଦନା ଯୋଗୁଁ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବାରୁ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି । ପ୍ରତି ଦଶକରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶନ ହାର ବୃଦ୍ଧି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ସଚେତନାର ପରିଚାୟକ ।

ପ୍ରାକ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଉଭୟ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମ୍ବାଦ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କଲା । ଏହି ସମୟରେ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା'ର ପ୍ରକାଶନ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ 'ଦୈନିକ ଆଶା' ସାପ୍ତାହିକ ଓ ଦୈନିକ 'ସମାଜ' (୧୯୧୯), ସାପ୍ତାହିକ ଓ ଦୈନିକ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' (୧୯୨୩) ଆଦି ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କଲେ । ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ମୁକୁର' (୧୯୦୬), 'ସମାଜବାଦୀ' (୧୯୧୫), 'ସହକାର' (୧୯୧୯), 'ଅବକାଶ' (୧୯୨୧), 'ବାରୁଣୀ' (୧୯୨୬), 'ଆରତି' (୧୯୩୦), 'ସହକାର' (୧୯୩୦), 'ଯୁଗବୀଣା' (୧୯୩୩), 'ନବଭାରତ' (୧୯୩୪), 'ଡଗର' (୧୯୩୬), 'ଆଧୁନିକ' (୧୯୩୬), 'ଶଙ୍ଖ' (୧୯୪୫) 'ଚତୁରଙ୍ଗ'(୧୯୪୬), 'ବୀଣା'(୧୯୪୬) ଆଦି ବହୁଳ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଥିଲା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ବିବିଧ ଚିନ୍ତା ଚେତନା ଏବଂ ଭାବବସ୍ତୁର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ହେଲା ସମୃଦ୍ଧ । ସାହିତ୍ୟରେ ଜାତୀୟତାବାଦ୍ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବନା ଓ ସାମ୍ୟବାଦର ସ୍ୱର ଝଙ୍କୃତ ହେଲା । ଫଳରେ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରମୁଖ ଆନ୍ଦୋଳନଗୁଡ଼ିକ ସହ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷାକଲା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଧାରାକୁ ଗତିଶୀଳ କରିବା ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଭୂମିକା ଥିବାବେଳେ ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଚୟ ନିଷ୍ପ୍ରଭ

୩. ଦାସ, ଡଃ ଦାଶରଥି- ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା- ବିବିଧ ପ୍ରସ୍ତାବ (୧୯୯୩) ପୃ-୪୬

ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ରାଜନୈତିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବିପୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା, ତାହା ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଦେଶ ଜାତିର ନିର୍ମାଣ ପର୍ବର ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖପତ୍ର ରୂପେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନୂତନ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେବା, ସ୍ୱାଧୀନ ଜାତିର ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆସନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟନେଇ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପରମ୍ପରାରେ ଯୋଗଦେଲା ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର' (୧୯୪୯) । ଏହା ଘଟିଲା ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଦ୍ରିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଏକଶତବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତି (୧୮୪୯-୧୯୪୯)ରେ । ଏହି ପତ୍ରିକାର ଜନ୍ମ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରା ପାଇଁ ଏକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘଟଣା ନିଶ୍ଚୟ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଉତ୍ତର କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା କିଭଳି ସଫଳତା ହାସଲ କରିଛି, ତାହା ସର୍ବାଦୌ ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଭୂମିକା

ସମାଜରେ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି, ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରସାର ମଧ୍ୟ । ସମାଜ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟର ଭାବବସ୍ତୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ସେଥିପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ ପରସ୍ପର ନିବିଡ଼ଭାବେ ସଂପୃକ୍ତ ଓ ଉଭୟ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ସ୍ରଷ୍ଟା ହୃଦୟର ରସଘନ ପରିପ୍ରକାଶ ସାହିତ୍ୟ ସହୃଦୟ ସମାଜଦ୍ୱାରା ଆସ୍ୱାଦିତ ହୋଇ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ସାର୍ଥକତା ଲାଭକରେ । ସହୃଦୟ କାବ୍ୟାମୋଦୀ ସମାଜର ଆଦୃତି ପରେ ହିଁ ସୃଷ୍ଟିର ଉତ୍କର୍ଷ ବା ନିକର୍ଷ ଜଣାପଡ଼େ । କାଗଜର ଉଦ୍‌ଭାବନ ପରେ ତାଳପତ୍ର/ଭୂର୍ଜପତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତେ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ସାହିତ୍ୟକୁ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରିବାର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇଛି । X X X ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରିକା ଉଭୟରୁ ହିଁ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରାଯାଇ ପାରେ । ତଥାପି ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କିଞ୍ଚିତ ପ୍ରଭେଦ ଅଛି । ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକରେ ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟିଏ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଖଣ୍ଡିଏ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ନାନା ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥାଏ, ସୁତରାଂ ଖଣ୍ଡିଏ ପତ୍ରିକା ମାଠରୁ ନାନା ପୁସ୍ତକ ପାଠର ଫଳ ନ୍ୟୂନାଧିକ ପରିମାଣରେ ମିଳେ । ପୁଣି ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ କିଣିବା ଅସଂପନ୍ନ ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଠିନ ହୋଇପାରେ । ଅଥଚ ପତ୍ରିକା ଖଣ୍ଡିଏ କିଣିବା ସେତେଦୂର କଠିନ ନ ହୋଇ ପାରେ । ପତ୍ରିକା ଖଣ୍ଡକରେ ନାନା ବିଷୟକ ପ୍ରବନ୍ଧର ସମାବେଶ ଥିବାରୁ ବିଷୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ କିୟତ ପରିମାଣରେ ମାନସିକ କ୍ଳାନ୍ତି ନିବାରଣ ଓ ଆଗ୍ରହ ସଂଚାର କରେ । X X ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ମିଳିତ ହୋଇ ଖଣ୍ଡିଏ ପତ୍ରିକାର ଗ୍ରାହକ ହେବା ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଦେଖାଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ମିଳିତ ହୋଇ ଖଣ୍ଡିଏ ପୁସ୍ତକ କ୍ରୟ କରି ପଢ଼ିବା ଉଦାହରଣ ଅତି ବିରଳ । ପୁସ୍ତକ ପାଠରେ କୌଣସି ପାଠକ ଯେଉଁ

ଆୟାସ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି, ପତ୍ରିକା ପାଠରେ ତାହା ସେ ପରିମାଣରେ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ନାହିଁ ।[୪] ପୁସ୍ତକ ଅପେକ୍ଷା ପତ୍ରିକା ସହଜ ଲବ୍ଧ ଓ ବିଷୟ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଅଧିକ ଉପଯୋଗୀ । ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାକ୍‌କାଳରୁ ସାହିତ୍ୟର ଅଧିକାଂଶ ରଚନା ପ୍ରଥମେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରି ପରେ ପୁସ୍ତକ ରୂପେ ସଂକଳିତ । ଯଥାଶୀଘ୍ର ନିଜର ଭାବାବେଗକୁ, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପାଠକ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାର ଲେଖକୀୟ ଉତ୍କଣ୍ଠା ପତ୍ରପତ୍ରିକା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଶମିତ ହୋଇଛି । ଏଣୁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ହୋଇ ଆସିଛି ଲେଖକୀୟ ଉତ୍କଣ୍ଠାର ବାହକ, ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟସୀମାରେ ସଂଗଠିତ ଯୁଗ ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ପ୍ରତିଫଳିତ କରୁଥିବା ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ବିଳମ୍ବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହେଲେ ଗୁଣାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପୁସ୍ତକ ଅପେକ୍ଷା ପତ୍ରିକା ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ସମୟ ସ୍ୱଳ୍ପତା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ନିଶ୍ଚୟ ସହଜସାଧ୍ୟ । ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଭାଷାରେ ବିଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରୁ ଯେଉଁ ନୂତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ବିକାଶ ଓ ଉତ୍ତରଣ ଘଟିଲା ଓ ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀରେ ତାହା ଯେପରି ଅଧିକ ଶାଣିତ ହୋଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶକଲା ତାର ଏପରି ଦ୍ରୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା ଯେ ତାକୁ କୌଣସି ବିପୁଳକାୟ ପୁସ୍ତକାଦିରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ନେଇ ପ୍ରକାଶ କରି ବିଦଗ୍ଧ ପାଠକ ସମାଜ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ମନେହେଲା । କାରଣ ଏ ଶତାବ୍ଦୀର ମଣିଷ, ମୁହୂର୍ତ୍ତର ମଣିଷ । ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଜିଜ୍ଞାସା ତା'ର ସ୍ୱର ଓ ସ୍ୱାକ୍ଷର । ତେଣୁ ସେ ପ୍ରକାଶର ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାକୁ ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲା ।[୫]

ପତ୍ରପତ୍ରିକା ବହୁ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକଙ୍କ ସାଧନାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଅବକାଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । " ଏହା ବହୁ ଲେଖକଙ୍କ ଜନ୍ମଦାତା ଓ ସେମାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସାମର୍ଥ୍ୟ ବିକାଶରେ ସହାୟକ ।" ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଭଣ୍ଡାର ଅଗଣିତ ଲେଖକଙ୍କ ସାଧନା ଫଳରେ ପରିପୁଷ୍ଟ ହୁଏ । ପରିସ୍ଥିତିର ଅନୁକୂଳବଶତଃ ବହୁ ଲେଖକ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସମୟର ଅତଳ ବିସ୍ମୃତି ମଧ୍ୟରେ ବିସ୍ମୃତ ବହୁ ଗୌଣ ଲେଖକଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକଳାର ଧାରକ ହୋଇ ରହେ ପତ୍ରିକା ସାହିତ୍ୟ । "ଏଥିପାଇଁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ପାଇଁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟିକରେ । କଷଟି ପଥର ଭଳି ବହୁ ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିଭାକୁ ପରଖିବାର ସୁଯୋଗର ପତ୍ରପତ୍ରିକା ହିଁ ଅଧିକାରୀ । ଏଣୁ ସାହିତ୍ୟିକ

୪. ମହାରଣା, ଚନ୍ଦ୍ର ମୋହନ - ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଉପଯୋଗିତା-ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ (୧ମ ଭାଗ ୧ମ ସଂଖ୍ୟା, ପୁନଃମୁଦ୍ରଣ ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ ୧୯୭୨ ପୃ-୩)

୫. ସାମଲ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ, ଝଙ୍କାର ୩୮ ବର୍ଷ, ତୃତୀୟ ସଂଖ୍ୟା ।

ସୃଷ୍ଟିକର୍ମ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଯୋଗୁ ଅଧିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇଥାଏ । ସୃଷ୍ଟି କାଳରୁ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ୱତଃ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଉପରେ ସବାର ହୋଇଛି ।'' ୬

ଭାରତର ପ୍ରତି ପ୍ରାନ୍ତୀୟ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପରେ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଜନ ସମାଜର ସେବାରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଛି । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ବଙ୍ଗଳା ହିଁ ଅଗ୍ରଣୀ । ସାହିତ୍ୟର ଉପଯୋଗିତା ଓ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଆବିର୍ଭାବ ସଂପର୍କରେ Life of William Curay ଉପସ୍ଥାପିତ ବିବରଣୀ ବେଶ୍ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ । କାରଣ ଏହା ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶିତ ପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂପର୍କୀୟ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରେ । " Literature cannot be said to exist for the people till the newspaper appears. Bengal was the first Non-Christian country into which the press had everbeen introduced. Above all forms of truth and faith christianity seek free discussion in place of that the missionaries lived under a shackled press law tempered by the higher instincts of rulers like Wellesly, Hastings and Bentick till Macauhlay and Metacalfe gained for it liberty when Dr. Manshman in 1818 proposed the publication of a Bengli Periodical, Dr. Curay impressed by a quarter of a country's intolerances consented only on the condition that it should be a monthly magazine and should avoid political discussion. Accordingly Dig Darshan appeared, anticipating in its contents and style the later. "Peay and saturday magazines are continued for three years. It's immediate success led to the first volume from the Sevampore press on the 31st May 1818 of the first newspaper ever printed in any oriental language the Samachar Darpan or News mirror."

ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରିତ ସଂବାଦପତ୍ର 'ସମାଚାର ଦର୍ପଣ' ପ୍ରକାଶ ପରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା/ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ମାର୍ଗ ପ୍ରଶସ୍ତ ହେଲା । ପରେ ପରେ ବଙ୍ଗଳାର ପ୍ରଥମ ଦୈନିକ 'ସଂବାଦ ପ୍ରଭାକର' (୧୮୩୧) ସଂବାଦ ପତ୍ର ହେଲେ ହେଁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ବଙ୍କିମ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାଟାର୍ଜୀ, ଦୀନବନ୍ଧୁ

୬. ମିଶ୍ର, ଡଃ ଶ୍ରୀନିବାସ - ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ (୧୯୭୪), ପୃ - ୧୩୪.

ମିତ୍ର , ରଙ୍ଗଲାଲ ବନ୍ଦୋପାଧ୍ୟାୟ ଆଦି ସାହିତ୍ୟିକ ଏହି ସଂବାଦପତ୍ରର ଲେଖକ ଥିଲେ । 'ତତ୍ତ୍ୱବୋଧିନୀ' (୧୮୪୩), କବିତା କୁସୁମାବଳୀ (ଢାକା, ୧୮୬୦), ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (୧୮୫୯), ନବୀନ ମିହିରୋଦୟ (୧୮୬୭), ବଙ୍ଗ ଦର୍ପଣ (୧୮୭୨) ଆଦି ବଙ୍ଗୀୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

ଅସମୀୟା ଭାଷାରେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶିତ ମିଶନାରୀ ପତ୍ରିକା 'ଅରୁଣୋଦର' (୧୮୪୬) ଅସମୀୟା ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ନୂତନ ଚେତନା ଆଣିଥିଲା ଜ୍ଞାନ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପତ୍ରିକାଟି ବହିଃଜଗତ ସହ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଭାବଧାରା ସହ ପରିଚିତ କରାଇ ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକ ଭାବଧାରା ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ।[୭] 'ଆସାମ ମିହିର' (୧୮୭୨) 'ଆସାମ ଦର୍ପଣ' (୧୮୭୪) 'ଆସାମ ବିଳାସିନୀ' ଆଦି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଏହି ପତ୍ରିକାର ପ୍ରେରଣାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟ ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

କେବଳ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତିବେଶୀ ବଙ୍ଗୀୟ ଓ ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟରେ ନୁହେଁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ପ୍ରାନ୍ତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ହିଁ ଥିଲା ଆଧୁନିକତାର ବାର୍ତ୍ତାବହ । ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ 'ବେନାରସ ଅକବର' (୧୮୪୪), 'ସୁଧାକର' (୧୯୫୦), 'ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରକାଶ' (୧୮୫୨) ସମ୍ବାଦପତ୍ର ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶ ଦ୍ୱାରା ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକତାର ବାର୍ତ୍ତା ଉଦ୍‌ଘୋଷିତ ହୋଇଥିଲା । 'ଦୀନ ପ୍ରଦାୟିନୀ' (୧୮୬୭), 'ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରିକା', 'ପ୍ରଜା ହିତୈଷୀ' (୧୮୬୭), 'ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ପତ୍ରିକା' (୧୮୭୩), 'ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରିକା', 'ଭରତ ମିତ୍ର', 'ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରଦୀପ' (୧୮୭୫), 'ବ୍ରାହ୍ମଣ' (୧୮୮୪), 'ଆନନ୍ଦ କାଦମ୍ବିନୀ' (୧୮୮୦) ଆଦି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଆଧୁନିକ ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟକୁ ବହୁଭାବରେ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥିଲା । ତେଲୁଗୁ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଭିତ୍ତି ପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶିତ ପତ୍ରପତ୍ରିକାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । 'ବିବେକବନ୍ଧିନୀ', 'ହାସ୍ୟ ସଞ୍ଜୀବନୀ', ଅମୁଦ୍ରିତ 'ଗ୍ରନ୍ଥ ଚିନ୍ତାମଣି', 'ବିବେକବର୍ଦ୍ଧିନୀ' ଆଦି ତେଲୁଗୁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଣୀ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । କନ୍ନଡ଼ ସାହିତ୍ୟରେ ନବ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ପ୍ରକାଶିତ 'କାବ୍ୟ ମଞ୍ଜରୀ' (୧୮୯୬), 'କାବ୍ୟ କଳାନିଧି' (୧୮୯୯), 'ବାକ୍‌ଭୂମି' (୧୮୯୮), ଏବଂ 'ସୁଭାଷିନୀ' (୧୯୦୦) ଆଦି ପତ୍ରପତ୍ରିକାଙ୍କ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଦାନ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

"୧୯୪୦ରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଦର୍ପଣ' ଓ 'ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ' ଏବଂ ଏହା ପରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ପ୍ରଭାକର' ଓ 'ନବୀନ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ' ପତ୍ରିକା ମରାଠୀ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ଯୁଗୀୟ

୭. ଦାସ, ଡଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର- ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟ ପରିକ୍ରମା (୧୯୮୫), ପୃ-୩୫

ଚେତନାର ବାହକ ଥିଲେ ।''[୮] ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଆବିର୍ଭାବ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଭାଷାର ସାହିତ୍ୟ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେଲା । ପଞ୍ଜାବୀ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏହି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନ ପରେ ହିଁ ଆଧୁନିକ ରୂପ ପରିଗ୍ରହ କରିଥିଲା । 'ଖାଲସା ସମାଚାର' (୧୮୯୯), 'ପ୍ରୀତମ୍ ଫୁଲୱାରୀ' (୧୯୨୪) ଆଦି ପତ୍ରିକା ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ମରଣୀୟ । ଭାରତର ସମସ୍ତ ଭାଷାର ସାହିତ୍ୟ ପରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକତାର ଶୁଭଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିଥିବା ଭଗୀରଥ ହେଉଛି ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପତ୍ରପତ୍ରିକା । 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ' (୧୮୪୯) ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' (୧୮୬୬), 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' (୧୮୭୩) ଦେଇ 'ଆଲୋଚନା' (୧୮୮୦) ଯାଏ ଲମ୍ବି ଯାଇଥିବା ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଧାରା ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ଦାୟୀ । କାବ୍ୟ, କବିତା, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ, ଏକାଙ୍କିକା, ପ୍ରବନ୍ଧ, ରମ୍ୟ ରଚନା, ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଜୀବନୀ ଆଦି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ବିବିଧ ବିଭବର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପୃଷ୍ଠାରେ ହିଁ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ । ସମୟକ୍ରମେ ଏହି ବିଭାଗରେ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ସ୍ତରରେ ହେଉଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା (Experiment) କୁ ପାଠକଶ୍ରେଣୀ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାର ଭାର ପ୍ରାୟତଃ ସାରସ୍ୱତ ସମାଲୋଚନା ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ କ୍ରମ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ଓ ପରିମାର୍ଜିତ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ ସର୍ବଦା ସ୍ମରଣୀୟ ।

ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା

ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୈତିକ ଇତିହାସରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର (୧୮୦୩) ଓ ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ (୧୮୧୭)ର ଗୁରୁତ୍ୱ ଯେପରି ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସରେ ନୂତନ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଶୁଭକର୍ମ (୧୮୩୫) ଓ ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା (୧୮୩୭) ମଧ ସେହିପରି ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଇତିହାସର ଏହି ଦୁଇ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ଘଟଣା ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୃଷ୍ଟି କଲା ସଚେତନ ଶିକ୍ଷିତ ମଧବିତ୍ତ ସଂପ୍ରଦାୟ । ଭାରତୀୟଙ୍କର କୁସଂସ୍କାର ବିନାଶ, ଚିନ୍ତା ଚେତନାର ବିକାଶ ଓ ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଇତିହାସ, ବିଜ୍ଞାନ, ଇଂରେଜ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ବିଷୟକ ଜ୍ଞାନ ବିତରଣ ସର୍ବୋପରି ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରଚାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ମିଶନାରୀମାନେ, ଏହାର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିପୂର୍ତ୍ତି ନିମନ୍ତେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା

୮. ମିଶ୍ର, ଡଃ ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର- ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଆଦିଯୁଗ-କୋଣାର୍କ, ୬୪, ୨ୟ, ପୃ - ୩.

ଓ ଶିକ୍ଷା ବିତରଣକୁ ପ୍ରଧାନ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ମିଶନାରୀମାନେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀରାମପୁରଠାରେ ଓଡ଼ିଆ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କଠାରୁ ଭାଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଗତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଆ ଅନୂଦିତ ବାଇବେଲ୍ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଧର୍ମ ପୁସ୍ତିକା (ଟ୍ରାକ୍ଟ) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ଶ୍ରୀରାମପୁର ମିଶନ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ନିମନ୍ତେ ଉଇଲିୟମ ବାମ୍‌ପଟନ ଓ ଜେମ୍‌ସ ପେଗ୍‌ସ ୧୮୨୨ ଜାନୁୟାରୀ ୨୨ ତାରିଖରେ ଶ୍ରୀରାମପୁରରୁ ଓଡ଼ିଶା ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କଲେ । ସେହିବର୍ଷ ଫେବୃୟାରୀ ମାସ ୧୨ ତାରିଖରେ ସେମାନେ କଟକରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପରେ ପରେ ଲେସି, ସଟନ୍, କ୍ରୁପର, ବ୍ରୁକ୍‌ସ୍, ଷ୍ଟବିନ୍‌ସ୍, ଫିଲିପସ୍, ମିଲର, ବେଲୀ ପ୍ରଭୃତି ମିଶନାରୀମାନେ ଓଡ଼ିଶାରେ ପହଞ୍ଚି ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରରେ ବ୍ୟାପୃତ ହେଲେ । ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତିମା ପୂଜାର ଅସାରତାକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାରରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିବାରୁ ଏହା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ଆତ୍ମସଚେତନ କଲା । ହିନ୍ଦୁଧର୍ମରେ ନବଜାଗରଣ ଦେଖାଦେଲା । ଏଥିରେ ନିରାଶ ନ ହୋଇ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ମିଶନାରୀମାନେ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରର ସୁବିଧା ନିମନ୍ତେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାର ସୁପରିକଳ୍ପିତ ପନ୍ଥା ବାଛିନେଲେ । ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ୧୮୩୭ ମସିହାରେ କଟକରେ କଟକ ମିଶନ ପ୍ରେସ୍ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ମୁଦ୍ରିତ ପତ୍ରିକା 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ' (୧୮୪୯) ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପଛରେ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିହିତ ଥିଲା । 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ' ପୂର୍ବରୁ ମହାତ୍ମା ସାଧୁସୁନ୍ଦର ଦାସଙ୍କ ସମ୍ପାଦନାରେ ହାତଲେଖା ପତ୍ରିକା 'କୁଜିବର ପତ୍ର' (୧୮୦୦) ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପତ୍ରିକାର ସହକାରୀ ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ ଗଙ୍ଗାଧର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ଓ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଜୀ ଯାଚକ । କୁଜିବର ପତ୍ରରେ ସମସ୍ତ ଲେଖା ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବୈଦାନ୍ତିକ ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଲୋଚିତ ହେଉଥିଲା । ରାଜନୀତି, ଧର୍ମନୀତି, ଖ୍ରୀଷ୍ଟନୀତି, ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦର୍ଶନ ଓ ସମାଜର ସଂସ୍କାର ବିଷୟ ସହ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା, ଶିଳ୍ପ, ଗୋ, କୃଷି, ବାଣିଜ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ସଙ୍ଗୀତ, ଦେଶ-ଜାତିର ଅଧଃପତନର କାରଣ ସଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । କୁଜିବର ପତ୍ରର କେତେକାଂଶ ପାଦ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁବାଦ ହୋଇ ଇଂଲଣ୍ଡର ମିଶନାରୀ ଜର୍ଣ୍ଣାଲମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହେଉଥିଲା ।[୯]

ଏଣୁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନର ଆରମ୍ଭ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ ଓଡ଼ିଶା ଆଗମନ ଫଳରେ ଅଧିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ରୂପେ କୁଜିବର ପତ୍ରକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରେ ।

୯. ସାହୁ, ଡାକ୍ତର କୃଷ୍ଣ ମୋହନ -ମହାତ୍ମା ସାଧୁ ସୁନ୍ଦର ଦାସ (୧ମ ଭାଗ- ୧୯୪୮) ପୃ ୨୪-୨୫.

ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକମାନଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ 'ଜ୍ଞାନାରୁଣ' (୧୮୪୯) ପରେ 'ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା' (୧୮୫୬) ଓ 'ଅରୁଣୋଦୟ' (୧୮୬୧) ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଜ୍ଞାନାରୁଣ ପତ୍ରିକାରେ ମିଶନାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସମ୍ପର୍କୀୟ ସୂଚନାତ୍ମକ ବିବରଣୀ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ବିଷୟକ ତଥ୍ୟ ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା ବେଳେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ଭର୍ଣ୍ଣାକୁଲାର ଲିଟରେଚର ସୋସାଇଟି ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶିତ 'ଅରୁଣୋଦୟ' ପତ୍ରିକା ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । 'ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା' ମିଶନାରୀ ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଲେସି ସାହେବ ସମ୍ପାଦିତ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ଦେଶ ବିଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସମାଚାର, ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରୁ ସଂଗୃହୀତ କାହାଣୀ, ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକାଚାର ଓ କାହାଣୀ, ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଆଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା ।[୧୦] ସରକାରୀ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଶିକ୍ଷାର ଯଥାଯଥ ପ୍ରସାର ଅଭାବରୁ ଜନସାଧାରଣଠାରେ ଜ୍ଞାନାଲୋକ ବିକିରଣ, ରୁଚିର ବିକାଶ ସାଧନ ଏହି ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲେ ହେଁ ଏହା ପଛରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର ପ୍ରଚାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିହିତ ଥିବାରୁ ଏଥିପ୍ରତି ଅନାଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ।[୧୧] ଫଳତଃ ଏ ମିଶନାରୀ ପତ୍ରିକାତ୍ରୟ ଥିଲେ ଅଳ୍ପାୟୁ ।

ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର, ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାରେ ଜାତୀୟ ନବ ଜାଗରଣର ଆଭାସ ସୂଚୀତ ହେଉଥିଲା ବେଳେ, ଓଡ଼ିଆ କ୍ରମେ ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ସାମାଜିକ ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ସଚେତନ ହୋଇ ଉଠୁଥିବା ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ (୧୮୬୫) ବିରାଟ ଧକ୍କା ପହଞ୍ଚାଇଲା । ''ବୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ, ଦେଶର ଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟର ବେପରୁଆ ଚାଲାଣ ଫଳରେ ଲୋକେ ମୋଟେ ଖାଇବାକୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ବନ୍ଧରୁ କଇଁନାଡ଼, ଗେଣ୍ଡା, କୋଚିଆ, ବଣରୁ ନାନା ପ୍ରକାର କନ୍ଦା ଟେରଙ୍ଗା, ପିଠଳ, ଓଲ ସରିଗଲା, ଲୋକେ ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ମଲେ । ମୃତ୍ୟୁ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାକୃତିକ ଓଡ଼ିଶାରୁ ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷ ହୋଇଗଲା ।'' X X X

ଅଣ ଓଡ଼ିଆ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ବେଖାତିର ଭାବ ତଥା ମିଥ୍ୟା ରିପୋର୍ଟ ଅବସ୍ଥାକୁ ସାଙ୍ଘାତିକ କରିଦେଲା । ସରକାରଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲାବେଳକୁ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ବିଦେଶରୁ ଚାଉଳ ଆଣି ଧର୍ମଛତ୍ର ଦେଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଲୋକ ମଲେ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଦାଉରୁ କଙ୍କାଳସାର ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଲୋକେ ଥରେ ମାତ୍ର ପେଟପୁରା ଖାଇଦେଇ ମରିଗଲେ । ବଙ୍ଗ ସରକାର କଲିକତାରୁ ଓ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ସରକାର ମାନ୍ଦ୍ରାଜରୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେବା କହି ମାସ ମାସ ଧରି ବିତାଇ ଦେବା ଫଳରେ ଏଭଳି ମହାମାରୀ ଅବସ୍ଥା ଘଟିଲା । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ

୧୦. କର, ଡଃ ବାଉରୀବନ୍ଧୁ- ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା, ମେଘାସନୀ (୧ମ ବର୍ଷ, ୧୯୮୫)

୧୧. ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀନିବାସ- ଆଧୁନିକ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ (୧୯୭୮) ପୃ-୯୨

ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପ୍ରତିବାଦ ଉଠିଲା । 'ଆମେ ପୋକ ମାଛି ପରି ମରୁଛୁ ଅଥଚ ସରକାର ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ବସିଛି ।'- ଏହି ଧ୍ୱନି ସର୍ବତ୍ର ଶୁଣାଗଲା । ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ତ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ନ ଥିଲା । ଇଂରାଜୀ ତଥା ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ସବୁ ଅଣ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ସେଥିରେ ଓଡ଼ିଶା କଥା ପ୍ରାୟ ରହୁ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ସରକାରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଆଣିବାର ଉପାୟ କିଛି ନ ଥିଲା ।[୧୨] ଓଡ଼ିଶାର ଏ ଦାରୁଣ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ମୁଖପତ୍ରର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧି କରାଗଲା ବେଳେ ନବ -ଅଭ୍ୟୁତ୍‌ଥିତ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ସଫଳ ପ୍ରୟାସରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଆଶା ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ପ୍ରକାଶ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ପ୍ରଥମେ ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ର "ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' (୧୮୬୬) । ନବ ଅଭ୍ୟୁତ୍‌ଥିତ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିନା ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପ୍ରକାଶର କଳ୍ପନା ଆକାଶ କୁସୁମ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ବୋଲି ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରମାଣ ଦେଇ ସାରିଥିଲା । କାରଣ ୧୮୦୫ ମସିହାର ବନ୍ୟା, ୧୮୨୩ର ବାତ୍ୟା ଓ ସମୁଦ୍ର ଜୁଆରର ପ୍ରକୋପ, ୧୮୩୧ ରେ ବାତ୍ୟା ଓ ସମୁଦ୍ର ଜୁଆରର ପାଦୁର୍ଭାବ, ୧୮୩୩ ମସିହାର ଅସହ୍ୟ ବୃଷ୍ଟି, ୧୮୫୮ ର ବନ୍ୟା ଓ ମରୁଡ଼ି ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ଜୀବନକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ହେଁ କୌଣସି ବିହିତ ପ୍ରତିକାର କରାଯାଇ ନ ଥିଲା ।[୧୩] ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ଓ ତାର ପରିଚାଳନା ଏକ ଜାଗ୍ରତ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ଆତ୍ମ ସଚେତନ ଜାତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀର ଆତ୍ମ ସଚେତନତା 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' (୧୮୬୬) ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।[୧୪] ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଦୁଇବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ଥାପିତ କଟକ ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ କମ୍ପାନୀ (୧୮୬୪), ୧୮୬୫ ଜୁଲାଇ ୧ ତାରିଖରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ।[୧୫] ଉତ୍କଳ ଦୀପିକାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ ଘଟିଲା ୧୮୬୬ ଅଗଷ୍ଟ ୪ ତାରିଖରେ ।[୧୬] ଡଃ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ସେଥିପାଇଁ ଯଥାର୍ଥରେ କହିଛନ୍ତି, "ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ତଥା ଅର୍ଥନୀତିକ ଦୁର୍ଗତି ଏବଂ ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଜନିତ ଶୋଚନୀୟ କରାଳ ଭୂମିକାରେ ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ଆବିର୍ଭାବ ।"[୧୭] ୧୮୬୬ ମସିହାରେ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ହିଁ ଥିଲା ଏକମାତ୍ର ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ର । ଏଣୁ ଏହା

୧୨ - ମହାପାତ୍ର, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ବାଇକୋଳି- ଓଡ଼ିଆ ଆନ୍ଦୋଳନର ଇତିହାସ (୧୯୭୬) ପୃ-୩୨

୧୩. ତତ୍ରୈବ- ପୃ-୩୧-୩୨

୧୪. ସାମନ୍ତରାୟ, ଡଃ ନଟବର- ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ (୧୮୦୩-୧୯୨୦) ପୃ- ୧୭୭-୧୭୮

୧୫. ମହାନ୍ତି, ଡଃ ବଂଶୀଧର- ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନ (୧୯୮୯) ପୃ-୧୪-୧୫

୧୬. କର, ବାଉରୀବନ୍ଧୁ - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ (୧୯୮୯) - ପୃ- ୨୦୪

୧୭. ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଆଦିଯୁଗ - କୋଣାର୍କ ୬ଷ୍ଠ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା - ପୃ- ୩୪

ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ରାଜନୀତିକ ଜୀବନର ମୁଖପତ୍ର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କଲା । ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ସମସ୍ୟା ଓ ଘଟଣା, ଦେଶ ବିଦେଶର ଖବର, ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ଜାତୀୟ ଜୀବନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିବରଣୀ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର କରାଳ ଚିତ୍ର, ଓଡ଼ିଶାର ଅଭାବ ଅସୁବିଧା, ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ତଥା ଛୁଟି ତାଲିକା ଓ ପଞ୍ଜିକା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଓ ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ରର ସ୍ଥାପନ ଫଳରେ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଯେଉଁ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା'ର ଆବିର୍ଭାବ ଫଳରେ ଏହି କ୍ରିୟା କ୍ରମଶଃ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ପ୍ରକୋପ କ୍ରମଶଃ ଶିଥିଳ ହୋଇ ପଡୁଥିବା ବେଳେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଲୋପ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର (୧୮୬୮-୭୦) ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ଜୀବନକୁ ପୁନଶ୍ଚ ଦୋହଲାଇ ଦେଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନର ଆରମ୍ଭରୁ ବଙ୍ଗୀୟ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ନିରୀହ ସରଳ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ଲଦିଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ । ଏହାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଗୌରୀଶଙ୍କର ରାୟଙ୍କ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅମୂଲ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥମାନ କଟକ ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ୍ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରେସ୍‌ରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଉତ୍କଳ ଭାଷାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରକାଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଗଢ଼ାହେଲା 'ଡ଼ି.ପି. ଦାସ ଏବଂ କମ୍ପାନୀ' । ଏହି କମ୍ପାନୀର କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ନିମନ୍ତେ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା 'ଉତ୍କଳ ଭାଷା ବିଧାୟିନୀ' ସମାଜ । ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଠିକ୍ ପରେ ପରେ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପାଇଁ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା, ''ଉତ୍କଳ ଭାଷୋଦ୍ଦୀପନୀ ସଭା ।''

ସଂବଲପୁରରେ ହିନ୍ଦୀ, ଗଂଜାମ-ବ୍ରହ୍ମପୁରରେ ତେଲୁଗୁ ଭାଷା ଓ କଟକ - ପୁରୀ - ବାଲେଶ୍ୱରରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ଅଯଥା ଅତ୍ୟାଚାରରେ ମ୍ରିୟମାଣ ହେବା ଏ ସମୟର ଅନ୍ୟତମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଘଟଣା । ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା ସେତେବେଳେ ଏ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଲେଖିଥିଲା, ''ଓଡ଼ିଆମାନେ ତିନି ସରକାରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଅଛନ୍ତି । ଉତ୍କଳ ଭାଷା ତିନି ଥେଣ୍ଟିଆ କାକୁଡ଼ି ବାଡ଼ି ପ୍ରାୟ ତୁଚ୍ଛାକୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଉଛି ଓ ଏହା ଦୁଇଘର କୁଣିଆ ହୋଇ ଉପବାସରେ ଶୋଇଅଛି । କେହି ଏହାର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାକୁ ନାହିଁ । ''[୧୮]

୧୮୬୮ ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶା ସ୍କୁଲ ବିଭାଗୀୟ ଇନିସ୍‌ପେକ୍ଟର ରବର୍ଟ ପେରିଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ବଦଳରେ ଓଡ଼ିଶା ଡ଼ିଭିଜନରେ ବଙ୍ଗ ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ, ଐତିହାସିକ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଲାଲ ମିତ୍ରଙ୍କ 'କଟକ ଡ଼ିବେଟିଂ କ୍ଲବ' (୧୮୬୮)ରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ପ୍ରଦତ୍ତ ବକ୍ତୃତା, ଉମାଚରଣ ହାଲଦାରଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିରୋଧି

୧୮. ନାୟକ, ଡଃ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ - ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂଗଠନ, ଝଙ୍କାର, ବିଷୁବ ୧୯୮୦, ପୃ - ୩୬

ମନୋଭାବ, କାନ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ 'ଓଡ଼ିୟା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାଷନୟ' ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଲୋପ ଚକ୍ରାନ୍ତକୁ ଅଧିକ ଇନ୍ଧନ ଯୋଗାଇ ଥିବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା 'ବାଲେଶ୍ୱର ସଂବାଦ ବାହିକା' (୧୮୬୮), ଉତ୍କଳ ହିତୈଷିଣୀ (୧୮୬୯) । ଦୀପିକା, ବାହିକା ଓ ହିତୈଷଣୀ ଭାଷା ବିଲୋପ ଆନ୍ଦୋଳନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ଜୀବନକୁ ଅଧିକ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରି ଦେଇଥିବା ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ (୧୮୬୫) ଓ ଭାଷା - ଉଚ୍ଛେଦ ଅଭିସନ୍ଧି (୧୮୬୮-୭୦) ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବଶକ୍ତିକୁ ଅଧିକ ଆତ୍ମ ସଚେତନ କରାଇ ଦେଇଥିଲା । "ଭାଷା ସଂକଟରୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାଦେଲା ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ତତ୍ପରେ ଦେଶର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଆପଣା ଜାତିର ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧିରେ ବ୍ରତୀ ହେଲେ ।"[୧୯] ଏହି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାପ୍ରଦ ହେଲା । ଏଣୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର ଅବକାଶ ସୃଷ୍ଟିହେଲା । ସଂଗଠିତ ଭାବେ ସାହିତ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାଧନ ନିମନ୍ତେ ଉତ୍କଳ ସଭା (୧୮୬୭), ଉତ୍କଳ ଭାଷା ଉଦ୍ଧିପନା ସଭା (୧୮୭୩), ଭଦ୍ରକ ଦେଶ ହିତୈଷିଣୀ ସଭା (୧୮୭୪), ବାମଣ୍ଡା ଆଲୋଚନା ସଭା (୧୮୯୪), ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା ସଭା (୧୮୯୫) ଆଦି ସଂଗଠନ ଗଢାଗଲା । ଅଧିକାଂଶ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଜାତୀୟ ଚେତନାର ଉଦ୍ରେକ ଓ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ବୌଦ୍ଧିକ ଆଲୋଚନାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଜରିଆରେ ଆପଣାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ଓ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହେଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ତିନି ଦଶକରେ, 'ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର' (୧୮୭୦), 'ଓଡ଼ିଆ' (୧୮୮୭), 'ନବ ସଂବାଦ' (୧୮୮୭), 'ଓଡ଼ିଆ ଓ ନବ ସଂବାଦ' (୧୮୮୮), 'ସଂବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ' (୧୮୮୯), 'ପ୍ରଜାବଂଧୁ' (୧୮୮୨), 'ସେବକ' (୧୮୮୩), 'ସଂସ୍କାରକ' (୧୮୮୩), 'ଆଶା' (୧୮୮୬)ଆଦି ସଂବାଦଧର୍ମୀ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ।

ଊନବିଂଶ ଶତକର ସପ୍ତମ ଦଶକରେ ନୂତନ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ଗୋଷ୍ଠୀର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଆଧୁନିକ ରୁଚି କ୍ରମଶଃ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ହେବାରୁ ଶିକ୍ଷିତ ସଂପ୍ରଦାୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ଆଦୃତ ହେଲାନାହିଁ । ଏ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ୟାରିମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଶୀର୍ଷକ ନିବନ୍ଧରେ ତତ୍କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ରୁଚିବୋଧ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । "ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟର ଅବସ୍ଥା ଯେ ଅଦ୍ୟାବଧି ଶୋଚନୀୟ ଏକଥା କିଏ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବ ? ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରଳ ସୁଲଳିତ

୧୯. ନାୟକ, ଡଃ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ - ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂଗଠନ, ଝଙ୍କାର, ବିଷୁବ ୧୯୮୦, ପୃ-୩୬

ଶୃଙ୍ଗାର ରସ ବର୍ଜିତ, ମନୋଦୁଃଖହର ଓ ପ୍ରୀତିପଦ ଖଣ୍ଡିଏ ଗଦ୍ୟ କି ପଦ୍ୟ ମୂଳଗ୍ରନ୍ଥ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଦୁଷ୍କର । ନାଟକ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ରୀତି ତ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ରୂପେ ଏ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ନାହିଁ ।xxx ଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ଗତି ସ୍ଥଳରେ ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ନୁହେଁ । ତେବେ ୀ ବିଭାଗରେ ପ୍ରକୃତରେ ଯାହା କିଛି ଅଛି, ତାହା କେବଳ ପୂର୍ବ କାଳୀୟ ଦୀର୍ଘ ଶବ୍ଦାଡମ୍ବର ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱାଭିକ ଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ, ଅଶ୍ଳୀଳ ଭାଷାମଣ୍ଡିତ ଓ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଅବଶ୍ୟ ହୃଦୟମୋହନକାରୀ ସରଳ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ସୁଲଳିତ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବଯୁକ୍ତ ଭଂଜ, ବ୍ରହ୍ମା, ଦାସ, ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ପ୍ରଭୃତି କବି କଦମ୍ବଙ୍କ ଲୌହ ଲେଖନୀ ସଂଭୂତ କେତେ ଖଣ୍ଡି କାବ୍ୟ ।xx ଆଜିକାଲି ଲୋକଙ୍କ ରୁଚି କ୍ରମଶଃ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଅଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏ ଯାଏ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯଦି ବିଶେଷ ରୂପେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀଭୂତ ହୋଇ ନାହିଁ, ତଥାପି ଯେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସମୟ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଏକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଉଛି ।xx ଏହି ନୂତନରୁ ଠିକ୍ ଅନୁସରି ଭାରତରେ ସ୍ଥାନ - ସ୍ଥାନରେ ଏକ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ଭଣ୍ଡାର ସଂଗଠିତ ହେଉଅଛି । ଓଡିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ହେବା ଉଚିତ ଓ ହେବ; ହେବାର ସମୟ ମଧ୍ୟ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲାଣି ଓ ଉଦ୍‌ଯୋଗ ଲାଗିଲାଣି ।''[୨୦] ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଅନୁଶୀଳନ, ବ୍ରାହ୍ମଧର୍ମ, ବ୍ରାହ୍ମ ସମାଜ ଓ ମିଶନାରୀ ଧର୍ମର ପ୍ରଭାବରେ ସୃଷ୍ଟ ନୂତନ ସଂସ୍କାରଯୁକ୍ତ ମାନସ ଉତ୍ତରଣ ହେତୁ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ।[୨୧] ଏହି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଧୁନିକ ପର୍ବ ବିକଶିତ ହେଲା । ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ପ୍ରଧାନ ମାଧ୍ୟମ ହେଲା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା । ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ (୧୮୭୩) ପ୍ରଥମ ବିଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ରୂପେ ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ କଲା । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରା ଯାଇପାରେ ଯେ ମିଶନାରୀ ପତ୍ରିକା 'ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା'ରେ ଓଡ଼ିଶାର ଢଗଢମାଳି, ଲୋକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ, ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଚରିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା, ସଂସ୍କୃତ ହିତୋପଦେଶରୁ ସଂଗୃହୀତ କାହାଣୀମାନ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକ ଗଳ୍ପ କାହାଣୀ ଆଦି ପ୍ରକାଶ କରି ସାହିତ୍ୟିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେଇ ଥିଲେ ହେଁ, ଏହା ସମାଚାର, ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ ଆଦି ବିବିଧ ବିଷୟର ମୁଖ୍ୟପତ୍ର ଥିଲା ।[୨୨] ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା, ଉତ୍କଳ ହିତୈଷିଣୀ, ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର ଆଦି ପତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ସଂବାଦଧର୍ମୀ ସମାଲୋଚନା, କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲେ ହେଁ ଏସବୁ ଥିଲେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସଂବାଦ ପତ୍ର । ଅବଶ୍ୟ ଏହା

---

୨୦. ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର, ୧୮୭୪ ସାଲ, ଜୁନ୍, ୩ୟ ସଂଖ୍ୟା

୨୧. ସାମଲ, ଡଃ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ - ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ, ଝଙ୍କାର ୨୮ ବର୍ଷ ୩ୟ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ - ୨୬୪

୨୨. କର, ଡଃ ବାଉରୀ ବନ୍ଧୁ - ନାନା ଆଲୋଚନା (୧୯୯୪) - ପୃ - ୧୦୮-୧୦୧

ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା ଆଦି ସଂବାଦ ପତ୍ରରେ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା, ଗଠନ ମୂଳକ ବିବରଣୀ, ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପାଇଁ ପଥ ପରିଷ୍କାର କରି ଦେଇଥିଲା । 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ'ରେ ଅନେକ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ଏହି ପତ୍ରିକାରେ କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟ, ମଧୁସୂଦନ ରାଓ, ଭୋଳାନାଥ ଦାସ, ବିଶ୍ୱନାଥ ଶତପଥୀ ପ୍ରମୁଖ ଥିଲେ ନିୟମିତ ଲେଖକ । ରାଧାନାଥଙ୍କ ବହୁ କାବ୍ୟ କବିତା ଓ ଗଦ୍ୟ ରଚନା ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ ରାଧାନାଥଙ୍କ ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିଭାର ଯଥାର୍ଥ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକର ବ୍ୟାପକ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ 'ଦର୍ପଣ' ହିଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିଲା ।

'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' ପ୍ରକାଶ ପରେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଧାରାରେ 'ଉତ୍କଳ ମଧୁପ' (୧୮୭୮), 'ପ୍ରଦୀପ' (୧୮୮୫), 'ଶିକ୍ଷାବଂଧୁ' (୧୮୮୬), 'ସମାଲୋଚନା' (୧୮୮୯), 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' (୧୮୯୧), 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' (୧୮୯୭) ଓ 'ଆଲୋଚନା' (୧୯୦୦) ଯୋଗଦେଲେ । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନାନା ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭାଗରେ ସମୃଦ୍ଧ କଲା । ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ କେବଳ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ସୀମିତ ନ ରହି ପ୍ରବଂଧ, ରମ୍ୟ ରଚନା, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ ହେଲା । ନାଟକକୁ ଛାଡି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ସବୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂପଦ ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରର ଫସଲ । [୨୩] ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟରେ କାବ୍ୟର ଥିବା ଏକାଧିପତ୍ୟ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହେଲା । 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ'ରେ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରବଂଧ 'ବିବେକୀ' (୧୮୭୩) ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଏହି କ୍ରିୟାର ଶୁଭ ଦେଲା । 'ଉତ୍କଳ ମଧୁପ' ରାମ ଶଙ୍କର ରାୟଙ୍କ 'ସୌଦାମିନୀ' ଉପନ୍ୟାସକୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଉ ଏକ ପାହୁଣ୍ଡ ଆଗେଇ ଯିବାର ଦେଖାଯାଏ । 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ରେବତୀ' ପ୍ରକାଶ କରି ଓଡିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ପୂର୍ବରୁ ବୋଧଦାୟିନୀରେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ଗଳ୍ପ 'ଲଛମନିଆ' ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।[୨୪]

'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' ପରେ ପ୍ରକାଶିତ ସଫଳ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଉତ୍କଳ ମଧୁପ'ରେ ରାମଶଙ୍କର ରାୟ, ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା । କୃଷ୍ଣ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସଂପାଦିତ ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ବେଶ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । 'ଶିକ୍ଷାବଂଧୁ' ପତ୍ରିକାରେ ସାହିତ୍ୟ ଓ

୨୩. ଦାସ, ଡଃ ଦାଶରଥୀ - ବିବିଧ ପ୍ରସ୍ତାବ (୧୯୯୩) - ପୃ - ୪୯.

୨୪. ସେନାପତି, ଫକୀରମୋହନ - ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଚରିତ (୧୯୭୬) - ପୃ-୧୯୧.

ଶିକ୍ଷା ସଂପର୍କୀୟ ପ୍ରବଂଧ ଆଲୋଚନାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରବଂଧର ଲେଖକଙ୍କ ନାମୋଲ୍ଲେଖ ନ ଥିଲା । ରାଧାନାଥ ରାୟ, ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ଙ୍କ କାବ୍ୟ କବିତା ସହ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ରଘୁନାଥ ମିଶ୍ର, ଲଳିତ ମୋହନ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରମୁଖ ଏହି ପତ୍ରିକାର ଲେଖକ ଥିଲେ । ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ବିଭାଗରେ କବିତାର ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା ପରିଦୃଷ୍ଟ । 'ଶିକ୍ଷାବଂଧୁ' ପତ୍ରିକା ଆଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଂଜଦେବଙ୍କ ପୃଷ୍ଟପୋଷକତାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' (୧୮୯୧) ଆଧୁନିକ ରୁଚିର କବିତା, ସମାଲୋଚନା, ଅନୁବାଦ, ସମସ୍ୟା ମୂଳକ ପ୍ରବଂଧ, ଉପନ୍ୟାସ, ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ବର୍ଷ (ଚାରିବର୍ଷ ନିୟମିତ ଓ ପରେ ଅନିୟମିତ ହୋଇ ୧୮୯୬ ଯାଏ) ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ମଧ ଏହା ଲେଖକମଣ୍ଡଳୀରେ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଥିଲା । ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ପାରିତୋଷିକ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏହାଥିଲା ପ୍ରଥମ ପତ୍ରିକା । ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ରଚନା ପାଇଁ ବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ମହାରଣା, ବିଶ୍ୱନାଥ କର, କନ୍ହେଇ ଲାଲ ବସୁ, ନାରାୟଣ ରାୟ, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଶର୍ମା, ରାଧାନାଥ ରାୟ, ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ମଜୁମ୍‌ଦାର, ମଧୁସୂଦନ ରାଓ ଆଦି ବହୁ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟା ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଥିଲେ । ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ବ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନ ଦେଇଥିବା ମନ୍ତବ୍ୟ ଏଠାରେ ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ ।

" ପ୍ରଭା ଉଦେ ଦେଖି କବିଏ ଭାଳିଲେ
ଗଲା ଏବେ ସବୁ ଦୁଃଖ
ଲେଖିବୁଁ କବିତା, ନେବୁ ଟଙ୍କା ଗଣି
ପଢ଼ିବେ ସକଳ ଲୋକ ।"[୨୫]

x x x

"ବର୍ତ୍ତମାନ୍ ମୟୂରଭଂଜର ସଦା ବ୍ରତୀ-ବିନା ପଇସାରେ କବିତା ଛପା - ପୁଣି ଲୋକମାନେ ପଢ଼ିବେ ତାହା ଉପରେ ଦକ୍ଷିଣା - ଅମୃତ - ମହେନ୍ଦ୍ର - ଶୁଭଯୋଗ - ତ୍ରୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ଆଷାଢ଼ିଆ ପାଣି ପାଇ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବେଙ୍ଗ ପରି ଓଡ଼ିଶାର ଏମୁଣ୍ଡରୁ ସେମୁଣ୍ଡ ଯାଏ କବିମାନେ ରଡି ଛାଡିଲେ ।"[୨୬]

---

୨୫. ସେନାପତି, ଫକୀର ମୋହନ - ନନାଙ୍କ ପାଞ୍ଜି (ଫ.ମୋ.ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ, ୨ୟ ଭାଗ ୨ୟ ସଂସ୍କରଣ ୧୯୬୩) ପୃ-୬୬୬.

୨୬. ତତ୍ରୈବ - ପୃ - ୬୬୪

ବହୁ ଲେଖକ ସୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରଭାର ଅବଦାନ ସମସାମୟିକ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଠାରୁ ନ୍ୟୂନ ନୁହେଁ । କାବ୍ୟ, କବିତା, ଗଦ୍ୟାନୁବାଦ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ପ୍ରବନ୍ଧ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ କରି ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଚିନ୍ତାଚେତନାର ପ୍ଲାବନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' । ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପରମ୍ପରାରେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' (୧୮୯୭) ହେଉଛି ବେଶ୍ ସ୍ମରଣୀୟ । ବିଶ୍ୱନାଥକରଙ୍କ ସୁସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ପତ୍ରିକା ବ୍ରାହ୍ମଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ରଚନାବଳୀ, ଜୀବନୀ ଓ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଆଧୁନିକ ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ, ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚନା ସହିତ ଦର୍ଶନ, ସାହିତ୍ୟ, ବିଜ୍ଞାନ, ଇତିହାସ ବିଷୟକ ପ୍ରବଂଧ ରାଜି ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ସଂବାଦ ପରିବେଷଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ଉନବିଂଶ ଓ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଦିଗ୍ ଦର୍ଶନ ଦେଇଥିବା ବେଳେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଏହି ଉଭୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଅପୂର୍ବ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟର ଶ୍ରୀ ସାଧନ କରିଛି, ତାକୁ ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସରେ ଅପୂର୍ବ ରସ ସଂଚାରିଣୀ କ୍ଷମତା ଦେଇଛି,ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ସେଥିପାଇଁ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଅସ୍ତରାଗ ନୁହେଁ, ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପୂର୍ବରାଗ ।''[୨୭]

ଏହି ପତ୍ରିକାର ପ୍ରବଂଧ ବିଭାଗରେ ମଧୁସୂଦନ ରାଓ, ସାଧୁ ଚରଣ ରାୟ, ବିଶ୍ୱନାଥ କର ଆଦିଙ୍କ ବ୍ରାହ୍ମଧର୍ମ ସଂପର୍କୀୟ ପ୍ରବଂଧ, ବିଶ୍ୱନାଥ କର, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ବସୁ, ମଧୁସୂଦନ ରାଓ, ଅଭିରାମ ଭଂଜ, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ରଥ, ଗୋପାଳ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରହରାଜ ଙ୍କ ସମାଲୋଚନା/ ଆଲୋଚନା, ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ, ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ଗବେଷଣାତ୍ମକ ରଚନା, ଜଳନ୍ଧର ଦେବ, ଶଶି ଭୂଷଣ ରାୟ, ଭୁବନାନନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ଠାରୁ ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କବିଙ୍କ କବିତା ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ପତ୍ର ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପରେ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଦେଖାଦେଲା ତାହାକୁ ବହୁ ଭାବରେ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଥିଲା, ' ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ' ।

'ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ମଜୁମଦାରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା (ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା ୧/୭), ଲାଲା ରାମ ନାରାୟଣଙ୍କ କବି ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଂଜ (୧ମ ବର୍ଷ ୯ମ ସଂଖ୍ୟାରୁ ତୃତୀୟ ବର୍ଷ ୪ର୍ଥ ଯାଏଁ - ଛ' ଗୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ) ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମି ପକାଇଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ଗଣପତି ଦାସ, ଅଭିନ୍ନ ନାୟକଙ୍କ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶିତ, ମାତ୍ର ଏହି ସମାଲୋଚନା ଦ୍ୱୟ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ଏକ

୨୭. ଦାସ, ଡଃ ଦାଶରଥୀ - ବିବିଧ ପ୍ରସ୍ତାବ୍ (୧୯୯୩) ପୃ - ୫୧.

ବିତର୍କିତ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିକଲା । ବିଶେଷକରି ଲାଲା ରାମନାରାୟଣଙ୍କ ସମାଲୋଚନାରେ ନିର୍ଭିକ ଭାବରେ ଭଂଜଙ୍କୁ ସମାଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବାରୁ ତାର ପ୍ରତିବାଦ ସ୍ୱର ଉତ୍କଳ ଦୀପିକାରେ ସ୍ଥାନିତ 'ହିତବାଦୀ' ଛଦ୍ମନାମରେ ଏକ ପତ୍ରରେ ଧ୍ୱନିତ ହେଲା । ଉଭୟଙ୍କ ପକ୍ଷନେଇ ମସୀଯୁଦ୍ଧକୁ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଗୌରୀଶଙ୍କର ରାୟ, ରାମଶଙ୍କର ରାୟ, ଗୋପାଳ ବଲ୍ଲଭ ଦାସ,ବନମାଳୀ ସିଂହ ଓ ଚତୁର୍ଭୁଜ ପଟ୍ଟନାୟକ । ଆଧୁନିକତା ପ୍ରତି ସମର୍ଥନ ଜ୍ଞାପନ କଲେ ପ୍ୟାରିମୋହନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଦେବଗଡ଼ରୁ ପ୍ରକାଶିତ 'ସଂବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ' ।[୨୮] ପରେ ଏହି ସଂଘର୍ଷର ଫଳ ରୂପେ ରାଧାନାଥଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରି 'ବିଜୁଳି' (୧୮୯୩) ଓ ଭଂଜଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରି 'ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ' (୧୮୯୩)ର ଆତ୍ମ ପ୍ରକାଶ ହେଲା । ମୃତ କବି ସହ ଜୀବନ୍ତକୁ ନେଇ କୁତ୍ସାରଚନା, ଆକ୍ଷେପୋକ୍ତି ଏକ ଅସୁସ୍ଥ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ହେଁ, ଏହା ପରେ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ସୁଦୃଢ ପରମ୍ପରାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସହ ସମତାଳରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମ୍ବାଦଧର୍ମୀ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା । 'ପ୍ରଜାବଂଧୁ', 'ସଂବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ'ରେ ଏସମୟରେ ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ କୃତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ହେଉଛି 'ମୁକୁର' (୧୯୦୬) । ବ୍ରଜ ସୁନ୍ଦର ଦାସଙ୍କ ସଂପାଦିତ ଏହି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପୂର୍ବରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଓ ଓଡିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ସମୁନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ (୧୯୦୩) ଗଠିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ବ୍ରଜ ସୁନ୍ଦର ଜାତୀୟ ପ୍ରୀତିର ନାନ୍ଦିକାର ହୋଇଥିବାରୁ ଉତ୍କଳ ଜୀବନର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତିଫଳନ 'ମୁକୁର'ରେ ଘଟିଥିଲା । ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ, ରାଜନୀତି ଓ ସମାଜ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ରଚନାମାନ ଏଥିରେ ପତ୍ରସ୍ଥ ହେଉଥିଲା । ଏଥିରେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ପଣ୍ଡା, ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ, ଜଗବଂଧୁ ସିଂହ, ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର,ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ଗୋପବଂଧୁ ଦାସ, ପଦ୍ମ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାମଶଙ୍କର ରାୟ ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପତ୍ରିକାର ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଏହି ପତ୍ରିକା ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ପତ୍ରିକାର ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣ 'ମୁକୁର ଉପନ୍ୟାସ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା'ରେ କୁନ୍ତଳା

---

୨୮. ମିଶ୍ର, ଡଃ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର - ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପ୍ରଭାବ (୧୯୮୩) ପୃ - ୯୩

କୁମାରୀଙ୍କ 'ପରଶମଣି', 'କାଳି ବୋହୂ'; ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ବୁଢା ଫକୀର', ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ, 'ସଫଳ ସ୍ୱପ୍ନ'; ଦୟାନିଧି ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ମାନ ଭଂଜନ'; ଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ 'ପ୍ରମାଦ' ଆଦି ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ପରିମାଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ହେଲେ ହେଁ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନିତ କବିତା ଥିଲା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଅନ୍ୟ ଏକ ସଫଳ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଥିଲା 'ସତ୍ୟବାଦୀ' (୧୯୧୫) । ମାତୃଭୂମି ଓ ମାତୃଭାଷାର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଯେଉଁ ଜାତୀୟବାଦୀ ସଂକଳ୍ପର ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିଲା ତାହାର ଉଗ୍ରଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବ ଆଲୋଚିତ 'ମୁକୁର' ଓ 'ସତ୍ୟବାଦୀ'ରେ ଶୁଣା ଯାଇଥିଲା ।[୨୯] 'ସତ୍ୟବାଦୀ' ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ମୁକୁର' ଠାରୁ ଆଗୁଆଥିଲା । ଏଥିରେ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା, ଛାତ୍ର ସମସ୍ୟା ଓ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟକ ରଚନା, ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି, ଇତିହାସ, ଛାତ୍ର ସମସ୍ୟା ଓ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟକ ରଚନା, ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି, ଇତିହାସ ବିଷୟକ ମୌଳିକ ପ୍ରବଂଧ, ପଲ୍ଲୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ବହୁ ପରିମାଣରେ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା । ଜାତୀୟ ଜୀବନ, ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର,ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଭିମାନର ଗୁରୁତ୍ୱ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ରଚନାରୁ ଜଣାପଡେ । ପତ୍ରିକାରେ ସତ୍ୟବାଦୀ ଲେଖକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ସହ ବିରୁପାକ୍ଷ କର, ଜଗବଂଧୁ ସିଂହ, ରତ୍ନାକର ପତି, ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଛଅବର୍ଷ ପ୍ରକାଶ ପରେ ଜାତୀୟତାର ଜୟଗାନ କରୁଥିବା ଏହି ପତ୍ରିକା ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଉତ୍କଳୀୟ ଉପାଦାନର ଅନୁବର୍ତ୍ତନ, ଆଦର୍ଶ ଓ ସୁନୀତି ଉପରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶକରେ ଗୋପବଂଧୁଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ସାପ୍ତାହିକ ସଂବାଦ ପତ୍ର (ପରେ ଦୈନିକ) 'ସମାଜ' (୧୯୧୯) ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ୧୯୧୬ରେ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ପ୍ରକାଶନ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ପରେ 'ସମାଜ' ହିଁ ତା'ର ସ୍ଥାନ ପୂରଣ କଲା । ଏହି ସମୟରେ ଅନ୍ୟତମ ସଂବାଦ ପତ୍ର 'ଆଶା' ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । 'ଆଶା' ଥିଲା ପ୍ରଥମ ଦୈନିକ ସଂବାଦପତ୍ର । ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ସହକାର' (ପୁରାତନ ପ୍ରସ୍ଥ ୧୯୧୯, ନୂତନ ପ୍ରସ୍ଥ ୧୯୩୦) ବିଂଶ ଶତକର ଅନବଦ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରିକା ।ଏକଦା ବହୁ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ କୃତିକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଏହି ପତ୍ରିକାମହିମାନ୍ୱିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀ,

୨୯. ନାୟକ, ଡଃ କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ - ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆକାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରଭାବ (୧୯୭୬) - ପୃ - ୪୮

କୁଞ୍ଜ ବିହାରୀ ମହାନ୍ତି, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଲ, ମନମୋହନ ମିଶ୍ର, ବଳଭଦ୍ର ବହିଦାର ଆଦିଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ଆଲୋଚନା, ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, କୁଞ୍ଜ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ କବିତା ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏହାର 'ଆନନ୍ଦ ଲହରୀ' ଉପନ୍ୟାସ ମାଳାରେ ପଚିଶଗୋଟିରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଏହି ପତ୍ରିକା ଅନିୟମିତତା ଯୋଗୁ ପୂର୍ବ ଗୌରବ ବଜାୟ ରଖି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶକରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ବାରୁଣୀ' (୧୯୨୬), 'ଆରତି' (୧୯୩୦), 'ଅବକାଶ' (୧୯୨୮) ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଅଳ୍ପାୟୁ ହେଲେ ହେଁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଧାରାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଦାବୀ କରନ୍ତି । ୧୯୨୩ରେ ସମ୍ବାଦପତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ଯୋଗ ଦେଲା । ପ୍ରଥମେ ସାପ୍ତାହିକ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ସଂବାଦପତ୍ର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ବିଷୟକୁ ସଂବାଦ, ଖଦିର ପ୍ରସାର, ଜାତୀୟ, ଆଞ୍ଚଳିକ ସଂବାଦ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଏଥିରେ ଇତିହାସ କାହାଣୀ ଓ ଭ୍ରମଣବୃତ୍ତାନ୍ତ ମଧ ମଝିରେ ମଝିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । 'ସମାଜ' ପରେ ସଂବାଦପତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଗୁରୁତ୍ୱ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲା । ୧୯୩୨ ମସିହାରେ ଏ ସଂବାଦପତ୍ର ତତ୍କାଳୀନ ରାଜନୀତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ହେଁ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଦିନ (ଅଗଷ୍ଟ ୮, ୧୯୪୭) ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ନିଜର ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କଲା । ଏହାର ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ସହିତ ମୀନାବଜାର, ମନ ଗହନ, ନାରୀ ଜଗତ ଆଦି ବିଭାଗ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସିଦ୍ଧିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ପୁରାତନ ପ୍ରସ୍ତରେ ପତ୍ରସ୍ଥ ବହୁ ଲେଖକଙ୍କର ଉଚ୍ଚମାନର ଗଦ୍ୟ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଛି ।

୧୯୨୪ ମସିହାରେ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବଧାରାର ପରିପ୍ରକାଶ ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ 'ନବଭାରତ' (୧୯୪୪) ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । 'ନବଭାରତ' ପତ୍ରିକାରେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ଡଃ ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, କାଳିନ୍ଦୀ-ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର, ବୈକୁଣ୍ଠ ନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶ୍ରଦ୍ଧାକର ସୂପକାର ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦରେ ମୁଖପତ୍ର 'ଆଧୁନିକ (୧୯୩୬) ବାସ୍ତବ ଜୀବନ ନେଇ ରଚିତ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦର୍ଶନ ପ୍ରତି ଏହା ଆସ୍ଥାଶୀଳ ଥିଲା, 'ସବୁଜଗୋଷ୍ଠୀ'ର ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ କଳ୍ପନା ବିଳାସର ଏ ପତ୍ରିକା ପରିପନ୍ଥୀ ଥିଲା । ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିଣତ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଓ ବିଶ୍ୱର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ନଜର ରଖି ତାହାକୁ

ପାଠକଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟିକରିବା ଏହାର ମୁଖ୍ୟଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା । ଏହି ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକ ଥିଲେ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ । ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରାଣବଂଧୁ କର, ଗୁରୁଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ଆଦି ଲେଖକ ଏଥିରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଥିଲେ । ୧୯୩୬ରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ଅନ୍ୟଏକ ଜଣାଶୁଣା ପତ୍ରିକା 'ଡଗର' । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଏହାର ମଧ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ରହିଛି । ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ବହୁ ରଥୀମହାରଥୀ ଏହାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଶଙ୍ଖ (୧୯୪୫), ଚତୁରଙ୍ଗ (୧୯୪୬) ଯଥାକ୍ରମେ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ଓ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ସିଂହଦେବଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ପତ୍ରିକା ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷା-ସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ ଶଙ୍ଖ ଅଧିକ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଥିଲା । ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, ବାମଦେବ ମିତ୍ର, ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ଶ୍ରଦ୍ଧାକର ସୂପକାର ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । 'ଚତୁରଙ୍ଗ'ରେ ରାଜକିଶୋର ରାୟ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର,ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାଦ୍ ପଣ୍ଡା, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ମହାନ୍ତି ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା । ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟକ ରଚନା ସହ ସଂଗୀତ, ନୃତ୍ୟ, ଚିତ୍ରକଳାକୁ ମଧ ଏ ପତ୍ରିକାର୍ ଅବଦାନ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପ୍ରକାଶନ ଶିକ୍ଷାର ବହୁଳ ପ୍ରଚାର, ବ୍ୟକ୍ତି ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭରେ ସୁଯୋଗ ଓଡ଼ିଆର ପତ୍ରପତ୍ରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀ ରୂପ ଦେଇଛି । କେବଳ ସଂବାଦ, ସାହିତ୍ୟ, ଧର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ, ବ୍ୟଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ, ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର, ଶିଳ୍ପ, ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ, ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିଲାଣି । ଏହାପରେ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ସମାଜ, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସହିତ ସଂବାଦ, ଧରିତ୍ରୀ, ପ୍ରଗତିବାଦୀ, ଦୈନିକ ଆଶା, ଦିନଲିପି, ହୀରାଖଣ୍ଡ, କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର, ମାତୃଭୂମି, ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଓ ଆଦରଣୀୟ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ମୀନାବଜାର, ମନପବନ, ଟୁଉକୁମୁଷି, ଶିଶୁଲେଖା, ସଂସାର ଆଦି ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଓ ନିଆଁ ଖୁଣ୍ଟା (୧୯୩୮), ଦୁର୍ମୁଖ (୧୯୭୦) ଆଦି ରାଜନୀତିକ ଓ ସାମାଜିକ ସମାଲୋଚନାମୂକ ପତ୍ରିକା ଆଦି ପତ୍ରିକାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅନୁଭବ କରାଗଲାଣି ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପ୍ରକାଶିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରବଂଧ, ଗଳ୍ପ, କବିତା, ରମ୍ୟରଚନା, ଉପନ୍ୟାସ, ଗ୍ରନ୍ଥସମୀକ୍ଷା ଆଦି ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । କେତେକ ପତ୍ରିକା କେବଳ

କଥା ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ଏପରି ଦେଖାଯାଉଛି ଯେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପତ୍ରିକାରେ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକର ନାମ ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ ଆଦି ନ ଦେଇ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ନାମ କରଣ କରାଯାଉଛି । ସାହିତ୍ୟର ଗୋଟିଏ ବିଭାଗକୁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଉପବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଉଛି । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ନାମରେ ଓ ବିଭାଗ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷାଙ୍କମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଆଉ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖକ ଭିତରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଚିନ୍ତାଚେତନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିପୁଳ ବିବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ ଆଶାତୀତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଯୁବ ଚିତ୍ତର ସାମୟିକ ଉତ୍ତେଜନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ବହୁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଅଳ୍ପକାଳ ତିଷ୍ଠି ମଉଳି ଯାଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାଶନ ଧାରା ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ । ଏହା ହିଁ ସୁଖର କଥା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ଉତ୍ତରକାଳରେ ପ୍ରକାଶିତ ଯଦୁମଣି ପରିଡ଼ାଙ୍କ ଆସନ୍ତାକାଲି (୧୯୫୦), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀର ମୁଖପତ୍ର 'କୋଣାର୍କ' (୧୯୫୮), ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପରିଡ଼ାଙ୍କ 'ନବରବି' (୧୯୭୦), ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ 'ଦିଗନ୍ତ' (୧୯୭୨), କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ମାନସ' (୧୯୭୨), ଜଗଦୀଶ ପାଣିଙ୍କ 'ସମାବେଶ' (୧୯୭୫), ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସଙ୍କ 'ନବପତ୍ର', ରଘୁନାଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଅଧୁନା' (୧୯୭୯), ଡଃ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀଙ୍କ 'ଇସ୍ତାହାର' (୧୯୭୭), ଓଡିଆ ଗବେଷଣା ପରିଷଦ ମୁଖପତ୍ର 'ଏଷଣା' (୧୯୮୦), ସୁଦତ୍ତା ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ 'କଥା', ସଂବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମୁଖପତ୍ର 'ସପ୍ତର୍ଷି' (୧୯୭୨) ଆଦି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ସମାଲୋଚନା/ପ୍ରବଂଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଷଣା, କୋଣାର୍କ, ପ୍ରଜ୍ଞା, ଇସ୍ତାହାର, ସମାବେଶ, ବିକଳ୍ପ ବିଚାର ଆଦି ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ବେଳେ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ଗଳ୍ପ, କଥା, ଅଧୁନା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ଳାବନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଗତି ଦେଖା ଦେଇଛି ତହିଁରେ ମୁଖ୍ୟଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଝଙ୍କାର (୧୯୪୯) ।

ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମଜାତକ ଓ ଏହାର ଐତିହାସିକ ଆବଶ୍ୟକତା

୧୯୪୯ ମସିହା ବୈଶାଖ ମାସ (ଏପ୍ରିଲ) ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ତିଥିରେ ଆଜିର ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର'ର ଜନ୍ମ । 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ପରେ ଏକ ସୁଦୃଢ ସାହିତ୍ୟିକ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟିକରିବା ଏହି ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସଂଭବ ହୋଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତାର ଉତ୍ତର କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ପ୍ରସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର କେବଳ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା

ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ ବରଂ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାଜିଛି ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସମୁନ୍ନତ କରିବା ଦିଗରେ ପ୍ରଭୂତ ସଫଳତା ହାସଲ କରିଥିବା ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଐତିହାସିକ ପଟ୍ଟଭୂମି ବିଶେଷତଃ ଏକ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ପତ୍ରିକା ରୂପେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ନିମିତ୍ତ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜନୈତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବାତାବରଣ କିଭଳି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଥିଲା / ବାଧ କରିଥିଲା ତାହା ସର୍ବାଦୌ ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପାଦରେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' (୧୮୯୭) ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟିକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନୁକୂଳ ବାତାବରଣ ସୂତ୍ରପାତ କରିଥିଲା । ବାଗ୍ମୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ ସୁଦକ୍ଷ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ ଓ ସବୁଜ ସତୀର୍ଥମାନଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବାରୁ ତତ୍କାଳୀନ ସମାଜରେ ତରୁଣ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ମନରେ ଉନ୍ମାଦନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟିକ ଏ ଦିଗରେ ସଚେଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ସାହୁଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ସହକାର' (୧୯୧୯) ମଧ୍ୟ ତରୁଣ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୂପ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇଲା । ସହଜେ ତ ସବୁଜ ଗୋଷ୍ଠୀର ମୁଖପତ୍ର 'ଅବକାଶ'(୧୯୨୧) ଓ 'ଯୁଗବୀଣା' (୧୯୩୩) ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ସମସାମୟିକ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଲେଖକ ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଲା । ସାହିତ୍ୟର ଧାରା ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରକାଶ ଭଙ୍ଗୀ; ମାନବିକତା ପ୍ରେରଣାମୂଳକ ରଚନାରେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ହୋଇ ଉଠିଲା ।[୩୦] ଏ ପ୍ରକାର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସାହିତ୍ୟିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ତରୁଣ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କର ସ୍ୱର ଓ ସ୍ୱାକ୍ଷର କ୍ରମଶଃ ସ୍ପଷ୍ଟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟତର ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏ ସମସ୍ତ ପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶନ ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଅପର ପକ୍ଷରେ ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଆଧୁନିକ' (୧୯୩୬) ମଧ୍ୟ ତରୁଣ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଚିତ୍ତରେ ଆଲୋଡନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ୧୯୩୫ ମସିହାରେ ଗଠିତ ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅଧିବେଶନରେ ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ଗାନ କରାଯାଇଥିବା ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଉଦ୍‌ବୋଧିନୀ ସଂଗୀତ (ଯାହା ଏହା ନବଭାରତ, ଜାନୁୟାରୀ ୧୯୩୬ ସଂଖ୍ୟାରେ

୩୦. ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ - ପୃ - ୨୪୧

ସ୍ଥାନିତ)ରେ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀ ଜାଗରଣର ଆହ୍ୱାନରେ ଝଙ୍କୃତ ହୋଇଥିଲା ।[୩୧] ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ 'ନବଭାରତ' ପତ୍ରିକାରେ ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୂତନ ଭାବ ଓ ନୂତନ ଚିନ୍ତାର ସ୍ରୋତ ସମାଜ ଉପରେ ବୁହାଇ ଦେଇ ଜାତିର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି କାମନା କରିବା ଯଥାର୍ଥ ଯୁଗ ପ୍ରାଣର ପରିଚୟ ଦେଉଅଛି ।X X X ଯୁବକମାନଙ୍କର ଏ ନବୀନ ଉଦ୍ୟମ ସମୂହ ଭାବରେ ଦେଶକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁ ବୋଲି ଆମେ ଚାହିଁରହିଲୁ । ଯୁବଶକ୍ତି ହିଁ ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ । ପ୍ରବୀଣର ଫଳାଫଳ ଦର୍ଶିତା ଯୁବଶକ୍ତିର ପ୍ରେରଣାରେ ସର୍ବଦା ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିବା ଉଚିତ୍ ।[୩୨] ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ 'ନିଜକଥା' ଶୀର୍ଷକରେ ଲିଖିତ ଆଧୁନିକ ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟରେ କର୍ମରେ ଉଦ୍ଦୀପନା ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାରି ରଖିବାର

---

୩୧. " ନବୀନ ଯୁଗର ତରୁଣ ଜାଗରେ
ଜାଗ ବଂଧନହରା
ବକ୍ଷ ଶୋଣିତ ଲକ୍ଷ ଜୀବନେ
ଖେଳାଅ - ଆଲୋକ ଧାରା
ଛିନ୍ନ କରରେ ବନ୍ଧନ ରାଜି
କ୍ରନ୍ଦନ ହେଉ ଶେଷ
ଲୁପ୍ତ ହେଉରେ ଜାତି ଉପଜାତି
ଖଣ୍ଡିତ ଶତ ଦେଶ
ମହାମାନବର ଶଙ୍ଖ ଶବଦେ
ଶମୁରେ ଦୁଃଖଜ୍ୱାଳା
ଜାଗ ବଂଧନହରା ।
X X X
ଚିରି ଅତୀତର ଜୀର୍ଣ୍ଣ - ଜୀବନ
ଜାଗ ଆହେ ଭବିଷ୍ୟତ
ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରୁରେ ସ୍ୟନ୍ଦନ ତବ
ପୀଡ଼ନର ପରବତ
ଭାଙ୍ଗିପଡୁ ଆଜି ଅର୍ଗଳ ରାଜି
ଘେନ ବିଜୟର ମାଳା
ଜାଗ ବଂଧନହରା ।

୩୨. ଆଧୁନିକ - [illegible] ୪ମ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ/୭ମ ସଂଖ୍ୟା (ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ)

'ଆଧୁନିକ'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । 'ସାହିତ୍ୟରେ ଯୁବକ' ଶୀର୍ଷକ ଅଗ୍ରଲେଖାରେ ସାହିତ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ତରୁଣ ଲେଖକଙ୍କୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ମନୋଭାବ ଓ ଚିନ୍ତା ଶୂନ୍ୟତା ପୀଡ଼ନରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ନୂଆ ଟେକ୍‌ନିକ୍ ଓ ନୂଆ ଭାବଧାରାରେ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ।[୩୩] ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା, କୂପମଣ୍ଡୁକ, ପରମ୍ପରାର ଗଡ୍‌ଡାଳିକା ପ୍ରବାହରୁ ସାହିତ୍ୟକୁ ମୁକ୍ତିଦେଇ ତହିଁରେ ନୂତନତାର ସଂଚାର, ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତା ଚେତନାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନୂତନ ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ଦେବାର ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦ ପୋଷଣ କରିଥିଲା ।[୩୪] ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟର ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ଫଳରେ ସାହିତ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । ନୂତନ ଚେତନାର ଆବର୍ତ୍ତନରେ ନବୀନ ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହେଲା । ଛଅଗୋଟି ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରକାଶ ପରେ 'ଆଧୁନିକ'ର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲା । ତରୁଣମାନଙ୍କ ମୁଖପତ୍ର ହୋଇ କୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ରହିଲା ନାହିଁ । ଏକ ସଫଳ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରାଯାଉଥିବା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ (୧୯୪୭) ଅପୂର୍ବ ସଂଯୋଗ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲା । ଦେଶ ଜାତିର ଦୀର୍ଘ ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ଅବସାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭରେ ଘଟିବାରୁ ଏହା ଜାତି ପ୍ରାଣରେ ଉନ୍ମାଦନା ସୃଷ୍ଟିକଲା । ଯୁବପ୍ରାଣର ଉଦ୍‌ବେଳନ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭରେ ସୃଷ୍ଟି ଉନ୍ମାଦନା ଜୁଆରର ଇସ୍ତାହାର ହେଲା 'ଝଙ୍କାର' । ସେଥିପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକ, ତାରୁଣ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତାବକ ଡଃ ମହତାବ ଝଙ୍କାରର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିଲେ । ''ଯଦି ନବୀନ ଲେଖକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଧାଡି ଦେବା ପାଇଁ କାହାରି ଅନିଚ୍ଛା ଥାଏ, ତେବେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନାଚାର ।''[୩୫] ପୁନଶ୍ଚ ସେ ମଧ ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଉପରେ ଗଭୀର ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟ କରିଥିଲେ ସାହିତ୍ୟର ଗତିଧାରାକୁ ଅଧିକ କ୍ଷିପ୍ରତର କରିବାକୁ ।

୧୯୪୭ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ତାରିଖରେ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ଓଡିଶାରୁ ପରାଧୀନତାର ଅଂଧକାରର ଅବସାନ ଘଟିଲା । ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତା ଚେତନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୂର ହେଲା ସମସ୍ତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ଏଣୁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନବ ଉନ୍ମାଦନା ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା । ବହୁ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଶିକ୍ଷିତ ମାନସରେ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ସୃଷ୍ଟିକଲା । ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି, ସମୀକ୍ଷା ଓ ଅଧ୍ୟୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଦେଲା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ । ଏହି ଆଗ୍ରହର ପରିପୂରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଅଭାବ ସେ ସମୟର ସ୍ମରଣୀୟ ଘଟଣା । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାକ୍‌କାଳରେ ପ୍ରକାଶିତ ସମସ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପତ୍ରିକା 'ମୁକୁର', 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ', 'ନବଭାରତ',

୩୩. ଆଧୁନିକ-୧୯୩୬, ଜୁନ୍

୩୪. ଶତପଥୀ, ଡଃ ବିଜୟ କୁମାର-ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଧାରା (୧୯୯୫) ପୃ-୨୧

୩୫. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ-ଝଙ୍କାର ସମ୍ପାଦକୀୟ

'ସତ୍ୟବାଦୀ', 'ଆଧୁନିକ', 'ଶଙ୍ଖ' ଆଦି କାଳର କବଳରେ ସମାଧି ପାଇ ସାରିଥିଲେ । ''ସହକାର ଓ ନବଭାରତ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ପରେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଶୂନ୍ୟମଣ୍ଡଳ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ତାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ଡଃ ମହତାବ । କିନ୍ତୁ ନିଜେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଯେତେ ନୁହେଁ ଏକ ସଙ୍ଗଠିତ ପ୍ରକାଶ ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ସୁକଳ୍ପିତ ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ତେତେ । X X ଝଙ୍କାର ସେଇ ସଙ୍ଗଠିତ ଉଦ୍ୟମର ଜୀବନ୍ତ ପ୍ରତୀକ ।'' [୩୬] 'ସହକାର' ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲେ ହେଁ ଏଥିରେ ଅବକ୍ଷୟ ଆସି ଯାଇଥିଲା । ଯେତେ ପ୍ରକାରର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ନିଜ ଲେଖାରେ ରୂପାୟିତ କରିପାରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କେବଳ ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ସାହ ଓ କର୍ମ ପ୍ରବଣତା । ଏଠାରେ ଯୁବଶକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକ । ଯୁବକମାନେ ଶୀଘ୍ର ବୃଦ୍ଧ ହୋଇଯିବା ଯେପରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ, ବୃଦ୍ଧମାନେ ଯୌବନର ଛଳନା କରିବା ସେପରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ । ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନେ ଯୌବନକୁ ଉପେକ୍ଷା ନ କରି ଯୁବ ସୁଲଭ ଉତ୍ସହରେ ଅଗ୍ରଗତି କରନ୍ତୁ । ଅତୀତରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଚିନ୍ତାରେ ଅଧୀର ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଭବିଷ୍ୟତ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଆତ୍ମହରା ହେବା ହିଁ ଧର୍ମ ।'' [୩୭] ଏଣୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାଧୀନ ଜାତିର ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ତଥା ନୂତନ ଚିନ୍ତା ଚେତନାକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଯୋଗାଇବାର ଆବଶ୍ୟକତା 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶର ଅନ୍ୟତମ କାରଣ । ଏଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ନୂତନ ଚିନ୍ତା ଚେତନାକୁ ଏହା ବହନ କରିଛି । କେବଳ ସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟୋତ୍ତର ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଛି ।

ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନବଦ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର-ପ୍ରଚାର-ସମିତି । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର-ପ୍ରଚାର-ସମିତି ହିଁ ଥିଲା ଝଙ୍କାରର ପ୍ରକାଶକ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏହି ସମିତି ତରଫରୁ ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ ଦୈନିକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' (ଅଗଷ୍ଟ ୮, ୧୯୪୭) ହିଁ ଝଙ୍କାର ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲା । ଏହି ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ସାପ୍ତାହିକ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ନାମରେ ୧୯୪୮ ମସିହା ଫେବୃୟାରୀ ମାସଠାରୁ ପ୍ରତି ରବିବାର /ସୋମବାର ସଂଖ୍ୟା ରୂପେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । କେବଳ ସମ୍ବାଦପତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜକୁ ସୀମିତ ନ ରଖି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ସମୃଦ୍ଧି ଦିଗରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇଥିଲା । [୩୮] 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ବିଷୟରେ ପ୍ରଫେସର ଗୋଲକ ବିହାରୀ ଧଳ କହନ୍ତି, ଦେଶରେ

---

୩୬. ରାଉତରାୟ, ଡଃ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ- ଜୟନ୍ତୀ ସ୍ମରଣିକା (ମହତାବ), ୧୯୬୮, ପୃ-୧୬

୩୭. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ- ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ, ଝଙ୍କାର(୧୯୮୬) ପୃ-୩୭

୩୮. ଚାନ୍ଦ, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର-ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଥମ ଦଶକ (ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱନକ୍ଷତ୍ର ସମାରୋହ ବିଶେଷାଙ୍କ) ତା ୯.୮.୯୪

ଲେଖକ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗର ଥିଲା ଅନ୍ୟତମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସେକାଳ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲା 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' । ନୂତନ ଲେଖକମାନଙ୍କର ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା କିଛି କମ୍ ଦାୟିତ୍ୱ ନୁହେଁ । ଏପରି ଦାୟିତ୍ୱ ଦିନେ ସାହିତ୍ୟିକ ବିଶ୍ୱନାଥ କର ବହୁ ଯୁବକ ଲେଖକଙ୍କୁ ପ୍ରବୀଣ ସାହିତ୍ୟିକରେ ପରିଣତ କରିଥିଲେ । ମୋର ମନେ ହୁଏ ପ୍ରକାଶ କାମନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ବିକଳ ବହୁ ନୂତନ ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶର ସୁଯୋଗ ଦେଇ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ସେବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା, ତାହା ପରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ।''[୩୯] ନୂତନ ଲେଖକ ଲେଖିକା ସୃଷ୍ଟି କରି ତତ୍କାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଏନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳା[୪୦] ର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ସମ୍ଭାବନା ଆଣିଦେଲା ତାହାକୁ ପାଥେୟ କରି ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା 'ଝଙ୍କାର' । କାରଣ ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ ପରେ ଦେଖାଯାଇଛି ଯେଉଁମାନେ ଏଥିରେ (ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର) ନିଜକୁ ଦକ୍ଷତାର ସହ ଗଢ଼ିନେଇ ପାରନ୍ତି ସେମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପ୍ରତିଭାର ଯଥାର୍ଥରେ କୁସୁମିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଝଙ୍କାରରେ ଦେଖା ଦେଇଥାନ୍ତି ।[୪୧] ଏଣୁ ନବୀନ ପ୍ରତିଭାକୁ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆଣିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିବା 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ର ସଫଳତା 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ଆଣି ଦେଇଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ, X X ଯେତେବେଳେ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେଲା ଯେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଦିଗରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟମ କରିବାକୁ ହେବ ଓ 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ଯେଉଁ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଗଠନ କରି ଚାଲିଛି, ତା'ର ଶିଖର ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ହେବ, ସେତେବେଳେ ପୂର୍ବାପର ବିଚାର ନ କରି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ସହସା ପଶିବାକୁ ହୋଇଛି ।[୪୨] ସାଂସ୍କୃତିକ ସଙ୍ଗଠନର ଯେଉଁ ମନ୍ଦିର ଆମ୍ଭେମାନେ ନିର୍ମାଣ କରିଛୁ, ତା'ର ଚୂଡ଼ା ହେଉଛି 'ଝଙ୍କାର' ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଅବସ୍ଥା ଆଜି ଭଳି ସୁଦୃଢ଼ ନ ଥିଲା । ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଲେଖକ ଲେଖିକା ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଭାଗ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରକ । ୧୯୪୬ ସାଲରେ 'ଉତ୍କଳ-ସାହିତ୍ୟ-ସମାଜ'କୁ ନେଇ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିବାଦ

---

୩୯. ଧଳ, ଗୋଲକ ବିହାରୀ- ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ (୧୯୭୨) ପୃ-୧୦୫

୪୦. ମୂଳିଆ, ମହେଶ୍ୱର- ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ (୧୯୭୨) ପୃ-୧୯୩

୪୧ ସାମନ୍ତରାୟ,ଡଃ ନଟବର-ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ଅବଦାନ, ଝଙ୍କାର, ୨୪ଶ ବର୍ଷ, ୧୨ମ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ-୧୧୧୯

୪୨. ମହତାବ- ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ -ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) ପୃ-୯

ତୀବ୍ରତର ହେଲା । 'ସହକାର'ର ତତ୍କାଳୀନ ସମ୍ପାଦକ ବାଳକୃଷ୍ଣ କରଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଗଠିତ ହେଲା ସମାନ୍ତରାଳ ସାହିତ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିଷଦ ।[୪୩] ସ୍ୱାଧୀନତାର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦିତ ହେବାକୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବିଳମ୍ବ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ସାହିତ୍ୟର ଧାରାର ଭବିଷ୍ୟତ ସନ୍ଦିହାନ । ସ୍ୱଳ୍ପ ଲେଖକ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦରେ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ ମଧ୍ୟ ଅଚଳ । ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ଏହି ଅଚଳ ଅବସ୍ଥାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ ଫଳପ୍ରଦ ହେଲା ନାହିଁ । କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ନବ କିଶୋର ଦାସ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ସହ ଦିନରାତି ଆଲୋଚନା କରି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟର୍ଥହେଲେ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଏ ପ୍ରକାର ଅଶାନ୍ତି ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଅସ୍ଥିରତା ଦୂରୀକରଣ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଓ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କଲା ।

ଏହା ପ୍ରକାଶ କରିବା ମୂଳରେ ମହତାବଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟଥିଲା X X ବହୁଲେଖକ ଓ ଲେଖିକା ବାହାରି ପଡ଼ନ୍ତୁ । ସ୍ରୋତର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଦୂର ହୋଇଗଲେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ରମେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଯିବ ।''[୪୪] ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ଥିତାବସ୍ଥା ଅବକ୍ଷୟ ଆଡ଼କୁ ଯିବାକୁ ନ ଦେଇ ଉତ୍ତରଣ କରିବା ଦିଗରେ ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ରାଜମାର୍ଗକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିବା, ଆପଣାର ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା- ଏ ଥିଲା ଏହାର ପ୍ରକୃତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସାହିତ୍ୟ କିମ୍ବା ବିଂଶ ଶତକର ପ୍ରାକ୍-ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଠାରୁ ବ୍ୟାପକ ଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଭାଷା-ସାହିତ୍ୟ ସମକକ୍ଷ ହେବା, ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆସନ ଲାଭ କରିବା ଏହି ସମୟର ସାହିତ୍ୟିକ ସାଧନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା । ଆଦର୍ଶହୀନତା, ଦ୍ୱେଷଦର୍ଶିତା, ନିରୀକ୍ଷାବାଦକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏକ ସାରସ୍ୱତ ବଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ଏକ ସଫଳ ନେତୃତ୍ୱ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣେ ପ୍ରବାଦ ପୁରୁଷ ନ ଥିଲେ, ସେ ଥିଲେ ଏକାଧାରରେ ସୁସଙ୍ଗଠକ ଓ ସୁସାହିତ୍ୟିକ । ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଏଇ ଦୁଇଦିଗ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଅନେକାଂଶରେ ଦାୟୀ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ସ୍ୱାଧୀନ ଓଡ଼ିଶାର ସେ ଥିଲେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଓ ସାଙ୍ଗଠନିକ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ଓ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଉତ୍ସାହ ସହ ଏହା ମଧ୍ୟ ସର୍ବାଦୌ ଆବଶ୍ୟକ ।ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ସାରା ଦେଶରେ 'ଗଣତନ୍ତ୍ର'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆହ୍ୱାନ ଦେଲା । ସାହିତ୍ୟରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା 'ଝଙ୍କାର' ପୂର୍ବ

୪୩. ତତ୍ରୈବ-ପୃ-୨୨

୪୪. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ-ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) ପୃ-୨୭-୨୮

ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କ ପରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧାରା ବା ମତ ଉପରେ ଏହା ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟ କଲା ନାହିଁ । ବହୁ ମତ ବହୁ ପଥର ସମନ୍ୱୟ ବହୁ ଆଦର୍ଶ ବହୁ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ମିଳନ ମଞ୍ଚ ହେଲା 'ଝଙ୍କାର' । ପ୍ରଗତିବାଦ ଓ ପ୍ରୟୋଗବାଦ, ସବୁଜ କଳ୍ପନା ଓ ଧୂସର ବାସ୍ତବତା, ଅଧ୍ୟାପକ ଓ ଛାତ୍ର, ନବୀନ ଓ ପୁରାତନକୁ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚରେ ଉପସ୍ଥିତ କରିବାର ସଫଳ ପ୍ରୟାସ ଯାହା ଝଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ତାହା ସେ ସମୟର ଆହ୍ୱାନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ, ଦୁଇ ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରି ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ଘଟଣାର ପରିସମାପ୍ତି ପରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଯୁଗ ରୁଚି ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶର ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ । 'ସତ୍ୟବାଦୀ', 'ନବଭାରତ'ର ବିଶୁଦ୍ଧ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଭାବନା, ସାମ୍ୟବାଦୀ ପତ୍ରିକା 'ଆଧୁନିକ'ର ଆହ୍ୱାନ 'ଯୁଗବୀଣା', 'ଅବକାଶ'ର, ତଥାକଥିତ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବମୟତା ଦୁଇ ଦୁଇଟା ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ଘନଘଟା ପରେ ଅନେକାଂଶରେ ମ୍ଳାନ ପଡ଼ିଆସିଛି । ଯୁଗ ରୁଚି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟର ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ମାଧ୍ୟମର ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖା ଦେଇଥିଲା, ତାହା ହିଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରକାଶନ ପାଇଁ ଯଥାର୍ଥରେ ପଥ ସୁଗମ କରିଦେଇଛି ।

'ଝଙ୍କାର' ନାମଟି ବେଶ୍ କଳାତ୍ମକ । 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ପରି ଏକ ନୀରସ ରାଜନୈତିକ ନାମରେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଟିକୁ ନାମିତ ନ କରିବା ପାଇଁ ଲେଖକ, ପାଠକ ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକମାନଙ୍କର ଆପତ୍ତିକ୍ରମେ ଏପରି ସାହିତ୍ୟିକ ନାମ କରଣରେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଟି ପ୍ରକାଶିତ । ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ର 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି, ଆଜି ଓଡ଼ିଶାର ଯୁବ ପ୍ରାଣରୁ ଯେଉଁ ଝଙ୍କାର ଉତ୍‌ଥିତ ହେଉଛି, ତାହା ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ସଙ୍ଗୀତମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ମାଣ କରି କରି ଯାଉଛି । ସେହି ଝଙ୍କାରର ସ୍ୱର ଶୁଣି ଡାକ ପକାଇବା ଆମର ଉଦ୍ୟମ X X [୪୫] ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଜୀବନ ଝଙ୍କାରର ଚିରନ୍ତନ ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ଅନୁପ୍ରେରିତ ହେବାର ଆକାଙ୍‌କ୍ଷାକୁ ସାକାର କରିବା ପାଇଁ 'ଝଙ୍କାର'ର ପରିପ୍ରକାଶ ।[୪୬]

---

୪୫. ସାମୟିକୀ (ପ୍ରଥମ ସମ୍ପାଦକୀୟ)-ଝଙ୍କାର, ୧ମ ବର୍ଷ, ୧ ମ ସଂଖ୍ୟା, ପରିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।

୪୬. ଜୀବନ ଝଙ୍କାର ସେତ
ଆଶାମୟ ପ୍ରେମମୟ
ଉନ୍ମାଦନା ଭରା,
ଅନୁପ୍ରାଣୀ ସେହି ସ୍ୱରେ
କର୍ମମୟ ହେଉ ସର୍ବ
ଅନିତ୍ୟ ଜୀବନ ପସରା ।
-ଝଙ୍କାର, ୧ମ ବର୍ଷ, ୧ମ ସଂଖ୍ୟା,
ପରିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ।

ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକା ଆକସ୍ମିକ ଭାବେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ପୂର୍ବ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଅଭାବ ଝଙ୍କାରର ୧ମ ସଂଖ୍ୟାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଏହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ଡଃ ମହତାବ ଲେଖିଛନ୍ତି, ''X X ଲେଖକ ଲେଖିକା ତଥା ପାଠକ ପାଠିକାମାନେ କୌତୁହଳ ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଥିଲେ, ଦେଖିବେ କି ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟା ? ଏହାର ଆକାର ଥିଲା ବଡ଼, ଯାହାକି ଯେକୌଣସି ମାସିକ ପତ୍ରିକା ପକ୍ଷରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ । ପୁଣି ସେ ସଂଖ୍ୟାଟିର କେତୋଟି ପୃଷ୍ଠାରେ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ଓ କେତୋଟି ପୃଷ୍ଠାରେ 'ଝଙ୍କାର' ବୋଲି ନାମ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଛି । ଏ ସବୁର ପ୍ରମାଣ ହେଉଛି ପୂର୍ବ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ଅଭାବ । ବାସ୍ତବିକ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ ପୂର୍ବରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା ।''[୪୭] ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ସାମାନ୍ୟ ତ୍ରୁଟି ନିଶ୍ଚୟ ବର୍ଜନୀୟ । ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏହାର ସାଂସ୍କୃତିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇଛି । ପଚାଶ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସରେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର'ର ଯେଉଁ ଐତିହାସିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ତାହା ପ୍ରାୟତଃ ପୂରଣ ହୋଇଛି । ଏହାର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନରେ ପତ୍ରିକାର ଧାରା ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି, ନୂତନ ପ୍ରତିଭାମାନଙ୍କ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟିଛି, ସାହିତ୍ୟର ରାଜପଥ ପ୍ରଶସ୍ତ ହୋଇଛି, ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ରୁଚି ବଢ଼ିଛି ତଥା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଭାରତୀୟ ସୀମା ସରହଦ ଟପି ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚିଗଲାଣି ।

ଏଣୁ ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କ ଭାଷାକୁ ଦୋହରାଇ କୁହାଯାଇ ପାରେ 'କାଳ ଝଙ୍କାର'କୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲେ ହେଁ ଝଙ୍କାର କାଳଜୟୀ କଳାକୁ ବକ୍ଷରେ ଧାରଣ କରି ଆଜି ଚିର ଭାସ୍ୱର ରୂପେ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ବିରାଜମାନ ହୋଇଛି ।[୪୮]

---

୪୭. ଝଙ୍କାର- ସମ୍ପାଦକୀୟ, ୩ୟ ବର୍ଷ, ୧ମ ସଂଖ୍ୟା ପୃ- ୯୫.

୪୮. ସାମନ୍ତରାୟ, ଡଃ ନଟବର-ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ଅବଦାନ, ଝଙ୍କାର , ୨୪ଶ ବର୍ଷ, ୧୨ ଶ ସଂଖ୍ୟା ।

❑❑❑

ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ

ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି ଓ ଆକଳନ

ସ୍ରଷ୍ଟାର ଆତ୍ମଗତ ଭାବୋଚ୍ଛ୍ୱାସରୁ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି । ଏଣୁ ଏହାର ପ୍ରକାଶ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ । ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୃଦୟର ଭାବ, ସ୍ୱର, ବର୍ଣ୍ଣ, ମହନୀୟ ଭାଷା ଓ ମନୋଜ୍ଞ ଶୈଳୀ ଏହି ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଆଧାର । ଭିନ୍ନ ଭାବରେ କହିଲେ ଭାବ, ଶବ୍ଦ, ଛନ୍ଦ , ଅଳଙ୍କାର ଆଦି ଯେତେବେଳେ ଅପୂର୍ବ ମିଳନ ଭିତରେ ନିଜ ନିଜର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ହରାଇ ଗୋଟିଏ ଅଲୌକିକ ଆସ୍ୱାଦ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାହା ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟର ରୂପ ନିଏ । ପ୍ରାଣର ବାଙ୍ମୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି । ଆନନ୍ଦବୋଧ ଏହାର ଆଦର୍ଶ । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରି ଆସିଛି ଅନିର୍ବଚନୀୟ ଆନନ୍ଦ । ଆନନ୍ଦବୋଧ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଅତୀନ୍ଦ୍ରିୟ ଆନନ୍ଦାନୁଭୂତି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରେ । ସେଥିପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି 'ଆନନ୍ଦାଦ୍ଧ୍ୟେବ ବା ଖଳୁ ଇମାନି ଭୂତାନି ଜାୟନ୍ତେ । ଆନନ୍ଦେନ ଜାଣନି ଜୀବନ୍ତି, ଆନନ୍ଦଂ ପ୍ରୟାନ୍ତି ଅଭିସଂବିଶନ୍ତୀତି, ଆନନ୍ଦୋ ବ୍ରହ୍ମେତି ବ୍ୟଜାନତ୍ ।'' ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ ସାହିତ୍ୟର ଚିରନ୍ତନ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଏହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭାବନା ବିଜଡ଼ିତ । ପରେ ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେମମୟ, ବିଳାସବ୍ୟାସନକୁ ଆପଣାର ଭାବବସ୍ତୁ ଭାବେ ଆପଣାଇ ନେଲେ ମଧ ଏଥିରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଜଗତର ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ର ଓ ଜୀବନର ବାସ୍ତବାନୁଭୂତି ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ ହେଲା । ସାହିତ୍ୟ ହେଲା ବାସ୍ତବାଭିମୁଖୀ । ସମାଜ, ଜୀବନ, ସମୟର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ସାହିତ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ମୁଖପତ୍ର ସାଜିଲା । ସାହିତ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ପରିପ୍ରକାଶ ଊନବିଂଶ ଶତକରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ହେଁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହା ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଲା । ଊନବିଂଶ ଶତକରେ ରାଧାନାଥ, ଫକୀରମୋହନ , ମଧୁସୂଦନ ଆଦିଙ୍କ ଜରିଆରେ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ତୁମୁଳ ଆଲୋଡ଼ନରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଓ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ନେଲା ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ।

ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟିକ ଯୁଗର ଅୟମାରମ୍ଭ ହେଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ରୀତିଯୁଗୀୟ ପରମ୍ପରାରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରି ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତା ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ କ୍ରମେ ବଳିଷ୍ଠ ହେଲା । ଉଭୟ ଆତ୍ମିକ ଓ ଆଙ୍ଗିକରେ ନାନା ପ୍ରକାର ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ କାବ୍ୟ କବିତା ହେଲା ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ । କେବଳ କାବ୍ୟକବିତା ନୁହେଁ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ଇଂରେଜୀ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଭଳି ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଉନ୍ମେଷ ଓ ବିକାଶର ପଥ ଉନ୍ମୋଚନ କଲା ।[1] ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ରମ୍ୟରଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀ ରୂପ ପ୍ରକଟିତ ହେଲା ।

ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ(୧୮୭୩) ଠାରୁ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ (୧୮୯୭) ଓ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ (୧୮୯୭) ଠାରୁ ଆଧୁନିକ (୧୯୩୬) ଯାଏ ପତ୍ରପତ୍ରିକା/ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାମାନ ଯଥାକ୍ରମେ ଊନବିଂଶ ଶତକର ଓ ପ୍ରାକ୍ ସ୍ୱାଧୀନତାକାଳୀନ ବିଂଶ ଶତକର ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟି ବିକାଶରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ସାହିତ୍ୟର ଏହି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗକୁ ଯେଉଁ କେତୋଟି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସମୃଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି, ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ 'ଝଙ୍କାର' କେବଳ ଅନ୍ୟତମ ନୁହେଁ, ଅଗ୍ରଣୀ ମଧ୍ୟ । ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟର ସମସ୍ତ ବିଭାଗ (କବିତା, ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ରମ୍ୟ ରଚନା, ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ/ଏକାଙ୍କିକା)କୁ ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚ ଦଶକ ଧରି ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇ ଆସିଛି ଏହି ସାରସ୍ୱତ ପତ୍ରିକା ।

ଆଧୁନିକ କବିମଣ୍ଡଳୀ ସୃଷ୍ଟିରେ ଝଙ୍କାରର ନେତୃତ୍ୱ

ଊନବିଂଶ ଶତକରେ ରାଧାନାଥ, ମଧୁସୂଦନ, ଗଙ୍ଗାଧର, ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ରୋମାଣ୍ଟିକ, ଅତିଭୌତିକ ଓ ଜାତୀୟତାବାଦୀ କାବ୍ୟଧାରାଟି କ୍ରମଶଃ ବିଲୟ (୧୯୩୫-୩୬) ଭଜିଲା ବେଳକୁ ପ୍ରଗତିବାଦୀ କାବ୍ୟ ଚେତନାର ଉନ୍ମେଷ ଘଟେ । ତତ୍ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହି ସମୟ ବେଳକୁ ସବୁଜଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ସତ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଓ ଜାତୀୟତାବାଦୀ କାବ୍ୟଧାରା ଯଥାକ୍ରମେ ସାଧାରଣ ଜନତାଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରି ନ ପାରି ଏବଂ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ଓ ଭାରତମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ହେତୁ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଏଣୁ

1. Jafferson, D.W.- The development, a little later of the newspaper and periodical Journalism, generally was another factor making for the utilitaration virtue in prose (Eighteenth century prose 1700-1800,P-xr)

୧୯୩୫-୩୬ ବେଳକୁ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପୂର୍ବ କାବ୍ୟ କବିତା ଧାରାଠାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଏହା ଧୂଳିଧୂଆଁରେ ଗାଧୋଉଥିବା, ଶୋଷକ - ଧନିକ ଗୋଷ୍ଠୀର ନାଲି ଆଖିର ଶିକାର ହେଉଥିବା ମେହନତୀ, ଦୁସ୍ଥ, ନିମ୍ନବର୍ଗର ମଣିଷମାନଙ୍କ କଥା କହିଲା । ଏଣୁ କବିତାରେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ଓ ଅତିବାସ୍ତବବାଦୀ ଭାବଧାରା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ୧୯୩୯-୪୫ ମଧ୍ୟରେ ସଙ୍ଗଠିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପରେ ସାହିତ୍ୟ ରାଜ୍ୟରେ ତୁମୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା । ବିଶେଷ କରି କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଥିଲା ପ୍ରବଳ । ପ୍ରଗତିବାଦୀ କବିଙ୍କ ବୈପ୍ଳବିକ ଭାବଧାରା ସ୍ଥାନରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ, ଜଡ଼ତା, ହତାଶା ଓ ଗ୍ଲାନି ସ୍ଥାନ ପାଇଲା । ଉଗ୍ର ସମାଜବାଦୀ ସ୍ୱର ଅତିବାସ୍ତବବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତିକୈନ୍ଦ୍ରିକରେ ହେଲା ପରିବର୍ତ୍ତିତ । କବିତାର ଆତ୍ମିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଗଦ୍ୟ କବିତା, ମୁକ୍ତ ଛନ୍ଦ ଓ ବାକ୍‌ରୀତିକୁ କବିତା ଆଦରି ନେଲା । ଯତିପାତ, ଉପଧାମିଳନ ଓ ପାରମ୍ପରିକ ଛନ୍ଦ ଏଥରୁ ତିରୋହିତ ହୋଇଗଲା । ପ୍ରତୀକ ରୂପକଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ କବିତା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ମନନଧର୍ମୀ ହେଲା । ଉପମା, ରୂପକ ପ୍ରତୀକ ମାଧ୍ୟମରେ କବି ଅବ୍ୟକ୍ତଭାବକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହେଲା । କାବ୍ୟ କବିତାର ଉଭୟ ଆତ୍ମିକ ଓ ଆଙ୍ଗିକରେ ଏ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା ତାହା ୧୯୫୦ ମସିହା ବେଳକୁ ବେଶ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା । ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ କାବ୍ୟଧାରାକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ପାଠକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ତତ୍‌କାଳୀନ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର' ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲା । ଏଣୁ ଆଧୁନିକ କାବ୍ୟ କବିତା ଯାହା କି ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ବିକଶିତ ହେଲା, ତାହାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ସମୃଦ୍ଧିର ପ୍ରଶସ୍ତ ପଥରେ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ 'ଝଙ୍କାର'ର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗଦାନ ମୁକ୍ତକଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ପରମ୍ପରା ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ କବିତାରେ ସାମୟିକ ଭାବେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଭାବଧାରାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି ଝଙ୍କାର । ଏହି ନୂତନ ଭାବଧାରା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ଝଙ୍କାରର ଆଧାର ଭୂମି ହୋଇ ଆଗାମୀ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏଣୁ ୧୯୪୯ ଠାରୁ ଆଜି ଯାଏ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଭାବବସ୍ତୁ ଓ ଆଙ୍ଗିକ ସମ୍ପଦରେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି ତାହା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି ।

'ଝଙ୍କାର' (୧୯୪୯) ର ପ୍ରକାଶ କାଳରେ ଏହାର କବିତା ବିଭାଗରେ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ପ୍ରଭା ଦେବୀ, ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବୈକୁଣ୍ଠ ନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ

୨. ଶତପଥୀ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ-ସବୁଜରୁ ସାଂପ୍ରତିକ (୧୯୭୯) ପୃ-୨୮୩

ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲେଖନୀ ଚଳାଇ ଥିବା ଏହି ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ 'ଝଙ୍କାର' କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଥମ ପାଡ଼ିର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲାଭ କରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ 'ଝଙ୍କାର' ଶୀର୍ଷକ କବିତା ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ କବିତା ।[୩] ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଏହି କବିତାଟିକୁ ବାଦଦେଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ପାଢ଼ୀ, ଅଧ୍ୟାପକ ଗଗନବିହାରୀ ମହାନ୍ତି, ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ପରିଡ଼ା, ବୀର କିଶୋର ଦାସ, ହାଡ଼ିବନ୍ଧୁ ଦାସ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀଙ୍କ କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟା ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଶସ୍ୱୀ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିର ସ୍ୱାକ୍ଷର ବହନ କଲା । ଏଣୁ ଏମାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସମୂହରେ ପରମ୍ପରା ପରିଚୟ ଯେପରି ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସେମାନଙ୍କ କାବ୍ୟସ୍ୱରରେ କିଛିଟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିରେ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେଣୁଧର ରାଉତ, ଗୁରୁ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ କ୍ରିୟାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି ନିଜ ନିଜକବିତାରେ । ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ପ୍ରେମ, ପ୍ରକୃତିରେ କାବ୍ୟିକ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅପେକ୍ଷା ବାସ୍ତବ ଜଗତର ନିଷ୍ଠୁର ନିର୍ମମ ସତ୍ୟପ୍ରତି ଅଙ୍ଗିକାରବଦ୍ଧତା କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ହୋଇ ପଡ଼େ । ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧପରେ ମଣିଷର ମାନସିକତାରେ ତୁମୁଳ ତୋଫାନୀ ଆଲୋଡ଼ନ ଏହି କବିତାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଅପେକ୍ଷା ସଂଘର୍ଷ, କଳ୍ପନା ଅପେକ୍ଷା ନିଷ୍ଠୁର ବାସ୍ତବତା, ସମ୍ମୋହନ ଅପେକ୍ଷା ସମକାଳୀନ ଜୀବନର ଯଥାର୍ଥ ଉପଲବ୍‌ଧିରେ ବାସ୍ତବଧର୍ମୀ କରି ଗଢ଼ିତୋଳିଛି । ବିଶ୍ୱର ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର ଦ୍ରୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଭିତରେ ଗତି କରୁଥିବା ବେଳେ ତାହାର ନିଛକ ପ୍ରତିଛବି କାବ୍ୟକବିତାକୁ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପୂର୍ବର ଯେଉଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, ସୁନେଲିସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଆଶା ଜନଜୀବନରେ ସଂଚାର ହୋଇଥିବା ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ହୋଇଛି କ୍ରମେ ବିଡମ୍ବିତ । ଏଣୁ କବିତାରେ କ୍ଲିଷ୍ଟତା, ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟତା, ଚିନ୍ତନ ଓ କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା, ନିସଙ୍ଗ ଜୀବନର ବିଲକ୍ଷଣ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । କବିତାର ଆତ୍ମିକ ରାଜ୍ୟରେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଙ୍ଗିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ମଧ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ସମୟର ଏହି ବାସ୍ତବ ସ୍ୱରକୁ ଝଙ୍କାର ସମ୍ମାନ ଜଣାଇଛି । ଯୁଗ ରୁଚିକୁ ଆଦରି ନେଇଛି । କବିତାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଏହି ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ ଧାରାଟି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ରମଃ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏହାର କାରଣ ସହଜରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗଠିତ ହୋଇନାହିଁ । କୌଣସି ବିପ୍ଲବ ଏହି କବିତା ପରମ୍ପରାରେ ବ୍ୟଥିତ କ୍ରିୟା ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ନାହିଁ । ଏଣୁ କେହି ସମାଲୋଚକ ମତ ଦିଅନ୍ତି ନୂତନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ଓ ପ୍ରୟୋଗ

୩. ପରିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ନାମରେ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ଧାରା ଓ ନିଃସଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତିମୁଖୀ ଚେତନାର ଯେଉଁ ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଛି ତାହାର ସୂତ୍ରଧର ହେଉଛି 'ଝଙ୍କାର' । ଏ ଧାରଣା ଅମୂଳକ ।[୪] ଏହିଠାରେ Arnold Kettle ଙ୍କ ମତକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟତାର କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ କୁହାଯାଇ ପାରେ, " It is generally assumed that the great Complexity of the modern life and the sense of flux and uncertainity of the revolutionary period make writing unusually difficulty" ଅର୍ଥାତ୍ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ଜଟିଳତା, ଅସ୍ୱଚ୍ଛତାବୋଧ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନମାନ ବୈପ୍ଳବିକ କାଳର ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତତା ରଚନାକୁ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ କରି ଦେଇଛି ।·କବିତାର ଆଙ୍ଗିକରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା, "ପ୍ରାଚୀନ କବିମାନଙ୍କୁ ଛାଡିଦେଲେ ଆଧୁନିକ ସମସ୍ତ ପ୍ରଧାନ କବି ଉପଧା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଆମପରି ସାଧାରଣ ଲେଖକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ 'ମହାଜନୋ ଯେନ ଗତଃ ସପନ୍ଥା' ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଉଚିତ ! ଉପଧା ମିଳିଲେ କବିତା ସୁଶ୍ରାବ୍ୟ ହୁଏ ଓ ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ଯତ୍ନ ଟିକକ କରାହୁଏ - ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ଅଛି । ଲେଖକମାନେ ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଦେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।[୫] ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ, ପାରମ୍ପରିକ କବିତା ରଚନା ପ୍ରତି ଝଙ୍କାର ନୂତନ କବିମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ତା'ର ଅନୁସାରୀ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲା । ମାତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରବାହକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଏହାକୁ ଯୁଗରୁଚିଭାବେ ଝଙ୍କାର ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲା ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କଲା । ଏଣୁ ଏହା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଝଙ୍କାର ଓଡିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଏହି ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇଛି, ଓଡ଼ିଶାର ପାଠକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇଛି ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ବହୁମୁଖୀ ଦିଗକୁ ଆଦରି ନେଇଥିବା ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭାଗ ପ୍ରତି ପାଠକ/ନୂତନ ଲେଖକ ଅନୁରାଗ ଜାତ କରିବା ପାଇଁ ଜଳବାୟୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଆଧୁନିକ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଏ ପ୍ରକାର ବିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରଖର ଥିଲାବେଳେ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିରେ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, କାନ୍ତକବି

---

୪. ସାମଲ, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ - "XX ନୂତନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା ଓ ପ୍ରୟୋଗ ନାମରେ ଯେଉଁ ଦୁର୍ବୋଧ ସାହିତ୍ୟିକ ଧାରାର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା ଏବଂ ନିସଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତିମୁଖୀ ଚେତନାର ଯେଉଁ ଓଁକାର ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ତାହାର ସୂତ୍ରଧର 'ଝଙ୍କାର'କୁ କହିଲେ ବୋଧହୁଏ ଅପଳାପ ହେବନାହିଁ ।" (ଝଙ୍କାର - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ (୩୮/୩) ପୃ - ୨୭୩

୫. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ ୧ମ ଭାଗ (ସଂପାଦକୀୟ ସଂକଳନ, ୧୯୯୪) ପୃ - ୩ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାଶଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ କବିତାଗୁଡିକର ଆତ୍ମିକ ଓ ଆଙ୍ଗିକରେ ପରମ୍ପରା ବିଚ୍ୟୁତ ନୂତନତାର କୌଣସି ଛାପ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନା । ପ୍ରେମ ପ୍ରକୃତି, ଦେଶାତ୍ମବୋଧ, ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବଧାରାର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ପ୍ରବାହ ଏହି କବିତାରେ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଅବଶ୍ୟ କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାଶଙ୍କ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି କବିତାରେ ବେଦନାଯୁକ୍ତ ବୈପ୍ଲବିକ ସ୍ୱର ଅନୁରଣିତ । ଠିକ୍ ସେହିପରି କବି ବିନୋଦ ନାୟକଙ୍କ କାବ୍ୟସ୍ୱର ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବଧାରା, ସ୍ୱପ୍ନପ୍ରବଣତା ଓ ଆବେଗ ପ୍ରଧାନ ହୋଇ ପଡିଥିବା ଦେଖାଯାଏଁ । ଏଣୁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧି (୧୯୪୯-୫୯) କବିତାରେ ପରମ୍ପରା, ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଓ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ ଧାରା ତିନୋଟିଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । କବିତାର ଏହି ବର୍ଣ୍ଣିଳ ଦଶନ୍ଧି ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ଗୋପାଳ ମିଶ୍ର, କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ବିନୋଦ ନାୟକ, ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକ, ବେଣୁଧର ରାଉତ, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ପ୍ରଭା ଦେବୀ, ଉମାଶଙ୍କର ପଣ୍ଡା, ତୁଳସୀ ଦାସ, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, କାନ୍ତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଗୁରୁ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଦୁର୍ଗା ଚରଣ ସାମନ୍ତ, ରମାକାନ୍ତ ରଥ, କୁଂଜବିହାରୀ ଦାଶ, ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ ଦାସ, କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରା, ବାଇଧର ମହାନନ୍ଦିଆ, ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ ସାମଲ, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ଭାନୁଜୀ ରାଓ, ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତି, ଦୁର୍ଗାଚରଣ ପରିଡା, ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚଂପତି ରାୟ ଆଦିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମୃଦ୍ଧ । ଏହି କବି/କବୟତ୍ରୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବିନୋଦ ନାୟକ, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, ବେଣୁଧର ରାଉତ, ଦୁର୍ଗାଚରଣ ସାମନ୍ତ, ଦୁର୍ଗାଚରଣ ପରିଡା, ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ, ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପତିରାୟ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି ନିଜ କାବ୍ୟ ରଚନାର ଉତ୍କର୍ଷ ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିବା ବେଳେ ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ଭାନୁଜୀ ରାଓ, ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତି, ଉମାଶଙ୍କର ପଣ୍ଡା, ତୁଳସୀ ଦାସଙ୍କ ସ୍ରଷ୍ଟା ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ପର୍ବ ଏହି ପତ୍ରିକାରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏଣୁ ପ୍ରାକ୍ ଷାଠିଏ ଦଶକରେ ଏବଂ ନିଜ ପ୍ରକାଶନର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିରେ ପ୍ରଥମ ନୂତନ କବିମଣ୍ଡଳୀ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ 'ଝଙ୍କାର' ସକ୍ଷମ ହୋଇଥିଲା ।

୧୯୪୯-୫୮ ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଝଙ୍କାରରେ ନଳିନୀପ୍ରଭା ରାଉତରାୟ, ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ମିଶ୍ର, ନଗେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାଲିକ ଆଦି ଅନୁବାଦକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଟି. ଏସ୍. ଇଲିଅଟ୍, କାଜି ନଜରୁଲ୍ ଇସଲାମ୍,ଭର୍ତ୍ତୃହରି, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ, ଏଜରା ପାଉଣ୍ଡ, ଇକ୍‌ବଲ ଆଦିଙ୍କ କବିତାର ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତର ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ କାବ୍ୟ କବିତା ସହ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଅବଗତ କରିବାର ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଏତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ଶ୍ରୀ ବି.ପି., ଉପଗୁପ୍ତ,

ଭଗ୍ନକବି, ଶ୍ରୀ ସୁଧୀନ୍ଦ୍ର, ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର, ଶିଖା ଛଦ୍ମନାମ୍ନୀ ଲେଖକଙ୍କର ରଚନା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଉପଗୁପ୍ତ ଛଦ୍ମନାମରେ ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ 'ଶଙ୍କିତା' (୪/୬) ଓ ପ୍ରକୃତ ନାମରେ ରଚିତ 'ଧୂମକେତୁ ମୁହିଁ ଆଜି' (୧/୧୧) ଓ 'ପାନପାତ୍ର ମୋର' (୪/୧) ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ବେଶ୍ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରା, ଉଭୟ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କବିତାକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରି ଝଙ୍କାରକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । 'ଶଙ୍କିତା' ଓ ଧୂମକେତୁ ମୁହିଁ ଆଜି' ଏହାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ । ଏ ସଂପର୍କରେ ଗଡନାୟକ କହନ୍ତି, 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକାରେ 'ଶଙ୍କିତା' ଯାହା ମୁଁ ଉପଗୁପ୍ତ ଛଦ୍ମନାମରେ ଲେଖିଥିଲି; ସେହି କବିତାରେ 'ସ୍ତନ ଉତରୀ ଖୋଲିଦିଅ ପ୍ରିୟା, ଦିଅ ଖୋଲି...' ପ୍ରଭୃତି କେତୋଟି ପଦକୁ ଅଶ୍ଳୀଳ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରି ମାତୃଭୂମିର ତତ୍କାଳୀନ ସାମ୍ବାଦିକ କବି ଭଗବାନ ପତି ଝଙ୍କାରର ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ନାମରେ ମକଦ୍ଦମା କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ କଟକର ଏସ୍.ଡି.ଏମ୍. ଶ୍ରୀ କିଶୋର ଦାସଙ୍କ କୋର୍ଟରେ ଏହି ମକଦ୍ଦମା ବହୁଦିନ ଯାଏ ଚାଲିଥିଲା । xxx'ସିଗାରେଟ୍' ସଂପର୍କରେ ଗୋଟିଏ କବିତା 'ଧୂମକେତୁ ମୁହିଁ ଆଜି' ମଧ୍ୟ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାପରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କେସ୍ ହୋଇଥିଲା ।[୬] ଏହି ମକଦ୍ଦମାରେ ଝଙ୍କାରକୁ ନ୍ୟାୟ ମିଳିଛି । ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାହିଁ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଠିଆ ହେବାର ସହାୟତା ଯୋଗାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି, ନୂଆନୂଆ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ରଚିତ କବିତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ପାଇଁ । କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟ ସଚେତନତାର ସ୍ମାରକୀ 'ଝଙ୍କାର' ବହନ କରିଛି । ଡଃ କୁଂଜ ବିହାରୀ ଦାଶଙ୍କ କବିତା 'ବନ୍ଦନା ଲାଗି ଜଳୁଛି ଦିପାଳୀ' (୧୦/୧୧) କବିତା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତରରେ ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକଙ୍କ ''ବନ୍ଦନା ଲାଗି ଜଳୁଛି ଦିପାଳୀ କାହିଁ ?'' (୯/୧୨) ଝଙ୍କାରରେ କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହା କାବ୍ୟସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସଚେତନତା ଏବଂ ଏ ସଚେତନତା ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରୋତ୍ସାହନକୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ । ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିର (୧୯୪୯-୧୯୫୮) ଝଙ୍କାରରେ '୧୫ ଅଗଷ୍ଟ' (୧/୫) 'ଧୂମକେତୁ ମୁହିଁ ଆଜି' (୧/୧୧), 'ସୁନାସିଂହର ସ୍ୱପ୍ନ' (୧/୧୧) 'ସରୀସୃପ' (୨/୧), 'ଆସିଚି ମୁଁ ଆସିଚି', 'ଝରା ପତ୍ର' (୩/୪), 'ଯତନ ନଗର' (୩/୧୧) 'ବାଉଲ ନଦୀର ତୀରେ' (୩/୭), 'ଛାୟା ପଥର ଯାତ୍ରୀ' (୩/୧୨), 'ପାନ ପାତ୍ର ମୋର' (୪/୨), 'ଗୋବର ଗଣେଶ' (୪/୨), 'ଶଙ୍କିତା' (୪/୬) 'ମାଟି ଓ ଲାଠି' (୫/୩, ୫/୪, ୫/୫, ୫/୮, ୫/୯),' ଗ୍ରାମପଥ' (୫/୫), 'ଅଳକା

୬. ସାକ୍ଷାତକାର, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ବିଷୁବ ମିଳନ ବିଶେଷାଙ୍କ (୧୯୮୮)- ୧୨ ଏପ୍ରିଲ,୮୮-ପୃ-୯

ନିଃସଙ୍ଗ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ମୃତି, ଅନ୍ୱେଷା, ନୈରାଶ୍ୟ, ଏକାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନ୍ତରୀଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବିଖଣ୍ଡତାର ମୁଖପାତ୍ର ସାଜିଛି । ମାତ୍ର ପ୍ରଗତିବାଦୀ କାବ୍ୟସ୍ୱର ନୈରାଶ୍ୟ, ବିଷମ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ହୀନମନ୍ୟତା, ଶୋଷଣ ଓ କଷଣକୁ ଦୂରେଇ ତାର ଏକ ନୂତନ ଅଭିନବ ସମାଜ ଗଠନର ଆଶା ଆକାଙ୍‌କ୍ଷାକୁ ନେଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଆସିଛି । ଭିନ ଭିନ ସମୟରେ ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ରବି ସିଂ, ରଘୁନାଥ ଦାସ ଆଦି ଏହି ସ୍ୱର ଉଠାଇ ଓଡିଆ କବିତାକୁ ଓଜଃସ୍ୱିନୀ କରିଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଏ ଯେଉଁ ଗତିଧାରା ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ଯଥାଯଥ ଭାବେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ । ଏହା କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ପ୍ରାୟ ଦୀର୍ଘ ୫୦ ବର୍ଷ ଧରି ଉଚ୍ଚମାନର ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଆସିଛି । ଏହା ପାଠକକୁ ମୁଗ୍ଧ କରୁ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନିରାକରଣ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା ପ୍ରସୂତ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜ୍ଞାପନ କରୁନାହିଁ । ୧୯୭୫ ପୂର୍ବରୁ ସାମାଜିକ ଅଙ୍ଗୀକାର, ନୂତନ ଭାବଧାରାକୁ ନେଇ ବହୁ ସ୍ରଷ୍ଟା ଯଥା- ଶ୍ରୀ ବି.ପି.,ଉପଗୁପ୍ତ, ଭଗ୍ନକବି, ସୁଧୀନ୍ଦ୍ର, ଉତ୍କଳପୁତ୍ର, ଶିଖଣ୍ଡି, ଅଧ୍ୟାପକଶ୍ରୀ, ଆଧ୍ୟାପକ ଶେଖର, ଶ୍ରୀ ବାମାଚାରୀ, ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରହାସ୍ୟ ଆଦି ଛଦ୍ମନାମରେ କବିତାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା । ଏଣୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଏକାଳରେ ଶସ୍ତା ଯଶ ଅର୍ଜନ କରିବା ସ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କର ଆଦୌ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା । କବିତାରେ ସାମାଜିକ ଚେତନାର ନୂତନଧାରାର ସୃଷ୍ଟି ଥିଲା ଏହାର ମୁଖ୍ୟଲକ୍ଷ୍ୟ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏହା ବିଡମ୍ବିତ ହୋଇଛି । ଯାହା କିଛି ଦୁଇଧାଡି ଲେଖି ତହିଁରେ କବିତାର ମୋହର ମାରି ତା'ର ସ୍ରଷ୍ଟା ବୋଲି ଅହଙ୍କାର କରିବାର ପ୍ରବଣତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି, ତେବେ ଯାହା ହେଉ ଏହା ହେଉଛି ଏ ଯୁଗର ରୁଚି ।

'ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ଜନ୍ମଦିନେ' (୨/୫) ଓ 'ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା' (୪୬/୭) ଶୀର୍ଷକ କବିତା ଦ୍ୱୟ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ସୁନାମଧନ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟା ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ । ପ୍ରଥମଟି ଝଙ୍କାରର ଆଦି ପର୍ବର ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ପଞ୍ଚମ ଦଶନ୍ଧିର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧରେ ରଚିତ । କବିତାଦ୍ୱୟର ନାମକରଣର ବୈଷମ୍ୟକୁ ଆଲୋଚନାର ପରିସରକୁ ନେଲେ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଯେ ପ୍ରଥମଟି ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ମୁକ୍ତିର କଥା କହୁଥିବା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ପରାଧୀନତାର, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଭାବକୁ ଉଦ୍ରେକ କରେ । ପ୍ରଥମ କବିତା ସ୍ୱାଧୀନଦେଶ ଭାରତ ବର୍ଷର କଥା କହୁଥିବା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟ କବିତାରେ ଅଯୋଧ୍ୟା ହିଁ ଭାରତ ବର୍ଷ । ଏ ଭାରତ ବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ନୁହେଁ କାରଣ ଏହା ଶୋଷଣକାରୀ ରାଜାର ରାଜ୍ୟ । ପ୍ରଥମ କବିତାଟି ସ୍ୱାଧୀନତାରେ ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟିତ କଲାବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟଟିରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସୁଦୂର ପରାହତ, ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଡମ୍ବିତ । ପ୍ରଥମ କବିତାରେ 'ଆଦେଶ ଦିଏ ମୁଁ ଆଦେଶ ଦିଏ ମୁଁ' [୭], ର ତୂର୍ଯ୍ୟନାଦ

୭. ରାଉତରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ-ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ଜନ୍ମଦିନ, ଝଙ୍କାର ୨ୟ ବର୍ଷ, ୫ମ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ - ୩୮୩.

ଶୁଭୁଥିଲା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟଟିରେ ନିଃସହାୟ, କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱହୀନ, କାପୁରୁଷତ୍ୱ କହି ଉଠୁଛି, ''ମୁଁ ବନବାସୀ, ନିଃସ୍ୱ ଯାଯାବର xxx ମୋତେ ଛାଡ଼ି ମୋ ପାଦ କଠାଉ ବନି ଯାଏ ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା''[୮] । ପ୍ରଥମେ ମୁନାଫାଭୁକ୍ ବଣିକ ସଭ୍ୟତାକୁ ଦଳି ଚୂରି ପ୍ରଗତିର ଶିବିରରେ ଶୁଭଦିନର ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିବା କାବ୍ୟ ପୁରୁଷର ଆଖିରେ ହୋଇ ଯାଇଛି ''ସବୁ କିଛି ଓଲଟ ପାଲଟ/ ବିସ୍ମୃତି ଅକ୍ଷତ/ ସିଂହାସନ ଦିଶୁଚି ଶ୍ରୀହୀନ''[୯] । ନାମକରଣରୁ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଚାରବୋଧ ସୂଚୀତ । 'ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ଜନ୍ମଦିନ'ଠାରୁ 'ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା' ଯେପରି ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ସେପରି କଳାତ୍ମକ । ପ୍ରଥମଟିରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳିର ସ୍ୱପ୍ନିଳ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଆଜି ଶୋଷଣ କଷଣ ପୀଡ଼ିତ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅନ୍ୟତମ ଯଶସ୍ୱୀ କବି ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ 'ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ' (୧୫/୧୨) ଓ 'ଶ୍ରୀପଳାତକ' (୪୬/୭) କବିତା ଦ୍ୱୟରେ ପ୍ରଥମଟିରେ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷ ସମାଜର ଅବକ୍ଷୟତାକୁ ସାମ୍ନା କରୁଛି । ଜାତୀୟ ଉନ୍ମାଦନା ଓ ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜ ଗଠନର ଉଦ୍ଦାମ ଆହ୍ୱାନ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସତ୍ତା ହରାଇଛି । 'ବନ୍ଦନା ଲାଗି ଜଳୁଛି ଦିପାଳୀ' (୯/୧୧)[୧୦]ର ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଉଠିଛି 'ବନ୍ଦନା ଲାଗି ଜଳୁଛି ଦିପାଳୀ କାହିଁ ?' (୯/୧୨)[୧୧]ରେ । ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଓ ମିଷ୍ଟିକ୍ ଚେତନା ସହ ସମତାଳ ଦେଇଛି ଧୂସର ବାସ୍ତବତା । ଏହି ବାସ୍ତବତା ସମାଜବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରାର ମୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗନରୁ ବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ ଚେତନାର ସରହଦ ଭିତରେ ଅସହାୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି - ଏଥିରୁ ଏହା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଅବକ୍ଷୟୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ସର୍ବତ୍ର ଗୁଂଜରିତ । ଏହି ଅବକ୍ଷୟୀ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଯୋଗୁ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷ ପଳାତକ ସାଜିଛି । ସମୟ ଓ ସମସ୍ୟାକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ହରାଇ ବସିଛି । ଏଣୁ ଦୀର୍ଘ ପଚାଶ ବର୍ଷର ଆଧୁନିକ କବିତାରେ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷର ତିନୋଟି ରୂପ ସ୍ପଷ୍ଟ ଆଙ୍କି ହୋଇଯାଏ । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସ୍ରଷ୍ଟା ତାର ସୃଷ୍ଟିରେ ଆଙ୍କିଛି ବହୁ ଆଶା, ଆଶ୍ୱାସନା, ଆକାଙ୍‌କ୍ଷାର ଚିତ୍ର । ଏକ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ ସଂସ୍କୃତି ସଂପନ୍ନ ସଭ୍ୟତାର ସଂଭାବ୍ୟରୂପ ତାର କାନ୍‌ଭାସରେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସ୍ରଷ୍ଟା ସାମ୍ନାରେ ଅବକ୍ଷୟୀ ସମାଜର ରୂପ, ବହୁବିଧ ସମସ୍ୟାରେ ଆକ୍ରାମାକ୍ତା ମଣିଷର ଛବି । ସେହି ଛବି, ସେହି ସମସ୍ୟା ଜର୍ଜରିତ ମଣିଷର ଯନ୍ତ୍ରଣାସିକ୍ତ ସ୍ୱର ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ସୃଷ୍ଟି ମାନସରେ ରୂପାୟିତ । ଏହି ସମସ୍ୟାର ମୁକାବିଲା କରିବାର ଆହ୍ୱାନ

---

୮. ରାଉତରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ - ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା - ଝଙ୍କାର, ୪୬ଶ ବର୍ଷ, ୭ମ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ - ୭୯୫.

୯. ରାଉତରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ-ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା,ଝଙ୍କାର ୪୬ ଶ ବର୍ଷ, ୭ମ ସଂଖ୍ୟା,ପୃ-୭୯୫.

୧୦. ଦାଶ, ଡଃ କୁଞ୍ଜବିହାରୀ-ଝଙ୍କାର ୯ମ ବର୍ଷ, ୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ-୧୦୩୧.

୧୧. ଗଡ଼ନାୟକ, ରାଧାମୋହନ- ଝଙ୍କାର ୯ମ ବର୍ଷ, ୧୨ ଶ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ-୧୧୧୮.

ମଧ୍ୟ ଅଛି ବ୍ୟକ୍ତି କଣ୍ଠରେ । ମାତ୍ର ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସମସ୍ୟା ବହୁଳ ସମାଜରେ କବିଟି ନିଜକଥା କହୁଛି । ସମାଜ ପ୍ରତି ସେ ବିମୁଖ । ପତିଆରା ଶୂନ୍ୟ ପୁରୁଷଟି ସିଏ । କ୍ଲୀବତ୍ୱର ଶିକାର ହୋଇ ସେହି ସମସ୍ୟାକୁ ସେ ଦୃଢ଼ମନା ହୋଇ ଚାହିଁ ପାରୁନାହିଁ ।

ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ (୧୮୯୩) ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ଠାରୁ ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକଙ୍କ ଯାଏଁ ତିନୋଟି ପୀଢ଼ିର କବିଙ୍କୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇଥିବା ବେଳେ, ଝଙ୍କାର ଚାରୋଟି ପିଢ଼ିର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଛି । ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଳ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଦି କବିଙ୍କ ସହ ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ମନମୋହନ ମିଶ୍ର ଆଦି ପ୍ରଗତିବାଦୀ କବିମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ପୀଢ଼ିର । ବିନୋଦ ନାୟକ, ବେଣୁଧର ରାଉତ, ଗୁରୁ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ଆଦି କବିଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୀଢ଼ିରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ । ତୃତୀୟ ପୀଢ଼ିର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତି, ସୌଭାଗ୍ୟ ମିଶ୍ର, ଦୀପକ ମିଶ୍ର, ବିଭୁଦତ୍ତ ମିଶ୍ର, ହରପ୍ରାସଦ ଦାସ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପତି, ପ୍ରମୋଦ ମହାନ୍ତି, ରାଜେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ପଣ୍ଡା ଆଦିଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିବା ସ୍ଥଳେ ଚତୁର୍ଥ ପିଢ଼ିରେ ସୁରେଶ ପରିଡ଼ା, ମନୋରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତି, ଖଗେଶ୍ୱର ମହତାବ, ଭଗବାନ ଜୟସିଂ, ହୃଷିକେଶ ମଲ୍ଲିକ, ଗିରିଜା ବଳିୟାରସିଂହ, ଏବଂ ଏହି ପୀଢ଼ିର ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସେନାପତି ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କେଶରୀ, ହୃଦାନନ୍ଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ମହାରଣା, ସୁନୀଲ ପୃଷ୍ଟି, ଶ୍ରୀହରି ଧଳ ଆଦି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏଣୁ ପ୍ରଥମ ପୀଢ଼ିକୁ ବାଦ୍‌ଦେଲେ ତିନୋଟି ପୀଢ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଉତ୍ତର ନବେର କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ପ୍ରତିଭାଧର ସ୍ରଷ୍ଟା ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଥିବା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଭାକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇ ତାକୁ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ନେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମସ୍ୟାମାନ ଉପୁଜୁଛି । କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଏହି ସମସ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଝଙ୍କାର ଉତ୍ତର ଚାଳିଶ ବର୍ଷରେ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଏହି ପତ୍ରିକାର ଶେଷ ଦଶନ୍ଧିରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ନୂତନ ସ୍ରଷ୍ଟା ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଥିଲେ ହେଁ ଏକାନ୍ତ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ କବିଟିକୁ ଚିହ୍ନିବା ବା ଚିହ୍ନେଇବା ଆୟାସସାଧ ବ୍ୟାପାର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଏଣୁ ଏ ଦିଗରେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଅଧିକ ସଚେତନ, ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସଂପନ୍ନ ହୋଇ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ପ୍ରତିଭା ସଂପନ୍ନ କବିକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଦେଇ ଏହି ବେଗବାନ ସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ କରିବା ମୂଳଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଝଙ୍କାର' ଯଥାସମ୍ଭବ ନିଜ ଭୂମିକା ତୁଲାଇ ଚାଲିଛି ।

ଆଧୁନିକତା ପ୍ରତି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ

୧୯୪୯ ରୁ ୧୯୯୮ ଯାଏ ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଧରି ଝଙ୍କାର ଆଧୁନିକ କବିତାକୁ ଦେଇଥିବା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ବେଶ୍ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ଝଙ୍କାରରେ କବିତାର କ୍ରମପ୍ରଗତି ଏହି ପ୍ରୋତ୍ସାହନର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିଦର୍ଶନ । ଏହି ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିରେ ୬୮୫ଟି, ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶନ୍ଧିରେ ୭୨୯ଟି, ତୃତୀୟ ଦଶନ୍ଧିରେ ୧୩୧୮ଟି, ଚତୁର୍ଥ ଦଶନ୍ଧିରେ ୧୬୮୪ଟି ଓ ଶେଷ ଦଶନ୍ଧିରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହି କବିତା ସମସ୍ତ ରଚନାର ଯଥାକ୍ରମେ ୨୯.୦୮୫, ୩୬.୯୬୭, ୪୫.୯୦୭, ୫୧.୯୫୯ ଓ ୫୫ ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପ୍ରତିଶତ ଅଟେ ।ଏହି କବିତା ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବଧାରାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରି ନାହିଁ । ପାରମ୍ପରିକ ଧାରାରେ କବିତା ରଚନା କରୁଥିବା ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାଶ,ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକ, ପ୍ରଗତିବାଦୀ, କବି ମନମୋହନ ମିଶ୍ର, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ସିଂହ, ବ୍ରଜନାଥ ରଥ, ରଘୁନାଥ ଦାସ (ଜଟାୟୁ) ଓ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ବେଣୁଧର ରାଉତ ଆଦି ସବୁ ଭାବଧାରାର କବି/କବୟତ୍ରୀଙ୍କୁ ସମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଦାନ କରି ଆସିଛି । ଝଙ୍କାର ପାରମ୍ପରିକ ଧାରା, ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଧାରା ଓ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ ଧାରାକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇ ତ୍ରିବେଣୀ ସଂଗମ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଏହା ଝଙ୍କାରର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ତାର ଅନ୍ୟତମ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ । କବିତା ପ୍ରତି ପାଠକଙ୍କ ସମ୍ମୋହନ କ୍ରମେ ଶିଥିଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ କବିତା ରଚନା ପ୍ରତି ସ୍ରଷ୍ଟାର ଉଦ୍‌ବେଳନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସୃଷ୍ଟିମୁଖର ହୋଇ ଉଠିଛି । ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବିବର୍ତ୍ତନର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଛି ତାକୁ ବାଧା ନ ଦେଇ ଝଙ୍କାର ସମର୍ଥନ ଦେଇଛି । ଝଙ୍କାରର ଏହି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ବହୁ କବି/କବୟତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନେଇ ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ସମ୍ମାନ ଦେଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଆଜିଯାଏ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଚାରିଗୋଟି ପିଢ଼ିର କବି ପ୍ରତିଭାକୁ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ଝଙ୍କାର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ନେଇଛି । ଏହି ଭୂମିକାର ଅନ୍ୟ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ବିଭାଗ ଅପେକ୍ଷା କବିତାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଛି ।

ଅନୁବାଦ କବିତା ପ୍ରତି ଝଙ୍କାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଯାବତ୍ ପ୍ରାୟ ଏକଶତ ଅନୂଦିତ କବିତା ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏହି ଅନୁବାଦ ରଚନା ମଧ୍ୟରୁ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି କବିତାର ବିଦେଶୀ ସାହିତ୍ୟ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରାନ୍ତୀୟ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ରଚନା । ଅନୁବାଦ ପାଇଁ ଡକ୍ଟର ମହତାବ ଅଧିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ

ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ବେଳେ[୧୨] ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ଅନୂଦିତ କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଟି. ଏସ୍. ଇଲିଅଟ୍, ରବର୍ଟ ଫ୍ରଷ୍ଟ, ଢି.କୋମାଇ, ଏଜରା ପାଉଣ୍ଡ, ବୋରିସ୍, ପାଷ୍ଟରନାକ୍, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ, ଇକ୍‌ବାଲ, ଭର୍ତ୍ତୃହରି, କାଜି ନଜରୁଲ୍ ଇସ୍‌ଲାମ୍, ଅଜ୍ଞେୟ ଆଦିଙ୍କ ରଚନା ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଗଳ୍ପ ଓ ଗଳ୍ପକାର

"X X ବୋଧଦାୟିନୀ ପତ୍ରିକାରେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଗଳ୍ପ ଲେଖିଥିଲି ତାହା ନାମ 'ଲଛମନିଆ' । ବୋଧହୁଏ ଉତ୍କଳରେ ତାହା ହିଁ ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରିତ ଗଳ୍ପ । ଲୋକେ ତାହା ଆଗ୍ରହର ସହିତ ପଢ଼ିଥିଲେ ।" [୧୩] ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଦ୍ୟନିର୍ମାତା ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ଏହି ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ୧୮୭୮ ମସିହାରେ 'ବୋଧଦାୟିନୀ' ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ହେଁ ତାହା ଗୋଚରୀଭୂତ ହୋଇ ପାରି ନାହିଁ । ଏଣୁ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟର ୨ୟ ଭାଗ ୧୦ମ ସଂଖ୍ୟାରେ 'ଧୂର୍ଜଟୀ' ଛଦ୍ମନାମରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ରେବତୀ'କୁ ପ୍ରଥମ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିଛି । କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ହେଉଛି ଲୋକମୁଖରେ ପ୍ରଚଳିତ ଲୋକକଥା ଓ କାହାଣୀର କ୍ରମ ପରିଣାମ । ମାତ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଏହି ଲୋକକଥା ଓ କାହାଣୀ ଭଳି କଳ୍ପନା ପ୍ରସୂତ ନ ହୋଇ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର କଥାବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ଜୀବନ୍ତ, ବାସ୍ତବଧର୍ମୀ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇପାରିଛି । ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରୁ ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେବାରେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ,'ମୁକୁର' ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଫକୀର ମୋହନ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦ, ବାସୁଦେବ ମହାପାତ୍ର, ଦୟାନିଧି ମିଶ୍ର, ପଣ୍ଡିତ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ରଥ, ନନ୍ଦ କିଶୋର ବଳଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଏହି କାଳର ଗଳ୍ପରେ ସମାଜ ଜୀବନ ତଥା ସମାଜରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ନାନା କୁସଂସ୍କାର ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହି କୁସଂସ୍କାର ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସକୁ ଦୂରେଇବା ଅଭିପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପରେ ମୁଖ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଗ୍ରାମ୍ୟଜୀବନର ନିଚ୍ଛକ ପ୍ରତିଫଳନ ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପରିସ୍ଫୁଟ । ପ୍ରକାଶିତ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ମଣିଷର ଜୀବନର କଥା ।

ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ (୧୯୧୮-୧୯୪୬) ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଲୋକପ୍ରିୟ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛି । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବହୁ ଗଳ୍ପ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ',

୧୨. ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଚଳନ ନ ଥିବାରୁ ଭାଷା ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ଓ ବଳଶାଳୀ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ (୧୯୯୪) - ପୃ . ୬

୧୩. ସେନାପତି, ଫକୀର ମୋହନ- ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଚରିତ (୧୯୭୬) ପୃ-୧୯୧.

'ମୁକୁର' ସହିତ 'ସାମ୍ୟବାଦୀ', 'ପ୍ରଦୀପ', 'ବାରୁଣୀ', 'ଡଗର', 'ସହକାର', 'ନବଭାରତ', 'ଆଧୁନିକ', 'ଯୁଗବୀଣା', 'ଆରତୀ' ପ୍ରଭୃତି ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଶେଷ କରି ଏ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ, ଜନଜାଗରଣ, ରାଜନୈତିକ ମତବାଦ ପ୍ରଚାର ହେତୁ ସ୍ରଷ୍ଟା ମନର ଯେଉଁ ବିଦ୍ରୋହ, ସନ୍ଦେହ ଆଶା ଆକାଙ୍‌କ୍ଷାର ସୂତ୍ରପାତ କଲା ତାହା କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ସହାୟତା ଯୋଗାଇଲା ।[୧୪] କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ ୧୮୮୯ ର ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ ଓ ୧୯୧୭ ର ଋଷ ବିପ୍ଳବର ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ମାନବବାଦୀ ମୁକ୍ତି ଚେତନାର ଶାଶ୍ୱତ ସ୍ୱର ଝଙ୍କୃତ ହେଲା ତାହାର ପ୍ରତିଫଳନ ମଧ୍ୟ ଏହ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ୧୯୩୫-୩୬ ର ଗଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଶୋଷକ ଶୋଷିତ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ, ଶୋଷିତର ସଂଗ୍ରାମ ଜୀବନର ଆଲେଖ୍ୟ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ବହନ କଲା । ପ୍ରେମ-ପ୍ରଣୟ ସ୍ୱପ୍ନକଳ୍ପନାର ମନ୍ଦ୍ର ମଧୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଏହି ସମୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପସରି ଯାଇନି । ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ କାହାଣୀଧର୍ମୀ କଥାବସ୍ତୁରେ ଏହିସବୁ ଭାବ ସଂପଦକୁ ସନ୍ନିବେଶିତ୍ କରି ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥିବା ଯଶସ୍ୱୀ ସ୍ରଷ୍ଟା ହେଉଛନ୍ତି ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, କାହ୍ନୁଚରଣ ମହାନ୍ତି, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ରାଜକିଶୋର ରାୟ, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗଳ୍ପ ବିଭାଗ ବହୁ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ହେଲା । ୧୯୩୪-୩୯ ର ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରକାଶିତ ଗଣମୁଖୀ ଚେତନା ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ କ୍ରମେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଯୁଦ୍ଧୋତ୍ତର ଆଶଙ୍କା ନୈରାଶ୍ୟ ଜର୍ଜରିତ ମାନବ ଜାତିର ନିଛକ ଛବି ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ହେଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପରେ ଭାରତୀୟ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କିଛି ସ୍ୱପ୍ନ କଳ୍ପନାର ବୀଜରୋପଣ କରିଥିଲେ ହେଁ ତାହା ଥିଲା କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ । ଏଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ପରମ୍ପରା ଉପରେ ଭରସା ରଖି ପାରୁଥିବା ବସ୍ତୁବାଦୀ ସଭ୍ୟତାର ବାସ୍ତବବାଦକୁ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଉପଲବ୍‌ଧ୍ କରିଛି । ଏହା ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାର କୃତ୍ରିମ ଜାଲ ଫିଙ୍ଗୁଥିବା ମଣିଷକୁ, ତାର ସମାଜକୁ ଭେଟିଛି । ଏଣୁ ଏହା ବହନ କରିଛି ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମାଜରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ, ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବୋଧ, ଶୂନ୍ୟତା, ଜଟିଳ ମାନସିକତା, ବିଭକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱାକ୍ଷର । ତେବେ କ'ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରେମ, ପ୍ରଣୟ, ସ୍ୱପ୍ନ, ବିଳାସ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ

୧୪. ମହାନ୍ତି, ଡଃ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି(ଭରଦ୍ୱାଜ) ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୧୯୭୮) ପୃ-୧୮୧

ପରାହତ ? ଆଦୌ ନୁହେଁ, ଯଦି ଚ ବହୁବିଧ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନ ବିଳାସ, ପ୍ରେମ ପ୍ରଣୟର ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ସ୍ୱପ୍ନର ମୂର୍ଚ୍ଛନା କେତେକ ଗଳ୍ପରେ ଅନୁରଣିତ । ଏସବୁକୁ ନେଇ 'ଝଙ୍କାର'ର ଗଳ୍ପ ସମୂହର ବେଶ୍ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଓ ରୁଚିକର ।

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ମାତ୍ର ତିନୋଟି ଗଳ୍ପ 'ତୃପ୍ତି' (ପ୍ରମଥ ନାଥ ଦାସ), 'ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ' (ଶ୍ରୀମତୀ ବସନ୍ତ କୁମାରୀ ଦେବୀ) ଓ 'ମାୟାଧର ରତି ବିଳାସ' (ରାଜ କିଶୋର ରାୟ) ଦେଖିବାକୁ ପାଉ । ଏହାର ପ୍ରଥମ ଦଶକରେ ସେ ସମୟର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ଚକ୍ରଧର ସାମଲ, ରାଜ କିଶୋର ମହାନ୍ତି, ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ର, କସ୍ତୁରୀ ଚରଣ ଦାସ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ବସୁ, ଉମା ଚରଣ ଦାସ, ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ତ୍ରିପାଠୀ, ହୃଷିକେଶ ରାୟ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, କାହ୍ନୁଚରଣ ମହାନ୍ତି, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ହରିହର ବାହିନୀପତି, ହେମଲତା ମାନସିଂହ, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର ,ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମହାନ୍ତି, ନରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମିଶ୍ର, ତ୍ରିବେଣୀ ଦେବୀ, କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରା, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଳ, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି, ଶଶୀ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର, ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତି, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ଅଧିକାଂଶ ଆଧୁନିକ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ କାହାଣୀଧର୍ମୀ । ଅଧିକାଂଶ ଆଧୁନିକ ଗଳ୍ପରେ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ନିଚ୍ଛକ ଛବି ବହନ କରୁଥିଲେ ହେଁ କେତେକ ଗଳ୍ପ ପୌରାଣିକ, ଐତିହାସିକ କଥାବସ୍ତୁକୁ ଅଧାର କରି ରଚିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସମାଜକୁ ସମୁନ୍ନତ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବା, ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତିର ପ୍ରକୃତ କାରଣ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ତଥା ମାନବୀୟ ଗୁଣାବଳୀର ଉନ୍ମେଷ ଘଟାଇବା ଅଧିକାଂଶ ଗଳ୍ପର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଶତ ସମସ୍ୟାର ସରହଦ ଭିତରେ ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ତାହା ସହିତ ସଂଘର୍ଷ କରୁଥିବାର ମାନବର ମର୍ମବେଦନା ମଧ୍ୟ ବହୁ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟସ୍ୱର ହୋଇଛି । ବିଶେଷ କରି ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଏହି ସ୍ୱରର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ରହିଛି । ରାଜ କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ତ୍ରିପାଠୀ ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କରଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଅନୁରୂପ ମାନସିକ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଧାରାର ପରିଚୟ ମିଳେ ।

ଝଙ୍କାରର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶନ୍ଧିରେ (୧୯୫୯-୬୮) ଦଶରଥ ସାମଲ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ, ସଦାଶିବ ଦାସ, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ମୁଖାର୍ଜୀ, ଉମାଶଙ୍କର ମିଶ୍ର, ପ୍ରିୟବ୍ରତ ଦାସ,

କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଶାନ୍ତନୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ମନୋଜ ଦାସ, ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ବିଜୟ କୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି, ଦାଶରଥି ଦାସ, ଚୌଧୁରୀ ଜାନକୀ ନାଥ ନନ୍ଦ, ହରିହର ମିଶ୍ର, ଶରତ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ରାଜ କିଶୋର ମହାନ୍ତି, ହରି ପ୍ରସାଦ ଦାସ, ରାଜ କିଶୋର ମିଶ୍ର, ଉପେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ଦାସ, ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ଦାସ, ଅକ୍ଷୟ ମହାନ୍ତି, ଶକୁନ୍ତଳା ପଣ୍ଡା, କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଚୌଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ ମିଶ୍ର, ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସ, ଅରୁଣିମା ଦେବୀ, ପୁଲୀନ ବିହାରୀ ରାୟ, ଢେନାମଣି ନରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର, ରତ୍ନାକର ଚଇନି, ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଦାନୀ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ତ୍ରିପାଠୀ ଆଦିଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଛି ।

ଝଙ୍କାରର ତୃତୀୟ ଦଶନ୍ଧିରେ (୧୯୬୯-୧୯୭୮) ଗଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ଦକ୍ଷ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରତିଭାର ଆବିର୍ଭାବ ହେବା ଦେଖାଯାଏ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା, ଅଶୋକ କୁମାର ଚନ୍ଦନ, ସତ୍ୟମିଶ୍ର, ସାତକଡ଼ି ହୋତା, ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, ଗଣେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ର, ପ୍ରତିଭା ରାୟ, ନାରୁ ମହାନ୍ତି, ପଦ୍ମଜ ପାଳ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା ମହାନ୍ତି, କହ୍ନେଇଲାଲ ଦାସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ବେହେରା, ଫନି ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ରଥ, ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ର, ବ୍ରଜ ମୋହନ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରକାଶିତ । ଏମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ରଣଧୀର ଦାସ, ଭାଗିରଥୀ ନେପାକ, ଏକାଦଶୀ ବୋଇତାଇ, ନାରାୟଣ ପୃଷେଠ, ବୀଣା ଦେବୀ, ସୁଧାଂଶୁ ବାଳା ପଣ୍ଡା, ରବିନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର, ରମେଶ ପ୍ରସାଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ନାରୁ ମହାନ୍ତି, ଜ୍ୟୋସ୍ନା ରାଉତରାୟ, ନରସିଂହ ନନ୍ଦ, ଅଞ୍ଜଳୀ ପାଢ଼ୀ ଆଦି ଏହି ଦଶନ୍ଧିରେ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠାକୁ ପୂର୍ବରୁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ସହ ମିଶି ସମ୍ମାନିତ କରିଛନ୍ତି ।

ଝଙ୍କାରର ଚତୁର୍ଥ ଦଶନ୍ଧିରେ (୧୯୭୯-୧୯୮୮) ହୃଷିକେଶ ପଣ୍ଡା, ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ନାୟକ, ସୁସ୍ମିତା ବାଗ୍‌ଚୀ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, କବିତା ବାରିକ, ମମତା ଦାଶ, ଭୀମ ପୃଷ୍ଟି, ଡଃ ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ମୀନାକ୍ଷି ଦାସ, ଦାଶ ବେନ୍‌ହୁର, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ୱାଳ, ଅନାଦି ସାହୁ, କଇଳାଶ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, କାଳନ୍ଦୀ ବେହେରା, ଅସୀମ ବସୁ, ଦେବବ୍ରତ ମଦନରାୟ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସଦାନନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀ, ଅଜୟ ସ୍ୱାଇଁ, ପ୍ରଭାକର ମଲ୍ଲିକ, ଦୀପ୍ତିରଞ୍ଜନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅର୍ଚ୍ଚନା ନାୟକ, ଶ୍ରୀଚରଣ ପ୍ରତାପ , ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ କର, ଅମୂଲ୍ୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ବିନି ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ନୀଳମଣି ସାହୁ, ସଦାନନ୍ଦ ଦାସ ଆଦି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ତେବେ ପ୍ରଥମ ତିନି ଦଶନ୍ଧି ଧରି କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଝଙ୍କାର ପାଇଁ ଲେଖାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ କଲମରେ କାଳି ଭର୍ତ୍ତିକରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ପ୍ରଥମ ଦଶକରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଶାନ୍ତନୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ , ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ , କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ, ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ

ଆଦି ଆଜି ମଧ ଝଙ୍କାରର ଗଳ୍ପ ବିଭାଗରେ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ବଜାୟ ରଖିଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ଧାରା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ । ଏଣୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପିଢ଼ିର କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର । ତେବେ ସାମଗ୍ରିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଳ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଝଙ୍କାରର ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ର, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା, ବିଜୟ କୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି, ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ତଥା ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ଅଶୋକ କୁମାର ଚନ୍ଦନଙ୍କ ବାଟଦେଇ ଦୀପ୍ତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗିରିଶ ସାହୁ, ଦେବବ୍ରତ ମଦନରାୟ, ଭୀମ ପୃଷ୍ଟିଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି ।

ଝଙ୍କାର ଆଦ୍ୟପର୍ବରେ ପ୍ରଭାସ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ, ଜଗନ୍ନାଥ ପଢ଼ିହାରୀ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ରାମ ସ୍ୱାମୀ ସେନାପତି, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ବୋଷ, ଉମାଚରଣ ଦାସ, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି ଆଦି ଅନୁବାଦକ ଝଙ୍କାରରେ ଗଳ୍ପ ଅନୁବାଦ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଚମକ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ତାହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉଭୟ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକକୁ ବହୁଭାବରେ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି । ଓସ୍‌କାର ୱାଇଲଡ୍‌, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ, ମାକ୍‌ସିସ୍ ଗର୍କୀ, ମ୍ୟାଡାମ୍ କ୍ୟାବ୍‌ଲିନ୍‌ସ୍କ, ଲିଓ ଟଲଷ୍ଟୟଙ୍କ ବହୁ ଗଳ୍ପର ଅନୁବାଦ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଅନୁବାଦ ଗଳ୍ପକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପକୁ ସମ୍ମୁନ୍ନତ କରିବା ଦିଗରେ ଏକ କ୍ରାନ୍ତି ଆଣିଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ଝଙ୍କାରର ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗଳ୍ପର ଉଭୟ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି । ଏଥିପାଇଁ ସମୟ ଓ ସମାଜ ହିଁ ଦାୟୀ ରହିଛି । ନିଷ୍ଠୁର ବାସ୍ତବତା, ପାରମ୍ପରିକ ଜୀବନର ହେତୁକୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରି ଦେଇଛି, କଳ୍ପନା ଓ ଆବେଗ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ ହୋଇଯାଇଛି । ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କୀୟ ନିର୍ଲଜ ସତ୍ୟ ସଂଭାଷଣ ତାର ସ୍ଥାନ ନେଇଛି । ସରଳ ଓ ଆତ୍ମିକ ଜୀବନର ସଂଜ୍ଞାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରି ଦେଇଛି ।[୧୫] ଦେହ ଭୋଗୀ ଲାଳସା । ଏ ସମୟର ଗଳ୍ପ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ଅତିବାସ୍ତବ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ବାସ୍ତବବାଦୀ ଓ ସ୍ଥିତିବାଦୀ ଚେତନା ସହିତ ମନୋବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ଆଦରି ନେଇଛି । ସାମାଜିକ ବିକୃତି ବ୍ୟଭିଚାର ଯଦି ସତ୍ୟ ହୁଏ, ସାହିତ୍ୟ ସତ୍ୟର ପ୍ରତିପାଦନ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ ରୂପାୟିତ କରିବା ସର୍ବାଦୌ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ହିଁ ଏହି ସମୟର ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ବିଚାର ।

ସମାଜ ପାଇଁ , ଜୀବନ ପାଇଁ ଯାହା ସତ୍ୟ, ତାକୁ ହିଁ ଗଳ୍ପର ଆତ୍ମିକ ଭାବ ସମ୍ପଦ ଭାବେ ଗାଳ୍ପିକ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ, ଅଖିଳ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସତ୍ୟ ମିଶ୍ର,

---

୧୫. ଗାହାଣ, କପିଳେଶ୍ୱର-ସୀମାବଦ୍ଧତା ଓ ମୁକ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନ (୧୯୯୪) ପୃ - ୧୧୭

ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ, କହ୍ନେଇଲାଲ ଦାସ, ହରିହର ମିଶ୍ର ଆଦିଙ୍କ ଗଳ୍ପ ସମାଜ ଓ ସମୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜ ଗଳ୍ପକୁ ସମୟ ଓ ସମାଜ ସହ ତାଳ ଦେଇ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକରେ ନାନା ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରି ପାଠକୀୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନର ଆସନ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଛନ୍ତି ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା । ଗଳ୍ପ କ୍ରମେ କାହାଣୀକୁ ବିଦାୟ ଦେଇଛି । ତା'ର ସ୍ଥାନରେ ଭାବ ପ୍ରକାଶରେ ବାସ୍ତବତା, ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଅନୁଭବକୁ, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ମାନସିକତାକୁ ଯଥାଯଥ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ପାରମ୍ପରିକ କଳ୍ପନାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାକୁ ଗାଳ୍ପିକ ବାଧ ହେଲା । ଜୀବନର ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଚେତନା, ବହିର୍ମୁଖୀ ଚେତନା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଆତ୍ମ କଥନୀଶୈଳୀକୁ ଗଳ୍ପର ଆଙ୍ଗିକ ରୂପେ ଓ ଏହି ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଚେତନାକୁ ଅନାବିଳଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବାକୁ ଏକ ସମୟର ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଏକ ବଚନ ହୋଇଛି ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ନାୟକ । ଉତ୍ତର ଷାଠିଏ କାଳର ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ କାହାଣୀହୀନ ନ ଥିଲା । ମନୋଜ ଦାସ, ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରତିଭା ରାୟ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ କାହାଣୀର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିଛି, ମାତ୍ର ଗଳ୍ପରେ ମଣିଷର ଦୟନୀୟ ସ୍ଥିତି ଓ ଜୀବନର ଦୁଃଖଦ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ବେଶ୍ ତୀବ୍ର । ଏହି ତୀବ୍ର ଜ୍ୱଳନ ମାଧମରେ କେତେକ ଜୀବନ ପ୍ରତି ସମବେଦନା ପ୍ରକଟିତ, ମୁକ୍ତିର ପଥ ଆଲୋକିତ । ସାର୍ବଜନୀନ ସତ୍ୟକୁ ଅବଗତ କରାଇବାର ପ୍ରୟାସ ଜାରି । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ଅର୍ଥାତ୍ ଝଙ୍କାରର ୪ର୍ଥ ଓ ୫ମ ଦଶନ୍ଧିରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ବହୁ ତରୁଣ ଗାଳ୍ପିକ କାହାଣୀଧର୍ମୀତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସେଥିରେ ନିଜର ଉପଲବ୍ଧିକୁ ପରିବେଷଣ କରିବାରେ ପ୍ରୟାସୀ ହେଉଥିବା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀୟମାନ । ଏଣୁ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ ଠିକ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପରେ ଯେଉଁ ବିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିକାଶମାନ ହୋଇ ସେଥିରେ ଝଙ୍କାର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଯେଉଁ ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଗଳ୍ପମାଧମରେ ସ୍ୱୀୟ ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ସାଧିତ କରିଛନ୍ତି ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ହିଁ ନିଜର ଉତ୍କର୍ଷ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଚାରମୂଳକ ଆଭିମୁଖ୍ୟରୁ ଦୂରତା ରକ୍ଷାକରି ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ବିବିଧ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ନେଇ କାଳିନ୍ଦୀଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଗଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ । ଶକ୍ତ ସମୃଦ୍ଧ ଜୀବନର ଅଭାବ, ଅନଟନ, ସ୍ନେହ ପ୍ରେମକୁ ବାସ୍ତବ ତଥା ସହାନୁଭୂତି ଢଙ୍ଗରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ଲେଖନୀ ହୋଇଛି ବେଶ୍ ସଫଳ । ଏଥିରେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଚିହ୍ନ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ଜଣେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ମାନବବାଦୀ ଶିଳ୍ପୀଭାବେ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ସମାଜ ଚେତନାର ଯଥାର୍ଥ ରୂପକାର ଭାବ, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା ସମସ୍ୟା ଜର୍ଜରିତ ଜୀବନର ଚିତ୍ରଣରେ ପାରଙ୍ଗମ,

ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡା ମାନବର ଦୋଷ, ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ କଳାତ୍ମକ ରୂପକୁ ଓ କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କର କୃତିର ଭାବଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଏହି ସମୟର ଗଳ୍ପ, ସମୂହରୁ ବାରି ହୋଇଯାଏ। ଏହି ସମୟରେ 'ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ', ଶ୍ରୀଚିନ୍ତା', 'ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ', 'ମେରୁଯାତ୍ରୀ' ଆଦି ଛଦ୍ମନାମରେ ଗାଳ୍ପିକମାନଙ୍କର ଗଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ।

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅନୁବାଦ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆସିଥିବା କ୍ରାନ୍ତିକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପ୍ରତିଭା ରାୟ, ଅସିତ ମହାନ୍ତି, ମହାଶ୍ୱେତା ମହତାବ, ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାନ୍ତି, ସରୋଜ ରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତି, କିଶୋର ବିଟ୍ ଆଦି ଆଗେଇ ନେଇଛନ୍ତି।

ନାଟକ ଓ ନାଟ୍ୟକାର

'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରତିଟି ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭାଗ ପ୍ରତି ସମୁଚିତ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଆସିଛି। ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ନାଟକ/ଏକାଙ୍କିକା ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉ ନ ଥିବା ବେଳେ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ନିୟମିତ ନାଟକ/ଏକାଙ୍କିକାମାନ ପ୍ରକାଶ କରିଆସିଛି। ଡଃ ମାନସିଂହଙ୍କ 'ବୁଦ୍ଧ' ନାଟକ ଠାରୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନାଟ୍ୟଧାରାର ଏକାଙ୍କିକା/ ଛୋଟ ନାଟକ ଯାଏ, ଏହାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭ କରି ଆସିଛି। କାବ୍ୟ ନାଟିକା, ନାଟିକା, ସଙ୍ଗୀତ ରୂପକମାନ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ।

'କୁସୁମ ଶ୍ରୀ' ଛଦ୍ମନାମରେ ଜନୈକ ନାଟ୍ୟକାର 'ପ୍ରତିମା' (୧/୧) ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରଥମ ନାଟିକା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ହେଁ 'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ଦଶକର ଏହି ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ ଲେଖକ ହେଉଛନ୍ତି ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର। ସମୟ ଓ ସମାଜର ପରିଲକ୍ଷିତ ବିବିଧ ସମସ୍ୟା , ଲୋକମାନଙ୍କର ଚାଲିଚଳନ, ଦେଶ ଓ ଜାତିର ଅବସ୍ଥା ଏମାନଙ୍କ ରଚନାର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ। ଡଃ ମହତାବଙ୍କ 'ଇତିହାସର ପରିହାସ' (୧/ ୧),'ବାସ୍ତବିକା' (ନାଟକ, ୨/୨), 'ଗନ୍ତାଘର'(ଏକାଙ୍କିକା, ୨/୪) ମୁକ୍ତି ଓ ମୁକ୍ତା (ଏକାଙ୍କିକା, ୩/୫), ଯୁଗ ସଂକେତ (ଏକାଙ୍କିକା, ୫/୯), ମମତାର ଅନୁତାପ (ଏକାଙ୍କିକା ୨/୧୦), ପ୍ରବଞ୍ଚନା (ଏକାଙ୍କିକା, ୫/୮) ଓ ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କରଙ୍କ ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ (ନାଟିକା, ୪/୩), କିଛି ନାହିଁ ସେଥିରେ (୬/୧), ସଞ୍ଚୟ ସମସ୍ୟା (ଏକାଙ୍କିକା, ୬/ ୩), ରାମଚନ୍ଦ୍ରର ସାଧନା (ଏକାଙ୍କିକା, ୭/୧), ଶିଶୁ (ଏକାଙ୍କିକା, ୯/୯), ଦୂର ପାହାଡ଼ (ଏକାଙ୍କିକା, ୮/୯), ଏହି କାଳରେ ପ୍ରକାଶିତ। ଐତିହାସିକ ଓ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟାକୁ ନେଇ ମହତାବଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକା ଯେତିକି ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁକରଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକା ସେହି ପରିମାଣରେ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ। ସମସ୍ୟାମୂଳକ ହୋଇ ମଧ୍ୟ

କଳାତ୍ମକ ଦିଗ ହେତୁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆସନ ଦାବୀ କରେ । ଏଠାରେ ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଝଙ୍କାରରେ ଶ୍ରୀକରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ପ୍ରଥମ ଏକାଙ୍କିକା 'ଶୋଭା ବର୍ଦ୍ଧନ' ଅଧ୍ୟାପକ ରାଜ କିଶୋର ରାୟଙ୍କ ଗଳ୍ପର ରୂପାନ୍ତର । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଶେଖ୍ ମନ୍‌ସୁର, ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଶ୍ରୀ ପ୍ରଭାତ ମୁଖାର୍ଜୀ , ବାମା ଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ । ଶେଖ୍ ମନସୁରଙ୍କ 'ପିତୃଭକ୍ତି ଓ କ୍ଷମା' (ଏକାଙ୍କିକା, ୪/୭), ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ସେନାପତି' ନାଟକ (୫/୧୧), ଶ୍ରୀପଙ୍କ 'ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ' (୨/୯) ଯଥାକ୍ରମେ ଅଶୋକ ଓ କୁନାଳ, ସେନାପତି ଫକୀର ମୋହନ ଓ ରାୟ ରାମାନନ୍ଦଙ୍କ ଜୀବନୀ ଚରିତକୁ ନେଇ ଲିଖିତ । ପ୍ରଥମଟି ଇତିହାସ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଘଟଣାଟିକୁ ଅତି ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିଥିଲା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟଟିରେ ଓଡ଼ିଶାର ଗୌରବ ରାୟ ରାମାନନ୍ଦଙ୍କ କାହାଣୀ ଓ ତୃତୀୟଟିରେ ବ୍ୟାସକବି କଥାସମ୍ରାଟ ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ଜୀବନୀକୁ ନାଟ୍ୟରୂପରେ ଜୀବନ୍ତ କରି ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟରେ ସେନାପତିଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ ପରେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ନାଟକର ଚରିତ୍ର ନନ୍ଦକିଶୋରଙ୍କ ମୁହଁରେ ଯେଉଁ ସଂଳାପ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ, ''ସେ ଦୀପ ଶିଖା ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଲିଭିବାର ନୁହେଁ । ଗୋପାଳ ବାବୁ ! ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଚୌହଦୀ, ଆସନ୍ତା ଶହେ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଅନ୍ତତଃ ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ, ଆଠଗୁଣ୍ଠରୁ ଆଉ ବିଶ୍ୱାଏ ହେଲେ ବଢ଼ୁ ନାହିଁ.... ।''[୧୬] ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ 'ବୁଦ୍ଧ' ନାଟକ (୧/୧-୨/୧୧) ମଧ୍ୟ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଜୀବନୀକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଲିଖିତ ।

ଏଥରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ଯେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳର 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକାଙ୍କିକା, ଐତିହାସିକ ଘଟଣା ବା ଚରିତ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଜୀବନ, ମାନବର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦିଗକୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପ୍ରଭାତ ମୁଖାର୍ଜୀ, ମନୋରଞ୍ଜନ ଦାସ, ରାଜ କିଶୋର ରାୟ, ରାଜ କିଶୋର ମିଶ୍ର, ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର, ଧୀରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ, ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ରଥ ଆଦିଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକା ପ୍ରକାଶିତ । ରାଜ କିଶୋର ମିଶ୍ର ବହୁ ଏକାଙ୍କିକା ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ମନୋରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କର ତିନୋଟି ଏକାଙ୍କିକା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଅତିମାନବ (୬/୧୨), ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ (୧୨/୧୨), ଆବିଷ୍କାର(୧/୧୩) ଏହି ତିନୋଟି ଏକାଙ୍କିକା ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାସ ନିୟତିର ନିର୍ମମ ପରିହାସ ସହିତ ମଣିଷର ଆଶାର ଚିତ୍ରକୁ ଦେଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଚରିତ୍ରର ମାନସିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ନାଟକୀୟ ଉତ୍କଣ୍ଠା ମଣ୍ଡିତ

୧୬. ସେନାପତି-ଝଙ୍କାର, ୫ମ ବର୍ଷ, ୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟା ପୃ-୯୭୪

ହୋଇଛି ଏଥିରେ । ପ୍ରତାରଣାକୁ ଆୟୁଧ କରି ଜୀବନ କଟାଉଥିବା ମଣିଷର ନଗ୍ନରୂପ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ । ରାଜକିଶୋର ରାୟଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକାରେ ଜାତୀୟତାବାଦର ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରକାଶିତ । ୧୯୬୨ ମସିହାରେ ଭାରତ-ପାକିସ୍ଥାନ ଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ପ୍ରକାଶିତ ଝଙ୍କାରର ଯୁଦ୍ଧ ବିଶେଷାଙ୍କ (୧୪/୯) ରେ ତାଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକା 'ରକ୍ତଜବା ହିମାଦ୍ରି'ରୁ ଏହି ଜାତୀୟବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ 'କଳିଙ୍ଗ ଶିଳ୍ପୀ' ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ । ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର ଓ ମନୋରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ ପରେ ସମସାମୟିକ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଣିଷ ମନର ଅନ୍ତଃଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ନେଇ ରତ୍ନାକର ଚଇନି, ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ, ବିଶ୍ୱଜିତ୍ ଦାସ, କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, ଡକ୍ଟର ନୀଳାଦ୍ରି ଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟ କୁମାର ଶତପଥୀ, ରଣଜିତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ରଥ, ବିଜୟ ମିଶ୍ର, ଅର୍ଚ୍ଚନା ନାୟକ, ପ୍ରସନ୍ନ ମିଶ୍ର, ସରୋଜ ମିଶ୍ର ଆଦି ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ଏକାଙ୍କିକାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସଂପ୍ରତି କାବ୍ୟ ନାଟିକା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିବା ପ୍ରହରାଜ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ନନ୍ଦଙ୍କ କାବ୍ୟ ନାଟିକା ମଧ୍ୟ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । କାଳୀ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଓ ଆକାଶବାଣୀରେ ପ୍ରସାରିତ କିଛି ରୂପକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କ୍ରମେ ପାରମ୍ପରିକ ଆଙ୍ଗିକକୁ ନେଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ସମାଜକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ଦିଗରେ ନାଟ୍ୟକାରଗଣ ନୂତନ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଲୋକନାଟକର ଆଙ୍ଗିକକୁ ଏବେ ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ନାଟକ ଉଭୟ ଆତ୍ମିକ ଓ ଆଙ୍ଗିକ ଦୃଷ୍ଟିକୁ କ୍ରମେ ପାଠକର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି ।

ପତ୍ରିକାର କ୍ଷୁଦ୍ର କଳେବର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରାୟତଃ ବଡ଼ ନାଟକର ପ୍ରକାଶ ସମ୍ଭବପର ହୋଇନି । ପୂର୍ବରୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନାଟକ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର ସେପରି ଉଦ୍ୟମ ଆଜିଯାଏ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏକାଙ୍କିକା /କାବ୍ୟ ନାଟିକା, ନାଟକ/ରୂପକ ଆଦି ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ନାଟକର ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ କିଛିଟା ପୂରଣ କରି ଆସିଛି । ଏକକତା, କ୍ଷୁଦ୍ରତା ଓ ସଂକ୍ଷିପ୍ତତା ସର୍ବୋପରି ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଛୁଇଁ ପାରୁଥିବା ଏହି ବିଭାଗଟି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପାଇଁ ଅଧିକ ଉପଯୋଗୀ ବୋଲି ମନେ କରାଯାଏ । ତେବେ ଯାହାହେଉ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଏ ଯାବତ୍ ଶହେରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ନାଟକ/ ଏକାଙ୍କିକା/କାବ୍ୟ ନାଟିକା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏବେ ଏ ଦିଗରେ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ଦେଖା ଦେଇଛି । ଏହା ଫଳରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ଅବହେଳିତ ଏହି ବିଭାଗଟିକୁ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ଉନ୍ନତି ମାର୍ଗରେ ଝଙ୍କାର ଆଗେଇ ନେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଛି । କ୍ଷୀଣଧାରଟିଏ ହେଲେ ହେଁ ଏକାଙ୍କିକା ପ୍ରାଣବଂଧୁ କରଙ୍କ ଠାରୁ ମନୋରଂଜନ ଦାସଙ୍କ ବାଟଦେଇ କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, ବିଜୟ ଶତପଥୀ, ଅର୍ଚ୍ଚନା ନାୟକଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବି ଆସିଛି, ଏତିକି ସାନ୍ତ୍ୱନା ।

ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଉପନ୍ୟାସକାର

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏକମାତ୍ର ନିର୍ଭର ଯୋଗ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଭାବେ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ଓ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବା କଥା ତହିଁରେ 'ଝଙ୍କାର' ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଫଳ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଉପନ୍ୟାସକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେବାରେ ଏହା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତୁଲାଇ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର ଯେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିମୁଖ ତାହା ନୁହେଁ । ଦୀର୍ଘ ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ବାମା ଚରଣ ମିତ୍ର, ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରତିଭା ରାୟ, କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ ଭଳି ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଔପନ୍ୟାସିକ ସୃଷ୍ଟି ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ । ଗୁଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏହି ଉପନ୍ୟାସଚୟ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ସ୍ଥଳେ ପରିମାଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖୁବ୍ ରୁଗ୍ଣ । ପରିମାଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ହେଲେ ହେଁ ଏହି ବିଭାଗରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥାନିତ ହେବା ହେତୁ ଏହା ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ହୋଇପାରିଛି ।

୧୯୪୯ ଠାରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ଝଙ୍କାରରେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଶରଶଯ୍ୟା' (୩/୬), ଶ୍ରୀ ହେମନ୍ତଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ 'ପଲ୍ଲୀ ଓ ନଗର' (୩/୭ - ୪/୨) ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ 'ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚମ୍ପା' (୭/୧୦ - ୮/୧୨), ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଆଲବମ୍‌ରେ କେତୋଟି ମୁହଁ' (୩/୧୦), ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ 'ସୁଡଙ୍ଗ ଶେଷରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ' (୩୮/୧) ଓ ଉପନ୍ୟାସିକା 'ସଂଶପ୍ତକ' (୪୨/୭), 'ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର (୪୬/୭), ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ 'ଉତ୍ତରମାର୍ଗ' (୩୮/୧ - ୩୮/୧୨) ଓ କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ 'ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି' (୪୬/୧ - ୪୬/୧୨) ଆଦି ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶିତ ।

ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉପନ୍ୟାସ 'ଶରଶଯ୍ୟା' (୩/୬)ରୁ ଝଙ୍କାରରେ ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶର ଶୁଭାରମ୍ଭ ହେଲା । ପାରିବାରିକ ଘଟଣାକୁ ମୂଳଭିତ୍ତି ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ସେଥିରେ ଗଢିଉଠିଥିବା ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ନିଃସଙ୍ଗ ନାରୀର ମନ ଗହୀର କଥା ବେଶ୍ ବଳିଷ୍ଠ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ ।' ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳର ଆଶଙ୍କା, ଅବିଶ୍ୱାସର ଜୁଆର ମାନବ ସମାଜରେ ଯେଉଁ ପ୍ଲାବନ ସୃଷ୍ଟି କଲା ତାହା ସୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଲା । ସନ୍ଦେହ ଓ ଅବିଶ୍ୱାସ ମଣିଷର କଥା ସହ ତାର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦିଗକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଅତି ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ଦେଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ 'ଘଟଣାର ଅର୍ଥ ନିର୍ଭର କରେ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଉପରେ, ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ନିର୍ଭର କରେ ମନର ଅବସ୍ଥା ଉପରେ, ମନର ଅବସ୍ଥା

ନିର୍ଭର କରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ।'[୧୭] ଜୀବନ ଓ ଆନନ୍ଦ ଅଭିନ୍ନ । ମୃତ୍ୟୁ, ଶୋକ ଓ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଅଭିନ୍ନ'- ଏହାହିଁ ଗୋପୀବାବୁଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସର ପ୍ରତିପାଦିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

"ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାର ଇତିହାସରେ ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ ହେଲା 'ଉତ୍ତର ମାର୍ଗ' ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ।"[୧୮] ଏହି ଉପନ୍ୟାସର ଲେଖିକା ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅମୂଳକ । ଶ୍ରୀ ହେମନ୍ତ (ଛଦ୍ମନାମ)ଙ୍କ ୧୯୫୧ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ପଲ୍ଲୀ ଓ ନଗର' ହିଁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଶିକ୍ଷାୟତନର ବିସ୍ତାର, ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରଚଳନ, ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାରେ ଚାକିରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୃଷ୍ଟି ହେତୁ ନଗର ସଭ୍ୟତା ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛି । 'ପଲ୍ଲୀ ଓ ନଗର' ଉପନ୍ୟାସରେ ପଲ୍ଲୀ ଓ ନଗର ସଭ୍ୟତା, ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ୱରୂପକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳର ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉପନ୍ୟାସରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ।

Somerset Mohgham ଙ୍କ 'Catilina'ର ଛାୟାରେ ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଐତିହାସିକ ଭିତ୍ତିଉପରେ କାଳ୍ପନିକ ଆଖ୍ୟାୟିକାକୁ ନେଇ 'ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚଂପା' ଉପନ୍ୟାସ ରଚିତ । ଏହି ଉପନ୍ୟାସ ଅତଳ ଅତୀତର ଚେନାଏ ଚିତ୍ରଣର ଆସ୍ୱାଦ ପ୍ରଦାନ କରେ । ନାନା ମତବାଦର ଘୂର୍ଣ୍ଣିରେ ଧର୍ମରେ ଜଡତା ଆସିଲାବେଳେ ନୂତନ ଭାବଧାରା, ଆଶା ଓ ଶାନ୍ତି ସାମ୍ୟର ଆଲୋକ ଉଦୟ କାଳରେ ଉପନ୍ୟାସ କଥାବସ୍ତୁ ଆରମ୍ଭ । କଥାବସ୍ତୁ ଓ ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ରସାଣିତ ଓ ହୃଦ୍ୟ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଆଲବମ୍ ଆଗରେ ମୁହଁ', ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ 'ସୁଡଙ୍ଗ ଶେଷରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ' ଓ 'ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର' ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ 'ଉତ୍ତର ମାର୍ଗ', କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ଧାଡାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ 'ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି' ଉପନ୍ୟାସରେ କ୍ରମେ ବାସ୍ତବତା ଓ ଉଗ୍ରବାସ୍ତବତା ପ୍ରଭାବରେ ଧୂସରରୁ ଅଧିକ ଧୂସର ହୋଇ ପଡୁଥିବା ସମାଜର ମାର୍ମିକ ଚିତ୍ରଣ ରହିଛି । ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରର ଅଧୋଗତି ଜନିତ ଭୁଶୁଡି ପଡିଥିବା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ରାଜନୀତିର ତିରୋଧାନ, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବ ଜନିତ ବାସ୍ତବତାରେ ଉକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସ ପାଠକୀୟ ଅନୁଭୂତି ଅଭିଜ୍ଞତାର ଖୁବ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଓ ବ୍ୟବଧାନ ସତ୍ତ୍ୱେ ପ୍ରେମର ଅନ୍ତଃକରଣ ଫଲ୍‌ଗୁଧାରା ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ

୧୭. ମହାନ୍ତି, ଗୋପୀନାଥ - ଶରଶଯ୍ୟା - ଝଙ୍କାର, ୩ୟ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା

୧୮. ରାୟ, ପ୍ରତିଭା - ଉତ୍ତର ମାର୍ଗ, ଲେଖକୀୟ (ଘ) ।

ସ୍ୱୀକୃତ । ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ବିଶ୍ୱାସର ସେହି ଶେଷ ସତ୍ତାକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ଉପଲବ୍ଧି କରୁଛନ୍ତି । '' ନା,ନା - ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ବିଶ୍ୱାସର ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ ଭୂମିକମ୍ପ ଆସିଥିଲେ ବି ସବୁଯାକ ଏବେ ବି କଷ୍ଟ ହୋଇଛି କିଛି ନା କିଛି ତ ବଞ୍ଚ୍ ରହିଛି ଏବେ ବି ଆମ ହୃଦୟ ଭିତରେ ।''[୧୯] ଠିକ୍ ସେହିପରି କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ 'ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି'ରେ ଏହି ସ୍ନେହ ପ୍ରେମ ବିଶ୍ୱାସ ପୁନର୍ଜୀବିତ । ଡଃ ରାୟଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମାଜରେ ଆସିଥିବା ଜଡତା, ଅବକ୍ଷୟତାର ଲୋପ ପାଇଁ ନୂତନ କ୍ରାନ୍ତି ଆଣିବାର ଆହ୍ୱାନ ରହିଛି । ଏହି ଆହ୍ୱାନ ଭିତରେ ସୃଜନଶୀଳତାର ପ୍ରେରଣା, ଶାନ୍ତି, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ସଂହତିର ଶୁଭ ସଂକେତ ପ୍ରତିଭାତ । 'ସୁଡଙ୍ଗ ଶେଷରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ'ରେ ଅନୁରୂପ ବିପ୍ଳବର ସ୍ୱର ଝଙ୍କୃତ । ଅର୍ଦ୍ଧ ସାମନ୍ତବାଦୀ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୀନାର ଭାଙ୍ଗିବାର ଆକାଂକ୍ଷା ଜାଗରୁକ । ବିପ୍ଳବର ଠିକଣା ଜାଣିବା ପାଇଁ, ସବୁଜ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦେଶର ସଂଧାନ ପାଇଁ ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତର ସୁଡଙ୍ଗ ଭିତରୁ ବାହାରକୁ ଆସିବାର ଆଗ୍ରହ ରହିଛି ଏଥିରେ । ଉଭୟ ଉପନ୍ୟାସରେ ସମ୍ଭାବନାର ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ସଂକେତ ପ୍ରକଟିତ । ''ଏ ଜାତିକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରିବାକୁ ହେବ - ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ କ୍ରାନ୍ତି xxଆକାଶରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହୋଇଛି ସତ୍ୟ - ମାଟି ଉପରୁ ଅଂଧାର କଟି ନାହିଁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ମଥାନକୁ ଉଠିଲେ ଅଂଧାର ଆପେଆପେ କଟି ଯିବ । ଅଂଧାର କଟିବା ପାଇଁ ସମୟ ଲାଗେ । କେଉଁଠି ଲୁଚି ଛପି ଅଂଧାର ଚେନାଏ ଅଟକି ଯାଇଛି ବୋଲି ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟକୁ କ'ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହେବ ?''[୨୦]

''ବିପ୍ଳବର ଠିକଣା ଜାଣିବାକୁ; ଜାଣିବା ପାଇଁ କେଉଁଠି ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ସୁଡଙ୍ଗର ସମାପ୍ତି ? କେଉଁଠି ସବୁଜ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦେଶ ?''[୨୧]

ସଂଶପ୍ତକ ଉପନ୍ୟାସିକାରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟାୟକୁ ମଥାପାତି ସହିବା କିମ୍ବା ଅନିଶ୍ଚିତ ଭବିଷ୍ୟତ ଉପରେ ଭବିଷ୍ୟତର ସମୃଦ୍ଧ ସମାଜ ଗଠନରେ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ସଭ୍ୟତାର ଅନ୍ତଃଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଅନ୍ତଃବାହ୍ୟର ଆଲେଖ୍ୟକୁ ନେଇ ରଚିତ 'ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର'ରେ ଏହି ବିପ୍ଳବ, କ୍ରାନ୍ତି ଅଳୀକ; ଅବକ୍ଷୟୀ ଶତାବ୍ଦୀର କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁଢ଼ ମାନବର ତ୍ରାହି ତ୍ରାହି ଧ୍ୱନି ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ମାର୍ମିକ । ''ଏ ଶତାବ୍ଦୀ ଶେଷ ହେବା ପାଇଁ ଆହୁରି ତ କିଛି ବର୍ଷ କାଳ ଅଛି । ଏଇ ଅସୁସ୍ଥ ରୁଗ୍ଣ xxxପଙ୍ଗୁ

୧୯. ମହାନ୍ତି, ଜଗଦୀଶ - ଆଲବମ୍‌ରେ କେତୋଟି ମୁହଁ, ଝଙ୍କାର, ୩୦ ବର୍ଷ, ୧୦ ମ ପୃ - ୯୦୯

୨୦. ରାୟ, ପ୍ରତିଭା - ଉତ୍ତର ମାର୍ଗ, ଝଙ୍କାର ୩୯ ବର୍ଷ, ୧୨ଶ ସଂଖ୍ୟା ପୃ- ୧୧୩୧

୨୧. ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି - ସୁଡଙ୍ଗ ଶେଷରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ, ଝଙ୍କାର, ୩୮ ବର୍ଷ. ୧ମ, ପୃ - ୧୧୨

ଶତାବ୍ଦୀ ! ଆଶା ଭଙ୍ଗ, ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗର ଅଭିଶପ୍ତ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ।''[22] ଏହି ଶତାବ୍ଦୀ ପରମ୍ପରା ବିଚ୍ୟୁତ । ଏଣୁ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ପରମ୍ପରାର ଦାୟାଦ ନିଜ ସୃଷ୍ଟିର ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ରର ଭାବନା ମଧ୍ୟରେ ଆଗାମୀ ଶତାବ୍ଦୀର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ରୂପ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଏହିପରି '' ଏକ ବିଂଶର ମୁହଁ ଦେଖିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି । X X ଅନାଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ ।[23] ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଆସିଥିବା ସ୍ଖଳନର ଉଗ୍ର ବାସ୍ତବ ରୂପ, ସ୍ୱପ୍ନ ଭଙ୍ଗର ଦୁଃଖଦ ପରିସ୍ଥିତି, ଅମାନବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରାବଲ୍ୟ ଝଙ୍କାରରେ ଏହି କାଳ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ଉପନ୍ୟାସରେ ଯଥାଯଥ ଭାବେ ପ୍ରତିଫଳିତ । ସଂସପ୍ତକର ତୀବ୍ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଏଠାରେ ନାହିଁ । ଅସହାୟତାର ସ୍ୱର ଏଠାରେ ଖୁବ୍ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ । ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଉପନ୍ୟାସରେ ରହିଛି ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମାଜରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ସମସ୍ୟାର ନିଛକ ଛବି ।

ଅଧୁନା ଝଙ୍କାରରେ ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଦିଗରେ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ବିଗତ କିଛି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପନ୍ୟାସ (ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର) ଓ ଦୁଇଟି ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ (ଉତ୍ତରମାର୍ଗ ଓ ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି) ପ୍ରକାଶରୁ ଏହାର ସୂଚନା ମିଳେ । ପିନାକୀ ପାଣି, ପ୍ରଭାସ ଶତପଥୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ମହାନ୍ତି ଆଦି ଅନୁବାଦକ ଜେମସ୍ ହିଲଟନ୍, ଆଲେକ୍ସନ୍ଦାର ସେରେଗେଲେଭିନ୍ ପୁସ୍କିନ, ଆର୍ଥର କେଏଲସର ଆଦି ବିଦେଶୀ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର ଅନୁବାଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଅନୂଦିତ ଉପନ୍ୟାସ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟକୁ ମହନୀୟ ଦାନ ।

ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ

ଦୀର୍ଘଦିନ ପରାଧୀନତାରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କଲା ପରେ ସମୃଦ୍ଧ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନ ମୁଖ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟ ରୂପେ ଗୃହୀତ ହେଲା । ଶିକ୍ଷା, ଶାସନନୀତି, ସମାଜନୀତି ହାତକୁ ନିଆଗଲା । ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକୀ ଯୋଜନା, ଗାନ୍ଧୀନୀତିର ରୂପାୟନ, ସର୍ବୋଦୟ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଭୂଦାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଦିର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା । ଫଳରେ କେବଳ ସାହିତ୍ୟ, ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ସୀମିତ ନରଖି ଅର୍ଥନୀତି ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତି, ଶିକ୍ଷା, ସଙ୍ଗୀତ, ଚିକିତ୍ସା, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଆଦିର ମୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗନରେ ମତଦାରଣ କରିବାର ବିପୁଳ ସୁଯୋଗ ଲାଭ କଲା । ଏଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରବନ୍ଧ ବହୁ ଚିନ୍ତା ଚେତନା, ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ବହୁ ବର୍ଣ୍ଣ ନେଇ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । 'ଝଙ୍କାର' ଏହି ବଳିଷ୍ଠ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭାଗକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଲା ।

---

୨୨. ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି - ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର - ଝଙ୍କାର ୪୬ ବର୍ଷ, ୭ମ, ପୃ- ୬୮୯.

୨୩. ପଟ୍ଟନାୟକ,ବିଭୂତି, ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର, ଝଙ୍କାର ୪୬ ବର୍ଷ ୭ମ ସଂଖ୍ୟା ପୃ-୬୮୯

'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିରୁ ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ, ସମାଜନୀତିରୁ ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ଗାନ୍ଧୀବାଦ ଦର୍ଶନ ଠାରୁ ଧର୍ମ ଭିତ୍ତିକ ଦର୍ଶନ, ସଙ୍ଗୀତଠାରୁ ଶିଳ୍ପକଳା ଯାଏ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ। ବିପିନ ବିହାରୀ ରାୟ, ରତ୍ନାକର ପତି, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାସ, ଗିରିଜା ଶଙ୍କର ରାୟ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, କେଦାର ନାଥ ମହାପାତ୍ର, ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ ଆଦି ବହୁ ପ୍ରାବନ୍ଧିକଙ୍କ ଲେଖନୀ ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟକୁ କେବଳ ସମୃଦ୍ଧ କରିନି ବରଂ ଅନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗଠାରୁ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ଆସନରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରିଛି।

'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ ରଚନା ବହୁ ପରିମାଣରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି। ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ, ସଦାଶିବ ରଥଶର୍ମା, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ହୋତା, ଅଧ୍ୟାପକ ନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ମାନସିଂହ, ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ଡକ୍ଟର ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ସାହୁ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପ୍ରଧାନ, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ଅଧ୍ୟାପିକା କେତକୀ ନାୟକଙ୍କ ସିଦ୍ଧି ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ। ଡଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ସାହୁଙ୍କ 'ଉତ୍କଳ ଓ ତା'ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ' (୧୦/୧୦), 'ଉତ୍କଳର କୈବର୍ତ୍ତ ଜାତି' (୧୨/୧୦), 'ଅଶ୍ଳୀଳତା' (୧୧/୧୧), ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ 'ପରମ୍ପରା' (୪/୧), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି (୨/୩), 'ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ୟା' (୫/୧୨), 'ସମାଜ ଉପରେ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ'(୭/୧), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଦାନ' (୧୦/୧୦), ଡଃ.ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଶକ୍ତି' (୮/୭), ସାରୀପୁତ୍ର ଓ ମୋଗାଗାଲ୍ଲାନ (୩/୧୦) 'ସୁସ୍ଥିତିୟ'(୭/୮)'ଶିଷ୍ଟତା' (୩/୭),ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ବୈଦିକ ସଂସ୍କୃତି' (୧୧/୧୨) 'ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ବାଣିଜ୍ୟ' (୯/୭) ବିଦେଶରେ ସଂସ୍କୃତର ପ୍ରଚାର' (୧୦/୩), ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟ' (ଅନୂଦିତ, ୯/୧୨), ଗଳ୍ପ (୬/୧) କାଳିନ୍ଦୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ 'କନ୍ୟାକୁମାରୀ'(୯/୧୧) 'ପୁଷ୍ପପୁରରେ ବର୍ଷାବରଣ' (୧/୯), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରଭାବ(୨୧/୧୦),'ମୋର ପ୍ରତିବେଶୀ ବୃନ୍ଦ',(୨୭/୪) 'ବାଲିଯାତ୍ରା' (୨୪/୯) ଆଦି ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ କେତେକ ପ୍ରବନ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମୟରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ। ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ତତ୍ତ୍ୱନିଷ୍ଠ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ବେଳେ କେତେକ ସରଳ, ସାବଲୀଳ ଉପସ୍ଥାପନା ମଧ୍ୟରେ ବେଶ୍ ରସାଣିତ । ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଗଭୀର ଚିନ୍ତା, ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲେ ହେଁ ଏହା ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ।

ଆମ ସମାଜ ଧର୍ମ ଓ ଦର୍ଶନ ସହ ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ । ଏଣୁ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଏହି ବିଭାଗରେ ବହୁ ରଚନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି । 'ଝଙ୍କାର' ମଧ୍ୟ ତା'ର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରୁ ଏ ସମ୍ପର୍କୀୟ ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଆସିଛି । ବିଶେଷ କରି ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଶରତ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ହରିହର ଚୌଧୁରୀ, ଅଶୋକ କୁମାର ରଥ, ବୃନ୍ଦାବନ ନାଥ ଶର୍ମା, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ବିପିନ ବିହାରୀ ରାୟ, ଡକ୍ଟର କରୁଣାକର କର, ରତ୍ନାକର ପତି, ଶେଖ- ଗୋଲାମ ଗଉସ, ଅନାମ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱାଇଁ ଆଦି ବହୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ବିସ୍ମୃତ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଧର୍ମ ଦର୍ଶନକୁ ନେଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ବୈଦିକ ହିନ୍ଦୁ, ଇସଲାମ୍, ବୌଦ୍ଧ, ଜୈନଧର୍ମକୁ ଭିତ୍ତିକରି ରଚିତ । ଅଶୋକ କୁମାର ରଥ ଜୈନଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ଧାରାବାହିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ବୃନ୍ଦାବନ ନାଥଶର୍ମା, ଅନାମ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱାଇଁ, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ 'ଏକ ମାତ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ଧର୍ମ ବୈଦ୍ଧାଧର୍ମ' ପ୍ରବନ୍ଧ ଜବାବରେ 'ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକି ମନୁଷ୍ୟର ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ' ପ୍ରବନ୍ଧ ବୃନ୍ଦାବନ ନାଥଶର୍ମାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ହୋଇଛି । ବିପିନ ବିହାରୀ ରାୟଙ୍କ 'ସୃଷ୍ଟିର ରହସ୍ୟ' (୨/୬), ରତ୍ନାକର ପତିଙ୍କ 'ମଧ୍ୱାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ '(୧୨/୪), 'ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭିତ୍ତି' (୧୧/୩), ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପ୍ରଧାନଙ୍କ 'ବୃକ୍ଷ ଦୋହନ (୭/୨), 'ପୌରାଣିକ ଆଖ୍ୟାନର ତାନ୍ତ୍ରିକ ଆହ୍ୱାନ' (୭/୫), 'ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଯୋଗ' (୩/୯), ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଷୋଡ଼ାଙ୍ଗ ଓ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗ' (୯/୮), ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାନ' (୯/୯) 'ଭାରତର ଧର୍ମର ଗତି ଓ ତାର ପ୍ରସାର' (୧୦/୮, ୧୦/୯, ୧୦/୧୧) ପ୍ରବନ୍ଧ ସହିତ ଗଙ୍ଗାଧର ଗୁରୁ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ପ୍ରବନ୍ଧ ଏହି ବିଭାଗକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଡକ୍ଟର ମହତାବ ମଧ୍ୟ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଛନ୍ତି । ଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ଧର୍ମନୀତି କେନ୍ଦ୍ରିକ ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରାର ବାହକ । ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦଙ୍କ ବହୁ ଧର୍ମନୀତି ପ୍ରବନ୍ଧ ଓଡ଼ିଆରେ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି ।

ସଙ୍ଗୀତ ଓ କଳା ସମ୍ପର୍କରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ନେଇ ଝଙ୍କାର ସମୃଦ୍ଧ । କାଳୀ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଠାରୁ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପଣ୍ଡା, ନୀଳମାଧବ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ସଙ୍ଗୀତ ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ ସିଂହ, ପ୍ରମଥ ନାଥ ଦାଶ, ଗୋପାଳ କାନୁନ୍‌ଗୋ, ବିନୋଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ କଳା ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ।

ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ହୃଷିକେଶ ରାୟଙ୍କ ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ଗର୍ବିତ । ମଣିଷ ମନର ଅବଚେତନ, ଅଚେତନ ଓ ଚେତନ ଅବସ୍ଥାର ଅଜଣା ରହସ୍ୟକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ବେଶ୍

ସରଳ, ସାବଲୀଳ ଓ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର। 'ଶିଶୁ କୌତୁକ' (୧/୪), 'ମୁଁ ଆସିଲି କେଉଁଠୁ' (୨/୭), 'ଟେଷ୍ଟଟ୍ୟୁବ ବେବି' (୨/୧), 'ବିବାହ ପରେ'(୨/୪), 'ବୃଦ୍ଧସ୍ୟ ତରୁଣୀ ଭାର୍ଯ୍ୟା' (୨/୨), 'ସଂଯମତା ଅବଦମନ' (୨/୧୧), ଯୌନ ନିର୍ବାଚନ ଓ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା' (୪/୧), 'ଯୌନ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କ୍ରମ ବିକାଶ' (୨/୧) ଆଦି ସଂଖ୍ୟାଧିକ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରି ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟରେ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି। ଏଠାରେ ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧର ଲୋକପ୍ରିୟତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଦୈନିକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପୃଷ୍ଠାରେ 'ମନଗହନ' ବିଭାଗର ସୂତ୍ରପାତ କଲା ଓ ବୃହତ୍ତର ପାଠକ ସମାଜ ସୃଷ୍ଟିକରିଥିଲା। ହୃଷିକେଶ ରାୟଙ୍କ ପରେ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ, ଡକ୍ଟର ରାଧାନାଥ ରଥ ଆଦି ଏକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ମଣିଷର ମାନସିକ ସ୍ତର ତନ୍ନ ତନ୍ନ ଭାବେ ବିଶ୍ଲେଷିତ।

ଅଧ୍ୟାପକ ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଦାସ ଓ ଡଃ ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର ଅର୍ଥନୀତିକ ସମସ୍ୟା ଓ ବାଣିଜ୍ୟକୁ ନେଇ ବହୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ନୂଆକରି ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିଥିବା ଓଡ଼ିଶାର ଅର୍ଥନୀତିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାର ରୂପରେଖ ରାଜସ୍ୱ, ଆୟକର ତଥା ସମାଜରେ ଥିବା ଆର୍ଥନୀତିକ ବୈଷମ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧ ଗୁଡ଼ିକରେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ମତ ବିଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ତଥ୍ୟର ଅବତାରଣା କରାଯାଇଛି। ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଦାସଙ୍କ 'କାଳକବଳରେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି'(୧/୪) 'ପଏଣ୍ଟ ର ଯୋଜନା' (୧/୨), ସର୍ବୋଦୟ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ' (୨/୧), ଚାଷୀମୂଲିଆର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା (୨/୧), ସର୍ବୋଦୟ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ'(୨/୧), 'ଲଙ୍ଗଳ ଯାର ଜମି ତାର' (୨/୨), 'ସମାଜ ଚେତନା', ଡଃ ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥନୀତି' (୧/୭), ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି (୨/୧୧), 'ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି' (୬/୫), ପ୍ରବନ୍ଧ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି। ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟା, ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥନୀତି ସଂପର୍କିତ ବହୁ ତଥ୍ୟ ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ସନ୍ନିବେଶିତ। ଡଃ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ ମଧ୍ୟ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଳ୍ପ କୋତୋଟି ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ଦେଶର ଆର୍ଥନୀତିକ ସମସ୍ୟା, ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ନୀତି ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଜନସଚେତନତା ଦିଗରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା। କେଦାର ନାଥ ମହାପାତ୍ର, ସୁଧାକର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶେକ୍ ମନ୍‌ସୁର, ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ, ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଐତିହାସିକ ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇଛି। ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ

ଧାରାବାହିକ ପ୍ରବନ୍ଧ 'କଟକର ଇତିହାସ' ଝଙ୍କାରରେ ୭ମ ବର୍ଷ ୭ମ ସଂଖ୍ୟା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା। ଖୋର୍ଦ୍ଧା ରାଜବଂଶ ପାଇକ ମେଳି ସମ୍ପର୍କରେ ସୁଧାକର ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭିନ୍ନ ରାଜବଂଶ ସମ୍ପର୍କରେ ମଥୁରା ମୋହନ ବେହେରା, ଶେଖ୍ ମନ୍ସୁରଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ ତଥ୍ୟ ସଂବଳିତ। ପରଶୁରାମ ହରିଚନ୍ଦନ, ସଦାଶିବ ରଥଶର୍ମା, ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଦୀକ୍ଷିତ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାରାୟଣ ହରିଚନ୍ଦନ ପ୍ରମୁଖ ବିଭିନ୍ନ ମହାନ ବିପ୍ଳବୀ ଓ ଐତିହାସିକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଙ୍କୁ ନେଇ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ତଥ୍ୟ ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ରଚନା କରିଛନ୍ତି।

ବିଜ୍ଞାନକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟନେଇ ଓ ଏହାର ଜନକଲ୍ୟାଣ ଦିଗକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଚିତ ବହୁ ବିଜ୍ଞାନଭିତ୍ତିକ ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଝଙ୍କାର ନିଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛି। ସନତଚନ୍ଦ୍ର ରକ୍ଷିତ, ଡକ୍ଟର ଜୟକୃଷ୍ଣ ହୋତା, ବସନ୍ତ କୁମାର ବେଉରା, ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ତ୍ରିବିକ୍ରମ ପୂଜାରୀ, ମିହିର କୁମାର ରାଏ, ଡକ୍ଟର ବିଦ୍ୟାଧର ପାଢ଼ୀ, ପ୍ରାଣୀ ବିଜ୍ଞାନ, ଉଦ୍ଭିଦ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ରସାୟନ ବିଜ୍ଞାନକୁ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ସନତ ରକ୍ଷିତଙ୍କ 'ଦୁଗ୍ଧ ଓ ବୀଜାଣୁ' (୧/୪), ପେନ୍‌ସିଲିନ୍ (୨/୪), 'ବୀଜ ଶୋଧନ'(୩/୩/), ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'କାଚଶିଳ୍ପ' (୨/୬), 'ହାଇଡ୍ରୋଜେନ ବୋମା' (୩/୧),'ଜୀବାଣୁ ବୋମା' (୩/୩); ଡ଼ଃ ବସନ୍ତ କୁମାର ବେଉରାଙ୍କ 'ଉଦ୍ଭିଦ' (୨/୭), 'କଙ୍କାଳର ଭାଷା' (୩/୧), 'ଜୀବଜଗତର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ' (୩/୪), 'ଦର୍ଣ୍ଣ ଧଙ୍କର' (୧୨/୧୦), ଡଃ ବିଦ୍ୟାଧର ପାଢ଼ୀଙ୍କ 'ବିଜ୍ଞାନ ପରିକ୍ରମା' (୭/୮), ଜୀବାଣୁ ଓ ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ'(୭/୬), 'ଜୀବାଣୁ ଜଞ୍ଜାଳ' (୧୧/୧), 'ବ୍ୟକ୍ତି' (୧୨/୧), 'ମାନବ ସମାଜର ଉତ୍ପତ୍ତି' (୧୭/୧) ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ। ଡଃ ଘନଶ୍ୟାମ ସାମଲଙ୍କ ମହାଜାଗତିକ ବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ରଚିତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅନୁଶୀଳନଧର୍ମୀ ପ୍ରବନ୍ଧ ମାର୍ଜିତ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ଏମାନଙ୍କୁ ବାଦଦେଲେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗ ସମ୍ପର୍କରେ ଡଃ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି ଓ କେଶବ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା କରିଛନ୍ତି।

ଭାରତ ତଥା ବିଶ୍ୱରେ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣାକୁ ନେଇ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଦାସ, ଡଃ ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, ଡଃ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଆଦୃତ ହୋଇଥିଲା। କୋରିଆର ଯୁଦ୍ଧ, ଜର୍ମାନୀ ପୁନଃ ଏକତ୍ରୀକରଣ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ ବାସ୍ତବଧର୍ମୀ ତଥ୍ୟକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ପ୍ରବନ୍ଧର ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଝଙ୍କାରରେ।

ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳରୁ ସାହିତ୍ୟର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବିକାଶ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ମାତ୍ର ତୃତୀୟ ଦଶନ୍ଧିରୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟକ୍ରମେ ଭଟ୍ଟା ପଡ଼ିଆସୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ରାଜନୀତି, ସମାଜନୀତିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଜ୍ଞାନ-କଳା-ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିରାଟ କାନଭାସ୍ ଉପରେ ଆଉ ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଯଦିଓ ଏହି ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ଶରତ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଲେଖନୀଚାଳନା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ, ଦେବକାନ୍ତ ମିଶ୍ର, ରିଚାର୍ଡ ଏସ୍ କୁଇ, ବନ ବିହାରୀ ଚୌଧୁରୀ, ଉଦୟ ନାରାୟଣ ଜେନା, ଡକ୍ଟର ଭାବଗ୍ରାହୀ ମିଶ୍ର, ରବି ସିଂ, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା, ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀ, ବେଣୀ ମାଧବ ପାଢ଼ୀ, ଗଣେଶ ପ୍ରସାଦ ପରିଜା, ଡକ୍ଟର ବାସୁଦେବ ସାହୁ, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ମହାପାତ୍ର, ରବିରାୟ, ସହଦେବ ସାହୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରୁଛନ୍ତି । ବହୁ ନବୀନ ପ୍ରାବନ୍ଧିକଙ୍କର ଲେଖା ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରିଛି । ମାତ୍ର ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କମିଛି । ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ, ବିଜ୍ଞାନ, ଦର୍ଶନ, ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ପରିଚର୍ଚ୍ଚା କମିଯାଇଛି । ସର୍ବଭାରତୀୟ ଚେତନା ଓ ବିଶ୍ୱ ଚେତନା ପ୍ରତି ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ସ୍ରଷ୍ଟା ପାଖରେ ଭାରତୀୟତାର ସ୍ୱର କ୍ଷୀଣ ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ଏଣୁ କେଦାର ନାଥ ମହାପାତ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ହରିଚନ୍ଦନ ଜଗଦେବ, ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର ଆଦିଙ୍କ ଭଳି ବୀର ବୀରାଙ୍ଗନାକୁ ନେଇ ଜୀବନୀ ମୂଳକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖାଯିବା ପ୍ରାୟତଃ ଶେଷ ହୋଇଯାଇଛି । ଗାନ୍ଧୀ ନୀତି ଓ ଆଦର୍ଶ କ୍ରମେ ହ୍ରାସ ପାଇଥିବାରୁ ଏ ସମୟରେ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଗଗନ ବିହାରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରାବନ୍ଧିକଙ୍କ ଛଡା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ନେଇ ଅନ୍ୟକେହି ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖି ନାହାନ୍ତି । ପରେ ଶରତ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ଆଦି ଏ ଦିଗରେ ସାମାନ୍ୟ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ବିତର୍କ ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ଭଟ୍ଟା ପଡିଯାଇଛି । ତଥ୍ୟର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିଲା ବେଳେ ତତ୍ତ୍ୱର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବେଶ୍ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । " ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବାକୁ ହେଲେ ଏକାବେଳକେ ଶତାୟୁଧ ହେବାକୁ ହୁଏ । ତଥାପି ଯେତେ ଗଣି ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଗଣି ପାରିଲା ପରି ଗୋଟେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆସେ ନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରେ ଏକାବେଳକେ ଅନେକ ସହାନୁଭୂତି ଏବଂ ଅନେକ ଅସନ୍ତୋଷ ତଥା ଅନେକ ଭବିଷ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ତଥାପି ଗୋଟିଏ ହୋଇ ଦେଖିପାରିଲେ ଯାଇ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବା ନିମନ୍ତେ ସମର୍ଥ ଆସିଲା ପରି ଲାଗେ ।"[୨୪]

---

୨୪. ଦାସ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ - ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ୧୯୯୩, ପୃ - ୨୩୦.

ବର୍ତ୍ତମାନର ଭାବପ୍ରବଣ ଲେଖକ ଅଳ୍ପ ସାଧନାରେ ଅଧିକ ଯଶର ଅଧିକାରୀ ହେବା ଇଚ୍ଛା କରିବାହେତୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନା ପ୍ରତି ବିମୁଖତା ଓ କବିତା ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରତି ଉନ୍ମୁଖତା ଦେଖାଯାଉଛି । ତେଣୁ ଝଙ୍କାରର ଏହି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭବର ସମୃଦ୍ଧି ପ୍ରାୟ ୫୦ ବର୍ଷ ଧରି ଆଗ୍ରହର ସହ କାମନା କରି ଆସିଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱଚ୍ଛତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲେ ହେଁ ଏହା ଦେଶ ବିଦେଶର ନୂଆ ନୂଆ ଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ପରିପୁଷ୍ଟ । ଏ ସମୟରେ କିଛି କିଛି ସଂସ୍କୃତିମୂଳକ ରଚନା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ଲାଭ କରିଛି । ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ନବ ପ୍ରତିଭାଙ୍କୁ ଝଙ୍କାର ସ୍ୱାଗତ କରିଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନ ଦେବାରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଅପେକ୍ଷା ଆଗରେ ରହିଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଫିଚରକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ ମୌଳିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନାରେ ଯେଉଁ ବୀତସ୍ପୃହ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ତାହା ଝଙ୍କାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖାଯାଇ ନାହିଁ ।

ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ରମ୍ୟରଚନାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରାଇବାରେ ଝଙ୍କାର ସମୁଚିତ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ସପ୍ତମ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ବସୁଙ୍କ 'ଆଖଡା ଘରେ ବୈଠକ' ଯଦିଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ରମ୍ୟରଚନା ନୁହେଁ ତଥାପି ଏହା ରମ୍ୟରଚନାର ଖୁବ୍ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ । ଓଡିଆର ଚଳଣି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ନେଇ ରଚିତ ଏହି ରଚନା ଓଡିଆ ରମ୍ୟାତ୍ମକ ପ୍ରବନ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ କ୍ରାନ୍ତି ଆଣିଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ପଡିବ । 'ଆଖଡା ଘରେ ବୈଠକ' ହିଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବସୁଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ପ୍ରତିପାଦନ । 'ବଟୁଆର' ଲେଖକ ଭାବେ ଜଣାଶୁଣା ଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ 'ଛୋଟ କଥାଟି' (୧୧/୫), 'କଖାରୁ ଫୁଲ' (୧୧/୫) ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଲଳିତ ନିବନ୍ଧ । ହାସ୍ୟରସାତ୍ମକ ଓ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ରୀତିରେ ତାଙ୍କ ବିଷୟ ବିନ୍ୟାସ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆସନରେ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରିଛି । 'ନାନଙ୍କ ପାଞ୍ଜି' ଓ 'ବାଇମାହାନ୍ତି ପାଞ୍ଜି' ପରେ ଏହି ଧରଣର ପ୍ରବନ୍ଧଟିରେ ଖୋଜିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବାକୁ ପଡେ । ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ବେହେରା, ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର ରଥ, ଚୌଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ ମିଶ୍ର, ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀଙ୍କ କଳାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ରମ୍ୟାତ୍ମକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ରମ୍ୟ ରଚନା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିପାରିଛି ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଗମନାଗମନ ସୁବିଧା, ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଲାଭର ସୁଯୋଗ, ଦେଶ ଦେଶ ସହ ରାଜନୈତିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂପର୍କ ହିଁ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ରଚନା ପାଇଁ ଅପୂର୍ବ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଏହି ସୁଯୋଗକୁ ଅନେକ ସାହିତ୍ୟିକ ହାତଛଡା କରି ନଥିଲେ । କେବଳ ସାହିତ୍ୟିକ ନୁହଁନ୍ତି ବହୁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ

ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିବା ଦେଖାଯାଏ । ଝଙ୍କାରର ଦୀର୍ଘ ଦିନର ଇତିହାସରେ ଚାରୋଟି ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ । ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଳଙ୍କ 'ପଶ୍ଚିମ ପଥେ' (୯/୫, ୯/୧୦), ଡ଼ଃ ହରନାରାୟଣ ସିଂହଙ୍କ 'କାଶ୍ମୀର ଯାତ୍ରା' (୧୧/୮, ୧୧/୯) ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀଙ୍କ 'ନୈନୀତାଲ ଓ ତାର ଗାଇଡ' ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶର ପ୍ରଥମ ତିନି ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାନିତ, ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ରମ୍ୟଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ 'ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ' (୪୫/୮ ଠାରୁ....) ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଳ ଓ ଡଃ ହରନାରାୟଣ ସିଂଙ୍କ ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ବିବର୍ତ୍ତନର ଗତିପଥରେ ଆଗେଇ ଯାଇ ସତେ ଯେପରି ସମୃଦ୍ଧ, ସୁସଂହତ, ମନୋଜ୍ଞ ରଚନା ରୂପେ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ 'ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ' ରୂପେ ପ୍ରତିଭାତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଭ୍ରମଣ ରଚନାରେ ଆମେ ''ଗଲି ଆଇଲି ଯାହା ଦେଖିଲି ତାହା କହିଲି'' ସହିତ ସେହି ସ୍ଥାନ ସଂପର୍କୀୟ କିଛି ତଥ୍ୟ, ଐତିହାସିକ ଘଟଣାବଳୀ ଓ ସେଠାକାର ଚାଲିଚଳନ ଉପରେ କିଛିଟା ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି । ବେଳେ ବେଳେ ଏହି ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ଶୁଷ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ ଭଳି ବୋଧ ହୁଏ । ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀଙ୍କ ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀରେ ଶବ୍ଦବିନ୍ୟାସରେ ରମଣୀୟତା ରହିଥିବାରୁ ତାଙ୍କର 'ନୈନୀତାଲ ଓ ତାର ଗାଇଡ' ଗଳ୍ପ ତୁଲ୍ୟ ମନ ରୋଚକ ହୋଇ ପାରିଛି । ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ 'ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ' ଭ୍ରମଣ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଆଲୋଡନ । ବହିଃଦୃଶ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣନା ସହ ସ୍ଥାନଟି ସହିତ ନିବିଡ ଆତ୍ମୀୟତାବୋଧ ବଳୟ ଦେଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ସେ । ମହାନ୍ ଭାରତୀୟ ଐତିହ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୃଷ୍ଠାରେ ସେହି ସ୍ଥାନର କଥା ଓ ପ୍ରଚଳିତ କିମ୍ବଦନ୍ତୀକୁ ରସମୟ କରି ଗଢି ତୋଳିବା ସହିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାସ ନିଜ ଅନ୍ତଃଚେତନାରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା କ୍ରିୟାପ୍ରତିକ୍ରିୟାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରି ଅଛନ୍ତି । ସ୍ଥାନଟିର ଲୌକିକ ପ୍ରଭାବ, ସ୍ରଷ୍ଟାର ଅନ୍ତରୀଣ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସକୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖୀ କରିବା ସହ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ପ୍ରଲେପ ରଚନାଟିକୁ ମନନଧର୍ମୀ ତଥା ଚିତ୍ତଉଲ୍ଲାସକ କରିପାରିଛି ।

❑❑❑

ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ

ସମାଲୋଚନା

କଳା ସୃଷ୍ଟିରେ ମୌଳିକ ରଚନାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଭଳି ସମାଲୋଚନାର ଉପାଦେୟତା ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସୃଷ୍ଟିକୁ ଆଧାର କରି ସମାଲୋଚନାର ପ୍ରକାଶ । ତେଣୁ ପ୍ରଥମେ ସୃଷ୍ଟି ଓ ପରେ ସମାଲୋଚନା । କଳାସୃଷ୍ଟିର ଉତ୍କର୍ଷ ଓ ଅପକର୍ଷ କଳନା ପାଇଁ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ସମାଲୋଚନା ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳ ଉତ୍ସ ।

ଯେକୌଣସି ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭାଗର ଭାବ, ରସ, ଗୁଣ, ରୁଚି, ବସ୍ତୁ, ଦୋଷ, ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀ, ଭାଷା ସମେତ ଜଗତ ଓ ଜୀବନ ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଆଦିର ସାମଗ୍ରିକ ବିଚାର ହିଁ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାର ପରିସରଭୁକ୍ତ । ସାହିତ୍ୟିକ ସୃଷ୍ଟିଶିଳ୍ପର ଅର୍ଥବୋଧ, ବିଶଦ ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ଶ୍ରେଣୀଭେଦ, ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ ଆଦି ହିଁ ସମାଲୋଚନା । H.F. Amielଙ୍କ ଭାଷାରେ Criticism is above all a gift, an intuition, a matter of fact and fair, it cannot be taught or demonstrated - it is an art. ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକୃତରେ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି, ସୂକ୍ଷ୍ମଜ୍ଞାନ ଓ ତାରତମ୍ୟବୋଧକ ବିଚାରଶକ୍ତି-ଆଧାରିତ କଳା । ସମାଲୋଚନା ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ସାହିତ୍ୟର ଉଭୟ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଥାଏ । ସ୍ରଷ୍ଟା ନୈସର୍ଗିକ ପ୍ରତିଭା ବଳରେ ନିର୍ମାଣ କରିଥିବା ସୃଷ୍ଟିସୌଧକୁ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନୁଶୀଳନ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରି ତା'ର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ଗୌରବର ପ୍ରତିପାଦକ ହୋଇଥାଏ ସମାଲୋଚନା । ସମାଲୋଚନା ଯୋଗୁ ସୃଷ୍ଟିଶିଳ୍ପ ସମକାଳ ଓ ଉତ୍ତରକାଳର ସ୍ରଷ୍ଟା ତଥା ପାଠକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହୋଇଯାଏ । ଦୋଷ ସହ ଗୁଣକୁ ଦେଖାଇବା ସମାଲୋଚନାର ଧର୍ମ ବୋଲି ଅନେକେ ମନେକରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏହା ଅର୍ଦ୍ଧସତ୍ୟ ଉକ୍ତି । ଯେକୌଣସି ସୃଷ୍ଟିଶିଳ୍ପ ଦେଶ ଓ ଯୁଗର ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । ସ୍ରଷ୍ଟା ପରି ସମାଲୋଚକ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ; କିନ୍ତୁ ସ୍ରଷ୍ଟାଠାରୁ ତା'ର ପରିସର ଭିନ୍ନ । ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ, ରାଜନୀତିକ ଓ ଅର୍ଥନୀତିକ

ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଜୀବନଯୋଗ୍ୟତା ଆକଳନରେ ସ୍ରଷ୍ଟା କେତେଦୂର ସମର୍ଥ, ତା'ର ବିଚାରଶକ୍ତି ସମାଲୋଚକର ରହିବା ଉଚିତ । ସାମାଜିକ ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଜୀବନର ଧାରା ବଦଳେ । ଜୀବନ ତଦନୁରୂପ ବଦଳେ, କିନ୍ତୁ ବଦଳେ ନାହିଁ ଜୀବନର ଅନ୍ତିମ ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଜୀବନ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଆବେଦନ । ସ୍ରଷ୍ଟା ଜୀବନର ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଯାହା ଦିନେ କରିଥାନ୍ତି, ତାହା ସମୟକ୍ରମେ ହୁଏ ପରିବର୍ତ୍ତିତ । ସେହିପରି ସମାଲୋଚକର ଦୃଷ୍ଟିରେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଏଣୁ ସମାଲୋଚନା ସର୍ବଦା ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ । କୌଣସି ସମାଲୋଚନା ସୃଷ୍ଟିର ଅମଳିନ ଅନ୍ତଃସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପରିପ୍ରକାଶ କରିପାରେନା । ସେଥିପାଇଁ ତ ମହାକବି ଭବଭୂତି ନିଜ ନାଟ୍ୟକୃତିର ବିଚାର ସମ୍ପର୍କରେ ଦୃଢ଼ ଆଶା ପୋଷଣ କରି କହିଥିଲେ, ଯେ ନାମ କେଚିଦିହ ନଃ ପ୍ରଥୟନ୍ତ୍ୟବଜ୍ଞାଂ/ଜାନନ୍ତୁ ତେ କିମପି ତାନ୍ ପ୍ରତି ନୈଷ ଯତ୍ନଃ/ଉତ୍ପତ୍ସ୍ୟତେ ମମ କୋଽପି ସମାନଧର୍ମା ।/ କାଲୋହ୍ୟୟଂ ନିରବଧି ର୍ବିପୁଳା ଚ ପୃଥ୍ୱୀ ।

କଳାଧର୍ମୀ ସୁବିସ୍ତୃତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ହିଁ ସମୃଦ୍ଧ ସମାଲୋଚନାର ସହାୟକ । 'ଏହା ରୁଚିହୀନ ରଚନାର ପଥ ଓଗାଳେ ଓ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୃଷ୍ଟ ଅରାଜକତାକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ । ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟ-ସ୍ରଷ୍ଟାକୁ ନବ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଠକର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଅନୁଭୂତିକୁ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଓ ରସବୋଧକୁ ଗଭୀର କରି ଗଢ଼ିଦିଏ ।'[1]

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିଳ୍ପରୂପ ପରି ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନାର ଉନ୍ମେଷ ଓ ବିକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଭୂମିକା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଊନବିଂଶ ଶତକର ଶେଷ ପାଦରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଏହି ସାହିତ୍ୟିକ ଆଙ୍ଗିକର କ୍ରମ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ସହାୟକ ହୋଇଛି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ।

ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦାପ୍ରାପ୍ତ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' (୧୮୬୬) ଥିଲା ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ତିନି ଦଶକବ୍ୟାପୀ ଜାତୀୟ ଜୀବନର ପ୍ରବକ୍ତା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ଏହି ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ପ୍ରୟାସ ଓ ପ୍ରଯତ୍ନ ଯେକୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ ନ୍ୟୂନ ନୁହେଁ, ବରଂ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ଏହି ପତ୍ରିକାର 'ପ୍ରାପ୍ତି' ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଆଲୋଚନା, ପୁସ୍ତକ ପରିଚୟ ବା ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ଅଭିମତ ଓ ଚିଠିପତ୍ର ମଧ୍ୟଦେଇ ସମାଲୋଚନା/ଆଲୋଚନାର କ୍ଷୀଣ ଧାରଟି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ (୧୮୭୩), ଉତ୍କଳ ମଧୁପ (୧୮୭୮), ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର (୧୮୭୩), ଶିକ୍ଷାବନ୍ଧୁ (୧୮୮୫), ଓଡ଼ିଆ ଓ ନବସମ୍ବାଦ

୧ - ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀନିବାସ - ସାହିତ୍ୟ କଥା ୧୯୬୭, ପୃ - ୯୦

(୧୮୮୮) ଆଦି ପତ୍ରିକା ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାରେ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' ଓ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ'ର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ବେଶ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରଖ୍ୟାପକ ତଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠାପକ । ସମାଲୋଚନାର ଏଇ ପରମ୍ପରା 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଦ୍ୱାରା ସଂରକ୍ଷିତ ତଥା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।[୨] ୧୮୯୧ରେ 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା' ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶପରେ ଉପେନ୍ଦ୍ର-ରାଧାନାଥଙ୍କ ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟିକ ବିବାଦର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା, ତାହା ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ଆଦ୍ୟ ସ୍ଫୁରଣ । ଅବଶ୍ୟ ଏହି ପତ୍ରିକାର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ସମ୍ପାଦକ ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରସାଦ ରାୟଙ୍କ 'ସୂଚନା' ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡିକରେ ବିଜୟଚନ୍ଦ୍ର ମଜୁମଦାରଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା'(୧/୭) 'ବିପ୍ଳବ ଓ ସମାଲୋଚନା' (୪/୩), ଗଣପତି ଦାସଙ୍କ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲେ ହେଁ ଲାଲ ରାମନାରାୟଣ ରାୟଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ଆଲୋଚନା 'କବି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ' (୧/୯, ୨/୧, ୨/୫,୨/୮, ୨/୯, ୩/୧, ୩/୩) ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଏହି ସମାଲୋଚନା ବିତର୍କିତ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସମାଲୋଚନାଟିରେ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଶଂସା ଓ ଅତୀତ ସାହିତ୍ୟର ଦୋଷ ପ୍ରଖ୍ୟାପନ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ସମାଲୋଚନାରେ ସମାଲୋଚକ ଗଭୀର ଆନ୍ତରିକତା, ନିଷ୍ଠାପରତାର ସୂଚନା ମିଳିଥିଲେ ହେଁ ଏହାର ଏକଦେଶଦର୍ଶିତା ବିତର୍କିତ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ଦାୟୀ । ବିତର୍କ ବିକାଶର କାରଣ । ଏହି ମନୋଭୂମିରୁ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପର୍ବର ଅୟମାରମ୍ଭ । 'ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା'ର ଭଞ୍ଜବିରୋଧୀ ସମାଲୋଚନା 'ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ' (୧୭.୮.୧୮୯୩) ଓ 'ବିଜୁଳି' (୧୬.୯.୧୮୯୩)ପରି ପତ୍ରିକାଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲା । ଏହାର ସମାଲୋଚନା ଯୁଦ୍ଧରେ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ 'ଉତ୍କଳ ଦୀପିକା' ଓ 'ସମ୍ବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ' ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ହୋଇଗଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ କରି ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟକୁ କଟୁ ସମାଲୋଚନା କରିବା ପାଇଁ 'ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ' ଓ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ଉତ୍କର୍ଷ ଦର୍ଶାଇ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ଦୋଷ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ପ୍ରକାଶିତ 'ବିଜୁଳି' ପଛରେ ଯଥାକ୍ରମେ ଦୀପିକା ଓ ହିତୈଷିଣୀର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ନିହିତ ଥିଲା । ସୁସ୍ଥ ସମାଲୋଚନା ଅପସରି ଯାଇ ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ମନୋବୃତ୍ତିର ସଂଘର୍ଷ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ଲାଭ

୨ - ସାମନ୍ତରାୟ, ଡକ୍ଟର ନଟବର - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ (୧୯୮୩), ପୃ - ୪୭୩

କଲା । 'ଦୀପିକା' ଓ 'ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ', 'ହିତୈଷିଣୀ' ଓ 'ବିଜୁଳି' - ଏପରି ଦୁଇ ଦୁଇଟି ପତ୍ରିକା ଯଥାକ୍ରମେ କଟକ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂ କମ୍ପାନୀ ଓ ବାମଣ୍ଡାର ଜଗନ୍ନାଥବଲ୍ଲଭ ପ୍ରେସ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲେ । ଏକଦିଗଦର୍ଶୀ ପରସ୍ପର ବିପରୀତାଭିମୁଖୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବାତାବରଣକୁ ବେଶ୍ ଆଲୋଡ଼ିତ କରିଥିବାର ସୂଚନା 'ବାଲେଶ୍ୱର ସମ୍ବାଦ ବାହିକା'ରୁ ମିଳେ । ଆଧୁନିକ ଓ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆଧାର କରି ଚାଲିଥିବା ମସୀଯୁଦ୍ଧର ଅବସାନ ନିମିତ୍ତ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା- "ହେ ଦୀପିକା, ତୁମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭର ଦୀପଶିଖାରେ ବେଶ୍ ଘର ପୋଡ଼ି ପାର । ହେ ବାହିକା, ତୁମ୍ଭର ଗରୁଡ଼ ବେଶ୍ ଆଞ୍ଜୁଡ଼ି ପାରେ ଏବଂ ତୁମ୍ଭେ ମଧ ବେଶ୍ ସର୍ପ ଭକ୍ଷଣ କରିପାର । ହେ ଉଡ଼ିଆ, ତୁମ୍ଭ ସାହସକୁ ଧନ୍ୟ । ତୁମ୍ଭେ ବରଂ କଟିଯିବ ମାତ୍ର ହଟିବାର ନୋହେ । ହେ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ, ତୁମ୍ଭେ ଇନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଗାଣ୍ଡିବଠାରୁ ବଳି ସନ୍ଧାନ କରିପାର । ହେ ବିଜୁଳି, ତୁମ୍ଭର ଅଘନି ଆଘାତରେ ଏ ତିନିପୁର ବେଶ୍ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଯାଇପାରେ । ହେ ହିତୈଷିଣୀ, ତୁମ୍ଭେ ବେଶ୍ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡ ନିକ୍ଷେପ କରି ସଂସାରକୁ ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡ କରିପାର । ହେ ପ୍ରଭା ! ତୁମ୍ଭ ପ୍ରଭାରେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ଆଲୋକିତ । ତୁମ୍ଭେ କେହି କାହାକୁ ସାନ ନୁହେଁ । ତୁମ୍ଭେ କେହି କାହାକୁ ପରାଜୟ କରିପାରି ନାହଁ କି ପାରିବ ନାହିଁ । ଅତଏବ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏବେ ଶାନ୍ତି ଲାଭ କର ।"[୩]

ପ୍ରାଚୀନ ଓ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷକୁ ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଏହି ସଂଘର୍ଷର ଅବସାନରେ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ମାସିକ ପତ୍ରିକା 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' (୧୮୯୭) ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କଲା । ଆଧୁନିକ ଯୁଗ ଯେ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ଅନୁକୂଳ, ଏ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟ ଏ ବିବାଦର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ଦେଖା ଦେଇଥିଲା । ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟତମ ବଳିଷ୍ଠ ବିଭାଗ ରୂପେ ସମାଲୋଚନା ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କଲା । 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାରେ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲା । କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ଚୌଧୁରୀ, ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁ, ଭୋଳାନାଥ ସାମନ୍ତରାୟ, ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ, ବିଶ୍ୱନାଥ କର, ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ରଥ, ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ ଆଦି ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ଆଦ୍ୟ ଉଦ୍‌ଗାତାମାନଙ୍କ ସମାଲୋଚନା ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଓ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ତିନି ଦଶନ୍ଧିରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଧରି ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲା । ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା ସହ ଇତିହାସ,

---

୩ - ବାଲେଶ୍ୱର ସମ୍ବାଦବାହିକା- ତା ୧୨।୧୦।୧୮୯୩

୪ - ସାମନ୍ତରାୟ, ଡକ୍ଟର ନଟବର-ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମି(୧୯୮୧), ପୃ-୯୦

ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ, କୃଷି ତଥା ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟକୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆଲୋଚନା ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଆଲୋଚନା/ସମାଲୋଚନା ବିସ୍ତୃତ ଦିଗନ୍ତକୁ ଆପଣାଇ ପାରିଥିଲା ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର୍ ଆଦିକାଳରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ମୁକୁର' (୧୯୦୬), 'ସତ୍ୟବାଦୀ' (୧୯୧୫) ଓ 'ସହକାର' (୧୯୧୯)ର ଭୂମିକା ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟରେ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କରେ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ, ପଣ୍ଡିତ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ, ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ରାମଶଙ୍କର ରାୟ, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ରଥ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ାଳ ଆଦିଙ୍କ ଲେଖା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ଏହା ବେଶ୍ ତଥ୍ୟନିଷ୍ଠ ତଥା ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ଏକନିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଗଭୀର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ଏହା ଥିଲା ଫଳଶ୍ରୁତି । 'ନବଭାରତ' ଓ 'ଆଧୁନିକ' ପତ୍ରିକାର ପ୍ରକାଶ ପରେ ସମାଲୋଚନାର ବିସ୍ତୃତ ଦିଗନ୍ତ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୋଇଉଠିଲା । ଏଥିରେ ଘଟିଲା ନୂଆ ନୂଆ ଚିନ୍ତା ଓ ଚେତନାର ପ୍ରତିଫଳନ । ଓଡ଼ିଶା ଓ ଭାରତର ସୀମାସରହଦ ଟପି ଆଲୋଚକମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବିଶ୍ୱକ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରାଇବା ଦିଗରେ ଏହି ଦୁଇ ପତ୍ରିକା କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇଥିଲା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଚିନ୍ତା-ଚେତନାଧର୍ମୀ, ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଭିତ୍ତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଏହି ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ଆଲୋଚନାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଲା । ସାହିତ୍ୟକୁ ବାସ୍ତବବାଦୀ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଦେଇ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରେ 'ଆଧୁନିକ' ପତ୍ରିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ।[5] ଅବଶ୍ୟ ଏହା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଯେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସମାଲୋଚନା/ଆଲୋଚନାର ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ଏହା ସମ୍ଭବପର ହୋଇପାରିଥିଲା । ଏହି ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱୟରେ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ, ନବକିଶୋର ଦାସ, ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ପ୍ରାଣନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ ସମାଲୋଚନା/ଆଲୋଚନା ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଶଙ୍ଖ' (୧୯୪୫) ଓ ଚତୁରଙ୍ଗ (୧୯୪୬)ରେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସମାଲୋଚନା/ଆଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଏ ଧାରାର କ୍ରମବିକାଶ ଘଟିଥିଲା ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବିଶେଷକରି ୧୯୦୩ରୁ ୧୯୪୭ ଯାଏ, ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଦୃଶ୍ୟମାନ ବିଭିନ୍ନ ବିଚିତ୍ରତା ସମାଲୋଚନା/ଆଲୋଚନାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଉତ୍କଳ

୫ - କର, ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ୧୯୮୯, ପୃ-୩୦୨

ସମ୍ମିଳନୀ (୧୯୦୩), ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ (୧୯୦୩) ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପରେ ଜାତିର ପ୍ରାଣରେ ଜାତୀୟ ଚେତନାର ଯେଉଁ ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମ୍ ହୋଇଥିଲା, ତାହା କ୍ରମଶଃ ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ(୧୯୧୨), ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ (୧୯୩୬) ରେ ବଳିଷ୍ଠ ରୂପ ନେଲା । ୧୯୦୧ରୁ ୧୯୪୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବେଶରେ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନା ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମ୍ପର୍କରେ ଗବେଷଣା ଓ ତତ୍ତ୍ୱଭିତ୍ତିକ ସମାଲୋଚନା-ସୃଷ୍ଟି ଏହି ସମୟର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘଟଣା । ଏହି ସମୟରେ ସମାଲୋଚନାମାନ ସମାଜ ସଚେତନତା, ଜାତୀୟତାବୋଧ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୁଚିର ଏକ ସାରସ୍ୱତ-ସଂସ୍କୃତିର ପରିମଣ୍ଡଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଦିଗରେ ସହାୟକ ହେଉଥିଲା । ଉଭୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ରୀତିର ଅନୁକରଣରେ ବହୁ ସମାଲୋଚକ ନିଜର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ବିଷୟବିଶ୍ଳେଷଣରେ ଚମତ୍କାରିତାର ପରିଚୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ସୃଜନାତ୍ମକ ସମାଲୋଚନାର ସଂଖ୍ୟା ସ୍ୱଳ୍ପ ହେଲେ ହେଁ କେତେକ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଚମତ୍କାରିତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନାକୁ ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣା କରିପାରିଥିଲେ । ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ଅବସରରେ ଏହି ମନୋଭାବ ଶୀର୍ଷବିନ୍ଦୁରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ସାହିତ୍ୟିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ରଷ୍ଟାସମାଜ ନିଜ କୃତିରେ ଚମକ ଆଣିଥିଲେ । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ରୋମାଣ୍ଟିକ, ରହସ୍ୟବାଦୀ, ବାସ୍ତବବାଦୀ, ଜାତୀୟତାବାଦୀ, ସାମ୍ୟବାଦୀ, ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଆଦି ବହୁବିଧ ଭାବଦୃଷ୍ଟି ସମାଲୋଚନାର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଥିଲା । ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (୧୯୪୩)ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ବିଭିନ୍ନ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ (ସ୍କୁଲ/କଲେଜ)ର ସ୍ଥାପନା ହେତୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନେ ସାହିତ୍ୟ ସେବାରେ ବ୍ରତୀ ହେଲେ । ସ୍କୁଲ, କଲେଜରେ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ବହୁ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ସାଂସ୍କୃତିକ ବ୍ୟାପାର ବିଭାଗ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶନ ସଂସ୍ଥାର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି, ତିନୋଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସମେତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷାଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ସମାଲୋଚନାର ଆତ୍ମିକ ସମ୍ପଦକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାଲାଗି ଯେଉଁ ପ୍ରୟାସ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ଏହି ସମୟରେ ଅଧିକ ତୀବ୍ର ହେଲା । ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟ କବିତାର ସୃଷ୍ଟି ସମୟ ନିରୂପଣ, ବିସ୍ମୃତ-ପ୍ରାୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ଉଦ୍ଧାର ଓ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ, ଐତିହାସିକ-

---

୬ - କବି, ଡକ୍ଟର ଅସିତ - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାର ଇତିହାସ, ୧୯୯୪, ପୃ-୨୩

ସମାଜତାତ୍ତ୍ୱିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ ସାହିତ୍ୟର ଅନୁଶୀଳନ ସମାଲୋଚନା-ସାହିତ୍ୟକୁ କଲା ବୈଚିତ୍ର୍ୟମଣ୍ଡିତ, ସେଇ ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣା ସମାଲୋଚନାର ମୁଖ୍ୟ ବାହକ ହେଉଛି 'ଝଙ୍କାର' (ଏପ୍ରିଲ, ୧୯୪୯) । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ଏହିପରି ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରାଯାଉଥିବା ସମୟରେ 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକାର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା । 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ କାଳରେ ପୂର୍ବରୁ ସମାଲୋଚନାର ଅଗ୍ରଗତି କରାଇବାରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ପତ୍ରପତ୍ରିକା କ୍ରମେ ଲୁପ୍ତ କିମ୍ବା ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବା ଫଳରେ ସାହିତ୍ୟର ଏହି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗର ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱ 'ଝଙ୍କାର' ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେଲା । ଦୀର୍ଘ ଦେଢ଼ଶ' ବର୍ଷର ପରାଧୀନତାରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଥିବା ଏକ ଜାତି ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତି କରିବାରେ ଉନ୍ମୁଖ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବାରୁ କେବଳ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନାର ଦିଗନ୍ତ ବେଶ୍ ଚିନ୍ତାଦ୍ୟୋତକ ହୋଇଥିଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆଲୋଚନାରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରଭେଦ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ଏହାର ବହୁବର୍ଣ୍ଣ ଦିଗନ୍ତକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯିବାର ପ୍ରୟାସ କରାଗଲା ।

'ଝଙ୍କାର' ବିଶୁଦ୍ଧ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ, କୌଣସି ବିଷୟ ବା ନୀତିର ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।[୭] ସମସ୍ତ ଆଲୋଚନା ଆମ୍ଭେମାନେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ରୂପେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଆମର ଯେଉଁଠି ଭ୍ରମ, ତାହା ସଂଶୋଧନ କରିବୁଁ । ସମାଲୋଚନାରେ ସମ୍ପ୍ରତି ଆତ୍ମ ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ ବା ସେଥିପାଇଁ ଆମର ବେଳ ନାହିଁ । କର୍ମଲିପ୍ତ ହେବାରେ ଆମର ଆନନ୍ଦ ଓ ସେଥିରେ ଉତ୍ସାହ । ସମାଲୋଚନାରେ ମାତିଲେ କର୍ମ ପ୍ରତି ଅବହେଳା ଘଟିବ ବୋଲି ଆମର ସତତ ଆଶଙ୍କା । ସାହିତ୍ୟ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଯଦି କିଛି ସମାଲୋଚନା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ, ତାହା ଆମ୍ଭେମାନେ ଯଥାଶକ୍ତି କରିବୁ, ଅନ୍ୟଥା ନୁହେଁ ।[୮] 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳରେ ତା'ର ସମ୍ପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିବିଧ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ବସ୍ତୁତଃ ତହିଁରେ ପ୍ରକାଶିତ ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚନାକୁ ତଥ୍ୟ ଓ ଯୁକ୍ତିରହିତ କୁତ୍ସାରଟନା, ଏକମୁଖୀତା ତଥା ବୈଚିତ୍ର୍ୟଶୂନ୍ୟତାଠାରୁ ଦୂରରେ ରଖିପାରିଛି । ମହତାବଙ୍କ ଭାଷାରେ ସମାଲୋଚନା, କୁତ୍ସାପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆକ୍ଷେପକୁ ହିଁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ । ଏଣୁ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରାୟତଃ ଗବେଷଣାମୂଳକ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସମାଲୋଚନା ଓ ଆଲୋଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇଆସିଛି । 'ଝଙ୍କାର'ରେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଖ୍ୟାତନାମା ସମାଲୋଚକ ଓ

୭ - ମହତାବ, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ-ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ୧୯୯୪, ପୃ-୧-୨

୮ - ମହତାବ, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ-ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଖଣ୍ଡ, ୧୯୯୪, ପୃ-୨

ଆଲୋଚକଙ୍କ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ସେହି କୃତବିଦ୍ ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କ କୃତିଗୁଡ଼ିକର ରେଖାଚିତ୍ର ସନ୍ଧାନ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ତଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନର ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଛି ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପାର୍ଥିବ ଅନୁଭୂତିଜନିତ ମାନବୀୟ ଆବେଗ, ବୌଦ୍ଧିକ ଚେତନା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ଏଥିରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ନବ ସମ୍ଭାବନାକୁ ନେଇ ଜଟିଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବାବେଳେ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ନାନାବିଧ ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷାକୁ ଆପଣାଇ ନେବା ଫଳରେ ସାଧାରଣ ପାଠକମାନଙ୍କ ପରିସରରୁ କ୍ରମେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବା ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଏଣୁ ସେପରି ସୃଷ୍ଟିସମ୍ପଦର ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଶ୍ଳେଷଣ ନିତାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଲା । କେବଳ ଝଙ୍କାର ଏହି ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ନାନା ପରୀକ୍ଷା-ନିରୀକ୍ଷାଧର୍ମୀ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଉପରେ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ସମାଲୋଚନାକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ମାନବବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ନିର୍ଭୀକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ସରସ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନାଧର୍ମୀ ସମାଲୋଚନା ରଚନା କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲା । ଆଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତୀତର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ତୁଳନାରେ ଆଧୁନିକ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଓ ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ତା'ର ବିଚାରପୂର୍ବକ ସେଥିରେ ଅନୁଭୂତ ସତ୍ୟର ବାର୍ତ୍ତାବହ ସାହିତ୍ୟ ହେବା ଯେ ଆବଶ୍ୟକ ଏହା ଅନୁଭବ କରାଗଲା ।

'ଝଙ୍କାର' ଆରମ୍ଭ କାଳରୁ ପ୍ରତ୍ନ-ସାରସ୍ୱତ ସମ୍ପଦ ବା ଐତିହ୍ୟର ପୂନର୍ମୂଲ୍ୟାୟନ ଲାଗି ଯତ୍ନବାନ ହୋଇଛି । ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗବେଷକମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛି ଅନୁସନ୍ଧାନଜନିତ ନୂତନ ଆଲୋକପାତ କରିବାକୁ । ପ୍ରଥମ ଦଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ ଓ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଝଙ୍କାର' ଫଳପ୍ରଦ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଥିବା ଦେଖାଯାଏ ।[୯] 'ଝଙ୍କାର'ର ଏହି ସଫଳ ଉଦ୍ୟମକୁ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ବିଷୁବ ମିଳନର ନବମ ଅଧିବେଶନରେ ସ୍ୱୀକାର କରି କହିଥିଲେ, "ଗବେଷଣାମୂଳକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ହୋଇଛି ଓ ସେ ସମସ୍ତ ପାଠକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦୃତ ହେଉଛି ।"[୧୦]

ବିଗତ ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ କେତେଜଣ କୃତିତ୍ୱସଂପନ୍ନ ସାଧକଙ୍କୁ ଦେଖୁ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଅଳ୍ପଅଧିକେ ବିଭିନ୍ନ

୯ - ନାୟକ, ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ - ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସକୁ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ, ଝଙ୍କାର, ୨୨ଶ ବର୍ଷ, ୮ମ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ - ୭

୧୦- ମହତାବ, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ, ୧୯୮୭, ପୃ - ୩୫

ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ନିଜର ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଛନ୍ତି । ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଧୁନା ବହୁ ସମ୍ଭାବନା ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିକୁ ନେଇ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଥିବା ଯୁବ-ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କୁ 'ଝଙ୍କାର' ସ୍ୱାଗତ କରିଛି । ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଛି । ଅବଶ୍ୟ 'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ଦଶବର୍ଷର ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ତଥ୍ୟାନୁସନ୍ଧାନଧର୍ମୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ କ୍ରମେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇପଡ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ, ସାହିତ୍ୟ-ବିଚାରରେ ଆଙ୍ଗିକ ଠାରୁ ଆତ୍ମିକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ପରିସରରେ ଦୃଷ୍ଟି ଘୂରାଇ ଆଣିବାରେ କେତେକ ଯୁବ ସମାଲୋଚକ ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ସର୍ଜନାତ୍ମକ ସୃଷ୍ଟିରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ବହୁ ଧାରା ଏହି ସମାଲୋଚନାଗୁଡ଼ିକୁ ବହୁଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି ।

ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଲେଖକମାନଙ୍କର ବିବରଣୀ । ଏହାକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦଶନ୍ଧିରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

(କଖ= ପ୍ରଥମ ଦଶକ- ୧୯୪୯-୧୯୫୮, ଖଗ= ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶକ- ୧୯୫୯-୧୯୬୮, ଗଘ= ତୃତୀୟ ଦଶକ- ୧୯୬୯-୧୯୭୮, ଘଙ= ଚତୁର୍ଥ ଦଶକ- ୧୯୭୯-୧୯୮୮, ଙଚ= ପଞ୍ଚମ ଦଶକ- ୧୯୮୯-୧୯୯୮)

କଖ- ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଅଧ୍ୟାପକ ରାଜକିଶୋର ରାୟ, ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ହୋତା, ଅଧ୍ୟାପକ ଚିନ୍ତାମଣି ଦାଶ, ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ, ଡକ୍ଟର କରୁଣାକର କର, ବିନାୟକ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ, ଡକ୍ଟର ବେଣୀମାଧବ ପାଢ଼ୀ, ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ନରସିଂହ ଦେଓ, କାଳିନ୍ଦୀଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ସଦାଶିବ ରଥଶର୍ମା, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଅଧ୍ୟାପକ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଗୋଲୋକବିହାରୀ ଧଳ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ର, ବନମାଳୀ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର, ଅଧ୍ୟାପକ କୁଳମଣି ମିଶ୍ର ଶର୍ମା, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ଡକ୍ଟର କାହ୍ନୁଚରଣ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ସୁନନ୍ଦ କର, ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ପୂଜାରୀ, ସୁଧାକର ପଟ୍ଟନାୟକ, ବୀର ହନୁମାନ ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ଯତୀନ୍ଦ୍ରମୋହନ ମହାନ୍ତି, ଗଙ୍ଗାଧର ଗୁରୁ, ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଦେବୀପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମିଶ୍ର, ସାଗର, ଜାନକୀ ମହାନ୍ତି, ତାରିଣୀ ଚରଣ ଦାସ ।

ଖଗ- ଡକ୍ଟର ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ଦୀନବନ୍ଧୁ ରଥ, ବନମାଳୀ ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା, ନୀଳମଣି ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚରଣ ସାହୁ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଗଙ୍ଗାଧର ବଳ, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଅସିତ କବି, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଡକ୍ଟର ସୁଦର୍ଶନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବନମାଳୀ ରଥ, ଡକ୍ଟର ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା, ଶରତକୁମାର ମହାନ୍ତି, କେତକୀ ନାୟକ ।

ଗଘ- ସୌରୀନ୍ଦ୍ର ବାରିକ,ଡକ୍ଟର ନୀଳାଦ୍ରିଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ଡକ୍ଟର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ସିଂହ, ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଲାବଣ୍ୟ ନାୟକ, ଡକ୍ଟର କେଶବଚନ୍ଦ୍ର ମେହେର, ଡକ୍ଟର ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ବାସୁଦେବ ସାହୁ, ରବି ସିଂ, ଡକ୍ଟର ରତ୍ନାକର ଚଇନି, ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର, ବସନ୍ତକୁମାର ସାମଲ, ଗଣେଶ ପ୍ରସାଦ ପରିଜା, ଡକ୍ଟର ରତ୍ନାକର ସାହୁ ।

ଘଙ- ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ, ଡକ୍ଟର ଆଶୁତୋଷ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ସୁବୋଧ କୁମାର ଚାଟାର୍ଜୀ, ଅପୂର୍ବ ରଞ୍ଜନ ରାୟ, ଡକ୍ଟର ପଞ୍ଚାନନ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ରଞ୍ଜିତା ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ସଂଘମିତ୍ରା ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ମଧୁସୂଦନ ପତି, ଡକ୍ଟର ଆଦିକନ୍ଦ ସାହୁ, ମନୋଜ ଦାସ, ଡକ୍ଟର ରମେଶପ୍ରସାଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡକ୍ଟର ଗଗନେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାସ, ଡକ୍ଟର ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଦାନୀ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟକୁମାର ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ମନୀନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ସୁଚିତ୍ରା ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଗିରିବାଳା ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଜଗନ୍ନାଥ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ, ଅସିତ୍ ମହାନ୍ତି ।

ଙଚ- ଡକ୍ଟର ଅରବିନ୍ଦ ଗିରି, ଭଗବାନ ଜୟସିଂହ, ଡକ୍ଟର ଇନ୍ଦୁ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଖଗେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମଲ୍ଲିକ, ଡକ୍ଟର ନଟବର ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ତୀର୍ଥାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ନୃସିଂହ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଡକ୍ଟର ପ୍ରକାଶ କୁମାର ପରିଡ଼ା, ଡକ୍ଟର କଇଳାଶ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ୱର ସାହୁ, ଡକ୍ଟର କୁମୁଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡକ୍ଟର ରମାକାନ୍ତ ବେହେରା, ରବି ରାୟ, ଡକ୍ଟର ସ୍ମିତା ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ବିରାଜମୋହନ ଦାସ, ଡକ୍ଟର ସୌଦାମିନୀ ନନ୍ଦ, ଲୋକନାଥ ମିଶ୍ର, ପଙ୍କଜ ସାହୁ, ଅଜିତ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାନ୍ଦ, ରମାକାନ୍ତ ରାଉତ, ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଆଦି ।

'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶର ପ୍ରଥମ ଦଶନ୍ଧିରେ ଏହାର ସମାଲୋଚନା ବିଭାଗରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଥିବା ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ

ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଉଦ୍‌ଗାତା, ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଗଙ୍ଗାଧର ବଳ ଆଦି ମଧ୍ୟ ଚଳନ୍ତି ଦଶନ୍ଧିରେ ନିଜ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାରେ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡିତ କରୁଛନ୍ତି । ନୂତନ ପ୍ରତିଭା ରୂପେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ସମାଲୋଚକ କାଳକ୍ରମେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉତ୍ତର-ସାଧକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ରୋତ ହିଁ ନିଜ ବୈଚିତ୍ର୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା-ସାହିତ୍ୟକୁ ବହୁ ଭାବରେ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ସାମାଲୋଚନା ବିଭାଗର ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ହେଲେ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ (କବି ଓ କବିତା), ଅଧ୍ୟାପକ ରାଜକିଶୋର ରାୟ (ଉପନ୍ୟାସ ବିଚାରଧାରା), ଅଧ୍ୟାପକ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାସ (ସାହିତ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରା) ଗୋଲୋକବିହାରୀ ଧଳ (ଆଧୁନିକ କବିତା), ଅଧ୍ୟାପକ ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା (ଋଗ୍‌ବେଦର କାଳ ନିରୂପଣ) ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର (ତପସ୍ୱିନୀ କାବ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତି) । ଏହି ଲେଖା ତଥ୍ୟବହୁଳ ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣଧର୍ମୀ । ଏହି ବିଭାଗରେ ପ୍ରାୟତଃ ଅଧିକାଂଶ ଲେଖା ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ସମାଲୋଚନା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସମୃଦ୍ଧ ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ସମାଲୋଚନା ପତ୍ରିକା ଭାବରେ ଝଙ୍କାର ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଛି । ଏହି କାଳରେ 'ଝଙ୍କାର'କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା ପତ୍ରିକା ଖୋଜି ପାଇବା ଦୁରୂହ । ଏହି ପତ୍ରିକାର ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ଗବେଷଣା, ଐତିହାସିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଚାରଗତ ସମାଲୋଚନା, ତୁଳନାତ୍ମକ ସମାଲୋଚନା ଓ ବସ୍ତୁନିଷ୍ଠ ତଥା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟତାତ୍ତ୍ୱିକ ସମାଲୋଚନା ଯାଏ ବର୍ଦ୍ଧିତ । ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା, ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନା, ସାହିତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନାଠାରୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା ଯାଏଁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ।

ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚିନ୍ତା ଚେତନାରେ ବିପୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ଜନ୍ମ । ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମି ଉପରେ କିନ୍ତୁ ଏହାର ଉନ୍ମେଷ ଆଧାରିତ । କାଳିଦାସ, ଭବଭୂତି, ସାରଳାଙ୍କ କୃତି ପ୍ରାଚୀନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତହିଁର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ରସବୋଧ କାଳ କାଳ ପାଇଁ ପାଠକ ହୃଦୟକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରିଥାଏ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ଧାରଣା ବିନା ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଧାରଣା କରାଯାଇ ନପାରେ । କାରଣ ସାହିତ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଧାରା । ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ଭଳି ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପ୍ରାଚୀନ ବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ବିଚାରବୋଧକୁ ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରାଗଲେ, ସେଥିରୁ ଆଧୁନିକ ଜୀବନ ପ୍ରତି

ଉପାଦେୟତା ଓ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଭାବସମ୍ପଦ ମିଳିପାରେ । ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟନେଇ ସମାଲୋଚନା ଧାରାର ଆରମ୍ଭରୁ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର ଆଲୋଚନା ହୋଇ ଆସିଛି । 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳରେ ଏହି ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନା ବେଶ୍ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ।

ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା (ଋକ୍ ବେଦର କାଳ ନିରୂପଣ ୧/୧), ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ (ମହାକବି ଭବଭୂତିଙ୍କ ଛାୟାସୀତା ୪/୩), ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ (ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା ୪/୬), ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର (ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣବିନ୍ୟାସ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ୬/୪), ସଦାଶିବ ରଥଶର୍ମା (ବେଦରେ ଇନ୍ଦ୍ରବୃତ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ ୬/୭), ଗଙ୍ଗାଧର ଗୁରୁ (ଭାରବୀ ଓ ମାଘଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ୧୦/୧୨), ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପ୍ରଧାନ (ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ତାଳପତ୍ର ପୋଥି ୧୨/୮), ସୁବୋଧ ଚାଟାର୍ଜୀ (ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଷ୍ଣୁ ୨୧/୧୦), (ରାମାୟଣୋତ୍ତର ସଂସ୍କୃତ ରାମକଥା: ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ୪୨/୫), ଗଙ୍ଗାଧର ବଳ (ଦାର୍ଶନିକ ବିଚାର ଏବଂ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ, ୨୭/୬) ଆଦି ସମାଲୋଚକଙ୍କ ରସଗ୍ରାହୀ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରକାଶିତ । ପାଲି, ପ୍ରାକୃତ ଓ ଅପଭ୍ରଂଶ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଆଲୋଚନା ଦୁର୍ବଳ ମନେହୁଏ । ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ର ଆଦି ଗବେଷକଙ୍କ ତାମ୍ରପଟା, ଶିଳାଲେଖ, ଅଭିଲେଖର ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ କିଛି କିଛି ଆଲୋଚନା ଦେଖାଯାଏ । ପାଲି, ପ୍ରାକୃତ, ଅପଭ୍ରଂଶ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରାୟତଃ ବିରଳ ।

ସାରଳା ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ସ୍ଥାନିତ ସମାଲୋଚନା ସର୍ବାଦୌ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶର ପ୍ରଥମ ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ଦାସ, ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ଆଦି ସମାଲୋଚକ ସାରଳା ଦାସଙ୍କର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଓ ସମୟ ନିରୂପଣ ତଥା ସାହିତ୍ୟିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଲେଖା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ବିଶେଷକରି ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ସମାଲୋଚନା 'ସାରଳା ସାହିତ୍ୟର ରଚନାକାଳ ଓ ଐତିହାସିକ ଚିତ୍ର' ଏବଂ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ କବି କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟାତ୍ମକ ଲେଖା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ସମାଲୋଚନା ହିଁ ସାରଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ତଥ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରି ସମାଲୋଚନାକୁ ବର୍ଣ୍ଣୋଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ସାରଳାଙ୍କ କାଳ ଓ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ବିତର୍କିତ ସମାଲୋଚନା ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ, ଆକ୍ଷେପମୂଳକ, କୁତ୍ସା-ଆଧାରିତ ନୁହେଁ, ବରଂ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଶାଣିତ ଓ ଗବେଷଣାପ୍ରସୂତ । ଏହି ବିତର୍କ ଯୋଗୁ

'ଝଙ୍କାର'ର ଅଷ୍ଟମ ବର୍ଷରେ ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ସମ୍ପର୍କିତ ଦଶଟି ଆଲୋଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇବା ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଚେତନତାର ନିଦର୍ଶନ । ଅଧ୍ୟାପକ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ଜନ୍ ବୋଲଟନ୍, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ବୃନ୍ଦାବନ ନାଥଶର୍ମା ଆଦି ସମ୍ମାଲୋଚକମାନଙ୍କ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନାମାନ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ଲୋକକଥା ଓ ଲୋକଗୀତ ସବୁକୁ ନେଇ ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ର, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାଶ, କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ନୀଳମଣି ମିଶ୍ର, ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମହାନ୍ତି ଏବଂ ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ଆଦିଙ୍କ ସମାଲୋଚନା ବେଶ୍ ବଳିଷ୍ଠ । ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ର 'ପଲ୍ଲୀ-ସାହିତ୍ୟ' (୧୦/୧୦), କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାସଙ୍କ 'ଲୋକଦେବତା' (୬/୧) ଓ 'ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ପକ୍ଷୀ' (୧୯/୨) ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ଆଲୋଚନା 'ପଲ୍ଲୀ ସଙ୍ଗୀତ' (୩/୫, ୩/୬) ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ।

ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ-ଦର୍ଶନ, ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟ-ସାଧକଙ୍କ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ, ସେ ସମୟରେ ରଚିତ ଜଣାଣ, ବୋଲି, ଚଉତିଶା, ଗୁଜରୀ, ରାସ ଆଦି ରସାଣିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପଦାବଳୀକୁ ନେଇ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ସମାଲୋଚନା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ । ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଓ ଗୀତିକବିତାକୁ ନେଇ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ସମାଲୋଚନାର ରଚୟିତା ଡକ୍ଟର ଗଙ୍ଗାଧର ବଳ । ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଡକ୍ଟର କାହ୍ନୁଚରଣ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଦେବୀପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଆଶୁତୋଷ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ରତ୍ନାକର ସାହୁ ଆଦିଙ୍କ ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟ, ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ବହୁ ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ 'ଝଙ୍କାର' ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ବିନାୟକ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗୌଡ଼ୀୟ ବୌଷ୍ଣବ ଧର୍ମ' (୫/୧୦), 'ରାଧା ଦାମୋଦର' (୬/୨), 'କୃଷ୍ଣ ସଂପ୍ରଦାୟ' (୬/୫) ଏ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ଅଧିକ ଗବେଷଣା ଓ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନୂତନ ତଥ୍ୟଲାଭ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ସମାଲୋଚନାର ଆବଶ୍ୟକତା ଏକାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ।

କାବ୍ୟଯୁଗରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିସ୍ମୃତ ସଂସ୍କୃତ କାବ୍ୟ-ସାଧକମାନଙ୍କର ବିସ୍ମୃତ ପ୍ରତିଭା ଓ ସେମାନଙ୍କର ରଚନାବଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ତଥ୍ୟମୂଳକ ଲେଖାରେ ଉଦ୍‌ଗାତା ହେଉଛନ୍ତି କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ର । ଶ୍ରୀ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକାର ପ୍ରଣେତା 'ଶ୍ରୀ ବୈଜଳଦେବ (୨/୪)', 'ସ୍ମୃତିକାର ନରସିଂହ ବାଜପେୟୀ (୩/୮) (୩/୯),

ଗୀତ ଗୋବିନ୍ଦକାର ଜୟଦେବ (୧୨/୬), ତ୍ରିକାଣ୍ଡ କୋଷ ପ୍ରଣେତା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ (୬/୩)' ଆଦି ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଏ ସମ୍ପର୍କୀୟ ସମାଲୋଚନା ପଚିଶ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଧରି ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସ୍ମରଣୀୟ ଆଲୋଚକମାନେ ହେଉଛନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ, କୃଷ୍ଣଚରଣ ସାହୁ, ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, ବାନାମ୍ବର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ନିଶାମଣି ମିଶ୍ର, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି । ଏହି ଆଲୋଚନା ବହୁ ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ କବି-ପ୍ରତିଭାଙ୍କୁ ପାଠକମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖକୁ ଆଣିପାରିଛି ଓ ସେମାନଙ୍କ କୃତିର ମୂଲ୍ୟାୟନ ଘଟିଛି । କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ସହ ଓଡ଼ିଆ ବାକ୍ୟର ତୁଳନାତ୍ମକ ରସାଣିତ ସମାଲୋଚନା ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସେ । ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ 'କବି ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଜଣେ ନା ଦୁଇଜଣ' (୧/୧୦, ୧/୧୨) ସମାଲୋଚନା 'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲା ।

ଉଭୟ ପୁରାଣ ଓ କାବ୍ୟଯୁଗରେ ବହୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କଳେବର ବିଶିଷ୍ଟ ରଚନାବଳୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେହି ରଚନାବଳୀର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ତା'ର ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ଦୀନବନ୍ଧୁ ରଥ, ଭୋଳାନାଥ ମିଶ୍ର, ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ଦେବୀପ୍ରସନ୍ନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଆଦି ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଗଳ୍ପ ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା

ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଦୁଇ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବିଭାଗ ଉପନ୍ୟାସ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷାର୍ଦ୍ଧରେ ସବୁଠାରୁ ଲୋକପ୍ରିୟ ଓ ବଳିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭବ । 'ଝଙ୍କାର'ର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ସମୟରୁ ଆଜିଯାଏ ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଗଳ୍ପ ସମ୍ପର୍କିତ ବହୁ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଅଧ୍ୟାପକ ରାଜକିଶୋର ରାୟଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ସମାଲୋଚନା 'ଉପନ୍ୟାସ ବିଚାରଧାରା' (୧/୧, ୧/୨, ୧/୩, ୧/୪, ୧/୭, ୧/୧୦, ୧/୧୧, ୧/୧୨) ଏବଂ 'ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଲେଖକ' (୨/୧, ୨/୨, ୨/୩, ୨/୪)ରୁ ସମାଲୋଚନାର ଅୟମାରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏଠାରେ ସ୍ମରଣୀୟ ଯେ ଏ ଦୁଇଟି ଅର୍ବାଚୀନ ବିଭାଗର ଆଲୋଚନା ପ୍ରଥମେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ 'ସମାଲୋଚନା ବିଭାଗ'ରେ ସାହିତ୍ୟ ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କର ଆଲୋଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର ସମାଲୋଚନା ସ୍ଥାନପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ସମ୍ପର୍କରେ ଚିନ୍ତାମଣି

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ,ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦ, ଅସରଫ ଅଲ୍ଲୀ ଖାଁଙ୍କ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ସମାଲୋଚନା ସେ ସମୟରେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନାରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରୀତିର ଅନୁକରଣ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ । ଏପରି କୃତିଗୁଡ଼ିକର ଆଲୋଚନାକୁ ସୁନ୍ଦର କରିବାକୁ ହେଲେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଅବଗାହନ କରିବାକୁ ହୁଏ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଲେଖା ଏହି ସୃଷ୍ଟି-ସମ୍ପଦର ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ସମାଲୋଚନାର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅଭିନ୍ନଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, ତାରିଣୀଚରଣ ଦାସ, ସୁଦର୍ଶନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବନମାଳୀ ମିଶ୍ର ଓ କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରା ଆଦିଙ୍କ ସମାଲୋଚନାମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବସନ୍ତକୁମାର ସାମଲ, ଡକ୍ଟର ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ସିଂ, ଡକ୍ଟର ନଟବର ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ରେଖା ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଲାବଣ୍ୟ ନାୟକ, ଡକ୍ଟର କୁମୁଦରଞ୍ଜନ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡକ୍ଟର ରଞ୍ଜିତା ନାୟକ, ଅଜାମ୍ବର ମଲ୍ଲ, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ପ୍ରକାଶ ପରିଡ଼ା, ଡକ୍ଟର ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା ଓତା ଆଦି ଲେଖକମାନେ ଏହାକୁ ଆଗେଇ ନେଇଛନ୍ତି । ଉପନ୍ୟାସ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପକୁ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ସମାଲୋଚନା କରିବା ଅପେକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖକଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ନେଇ ସମାଲୋଚନା ଲେଖିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଏ ସମୟରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଅବଶ୍ୟ ଏହିସବୁ ସମାଲୋଚନା ବିସ୍ତୃତ କାନ୍‌ଭାସ(ରାଜନୈତିକ-ଐତିହାସିକ-ସାଂସ୍କୃତିକ ପଟ୍ଟଭୂମି) ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ।

ଆଧୁନିକ କବିତା ସମ୍ପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା

'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ 'କବି ଓ କବିତା' ଓ ଗୋଲୋକବିହାରୀ ଧଳଙ୍କ 'ଆଧୁନିକ କବିତା' ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ଆଧୁନିକ କବିତା ସମ୍ପର୍କିତ ସମାଲୋଚନାର ଯେଉଁ ଶୁଭଶଙ୍ଖ ନିନାଦିତ ହେଲା, ତାହାର ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତର ପରିଚୟ ଦେଲା ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ ସମାଲୋଚନା 'ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଉପଧା ମିଳନ' (୧/୨) 'ଆଧୁନିକ କବିତାର ଉପଧା ବିଚାର' (୧/୧୦) ଓ ଧାରାବାହିକ ସମାଲୋଚନା 'ଆଧୁନିକ କବିତାର ଉପଧା ବିଚାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ୟା' (୧/୧୧, ୧/୧୨, ୨/୨, ୨/୩) । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆଧୁନିକ କବିତା ସମ୍ପର୍କିତ ସାହିତ୍ୟ-ସମାଲୋଚନାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ (କବିତାର ଚତୁର୍ଯୁଗ ୩/୨, ୬/୯, ୬/୧୧ ଓ କବିତାର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ ୮/୨, ୮/୩, ୯/୪), ତାରିଣୀ ଚରଣ ଦାସ (ଆଧୁନିକ କବିତାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ସମସ୍ୟା ୧୪/୧) 'ସାଗର' (ଛଦ୍ମ ନାମ)ରେ 'କବିତା ଓ ବାସ୍ତବବାଦ' (୨/୧୨)

ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଲେଖା ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଥିବା ସମୟରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସୌରୀନ୍ଦ୍ର ବାରିକ, ଡକ୍ଟର ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ବାସୁଦେବ ସାହୁ, ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସ, ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ ଏହାକୁ ଅଗ୍ରଗାମୀ କରାଇଛନ୍ତି । 'ଝଙ୍କାର' ପୃଷ୍ଠାରେ ଆଧୁନିକ କବିତାକୁ ନେଇ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ସମାଲୋଚନା ରଚନା କରିଥିବା ସମାଲୋଚକ ହେଉଛନ୍ତି ଡକ୍ଟର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ । ଆଧୁନିକ କବିତାର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଏଥିରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ସମାଲୋଚନା ସମୃଦ୍ଧ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଡକ୍ଟର ଆଦିକନ୍ଦ ସାହୁ, ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ, ଡକ୍ଟର କେଶବଚନ୍ଦ୍ର ମେହେର, ଡକ୍ଟର ନୀଳାଦ୍ରିଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ଡକ୍ଟର ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଇନ୍ଦୁମିଶ୍ର, ଭଗବାନ ଜୟସିଂହ ଆଧୁନିକ କବିତାର ଭାବସମ୍ପଦ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚେତନାର ରସବୋଧ ସର୍ବୋପରି ଏହାର ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତିକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତ୍ରୁଟିବିଚ୍ୟୁତି ଦର୍ଶାଇ କବିତାର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ମତାମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ବିଶେଷକରି ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ତୁଳନାତ୍ମକ ସମାଲୋଚନା କବିତା ସୃଷ୍ଟି-ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବହୁ ଭାବରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଥିବା ଉପଲବ୍ଧି କରିହୁଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ପ୍ରାନ୍ତୀୟ କାବ୍ୟ-କବିତା ସହିତ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ-କବିତା ସମକକ୍ଷ ହେବା ପଛରେ ଏହାର ଅବଦାନକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ପଚାଶବର୍ଷ ଧରି ଝଙ୍କାରରେ କବିତା ସମ୍ପର୍କୀୟ ସମାଲୋଚନା ବେଶ୍ ଆଦୃତ ହୋଇପାରିଛି ।

ନାଟକ ସମାଲୋଚନା

ନାଟକ ସମ୍ପର୍କରେ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଥମ ସମାଲୋଚନାର ଲେଖକ ନରସିଂହ ଦେଓ । ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାଟ୍ୟ ପ୍ରତିଭା ଓ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରଣୟ' (୨/୩)ରେ ଓଡ଼ିଆ ନାଟ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟର ଆଦିପର୍ବର ନାଟ୍ୟକାର ଟିକିଟି ଅଧୀଶ୍ୱର ରାଧାମୋହନ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଦେବଙ୍କ ଅନ୍ୟତମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୃତି 'ପ୍ରକୃତି ପ୍ରଣୟ' (୧୯୧୫)ଉପରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । 'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର, ଧୀରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅନ୍ନଦାଶଙ୍କର ରାୟ,ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାସ,ଅଧ୍ୟାପକ ବେଣୁଧର ରାଉତ, ଅଧ୍ୟାପକ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଭାବଗ୍ରାହୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ନାଟକ ସଂପର୍କୀୟ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ' (୮/୨) ଓ ବେଣୁଧର ରାଉତଙ୍କ 'ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ' (୧୧/୧) ବେଶ୍ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ହୋଇପାରିଥିଲା । ଜଗମୋହନ ଲାଲଙ୍କ ନାଟକ 'ବାବାଜୀ' ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ଏହା ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟତା ଦେଖାଇ

ଦିଆଯାଇଛି ଶ୍ରୀ ରାଉତଙ୍କ ଆଲୋଚନାରେ । ପୂର୍ବରୁ ଏ ସଂପର୍କରେ ଥିବା ସଂଶୟ ଏହି ସମାଲୋଚକ ଦୂର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ଏହାଛଡ଼ା ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସଙ୍କ ତୁଳନାତ୍ମକ ନାଟକ ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅଧ୍ୟାପକ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାସ ନାଟ୍ୟ ସମାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଦୁର୍ବଳତାକୁ 'ଝଙ୍କାର' ପୃଷ୍ଠାରେ ଦୂରେଇ ଦେବାରେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ସଂସ୍କୃତର ପ୍ରଭାବ' (୩୦/୧), 'ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ' (୩୯/୧), 'ନାଟକରେ ନୈତିକତା' (୩୦/୧୧), 'ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଚେତନାର ସ୍ୱର' (୩୭/୭), 'ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଟ୍ରାଡିସନ' (୪୪/୭) ଆଦି ବହୁ ସମାଲୋଚନା 'ଝଙ୍କାର' ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରିଛି । ଅଧ୍ୟାପକ ଦାସଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଡକ୍ଟର ନୀଳାଦ୍ରିଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରତିପାଦିତ ପ୍ରତିଭା । 'ଓଡ଼ିଆ ଐତିହାସିକ ନାଟକ : ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ' (୩୦/୫, ୩୦/୬), 'ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ବାସ୍ତବବାଦ' (୩୬/୧), 'ଥାର୍ଡ ଥିଏଟର ବା ତୃତୀୟ ନାଟ୍ୟ : ବିଶେଷଣ ଓ ବଚନ' (୩୮/୬)ଆଦି ନାଟ୍ୟ-ସମାଲୋଚନାରୁ ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ପରିଚୟ ମିଳେ । ନବକିଶୋର ପୃଷ୍ଟି, ଡକ୍ଟର ରମେଶପ୍ରସାଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟକୁମାର ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ମନୀନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ନିକୁଞ୍ଜକିଶୋର ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ନାଟ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ'ଝଙ୍କାର'ରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଲୋକନାଟକକୁ ନେଇ ନୀଳାଦ୍ରିଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନଙ୍କ କେତୋଟି ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ।

ପ୍ରବନ୍ଧ ସମାଲୋଚନା-ଅନୁବାଦ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା

ଅଧ୍ୟାପକ କାହ୍ନୁଚରଣ ମିଶ୍ର(ରଚନା ସାହିତ୍ୟ, ୧/୮), ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର, (ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ୧/୧୧), ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଦୀକ୍ଷିତ, (ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ଇତିକଥା, ୧୬/୧୨), ଡକ୍ଟର ଅସିତ କବି (ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ୨୭/୯), (ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ଆଦିପର୍ବ ୨୭/୧୧) ଆଦି ସମାଲୋଚକମାନେ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା ଝଙ୍କାରରେ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହି ଲେଖାଗୁଡିକରେ ପ୍ରବନ୍ଧର ସ୍ୱରୂପ, ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମବିକାଶ, ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାବନ୍ଧିକଙ୍କ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କୃତି ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଓ ପ୍ରବନ୍ଧର ସଂଜ୍ଞା, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସମୀକ୍ଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ମତ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରବନ୍ଧର ସଂଜ୍ଞା ଓ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବନ୍ଧର ଆକଳନ-ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନାର ପରିମାଣ ବହୁ କମ୍ । ପ୍ରଥମ ପଚିଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୪/୫ ଜଣ ସମାଲୋଚକ ଏ ସଂପର୍କରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିଥିବାବେଳେ

ଶେଷ ପଚିଶ ବର୍ଷରେ ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର, ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସ ଆଦି ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସମାଲୋଚନାରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧାବଳୀର ସାମଗ୍ରିକ ବିଚାର 'ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା' (୩୦/୪), 'ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ' (୩୩/୩), 'ମହତାବ-ପ୍ରବନ୍ଧ ମାନସ' (୩୧/୪) ଆଦି ଶୀର୍ଷକରେ ଉପସ୍ଥାପିତ । ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା କାଳରେ ବହୁ ସମାଲୋଚକ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କ 'ପ୍ରବନ୍ଧର ପୃଥିବୀ (୪୯/୫) ପ୍ରବନ୍ଧର ପ୍ରେରଣା (୪୯/୯), ପ୍ରବନ୍ଧର ଶୈଳୀ (୪୯/୧୧) ଆଦି ଆଲୋଚନା ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଓ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱାଦର ।

'ସମାଲୋଚନା କ୍ରମ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା' ବୀର ହନୁମାନ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ୫/୧ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଲୋଚନା (ଭୋଳାନାଥ ମିଶ୍ର ୫/୬-୭), ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟରେ ହାସ୍ୟରସ ଓ ବ୍ୟଙ୍ଗ (ଅଧ୍ୟାପକ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି ୯/୮), ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟରେ ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ (ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ୩୩/୧, ୩୩/୨), ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ସଂଜ୍ଞା, ସ୍ୱରୂପ ଓ ବିକାଶଧାରା (ରମାକାନ୍ତ ରାଉତ ୩୪/୧୦), ସମାଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚକ (ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ୪୨/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନାର ପ୍ରଧାନ ଧାରା ଓ ପ୍ରବାହ (ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର) ତୁଳନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା (ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ, ୪୫/୨) ଝଙ୍କାର ସମାଲୋଚନା: ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାନ୍ଦ ୪୯/୧୨) ଆଦି ଶୀର୍ଷକରେ ସମାଲୋଚନାର ସମାଲୋଚନା ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ । ଏଥିରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାମାଲୋଚନାର ବିକାଶଧାରାକୁ ପରିପୃଷ୍ଟ କରିଥିବା ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସେମାନଙ୍କର କୃତି ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା ମିଳେ ।

ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ 'ଝଙ୍କାର' ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶିତ ସମାଲୋଚନାର ଲେଖକ ଥିଲେ ଡକ୍ଟର ଗୋଲୋକ ବିହାରୀ ଧଳ (ଅନୁବାଦ ୪/୧) । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି (ଭରଦ୍ୱାଜ), ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀ ଆଦିଙ୍କ ଅନୁବାଦ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ-ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶଧାରା ସହ ସଫଳ ଅନୁବାଦର ମାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି । 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରବନ୍ଧ-ସମାଲୋଚନା-ଅନୁବାଦ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନାର ପରିମାଣ କମ୍ ହେଲେ ହେଁ ସମକାଳୀନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଅପେକ୍ଷା ଏହା ବେଶ୍ ଆଗରେ ।

ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା

ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟିହେଲା । ଶହ ଶହ ବର୍ଷର ପରାଧୀନତାରୁ ଶୃଙ୍ଖଳମୁକ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଧାରା ପ୍ରତି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଏଠାରେ ସୂଚନାଯୋଗ୍ୟ ଯେ ପୂର୍ବରୁ ରାଧାନାଥ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରୁ କଥାବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏ ଦେଶମାଟିରେ ତାକୁ ବେଶ୍ ଚତୁରତାର ସହିତ ଆରୋପ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଅପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ମୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷାଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଫଳରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ନିବିଡ଼ ହେବାର ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟିହେଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାଣ-ସ୍ପନ୍ଦନ ରୂପ-ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଓ ରସସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ସମାଲୋଚକମାନେ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କଲେ । କେବଳ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ, ପ୍ରାଚ୍ୟ ଭୂଖଣ୍ଡର ସମୃଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ସମାଲୋଚନାମାନ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଓଡ଼ିଶାରେ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟର ସମାଲୋଚନା ଧାରାକୁ 'ଝଙ୍କାର'ଦୀର୍ଘ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଆସିଛି । 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶନର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ରମାକାନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁଖ୍ୟ ସମାଲୋଚକ ଭାବେ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର 'ନେବୋଲ ଲରିଏଟ୍ ଫକ୍‌ନର' (୨/୧୨), ଫରାସୀ ଲେଖକ 'ଆନ୍ଦ୍ରେଜିଦ' (୩/୩) ଶୀର୍ଷକ ସମାଲୋଚନା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଝଙ୍କାରରେ ରମେଶ ଧଳ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ଦେବେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପ୍ରଧାନ ଆଦି ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କାଫ୍‌କା, ଷ୍ଟେନବେକ୍ ଆଦି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସଂପର୍କରେ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରାୟ ବିଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି ରମାକାନ୍ତ ରାଉତଙ୍କ 'ନୋବେଲ-ଲରେଟ୍ ଆଡସିୟସ ଏଲିଟ୍‌ସ' (୩୨/୧), ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ 'ସେକ୍‌ସପିଅରଙ୍କ ମାନସୀ' (୩୦/୧), କୃଷ୍ଣଚରଣ ବଳଙ୍କ 'ଲରେନସ ସୃଷ୍ଟିରେ ଜୀବନ ଏବଂ ଏହାର ସମ୍ଭାବନା' (୩୩/୫) ଓ୍ୱେଷ୍ଟଲାଣ୍ଡ ଫସଲ : ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା (୩୪/୪), ଅଜାୟର ମଲ୍ଲଙ୍କ ସମାଲୋଚକ ଡକ୍ଟର ଜନ୍ ଭିକ୍ଟର ବୋଲଟନ (୪୦/୧୨) ଆଦି ବିଶ୍ୱ-ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସହ ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ କୁମାର ମହାନ୍ତି 'ଓ୍ୱେଷ୍ଟଲ୍ୟାଣ୍ଡ ଓ କାଳପୁରୁଷ' ସମାଲୋଚନାରେ । 'ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଓ ନୋବେଲ ପ୍ରାଇଜ୍' ଶୀର୍ଷକରେ ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରାଙ୍କ ଏକ ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏହି ସମାଲୋଚନା

ଉଭୟ ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସମୀକ୍ଷକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରି ଭାବନା ରାଜ୍ୟକୁ ନୂଆ ନୂଆ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । କ୍ରମେ ଯୋଗାଯୋଗର ସୁବିଧା ହେତୁ ଦେଶଦେଶ ଓ ଜାତି ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ହ୍ରାସ ପାଇଛି ଓ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ସାହିତ୍ୟର ପାରସ୍ପରିକ ସଂପର୍କ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା ବିକାଶ ଲାଭ କରୁଛି ।

ସାହିତ୍ୟିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା

ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଅନେକ ସମୟରେ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନର ଅଭିନବ ପରିପ୍ରକାଶ ଘଟିଥାଏ । ବଳିଷ୍ଠ ତତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ ଓ ରସସିକ୍ତ ହୋଇ ସାହିତ୍ୟ-ସୃଷ୍ଟିରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସାହିତ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନର ବାହକ ହୋଇଆସିଛି । ଏଣୁ ସାହିତ୍ୟ ସହ ଦର୍ଶନର ସଂପର୍କ ବେଶ୍ ପ୍ରାଚୀନ । ଦର୍ଶନ ହିଁ ଅନେକାଂଶରେ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ଏଣୁ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ପ୍ରୟାସସାଧ୍ୟ ହେଲେ ହେଁ ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟଠାରୁ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ବିବିଧ ବିଭାଗରେ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନକୁ ସମାଲୋଚକ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରୁଛି ସେଥିରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନକୁ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନାରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରୁଛି ।

ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀନିବାସ ମିଶ୍ର, ଜୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ ଆଦି ସମାଲୋଚକମାନେ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ବାଦ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦର୍ଶନକୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ବିଶେଷକରି ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟ ଓ ମାନବିକତା' (୨/୬), 'ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁଃଖବାଦ' (୨/୫), 'ସ୍ଥିତିବାଦ ସ୍ୱରୂପ'(୨୧/୪) ଓ ସାଗର ଛଦ୍ମନାମର ସମାଲୋଚକଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟ ଓ ବାସ୍ତବବାଦୀ' (୨/୯, ୨/୧୦), ଶରତକୁମାର ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ସାର୍ତ୍ତଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ' (୨୪/୭) ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଦର୍ଶନ ଓ ତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ବଳିତ ସମାଲୋଚନା । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ,ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର, ସଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ବିନୋଦ ପଲାଇ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହି ସମାଲୋଚନାର ପ୍ରଣେତା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ମଧୁସୂଦନ ପତି, ଡକ୍ଟର ନୀଳାଦ୍ରିଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ଡକ୍ଟର ଆଦିକନ୍ଦ ସାହୁ, ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, ମନୋରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତି ଓ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସମାଲୋଚନା ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏହି ସମାଲୋଚନା କଥାସାହିତ୍ୟ, ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ, ନାଟକ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଇଛି । ଏଥିରେ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଭାବ ଓ ପ୍ରାଚ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କାବ୍ୟତତ୍ତ୍ୱକୁ ବିଚାର କରାଯାଇଛି ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖକ ବିଶେଷଙ୍କ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନା

ଟି.ଏସ୍.ଇଲିଏଟଙ୍କଠାରୁ କବି ଭର୍ତ୍ତୃହରି, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରେମଚନ୍ଦ, ସାରଳା ଦାସଙ୍କଠାରୁ ଯଶୋବନ୍ତ ଦାସ, ଜୟଦେବ, ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସ, ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ବାଟ ଦେଇ ରମାକାନ୍ତ, ସୀତାକାନ୍ତଙ୍କ ଯାଏଁ ବିଦେଶୀ, ପଡ଼ୋଶୀ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି 'ଝଙ୍କାର'ର ସମାଲୋଚନା ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । ଝଙ୍କାରରେ ସମାଲୋଚନାର ଆଦ୍ୟପର୍ବରେ ନନ୍ଦକିଶୋର ଦାସ, ଅଧ୍ୟାପକ କୁଳମଣି ମିଶ୍ରଶର୍ମା, ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ପୂଜାରୀ, ଅଧ୍ୟାପକ କାହ୍ନୁଚରଣ ମିଶ୍ର, ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର, ରାଧାନାଥ ରଥ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଅସିତ କବି ଆଦିଙ୍କ ଲେଖା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖକ-ସଂପର୍କୀୟ ସମାଲୋଚନାର ପଥ ଉନ୍ମୋଚନ କରି ଦେଇଥିଲା । ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶିତ ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ଏପରି ସମାଲୋଚନା ବିରଳ ନୁହେଁ; କିନ୍ତୁ 'ଝଙ୍କାର' ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇସାରିଛି । ପୂର୍ବସୂରୀମାନଙ୍କ ମାର୍ଗକୁ ଡକ୍ଟର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର, ଡକ୍ଟର ଅମୂଲ୍ୟକୃଷ୍ଣ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ,ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର ଆଦି ସମାଲୋଚକ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସମାଲୋଚନାରେ ବହୁ କବି, ଔପନ୍ୟାସିକ, ଗାଳ୍ପିକ, ପ୍ରାବନ୍ଧିକଙ୍କ ପ୍ରତିଭାକୁ ଓ ସେମାନଙ୍କ ରଚନାଶୈଳୀ, ଉପସ୍ଥାପନା ବିଶେଷତ୍ୱକୁ ବିଚାର କରାଯାଇଛି । 'ଯବନ କବି ଉଜିର ବେଗ୍ : ଏକ ଲୁପ୍ତ ପ୍ରତିଭା' (ଗିରିଶ ସାହୁ ୩୫/୯), ଭାଷାବିତ ଡକ୍ଟର ସୁନୀତି କୁମାର ଚାଟାର୍ଜୀ (ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର, ୩୬/୭), ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଜ୍ଞାତ କବି ପ୍ରତିଭା : ନାରୀ କବି ଅପର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଓ ମୌଳିକତା (ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ, ୩୧/୨), ବିସ୍ମୃତ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବି : ପ୍ରତାପ ସେନ (ଡକ୍ଟର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ, ୩୦/୫) ଆଦି ସମାଲୋଚନା ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ । ବିସ୍ମୃତପ୍ରାୟ ଏହି ପ୍ରତିଭାଙ୍କ ସାରସ୍ୱତ ଦିଗନ୍ତକୁ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ପାଇଁ ସମାଲୋଚକର ଏକନିଷ୍ଠ ଉଦ୍ୟମ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅନାଲୋଚିତ ଅଧ୍ୟାୟ ଏଥିଯୋଗୁ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଛି ମଧ୍ୟ ।

'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳରେ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କୁ ନେଇ ସମାଲୋଚନା ଲେଖା ହେବାର ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ସୁନନ୍ଦ କର ମୁଖ୍ୟତଃ ଏପରି ଲେଖା ଲେଖୁଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ କାଳିଆ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ତାରିଣୀ ଚରଣ ଦାସ ମଧ୍ୟ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁରଙ୍କ କୃତି ସଂପର୍କରେ ସମାଲୋଚନା ଲେଖିଛନ୍ତି ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା

ଅଧ୍ୟାପକ ଚିନ୍ତାମଣି ଦାସ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ ରଥଙ୍କ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦ ଚମ୍ପୂ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସମାଲୋଚନା 'କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚମ୍ପୂରେ ତ୍ରିଗୁଣ' (୧/୧୧) ଝଙ୍କାରରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ସଂପର୍କିତ ପ୍ରଥମ ସମାଲୋଚନା । (କ) ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି, ରସୋଦ୍ଭାବନା କିମ୍ବା ଭାବର ସଂଚାର, (ଖ) ଆଦର୍ଶ ସୃଷ୍ଟି (ଗ) ଉଦ୍ଦୀପନା - ଏହି ତ୍ରିଗୁଣର ସଂଧାନ କରିଛନ୍ତି ସମାଲୋଚକ, କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚମ୍ପୂରେ । ନରସିଂହ ଦେଓ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଦାଶ, ବେଣୁଧର ରାଉତ, କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ର, ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ବାନାମ୍ବର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, କାଳିଆ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ, ଗୌରୀ କୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, ତାରିଣୀଚରଣ ଦାସ, ଭୋଳାନାଥ ମିଶ୍ର, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପ୍ରଧାନ, କିଶୋର ମହାନ୍ତି ଆଦି 'ଝଙ୍କାର'ର ଆଦ୍ୟ ସମାଲୋଚକମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ସଂପର୍କରେ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବ ସଂପଦକୁ କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିଗକୁ ସେମାନଙ୍କ ସମାଲୋଚନାର ପରିସରଭୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ବେଣୁଧର ରାଉତଙ୍କ 'ନନ୍ଦିକେଶରୀ' (୬/୧), କାଳିଆ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ 'ରାଧାନାଥଙ୍କ ଦରବାର' (୯/୧୦), ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କ ଧାରାବାହିକ ସମାଲୋଚନା 'ଦରବାର- ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ' (୧୦/୩, ୧୦/୪, ୧୦/୫, ୧୦/୬), ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା- ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୧୦/୭, ୧୦/୮) ତାରିଣୀଚରଣ ଦାସଙ୍କ 'ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ' (୧୧/୧୦), 'କା' ଉପନ୍ୟାସ (୧୨/୧), ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ 'ମହାଯାତ୍ରା କାହାର' (୧୧/୬), ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାୟଙ୍କ 'ଜଗନ୍ନାଥ କଥାମୃତ- ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ' (୧୬/୮) ଆଦି ସମାଲୋଚନାରେ ସାର୍ବକାଳିକ ଆବେଦନ ନିହିତ । ଏହି ସମାଲୋଚନାରେ ସୃଷ୍ଟିର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବାବେଳେ 'ତପସ୍ୱିନୀର ପ୍ରକୃତି ଓ ନାରୀ' (କେଶବ ଚନ୍ଦ୍ର ମେହେର, ୧୧/୭), 'ପ୍ରଣୟବଲ୍ଲରୀ ଓ ତପସ୍ୱିନୀ କାବ୍ୟର ନାମକରଣରେ ଗଙ୍ଗାଧର' (ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, (୧୨/୨) 'ଶାନ୍ତନୁଙ୍କ ଶୈଳୀ-ସୌକର୍ଯ୍ୟ ଓ ନରକିନ୍ନର' (ଡକ୍ଟର ନଟବର ଶତପଥୀ, ୪୮/୭, ୪୮/୮, ୪୮/୯) ଆଦିରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିଗକୁ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି ।

ପଚିଶି ବର୍ଷ ପରବର୍ତ୍ତୀ 'ଝଙ୍କାର'ର ସମାଲୋଚନାରେ ଫକୀରମୋହନ, ବ୍ରଜନାଥ ବଡ଼ଜେନା, ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସ, ଉମେଶଚନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆଦି ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ପୁସ୍ତକକୁ ଆଧାରକରି ସମାଲୋଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ କୃତି ଉପରେ ସମାଲୋଚନାମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ-କବିତାରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅଗ୍ରଗତି ହେତୁ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିବା ଉଚ୍ଚକୋଟୀର କବିତା ପୁସ୍ତକର ବହୁ ସମାଲୋଚନା 'ଝଙ୍କାର'ରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ସମାଲୋଚନା କାବ୍ୟ କବିତାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ନାନାବିଧ ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ସହୃଦୟ ସଚେତନ ପାଠକ ପାଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଇବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟରେ ଆସିଥିବା ନୂତନ ଧାରାକୁ ସମାଲୋଚନାରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ସମାଲୋଚନାଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଚେତନାଦ୍ୟୋତକ । ଉଭୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଧାରଣା ପୂର୍ବ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ସମାଲୋଚନାରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିବାବେଳେ ଆଜିର ସମାଲୋଚନା ନିରୋଳା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାକୁ ଆଦର୍ଶ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିଆସିଛି । ଅବଶ୍ୟ ଏଥିପାଇଁ ସୃଜନାତ୍ମକ କୃତିରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ଅନେକାଂଶରେ ଦାୟୀ । 'ଝଙ୍କାର' ର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଗିରିବାଳା ମହାନ୍ତି (ସପ୍ତମ ଋତୁରେ ମୃତ୍ୟୁ-ଚେତନା, ୩୯/୨ ଓ ସପ୍ତମ ଋତୁରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରକରଣ, ୩୯/୧୦), ଡକ୍ଟର ମଧୁସୂଦନ ପତି (ଶ୍ରୀରାଧା-ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ), ଡକ୍ଟର ନଟବର ଶତପଥୀ (ପରଜା : କାଳଚେତନାର ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷ, ୪୨/୯), ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା (ନେତି ନେତି : ଏକ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱାଦର ଉପନ୍ୟାସ, ୩୬/୨) ଆଦିଙ୍କ ସମାଲୋଚନା ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ଏହି ସମାଲୋଚନାରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବାରିହୁଏ ।

ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନା

ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ହୋତା (ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି, ୧/୨ ; ଭାଷାର ସ୍ୱଭାବ ଓ ସ୍ୱରୂପ ୩/୨ ; ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ ବିଭାଷାର ଛାପ, ୯/୫), ଅଧ୍ୟାପକ ଭବାନୀଚରଣ ରାୟ (ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ମାନବିକ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ, ୧/୧୦), ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ର (ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ, ୩/୫; ଲିପିଯନ୍ତ୍ର ଓ ଲିପିର ସଂସ୍କାର, ୬/୭; ଓଡ଼ିଆ ଉଚ୍ଚାରଣ ତତ୍ତ୍ୱ, ୬/୯), ମାୟାଧର ମାନସିଂହ (ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱର ଅପପ୍ରଚାର ୫/୧୦, ୫/୧୧), ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର (ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳାରେ ନାସିକା ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ, ୭/୧୦), ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀ (ଉତ୍କଳୀୟ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ, ୫/୮; ଭାଷା ସମସ୍ୟା, ୬/୬), ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀ (ଲିପିସଂସ୍କାରର କୈଫିୟତ, ୬/୬)ଙ୍କ ଭାଷା ଆଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ କରି ପ୍ରଥମରୁ 'ଝଙ୍କାର' ଭାଷାଚର୍ଚ୍ଚା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହି ସମୟରେ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଗୋଲୋକବିହାରୀ ଧଳଙ୍କ ଭାଷା ଆଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବିର୍ଭାବ ଝଙ୍କାରରେ ଭାଷା ଆଲୋଚନାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଭାଷା-ଆଲୋଚନା 'ଝଙ୍କାର'ର କଳେବର ମଣ୍ଡନ କରିଛି । 'ପୃଥିବୀର

କେତୋଟି ବିଶିଷ୍ଟ ଭାଷା' (୪/୧୨), 'ଆଧୁନିକ ଦୁନିଆରେ ଭାଷା ସମସ୍ୟା' (୬/୬), 'ଆପଣ କେତୋଟି ଭାଷା ଜାଣନ୍ତି' (୬/୧୧), 'ଓଡ଼ିଆ, ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା' (୯/୧୧), 'ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱରେ ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରୟୋଗ' (୧୧/୧) 'ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ସଂସ୍କାର' (୨/୧୧) 'ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ଼ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉଦ୍ଭବ (୩/୧୨) ହିନ୍ଦୀ ଏସ୍ପାରେଣ୍ଟୋ (୪/୮), ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଶିକ୍ଷା- ଏ କାଳ ଓ ସେ କାଳ (୨୯/୮) ଆଦି ଗବେଷଣାଭିତ୍ତିକ କିନ୍ତୁ ସରଳ ସାବଲୀଳ ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀରେ ଏ ସମସ୍ତ ଆଲୋଚନା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । ପ୍ରଫେସର ଧଳଙ୍କ ପରେ ପରେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ଡକ୍ଟର ପଞ୍ଚାନନ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଗଗନେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଭାବଗ୍ରାହୀ ମିଶ୍ର ପ୍ରମୁଖ ଭାଷା ଆଲୋଚନାକୁ ଉଦ୍‌ଜୀବିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ କ୍ରିୟାପଦ- ଏକ ବର୍ଣ୍ଣନା' (୨୨/୩), ଡକ୍ଟର ବିଜୟ କୁମାର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ଭାଷା' (୩୧/୧) ଓ ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର (୪୦/୧), ପଞ୍ଚାନନ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆରେ (ଡ଼ ଓ ଢ଼) ଏବଂ (ଡ଼ ଓ ଢ଼)ର ବିତରଣ' (୩୨/୬) 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ବଚନ ବିଧି' (୨୩/୪) ଓ ପପୁଲାର ଭାଷା : ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୩୫/୨)ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଆଲୋଚନା । ଗଗନେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସୁରକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନ- ଏକ ପୁନଃ ସିଂହାବଲୋକନ' ଓ ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଲୋପ ଆନ୍ଦୋଳନ : ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ' ସମାଲୋଚନା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଲୋପ ଚକ୍ରାନ୍ତର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରଚିତ । ଏଥିରେ ଗବେଷଣାସିଦ୍ଧ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅବତାରଣା ଘଟିଛି ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଭାଷା ବିକାଶକୁ ନେଇ ହୋଇଥିବା ଅଭିଯାନକୁ ନେଇ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରାଗଲା ନାହିଁ, ପରନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ତାହା କ୍ରମେ ଆଲୋଚନାର ସାମଗ୍ରୀ ହୋଇଗଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ, ସଂରଚନା ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗବେଷଣାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁରହିଲା । ତାହାରି ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଉପରଲିଖିତ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଡକ୍ଟର ଗୋଲୋକବିହାରୀ ଧଳ, ଡକ୍ଟର ଗଗନେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଦାଶ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ପଞ୍ଚାନନ ମହାନ୍ତି ଆଦି ସମାଲୋଚକମାନେ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଲାଭକରି ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନାରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରିବା ଫଳରେ ଏହି ସମାଲୋଚନା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାସଲ କରିଛି । ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନା ପ୍ରାୟତଃ 'ଝଙ୍କାର' ପୃଷ୍ଠାରେ ହୋଇଛି ଉତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଶିଳାଲେଖ, ତାମ୍ରଲିପିର ଅଧ୍ୟୟନ କରି ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ (ଧାରାବାହିକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି) ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଦାସ (ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗ ଦେବଙ୍କ ଶିଳାଲିପି), କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ (୨ଟି ଅପ୍ରକାଶିତ ଶିଳାଲେଖ), କେଦାରନାଥ ମହାପାତ୍ର (କଟକ ବିଦ୍ୟାଧରପୁର ଦ୍ୱିଭାଷିକ ଶିଳାଲେଖ), ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ, ଡକ୍ଟର ଖଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପ୍ରଧାନ, ରବି ରାୟ ଲିପିର କ୍ରମବିକାଶ, ଖୋଦିତ ଭାଷାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଆଦି ସମ୍ପର୍କରେ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସରେ ବହୁ ଅତୀତ ଅଧ୍ୟାୟ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବା ଦିଗରେ ଏ ପ୍ରକାର ଲେଖାର ଆବଶ୍ୟକତା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଏଥିରୁ ମଧ ଆମ ରାଜ୍ୟର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଭବ ଓ ଐତିହ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଚିତ୍ର ମିଳେ ।

କଳା ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା

କଳାର ଭୂମି ଉତ୍କଳରେ କଳାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରି ପାଠକ ସମାଜ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଉଦ୍ୟମ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରାୟ ପଚିଶବର୍ଷ ପୂର୍ବର 'ଝଙ୍କାର'ରେ ବିମ୍ବାଧର ବର୍ମାଙ୍କ ଠାରୁ ଉଦୟନାରାୟଣ ଜେନା, ଶିବ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁ ପ୍ରବୀଣ ଓ ନବୀନ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀଙ୍କ କାରୁକଳା ସେ ସମୟର 'ଝଙ୍କାର' ପାଇଁ ଥିଲା ବେଶ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ । ଏକ ଚିତ୍ତ ଉଲ୍ଲାସକାରୀ ଆଭିମୁଖ୍ୟ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପଚିଶରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ ଚିତ୍ର, ଫଟୋ, ଲିନୋ ଖୋଦେଇ, କାଠ ଖୋଦେଇ ଛବି 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କୀଟଦ୍ରଂଷ୍ଟ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ଚିତ୍ରମାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇଥିଲା । କଳାନୁରାଗୀ ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ଉଦ୍ୟମ କ୍ରମେ ବମ୍ବେ ବିଦ୍ୟାଭବନ ଆନୁକୂଲ୍ୟରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ହେମଲତା ମାନସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗୃହୀତ ଆଠଗଡ଼ର ଜନୈକ ମହିଳାଙ୍କ ସ୍ୱହସ୍ତଅଙ୍କିତ ଚିତ୍ର 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଏଥିରୁ କଳା ପ୍ରତି 'ଝଙ୍କାର'ର ଦୁର୍ବଳତା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଏ ତ ଗଲା କଳାର ବ୍ୟାବହାରିକ ଦିଗର ଉପସ୍ଥାପନା । କଳା ସମ୍ପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ 'ଝଙ୍କାର' ମଧ କଳାର ବିଶେଷତ୍ୱ, ସ୍ୱରୂପ, ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛି । ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ, ଗୋପାଳ କାନୁନଗୋ, ବେଣୁଧର ରାଉତ ଆଦି ଜଣାଶୁଣା ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଳା ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ବେଶ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ । କଳା ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂପୃକ୍ତ ହେତୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଲୋଚନାରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତିର ସ୍ୱାକ୍ଷର ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ । ଗୋପାଳ କାନୁନଗୋଙ୍କ

'ଲଳିତକଳା, ଚିତ୍ରକଳାର ନୂତନ ଯୁଗ', ବିନୋଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ 'ଶିଳ୍ପସ୍ୱାମୀ ବିଦ୍ୟାଧର ବର୍ମା, 'ଆମ ଲୋକକଳାର ରୂପ ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ', ଆଦି ଆଲୋଚନା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ, ତାରିଣୀ ଚରଣ ଦାସ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ବହୁ ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ କଳା ସମ୍ପର୍କିତ ।

ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା

'ପୁସ୍ତକ ସମାଲୋଚନା, 'ଗ୍ରନ୍ଥ ପରିଚୟ', ଶୀର୍ଷକରେ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ବରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମୀକ୍ଷା ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ସୂଚନାତ୍ମକ । ପୁସ୍ତକର ପରିଚୟ, ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ତା'ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଏହି 'ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପୁସ୍ତକ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଇ ନଥିବାରୁ ସାଧାରଣ ପୁସ୍ତକର ସମୀକ୍ଷା ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପ୍ରଥମ ଦଶ ବର୍ଷ ପରେ ଏହି ବିଭାଗ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହେଲା । ପରେ ଏହାର ଦୁର୍ବଳତାର ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇଛି ।

ଊନବିଂଶ ଓ ବିଂଶବର୍ଷ ଝଙ୍କାରରେ 'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଚାର' ଓ 'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଳାସ' ଉଭୟ ଶୀର୍ଷକରେ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ 'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଳାସ'ରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚିନ୍ତନଧର୍ମୀ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମୀକ୍ଷା ସ୍ଥାନରେ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପର୍ଣ୍ଣଜା ପଢ଼ିବା ପରେ (ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ ୧୩/୩) 'ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ଓ ରମାକାନ୍ତ ରଥ' (ନିକୁଞ୍ଜକିଶୋର ନାୟକ ୧୯/୪-୫) 'ମୋ ମନ ଉପରେ 'ନରକିନ୍ନର'ର ପ୍ରଭାବ (ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ, ୧୯/୬), କବି ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ଓ ମାନବିକତା (ନବକିଶୋର ପଣ୍ଡା ୧୯/୮), 'କାଳପୁରୁଷ'ର କାବ୍ୟ ପୁରୁଷ (ହରିହର ମିଶ୍ର ୧୯/୯), 'ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ କ୍ରୀତଦାସର କାବ୍ୟ'(ହରିହର ଦାସ, ୧୯/୧୦), କବି ମହତାବଙ୍କ 'ନନ୍ଦିକା' (ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ, ୧୯/୧୧), ଏ ଯୁଗର ପୁରାଣ 'ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚଂପା' (ଜୀବନାନନ୍ଦ ପାଣି, ୨୦/୮) ଆଦି ସମୀକ୍ଷା ସ୍ମରଣୀୟ । ସ୍ରଷ୍ଟା ପୁରୁଷଙ୍କ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକର ସାମଗ୍ରିକ ବିଚାର ଅଥବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛି ଏଥିରେ । 'ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା' କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ପ୍ରକାର ସମୀକ୍ଷା ବେଶ୍ ନୂତନ ଓ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ । ମାତ୍ର ଦୁଇ ବର୍ଷ 'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଳାସ' ବାହାରିଥିଲେ ହେଁ ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତକୁ ପଥନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିଥିଲା । 'ଗ୍ରନ୍ଥବିଳାସ' ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟର ସମୃଦ୍ଧ ସମାଲୋଚନା ପାଇଁ ଥିଲା ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ।

'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଚାର'ରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ଉପରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଓ ମନନଶୀଳନତାର ଅଭାବ ଯୋଗୁ ସମୀକ୍ଷିତ ପୁସ୍ତକର ଭାବବସ୍ତୁକୁ ସମୀକ୍ଷକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିବାରେ ଅକ୍ଷମ ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ବହୁ ତ୍ରୁଟିବିଚ୍ୟୁତି ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲେ ହେଁ ଉନବିଂଶ ଶତକର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟ ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମୀକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପରେଖ ନେଇଥିଲା ବିଂଶ ଶତକରେ । ବିଶେଷକରି ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ଭୂୟୋବିକାଶ, ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷା ମନୋବୃତ୍ତିର ବୃଦ୍ଧି ଓ ଉନ୍ନତ ବିଚାରଧାରାର ଉନ୍ମେଷ, ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟକୁ ବଳିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟ ବିଭବର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇଛି । ବଳିଷ୍ଠ ସମାଲୋଚନାମାନ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଝଙ୍କାର ସର୍ଜନାତ୍ମକ ପତ୍ରିକା ରୂପେ ଯେତେ ଗ୍ରହଣୀୟ; ସମାଲୋଚନା ଓ ଗବେଷଣା ପତ୍ରିକା ଭାବେ ସେତେ ଆଦରଣୀୟ । ଏହା ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକମାତ୍ର ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ପତ୍ରିକା । ପ୍ରବୀଣ ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କଠାରୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରତିଭା ସମ୍ପନ୍ନ ଯୁବ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଯାଏ ବହୁ ସମାଲୋଚକଙ୍କୁ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଦଶନ୍ଧି ଧରି ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

□□□

ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦ

ସଂପାଦକୀୟ : ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ

ସଂପାଦକୀୟ ହେଉଛି ପତ୍ରପତ୍ରିକା ମନ୍ଦିରର ମୁଖଶାଳା। ସମାଜ ଓ ସମୟ ପ୍ରତି ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଓ ଅଙ୍ଗୀକାର, ଯୁଗରୁଚି ନିମିତ୍ତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ଦେଶ-ଜାତି ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଓ ଏଥିରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ ସଂପାଦକୀୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଭାବବସ୍ତୁ। ବଳିଷ୍ଠ ସଂପାଦକୀୟ ହିଁ ଉନ୍ନତ ପତ୍ରିକାର ନିଦର୍ଶନ। ଏଣୁ ପତ୍ରିକା ରାଜନୈତିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ, ଧର୍ମଭିତ୍ତିକ ବା ସାହିତ୍ୟିକ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ତାର ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ହିଁ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭ। ସମ୍ପାଦକୀୟରୁ ସମ୍ପାଦକଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିମତା, ସମାଜ ଓ ସମୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ପତ୍ରିକାର ପରିଚାଳନା ଦକ୍ଷତାକୁ କଳି ହୁଏ। ସମ୍ପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭ ପାଠକ ଓ ଲେଖକ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗସୂତ୍ର ସ୍ଥାପନ କରେ।

ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଗୁଡିକର ସମ୍ପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭ ସମସାମୟିକ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ଅଭାବବୋଧ, ସାହିତ୍ୟିକ ପରିବେଶରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ବାଦ-ବିସମ୍ବାଦ, ସମାଜ ଓ ସମୟ ପ୍ରତି ସୃଜନକାରୀର ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ, ସାରସ୍ୱତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟରେ ହେଉଥିବା ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷା ସର୍ବୋପରି ସୁସ୍ଥ ପରମ୍ପରାର ସୁରକ୍ଷାକୁ ବିଚାର ଆଲୋଚନାର ପରିସରଭୁକ୍ତ କରେ। ସଂପାଦକଙ୍କ ସମାଜ, ସମୟ ଓ ଜାତି ପ୍ରତି ମୌଳିକ ଚିନ୍ତନ ସମ୍ଭୂତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ଗତିଧାରାକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦିଏ, ପ୍ରାଣଶକ୍ତି ଯୋଗାଏ, ନବ ସ୍ପନ୍ଦନ ତୋଳେ ଏବଂ ଚିନ୍ତାଚେତନା ପାଇଁ ଇନ୍ଧନ ଦିଏ। ସଂପାଦକଙ୍କ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅନୁଭବ ସଂପାଦକୀୟରୁ ବାରି ହୋଇଯାଏ।

ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଇତିହାସ ଉନ୍ମୋଚନ କଲେ ପ୍ରଥମେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ'(୧୮୯୭)ର ସଂପାଦକ ବାଗ୍ମୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ 'ବିବିଧପ୍ରସଙ୍ଗ' ଆମ

ଆଲୋଚନା ଇଲାକାକୁ ଆସିଯାଏ । ଏହି ସ୍ତମ୍ଭରେ ସେ ସାଧାରଣ ସ୍ତରରୁ ଜାତୀୟ ସ୍ତର ଯାଏ ବ୍ୟାପିଥିବା ସମସ୍ୟାଚୟକୁ ଚତୁରତାର ସହ ଯୁକ୍ତି ଛଳରେ ପ୍ରତିପାଦିତ କରି ସେ ସଂପର୍କରେ ନିଜସ୍ୱ ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ନିଜସ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ନବଭାରତ' (୧୯୩୪)ର ସଂପାଦକୀୟ ଥିଲା ଏକ ଦିଗ୍‌ବାରେଣୀ । ଏହା ଥିଲା ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଅର୍ଥନୀତିକ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କୀୟ ଚିନ୍ତାଦ୍ୟୋତକ ନିର୍ଭୀକ ମତାମତ । ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବଂଧୁ କରଙ୍କ ଭାଷାରେ 'ନବଭାରତ' ପ୍ରତିକାରେ ସବୁଠାରୁ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହେଉଥିଲା ଏହାର ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା । ସେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରି ସଂପାଦକୀୟରେ ନିଜର ଦୃଢ଼ମତ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟାରେ ଛୋଟ ବଡ ଚାରିପାଞ୍ଚ ଗୋଟି କିମ୍ବା ତାତୋଽଧିକ ସମସ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ସଂପାଦକୀୟ ଲେଖୁଥିଲେ ।[୧]

ନବଯୁଗ ସାହିତ୍ୟ ସଂସଦର ମୁଖପତ୍ର 'ଆଧୁନିକ' ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭ ଥିଲା ଉନ୍ନତ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପରିପନ୍ଥୀ । ବାସ୍ତବତାର ମାପକାଠିରେ ସମାଜ ଓ ଜୀବନକୁ ପରଖିବା ଥିଲା ସଂପାଦକ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା କୁସଂସ୍କାର ଓ ବଦ୍ଧମୂଳ ଧାରଣାକୁ ଦୂରାଇ ଦେବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଏହି ସଂପାଦକୀୟର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ । "ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ସାଧାରଣ ନୀତି ହେଉଛି ସାପ ମରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବାଡି ଭାଙ୍ଗିବ ନାହିଁ । ସାପ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ସଂପର୍କ ନାହିଁ । ନିଜର ବାଡି ଭାଙ୍ଗିଯାଉ ପଛେ ସାପ ମରୁ । ଏହା ହିଁ ତା'ର ନୀତି । ତାର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ସାପକୁ ମାରିବା । ବାଡି ଉଞ୍ଚେଇ ସାପକୁ ଘଉଡାଇ ଦେଲେ ଖାଲି ହେଲା ନାହିଁ, ସେ ଆଘାତ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ବାଡି ଭାଙ୍ଗୁ ଅବା ରହୁ । ଯେଉଁ ସବୁ ବଦ୍ଧମୂଳ ଧାରଣା ଓ ସଂସ୍କାର ମାନବ ସମାଜ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଛି ତାହାରି ମୂଳରେ ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଆଘାତ ।"[୨]

'ଶଙ୍ଖ' (୧୯୪୫) ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍କୃତି ସଂପର୍କିତ ନିର୍ଭୀକ ସଂପାଦକୀୟ ଏକଦା ଚହଳ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ବେଳେ 'ଚତୁରଙ୍ଗ' (୧୯୪୬)ର ସଂପାଦକୀୟ କଳା, ସଂସ୍କୃତି, ନୃତ୍ୟ,

---

୧. କର, ଡଃ ବାଉରୀବଂଧୁ - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ୧୯୮୯ - ପୃ - ୨୯୪

୨. ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସ୍ୱର୍ଗତ ଭଗବତୀ ଚରଣ - ଆଧୁନିକ - ୧ମ ବର୍ଷ, ୧ମ ସଂଖ୍ୟା, ମଇ, ୧୯୩୬ ।

ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି କଥାକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସଂପାଦକଙ୍କ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସମାଜକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଓଡିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା ।

ଯେଉଁ କେତେକ ବଳିଷ୍ଠ ସଂପାଦକୀୟ ସଂପର୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ସୂଚନା ଦିଆଗଲା ତାହା ଥିଲା ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବର କଥା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଓଡିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରମୁଖ ପତ୍ରିକାଟି ତାର ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭର ମନ୍ତବ୍ୟ,ମତାମତ, ଟୀକା ଟିପ୍‌ପଣୀରେ ସାହିତ୍ୟପ୍ରେମୀ, ପୃଷ୍ଠପୋଷକ, ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇଥିଲା ତାହା ହେଉଛି ଝଙ୍କାର । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ସଂପାଦକଗଣ ସ୍ୱୀୟ ଚିନ୍ତାଚେତନାରେ ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ଏକ ବତୀଘରରେ ପରିଣତ କରିଛନ୍ତି । ବିଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଧରି ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜର ନିରପେକ୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ପରିଚୟ ଦେଇଛି । ଓଡିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣବିଭାକୁ ଝଙ୍କାର-ସଂପାଦକୀୟ ଦର୍ପଣ ପ୍ରତିଫଳିତ କରାଇପାରିଛି । ଜିଜ୍ଞାସୁ ପାଠକ ନିକଟରେ ସମସ୍ୟା ଥୋଇଛି, ଦେଖାଇ ଦେଇଛି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ମାର୍ଗ । ସମସ୍ତ ଚିନ୍ତା ଚେତନା, ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ତ ସମାନ ନୁହେଁ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆସନ୍ତୁ ବିଚାର କରିବା ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକଗଣଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନର ଦୀପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତି ।

୧୯୪୯ ଏପ୍ରିଲ ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ସତ ମାତ୍ର ଏହାର ସଂପାଦକୀୟ ଶିରୋନାମାରେ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଷଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା ଅର୍ଥାତ ୧୯୪୯ ମସିହା ସେପ୍‌ଟେମ୍ବର ମାସରୁ । ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଦେବାକୁ ଯାଇ ଡକ୍ଟର ମହତାବ ଲେଖିଥିଲେ, ଆମ୍ଭେମାନେ ରାଜନୀତି ସହ ଏପରି ଜଡିତ ଯେ, କୌଣସି ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଗଲେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୈତିକ ମତ ସେଥିରେ ରହିଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଅଛି । ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ନିରପେକ୍ଷ ଆଲୋଚନା କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ରାଜନୀତି ପ୍ରଭାବିତ ବୋଲି ସନ୍ଦେହ ଜନ୍ମିବାର ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି । ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ସାଧନ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ରାଜନୀତି ବା ତତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସନ୍ଦେହର ପାଖ ମାଡିବାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଚାହୁଁନାହୁଁ । ଝଙ୍କାର ବିଶୁଦ୍ଧ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ, କୌଣସି ବିଷୟ ବା ନୀତିର ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।[୩] ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ଏହି ଉକ୍ତି ସହିତ ଏ ଆଲୋଚକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକମତ ନୁହେଁ । କାରଣ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ

୩. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ (ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସଂକଳନ, ୧ମ ଭାଗ) - ୧୯୯୪, ପୃ - ୧

ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭ ପ୍ରକାଶ ହୋଇ ନଥିଲେ ବି ହେଁ 'ସାମୟିକୀ'[୪] ଶୀର୍ଷକରେ ପ୍ରକାଶିତ ରଚନା ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ ରଚନାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇବା ପାଇଁ ହକ୍‌ଦାର। ସଂପାଦକୀୟଟି ଯେ କେବଳ ସଂପାଦକୀୟ ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ଏପରି କିଛି ଯୁକ୍ତି ନାହିଁ। ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶିତ ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଚତୁରଙ୍ଗ' (୧୯୪୭) ରେ ସଂପାଦକୀୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି 'ଯୁଗଧାରା' ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରକାଶ ହେଉଥିବା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ରହିଛି। ସାମୟିକୀରେ ସ୍ଥାନିତ ଆଲୋଚନା ସଂପାଦକୀୟ ମନ୍ତବ୍ୟଠାରୁ କୌଣସି ଗୁଣରେ ନ୍ୟୂନ ନୁହେଁ।

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ହିଁ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାର ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ। ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସଙ୍କ ବଳିଷ୍ଠ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ନବଭାରତ' (୧୯୩୪)ର ଚିନ୍ତା ଉଦ୍ରେକକାରୀ ସଂପାଦକୀୟର ସମଧର୍ମୀ ଥିଲା ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ପ୍ରଜ୍ଞା ପରିପୁଷ୍ଟ ସଂପାଦକୀୟ। ବିମଳ ବିଶାଳ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ତଥା ଗଭୀର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଜନିତ ଅନୁଶୀଳନ ଏହାକୁ ମନଛୁଆଁ କରିପାରିଥିଲା।

ସାହିତ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଦିଗ ଓ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକାକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ଡଃ ମହତାବ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛନ୍ତି। ସେ ଅନୁସାରେ ପତ୍ରିକାଟିର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥିରୀକୃତ କରିଥିଲେ। ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବା ହିଁ ତାଙ୍କର ସଂପାଦକୀୟ ମନ୍ତବ୍ୟରେ ଥିଲା ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ। ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନର ସ୍ୱରୂପ ସଂପାଦକୀୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଏ।

ଡଃ ମହତାବ ଥିଲେ ଅନୁଭବୀ ଓ ଦୂରଦ୍ରଷ୍ଟା। ତାଙ୍କରହୃଦବୋଧ ହୋଇଥିଲା ଯେ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗୁଳିମେୟ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ନେଇ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ରୋତକୁ କେତେଦିନ ବା ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ, ଚଳଚଂଚଳ କରି ରଖିହେବ? ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗର ମୂଳଭିତ୍ତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯିବା ପାଇଁ ଯୁବଶକ୍ତିକୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ। ସେଥିପାଇଁ ରାଜନୈତିକ ସଂଗଠନ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜାଗରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଯୁବ ପ୍ରତିଭାକୁ ଆବିଷ୍କାର ତଥା ତାର ବିନିଯୋଗ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ସେ। ଯୁବ ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶରେ ସୁସ୍ଥ ସମାଜ ଗଠନ ସମ୍ଭବ ବୋଲି ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମିଥିଲା। ଏଣୁ ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ଥିଲେ ଯୁବ ପ୍ରତିଭାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ। ପ୍ରବୀଣମାନଙ୍କ ସହ ନବାଗତମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ଓଡ଼ିଶାର ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରବାହକୁ

୪. ପରିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ଉନ୍ମେଷମୁଖୀ କରାଇବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଅନେକତ୍ର ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ। ନବୀନ ଲେଖକଙ୍କ ଲେଖା ଭିତରେ ନିଜ ଲେଖାକୁ ଦେଖି ଅନ୍ୟଥା ବିଚାର କରୁଥିବା ପ୍ରବୀଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଡଃ ମହତାବ ଏକଦା ଲେଖିଥିଲେ, ''ଯଦି ନବୀନ ଲେଖକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଧାଡି ଦେବା ପାଇଁ କାହାରି ଅନିଚ୍ଛା ଥାଏ, ତେବେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନାଚାର। ସାହିତ୍ୟ କାହାରିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ, ସେ ତାର ଗତି କରିଯିବ, କେହି ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଉ ବା ନଦେଉ।''[5] ଝଙ୍କାର ତୁଲ୍ୟ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ସଂପାଦକତ୍ୱରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଆଧୁନିକ ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ପ୍ରତି ଆସ୍ଥାବାନ ଥିବା ତା'ର ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟରୁ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ - ''ଜଗତର ସବୁ ଅଂଶରେ ଏକ ତୁମୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଭାସ ମିଳୁଛି ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାମ ସ୍ଥଳରେ ଯେପରି ବିବିଧ ଉପାୟରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଛି। ଓଡ଼ିଶାରେ ଆଧୁନିକର ଆବିର୍ଭାବ ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଥମିକ ଉପାୟର ଚିହ୍ନମାତ୍ର। ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆହ୍ୱାନ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଯୁବପ୍ରାଣକୁ ଚଂଚଳ କରିଛି, ଆଧୁନିକ ତାହାର ନିଦର୍ଶନ।''[6] ଝଙ୍କାର ତତ୍କାଳୀନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ଉତ୍କର୍ଷ ଆଜି ଅନୁଭବ କରାଯାଏ। ସେ କାଳର ତଥାକଥିତ ନବୀନ ଲେଖକ ଆଜି ସର୍ବଭାରତୀୟ ଓ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ତରରେ ବହୁ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାରୀ। ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାର ଅଭାବ ଥିଲେ ହୁଏତ ସେମାନେ ବିଲୀନ ହୋଇଆନ୍ତେ, ମାତ୍ର କର୍ଣ୍ଣଧାର ପୁରୋଗାମୀ ହେଲେ ଏପରି ସମ୍ଭାବନା ରହେ ନାହିଁ। ଡଃ ମହତାବ ତା'ର ନିଦର୍ଶନ।

ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଉପରେ ସମାନ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ ଡକ୍ଟର ମହତାବ। ସେଥିପାଇଁ 'ଝଙ୍କାର' ସଂପାଦକୀୟରେ ସେ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ, ଗଣ ସାହିତ୍ୟ, ପ୍ରାଦେଶିକ ସାହିତ୍ୟ, ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ, ଭକ୍ତ ଜୀବନୀ, ଡାଫିନୀ ସାହିତ୍ୟ, ପ୍ରଚାର ସାହିତ୍ୟ, କୁଇ ସାହିତ୍ୟ, ସ୍ଥାୟୀ ସାହିତ୍ୟ ଆଦି ଶୀର୍ଷକରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଭକ୍ତ କରି ତାର ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ପ୍ରଭାବ ସଂପର୍କରେ ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ଓ ଯାହାର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଦେଶ କାଳ ସ୍ଥାନ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସର୍ବତ୍ର ସମାନ।

ସାହିତ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ହେବା ଉଚିତ, ସେ ସଂପର୍କରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ମୌଳିକ ଆଲୋଚନା 'ଝଙ୍କାର' ସଂପାଦକୀୟ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ। ଆଲୋଚନାଗୁଡ଼ିକ ମୌଳିକ ତଥା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। 'ସାହିତ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ', 'ସାହିତ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ', 'ଲେଖା କାହିଁକି ?' 'ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ' ଆଦି ଶୀର୍ଷକରେ ସାହିତ୍ୟର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓ

---

୫. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ (ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ, ୧ମ ଭାଗ) ୧୯୯୪, ପୃ - ୫

୬. ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଭଗବତୀ ଚରଣ, ଆଧୁନିକ (୧ମ ବର୍ଷ ୧ମ ସଂଖ୍ୟା) ମଇ ୧୯୩୪

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସ୍ରଷ୍ଟାର ସୃଷ୍ଟିକରିବା ପ୍ରୟାସ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟରୁ କିଛି ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇପାରେ ।

୧ ।। ନିଜ ମନ ଭିତରେ ଘୂରି ବୁଲୁଥିବା ଚିନ୍ତାକୁ ଏକାଠି କରିବାରେ ହିଁ ଲେଖକର ଆନନ୍ଦ। ଏଇଥିପାଇଁ ଲେଖକ ଲେଖେ; ଉପାର୍ଜନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା , ଅର୍ଜନ ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ହେଉ କି ନ ହେଉ ।[୭]

୨ ।। ସୃଷ୍ଟିର ବିଡମ୍ବନା ଏହି ଯେ ମନୁଷ୍ୟର ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ ସବୁ ଯୁଗରେ ସବୁ ସମୟରେ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ । ମନୁଷ୍ୟର ଆକ୍ରମଣରୁ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସାହିତ୍ୟ ଧର୍ମ ବୋଲି ମୋର ମନେ ହୁଏ ।[୮]

୩ ।। ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜରେ ଯେଉଁ ଅନାଚାର ଓ ଧର୍ମର ଗ୍ଳାନି ଘଟିଛି, ସେଥିରେ ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ବୀଣାରେ, ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ସ୍ତୁତିଗାନ ଆବଶ୍ୟକ । ସାରା ସମାଜ ଉଲଗ୍ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ପଚାରିବାକୁ ହେବ, କହିବାକୁ ହେବ ବସ୍ତ୍ର କାହିଁ ? ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କର ।[୯]

୪ ।। ଇତିହାସ ଆଲୋଚନା କଲେ ଜଣାଯାଏ, ସାହିତ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ବିପ୍ଳବ ଘଟାଇଛି, ରାଜତନ୍ତ୍ର ଲୋପ କରିଛି ପରାଧୀନ ଦୂର କରି । ସେ ସାହିତ୍ୟ ସବୁ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ଜଣାଯିବ; ଦୃଢ଼ ଲେଖନୀ, ନିର୍ଭୀକତାର ବାଣୀ ହେଉଛି ସେ ସବୁର ଆଧାର ।[୧୦]

୫ ।। ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ, ସେହି ହେଉଛି ବଳିଷ୍ଠ ।[୧୧]

ଇତିହାସ, ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଧର୍ମ ସହ ସାହିତ୍ୟର ନିବିଡ ସଂପର୍କର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଓ ତା'ର ତର୍ଜମା ସଂପାଦକୀୟର ବହୁସ୍ଥାନରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ । 'ବ୍ୟକ୍ତି, ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ସାହିତ୍ୟ', 'ସାହିତ୍ୟ ଓ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ', 'ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ', 'ଧର୍ମ ଓ ସାହିତ୍ୟ', 'ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ', 'ସାହିତ୍ୟ ଓ ଦରିଦ୍ରତା' ଇତ୍ୟାଦି ଶୀର୍ଷକ ଆଲୋଚନାରେ ସାହିତ୍ୟର ବ୍ୟାପକ ଭୂମିକାକୁ କେବଳ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ନାହିଁ; ପରନ୍ତୁ ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ ସ୍ତରରେ ସାହିତ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନକାରୀ ଶକ୍ତିର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ଆମେ ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ବିଜ୍ଞାନ ଆଦିକୁ ସାହିତ୍ୟ ଠାରୁ

୭. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଭାଗ, ୧୯୯୪, ପୃ - ୫,
୮. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଭାଗ, ୧୯୯୪, ଲେଖ କାହିଁକି ପୃ - ୩୨୩
୯. ତତ୍ରୈବ - ଲେଖକର ଅନ୍ତର୍ନିରୀକ୍ଷା, ପୃ - ୨୪୦
୧୦. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୩ୟ ଭାଗ, ୧୯୯୪ - ସାହିତ୍ୟର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପୃ - ୧୦୩
୧୧. ତତ୍ରୈବ - ସାହିତ୍ୟର ଶକ୍ତି ଅଛି କି ? ପୃ - ୨୩୧

ଭିନ୍ନ ବିଭବ ରୂପେ ବିଚାର କରୁଥିଲା ବେଳେ ଡଃ ମହତାବ ଏହାକୁ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଅଙ୍ଗ ରୂପେ ବିଚାର କରୁଥିଲେ। ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଥନୀତିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ରାଜନୀତିକ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲେ ଝଙ୍କାର ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ର ହୋଇପାରିବ କି ? - ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ସେ କହିଥିଲେ, ''ଅତୀତରେ ବହୁ ଅର୍ଥନୀତିକ, ରାଜନୀତିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଡକ୍ଟର ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ, ଡକ୍ଟର ବସନ୍ତ କୁମାର ବେଉରା, ଡକ୍ଟର ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଦାସ ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ ୧୯୫୦ ମସିହା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରବନ୍ଧ ଝଙ୍କାରରେ ଲେଖିଛନ୍ତି। କେହି କେବେ ଏ ବିଷୟରେ ଆପତ୍ତି କରିନାହିଁ। ଝଙ୍କାରର ସାହିତ୍ୟିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ଏହା କୌଣସି ଆଞ୍ଚ ଆଣି ନାହିଁ। ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥନୀତି ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାଧନାରତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ଦିଗ ରହିଛି। ସେ ଦିଗକୁ ସେମାନେ ସମୃଦ୍ଧ କଲେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ହେବ ।''[୧୨]

ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳଉତ୍ସ ଶିକ୍ଷା। ଏଣୁ ଶିକ୍ଷାର ବିସ୍ତାର, ଶିକ୍ଷାସଙ୍କଟର ସମାଧାନ, ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସଂସ୍କାରକୁ ଆଖିରେ ରଖି ସେ 'ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିସର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ', 'ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କାର', 'ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ', 'ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଓଡିଆ ଶିକ୍ଷା' ଆଦି ଶୀର୍ଷକରେ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ। ଏହି ଆଲୋଚନାରେ ଶିକ୍ଷା - କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ତ୍ରୁଟି କେବଳ ଦର୍ଶାଯାଇ ନାହିଁ, ତ୍ରୁଟିଗୁଡିକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ବହୁମୂଲ୍ୟ ପରାମର୍ଶ ମଧ୍ୟ ରହିଛି।

ସରଳ ନିରାଡମ୍ବର ଆନନ୍ଦମୟ ଗ୍ରାମ୍ୟଜୀବନ ପ୍ରତି ସାହିତ୍ୟର ମମତାବୋଧ କ୍ରମଶଃ ହ୍ରାସ ପାଇଛି। ଦେଶର ଅଶାନ୍ତି ମୂଳରେ ତୀବ୍ର ଅଶାନ୍ତ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ। ''ଗ୍ରାମକୁ ଶାନ୍ତିମୟ କରି ନ ପାରିଲେ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତି ରହିପାରିବ ନାହିଁ। ଗ୍ରାମକୁ ନ୍ୟାୟ ବିଚାରରେ ପରିଚାଳିତ କରିବା ଉଚିତ। ସରକାରୀ ଆଇନର ପ୍ରବେଶ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନରେ ଅଶାନ୍ତି ଘଟାଇଛି ।''[୧୩] ଉକ୍ତ ମନ୍ତବ୍ୟଟି ବାସ୍ତବ ଓ ଅନୁଭୂତିସିଦ୍ଧ। ଗ୍ରାମ୍ୟଜୀବନକୁ ଆନନ୍ଦମୁଖର କରିବା ପାଇଁ ସେ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ ନ୍ୟାୟବିଚାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି। ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟ ପୃଷ୍ଠାମାନଙ୍କରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମସ୍ୟା, ଗାଁ ଗହଳିରେ ବସବାସ

---

୧୨. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ - ୩୮ ବର୍ଷ, ୯ମ ସଂଖ୍ୟା, ଡିସେମ୍ବର ୧୯୮୬।

୧୩. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଭାଗ, ୧୯୯୪, ଗାଁ ଗହଳ - ପୃ -୧୭

କରୁଥିବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣ ମାନର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ତାଙ୍କର ମତାମତ ପ୍ରଶଂସାର୍ହ ।

ବରେଣ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ କବିମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ 'ପ୍ରତିଭା ପୂଜା' ଶୀର୍ଷକ ସଂପାଦକୀୟରେ କୃତ୍ତିବାସ, ସାରଳାଦାସ, ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ, ଜଳନ୍ଧର ଦେବ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ, ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଂଜଙ୍କ ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିଭାର ଦିଗ, ସେମାନଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଓ ମହାପ୍ରୟାଣ ଦିବସ ପାଳନର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଆଲୋଚନା କରି କହିଛନ୍ତି, ''ପ୍ରାଚୀନ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ସ୍ମୃତିପୂଜାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ ହେବ ।[୧୪] ପ୍ରତିଭା ପୂଜାକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିବା ଏହି ସୁପୁରୁଷ ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ ଆଦିଙ୍କ ସାଧନା ଓ ସିଦ୍ଧି ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ 'ମାଟିର ମଣିଷ' ଓ 'ପରକଲମ' ଆଦି ସାରସ୍ୱତ କୃତି ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି । ଭାଷା-ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଯଶଲାଭ କରିଥିବା ବରେଣ୍ୟ ବରପୁତ୍ରଙ୍କ ବିଷୟରେ ଡଃ ମୂଲକ୍‌ରାଜ ଆନନ୍ଦ, ଅର୍ନେଷ୍ଟ, ହେମିଙ୍ଗୱେ, ଜେମ୍‌ସ ହିଲ୍‌ଟନ, ଅଧ୍ୟାପକ ସୁବ୍‌ବା ରାଓ, ବିଶ୍ୱକବି ରବୀନ୍ଦ୍ର, ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଡଃ ଆଇନ୍‌ଷ୍ଟାଇନ, ସୁନନ୍ଦା ପଟ୍ଟନାୟକ, ସେକ୍‌ସପିୟର ଜନ୍ମବାସର, ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀ ଶୀର୍ଷକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଯେ କେତେ ବ୍ୟାପକ, ଅନୁଶୀଳନ ଯେ କେତେ ଗଭୀର ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର କଥା ।

ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା ପ୍ରତି ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧା ହେତୁ ନୃତ୍ୟ, କଳା, ସ୍ଥାପତ୍ୟ, ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ସଂପର୍କରେ ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନ ମତ 'ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବ', 'ଉତ୍ସବ ଓ ସଂସ୍କୃତି', 'ଖୋଲାଯାତ୍ରା' ଆଦି ଆଲୋଚନାରେ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରୁଥିବା ଅନୁଷ୍ଠାନ (ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ ସହଯୋଗ ସମିତି, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ, ପ୍ରବାସୀବଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ, ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ମାରକୀ ନିଧି, ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ସଂଗୀତ ନୃତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର କଳାମଣ୍ଡପ) ଆଦି ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେ ସର୍ବଦା ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ । ଏଣୁ ପଡୋଶୀ ରାଜ୍ୟ ଓ ବିଦେଶର ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡିକ କିପରି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ଦର୍ଶାଇ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ

୧୪. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଭାଗ, ୧୯୯୪, ଭଞ୍ଜ ଜୟନ୍ତୀ, - ପୃ -୨୨୭

ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସଂପ୍ରସାରଣ ପାଇଁ ଲେଖାଗୁଡିକରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ସଂପାଦକୀୟ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଡଃ ମହତାବ ନିଜର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜ୍ଞାପନ ସହ ଏହାର ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକମାନଙ୍କୁ ନିଜର ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ 'ଲେଖକଙ୍କ ପ୍ରତି', 'ଅସୁସ୍ଥ ମନୋବୃତ୍ତି', 'ପ୍ରଣିଧାନର ବିଷୟ', 'ରୁଚିର ଦୋଷ', 'ଗବେଷଣା ବିଷୟରେ ପଦେ', 'କବିଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ' ପ୍ରଭୃତି ଶୀର୍ଷକ ଆଲୋଚନାରେ । ସୃଜନାତ୍ମକ ରଚନା ସହିତ ଗବେଷଣା ଆଦି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁସ୍ଥ ପରଂପରା ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଆଲୋଚନାରେ ପରାମର୍ଶ ତାଙ୍କ ନିଷ୍ଠାପର ଉଦ୍ୟମର ପରିଚୟ ଦିଏ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ତରୁଣ ପ୍ରାବଂଧିକ ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସଙ୍କ ଉପରେ ଲିଖିତ ପ୍ରବଂଧକୁ ପ୍ରବଂଧ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ନକରି ସଂପାଦକୀୟରେ ସଂଯୋଜିତ କରିବା ଉଚିତ ବୋଲି ସଚେତନ କରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଝଙ୍କାର ୧୯୫୫ ଜୁଲାଇର ସଂପାଦକୀୟରେ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ଓ ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ ଭିତରେ ଏକ ସାଧାରଣ ପ୍ରଚଳିତ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନେଇ ଯେଉଁ ମତଦ୍ୱୈଧ ରହିଥିଲା ଡଃ ମହତାବ ହିଁ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକ ଉଦ୍ଧାର କରି ଏହାର ସମାଧାନ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ସୁଯୋଗ୍ୟ ସଂପାଦକର ଭୂମିକା ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭାଷାର ଉନ୍ନତି ଓ ପରିମାର୍ଜିତ ପାଇଁ କେତେ ଯେ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଏଥିରୁ ବୁଝାପଡେ । ଝଙ୍କାରର ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା ୩୫୩-୩୫୬ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ପଣ୍ଡିତ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ 'ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଚୋଡଗଙ୍ଗଙ୍କ ଶିଳାଲିପି' ପ୍ରତି ଅଧ୍ୟାପକ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ମହତାବଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ 'ଥ୍ରୀ ଟେମ୍ପଲ ଇନ୍‌ସକ୍ରିପ୍‌ସନ ଫ୍ରମ୍ ଭୁବନେଶ୍ୱର' ଶୀର୍ଷକ ଲେଖାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଦାସ ନିଜର ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଥିବାର ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ । ଏହା ଉପରେ ୫ମ ବର୍ଷ ୯ମ ସଂଖ୍ୟା ସଂପାଦକୀୟରେ ଡଃ ମହତାବ ଲେଖିଥିଲେ, ''ଓଡ଼ିଶା ହିଷ୍ଟୋରିକାଲ ରିସର୍ଚ୍ଚ ଜର୍ଣ୍ଣାଲ'ଟି ପଢ଼ିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗବେଷକର ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ । ଏଣୁ ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରହିନାହିଁ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇବା ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଏଠାରେ ସଂପାଦକୀୟ ହିସାବରେ ଆମେ ମଧ୍ୟ ତ୍ରୁଟି ସ୍ୱୀକାର କରୁଛୁଁ ଯେ ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରକାଶ ପୂର୍ବରୁ ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରକାଶିତ ପୂର୍ବ ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରତି ଆମେ ପାଠକମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ ସେଥିପାଇଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୁଃଖିତ । ମାତ୍ର ପରେ ୫ ବର୍ଷ ୧୦ମ ସଂଖ୍ୟାରେ ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଜ ପ୍ରବନ୍ଧର ମୌଳିକତାକୁ ଦର୍ଶାଇ ଲିଖିତ ପତ୍ରକୁ ଝଙ୍କାର (୫ମ ବର୍ଷ, ୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟା) ରେ ସ୍ଥାନିତ କରିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏହି କଥାରୁ

ବିଚାରକୁ ନେଇ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଡଃ ମହତାବ ଯେ କେତେ ଉଦାର ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ। ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନିତ ରଚନାର ତ୍ରୁଟି ଦର୍ଶାଇ ଯେଉଁସବୁ ପତ୍ର ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସୁଥିଲା ତାହାର ଆଲୋଚନା ସେ ସମ୍ପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ କରୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ।

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତଥା ଲୋକପ୍ରିୟତା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସେ ପାଠକଙ୍କ ପାଖରୁ ଆସୁଥିବା ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ସମନ୍ୱିତ ଚିଠିପତ୍ରର ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାକୁ ଭୁଲିଯାଇ ନଥିଲେ। ପୂର୍ବ ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନାର ତର୍ଜମା କରି ସେ ପାଠକମାନଙ୍କ ଅବଧାରଣାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିଲେ। ଏପରିକି ଲେଖକମାନଙ୍କ ଉପରେ କାହାର ପ୍ରଭାବ ବା କେଉଁଠୁ କିଏ ଚୋରୀ କରିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡିକୁ ଡଃ ମହତାବ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରିଥିବା ଦେଖାଯାଏ।

ଆମ ସମାଜର ଜନଜୀବନ ଧର୍ମ ସହ ଓତପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡିତ। ଏହାକୁ ଡଃ ମହତାବ ବେଶ୍ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଥିଲେ। ଏଣୁ ଧର୍ମ ଓ ଧାର୍ମିକ ପରଂପରା ସର୍ମ୍ପକରେ ବହୁ ଆଲୋଚନା ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ କରାଯାଇଥିଲା। ଏହି ଆଲୋଚନାଗୁଡିକର ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ବେଦ, ଉପନିଷଦ, ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀ, ରଘୁବଂଶ, ମହାଭାରତ ଆଦିରୁ ଶ୍ଳୋକ ସନ୍ନିବେଶିତ କରାଯାଇଛି। 'ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଯୁଗର ଆରମ୍ଭ', 'ଶ୍ରୀଦୁର୍ଗାପୂଜା', 'ଶକ୍ତି ଆବାହନ', 'ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ', 'ଦର୍ଶନ ଓ ଆଚରଣ', 'ଭାରତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା', 'ଜଗନ୍ନାଥ ବର୍ତ୍ତମାନ ବସ୍ତୁତଃ ଜଗତରନାଥ' ଶୀର୍ଷକ ଆଲୋଚନା ଯେପରି ତଥ୍ୟନିଷ୍ଠ ସେହିପରି ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ। 'ଗ୍ରୀକ୍ ଦର୍ଶନ ଉପରେ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ପ୍ରଭାବ ଉପନିଷଦରୁ ପ୍ଲେଟୋଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମାର ବିଜୟ ଯାତ୍ରା' ଶୀର୍ଷକ ଆଲୋଚନାରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର 'ଡିଉକ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଅଧ୍ୟାପକ ଟିମୋଥି ଜେ. ଲେପେଂଭିସ୍‌ଙ୍କ ଏ ସଂପର୍କୀୟ ପୁସ୍ତକର ସମୀକ୍ଷାତ୍ମକ ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା।

ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକ ଭାବେ ଡଃ ମହତାବ ଓଡ଼ିଶାରେ ନୂତନ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ପତ୍ରପତ୍ରିକାର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରି ସେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଲେଖା ଉପରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବାର ପ୍ରମାଣ ସଂପାଦକୀୟ ପୃଷ୍ଠାରୁ ମିଳେ।'ସାଂପ୍ରତିକ', 'ପୋଏଟ୍ରି ଟାଇମ୍‌ସ', 'ଏଷଣା' ଆଦି ପତ୍ରିକାର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣାଦେଇ ଆଗେଇ ଯିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ କରିଅଛନ୍ତି। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗୁଣାତ୍ମକ ବିକାଶରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରତି 'ଝଙ୍କାର'ର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସ୍ପଷ୍ଟକରି ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି, ''କ୍ରମେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗୁଣାତ୍ମକ ବିକାଶ ସାଧିତ ହେଉଛି। ଫଳରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଉଚ୍ଚଧରଣର ଏକାଧିକ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଛି। ଝଙ୍କାର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି। ଝଙ୍କାର

କାହାରିକୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ମନେ କରୁନାହିଁ। ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉନ୍ନତିରେ ଆନନ୍ଦ ଓ ଗର୍ବ କରିବା ହେଉଛି 'ଝଙ୍କାର'ର ଧର୍ମ ।"[୧୫] ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଈର୍ଷା ବା ବିଦ୍ୱେଷ ରଖି କୌଣସି ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଲେଖାକୁ ସେ ବିରୋଧ କରିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନଥିଲେ। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ମାନସିକ ରିପୁମୁକ୍ତ ହେଲେ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସମ୍ଭବ - ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କର ମତ।

ଦୀର୍ଘ ୩୬ ବର୍ଷ (୧୯୪୯-୧୯୮୪)ର ଝଙ୍କାର ସଂପାଦନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ସବୁ ବିଚାରଧାରା ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ। ଏହି କାଳରେ ଝଙ୍କାର ଥିଲା ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାର ବାର୍ତ୍ତାବହ। ବଡଭାଇ ପରି ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣାଦାତା। ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ପତ୍ରିକା ବା ଲେଖକଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବାରେ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଅଗ୍ରଦୂତ। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଇତିହାସରେ ଏପରି କୃତିତ୍ୱ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପତ୍ରିକାକୁ ଏଯାଏ ମିଳିନାହିଁ। "୩୬ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଯେତେ ସଂପାଦକୀୟ ଲେଖିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ସାହିତ୍ୟିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଓ ଅନୁଶୀଳନ, କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିଚାର ଓ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମୁଖ୍ୟତଃ କେବଳ ଓଡ଼ିଶା ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ, ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସାରସ୍ୱତ ଅଙ୍ଗନ ଯାଏ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଛି ସେ ପରିସର ।"[୧୬] ବାସ୍ତବିକ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସାହିତ୍ୟିକ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ସମସ୍ୟା, ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଉନ୍ନୟନ ତଥା ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟାପାର ସଂପର୍କରେ ଡଃ ମହତାବ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଝଙ୍କାରକୁ ଅନନ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେଇଛି। ଏଥିପାଇଁ ନିରପେକ୍ଷତା, ସତ୍ୟନିଷ୍ଠା, ଦିଗଦର୍ଶନ ଓ ଆଭିଜାତ୍ୟର ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ଝଙ୍କାର ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛି।

ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଝଙ୍କାର ହାସଲ କରିଥିବା ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଫଳତାକୁ ଡଃ ମହତାବ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନଥିଲେ। ତାଙ୍କର ସଂପାଦକୀୟ ମନ୍ତବ୍ୟରେ ଏହି ମନୋଭାବ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ। ୧୯୬୧ ଅଗଷ୍ଟ ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟରେ ସେ କହିଥିଲେ, "ଖ୍ରୀ ୧୯୪୯ରେ ଝଙ୍କାର ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା, ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟିକ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ତୁଳନା କଲେ ସହଜରେ ଜଣାଯିବ ଝଙ୍କାର କିଛି ସଫଳତା ଅର୍ଜନ କରିଛି କି ନାହିଁ। ମୋର ମନେହୁଏ, ଗତ ତେର ବର୍ଷର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ତୋଷ ତଥା ଗର୍ବ କରିବା ପାଇଁ ଏ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର କାରଣ ଅଛି। କିନ୍ତୁ ସେଇଠି

୧୫. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୩ୟ ଭାଗ, (୧୯୯୪) - ପୃ -୬୧

୧୬. ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ, ୧ମ ଭାଗ, (୧୯୯୪), ଦୁଇ ପଦକ

ଅଟକି ଗଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ।'' ଉନ୍ନତି ଓ ବିକାଶ ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରବାହ। କୌଣସି କାଳରେ ତାହା ସ୍ତବ୍ଧ ହେଲେ ଗତିହୀନ ବୋଲି କୁହାଯିବ। ଅସନ୍ତୋଷର ପାଦ ଆଗେଇ ଯାଏ। ସନ୍ତୋଷର ପାଦ ସର୍ବଦା ବନ୍ଧା। ଏପରି ଚିନ୍ତାଧାରା ଝଙ୍କାର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇଥିଲା।

ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟଗୁଡିକର ରଚନାଶୈଳୀ ସରଳ, ସାବଲୀଳ ଓ ଅନୁଭବସିଦ୍ଧ। କଥିତ ଶବ୍ଦ ସହିତ, ତତ୍‌ସମ ଓ ତଦ୍‌ଭବ ଶବ୍ଦାବଳୀର ପ୍ରୟୋଗ ତାଙ୍କ ଲେଖାକୁ ରସମୟ କରିଛି। ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଓ ସଂସ୍କୃତ କାବ୍ୟରୁ ଶ୍ଳୋକମାନ ଉଦ୍ଧାର କରିଛନ୍ତି ସେ ଆଲୋଚନାକୁ ପ୍ରାଣବନ୍ତ ଓ ଯୁକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାପାଇଁ। ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ବେଶ୍ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ଭାବ ସରଳ। ଅଧିକାଂଶ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଏକାଧିକ ବିଷୟ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ। ଏହାର ଅନ୍ୟତମ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ସର୍ବକାଳୀକ ଆବେଦନ। ଏହି ସର୍ବକାଳୀକ ଆବେଦନ ହେତୁ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ପୁରାତନ ସଂପାଦକୀୟଗୁଡିକୁ ପୁନଶ୍ଚ ୨୭ ବର୍ଷ ୧୦ମ ସଂଖ୍ୟା (ଜାନୁୟାରୀ - ୧୯୭୬) ଠାରୁ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଅତୀତ ପୃଷ୍ଠାରୁ ସ୍ମୃତିଚାରଣ ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଛି। ତାଙ୍କର କେତେକ ଆଲୋଚନା ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଶୈଳୀରେ ରଚିତ। 'ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟ ନୀତି ସଂପର୍କୀୟ ସୂଚନା' ଶୀର୍ଷକ ତାଙ୍କର ଶେଷ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ଛଅଗୋଟି ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସମ୍ବଳିତ ଏକ ଅନନ୍ୟ ରଚନା। ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ, ଅନୁଚିନ୍ତନଧର୍ମୀ ଟିପ୍‌ପଣୀ, ମନ୍ତବ୍ୟ ଓ ମତାମତ, ଉତ୍‌ଥାପିତ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତରମୂଳକ ଲେଖା ମାଧ୍ୟମରେ ତାଙ୍କର ଅଦମ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା ଆଡ଼ି ବିଡ଼ଳ। ଏହି ସୂକ୍ଷ୍ମ ବିଚାରଧାରା ସଂପନ୍ନ ସଂପାଦକୀୟ ଅନୁଚିନ୍ତାକୁ ବହୁ ସାହିତ୍ୟିକ ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରଶଂସା କରିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ। ଡଃ ମାନସିଂହ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ନିକଟକୁ ପ୍ରେରିତ ପତ୍ରରେ ଏକଦା ଲେଖିଥିଲେ, ''ନବପ୍ରକାଶିତ ଝଙ୍କାରରେ ଆପଣଙ୍କ ସମସ୍ତ ସଂପାଦକୀୟ ଚିନ୍ତା ଉଦ୍ରେକକାରୀ। ବେଶୀ ମୋର ମନକୁ ଘେନିଛି 'ଯାତ୍ରା' ସଂପର୍କିତ ମନ୍ତବ୍ୟ। ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏକାନ୍ତ ଭାବେ ଏକମତ ଯେ ଯାତ୍ରା ଓ ପୁରାଣ ହିଁ ଆମ ଦେଶର ଗଣ ସାହିତ୍ୟ।'' ବାସ୍ତବିକ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟଗୁଡିକ ଚିନ୍ତା ଉଦ୍ରେକକାରୀ। ବହୁ ସଂପାଦକୀୟରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କୀଙ୍କ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସଂପନ୍ନ ଆଲୋଚନା, ମତାମତ ଓ ମନ୍ତବ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଗବେଷକଙ୍କୁ ସେ ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି। ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ[୧୭]ରେ ରାୟ ରାମାନନ୍ଦଙ୍କ ସଂପର୍କିତ ସୂଚନା ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର ଶର୍ମାଙ୍କୁ ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ[୧୮] ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧ

୧୭. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ, ୨ୟ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ (୧୯୫୦, ସେପ୍ଟେମ୍ବର) ସଂଖ୍ୟା।

୧୮. ନାଥ ଶର୍ମା, ବୃନ୍ଦାବନ - ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ (ଝଙ୍କାର ୨ୟ ବର୍ଷ, ୯ମ ସଂଖ୍ୟା) ପୃ-୮୫୩

ରଚନା କରିବାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଛି । ଏଥିରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନର ଭୂମିକା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ।

ଝଙ୍କାରର ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରୂପେ ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପତିରାୟ, ୫ମ ବର୍ଷ ଶେଷ ଅର୍ଦ୍ଧକର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଡଃ ମହତାବ ଥିଲେ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣେ ପ୍ରତିପାଦିତ ପ୍ରତିଭା । ସକ୍ରିୟ ରାଜନୀତିରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଝଙ୍କାର ପାଇଁ ସୁଚିନ୍ତିତ ଚିନ୍ତାଗର୍ଭକ ସଂପାଦକୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଲେଖୁଥିଲେ । ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପତିରାୟ ଝଙ୍କାରର ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଇ ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷର ଅଭିଜ୍ଞତା ହାସଲ କଲାପରେ ସଂପାଦକୀୟରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଶ୍ରୀ ଚମ୍ପତିରାୟଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ 'ସାହିତ୍ୟର ଦାୟିତ୍ୱ' ଶୀର୍ଷକରେ ୧୫ଶ ବର୍ଷ ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାରେ ଶ୍ରୀ ଚମ୍ପତିରାୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଯୁଗରେ ନିଜ ରଚନାକୁ ସୀମାବଦ୍ଧ ନ ରଖି ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସଂପନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି ।

"ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଇତିହାସ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଗ ଯୁଗର ଏକ ଅଖଣ୍ଡ ଯୋଗସୂତ୍ର ନିତ୍ୟ ବିଦ୍ୟମାନ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କଳାବିତ୍ ଦେଶ କାଳ, ପାତ୍ର ସମସ୍ତ କଥା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ସାହିତ୍ୟରେ ତାର ରୂପ ଦେବା ଉଚିତ" ।[୧୯] ଠିକ୍ ସେହିପରି ସାହିତ୍ୟିକର ଆଦର୍ଶ (୧୫ଶ ବର୍ଷ, ୫ମ ସଂଖ୍ୟା), ସାହିତ୍ୟିକର ଲକ୍ଷ୍ୟ (୧୫ଶ ବର୍ଷ, ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା), ପରିସ୍ଥିତିର କାମନା (୧୫ଶ ବର୍ଷ, ୮ମ ସଂଖ୍ୟା ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ଥାଣୁତ୍ୱ (୧୫ଶ ବର୍ଷ, ୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟା), ଶୀର୍ଷକ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ସତ୍ୟଶିବ ସୁନ୍ଦରର ଆଦର୍ଶ, ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱକୁ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଆସିଥିବା ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ-ଆଦର୍ଶକୁ ଲେଖକ ଓ ଲେଖିକା ଗ୍ରହଣ କରି ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ସୁସମନ୍ୱୟରେ ରୁଦ୍ଧିମନ୍ତ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି । "କର୍ମର କଥାରେ ଓ ଜ୍ଞାନର ଦୀପ୍ତିରେ ଏ ଦେଶ କର୍ମୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ଜ୍ଞାନୋଦୀପ୍ତ ହୋଇଉଠୁ ।"[୨୦] ଏ ଇଚ୍ଛା ମଧ୍ୟ ସେ ପୋଷଣ କରିଛନ୍ତି । ଇଂଲଣ୍ଡର ତରୁଣ ଔପନ୍ୟାସିକ ଆଲଡ୍‌ସ ହକ୍‌ସଲିଙ୍କ ଦେହାବସାନ ସଂବାଦ ଦେଇ ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ପଏଣ୍ଟ କାଉଣ୍ଟର ପଏଣ୍ଟ (Point Counter Point)' ବ୍ରେଭ୍ ନିଉ ୱାର୍ଲଡ (Brave new world)', ଆଫଟର ମେନି ଏ ସମର (After

୧୯. ଚଂପତିରାୟ, ସତ୍ୟାନନ୍ଦ - ସାହିତ୍ୟର ଦାୟିତ୍ୱ (ଝଙ୍କାର, ୧୫ଶ ବର୍ଷ, ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା

୨୦. ଚଂପତିରାୟ, ସତ୍ୟାନନ୍ଦ - ସାହିତ୍ୟର ଦାୟିତ୍ୱ (ଝଙ୍କାର, ୧୫ଶ ବର୍ଷ ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା

many a summar)' ଟାଇମ୍ ହାଓ ଏ ଷ୍ଟପ୍ (Time how a stop)' ଆଦି କୃତିର ସୂଚନା ସହ ଏହି ସାହିତ୍ୟ କର୍ମର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବିଷୟରେ ବିଚାରବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିବା ବେଳେ 'ପୂଜ୍ୟପୂଜା' ଶୀର୍ଷକ ସଂପାଦକୀୟରେ ସାହିତ୍ୟିକ, ଐତିହାସିକ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଶ୍ରୀ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସାଧନା ସିଦ୍ଧି ଏବଂ 'କବିତା ୬୨ ଓ ନୂତନ କବିତାର ଭୂମିକା' ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାର ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇଥିବା କବି ଆଲୋଚକ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ ସଫଳତା ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରି କବିଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରିଛନ୍ତି । ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପତିରାୟଙ୍କ ଯେଉଁ କେତେକ ଅଙ୍ଗୁଳିମେୟ ସଂପାଦକୀୟ ଆମକୁ ମିଳିଛି ତାହା ଲେଖକ ଲେଖିକା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ । ସେଗୁଡିକ ସରଳ ଟିପ୍‌ପଣୀ ଓ ମନ୍ତବ୍ୟଧର୍ମୀ । ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ କର୍ମ ସଂପର୍କୀୟ ଉଚିତ ଓ ଅନୁଚିତର ନୀତିବାଦ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ତାଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ।

୧୯୬୭ ମସିହା ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା ଠାରୁ (୧୯ଶ ବର୍ଷ ୧ମ ସଂଖ୍ୟା) ବିକାଶୋନ୍ମୁଖୀ ଝଙ୍କାରର ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ ସୁସାହିତ୍ୟିକ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ । ୧୯ଶ ବର୍ଷ ୩ୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା 'ସାହିତ୍ୟିକର ନେତୃତ୍ୱ' । ୨୧ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା ଯାଏ (ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ତାଙ୍କର ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାଗୁଡିକ ଝଙ୍କାରର ଅନ୍ୟତମ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲା । ବ୍ୟଙ୍ଗ ହାସ୍ୟରସ କଟୂକ୍ତିଭରା ତାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ ବେଶ୍ ଶାଣିତ ଓ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ । କବିତ୍ୱର ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ସମସ୍ତ ରଚନା ରସାଣିତ । ସଂକ୍ଷେପରେ କହଲେ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ହେଉଛି ରସାଳ ରଚନା । ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଭଳି ଏହା ବିଚ୍ଛୁରିତ ଚେତନାର ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ରୂପ ହୋଇ ନ ଥିଲେ ମଧ ସେ ସଂପାଦକୀୟ ଅନୁରୂପ ଏହା ଆବେଗଧର୍ମୀ ଓ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ହୋଇପାରିଥିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ ଗଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟ ଆଡକୁ ପାଠକ ଚିତ୍ତକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବାରେ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ସକ୍ଷମ ଥିଲେ । ସମସ୍ୟାଟିଏ ବାଢୁଥିଲେ ସମାଧାନ ପାଇଁ ଆନ୍ତରିକତା ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ସେ । ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ, ସାହିତ୍ୟର କବିତା ବିଭାଗରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ବିଭ୍ରାଟ ଓ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟତାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରିୟ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି ପରମ୍ପରାକୁ ବଳିଷ୍ଠ କରିବା ପାଇଁ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ଅଭିପ୍ରେତ ଥିଲା । ଶ୍ରୀ ସାହୁଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟର ବାକ୍ୟ ସଂରଚନାକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଏହାକୁ 'ହାଇପେନୀୟ - ସଂପାଦକୀୟ' କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ ସମୟରେ ଝଙ୍କାରରେ

ପ୍ରକାଶିତ କେତୋଟି ସଂପାଦକୀୟରେ କାହାର (ସଂପାଦକ) ନାମୋଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନଥିଲେ ହେଁ ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ସାହୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରି ହୋଇ ପଡେ । ଜନପ୍ରିୟତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଝଙ୍କାରକୁ କ୍ଲାସ ଓ ମାସ (Class and Mass) ମାଗାଜିନ ମଝିଆଁ ମଝି ରଖିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀ ସାହୁ ଚାହୁଁଥିଲେ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ତତ୍ତ୍ୱ ଅପେକ୍ଷା ରସକୁ ଅଧିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଉଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ହୀନମନ୍ୟତା ଓ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ନାମରେ ଅସଂସ୍କୃତିକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ସମାଜରେ ଆରୋପିତ କରିବାର ହୀନ ପ୍ରୟାସ ଓ ତାର ପ୍ରଭାବର ସମାଲୋଚନା ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ବହୁଳ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଉତ୍ପୀଡକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମସ୍ୟାକୁ ରସାଳ ଭାବେ ଦକ୍ଷତାର ସହ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ଆଲୋଚ୍ୟ ସଂପାଦକୀୟର ଏ ସମସ୍ତ ବିଶେଷତ୍ୱର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ କେତୋଟି ଉଦାହରଣ ନିଆଯାଇପାରେ -

୧ ॥ "ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିରେ ତେଲଗୁ 'ହରିକଥା' ଚାଲିଥିବ - ସବୁ ଶୀତରାତି ଆଉ ଖରାରାତି - । ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଦାସକାଠିଆ- ପାଲା କେବଳ ଥିବ ଭାଷାକୋଷ ଅଭିଧାନରେ- ବାରିପଦାରେ ଚାଲିଥିବ 'ରବୀନ୍ଦ୍ର ଜୟନ୍ତୀ', ଭଂଜଭୂମିରେ 'ଭଂଜ ଜୟନ୍ତୀ' ନଥିବ ବି ସ୍ୱପ୍ନରେ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଚାଲିଥିବ ସାର୍ବଜନୀନ ଦୁର୍ଗାପୂଜାର ଉତ୍ସବ- ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ରଜପର୍ବ, କୁଆଁର ପୁନେଇଁ ପର୍ବ- ଦୋଳପର୍ବ ଗାଁରେ ଉଜୁଆଁ ହେଉଥିବ ।"[୨୧]

୨ ॥ "୧ମ ବ୍ୟକ୍ତି - Last ଝଙ୍କାରରେ ସୀତାକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ସେଇ Poem ଟା ପଢ଼ିଲେ ପ୍ରମୋଦ ବାବୁ ?

୨ୟ ବ୍ୟକ୍ତି - Excuse me ଭାଇ, ମୁଁ ତୁମମାନଙ୍କର ଏଇ Modern poetry ଜମା tolerate କରିପାରେନା । No rhyme - no rthythm, କି curius image ! କି nonsense metaphor ! Language ର ତ question ଇ ନାହିଁ । What do they mean really !

ପାଠକେ ! ଅଳଂମତି ବିସ୍ତରେଣ । ଏତିକିରୁ ଆମର ମାତୃଭାଷାର ପରିଚୟ ମିଳିବ । ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ଉପରେ ଯେଉଁ କଥାଗୁଡାକ କୁହାଯାଇଛି - ସେଗୁଡିକର ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଲଭ ।

x

୨୧. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ - ୧୯ଶ ବର୍ଷ, ୩ୟ ସଂଖ୍ୟା

କେବଳ ଏକ ଅବହେଳା, ଅବଜ୍ଞା, ଅସାବଧାନତା, ବିଶୃଙ୍ଖଳା (ଓ କେତେକାଂଶରେ ଦାୟିତ୍ୱହୀନତା) ଆମକୁ ଗ୍ରାସିଯାଇଛି ଓ ଆମ ଭାଷାକୁ ଏମିତି ଏକ ବର୍ଣ୍ଣସଂକରୀୟ ରୂପ ଦେଇଛି ।''[୨୨]

୩ ।। '' ଜଣେ କୃତବିଦ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଓଡିଆଙ୍କ ଘରେ;

ବାପ ପଢନ୍ତି - ଇଲଷ୍ଟ୍ରେଟେଡ୍ ଉଇକ୍ଲି
ରିଡରସ ଡାଇଜେଷ୍ଟ
ମା ପଢନ୍ତି - ବଙ୍ଗଳା ସିନେମା ଜଗତ
ଉଲଟା ରଥ
ଝିଅ, ପୁଅ ଓ ବୋହୂ ପଢନ୍ତି - ଫେମିନା,
ଧର୍ମଯୁଗ୍
ମନୋହର କହାନୀୟା
ଫିଲିମ୍ ଫେୟାର୍ ।''[୨୩]

କେବଳ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସୀମିତ ନୁହେଁ । 'ସୋଭିଏଟ୍ ସାହିତ୍ୟରେ ବହୁ ଜାତିକତା', 'ଭାରତର ସମସ୍ୟା- ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ/ ଭାଷା ସମସ୍ୟା' 'ମାର୍କିନ୍ ଲୋକସଂଗୀତ ଗାୟକଦଳ', ଆଦି ଶୀର୍ଷକରେ ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଘଟଣାକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସମୃଦ୍ଧ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ୧୯ଶ ବର୍ଷ ୫ମ ସଂଖ୍ୟାର ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାରେ 'କପି', 'କପିଧରା ସମସ୍ୟା', 'କପିଧାରୀ, ପ୍ରଣେତା', 'କପିଧରାଗଣ ନୋଟ୍ କରନ୍ତୁ', 'କପିଧାରୀମାନେ ଟିପି ନିଅନ୍ତୁ' ଶୀର୍ଷକରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଅଥଚ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଶୈଳୀରେ । ୧୦ଶ ବର୍ଷ ଚତୁର୍ଥ ସଂଖ୍ୟାରେ ସ୍ଥାନିତ 'ହସିବେ ନା !' ଶୀର୍ଷକ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ହସ ଉଦ୍ରେକକାରୀ । ଗୋଟିଏ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଏକାଧିକ ଶିରୋନାମାରେ ହୋଇଥିବା ଆଲୋଚନା ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସହ ଶୈଳୀଗତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରକ୍ଷାକରେ ।

ଝଙ୍କାରର ୨୫ବର୍ଷ ୧ମ ସଂଖ୍ୟା ୧୯୭୩ ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ଝଙ୍କାରର ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଲେ ସରୋଜରଂଜନ ମହାନ୍ତି । ପୂର୍ବରୁ ୨୦ ବର୍ଷ ୧ମ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ସେ ସେହି ଝଙ୍କାରର ସହକାରୀ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦନ ଭାବେ ଦାୟିତ୍ୱ

୨୨. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ, ସାହିତ୍ୟିକର ନେତୃତ୍ୱ - ୧୯ଶ ବର୍ଷ ୩ୟ ସଂଖ୍ୟା

୨୩. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ, - ୧୯ଶ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା

ନିର୍ବାହ କରି ଆସିଥିଲେ । ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ଝଙ୍କାର ଦାୟିତ୍ୱରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେବାପରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି ଲେଖିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ ଝଙ୍କାରର ୨୬ ବର୍ଷ ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା, 'ସାରସ୍ୱତ ଜଗତର ଶୋକ - ଜଗତ୍ ବନ୍ଧୁ ମହାପାତ୍ର ଓ ଇ.ଏମ୍.ଫଷ୍ଟର' । ଏହି ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନାଠାରୁ ଏ ଯାଏ ତାଙ୍କର ବହୁ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି ।

ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ସମୀକ୍ଷାତ୍ମକ ରଚନା । ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଉଭୟ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଦେଖା ଦେଇଥିବା ଆଲୋଡ଼ନ, ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି, ସାରସ୍ୱତ ସମ୍ମାନ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ନିର୍ବାଚନକୁ ନେଇ ସୃଷ୍ଟିହୋଇଥିବା ବାଦ ବିସମ୍ବାଦ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭାଗରେ ଥିବା ଅଭାବବୋଧର କଥା ବହୁଳଭାବେ ଏଥିରେ ଉପସ୍ଥାପିତ । ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ମୁଖ୍ୟତଃ ବିବରଣାତ୍ମକ, ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ଓ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବହୁଳତାରେ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଡ଼ଃ ମହତାବ ଓ ଶ୍ରୀ ସାହୁଙ୍କ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ସଂପାଦକୀୟରେ ଏକାଧିକ ଶୀର୍ଷକର ଆଲୋଚନା ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲାବେଳେ ଏ ସମୟର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଏକକ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଆଧାରିତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା । ମୁଖ୍ୟତଃ ଏହା ଏକକ ପ୍ରବଂଧ ବା ପ୍ରସଙ୍ଗର ରୂପନେଲା । ଏହି ସଂପାଦକୀୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ଘଟଣାର ସମ୍ୟକ୍ ସୂଚନା ଦେଇ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପରିସର ବଢ଼ାଇବାରେ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଲା । ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଓ ଯୁକ୍ତିନିଷ୍ଠ ହୋଇପଡ଼ିବାରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟପ୍ରେମୀଙ୍କ ପାଖରେ ତାହାର ଯଥାର୍ଥତା ବିଚାର କରିବାର ଅବକାଶ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ସଂପାଦକୀୟରେ ଆବେଦନ ଓ ଅଙ୍ଗୀକାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇପଡି ନଥିଲେ ହେଁ ପୂର୍ବ ସଂପାଦକୀୟଠାରୁ ବେଶ୍ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ''ନିଜର ନିଜର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରକାଶନ ଲାଗି ଯେକୌଣସି ତରୁଣ ସ୍ରଷ୍ଟା ଆଶାୟୀ ହେବା ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା । ତରୁଣ ମନ ସଦାସର୍ବଦା ଅନ୍ୟର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ଏହା ତାରୁଣ୍ୟର ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଲକ୍ଷଣ । ତରୁଣ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ନିଜର ସାହିତ୍ୟ କୃତିର ପ୍ରକାଶନ ନିମନ୍ତେ ଯେତିକି ଆଗ୍ରହୀ ଓ ଆଶାୟୀ ସେହି ତୁଳନାରେ ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ସାଧନା ପ୍ରତି ସେତିକି ଅନୁରକ୍ତି ରଖୁ ନ ଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ । ସାଧନା ନ କରି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶର ସହଜମାର୍ଗ ଖୋଜିବା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ କୃତି ଉନ୍ନତ ଓ ରସୋତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରୁ

ନାହିଁ । ଏ ଦିଗ ପ୍ରତି ସେମାନେ ସଚେତନ ନୁହଁନ୍ତି ଏବଂ ଏହା ହିଁ ସେମାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷରର ଦୁର୍ବଳତା ।'' [୨୪]

ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ ବିୟୋଗରେ 'ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର', ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା ଅଭିଯୋଗରେ ବ୍ରିଟିଶ ଲେଖକ ଅଧାପକ କେନିସ ହିଲସଙ୍କୁ ଉଗାଣ୍ଡାର ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସକ କର୍ତ୍ତୃକ କାରାରୁଦ୍ଧ ତଥା ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଘୋଷଣା ଓ ପରେ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତି ବିଷୟକୁ ଆଧାର କରି 'ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ବିସମ୍ବାଦ', ମାନବିକତାର ମହାନ୍ ପୂଜାରୀ ସାକାରୋଇଙ୍କ ନିରସ୍ତ୍ରୀକରଣ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ସମର୍ଥନ କରି, 'ସ୍ରଷ୍ଟାର ଆଲୋକ ସଂଧାନ', ତସ୍‌ଲିମା ନସରିନ୍‌ଙ୍କୁ ନେଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ନେଇ 'ବିଦ୍ରୋହୀ ତସଲିମା ନସରିନ୍, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ସଭାପତି ପଦବୀକୁ ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ବାଦାନୁବାଦକୁ ନେଇ 'ସ୍ରଷ୍ଟାର ବୟସ' ଶୀର୍ଷକ ସଂପାଦକୀୟରେ ପ୍ରାଞ୍ଜଳଭାବେ ଆଲୋଚନା କରି ପାଠକ/ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ନିରପେକ୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ।

ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ବିୟୋଗ ପରେ ଜଷ୍ଟିସ୍ ହରିହର ମହାପାତ୍ର ୩୮ ବର୍ଷ ୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟା (ଫେବୃୟାରୀ ୧୯୮୭) ଠାରୁ ଝଙ୍କାରର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ ହେଲେ । ଏକଦା 'ଯୁବବାଣୀ' ପତ୍ରିକା ସଂପାଦନା କରୁଥିବା ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିଭା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟର ପ୍ରମୁଖ ପୁରୁଷ ରୂପେ ଉଭା ହେଲେ । ଝଙ୍କାରରେ ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ସାହିତ୍ୟର ପରିସର ଭୁକ୍ତ ହେଲେ ହେଁ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିରୂପ । ସଂପାଦକୀୟ ଅଗ୍ରଲେଖର ବିଷୟ ପରିସର ବହୁ ସ୍ଥଳରେ ବ୍ୟାପକ, ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଓ ବିଚାରଧର୍ମୀ । ମୌଳିକ ଚିନ୍ତନ ଏହି ସଂପାଦକୀୟର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶୀର୍ଷକ ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଯାଇ ସେ ବହୁ ବିଷୟ ଅବତାରଣା କରନ୍ତି । କାରଣ ସାହିତ୍ୟ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ଅନ୍ତଃକରଣମୂଳକ ବିଷୟ । ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସମାଜ ଦୃଷ୍ଟି 'ସତୀଦାହ' 'ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ', 'ସାଂଗଠନିକ ବିକ୍ଷୋଭ, ଶୋଭାଯାତ୍ରା, ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ମାନବିକତା' 'କଟକ ଜନବସତିର ନାମକରଣ' ଆଦି ଶିରୋନାମାରେ ରଚିତ ସଂପାଦକୀୟରେ ଉପଲବ୍ଧ କରିହୁଏ । ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆଧାର କରି ସେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି 'ନାରୀ ପ୍ରତିଭା', 'ସ୍ୱର ସଂଗ୍ରହ', 'ସାହିତ୍ୟର ବର୍ଦ୍ଧିତ ଅଙ୍କ', 'ସାହିତ୍ୟେ ଓ ସମସ୍ୟା', 'ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ', 'ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସୃଷ୍ଟି', 'ବରାଦିସାହିତ୍ୟ' ଆଦି । ଜଷ୍ଟିସ

୨୪. ଝଙ୍କାର (୪୨ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା) - ସାଧନାର ସିଦ୍ଧି ।

ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟରେ ନିଜସ୍ୱ ସୁଚିନ୍ତିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ସମସ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପନା ଓ ଏହାର ସମାଧାନର ମାର୍ଗ ମଧ୍ୟ ସଂପାଦକୀୟ ପରିସରଭୁକ୍ତ । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟରେ ଆଲୋଚନା ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ଭାବଗର୍ଭକ ଥିବାବେଳେ ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଆଲୋଚନା ବେଶ୍ ବିସ୍ତୃତ ଓ ବୌଦ୍ଧିକ । ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଓ ବ୍ୟାପକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ବିଚାର କେତେକାଂଶରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସମସ୍ପର୍ଦ୍ଧି ।

ଡକ୍ଟର ମହତାବ "x x x ଅଗାଧ ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ଆଙ୍ଗିକ ଗବେଷଣା ମଧ୍ୟ ଆଜି ସୁଦ୍ଧା ହୋଇନାହିଁ । ସେହିପରି ପାଲି ସାହିତ୍ୟ ଓ ପ୍ରାକୃତ ସାହିତ୍ୟର । ମହୀଶୂର ମହାରାଜାଙ୍କ ପୁସ୍ତକାଗାରରେ ଯେତେ ପୋଥି ଅଛି ତାହାର ତାଲିକା ସୁଦ୍ଧା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇନାହିଁ । ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ପୋଥିରେ ଆକାଶଯାନ ନିର୍ମାଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବହୁ ତଥ୍ୟମାନ ଦିଆହୋଇଛି । ଏଥିକୁ ଆମେରିକାର ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା କରୁଛନ୍ତି । ଦୁଃଖ ଓ ଲଜ୍ଜାର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ଭାରତ ତା'ର ପ୍ରାଚୀନତାର ସଂଧାନ ପାଉଛି ଅର୍ବାଚୀନ ଦେଶମାନଙ୍କର ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କଠାରୁ ।"[୨୫]

ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ର "ବିଦେଶରେ ସଂସ୍କୃତର x x x ଆଦର ଓ ବିସ୍ତାର ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଏବଂ ଅନ୍ୟଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ଓ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ବାହାର ବ୍ୟାକରଣ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଉପଯୋଗୀ ବିନିଯୋଗ ହେଉଥିବା ବେଳେ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ଜନ୍ମଦାତା ଆମ ଦେଶରେ ତାହା ପ୍ରତି ବିମୁଖତା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ଅତି କ୍ଷୋଭର ବିଷୟ ।"[୨୬]

ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣରେ ଝଙ୍କାରର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦନା ଭାର ଗ୍ରହଣ କଲେ ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବ । କେବଳ ସାହିତ୍ୟ ପରିମଣ୍ଡଳର ପ୍ରକାଶନ ନ ହୋଇ ତରୁଣ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ଆଧାରିତ -ଧର୍ମ, ସଂସ୍କୃତି, ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ସାମାଜିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ସଂଶୟ ଜନିତ କ୍ରିୟା ପ୍ରତିକ୍ରିୟାର ରୂପାୟନ । ସୁସ୍ଥ ସଂସ୍କୃତିର ଉଜ୍ଜୀବନ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟିକ କର୍ମକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ଓ ଦାୟବଦ୍ଧ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ଆବେଦନ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । 'ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ ଚେତନା', 'ଯୁଗର ଆହ୍ୱାନ', 'ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରଂପରା', 'ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ', 'ଜନ ସଂଚାର ମାଧ୍ୟମ' ଓ 'ସାହିତ୍ୟ ଶିକ୍ଷାର ଖଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ' ସଂପାଦକୀୟ ଆଲୋଚନା କେବଳ ସମସ୍ୟା ଉତ୍‌ଥାପକ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପନ୍ଥା ଦେଖାଇ ତଦନୁଯାୟୀ

---

୨୫. ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ ୧୯୯୪ -ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତ ବିଦ୍ୟାଳୟ -ପୃ -୪୮.

୨୬. ମହାପାତ୍ର ଜଷ୍ଟିସ୍ ହରିହର - ବିନାଶେଷରେ ଆରମ୍ଭ (ସଂପାଦକୀୟ ସଂକଳନ ୧୯୯୨) ପୃ -୧୦୦.

କର୍ମ କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସମାଜରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ସମସ୍ୟା, ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରି ସାହିତ୍ୟ ବିଭବ ମାଧ୍ୟମରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ଶ୍ରୀ ମହତାବ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ସଂପାଦକୀୟରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

୧ ।। ''ଆଜିର ସଂସ୍କୃତି ଅନୁକରଣ ଭୋଗବାଦୀ ଓ ଲିପ୍ସାବାଦୀ ସଂସ୍କୃତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲାଣି । ଆତ୍ମିକ - ଉଦାରତାର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ନ ବୁଝି ଅପସଂସ୍କୃତିକୁ ସହଜରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଉଛି । ଆଜି ଆମ ଆଗରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ଆମେ କ'ଣ ଏ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅସହାୟ ଦର୍ଶକ ହୋଇ ରହିବା ? ଧର୍ମର ଦୁରୁପଯୋଗକୁ କ'ଣ ଏହିଭଳି ସହିଯିବା ? ଧର୍ମର ଉଦାତ୍ତ ଭାବନା ଓ ମଙ୍ଗଳକାରୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଭୁଲି ବିବେକହୀନ ଧର୍ମାନ୍ଧତାକୁ କ'ଣ ଆମେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇ ଚାଲିଥିବା ? ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଆମେ ସତତ ଚିନ୍ତିତ କି ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କେବଳ ଆମର ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଚେତନ ସ୍ରଷ୍ଟାର - ନିଜକୁ, ନିଜ ବିବେକକୁ ।''[୨୭]

୨ ।। ''ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଯେଉଁ ଚିତ୍ର ଆମ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସୁଛି ଏବଂ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜନୀତିକ, ସାମାଜିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚେତନାର ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ଉପସ୍ଥାପନା କରୁଛି, ସେ ପରିମାଣରେ ଆଜି ସମାଜରେ ଉପୁଜିଥିବା ସଂକଟ, ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ଉତ୍ତେଜନା ଏବଂ କ୍ଷିପ୍ରଗତିରେ ଘଟି ଚାଲିଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ବିବେଚନା କରି ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ଥାନ ଦେବାକୁ ହେବ ।'' [୨୮]

୩ ।। ''ସାଂପ୍ରତିକ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରତିଶୋଧର ଶୋଧନ ପ୍ରତିଶୋଧ ହୋଇ ନ ପାରେ । ହେବ ପରିତାପ ଦ୍ୱାରା, ପରିତାପର ଦୁଇ ବିନ୍ଦୁ ଅଶ୍ରୁଦ୍ୱାରା । ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାରେ ହୋଇଥିବା ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ କ'ଣ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସାଂପ୍ରତିକ ଘଟଣାବଳୀରେ ସ୍ଥାନ ପାଇବା ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ?'' [୨୯]

ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ଠାରୁ ତରୁଣ ମହତାବଙ୍କ ଯାଏ ଲମ୍ବି ଆସିଥିବା ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ ଧାରା ମଧ୍ୟରେ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ଗୋଟିଏ ସଂପାଦକୀୟ 'ଉଦ୍ୟମ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ' (୪୬ଶ ବର୍ଷ ୮ମ ସଂଖ୍ୟା) ମହିଳାମାନଙ୍କ ସାରସ୍ୱତ ପ୍ରତିଭା ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲେଖିକା ସମ୍ମିଳନୀର ଉଦ୍ୟମକୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ

---

୨୭. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ - ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରଂପରା, ୪୬ ବର୍ଷ, ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା

୨୮. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ - ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ , ୪୬ଶ ବର୍ଷ, ୫ମ ସଂଖ୍ୟା

୨୯. ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ - ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ , ୪୬ଶ ବର୍ଷ, ୫ମ ସଂଖ୍ୟା ।

ଭିନ୍ନ/ନୂତନ ଦିଶାରୀ । ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶର ପ୍ରାରମ୍ଭିକକାଳୀନ 'ସହକାର' ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ତର ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' (ସଂ- ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା) ଝଙ୍କାର ସହ ସମତାଳ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ହେଁ ସମୟ ଓ ପରିସ୍ଥିତି ଚାପରେ ସହକାର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ପଡିଥିଲା ଓ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ସଂଖ୍ୟା ପରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟରେ, ମନୋଜ ଦାସ ଓ ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ଦିଗନ୍ତ' - ୧୯୫୦, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀର ମୁଖପତ୍ର 'କୋଣାର୍କ' - ୧୯୫୮, ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ନାୟକ ଓ ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ନବପତ୍ର' - ୧୯୬୨, ପ୍ରଫେସର ରାଧାନାଥ ରଥ ସଂପାଦିତ 'ସାମୁଖ୍ୟ' - ୧୯୬୩, କଲିକତାରୁ ପ୍ରକାଶିତ 'ନବରବି' - ୧୯୭୦, ଜଗଦୀଶ ପାଣିଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ସମାବେଶ', ଡଃ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ମାନସ' ୧୯୭୨, ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖପତ୍ର 'ସପ୍ତର୍ଷି' - ୧୯୭୨, ଡଃ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ଇସ୍ତାହାର' ୧୯୭୧, ଡଃ ସଂଗ୍ରାମ ଜେନାଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ନିଶାନ୍ତ' ୧୯୯୪, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରାଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ଏଷଣା' ଆଦି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧାରା ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲେ ହେଁ ସେପରି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ସଫଳତା ହାସଲ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକୀୟ ବିଶେଷକରି ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ସଂପାଦକୀୟ ଯେପରି ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଉପରେ ବଳିଷ୍ଠ ପ୍ରଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରି ସାରସ୍ୱତ ସୃଷ୍ଟି କରାଇ ଉତ୍କଳବାଣୀ ମନ୍ଦିରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରୁଥିଲା, ତାହା କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂପାଦକଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟି ନାହିଁ ।

ଝଙ୍କାର ସଂପାଦନାରେ ସଂପାଦକବୃନ୍ଦ :

ଏବେ ଝଙ୍କାର ପାଳନ କରୁଛି ତାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ । ଦୀର୍ଘ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀ କିଛି କମ୍ କଥା ନୁହେଁ । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଝଙ୍କାର ସଂପାଦନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁମାନେ ଜଡ଼ିତ ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଣି ରଖିବା ଉଚିତ ଏଇଥିପାଇଁ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଜଗତକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ବିଶେଷ କରି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉନ୍ନତି ପଥରେ ଆଗେଇ ନେବାର ସେମାନେ ଭାଗୀଦାର ।

୧୯୪୯ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୧୩ ତାରିଖ ମହାବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହେଉଛି ଝଙ୍କାରର ଆବିର୍ଭାବ ଦିବସ । ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟା (ଏପ୍ରିଲ ସଂଖ୍ୟା)ରେ କୌଣସି ସଂପାଦକଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ନ ଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂପାଦକ ରହିଥିଲେ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ । ସେହିପରି ଚତୁର୍ଥ ଓ ପଞ୍ଚମ ସଂଖ୍ୟା ସଂପାଦନା କରିଥିଲେ ଚକ୍ରଧର ସାମଲ । ଷଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂପାଦକଙ୍କ ନାମୋଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନ ଥିଲା । ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକ ରୂପେ କିଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ତାହା ସ୍ଥିର କରାଯାଇ ନ ଥିଲା ।

୧୯୪୯ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସଠାରୁ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକ ରହିଲେ । ମାତ୍ର ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟା (ଏପ୍ରିଲ ସଂଖ୍ୟା)ରେ ଉଭୟ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ସଂପାଦକ ରହିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରୁ ମିଳେ ।

ସୁନା ଚିହ୍ନେ ବଣିଆ ନ୍ୟାୟରେ ଡଃ ମହତାବ ଝଙ୍କାରର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଥାଇ ଏହାକୁ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ରିକାର ରୂପ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ, ଶିକ୍ଷା, ଅର୍ଥନୀତି, ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖ୍ୟାତନାମା ପ୍ରତିଭା ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, କବି ସମାଲୋଚକ ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ସଂସ୍କୃତବିଦ୍ କରୁଣାକର କର, ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଓ ସୁ-ସାହିତ୍ୟିକ ଡଃ ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, ଐତିହାସିକ ଓ ଗବେଷକ ଶ୍ରୀ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ସାମ୍ବାଦିକ ଓ ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସଂପାଦନା ମଣ୍ଡଳୀ ଗଠନ କରିଥିଲେ ୧୯୫୨ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ (ତୃତୀୟ ବର୍ଷ ୧୦ମ ସଂଖ୍ୟା)ରୁ ଶଶିଭୂଷଣ ମିଶ୍ର ଝଙ୍କାରର ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରହିଲେ । ୪ର୍ଥ ବର୍ଷ ୭ମ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ସଂପାଦନା ମଣ୍ଡଳୀରେ ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ସାମ୍ବାଦିକ, ଅନୁବାଦକ ଓ ସଂସ୍କୃତବିଦ୍ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ୫ମ ବର୍ଷର ଷଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ଶଶିଭୂଷଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପତିରାୟ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ୮ମ ବର୍ଷ ୧୦ ସଂଖ୍ୟାରେ ଚିନ୍ତାମଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିଲେ । ୮ ବର୍ଷ ୧୧ଶ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ହେଲେ ଗୋପାଳ ମିଶ୍ର ।

ଦଶମ ବର୍ଷ ତୃତୀୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂପାଦକମଣ୍ଡଳୀରେ କିଛିଟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପୂର୍ବଭଳି ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ରହିଥିବା ବେଳେ ସଂପାଦନା ମଣ୍ଡଳୀର ସଦସ୍ୟମାନେ ହେଲେ ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ । ୧୦ ବର୍ଷ, ୩ୟ ସଂଖ୍ୟା (ଜୁନ୍' ୧୯୫୮) ସହସଂପାଦନା ମଣ୍ଡଳୀରେ ଯୋଗଦେଲେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପ୍ରଧାନ । ଏହି ସଂଖ୍ୟାରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକରୁ ଗୋପାଳ ମିଶ୍ର ବାଦ୍ ପଡ଼ିଲାବେଳେ ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚମ୍ପତିରାୟ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରହିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଷ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଖ୍ୟା (୧୯୬୦ ମଇ)ରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଝଙ୍କାରର ସହ-ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରହିଲେ ।

ଝଙ୍କାରର ତେର ବର୍ଷ ୫ମ ସଂଖ୍ୟାରେ ସଂପାଦକମଣ୍ଡଳୀ ନ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ୧୩ଶ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟାରେ ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଓ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ଯଥାକ୍ରମେ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ଶ୍ରୀ ଚଂପତିରାୟ ରହିଥିଲେ । ଝଙ୍କାରର ୧୬ଶ ବର୍ଷ ୩ୟ

ସଂଖ୍ୟାରେ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ପଦରେ ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚଂପତିରାୟଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ପୂରଣ କରିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଊନବିଂଶ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟା (ଏପ୍ରିଲ ସଂଖ୍ୟା) ଠାରୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ସାହିତ୍ୟିକ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ହେଲେ । ୨୦ଶ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ସହକାରୀ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ୨୦ ବର୍ଷ ୮ମ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅନ୍ୟତମ ସହକାରୀ ସଂପାଦକ ରୂପେ ତାଙ୍କ ସହଯୋଗ ଦେଲେ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଧଳ ।

୨୧ଶ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ନାମଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାରି ନାମପ୍ରକାଶ ପାଇ ନ ଥିଲା । ୨୫ଶ ବର୍ଷ, ୧ମ ସଂଖ୍ୟା (୧୯୭୩, ଏପ୍ରିଲ)ରୁ ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ହେଲେ । ୨୭ଶ ବର୍ଷ ୧୦ ବର୍ଷ (ଜାନୁଆରୀ ୧୯୭୬)ରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଲେ ଜେନାମଣି ନରେନ୍ଦ୍ରକୁମାର । ସେ ୩୪ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାଯାଏ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ବାହ କଲାପରେ ୩୪ଶ ବର୍ଷ ୨ୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ଗୁରୁକଲ୍ୟାଣ ମହାପାତ୍ର ସହକାରୀ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରୂପେ ଯୋଗଦେଇ ମାତ୍ର ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା ଯାଏ ଏହି ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇ ଥିଲେ । ୧୯୮୩ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ସଂଖ୍ୟାରେ ସହଯୋଗୀ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରୂପେ ବ୍ରଜକିଶୋର ଦାସ ରହିଲେ । ୧୯୯୪ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ବ୍ରଜକିଶୋର ଦାସ ଏଥିରୁ ବାଦ୍ ଗଲେ । ଅକ୍ଟୋବର ୧୯୯୫ ମସିହାରେ ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି ଓ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ଯୁଗ୍ମ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ରହିଲେ । ୧୯୯୬ ମସିହା ମଇ ମାସ (୨ୟ ସଂଖ୍ୟା)ରେ ମହାଶ୍ୱେତା ମହତାବ ସଂପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେଲେ ।

ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ ପରେ ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦନାର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସମାପ୍ତ ହେଲା । ୧୯୮୭ ଫେବୃଆରୀଠାରୁ ଝଙ୍କାର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଜଷ୍ଟିସ୍ ହରିହର ମହାପାତ୍ର । ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପରଲୋକ ପରେ ଏପ୍ରିଲ୍, ୧୯୯୪ ଠାରୁ ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର'ର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ରୂପେ ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବ ଅଛନ୍ତି ।

ଏ ହେଉଛି ଝଙ୍କାରରେ ସୂଚିତ ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ, ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ଓ ସଂପାଦକୀୟ ମଣ୍ଡଳୀର ପରିଚୟ ।

ଏହାକୁ ବାଦ୍‌ଦେଲେ ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କରିଥିବାର ଜଣାଯାଏ । [୩୦]

---

୩୦. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ, (୧୯୮୭), ପୃ - ୧୦

ପଞ୍ଚମ ପରିଚ୍ଛେଦ

ବିଷୁବ ବିଚାର

ଝଙ୍କାର ଓ ବିଷୁବ ମିଳନ :

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମ୍ଭୁନତ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ବେଳେ ଅନାଦୃତ ସାରସ୍ୱତ ସାଧନାକୁ ସମାଦୃତ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଡକ୍ଟର ମହତାବ୍‌ଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା ବିଷୁବ ମିଳନ । ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ଝଙ୍କାରଠାରୁ ଭିନ୍ନ କରି ବିଚାର କରିବା ଅସମ୍ଭବ । ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମୋତ୍ସବ ହିଁ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ସୌରବର୍ଷର ଆରମ୍ଭ ମହାବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପବିତ୍ର ତିଥିରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ ଏହି ସାରସ୍ୱତ ସମାରୋହ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତରାଭିମୁଖୀ ହୋଇ କାଳ୍ପନିକ ବିଷୁବରେଖା ଅତିକ୍ରମ କଲାବେଳେ ଭାରତରେ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ସୌରବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ ବହୁ ନୂତନ ଯୋଜନା, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥାଏ ନୂଆ ଚିନ୍ତା ଓ ପ୍ରେରଣା । ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଥାଏ ନୂତନ ମାର୍ଗ ଓ ଦିଗନ୍ତ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଧ୍ୱାନ୍ତାରି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସର୍ବପାପଘ୍ନ । ପ୍ରଦୀପ୍ତ ତେଜମୟ-ଏବଂ ଶୁଭ୍ର ଓ ଶୁଭ୍ରତାର ଦ୍ୟୋତକ । ତେଣୁ ଯାହା କିଛି କରାଯାଉଛି ସେଥିରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସେ ସମୟ ବିଭୂତି ସଂଜ୍ଞୀବିତ ଓ ପ୍ରକଟିତ ହେଉ ବୋଲି ମନାସୀ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥାନ୍ତି। x x x ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ମନୋବାଞ୍ଛା ନେଇ ଉତ୍କଳକେଶରୀ ଡଃ. ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରକାଶନ ଏବଂ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପରିସରରେ ବୌଦ୍ଧିକ ସମାବେଶ ତଥା ଭାବ ବିନିମୟ ଲାଗି ଐତିହାସିକ ସାରସ୍ୱତ ପର୍ବ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ।[୧]

ଝଙ୍କାର ଓ ବିଷୁବ ମିଳନର ସଂପର୍କ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ । ପ୍ରଥମଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଦ୍ୱିତୀୟଟିର କଳ୍ପନା ଯେପରି ଅବାସ୍ତବ ସେହିପରି ଦ୍ୱିତୀୟଟି ବିନା ପ୍ରଥମଟିର ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିଲକ୍ଷିତ

୧. ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ - ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସଂପାଦକୀୟ ତା ୧୪।୪।୯୪ ଗୁରୁବାର

ସଫଳତା ନିଶ୍ଚୟ ବିଡ଼ମ୍ବିତ । 'ଝଙ୍କାର' ବିଷୁବ ମିଳନ ପରି ଏକ ପରମ୍ପରାର ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଆପେ ଏହା ଦ୍ୱାରା ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଦିଶାରୀ ସାଜିଛି । ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକା ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଧାରାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବାବେଳେ ଏହାର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ବିଷୁବ ମିଳନ ସାହିତ୍ୟର ସଂଗଠନାତ୍ମକ ଧାରାକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରି ଆସିଛି । ଏଣୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକୁ ଝଙ୍କାରର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାନ ବିଷୁବ ମିଳନ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ବିଷୁବ ମିଳନ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ପଥେ

ସାହିତ୍ୟକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବର ଆୟୋଜନ ହେଉଛି ବିଷୁବ ମିଳନ । ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟିକ କଳାକାରମାନଙ୍କ ଏ ଏକ ବାର୍ଷିକ ମିଳନ । ''ମିଳନ ତ ଗୋଟିଏ ସାମୟିକ ସିଦ୍ଧି । ସାହିତ୍ୟ ଏକ ସାଧନା । ଏକାନ୍ତ ସାଧନା, ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟିର । ସେହି ବିଭକ୍ତ ଆଦିପୀଠରେ ପ୍ରକୃତ ମିଳନ ହୁଏ ଭାବରେ ସଂଭାବନାରେ । ତାର ପ୍ରଭାବ କିନ୍ତୁ ଏକୈକ ନୁହେଁ, ବ୍ୟାପ୍ତ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ !''[୨] ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ଆଗତ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଚୟ ଓ ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ 'ବିଷୁବ ମିଳନ'ର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଅନ୍ତରାଳରେ ନିହିତ ବ୍ୟାପ୍ତ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସମ୍ଭାବନା । ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସହୃଦୟତାର ଭାବ ରୋପଣ କରିବା, ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲେଖକ/ଲେଖିକା, ପାଠକ/ପାଠିକାଙ୍କଠାରେ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ କରିବା, ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ସଂହତିବୋଧ ଓ ଏକାତ୍ମଭାବ ଆଣିଦେବା ଏହି ମିଳନର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏହା ପ୍ରାଚୀନ - ଅର୍ବାଚୀନ, ପ୍ରାଚ୍ୟ-ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆଦି ଭିତ୍ତିରେ ସମଭାବ ଓ ବିସମ ଭାବାପନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ସମାଗମ ସୁଯୋଗ ଦିଏ, ସ୍ୱୀୟ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ସମୀକ୍ଷା କରିବାକୁ, ମାର୍ଜିତ କରିବାକୁ । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ମତରେ 'ବିଷୁବ ମିଳନ କେବଳ ଏକ ମେଳଣ ନୁହେଁ, ସୃଷ୍ଟିଶୀଳ ଗୋଷ୍ଠୀର ମର୍ଯ୍ୟାଦିତ ପ୍ରତୀକ ।''[୩] ବିଭିନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରା ମଧ୍ୟରେ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ପରଖି ନେଇ ସମଭାବାପନ୍ନ ସ୍ରଷ୍ଟା ତଥା ଚିନ୍ତକଙ୍କଠାରୁ ସେ ସଂପର୍କୀୟ ଅଧିକ ଭାବବସ୍ତୁକୁ ଆତ୍ମସ୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ବିଷୁବ ମିଳନ ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ବିରୁଦ୍ଧ ଚିନ୍ତାଧାରାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ଯଥାର୍ଥତାକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ଓ ତତ୍ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଅଧିକ ତଥ୍ୟ ଆହରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଅବକାଶ । ଏ ଦ୍ୱିବିଧ କ୍ରିୟା ଉଭୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷରେ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ମେଷକ

୨. ମହାପାତ୍ର, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ - ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ବିଶେଷାଙ୍କ (୧୯୭୨) - ପୃ - ୧୨୩

୩. ତତ୍ରୈବ

ଓ ବିବର୍ତ୍ତକ 'ଲେଖକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପରିଚୟ ଓ ଭାବର ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଏ ମିଳନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଦୁଇଟି ପତ୍ରପତ୍ରିକା । (ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଓ ଝଙ୍କାର) ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତି ଆଶୀର୍ବାଦ ଭିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଅଛି । x x x ଆନନ୍ଦୋତ୍ସବ ସେଥିର ଅଂଶ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଶା କରୁଁ, ଏ ମିଳନ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଦୃଢ଼ରୁ ଦୃଢ଼ତର ହେବ ଓ ବନ୍ଧୁ ସଂଖ୍ୟା କ୍ରମେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ବିଶାଳ ସାହିତ୍ୟିକ ପରିବାର ସୃଷ୍ଟିକରିବ ।'[୪] — ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଏହି ଉକ୍ତିରୁ ବିଷୁବ ମିଳନ ସଂପର୍କରେ ଚାରୋଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ, ଯାହାକି ଏ ଯାବତ୍ ବିଷୁବ ମିଳନ ସଫଳତାର ସହ ପୂରଣ କରି ପାରିଛି । ପ୍ରଥମତଃ ଲେଖକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ବିନିମୟ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ କର୍ମପ୍ରବଣ କରି ଗଢ଼ିତୋଳିବା ନିମିତ୍ତ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଆନନ୍ଦୋତ୍ସବରେ ସାମିଲ କରିବା । ତୃତୀୟତଃ ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ସାହିତ୍ୟିକ ପରିବାର ଗଠନ କରିବା ଓ ଚତୁର୍ଥତଃ 'ଝଙ୍କାର' ଓ 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ପାଇଁ ଲେଖକୀୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହାସଲ କରିବା । ପରୋକ୍ଷ ବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ଏହି ଚାରୋଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ।

ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମୋତ୍ସବ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପାଇଁ ଆଣି ଦେଇଛି ନବବର୍ଷର ଅନୁଚିନ୍ତା । ଗଭୀର ଭାବରେ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ - 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ଜାତିର ଐତିହ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରତୀକ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରଥମ ଇଂରାଜୀ ମାସର ପ୍ରଥମ ଦିବସ (ଜାନୁଆରୀ -୧) ଟିକୁ ନବବର୍ଷ ରୂପେ ପାଳନ କରି ମଉଜ ମଜଲିସ୍ କରୁଥିବା ଅବକାଶରେ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ ଉଙ୍କି ମାରିବା ଉଚିତ କେତେଦୂର ଆମ ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରଂପରାକୁ ଆମେ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିପାରିଛୁ । ବିଷୁବ ମିଳନ ସାଂସ୍କୃତିକ ଧାରାରେ ପ୍ରାଣ ସ୍ପନ୍ଦନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପରଂପରାକୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇଛି । ଏହି ମିଳନ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ନବବର୍ଷକୁ ଜାତୀୟ ଉତ୍ସବର ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛି ।

ବିଷୁବର ସାରସ୍ୱତ ସମାରୋହ ଦେଇଛି ବୈଶାଖରେ ବସନ୍ତରେ ସ୍ପର୍ଶ । ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ତାହା ଆନନ୍ଦୋତ୍ସବ । ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଝଙ୍କାରର ପୂର୍ବତନ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁଭୂତିରେ ତାହା ଠିକ୍ ଏହିପରି "ଆଃ ! ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଗଣେଶ ପୂଜା ଓ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜାରେ ଯେଉଁ ସରଳ ନିରୀହ ପବିତ୍ର ନିଷ୍କାମ ଆନନ୍ଦ ମିଳେ ବିଷୁବ ମିଳନ ଆମ ପକ୍ଷରେ ସେହିପରି ପ୍ରୀତିପଦ ଥିଲା । ବିଷୁବ ମିଳନରେ ପ୍ରଥମେ ଆମେ ରାତି ରାତି ଅନିଦ୍ରା ହୋଇ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଆଣିବା,

୪. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ -ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ(୧୯୮୭) ପ୍ରଥମ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ-ପୃ. ୩

ଛାମୁଡିଆ ବାନ୍ଧିବା, ପାଲା ଥିଏଟର କରିବା ଖାଇବାରେ ପରଷିବା ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଆନନ୍ଦରେ କରୁଥିଲୁ । x x x ବିଷୁବ ମିଟିଂ ଚାଲିଥାଏ । ଲେଖକମାନେ କିନ୍ତୁ ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ମଉଜ କରୁଥାନ୍ତି, ଥଟ୍ଟା-ପରିହାସ, ଆମୋଦ-ପ୍ରମୋଦ ସଙ୍ଗେ ଜୀବନ, ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚାଲିଥାଏ - ଖୁବ୍ ସାବଲୀଳ, ଆମୋଦକର, ଉଷ୍ମତା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆନ୍ତରିକତା ଭାବ ।''[୫] ଏହି ବସନ୍ତର ସ୍ପର୍ଶ ଆଗାମୀ ନିଦାଘକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗାଇଛି । ଶତ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସତ୍ୱେ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ, ଭାଷାର ସମୃଦ୍ଧି ତଥା ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଜାତିକୁ ସମ୍ମାନଜନକ ସିଂହାସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରିବା ପାଇଁ କର୍ମ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଛି ।

ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତୀୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଖ୍ୟାତିସଂପନ୍ନ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ପ୍ରଣମ୍ୟ ପ୍ରତିଭାଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ମିଳନର ଅନ୍ୟତମ ଆକର୍ଷଣ । ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ବର୍ଷଧରି ବିଷୁବ ମଣ୍ଡପରୁ ସେହି ଯଶସ୍ୱୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଉତ୍ସବର ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି । ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ (୧୯୫୦), ଡଃ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି (୧୯୫୧), ଡଃ ରଘୁବୀର (୧୯୫୨), ଡଃ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁମାର ଭୂୟାଁ (୧୯୫୩), ଡଃ ସୁନୀତି କୁମାର ଚାଟାର୍ଜୀ (୧୯୫୪), ଡଃ କାଳିଦାସ ନାଗ (୧୯୫୫) ପ୍ରଫେସର କୃଷ୍ଣଜୀ ପାଣ୍ଡୁରଙ୍ଗ କୁଲକର୍ଣ୍ଣି (୧୯୫୬), ଶ୍ରୀ ମାମା ୱାରେରକର (୧୯୫୭), ଶ୍ରୀ ମନୋଜ ବସୁ (୧୯୫୮), ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ । (୧୯୫୯), ଶ୍ରୀ ରାମାଧାରୀ ସିଂହ 'ଦିନକର' (୧୯୬୦), ଶ୍ରୀ ଉମାଶଙ୍କର ଯୋଶୀ (୧୯୬୧), ଶ୍ରୀ ଜୈନେନ୍ଦ୍ର କୁମାର (୧୯୬୨), ଡଃ ହୁମାୟୁନ୍ କବୀର (୧୯୬୩), ଶ୍ରୀ ପ୍ରେମେନ୍ଦ୍ର ମିତ୍ର (୧୯୬୪), ଶ୍ରୀ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟନାଥ ଗୋସ୍ୱାମୀ (୧୯୬୫),ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ହୀରାନନ୍ଦ ବାତ୍ସାୟନ 'ଅଜ୍ଞେୟ'(୧୯୬୬), ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ ପାଣ୍ଡେକର (୧୯୬୭), ଶ୍ରୀ ସୁକୁମାର ସେନ (୧୯୬୮), ଡଃ ଆଶୁତୋଷ ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ (୧୯୬୯), ଡଃ କେ.ଏସ୍. ଶ୍ରୀନିବାସ ଆୟାଙ୍ଗର (୧୯୭୦), ଶ୍ରୀ କମଲେଶ୍ୱର ଓ ପଣ୍ଡିତ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ସେନ (୧୯୭୧), ପ୍ରଫେସର ଛୋଟେନାରାୟଣ ଶର୍ମା ଓ ପ୍ରଫେସର ଏ.ଏଲ.ବାସମ (୧୯୭୨), ଡଃ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ (୧୯୭୩), ଜଷ୍ଟିସ୍ ହରିହର ମହାପାତ୍ର (୧୯୭୪), ଡଃ ଜନ୍ ବୋଲ୍ଟନ (୧୯୭୫), ଡଃ ଦିନେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସରକାର (୧୯୭୬), ଡଃ ରମାନାଥ ତ୍ରିପାଠୀ (୧୯୭୭), ଶ୍ରୀ ଦେବେଶ ଦାସ (୧୯୭୮), ପ୍ରଫେସର ମିହାର ରଂଜନ ରାୟ (୧୯୭୯), ଡଃ ନାମୱାର ସିଂହ(୧୯୮୦), ପ୍ରଫେସର ଆର୍.ଏସ୍.ତେମାର(୧୯୮୧), ଡଃ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ (୧୯୮୨),

---

୫. ମନେ ପଡୁଛି - ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟା - ୧୯୭୨, ପୃ - ୭୫.

ଡଃ କ୍ଷୁଦିରାମ ଦାସ (୧୯୮୩), ଡଃ ଭୋଳାଭାଇ ପଟେଲ (୧୯୮୪), ଡଃ ଦାଶରଥୀ (୧୯୮୫), ଡଃ ରାଜା ରାଓ (୧୯୮୬), ପ୍ରଫେସର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଝା, 'ସୁମନ' (୧୯୮୭), ଶ୍ରୀମତୀ ନୟନତାରା ସାଇଗଲ (୧୯୮୮), ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରଭଜୋତ କାଉର (୧୯୮୯), ଡଃ ଭୀଷ୍ମ ସାହାଣୀ (୧୯୯୦), ଡଃ କର୍ତ୍ତାର ସିଂହ ଦୁଗଲ (୧୯୯୧), ସମରେଶ ମଜୁମଦାର (୧୯୯୨), ଡଃ ଗୋପୀଚାନ୍ଦ ନାରଙ୍ଗ (୧୯୯୩), ପ୍ରଫେସର କଲ୍ୟାଣମୟ ଲୋଢା (୧୯୯୪), ସୁକୁମାର ଅଜିକୋଡ଼ (୧୯୯୫), ପ୍ରଫେସର ନବକାନ୍ତ ବରୁଆ (୧୯୯୬), ପ୍ରଫେସର ହୋସନୁର ରହେମନ (୧୯୯୭), ସମସୁର ରହେମନ ଫାରୁକୀ (୧୯୯୮) ଓ ସମ୍ମାନୀତ ଅତିଥି ଶ୍ରୀମତୀ ଅମୃତା ପ୍ରୀତମ୍ (୧୯୬୦), ଶ୍ରୀମତୀ ବୀଣା ରାୟ (୧୯୬୧), ମିଷ୍ଟର ଅର୍ଥର ଆଇଜେନ ବର୍ଗ, ଆମେରିକା (୧୯୬୪), ଶ୍ରୀମତୀ ମୈତ୍ରେୟୀ ଦେବୀ (୧୯୬୫), ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗା ସରଣ ସିଂହ (୧୯୮୩), ଡଃ ଶମ୍ଭୁନାଥ ସିଂହ ଓ ପ୍ରଫେସର ଶିଶିର କୁମାର ଦାସ (୧୯୮୫), ଡଃ କପିଳା ବାତ୍ସାୟନ (୧୯୮୬), ଶ୍ରୀ ନରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଚତୁର୍ବେଦୀ (୧୯୮୮), ଡଃ ରଘୁବୀର ସହାୟ (୧୯୮୯), ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଯାଦବ (୧୯୬୨), ଡଃ ବିଦ୍ୟାନିବାସ ମିଶ୍ର (୧୯୯୩), ଡଃ କେ.ଏସ୍. କରନ୍ଥ (୧୯୯୪), ମୁଜ୍‌ତବା ହୁସେନ (୧୯୯୫) ଶରତ କୁମାର ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ (୧୯୯୬), ଅଶୋକ ବାଜପେୟୀ (୧୯୯୮)ଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ଦେଶ ବିଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ସାହିତ୍ୟିକ ପାଣିପାଗ, ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାରେ ସୃଷ୍ଟି ନୂତନ ଧାରା, ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାକୁ କେବଳ ପ୍ରତିପାଦନ କରିନି ବରଂ ତୁଳନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନାର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରଶସ୍ତ କରିଛି । ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ବୌଦ୍ଧିକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟିକରି ଓଡ଼ିଶାର ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଲୋଚନା ବିଭାଗର ଗତିକୁ ବେଗଗାମୀ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ମତବାଦୀ ଜାତୀୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଚେତନାକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ମନରେ ଆଶା ଉତ୍ସାହ ସଂଚାର କରିଛି ।[୬] ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବହୁ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପକ୍ଷରୁ ଏ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇ ବିଷୁବ ମିଳନର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଦେଶ ବିଦେଶର ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ଏହି ସାହିତ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଦ୍ୱିବିଧ ଉପକାର ସାଧିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରଥମତଃ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଗତି ଓ

---

୬. ଇସ୍ ମେ ଦେଶକେ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନେଁ ସେ ବିଭିନ୍ନ ମତବାଦୀ ସାହିତ୍ୟକେଁ କା ମିଲନ ହୋତା ହେ, ସାହିତ୍ୟିକ ଆଲୋଚନା ହୋତି ହେଁ । ଇସ୍ ମେ ସନ୍ଦେହ ନହିଁ କି ଇସ୍ ସେ ଲେଖକୋଁ କେ ମନ ମେ ସାହିତ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କେ ଲିଏ ଗମ୍ଭୀର ଅନୁରାଗ ଔର ନବ ଆଶା - ଉତ୍ସାହ କା ସଂଚାର ହୋତାହେ- ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ କା ଇତିହାସ - ପୃ ୧୨୭ ।

ପ୍ରକୃତି ବିଷୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ସଂସ୍କୃତି ସଚେତନ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଜ୍ଞାତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ବାହାର ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଐତିହ୍ୟ ଓ ବୈଭବ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇ ଓଡ଼ିଆ ଓ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚାଇବାର ଅଭିନବ ଉଦ୍ୟମ ସାଧିତ ହୋଇଛି ।

''ସାହିତ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେ ରାଜନୀତି ଉନ୍ନତ ହୁଏ, ଅପରନ୍ତୁ ରାଜନୀତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ସାହିତ୍ୟ ଅବନତ ହୁଏ । ଦୁଇଟି ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ଘଟିଲେ ଉଭୟର ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୁଏ ।''[୭] ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ରାଜନୀତି ଓ ସାହିତ୍ୟର ସମୀକରଣ ହେଉଛି ବିଷୁବ ମିଳନ । ବହୁ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଶାସନମୁଖ୍ୟମାନେ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ସେମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ୱାଇ. ଏସ୍. ସୁକ୍ଟଙ୍କର (୧୯୬୦), ସର୍ଦ୍ଦାର ଯୋଗୀନ୍ଦର ସିଂ (୧୯୭୪), ଆକବର ଅଲ୍ଲୀ ଖାଁ (୧୯୭୬), ହରିଚରଣ ସିଂହ ବ୍ରାର (୧୯୭୭), ଶ୍ରୀ ଭଗବତ ଦୟାଲ ଶର୍ମା (୧୯୭୮), ସି.ଏମ୍. ପୁନାଚା (୧୯୮୨), ଡଃ ବି. ଏନ୍. ପାଣ୍ଡେ (୧୯୮୪), ଓଡ଼ିଶାର ରାଜ୍ୟପାଳ ଭାବେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଥିଲାବେଳେ ବିଷୁବ ମଣ୍ଡପରୁ ସେମାନଙ୍କର ଅଭିଭାଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିଠାରୁ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ପରିବେଶ, ପରିସ୍ଥିତି ଓ ସମୟର ବାଧବାଧକତା ମନୁଷ୍ୟର ମାନସିକତାକୁ ଦୁଷ୍ଟ କରି ପକାଇଛି । ସେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣମନା ହୋଇପଡିଛି । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡିନି । ବିଷୁବ ମିଳନ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ, ସଂପ୍ରଦାୟ ଓ ଖଣ୍ଡିତ ବିଚାରର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ । ରାଜକିଶୋର ରାୟଙ୍କ ଭାଷାରେ ''ବିଷୁବ ମିଳନ ଏହିପରି ଏକ ପୀଠ ଯେଉଁଠି ବହୁ ହୃଦୟ ଏକ ତନ୍ତ୍ରୀରେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୁଏ । ସେ ତନ୍ତ୍ରୀ ମାନବର ତନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ବିଶ୍ୱନିକ୍ୱଣିତ ।''[୮] ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତିଟି ପ୍ରାନ୍ତରୁ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂହତିର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବିଷୁବ ମିଳନର ଅନ୍ୟତମ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୁକ୍ତପ୍ରାଣର ମୁକ୍ତାଙ୍ଗନରେ ସାହିତ୍ୟର ବିଚାର ଓ ଚିନ୍ତନ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଧାରାର ବାଧକ ହୋଇ ନଥାଏ । କବିତା ପାଠୋତ୍ସବ, ଆଲୋଚନା ସଭା ମଧ୍ୟଦେଇ ସାହିତ୍ୟର ଚଳନ୍ତି ଧାରା ପ୍ରାଣବନ୍ତ ହୋଇଉଠେ ।

ପ୍ରତିଭା ହୁଏତ ଧନ ସାପେକ୍ଷ ହୋଇନପାରେ, କିନ୍ତୁ ଆଦର ବା ପ୍ରଶଂସା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଭା ଅଗ୍ରଗାମୀ ହୁଏ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ପ୍ରତିଭାପୂଜା ପଥକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିବା

୭. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) - ପୃ୩୨

୮. ରାୟ, ରାଜ କିଶୋର - ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ବିଷୁବ ବିଶେଷାଙ୍କ

ପାଇଁ ବିଷୁବ ମିଳନ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରୁଥିବା ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ଲାଭ କରୁଥିବା ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ୍ୟୁପହାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏହି ଉପହାର ସ୍ୱରୂପ ସାରସ୍ୱତ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଧୋତି ଚାଦର ଯୋଡ, ସୁନା ମୁଦି, ତାରକସୀର ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ, ସିନ୍ଦୁର ଫରୁଆ, ଟ୍ରେ, ଗ୍ଲାସ୍, ବହି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିଲା । ଅର୍ଥ ପୁରସ୍କାର ଅପେକ୍ଷା ଉପଢୌକନ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ପଛରେ ଆନ୍ତରିକତା ଓ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ ଯେ ନିହିତ ଥିଲା, ତାହା କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ବସୁ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପୂଜାରୀ, ଅଧ୍ୟାପକ ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ, ଅଧ୍ୟାପକ ରାଜକିଶୋର ରାୟ, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି, ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପ୍ରଧାନ, ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଅଖିଳ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, ବେଣୁଧର ରାଉତ, ଶ୍ରୀମତୀ ଭାରତୀ ସିଂହ, ଅଧ୍ୟାପକ ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଗୋଲକ ବିହାରୀ ଧଳ, ପଣ୍ଡିତ ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରାଣବଂଧୁ କର, କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡା, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବଡାଳ, ଶ୍ରୀନିବାସ ଉଦ୍‌ଗାତା, ଡଃ ବିଦ୍ୟାଧର ପାଢୀ, ବୀର କିଶୋର ଦାସ, ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ, ଡଃ କୁଂଜ ବିହାରୀ ଦାଶ ଓ ଛାତ୍ର ସାହିତ୍ୟିକ ଭାବରେ ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ରାଜକିଶୋର ମହାନ୍ତି, ରାଜେଶ୍ୱରୀ ଦଳବେହେରା ଆଦିଙ୍କୁ ସେ ସମୟରେ ପ୍ରୀତ୍ୟୁପହାର ଦେଇ ସାହିତ୍ୟିକ ସାଧନାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହିମାନେ ହିଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଦିଗପାଳ । ଏଣୁ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ତରଫରୁ ଆୟୋଜିତ ବିଷୁବ ମିଳନ ହିଁ ବିଧିବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲା । ପରେ ୧୯୭୦ ମସିହାଠାରୁ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ 'ଝଙ୍କାର ପୁରସ୍କାର' ଏବଂ ୧୯୮୩ ମସିହାଠାରୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୂର୍ଣ୍ଣ 'ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାର' ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି ।[୯] ଏହି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଯେ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଉଛି ତାହା ନୁହେଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରିବାକୁ ଆତ୍ମଶକ୍ତି ଯୋଗାଉଛି । ଅନୁରୂପ ଭାବରେ କଳା ଓ କ୍ରୀଡାର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ କ୍ରୀଡାବିତ୍ ଓ କଳାକାରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ ଓ ପୁରସ୍କୃତ କରାଯାଏ । ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପୁରସ୍କୃତ କରାଯାଏ ।

ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ଓ କଳାର ତ୍ରିବେଣୀ ସଂଗମ ହେଉଛି ବିଷୁବ ମିଳନ । ବିଷୁବ

୯. ପରିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ

ମଣ୍ଡପରେ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତିଫଳନ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ, ନାଟକ ଅଭିନୟ ଦ୍ୱାରା ଘଟିଛି । ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ଆଗତ ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକ ବଂଧୁଙ୍କ ମଥାରେ ଚନ୍ଦନ ଚିତା ଲେପନ ଓ ପୁଷ୍ପମାଳା ପ୍ରଦାନ ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ୟତମ ନିଦର୍ଶନ । କିଛି ବର୍ଷ ଧରି ସ୍ୱର୍ଗତ ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଳପତ୍ର ପୋଥି ପ୍ରଦର୍ଶନୀ, ବରିଷ୍ଠ ଓ ତରୁଣ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦର୍ଶିତ ଚିତ୍ରକଳାଗୁଡିକ ଓଡ଼ିଶାର ସମୃଦ୍ଧ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ଓ କଳା ନୈପୁଣ୍ୟତାର ନିଦର୍ଶନ ।

ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣ

ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଷ ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଜାତୀୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଖ୍ୟାତି ସଂପନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଭିଭାଷଣ ଥିଲା ବେଶ୍ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ, ଗବେଷଣାମୂଳକ ଓ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ । ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଓ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ସମସ୍ୟା, ସେ ସାହିତ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ସାହିତ୍ୟିକ ଭାବବସ୍ତୁ ସଂପର୍କୀୟ ବିଷୟ ଏହି ଅଭିଭାଷଣର ପରିସରଭୁକ୍ତ ଥିଲା । କେତେକ ଅଭିଭାଷଣରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ବିଷୁବମିଳନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଭିଭାଷଣ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ଅଭିଭାଷଣଗୁଡିକ ପ୍ରବଂଧ ରୂପେ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ ତାହା ଆମର ବିଚାର ପରିସରଭୁକ୍ତ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ବିଶେଷ କରି ପ୍ରବଂଧ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏହା ବିଷୁବ ମିଳନର ମହାନ୍ ଦାନ ।

ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା', ଡଃ ରଘୁବୀରଙ୍କ 'ଜାତୀୟ ଓ ବିଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି', ସୂର୍ଯ୍ୟକୁମାର ଭୂୟାଁଙ୍କ 'ବିଷୁବ ଉଦ୍‌ବୋଧନ', ଡଃ ସୁନୀତି କୁମାର ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା', ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଜୀ ପାଣ୍ଡୁରଙ୍ଗ କୁଲକର୍ଣ୍ଣୀଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟରେ ଚିରନ୍ତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧ', ମାମା ଓ୍ୱାରେରକରଙ୍କ 'ଭାରତୀୟ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ରଙ୍ଗମଂଚ', ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣାଙ୍କ 'ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପରମ୍ପରା', ଶ୍ରୀ ଯଶୋବନ୍ତ ନାରାୟଣ ସୁକ୍ତଙ୍କରଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ' ଅଧ୍ୟାପକ ରାମଧାରୀ ସିଂହ ଦୀନକରଙ୍କ 'ଆମ ଭାଷା ସମସ୍ୟା', ଶ୍ରୀ ଉମାଶଙ୍କର ଯୋଶୀଙ୍କ 'ଅଭ୍ୟୁଦୟର ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ' ଶ୍ରୀ ଜୈନେନ୍ଦ୍ର କୁମାରଙ୍କ 'ସାହିତ୍ୟରେ ଭାବାତ୍ମକ ଏକତା', ଡଃ ହୁମାୟୁନ କବୀରଙ୍କର 'ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ', ଡଃ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟନାଥ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ 'ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଲେଖକମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟା', ଡଃ ଜନ୍ ବୋଲ୍ଟନଙ୍କ 'ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାରଳା ଦାସ ଓ ତାଙ୍କର ମହାଭାରତ' ଓ ଡଃ ଦୀନେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ' ରାମାୟଣରେ ଐତିହାସିକତା' ଶୀର୍ଷକରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବଂଧ ଥିଲା ସେହି ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣରେ

ଲିଖିତ ରୂପ ବିଷୁବ ମିଳନ ଅନୁଶୀଳନଧର୍ମୀ ତଥ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ପନ୍ଦର ଗୋଟି ପ୍ରବଂଧ ଦ୍ୱାରା ଝଙ୍କାରକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ଗବେଷକ, ପାଠକ, ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ପାଇଁ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତର ସଂଧାନ ଦେଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତୀୟ, ବୈଦେଶିକ ସାହିତ୍ୟ ସହ ପରିଚିତ ହେବାକୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇଛି ।

ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ତାଙ୍କ ପ୍ରବଂଧ ' ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା' ରେ ନୂତନତାର ଆବାହନ କରିବା, ନୂଆ ସାହିତ୍ୟ ସୌଧ ଗଠନ କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ବ୍ୟକ୍ତି କୈନ୍ଦ୍ରିକ ଭାବକୁ ଛାଡି ଜାତି ଓ ଜନତା ପାଇଁ ସତ୍ୟ ସଂଧାନଯୁକ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଉପରେ ସେ ଜୋର୍ ଦେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ କହିଛନ୍ତି, ''ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେଖକ ଲେଖିକାମାନେ ନିଜର ସତ୍ୟପାଇଁ, ନ୍ୟାୟ ପାଇଁ, ଆଇଡିଆ ପାଇଁ x x x ତ୍ୟାଗ ଓ ତୁଚ୍ଛାତାଚ୍ଛଲ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବା ଉଚିତ । କେବଳ ଲେଖାର ମୂଲ୍ୟଦାବୀ ବା ସାହିତ୍ୟିକର ସମ୍ମାନ ଦାବୀ କରିବାରେ ଜାତିର, ସାହିତ୍ୟର ବା ନିଜର ବିଶେଷ ଉପକାର ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଇ ନପାରେ ।''[୧୦]

'ଜାତୀୟ ଓ ବିଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି' (୪ର୍ଥ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା) ପ୍ରବଂଧରେ ଡଃ ରଘୁବୀର ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରସାରରେ କଳିଙ୍ଗର ଭୂମିକା, ଦ୍ୱୀପାନ୍ତରରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବ, ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଐକ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି । ଜାତୀୟ ଆତ୍ମବିସ୍ମୃତି ହିଁ ଆମ ସଂସ୍କୃତିର ଅଧୋଗତିର କାରଣ ବୋଲି ସେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱନାଥ ସତ୍ୟନାରାୟଣାଙ୍କ ପ୍ରବଂଧ 'ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପରଂପରା' (୧୧ଶ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା)ରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରୁଥିବା ସାହିତ୍ୟିକ ବିଭବ ପରେ ଆଲେଚନା ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ମହାକାବ୍ୟକୁ ନେଇ ବିଚାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି ।

ପୌରାଣିକ, ଐତିହାସିକ, ଭୌଗୋଳିକ ଓ କୃଷିଗତ ଐକ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଓଡ଼ିଶା ସହ ଆସାମର ଘନିଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ଡଃ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁମାର ଭୂୟାଁଙ୍କ 'ବିଷୁବ ଉଦ୍‌ବୋଧନ' ପ୍ରବଂଧରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଆସାମର ନଓଗଙ୍ଗ ନିକଟରେ ଥିବା 'ଓଡ଼ିଆ ଗାଁ', ଆସାମୀ ପଦକର୍ତ୍ତା ଶଙ୍କର ଦେବଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତନ ଆଦିର ଉଦାହରଣକୁ ନେଇ ସେ ପ୍ରବଂଧଟିରେ ଏହି ସମତାକୁ ସମର୍ଥନ କରଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟତ୍ର ଆସାମର ସାହିତ୍ୟିକ ଟି.ଏନ୍.ଗୋସ୍ୱାମୀ ନିଜ ଆଲୋଚନାରେ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଆସାମର ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମୃଦ୍ଧିକୁ ମଧ୍ୟ ସୂଚାଇଛନ୍ତି । ଭାରତର ସୁଦୀର୍ଘ ଓ ଗୌରବୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ କଥାକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ସ୍ମରଣ କଲେ

୧୦. ଝଙ୍କାର - ୨ୟ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ - ୯୯.

ହେଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରବଂଧର ଭାବବସ୍ତୁ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ସାମଗ୍ରିକ ବିଚାରକରି ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଦେଖାଇ ଆରନୋଲଡ୍‌ଙ୍କ ସ୍ୱୀକାରକୁ ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି - 'ବିଷୟବସ୍ତୁର ଚମତ୍କାରିତା ହେଉଛି ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀ ବା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଚମତ୍କାରିତା । ସେହିପରି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ଚମତ୍କାରିତା ମଧ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁର ଚମତ୍କାରିତା ବୁଝାଏ ।''

ଡଃ ସୁନୀତି କୁମାର ଚାଟାର୍ଜ୍ଜୀଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା' (୫ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା) ପ୍ରବଂଧ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ମୂଲ୍ୟବାନ ମନେ ହୁଏ । ଏକଦା 'ଓଡିୟା ଏକ ଭାଷା ନୟ' ବୋଲି ଚିତ୍କାର ଦେଉଥିବା ବଙ୍ଗୀୟମାନଙ୍କ ପରଶ୍ରୀକାତରତା ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଡଃ ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ ଏହି ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ପ୍ରବଂଧରୁ ମିଳେନା । ବରଂ ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ଅର୍ଥାତ୍ ଆସାମୀ, ବଂଗାଳୀ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିବେଚନାରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଛି । ''ଆସାମୀ, ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ବଂଧନ ଦୃଢ଼ତା ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ତିନି ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ଓଡିଆ ନିଜର ପ୍ରାଚୀନତା ରକ୍ଷା କରି ପାରିଥିବାରୁ ଓଡିଆକୁ ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ଭଗ୍ନୀ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇପାରେ । ଓଡିଆ ଭାଷା ଏକ ପ୍ରକାର ଚତୁରତାର ସହିତ ପ୍ରାଚୀନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଓ ଲାଳିତ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିଛି । ଏହାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଏବଂ ପରମ୍ପରାଗତ ସଭ୍ୟତା ଓ ସୌଜନ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଛି । ଅନେକାଂଶରେ ବଂଗୀୟ ଭାଷାରେ ବିଶ୍ୱ ଚିନ୍ତାଧାରା ବିକାଶ ଲାଭ କରିଛି ଏବଂ ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରା ରକ୍ଷା କରିବା ଓ ଏ ଦିଗରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ବଜାୟ ରଖିବାରେ ବଙ୍ଗ ଭାଷାର ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତି ଘଟିଚି x x x x ବିଦେଶୀ ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷେ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ନିର୍ଭୁଲ ଭାବେ ଶିକ୍ଷା କରିବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡିଛି ।''[୧୧] ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗବେଷଣା, ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଇତିହାସ ପ୍ରଣୟନ, ଏକ ମାଗଧୀ ଅପଭ୍ରଂଶରୁ ସୃଷ୍ଟ ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସମୂହ ବିଶେଷତଃ ଓଡ଼ିଆ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷା ମଧ୍ୟରେ ବହୁକାଳରୁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ରହି ଆସିଥିବା ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟକୁ ଦୃଢ଼ କରି ସମଗ୍ର ଭାରତର ଏକତା ସୁଖସ୍ୱାଛନ୍ଦ୍ୟ ପାଇଁ କାମ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ଡକ୍ଟର ଚାଟାର୍ଜୀ ।

ବିଶିଷ୍ଟ ମରାଠୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଜୀ ପାଣ୍ଡୁରଙ୍ଗ କୁଲକର୍ଣ୍ଣୀ ସାହିତ୍ୟରେ 'ଚିରନ୍ତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧ' ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବଂଧରେ ମରାଠୀ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତିଗତ ସାମ୍ୟ, ଉଭୟ ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣ ସାହାଯ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟ ଜାତି ଓ ଭୌଗୋଳିକସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମାନତାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପ୍ରବଂଧରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧାତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟର ଗୁରୁତ୍ୱକୁ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟତମ ମରାଠୀ ସାହିତ୍ୟିକ ମାମା ୱାରେରକର ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରୟୋଗ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ

୧୧. ଚାଟାର୍ଜୀ, ଡଃ ସୁନୀତିକୁମାର - ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ଝଙ୍କାର ୭ମ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା

ନାଟକ ଅଭାବକୁ ଦର୍ଶାଇ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ନାଟକ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ରାମଧାରୀ ସିଂହ 'ଦିନକର', ଉମାଶଙ୍କର ଯୋଶୀ, ଶ୍ରୀଜୈନେନ୍ଦ୍ର କୁମାର, ହୁମାୟୁନ କବୀର ଭାରତୀୟ ଭାଷାସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟିକର ଦାୟିତ୍ୱ, ସାହିତ୍ୟ ସହ ସଂସ୍କୃତିର ସଂପର୍କ ବିଷୟରେ ନିଜର ସୁଚିନ୍ତିତ ବକ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଅମରକୃତି ମହାଭାରତକୁ ଇଂଲଣ୍ଡ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରାଚ୍ୟ ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟାପକ ଜନ୍ ବୋଲ୍‌ଟନ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରି ସେକ୍‌ସପିଅରଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କୁ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି । ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଉପରେ ଡଃ ବୋଲ୍‌ଟନଙ୍କ ଧାରଣା, ସାରଳାଙ୍କ ମହାଭାରତ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା 'ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାରଳା ଦାସ ଓ ତାଙ୍କ ମହାଭାରତ' ପ୍ରବଂଧର ମୁଖ୍ୟ ଆଲୋଚନାର ବିଷୟ । ଡଃ ଦୀନେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଇତିହାସ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ରାମାୟଣର ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ବିଚାର କରିଛନ୍ତି । ଉଭୟ ପ୍ରଜ୍ଞା ପୁରୁଷ ଭାରତର ଦୁଇ ମହାକାବ୍ୟକୁ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ହେଁ ପ୍ରଥମ ଆଲୋଚନାଟି ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଆଧାରିତ କରି ସମୀକ୍ଷାଧର୍ମୀ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଯୁକ୍ତିସିଦ୍ଧ ଓ ଐତିହାସିକ ତଥ୍ୟ ସଂବଳିତ ହୋଇଛି ।

ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ କରୁଥିବା ଏହି 'ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣ'ର ସବୁଠାରୁ ବଡ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ହେଉଛି ଏହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱାଭିମାନକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛି । ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ମହାନତାର କଥା । ଦେଶ ଓ ବିଦେଶର ବିଦ୍ୱାନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ପ୍ରତିପାଦନ କରାଯାଇଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଶା ଚିନ୍ତାନାୟକ, ଲେଖକ ଓ ଗବେଷକଙ୍କୁ ଏହା ନିଜର ଐତିହ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଚିନ୍ତା କରିବାର ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଛି । ପରାମର୍ଶ, ଆହ୍ୱାନ ଓ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନରେ ପ୍ରତିଟି ଅଭିଭାଷଣ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ମେଷ ମାର୍ଗକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିଛି । ଦୁଃଖର କଥା ଅଣଚାଶ ବର୍ଷ ମିଳନର ଅଭିଭାଷଣରୁ ମାତ୍ର ପନ୍ଦରଟି ଅଭିଭାଷଣ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟଗୁଡିକ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ର ସମ୍ବାଦ ସ୍ତମ୍ଭରେ ରହିଯାଇଛି । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାକୁ ପ୍ରବଂଧ ରୂପରେ ଏହା ଆସି ପାରିଥିଲେ ଏହି ବିଭାଗଟି ଅଧିକ ବଳିଷ୍ଠ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା ।

ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ

ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ ଏକ ପ୍ରଥାସିଦ୍ଧ ବ୍ୟାପାର । ପ୍ରତିବର୍ଷ ବିଷୁବ ସମାରୋହରେ ସାହିତ୍ୟିକ ବଂଧୁମାନଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରାଯାଇଥାଏ । 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି'ର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଏହି ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଥାନ୍ତି । ବିଷୁବ ମିଳନର ସମାବର୍ତ୍ତନ

ଉତ୍ସବରେ ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ ପାଠ କରାଯାଏ । ପଠିତ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ ସହ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ଓ ବିଷୁବ ମିଳନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ସାହିତ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧିରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ସାହିତ୍ୟିକ ସମସ୍ୟା ଓ ତାର ସମାଧାନର ମାର୍ଗ, ସାହିତ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି କଳ୍ପେ ଲେଖକ ଓ ପାଠକଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆମ ସାମାଜିକ, ଭୌଗୋଳିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥା ବିଷୟ ମୁଖ୍ୟତଃ ସ୍ଥାନ ପାଉଥିଲା । ପଠିତ ଅଭିନନ୍ଦନ ବର୍ଷକୁ ଥରଟିଏ ମାତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ହେଁ ଦୀର୍ଘ ଅଣଚାଷ ବର୍ଷର ଇତିହାସକୁ ବିଚାର କଲେ ଏହା ଝଙ୍କାରର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଗ ହୋଇଯାଇଛି । ବିଷୁବ ମିଳନ ଭଳି ଏକ ସାରସ୍ୱତ ମହୋତ୍ସବରେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ପ୍ରତିଟି କୋଣରୁ ଆଗତ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ସାରସ୍ୱତ କର୍ମରେ ବ୍ୟାପୃତ ରହିବା ପାଇଁ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ଆତ୍ମବଳ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି । ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସୃଷ୍ଟିର ମହାନତା ପ୍ରତିପାଦନ କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସମାଜରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆସନର ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ସାହିତ୍ୟର ଧାରାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନହେବା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଦିଆଯାଇଛି ।

୧୯୫୦ ମସିହା ପ୍ରଥମ ବିଷୁବ ମିଳନ ଅଧିବେଶନ ଅବସରରେ 'ଝଙ୍କାର' ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସଂପାଦକୀୟ'କୁ 'ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭)' ଗ୍ରନ୍ଥରେ ପ୍ରଥମ ଅଭିନନ୍ଦନ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ଏହା ଅଭିନନ୍ଦନ ଅପେକ୍ଷା ସଂପାଦକୀୟ ରଚନାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ମଧ୍ୟ ଝଙ୍କାରରେ ସଂପାଦକୀୟ ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରକାଶିତ । ଏହି ସଂପାଦକୀୟ ଶୀର୍ଷକ 'ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ' ବିଷୁବ ଅଧିବେଶନରେ ପଠିତ ହୋଇଥିଲା । ତୃତୀୟ, ଚତୁର୍ଥ, ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷର ଅଭିନନ୍ଦନ ବିଷୁବ ମିଳନର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ପଠିତ ହୋଇ 'ବାର୍ଷିକୀ' 'ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ' ଓ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ' ଶିରୋନାମାରେ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଶିରୋନାମା ରଖାଯାଇଥିଲା 'ଅଭିଭାଷଣ', 'ଅଭିନନ୍ଦନ', 'ଅଭିବାଦନ', 'ଅପରାହ୍ନେ', 'ସୁଖ-ଦୁଃଖ', 'ଏ ବର୍ଷର ମିଳନ', 'ସଂବିଦ୍ ଓ ସୂଚନା' ଆଦି । ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇବା ଅଭିପ୍ରାୟ ଏଥିରେ ନିହିତ ଥିବାରୁ ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ରଚନା ଶୀର୍ଷକ ଅଭିନନ୍ଦନ ରଖାଯାଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଆଲୋଚନା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ 'ଅଭିନନ୍ଦନ' ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଅଧିକ ଯଥାର୍ଥ ।

ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନକୁ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ କରାଯାଇପାରେ । ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ର ଓ ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ଲିଖିତ ଓ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ପଠିତ ଅଭିନନ୍ଦନ । ଝଙ୍କାରର ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଡ଼ଃ ମହତାବ ୧୯୫୦ ମସିହାରୁ ୧୯୮୫ ମସିହା ଯାଏ ଦୀର୍ଘ ୩୬ ବର୍ଷ ଧରି ବହୁ ପ୍ରତିକୂଳ ଅବସ୍ଥାରେ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଲେଖିଥିବା ଜଣାଯାଏ । ୧୯୫୫ ମସିହାର ଷଷ୍ଠ ଓ ୧୯୫୬ ମସିହାର ସପ୍ତମ ବିଷୁବ ମିଳନ ସମୟରେ ବମ୍ବେର ରାଜ୍ୟପାଳ ଏବଂ ୧୯୭୭ ମସିହା ସପ୍ତବିଂଶତମ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଇମର୍ଜେନସି ବଳରେ 'ବନ୍ଦୀ' ଅଥଚ 'ପାରୋଲ'ରେ ଥାଇ ବହୁ ଅସୁବିଧା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ ରଚନା ପ୍ରତି ଅବହେଳା କରିନାହାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ପ୍ରାଣଭରି ଭଲ ପାଉଥିଲେ ସେ । ଏଥିର ବିକାଶ ଥିଲା ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଜୀବନର ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ ରାଜନୀତି ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ନିଜେ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଅଭିନନ୍ଦନକୁ ପାଠ କରିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟତମ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ ହେଉଛନ୍ତି ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ଶାସନ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହି ଏହି ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି କଣ୍ଢେ ସାହିତ୍ୟର ସାଂଗଠନିକ ଦିଗ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲେ । "ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଭୂତ ହେଲା, ସାହିତ୍ୟର ଆକାଙ୍‌କ୍ଷିତ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ସାଧିତ ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ଅନୁଭୂତିରୁ ଏ ମିଳନର ଅୟୋଜନ ।"[୧୨] ବିଷୁବ ମିଳନର ପ୍ରଭାବ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ହେଲା । ଏହି ସାରସ୍ୱତ ଉତ୍ସବ ପ୍ରତି ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ଲେଖକମଣ୍ଡଳୀ ଆସ୍ଥା ପ୍ରକଟ କଲେ । ବିଷୁବ ମିଳନ ହିଁ ହେଲା ସେମାନଙ୍କର ମହାମିଳନ । ଡଃ ମହତବାଙ୍କ ଅକପଟ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ସେମାନେ ଅଭିନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ଅଭିନନ୍ଦନ ହେଉଛି ପ୍ରତିଭାର ସ୍ୱୀକୃତି, ପ୍ରତିଭା ପୂଜା । ପ୍ରତିଭା ପୂଜାର ମହାର୍ଘ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଉପସ୍ଥିତ ପ୍ରତିଭାର ସାରସ୍ୱତ ସାଧକଙ୍କୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ଡଃ ମହତାବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଲେ । ଏଣୁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଅଭିନନ୍ଦନ ବକ୍ତବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ, ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନାର ଦିଗ ପରେ ଆଧାରିତ । ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାକୁ ସେ ଯେପରି ବୁଝିଥିଲେ, ତାହା ଥିଲା ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଗଭୀର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ଫଳ । ଲେଖକ ଲେଖିକାମାନଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଦେବା ଅବସରରେ ସାହିତ୍ୟର ସେହି ଦିଗ, ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ କରିଛନ୍ତି । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ, ସଂସ୍କୃତି ସଚେତନ ଓ ପ୍ରଭାବଶୀଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ କି କି ଉପାଦାନର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ତାହାକୁ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଟି ଅଭିନନ୍ଦନରେ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଦିଗ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

---

୧୨. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) ପୃ - ୧୯୨

୧।। ''ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ମନୁଷ୍ୟର ଉଦ୍‌ବେଗ ଭାର ଲାଘବ କରିବା ପାଇଁ । ପରସ୍ପର ଭାବ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନର ସୁବିଧା ନ ରହିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ ଦୁର୍ବିସହ ହୋଇ ପଡିବ । ସମସ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗ ଓ ଅନ୍ତରୁତ୍‌ଥିତ ଭାବ ସାହିତ୍ୟ ବହିଷ୍କାର କରିପାରିଛି କି ନାହିଁ, ତାହା ହିଁ ତ ସାହିତ୍ୟିକ ଆଲୋଚନା ।''[୧୩]

୨।। ''ଆଗେ ସାହିତ୍ୟ, ତା'ପରେ ସମର୍ଥକ । ଯେଉଁ ସାହିତ୍ୟ ସମର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରୁନାହିଁ, ହୁଏତ ସେ ସାହିତ୍ୟରେ ତ୍ରୁଟି ରହୁଛି ବା ସେ ସମାଜରେ କିଛି ତ୍ରୁଟି ରହୁଛି ।''[୧୪]

୩ ।। ''ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଭାବଧାରା-ଜାତୀୟତାଠାରୁ ନାନା କାରଣରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଦୂରରେ ରହିଗଲା । ପୁଣି ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାବଧାରା ସମାଜବାଦ - ସେଥିରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଯେପରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ନଯାଏ । ପରିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ରୋତ ଧାଇଁଛି ମନୁଷ୍ୟର ଅନ୍ତିମ ବିକାଶ ପାଇଁ, ସେ ସ୍ରୋତରେ ସାହିତ୍ୟ ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ରହି ନ ପାରେ । ରହିଗଲେ ରହିଯିବ ସ୍ରୋତ ଅପେକ୍ଷା କରିବ ନାହିଁ । ସ୍ରୋତରେ ଲମ୍ଫ ଦେଇ ସନ୍ତରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସେ ଶକ୍ତି ଅଛି, ସେ ଉତ୍ସାହ ଅଛି, ସନ୍ତରଣରେ ତାର ବିଜୟ ନିଶ୍ଚିତ । କେବଳ ସାହସର ସହିତ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ଲମ୍ଫ ଦେବାକୁ ହେବ ।''[୧୫]

ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ ପରସ୍ପର ସଂପର୍କିତ । ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଲା ବେଳେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକ ସାହିତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଜରେ କ୍ରାନ୍ତି ଆଣେ । ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ ଭିତରେ ଥିବା ସଂପର୍କ ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟିକର ଭୂମିକା ଅଭିନନ୍ଦନର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ।

ଲେଖକର ଦାୟିତ୍ୱ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସମାଜ ପ୍ରତି ସ୍ରଷ୍ଟାର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବା ସମସ୍ୟାବଳୀ ଓ ତା'ର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ମାର୍ଗ ସଂପର୍କରେ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । 'ବିଷୁବ ମିଳନ ଓ ଝଙ୍କାର' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିନନ୍ଦନର ଅନେକତ୍ର ସୂଚନା ରହିଛି । କେତେକ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଝଙ୍କାର ଓ ବିଷୁବ ମିଳନର ଗତି ଓ ସଫଳତାର ବିବରଣୀ ପ୍ରଦତ୍ତ । ଏହି ସଫଳତାରେ ଡଃ ମହତାବ ଆଦୌ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହନ୍ତି । ଆହୁରି ଅଧିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେ ଆଶାବାଦୀ ଓ ଏହି ଉନ୍ନତି ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ଲାଭ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲାଭ ତାଙ୍କର ସର୍ବଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

---

୧୩. ତତ୍ରୈବ - ପୃ. ୩୮

୧୪. ତତ୍ରୈବ - ପୃ. ୪୦

୧୫. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) ପୃ - ୧୦୫

ଝଙ୍କାରର ସଫଳତା ପାଇଁ ପରିଚାଳନାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ, ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୀତିନିୟମ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଅଭିନନ୍ଦନ ଆଲୋଚନାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ।

ବିଜ୍ଞାନ, ଇତିହାସ, ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି ଓ ସମାଜନୀତି ଆଦି ବ୍ୟାପକ ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ଆଲୋଚନାର ଭିତ୍ତିରୂପେ ଡଃ ମହତାବ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନ, ପ୍ରାଚୀନ ଅତୀତ ଇତିହାସରୁ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସମୟ, ରାମାୟଣ ମହାଭାରତ ଠାରୁ Freedom At Midnight, Orissa Society of America ଠାରୁ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ କିମ୍ବା ଲେଖକ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ, ଆଇନ୍‌ଷ୍ଟାଇନଙ୍କ ଥିଓରୀ ଅଫ୍ ରିଲେଟିଭିଟିଠାରୁ ଭାରତୀୟ ଅଧ୍ୟାତ୍ମବାଦ ତତ୍ତ୍ୱ ଯାଏ ବିସ୍ତୃତ ଦିଗନ୍ତରେ ବିଚରଣ କରିଥିବା ତାଙ୍କ ଅନୁଭୂତିସିକ୍ତ ମନଟିର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଘଟିଛି ଏହି ଆଲୋଚନାରେ । ଯୁକ୍ତି ଓ ଉପଦେଶ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଛୋଟ ଛୋଟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମାଧ୍ୟମରେ ବହୁ ଆଲୋଚନା ସ୍ପଷ୍ଟ ସରଳ ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀ ଓ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟତା ପାଇଁ ସଫଳ ପ୍ରୟାସକୁ ଦର୍ଶାଇବାକୁ କେତୋଟି ଉଦାହରଣ ନିଆଯାଇପାରେ ।

୧ ॥ ''ଇଂଜିନ ଭିତରେ ବାଷ୍ପ ତିଆରି ହେଉଛି । ସେହି ବାଷ୍ପ ବାହାରିବାପାଇଁ ସେହି ଇଂଜିନରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥିଲେ ବାଷ୍ପର ବେଗରେ ଇଂଜିନ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । ପୁଣି ସେହି ବାଷ୍ପର ବହିଷ୍କାର ବେଗରେ ଖାଲି ଯେ ଇଂଜିନ୍ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ, ତାହା ନୁହେଁ, ସେହି ବେଗରେ ଇଂଜିନ୍ ତାର ଏ ସଂସାରକୁ ଟାଣି ନେଇ ଧାବମାନ ହୁଏ । ଭାବରାଶି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପୁଣି ତାକୁ ବହିଷ୍କାର କରି ବେଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଓ ସେହି ବେଗରେ ସମାଜ ପରିଚାଳନା କରିବା ଏ ସବୁ ସାହିତ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ।''[୧୬]

୨ ॥ ''ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ବା ଏପରିକି ବିକାଶ ଯୋଜନାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ସାହଭରା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଆବଶ୍ୟକ । ଶରଦାକାଶରେ ସିନ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବିକାଶ କରିପାରିବ, ମେଘମୟ ନଭରେ ସେ ତ ଲୁଚି ଲୁଚି ସଂକୋଚରେ ବୁଡିଯିବ ।''[୧୭]

୩ ॥ ''ସେନାପତି ନିଜର ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଣକ୍ଷେତ୍ରର ମାନଚିତ୍ର ଶତ୍ରୁ ସେନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପାଇଁ ନିଜର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପଠାଇବା ବେଳେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ସଂଖ୍ୟାରେ ନିଜର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ବିନାଶ ମଧ୍ୟ ହିସାବ କରେ । ଯଥା- ଦଶ ହଜାର ସୈନ୍ୟ ପଠାଗଲେ, ସେଥିରୁ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ପାଞ୍ଚହଜାର ଆଗକୁ ମାଡି ଯାଇ ପାରିବେ, ଇତ୍ୟାଦି । ସେହି ହିସାବ ବେଳେ ସେନାପତିଙ୍କ ମସ୍ତିଷ୍କ ମାତ୍ର

---

୧୬. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) ପୃ - ୩୮

୧୭. ତତ୍ରୈବ - ପୃ ୭୨ ।

କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ଓ ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ଚାଲିଛି ଅଭ୍ୟାସବଶତଃ ପାଷାଣୀଭୂତ ହୃଦୟ; କିନ୍ତୁ ସେହି ସେନାପତି ଯେତେବେଳେ ଏକ ନୀରବ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କବିତାଟିଏ ବା ଗଳ୍ପଟିଏ ପଢ଼ିବେ, ନିହତ ସୈନିକର ପତ୍ନୀ ବା ପୁତ୍ରଙ୍କର ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ ବା ତା'ର ଦୀନ କୁଟୀରର ବର୍ଣ୍ଣନା,ଯେଉଁଠି ଯୁଦ୍ଧର ଜୟ ପରାଜୟର ସଂବାଦ ସୁଦ୍ଧା ପହଞ୍ଚୁନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟର କେଉଁ ଏକ ତନ୍ତ୍ରୀରେ ଝଙ୍କାରି ଉଠିବ ନିଜ ଆଦେଶର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା; ଶିହରି ଉଠିବ ତାଙ୍କର ଶରୀର, ତାଙ୍କରି ନିଜର ନିର୍ମମ ଆଦେଶକୁ ସ୍ମରଣ କରି । ପୁଣି ଯେତେବେଳେ ସେ ସେହି ପ୍ରକାର ଆଦେଶ ଦେବାକୁ ଯିବେ, ସେତେବେଳେ ସେ ଭାବିବେ କିପରି ଅତି କମ୍ ଲୋକକ୍ଷୟ ଘଟେ । ସେନାପତିର ଆଦେଶ ହେଉଛି କାଳ ଓ ସେହି ଆଦେଶରେ ନିହିତ ସୈନିକ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ ହେଉଛି ସାହିତ୍ୟ । ସେହିପରି ଯେଉଁ ସୈନ୍ୟ ସେନାପତିଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ତା'ର ଭାବୋଚ୍ଛ୍ୱାସ ହେଉଛି ସାହିତ୍ୟର ବିଷୟ ।''[୧୮]

ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ସାଧାରଣ ଆଲୋଚନା ନୁହେଁ ଏହା ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ, ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟକୃତି ସର୍ଜନା ପାଇଁ । ପ୍ରତିଟି ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଆଦର୍ଶହୀନତା, ଦୋଷଦର୍ଶିତା ଓ ନିରାଶାବାଦକୁ ଏଡାଇ କର୍ମ ପ୍ରଚୋଦନାର ଖୋରାକ ଭରି ରହିଛି । ଚୈରେବତି ଚୈରେବତିର ଧ୍ୱନି କେବଳ ଏଥିରେ ମର୍ମରିତ ହୁଏନା ଆଗେଇଯିବା ପାଇଁ ଏହା ଆତ୍ମବଳ, ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ସୃଷ୍ଟିକରେ । ମାର୍ଗର ସଂଧାନ ଦିଏ । ଲକ୍ଷ୍ୟଟି କ'ଣ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସୂଚାଏ ।

ଅଭିନନ୍ଦନ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସଂପନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ସଚେତନ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ଏହା ମଧ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧି କରି ଗଢ଼ି ତୋଳିବାର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ବାସ୍ତବାୟନ କରିବାର ପ୍ରକୃତ ବିଧି କ'ଣ ହୋଇପାରେ ସେ ସଂପର୍କରେ ସବିଶେଷ ଆଲୋଚନା 'ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ' ଭାଷଣରୁ ଜଣାଯାଏ । ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ''ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଏକ କ୍ରମବିକାଶ ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନରୁ ସୂଚିତ ।''[୧୯]

୧୯୭୬ ମସିହାର ୨୭ତମ ବିଷୁବ ମିଳନ ଇମର୍ଜେନସି ଶାସନର ତିମିରାଭିସାର ଭିତରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଲା । ସେ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ । ମିସା ଆଇନ ବଳରେ କାରାରୁଦ୍ଧ ଥିବା ଡଃ ମହତାବ 'ପାରେଲ'ରେ ଥାଇ ବିଷୁବ ମିଳନରେ

୧୮. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ (୧୯୮୭) ପୃ ୬୦-୬୧
୧୯. ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣ - ଅର୍ଘ୍ୟ ପୃଷ୍ଠା - ଖ

ଯୋଗ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ । ରାଜନୀତିର କ୍ରୁର ଇଂଗିତରେ ଏହି ସାରସ୍ୱତ ଉତ୍ସବ ବନ୍ଦ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଏହି ଆଶଙ୍କାକୁ ଏଡାଇ ଦେବାକୁ ଯାଇ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ସଂବନ୍ଧରେ ନୂଆ ନିୟମାବଳୀ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହେଲା । ଗଠିତ ହେଲା 'ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ସମିତି' । ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଏହି ସମିତିର ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଦାୟିତ୍ୱ ଅର୍ପଣ କରାଗଲା । ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ର ଜଣେ ଖ୍ୟାତନାମା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ । ତତ୍‌କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପିତା କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ବଂଧୁ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସହଯୋଗ ବିଷୁବ ମିଳନ ପ୍ରତି ସମସ୍ତ ବିପଦ ଏଡାଇ ଦେବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ମିଳନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ହୋଇଥିଲା । ବିଷୁବ ମିଳନ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ବିଷୁବ ମିଳନ ପ୍ରତିଥିବା ବିପଦକୁ ଦୂର କରିପାରିଲା । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଏ ସଂପର୍କୀୟ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ''ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ ଓ ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ପକ୍ଷରେ ଯେ ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରତିଭୂ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।''[୨୦]

ତତ୍‌କାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅଭିନନ୍ଦନ ସମିତି ଗଠନ ଓ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ନିଯୁକ୍ତି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା । ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବିଷୁବ ମିଳନ ଜଣେ କୃତିତ୍ୱସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ପାଇଲା । ବିଷୁବ ମିଳନ ଇତିହାସର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରର୍ଯ୍ୟାୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଭାଷାରେ ଏହିଠାରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କର ଅୟମାରମ୍ଭ । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କର ଶୁଭ ଅବକାଶରେ ସେ ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକର୍ମର ସଫଳତା ଓ ସାର୍ଥକତା କାମନା କରିଥିଲେ ।[୨୧] ଅଭିନନ୍ଦନ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉତ୍ସାହ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତି ରହିବ ବୋଲି ଆଶାପୋଷଣ କରିଥିଲେ ।

ଅଭିନନ୍ଦନ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ଆଗତ ଲେଖକ ଲେଖିକାମାନଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରିବାର ଭାର ପଡିଲା । ଏହି ସଂସ୍କୃତି ସଚେତନ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ବିଷୁବ ମଣ୍ଡପରୁ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ପାରମ୍ପରିକ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇଲେ । ପ୍ରଥମ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ର ବିଷୁବ ମିଳନ ସଂପର୍କରେ ସୂଚନା, ସମାଜରେ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ଥାନ ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ, ଧର୍ମଯାଜକ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ, ସମାଜସେବୀଙ୍କ

---

୨୦. ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସୂଚନା, ୨୯ ବର୍ଷ ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଝଙ୍କାର ।

୨୧. ''ମଙ୍ଗଳ ବାଦ୍ୟ ବାଜୁ ଏ ମିଳନେ
ସରିଛି ପ୍ରଥମ, ଆରମ୍ଭ ଦ୍ୱିତୀୟ
ପୁଲକିତ ହେଉ ଲେଖକ ହୃଦୟ
ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରୁ ତାଙ୍କ ଲେଖା
ଆଜି ନାଟକର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କ
ବାଜୁ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରରେ ମଙ୍ଗଳ ଶଙ୍ଖ ।
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତି ହେଉ ତାଙ୍କ ଭାବନା
ଜନହିତେ ହେଉ ତାଙ୍କ ସାଧନା ।।

- ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କର ଉପସଂହାର, ୨୮ ବର୍ଷ, ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଝଙ୍କାର ।

ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ପ୍ରତି ପୋଷଣ କରୁଥିବା ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀକୁ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ନିବିଡ଼ ସଂପର୍କକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଯାଇ ଜୀବିକା-ସଂବଳ ଯୋଗାଇ ପାରୁଥିବା କଳା ସାଧନା ସାମାଜିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲାଭ କରୁଥିବାର ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଶାସନ ଓ ସମାଜର ସହଯୋଗରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରସାର ମାଧ୍ୟମରେ ଅନୁଶୀଳନ/ବ୍ୟାପକ ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଗଲେ ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛଳତା ସାହିତ୍ୟର ପରିପନ୍ଥୀ ହୋଇ ରହିବ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଭିନନ୍ଦନ ରଚନାରେ ମଧ୍ୟ ସମସାମୟିକ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ, ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଓ ଏଥିରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ସମସ୍ୟାପ୍ରତି ଲେଖକ/ସଂସ୍କୃତିପ୍ରେମୀଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଶାନ୍ତିକାମୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନ, ମନ ବିକାରର ଅନ୍ୱେଷଣ, ନିମ୍ନଗାମୀ ରାଜନୀତି, ଦୋଦୁ୍ୟଲମାନ ଶାସନତନ୍ତ୍ରକୁ ବିପୁଳଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ସେ ମଧ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ କରିଛନ୍ତି । ଆହ୍ୱାନର ନେପଥ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ ପାଇଁ ଯେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଅଛି, ତାହା ମଧ୍ୟ ସୂଚୀତ ।

ଗୋଟିଏ ସଦାଚାର ଶିଷ୍ଟ ସମାଜ ଗଠନ ପାଇଁ ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ର ଥିଲେ ଆଗ୍ରହୀ । ତାଙ୍କ ରଚନାରେ ଦୁର୍ନୀତି, ଦୁରାଚାର, ହିଂସା ଓ ପ୍ରତିରୋଧରେ ସଭ୍ୟତା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଧ୍ୱଂସ, ଧର୍ମଗୁରୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ଓ ପ୍ରତାରିତ ସମାଜ ଓ ଅସତ୍ ପନ୍ଥା, ଅସତ କଥାରେ ସମସ୍ତ ପରିଚାଳନା ଆଦିରେ ସମାଜର ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ର ସୁସ୍ପଷ୍ଟ । ସମାଜ, ଜାତି ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର କଲ୍ୟାଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ଅଭିପ୍ରେତ । ସାହିତ୍ୟ ସାଧକମାନେ ଏ ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଜରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଅସାମଞ୍ଜସ୍ୟକୁ ଦୂରାଇଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ବ୍ୟାପକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସଂପନ୍ନ । ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ସମାଜର ସମୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଅପର ଦିଗରେ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରିୟାଶୀଳ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନକାରୀ ଶକ୍ତିଲାଭ ତାଙ୍କ ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ଦୁଇଟି ଦିଗନ୍ତ ।

ଝଙ୍କାରର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ବ୍ୟାପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତି, ଓଡ଼ିଆଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକାକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଅଭିନନ୍ଦନ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ର । ''ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ସହାୟତା ସାଧନାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରଚୟିତାମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିବା ସୁଯୋଗ ଓ ଉତ୍ସାହ ଯଥେଷ୍ଟ ।'' ବିଷୁବ ମିଳନ ଓ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଭାବିକ ଢଙ୍ଗରେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସହ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ ।

''ପୁଷ୍କରଣୀରେ ଅବଗାହନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସୋପାନ ଶ୍ରେଣୀ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହୁଏ । ସାଗରର ସ୍ନାନ ପାଇଁ ତାହା ନ ଥାଏ । ଯେ ଉତ୍ତାଳ ତରଙ୍ଗ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ସାହସ ଓ କୌଶଳ ଅର୍ଜନ କରିଥାଏ, ତାହା ପାଇଁ ବାଲୁକାରାଶି ବା ବଂଧୁର ବେଳା

ପ୍ରତିବଂଧକ ହୁଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ସାହସ ଓ କୌଶଳ ପୋଖରୀର ସ୍ଥିର ପାଣିରେ ସନ୍ତରଣ ପଟୁତାରୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ହୁଏ । ସନ୍ତରଣ ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ଅନେକଙ୍କର ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଆୟୋଜନ ଓ ଉତ୍ସାହ ନ ଯୋଗାଇଲେ ସେ ଆଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ବିଷୁବ ମିଳନ ଏହି ଯୋଗାଣରେ ଚେଷ୍ଟିତ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆଡକୁ ଅଗ୍ରସର କରୁଛି ବା କରିଛି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇବା ଆଜିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।''[୨୨]

ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ପ୍ରେରଣା ବା ଉତ୍ସାହବାଣୀର ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଫଳ ଲାଭ କରିବା ଆଶା ଅବାସ୍ତବ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏହାର ପ୍ରଭାବକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହେବ ନାହିଁ । ଏହି ପଦକ୍ଷେପ ପାଇଁ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ହେବାକୁ ପ୍ରଜ୍ଞାପୁରୁଷ ହରିହରଙ୍କ ପ୍ରେରଣା/ଉତ୍ସାହବାଣୀ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ।

''ଆପଣମାନଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବିପୁଳ । ଆପଣ ଇଚ୍ଛାକଲେ ବାସୁକୀ କଡ ଲେଉଟି ଯିବ ଅକ୍ଳେଶରେ । ଗଣଚେତନା ଜାଗ୍ରତ କରିବା ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ଚିନ୍ତା ଯେଉଁ ବିପୁଳ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆବଶ୍ୟକ, ତାହାର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ବିଷୁବ ମିଳନ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ । ସରସ୍ୱତୀଙ୍କର ବୀଣାରେ ଝଙ୍କାର ଆସିବ ଆପଣଙ୍କ ମନ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଚାଳନାରେ ।''[୨୩]

ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷ (୨୮ତମ ବିଷୁବ ମିଳନରୁ ୩୭ତମ ବିଷୁବ ମିଳନ) ଧରି ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଆହ୍ଲାଦଦାୟକ । ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକୀୟ ତୁଲ୍ୟ ଏହା ଚିନ୍ତନଧର୍ମୀ ପ୍ରବଂଧ ନୁହେଁ, ସରଳ, ସାବଲୀଳ ଓ ମାର୍ମିକ । ଜଣେ ସାରସ୍ୱତ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରତିଟି ଅଭିନନ୍ଦନ ରଚନାରେ ପ୍ରତିଭାତ । ତଳୁ ସ୍ନିଗ୍ଧ ରସ, ଉପରୁ ଉଷ୍ମ ଆଲୋକ ସମଭାବରେ ମିଳିଲେ ଗଛ ପୁଷ୍ପିତ ହୁଏ । ସାହିତ୍ୟ ଧାରା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ । ଅତୀତର ଜ୍ଞାନ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଅନୁଭୂତି - ଏ ଉଭୟର ସମନ୍ୱୟରେ ସୁସଂହତ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଏକର ଅଭାବ ବା ଉପେକ୍ଷାରେ ଅପରର ଖର୍ବତ୍ୱ ଆସେ । କେବଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୁଣାତ୍ମକ ବିଚାର ତାହାର ପ୍ରକୃତ ଅବଲମ୍ବନ । ଭାଷାରେ ଶୃଙ୍ଖଳା, ପ୍ରକାଶରେ ସଂଯମ ପ୍ରତି ଅବଜ୍ଞା ଯେପରି ଅସ୍ପୃହଣୀୟ, ଅସଂଲଗ୍ନ ଚିନ୍ତା, ପ୍ରଗଳ୍ଭ ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି, ସେହିପରି ବର୍ଜନୀୟ । ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏ ରଚନାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଫଳିତ । ସଂଖ୍ୟାରେ ମାତ୍ର ଦଶଟି ହେଲେ ହେଁ ତାଙ୍କ ଅଭିନନ୍ଦନଚୟ ଜ୍ଞାନ ଓ ଅନୁଭୂତି ସିଦ୍ଧ । ଶୃଙ୍ଖଳଭାଷା, ସକ୍ଷମ ପ୍ରକାଶର ପ୍ରତିରୂପ । ଅସଂଲଗ୍ନ ଚିନ୍ତା ଓ ପ୍ରଗଲଭ ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି ବର୍ଜିତ ।[୨୪]

---

୨୨. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୨୯ତମ ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ - ୧୯୭୭ ।

୨୩. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୩୯ତମ ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ - ୧୯୮୭ ।

୨୪. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୩୮ଶ ବର୍ଷ, ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ ୧୯୮୬ ।

୧୯୮୬ର ୩୮ତମ ବିଷୁବ ମିଳନଠାରୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ସଂପାଦକ ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କଲେ । ଶ୍ରୀ.ମହତାବଙ୍କ ଅଭିନନ୍ଦନ ରଚନା ବ୍ୟାପକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଆଧାରିତ । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ - ଜାତୀୟ-ପ୍ରାଦେଶିକ୍ ସମସ୍ୟା, ଅତୀତ - ବର୍ତ୍ତମାନ - ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ସମସ୍ୟା ବିଜଡ଼ିତ ଭାଷାସାହିତ୍ୟ, କଳାସଂସ୍କୃତି, ଧର୍ମ ଦର୍ଶନ, ସମାଜନୀତି- ଅର୍ଥନୀତି ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନୁଧ୍ୟାନ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିପାଦିତ ବିଷୟ । ୧୯୮୭ ଠାରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ନଅଗୋଟି ବିଷୁବ ମିଳନରେ ସେ ଚିନ୍ତା, କଳ୍ପନା ଓ ସ୍ମୃତି; ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ପ୍ରେମ-ମୈତ୍ରୀ-ପ୍ରୀତି ବିଶେଷତଃ ମାନବିକ ସଂବେଦନଶୀଳତା, ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ, ସ୍ୱାଧୀନତା, ସମତା ଓ ଭ୍ରାତୃଭାବ, ମହାଭାରତୀୟ ଭାବଧାରା, ବିଶ୍ୱଭାବନା ଓ ସଦ୍‌ଭାବ ଭରା ସହକାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି । ଶୋଷଣମୁକ୍ତ ସମାଜ ଗଠନ; ଭାଷା, ଧନ, ସ୍ଥାନ କୈନ୍ଦ୍ରିକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର ଦୂରୀକରଣ, ସମାଜରେ ଅନୁଭୂତ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ଓ ତାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକର ଭୂମିକା ଏହି ରଚନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଚିନ୍ତା ଚେତନା ପରିପୁଷ୍ଟ ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ପ୍ରବଂଧ । ଉପସ୍ଥାପିତ ସମସ୍ୟାର ଯଥାର୍ଥତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଫରାସୀ ରାଷ୍ଟ୍ରବିପ୍ଳବଠାରୁ ରହମାନ ରସଦୀ, ଆଲେକଜାଣ୍ଡାରଙ୍କ ଦିଗ୍‌ବିଜୟଠାରୁ ଭାରତଛାଡ ଆନ୍ଦୋଳନ, ପ୍ରାକ୍ ଐତିହାସିକ ଯୁଗଠାରୁ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଦସ୍ତୋଭସ୍କି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମହତାବଙ୍କ ଆଲୋଚନାର ପରିସରଭୁକ୍ତ ହୋଇଛି । ଆଲୋଚନାର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ ସମସାମୟିକ ସମସ୍ୟାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ବିଚାର ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିବା ସ୍ଥଳେ ଶେଷାର୍ଦ୍ଧରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ସମସ୍ୟାର ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ପାଇଁ, ଏହାର ବିହିତ ପ୍ରତିକାର କରିବା ପାଇଁ ।

୧ ।। ''ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଗୁଞ୍ଜରଣରେ ଯନ୍ତ୍ର ଯେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଚିନ୍ତା, କଳ୍ପନା ଓ ସ୍ମୃତିଠାରୁ ଦୂରେଇ ନେବାକୁ ବସିଛି, ସେଠି ସାହିତ୍ୟିକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ, ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଜି ଉଠୁଛି । ଯନ୍ତ୍ରର ସଫଳ ମୁକାବିଲା କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ଅଛି ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଛି ।''[୨୫]

୨ ।। ''ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଉପରେ ଭାରତ ସବୁବେଳେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଛି । ଏହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଉପରେ ହିଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ସର୍ବତ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଉଚିତ୍ ହେବ ।''[୨୬]

---

୨୫. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୩୨ ବର୍ଷ ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ - ୧୯୮୦ ।

୨୬. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୩୯ଶ ବର୍ଷ, ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ ୧୯୮୭ ।

୩ ।। "ବାସ୍ତବିକତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ବିରୋଧରେ ମସୀ ଚାଳନା କରିବା ସୃଜନଶୀଳତାର ପ୍ରଧାନ ଧର୍ମ ।"[୨୭]

୪ ।। "ଆଜି ଭାରତୀୟ ଭାଷା ଦରବାରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଗୌରବ ମଣ୍ଡିତ । ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ଉଚିତ ଚିନ୍ତନ, ସମୁଚିତ ଉତ୍ସାହ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ଯୋଗୁଁ । ଏ ତିନି ବିଭୂତି ନିଜସ୍ୱ ସଦ୍‌ଗୁଣର ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବ କରାଯାଉଛି । ତାହା ହେଉଛି ସଦ୍‌ଭାବ ଭରା ସହକାର ।"[୨୮]

ଡଃ ମହତାବ ଓ ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଅଭିନନ୍ଦନ ରଚନାରେ ବିଷୁବ ମିଳନ, ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଓ ଝଙ୍କାର ସଂପର୍କୀୟ ବହୁଳ ଆଲୋଚନା ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବଙ୍କ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଦେଖାଯାଏନା । ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରିବା ପାଇଁ ଓ ସମାଜ, ସାହିତ୍ୟ-ସଂସ୍କୃତିର ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ତାଙ୍କର ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ଅଭିନନ୍ଦନଗୁଡ଼ିକ ବେଶ୍ ଅଭିନନ୍ଦନୀୟ ।

୩୮ ବର୍ଷ ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟାରେ ବସନ୍ତ କୁମାର ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କ 'ସ୍ୱାଗତ ସଂଭାଷଣ' ଶୀର୍ଷକରେ ଏକ ଅଭିନନ୍ଦନ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱାଳ ଏହି ରଚନାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ଓ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି' ମହତ ଅବଦାନକୁ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ସମାଜର ଚିତ୍ର ବହନ କରି ଚିରନ୍ତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସୃଷ୍ଟିକରିବା, ସାଂପ୍ରତିକ ସମାଜରେ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ନୈତିକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚେତନାର ଆବାହନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରି ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚେତନାର ଆବାହନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରି ସାହିତ୍ୟ ସାଧକମାନେ ଏ ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ବିମଳ ଆନନ୍ଦ, ମାନବିକତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଛି । ସାହିତ୍ୟର ସଫଳତା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମନେହୁଏ । "ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଆମର ନିଜସ୍ୱ ହେଉ । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି କିଏ କଅଣ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କଲେ, ତାହା ଆମକୁ ବ୍ୟସ୍ତ ନ କରୁ ଯାହା ବ୍ୟାକୁଳ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ତାହା ଅନ୍ୟକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ପରି ଆଲୋଡିତ କରି ବିଦଗ୍ଧ କରିବା ଭଳି ବ୍ୟକ୍ତ ହେଉ । ତାହା ହେବ ସାହିତ୍ୟର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆକର୍ଷଣ ।"[୨୯]

୧୯୯୪ ମସିହାଠାରୁ ବିଷୁବ ମିଳନର ଚତୁର୍ଥ ଅଙ୍କ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପରଲୋକ ପରେ ବିଷୁବ ମିଳନ ଅଭିନନ୍ଦନ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ

୨୭. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୪୨ଶ ବର୍ଷ, ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ ୧୯୯୦ ।

୨୮. ଅଭିନନ୍ଦନ - ୪୬ଶ ବର୍ଷ, ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ ୧୯୯୪ ।

୨୯. ସ୍ୱାଗତ ସଂଭାଷଣ - ୩୮ଶ ବର୍ଷ, ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା, ଏପ୍ରିଲ ୧୯୮୬.

ହେଲେ ଜଷ୍ଟିସ ରଙ୍ଗନାଥ ମିଶ୍ର । ଜଷ୍ଟିସ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ଭାଷଣ'ରେ ଦେଶ ଓ ଜାତିର ସମସାମୟିକ ସମସ୍ୟା ଓ ସାମ୍ବିଧାନିକ ସମସ୍ୟା ସୂଚାଇବା ସହ ଲେଖକଙ୍କୁ ସମାଜ ସୁଧାରିବାରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଚିନ୍ତା ଚେତନାଧର୍ମୀ, ଆଭିମୁଖ୍ୟଭରା ଓ ପ୍ରେରଣାଦାୟୀ ଝଙ୍କାର ଅଭିନନ୍ଦନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉଭୟ ସୃଜନାତ୍ମକ ଓ ସଚେତନାତ୍ମକ ଆଗରେ ବିକାଶ ନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସୃଷ୍ଟି ।

ସଂପାଦକୀୟ ସମ୍ଭାଷଣ

ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଝଙ୍କାର ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ 'ସଂପାଦକୀୟ ସମ୍ଭାଷଣ' ପାଠ କରନ୍ତି । ସମାବର୍ତ୍ତନ ଉତ୍ସବରେ ପାଠ କରାଯାଉଥିବା ଏହି ସମ୍ଭାଷଣ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଝଙ୍କାରର ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ସ୍ଥାନିତ ହେଉଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହା ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । 'ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ'ଗୁଡ଼ିକ 'ବିନୟ ସଂଭାଷଣମ୍ ଏତତ', 'ସ୍ୱାଗତ ସଂଭାଷଣ', 'ବାର୍ଷିକ ବିରରଣୀ', 'ସବିନୟଂହ ନିବେଦନମ୍', 'ହୃଦୟାଭିନନ୍ଦନମ', 'ସବିନୟ ନିବେଦନ- ମିଦମ', 'ବିନମ୍ର ସଂଭାଷଣ', ସଂପାଦକୀୟ ଅଭିଭାଷଣ', 'ବିଷୁବ ସଂଭାଷଣ', ଓ 'ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ', ଶିରୋନାମାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପ୍ରଥମ ଦୁଇଟି ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣର ଶୀର୍ଷକ ରଖାଯାଇଥିଲା, 'ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଉଦ୍‌ଯୋଗ' (୫ମ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା) ଓ 'ସାହିତ୍ୟ ସାଧନାର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ' (୬ଷ୍ଠ ବର୍ଷ, ୨ୟ ସଂଖ୍ୟା) । ଏହି ରଚନାମାନଙ୍କରେ ସମାଜ ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟ/ସାହିତ୍ୟିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ବିଗତ ବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ଧାରାରେ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ, ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷା ଆଦି ସ୍ଥାନ ପାଉଥିବାରୁ ଏବଂ ଏହା ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ/ସଂପାଦକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ 'ବାର୍ଷିକ ବିବରଣୀ' ବା 'ସ୍ୱାଗତ ସଂଭାଷଣ' ଅପେକ୍ଷା 'ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ' ନାମରେ ନାମିତ କରିବା ବରଂ ଯଥାର୍ଥ । ଚତୁର୍ଥ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ପଠିତ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ 'ସାହିତ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ଯୋଗ' ଶିରୋନାମାରେ ଝଙ୍କାରର ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଏହା ହିଁ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ । ତତ୍‌କାଳୀନ ପରିଚାଳନା ସଂପାଦକ ଶଶିଭୂଷଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ରଚିତ । ପୂର୍ବ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକାଶିତ ଅଭିନନ୍ଦନରେ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସାରସ୍ୱତ ସୃଷ୍ଟି ଦିଗରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକାକୁ ଦର୍ଶାଯାଇଛି । ୬ଷ୍ଠ ବର୍ଷ ଠାରୁ ୧୭ଶ ବର୍ଷ ଯାଏ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚଂପତିରାୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ଏହି ରଚନାଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାଂଶ ଶିରୋନାମା ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ବେଶ୍

ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ । 'ବିନୟ ସଂଭାଷଣ ଏତତ୍', 'ସବିନୟ ନିବେଦନମ୍', 'ସବିନୟ ନିବେଦନ ମିଦମ୍', 'ହୃଦୟାଭିନନ୍ଦନମ୍', 'ବାର୍ଷିକ ବିବରଣୀ' ଶୀର୍ଷକ ତାଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲେ ହେଁ ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ ୧୭ ଓ ୧୮ ତମ ବିଷୁବ ମିଳନ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ, ବିନମ୍ର ସଂଭାଷଣ ଶିରୋନାମାରେ ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ଲେଖିଥିଲେ । ୨୩ବର୍ଷ ୨ୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ସ୍ଥାନିତ ଓ ୨୨ ତମ ବିଷୁବ ମିଳନ ପାଇଁ ଲିଖିତ ବିଷୁବ ମିଳନ ଯୁଗ୍ମ ଭାବେ ସରୋଜ ରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତି ଓ ମହେଶ୍ୱର ମୂଳିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ୨୪ ତମ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଏ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସରୋଜ ରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ।

ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ତିନୋଟି ବିଷୟବସ୍ତୁ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ବିଗତ ବର୍ଷରେ ଝଙ୍କାରର ଅଗ୍ରଗତି, ଝଙ୍କାରର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସ୍ରଷ୍ଟା, କଳାକାରଙ୍କ ଅବଦାନ ସ୍ମରଣ, ବିଷୁବ ମିଳନ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ୱଚେତନ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଭୂମିକା, ସମସାମୟିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣାବଳୀ ଓ ସମସ୍ୟା ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତାର ସୂଚନା ଓ ବିଗତ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ପାଠ କରିଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଓ ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତାଙ୍କ ନାମୋଲ୍ଲେଖ ।

ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନିତ ପ୍ରବନ୍ଧ, କବିତା, କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ପରିମାଣ, ଝଙ୍କାରର ଲେଖକଲେଖିକାଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା, ପ୍ରଥମ କୋଠୋଟି ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣରୁ ସୂଚିତ । ବିଷୁବ ସଂଭାଷଣ ହେଉଛି ଝଙ୍କାରର ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷା । ଏହି ସମୀକ୍ଷା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଆତ୍ମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ଆତ୍ମ ସନ୍ତୋଷ । ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଥରେ ଆଗେଇ ଯିବାକୁ କରିଛି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନିବେଦନ ।

ରଚନାଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ରଚନାଗୁଡିକ ସରଳ ଓ ପ୍ରେରଣାପ୍ରଦ । ଶୁଭେଚ୍ଛା ଓ କାମନା ରଚନାର ଛତ୍ରେ ଛତ୍ରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କେତେକ ଧାଡ଼ି ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଏକାଧିକ ସଂପାଦକୀୟ ରଚନାରେ ସ୍ଥାନୀତ ହୋଇଥିବାରୁ ରଚନାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ନ୍ୟୂନ ହୋଇ ପଡିଛି । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ବିଚାର କଲେ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ ସାରସ୍ୱତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଷୁବ ମିଳନ, ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଝଙ୍କାର ସର୍ବୋପରି ଓଡିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗତିକୁ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ କରିବାକୁ ସଫଳ ପ୍ରୟାସ କରିଛି ।

ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ବର୍ଷ ତଳେ ସୃଷ୍ଟ ବିଷୁବ ମିଳନ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାରେ ସୀମିତ ରହିନି । ତାହା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ଜାତୀୟ ଉତ୍ସବରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଏହି ସାରସ୍ୱତ ସମାରୋହ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରାଣଧାରାକୁ

ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ବହୁ ସଂଭାବନାର ସ୍ମାରକୀ ସାଜିଛି ବିଷୁବ ମିଳନ ସାରସ୍ୱତ ସମାରୋହ । ବିଷୁବ ମିଳନ ଆଜି ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ପରମ୍ପରା । ଏହି ପରମ୍ପରା ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବଧାରାକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଛି । ଏଣୁ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ କୁହାଯାଇପାରେ ବିଷୁବ ମିଳନର ଏହି ସଫଳତା ଯୋଗୁଁ ବିଷୁବ ଅଭିଭାଷଣ, ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଓ ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜାଗରଣ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପରମ୍ପରାରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ପର୍ବର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ହାସଲ କରିଥିବା ବିଷୁବ ମିଳନ ସଂପର୍କରେ ବିଖ୍ୟାତ ଗବେଷକ, ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଓ ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଡଃ ସୁନୀତି କୁମାର ଚାଟାର୍ଜୀଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ମର୍ତ୍ତବ୍ୟ,

"Dr Harekrushna Mahtab distinguished scholar and statesman of Orissa, has sought to bring the Bengalis, Oriyas, Assamese, Maithilis and others close to each other by instituting his Bisuv Milan gatherings every year at Cuttack when writters and scholars from outside Orissa, Bengalis, Assamese, Maithilis and others, would be asked to get together, and give address and exchange views, through their own languages and through a language like Bengali or Oriya which most people in the gathering would understand. This has been a good idea and it was partially successful and as an experiment towards the cultural integration of the estern states. This should be pondered over and continued even in modified and extended forms."[30]

❑❑❑

30. Chatterjee, Dr suniti Kumar - Liriguistic Situation in the states of the Eastern Zone. P.P, 23-24.

ଷଷ୍ଠ ପରିଚ୍ଛେଦ

ଉପସଂହାର

" x x x କୌଣସି ଦେଶର ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ସଂଖ୍ୟା ସେହି ଦେଶର ସଭ୍ୟତାର ପରିଚାୟକ, ରୁଚି ଓ କଳାର ପରିମାପକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ସେଇ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ଆଜି ଓଡ଼ିଶାର ଅବସ୍ଥା ଅତି ଶୋଚନୀୟ । ଏହି କେତେ ପତ୍ରପତ୍ରିକା ପ୍ରସୂତି କଷ୍ଟରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରି ଅବହେଳିତ ଶିଶୁ ପରି ଅକାଳରେ ମରଣ ମୁଖରେ ପଡନ୍ତି । x x x ଏଇ କେତେ ଦିନ ଭିତରେ ଶଙ୍ଖ, ଚତୁରଙ୍ଗ, ନବଭାରତଙ୍କର ଦେଖାନାହିଁ । ସହକାର ଯେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରୁଛି, ସମୟ ଓ କଳେବର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବଡ ଉତ୍ସାହଜନକ ନୁହେଁ । ଡଗର, ନିଆଁଖୁଣ୍ଟା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ରାଜନୈତିକ ସମାଲୋଚନା ପତ୍ର ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । x x x ସହକାର ସାଥିକୁ ଏବେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛି 'ଝଙ୍କାର' । ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଚେହେରା, ପୁରାତନ ନୂତନ ଅନେକଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ଉଭା । କିନ୍ତୁ ଏ ଦେଶର ବଳିଷ୍ଠ ସୁସ୍ଥ ଲୋକ ବି ଅସୁସ୍ଥ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅନେକ ଦିନ ବଞ୍ଚେ ନାହିଁ, ତେଣୁ 'ଝଙ୍କାର'ର ଦୀର୍ଘ ଜୀବନ କଥା ସିନା ଭବିଷ୍ୟତ କହିବ ।"[୧] ଏହା କେବଳ ଜଣେ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ମତ ନୁହେଁ, 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ କାଳରେ ଏ ପ୍ରକାର ଆଶଙ୍କା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଚେତନ ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରେମୀଙ୍କ ମନରେ । ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ତତ୍କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ସ୍ଥିତି ଓ ପ୍ରଗତି, ସାହିତ୍ୟିକ ଜଳବାୟୁ, ପାଣିପାଗ । ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଏ ପ୍ରକାର ଅବସ୍ଥାର କାରଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ବାଗ୍ମୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ସୁପରିଚାଳନା ଅଭାବରୁ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ', ଭଗବତୀ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଦଳୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସାମିଲ କରିବାରୁ

୧. ଧଳ, ଶ୍ରୀ ଗୋଲକ ବିହାରୀ - ଆମ ପତ୍ରପତ୍ରିକା - ଝଙ୍କାର, ୧ମ ବର୍ଷ, ୭ମ ସଂଖ୍ୟା, ପୃ - ୫୯୫.

'ଆଧୁନିକ', ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଅଭାବରୁ 'ଚତୁରଙ୍ଗ', ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ମୁକାବିଲା କରି ନ ପାରି 'ଶଙ୍ଖ', ଗୋପବଂଧୁ ସମ୍ବାଦପତ୍ର 'ସମାଜ' ପ୍ରତି ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେବାରୁ 'ସତ୍ୟବାଦୀ' ସ୍ୱାଧୀନତାର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିପାରି ନଥିଲା । 'ସହକାର' ନିଷ୍ଠାପର କର୍ମ ବିନା ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡିଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଅଭାବବୋଧକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇ ପ୍ରକାଶ କଲେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର' । ପୂର୍ବ ପ୍ରକାଶିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଦୁରାବସ୍ଥାକୁ ସେ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ହେଁ ଝଙ୍କାରର ଭବିଷ୍ୟତ ଉପରେ ଆସ୍ଥାବାନ ଥିଲେ । ଦୃଢ଼ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ, ଏକନିଷ୍ଠ କର୍ମ ଓ କାର୍ଯ୍ୟର ସୁପରିଚାଳନା ଯେ କୌଣସି ପ୍ରତିବଂଧକୁ ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ବୋଲି ତାଙ୍କର ହୃଦବୋଧ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେ କହିଥିଲେ, " କେତେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି, ଅକାଳମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପଡିଛନ୍ତି, କେତେ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଜନ୍ମ ଖାଲି ଓଡ଼ିଶାରେ ନୁହେଁ ସର୍ବତ୍ର । କେତେ ସେଥିରୁ ଯୌବନ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିଛନ୍ତି ? 'ଝଙ୍କାର'ତ ଶିଶୁ । ସତେ ଏ ବଞ୍ଚି ରହି ସଂସାର କରିବ ଏହା ହିଁ ସନ୍ଦେହର ହେତୁ । କିନ୍ତୁ ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମଦାତାଙ୍କ ମନରେ ସେ ପ୍ରକାର ଉତ୍ସାହ ଉପରେ ଏ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ।"[୨] ଶିଶୁ ଝଙ୍କାର କ୍ରମଶଃ ବଢିଛି । ଅତିକ୍ରମ କରିପାରିଛି ସଫଳତାର ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଟି ଦଶନ୍ଧି । ସେ ପାଳନ କରୁଛି ତା'ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ । ଏ ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରିବାରେ ଝଙ୍କାର ପ୍ରଥମ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ର । ଝଙ୍କାରର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଓ 'ସହକାର' ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ୧୮୯୭ ମସିହାରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରି ବାଗ୍ମୀ ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ ସଂପାଦିତ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ୧୯୩୪ (ବିଶ୍ୱନାଥ କରଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ଯାଏ) ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ନିୟମିତତାର ରକ୍ଷା କରିପାରିଥିଲା । ପରେ ଏହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲେ ହେଁ ଅନିୟମିତତା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ଗୁରୁତ୍ୱ ହ୍ରାସ ପାଇଥିଲା । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ସାହୁ ଓ ପରେ ବାଳକୃଷ୍ଣ କରଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସହକାର' ୧୯୫୨ ପରେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡିଥିଲା । ସାହିତ୍ୟିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବଜାୟ ରଖିବା, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ତଥା ସାହିତ୍ୟିକ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଯୋଗାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ଦୁଇ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଅକ୍ଷମ ହେବାରୁ 'ଝଙ୍କାର' ଦାୟବଦ୍ଧ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ସଫଳ ନେତୃତ୍ୱ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବାରେ ଏହା ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ।

୨. ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ - ସ୍ୱାଗତ ଅଭିଭାଷଣ - ଝଙ୍କାର, ଏପ୍ରିଲ ୧୯୫୦

କେବଳ ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନୁହେଁ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଲେଖକମଣ୍ଡଳୀ ସୃଷ୍ଟିରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଅବଦାନ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି କଳା, ରାଜନୀତି, ବିଜ୍ଞାନ, ସମାଜତତ୍ତ୍ୱ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ରଚନା ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ବହୁ ଲେଖକଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ କର୍ମକୁ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର ଅବଦାନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ସମାଲୋଚକ ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ କର କହନ୍ତି; "ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଆକାଶରେ ଆଜି ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରରେ ରାବ କରି ଉଡିବୁଲୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ସମସ୍ତେ 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକାରୁ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛନ୍ତି, ଏହା ଦ୍ୱିଧାହୀନ ଭାବେ କୁହାଯାଇପାରେ । ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାରୁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଲେଖକ ସେମାନଙ୍କର ଲେଖକୀୟ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ ପରେ ହୁଏତ କେତେକେ ଏ ପତ୍ରିକାକୁ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ ଲେଖକ ଗଢ଼ିବାରେ ଏ ପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ ଅକଳନୀୟ ।"[୩] ପ୍ରକୃତରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏପରି କେହି ସୁସାହିତ୍ୟିକ ନାହାନ୍ତି ଯେ କି ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନାହାଁନ୍ତି । ସମୟ କ୍ରମେ ଝଙ୍କାର ଲେଖକୀୟ ଜୀବନର ମାନଦଣ୍ଡ ହୋଇଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ ।

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ବିକାଶ ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ସର୍ବାଗ୍ରେ ସ୍ମରଣୀୟ । ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ସୃଷ୍ଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଏହା ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଉଭୟ ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆତ୍ମିକରେ ଆଣିଛି ନୂତନ ସ୍ପନ୍ଦନ । ଜାତୀୟ, ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ସମତାଳରେ ଗତି କରିବା ପାଇଁ ଦେଇଛି ପ୍ରେରଣା । ଉଭୟ ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଓ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ କବିତାକୁ ଏକତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିଛି କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶବାଦକୁ ସ୍ୱୀକାର ନ କରି । ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ, ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ, ବିଦ୍ୟୁତପ୍ରଭା ଦେବୀ ଆଦି ଛାନ୍ଦସିକ କବି; ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଶୈଳୀ ଓ ଆତ୍ମିକରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଥିବା ଆଧୁନିକ କବିତାର ଚର୍ଚ୍ଚିତ ପୁରୁଷ ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି, ଭାନୁଜୀ ରାଓ, ବେଣୁଧର ରାଉତ; ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଅଧିକ ବେଗଗାମୀ କରିଥିବା ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ବ୍ରଜ୍ଜୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତି, ସୌଭାଗ୍ୟ ମିଶ୍ର, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ଓ ସଂଭାବନାମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ତରୁଣ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସ୍ୱାକ୍ଷର 'ଝଙ୍କାର' ବହନ କରି ଆସିଛି । ନୂତନ ପ୍ରତିଭାର ସନ୍ଧାନ କରିଛି । ଭବିଷ୍ୟତ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛି କବିତାର ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ ଧାରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା

୩. ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ (୧୯୮୯) - ପୃ ୩୧୪

ପାଇଁ । ପ୍ରତିଭାର ବିକାଶ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ସହ ବିଭିନ୍ନ ଆଦର୍ଶଙ୍କୁ ଆପଣାଇ ନେଇଛି ଝଙ୍କାର । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇଥିବା ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷାକୁ ଝଙ୍କାର ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛି, ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଯୋଗାଇଦେଇ, ଏହି ସାହିତ୍ୟ କ୍ରିୟାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଛି । ସେଥିପାଇଁ କବିତା ପ୍ରକାଶ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବାକୁ ହୋଇଛି ମାତ୍ର ନିଜକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଛି ସେ । ଦୀର୍ଘ ପଚାଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଶତାଧିକ ଅନୁବାଦ ସହ ୬ ହଜାରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ କବିତା ପ୍ରକାଶ କରି ଓଡ଼ିଆ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ମାଦନା ଆଣି ଦେଇଛି । ଜ୍ଞାନପୀଠ ପୁରସ୍କାର ବିଜୟୀ ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର ଓ ସରସ୍ୱତୀ ସମ୍ମାନ ତଥା କବୀର ସମ୍ମାନ ପ୍ରାପ୍ତ ରମାକାନ୍ତ ରଥ 'ଝଙ୍କାର'ର ନିୟମିତ ଲେଖକ । ସେମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଠକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇବାର ମାଧ୍ୟମ ରୂପେ ଝଙ୍କାର ଦୀର୍ଘକାଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସିଛି । ଶେଷୋକ୍ତ ଦୁଇ କାବ୍ୟ ପୁରୁଷ ସ୍ରଷ୍ଟା ଜୀବନର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ବିକାଶ ବିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ଅନନ୍ୟ ।

କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରର ଅନ୍ୟତମ ବଳିଷ୍ଠ ବିଭାଗ । କବିତା ଭଳି କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଆତ୍ମିକ ଓ ଆଙ୍ଗିକରେ ହେଉଥିବା ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାକୁ ଝଙ୍କାର ସ୍ୱୀକାର କରିଛି, ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଇ ଆସିଛି । ଏଣୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଓ ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସୃଷ୍ଟ ମୋହଭଙ୍ଗ, ଆତ୍ମସଚେତନତା, ଦେହବାଦ, ସମୟ ସଚେତନତା, ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବୋଧ, ଆତ୍ମଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ବିଭକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ନେଇ ରଚିତ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନପାଇଛି । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଭାର୍ଗବକିଶୋର ମହାନ୍ତି, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ ଆଦିଙ୍କ କାହାଣୀଧର୍ମୀ ଗଳ୍ପ; ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ମନୋଜ ଦାସ, ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାଧର୍ମୀ ଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରର ଗଳ୍ପ ବିଭାଗକୁ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ କରି ଗଢି ତୋଳିଛି, ଭାବ ଚେତନାର ବହୁଧା ବିଭକ୍ତ ଦିଗନ୍ତ ଉନ୍ମୋଚିତ କରିଛି । ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଚକ୍ରଧର ସାମଲ, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର, ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାଦ ପଣ୍ଡା, ଭାଗବକିଶୋର ମହାନ୍ତି, ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ବସନ୍ତ କୁମାରୀଦେବୀଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ, ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ, କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ମନୋଜ ଦାସ, ବିଜୟକୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତି ଆଦିଙ୍କ ବାଟ ଦେଇ ମୃଣ୍ମୟୀ ରାୟ, ପଦ୍ମଜ୍ଞିନୀ ସାହୁ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା, ଧ୍ରୁବାଞ୍ଜଳି ନାୟକ ଆଦିଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବି ଆସିଥିବା ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର

ଧାରାକୁ ଝଙ୍କାର ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଚାଲିଛି । କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ସର୍ବ ଭାରତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଜି ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ 'ଶାପ୍ୟ' ଗଳ୍ପକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଜାତୀୟ 'କଥା' ପୁରସ୍କାର (୧୯୯୪) ଝଙ୍କାର ଲାଭ କରିଛି । ସମ୍ମାନ ଲାଭ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର ହେଉଛି ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା । ଏ ଯାବତ୍ ଏହି ପତ୍ରିକା ତିନିବାର ଜାତୀୟ 'କଥା' ପୁରସ୍କାର ଲାଭ କରିସାରିଛି । ଏ ସମ୍ମାନ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ରଚନା ମନୋନୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାରର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛି । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅନୁବାଦ ଗଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଭାସ ଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥୀ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ବସୁ, ହୃଷୀକେଶ ରାୟ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ମହାନ୍ତି, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା, ପିନାକୀ ପାଣିଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ବିଜୟ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଭି.ଏସ୍. ଜୋଗଲେକରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁଦିତ ପ୍ରାୟ ଶତାଧିକ ଅନୁବାଦ ରଚନା ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟକୁ ବହୁ ଭାବରେ ବଳିଷ୍ଠ କରିବାରେ ଅବକାଶ ଯୋଗାଇଛି । ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ବସୁଙ୍କ 'ଆଖଡା ଘରେ ବୈଠକ' ଓଡ଼ିଆ ରମ୍ୟରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନବଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି । ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର ଓ ଚୌଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ ମିଶ୍ର ମଧ ଏହି ବିଭାଗକୁ ବହୁଭାବରେ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି ।

ନାଟକ/ନାଟିକା/ଏକାଙ୍କିକା ପ୍ରକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଚୟ ଯେତେବେଳେ ବିତସ୍ପୃହ, ଝଙ୍କାର ଏ ଦିଗରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ବର୍ଷର ପ୍ରକାଶ କାଳ ମଧରେ ଏହା ଶତାଧିକ ଏକାଙ୍କିକା/ନାଟକ/କାବ୍ୟ ନାଟିକା ପ୍ରକାଶ କରି ଉଦାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର ପରିଚୟ ଦେଇଛି । ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରାଜକିଶୋର ରାୟ, କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରାଣବଂଧୁ କର, ଶେଖ ମନସୁର୍, କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ମନୋରଂଜନ ଦାସ, ରାଜକିଶୋର ମିଶ୍ର, ଧୀରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ, ଚଉଧୁରୀ ଜାନକୀନାଥ ନନ୍ଦ, ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ, ରତ୍ନାକର ଚଇନି, ବିଶ୍ୱଜିତ୍ ଦାସ, ବିଜୟ କୁମାର ମିଶ୍ର, ରମେଶ ପ୍ରସାଦ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରଜତ କର, କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, ପ୍ରମୋଦ ତ୍ରିପାଠୀ, ବିଜୟ କୁମାର ଶତପଥୀ, ନିଳାଦ୍ରୀ ଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ପ୍ରସନ୍ନ ମିଶ୍ର, ସରୋଜ ମିଶ୍ର, ଆଦିଙ୍କ ନାଟ୍ୟ ରଚନା ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧରୁ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ନାଟ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ।

ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର ସେତେଟା ଉନ୍ମୁଖ ନହେଲେ ହେଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦାସ ନୁହେଁ । ୩ୟ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରଥମେ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଉପନ୍ୟାସ 'ଶରଶଯ୍ୟା' ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ପରେ ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର, ବୀଣାପାଣି

ମହାନ୍ତି, ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରତିଭା ରାୟ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ ଓ ଯତୀନ୍ଦ୍ର ପାଢୀଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ଲାଭ କରିଛି । କେବଳ ବିଷୁବ ଓ ପୂଜା ବିଶେଷାଙ୍କରେ କେତୋଟି କ୍ଷୁଦ୍ର ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ ସଂଭବ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଧାରାବାହିକ ହୋଇଥିବା ଉପନ୍ୟାସଗୁଡିକ ହେଉଛି ବାମାଚରଣ ମିତ୍ରଙ୍କ 'ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚଂପା', ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ 'ଉତ୍ତରମାର୍ଗ' ଓ କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ 'ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି' । ଝଙ୍କାର ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ ଉନ୍ମୁଖ ହେବା ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର ଆଶାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରା ନ ଯାଇପାରେ ।

ମୌଳିକ ପ୍ରବଂଧ ସୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯେପରି ଉତ୍ସାହଜନକ ଥିଲା, ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସେଥିରେ ଭଟ୍ଟା ପଡିଯାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ମୌଳିକ ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରକାଶ ଧାରା ଯେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାହତ ତାହା ନୁହେଁ । ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶର ପ୍ରଥମ ଦଶ ବର୍ଷରେ ଅଧିକ ସଚେଷ୍ଟ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଦାସ, କାଳୀଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ହରିଚନ୍ଦନ, ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ, ବସନ୍ତ କୁମାର ବେଉରା, ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ଗୋପାଳ କାନୁନ୍‌ଗୋ ଆଦିଙ୍କ ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ବିଜ୍ଞାନ, ପ୍ରାଣୀବିଜ୍ଞାନ, ଚିତ୍ରକଳା ସଂପର୍କୀୟ ପ୍ରବଂଧ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଡକ୍ଟର ସଦାଶିବ ମିଶ୍ର, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ମହାପାତ୍ର, ମନୋରଂଜନ ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଭାବଗ୍ରାହୀ ମିଶ୍ର ଏ ଧାରାକୁ ଅଧିକ ଗତିଶୀଳ କରିଛନ୍ତି । ଝଙ୍କାରକୁ ବାଦ୍‌ଦେଲେ ମୌଳିକ ଦିଗନ୍ତର ତଥା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରବଂଧ ସୃଷ୍ଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଉଲ୍ଲେନୀୟ ସଫଳତା ହାସଲ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି ।

ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସମାଲୋଚନା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବାରୁ ଝଙ୍କାର ସର୍ବଦା 'ସମାଲୋଚନା'କୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଇଆସିଛି । ଗବେଷଣାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ - ସମାଲୋଚନା ରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟକୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରି ଗଢ଼ିତୋଳିଛି । ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ, ଗୌରୀକୁମାର ବ୍ରହ୍ମା, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଆଦିଙ୍କ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା, ରାଜକିଶୋର ରାୟ, ସୁଦର୍ଶନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଦୀକ୍ଷିତ, ନୀଳମଣି ମିଶ୍ର ଆଦିଙ୍କ ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ, ପ୍ରବଂଧ ସଂପର୍କିତ ଅଲୋଚନା, ନରସିଂହ ଦେଓ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ମିଶ୍ର, ଅନ୍ନଦାଶଙ୍କର ରାୟ,

ଗିରିଜାଶଙ୍କର ରାୟ, ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାସଙ୍କ ନାଟକ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସମାଲୋଚକ ଡଃ ତୀର୍ଥାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର, ଡଃ ପ୍ରକାଶ କୁମାର ପରିଡା, ଡଃ କୈଳାଶ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡଃ ଇନ୍ଦୁ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଯାଏ ସମାଲୋଚନାର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦିଗନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । ଅଧୁନା ସମାଲୋଚନାରେ ଧୀ ଓ ଧିଷଣାର ଅଭାବ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହେଲେ ହେଁ ଅନୁଶୀଳନର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ଯେ ମାର୍ଜିତ ହୋଇଛି ତାହା କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସମାଲୋଚନା ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମାଲୋଚନାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁଶୀଳନଧର୍ମୀ ହୋଇପାରିଛି । ସମାଲୋଚନାର ଏ ଧାରା ଝଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ପରିପୁଷ୍ଟ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ପତ୍ରିକା ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଝଙ୍କାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ହେଉଥିବା ଗବେଷଣାର ଅଂଶବିଶେଷ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗବେଷଣା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ସୃଷ୍ଟି ରଚନା କରୁଥିବା ଗବେଷକମାନଙ୍କୁ ଏହା ଏକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଗବେଷଣାଧର୍ମୀ ରଚନା ପ୍ରକାଶ କରି ଗବେଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ଏକ ଅତି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପତ୍ରିକା ହୋଇପଡ଼ିଛି । ସେଥିପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅନୁଦାନ ଆୟୋଗ (U.G.C) ଦ୍ୱାରା ଝଙ୍କାର ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱୀକୃତ ଗବେଷଣା ପତ୍ର । ଏହା ଝଙ୍କାରର ଅନ୍ୟ ଏକ ସଫଳତା ।

ଝଙ୍କାରର ଅନ୍ୟତମ ଆକର୍ଷଣ ହେଉଛି ଏହାର ବିଶେଷାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା । ବିଷୁବ ମିଳନ ଅବକାଶରେ ଝଙ୍କାର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ବୃହତ କଳେବର ଧରି ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଆସିଥାଏ ଏହାର ବିଷୁବ ବିଶେଷାଙ୍କ । ୧୯ ତମ ବର୍ଷ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଏହାର ପୂଜା ବିଶେଷାଙ୍କ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ କିମ୍ବା ୭ମ ସଂଖ୍ୟା (ସେପ୍ଟେମ୍ବର-ଅକ୍ଟୋବର) ଏହି ବିଶେଷାଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ । ବିଶେଷାଙ୍କମାନଙ୍କରେ ଓଡ଼ିଶାର ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଅନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ିକଠାରୁ ଏହା ଗୁଣାତ୍ମକ ଓ ପରିମାଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମୃଦ୍ଧ । ଏହି ଦୁଇଟି ନିୟମିତ ବିଶେଷାଙ୍କକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଅନ୍ୟ ଚାରୋଟି ବିଶେଷାଙ୍କ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେଗୁଡିକ ହେଲା ପ୍ରଥମ ବର୍ଷର ଅଗଷ୍ଟ ପଞ୍ଚମ ସଂଖ୍ୟାକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିଶେଷାଙ୍କ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ନବମ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଚୀନର ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଯୁଦ୍ଧ ବିଶେଷାଙ୍କ, ଝଙ୍କାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଦେହାନ୍ତରେ ୩୮ଶ ବର୍ଷ ଏକାଦଶ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଡଃ ମହତାବ ବିଶେଷାଙ୍କ, ୪୫ଶ ବର୍ଷ ୧୦ମ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଫକୀରମୋହନ ବିଶେଷାଙ୍କ ରୂପେ ପ୍ରକାଶ

କରାଯାଇଥିଲା । ଜାତୀୟ ଚେତନା ବୃଦ୍ଧିଦିଗରେ ଓ ସମର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ଦିଗରେ ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ବିଶେଷାଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରଶଂସନୀୟ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୁଇ ବିଶେଷାଙ୍କ ଆଦି ଓ ଆଧୁନିକ ପର୍ବର ଦୁଇ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟିକ ଦିଗ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଛି । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଜୀବନର ବହୁ ଦିଗ ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଶେଷାଙ୍କରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଫକୀରମୋହନ ଉପରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଶେଷାଙ୍କ କେବଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା ରଚନାରେ ହିଁ ସୀମିତ । ବିଶେଷାଙ୍କ ପ୍ରକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟରେ କୋଣାର୍କ, ଅଧୁନା, ଡଗରର ଭୂମିକା ଭଳି ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ । ଏବେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଚାରୋଟି ବିଶେଷାଙ୍କ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ପୂଜା, ବିଷୁବ ବିଶେଷାଙ୍କ ସହ ନୂଆବର୍ଷ (ଜାନୁୟାରୀ) ଓ ରଥଯାତ୍ରା ବିଶେଷାଙ୍କ ।

ଓଡ଼ିଆରେ ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟପ୍ରେମୀ ପାଠକଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାର ମଧ୍ୟ କାମକରି ଆସିଛି । 'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଚାର' ଓ 'ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଳାସ' ବିଭାଗରେ ଶତାଧିକ ପୁସ୍ତକର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି । କେବଳ ପାଠକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇନାହିଁ, ପରନ୍ତୁ ଲେଖକ ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମୀକ୍ଷାର ଧାରା ଓ ଗତିବେଗକୁ ଇନ୍ଧନ ଯୋଗାଇପାରିଛି । ପୁସ୍ତକର ନାକାରାତ୍ମକ ଓ ସକାରାତ୍ମକ ଦିଗକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦିଆଯାଉଛି । ଲେଖକମାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକ୍ରିୟାର ବାଧକ ନ ହୋଇ ଯଥାର୍ଥ ବଳିଷ୍ଠ ରଚନା ସୃଷ୍ଟି ଦିଗରେ ସମୀକ୍ଷାରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବିଭାଗଟି ହେଉଛି ସଂପାଦକୀୟ । ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଝଙ୍କାରର ଆଦର୍ଶ ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ବିଭିନ୍ନ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ସାମ୍ୟବୈଷମ୍ୟକୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ, ସଂସ୍କୃତିର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ସଚେତନ ସଂସ୍କୃତି ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଉଛି । ଝଙ୍କାରର ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକାଂଶ ସଂପାଦକୀୟ ଲିଖିତ । ସଂଗଠନ, ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ, ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ଜଣେ ପ୍ରତିପାଦିତ ପ୍ରତିଭା ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟଗୁଡ଼ିକରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନାକୁ ନେଇ ବିଚିତ୍ରଦର୍ଶୀ । ସରଳ ଅଥଚ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶକୁ ବହୁଭାବରେ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛି । ରୁଚିପୂର୍ଣ୍ଣ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା, ଅନାଲୋଚିତ ଅଧ୍ୟାୟ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ, ନିଜର ସୁଚିନ୍ତିତ ମତାମତ ପ୍ରଦାନ, ଓଡ଼ିଶାର ଲେଖକ ମଣ୍ଡଳୀକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିବାର

ଜଣାଯାଏ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମସାମୟିକ ଭାବରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ଅଭାବବୋଧକୁ ଅନୁଭବ କରି ତା'ର ଦୂରୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ଆହ୍ୱାନ ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ କରିଥିବାର ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଗୋଟିଏ ସୁରୁଚି ସଂପନ୍ନ ପତ୍ରିକା ରୂପେ ଝଙ୍କାରକୁ ଗଢି ତୋଳିବା ପାଇଁ ଓ ଏହାକୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆସନ ଦେବାପାଇଁ ଏହି ସଂପାଦକଙ୍କ ଚେଷ୍ଟା ଓ ସଂପାଦକୀୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସଫଳ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛି । ସତ୍ୟାନନ୍ଦ ଚଂପତିରାୟ, ସୁସାହିତ୍ୟିକ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ସବୁଜ ଯୁଗର ଅନ୍ୟତମ ରଥୀ ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର ମହାପାତ୍ର, କବି ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି, ଭର୍ତ୍ତୃହରି ମହତାବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ସଂପାଦକୀୟଗୁଡ଼ିକ ଲିଖିତ । ଏହି ସଂପାଦକମାନଙ୍କର ସଂପାଦକୀୟ ରଚନାଶୈଳୀ ଉପସ୍ଥାପନା ଡଃ ମହତାବଙ୍କଠାରୁ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ହେଁ ବହୁ ଭାବରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ଉନ୍ନତି ଦିଗରେ ସଚେଷ୍ଟ ।

ଓଡ଼ିଶାର ଚିତ୍ରକଳାକୁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ଚବିଶ ବର୍ଷର ଅବଦାନ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମନେକରାଯାଏ । ଏହି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଅଙ୍କିତ ଚିତ୍ର, ଲିନୋ ଖୋଦେଇ, ଫଟୋଚିତ୍ର, କାଠ ଖୋଦେଇର ଫଟୋ ଝଙ୍କାରର ବିଭିନ୍ନ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶିଳ୍ପୀ ବିମ୍ବାଧର ବର୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଉଦୟ ନାରାୟଣ ଜେନାଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହୁ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଚିତ୍ରର ପ୍ରତିକୃତିକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଝଙ୍କାର କେବଳ ନିଜର ଶୋଭନୀୟତା ବୃଦ୍ଧି କରିନାହିଁ ବରଂ କଳାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇ କଳାର ଦେଶ ଉତ୍କଳର ପରମ୍ପରାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇଛି । ଏପରିକି ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ୨୬ଗୋଟି ଚିତ୍ର ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଚବିଶ ବର୍ଷ ପରେ ଝଙ୍କାରର ଏହି ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଛି । ଯଦିଚ ଝଙ୍କାର ପ୍ରଚ୍ଛଦକୁ ଓଡ଼ିଶାର ତରୁଣ ଓ ପ୍ରବୀଣ ଶିଳ୍ପୀମାନେ ଅଙ୍କନ କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

କେବଳ ସର୍ଜନାତ୍ମକ କିମ୍ବା ସମାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସାଙ୍ଗଠନିକ ରୂପଦେବାରେ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ସର୍ବଦା ସ୍ମରଣୀୟ । ସାହିତ୍ୟକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବର ଏକ ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଙ୍ଗ କରିବା ଝଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସଂଭବ ହୋଇ ପାରିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ନବବର୍ଷ 'ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି' ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମଦିନ, ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ସାରସ୍ୱତ ପର୍ବକୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଇଁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଝଙ୍କାର ବାର୍ଷିକୋତ୍ସବ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ଭାବେ ପାଳିତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ଦୀର୍ଘ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଏହି ମିଳନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ବିପ୍ଳବ ଆଣି

ଦେଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପୁରପଲ୍ଲୀରେ ସଂଚାରିତ କରିଛି । ସର୍ବଭାରତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟକୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଜନକ ସ୍ଥାନ ଦେବାରେ ସଫଳ ପ୍ରୟାସ କରିଛି । ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ସମାବେଶ, ପରସ୍ପର ଭାବ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ, କବିତା ପାଠୋତ୍ସବ,ଆଲୋଚନା ଚକ୍ର ଓ ଜାତୀୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଖ୍ୟାତି ସଂପନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକ ଗବେଷକମାନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ଉପସ୍ଥାପନା ବିଷୁବମିଳନର ଆକର୍ଷଣୀୟ ଦିଗ । ବିଷୁବ ମିଳନ ଆଜି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାର ଏହା ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସାମାଜିକ ପର୍ବର ରୂପ ନେଇଛି । ସାହିତ୍ୟକୁ ନେଇ ଏକ ପର୍ବର ପରିକଳ୍ପନା ବାସ୍ତବିକ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶଧାରାରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ । ଓଡ଼ିଆ କବିତା, ପ୍ରବଂଧ, ଗଳ୍ପ ରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିଥିବା ପ୍ରତିଭାମାନଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ ବିଷୁବ ମିଳନର ଅନ୍ୟ ଏକ ଆକର୍ଷଣ । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ବିଷୁବ ମଣ୍ଡପରେ ସାହିତ୍ୟିକ, କ୍ରୀଡାବିତ୍, ଶିଳ୍ପୀଙ୍କୁ ଝଙ୍କାର, କ୍ରୀଡା ଓ କଳା ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ, କ୍ରୀଡା ଓ କଳାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ବିଷୁବ ମିଳନ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଇ ଆସିଛି । ବିଷୁବ ମିଳନରେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ତରଫରୁ ପ୍ରଦତ୍ତ 'ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାର' ରାଜ୍ୟର ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କରାଯାଉଥିବା ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ । ''ଦେଶରେ ବହୁଚର୍ଚ୍ଚିତ ଓ ସମ୍ମାନିତ ଝଙ୍କାର ସାହିତ୍ୟପତ୍ର ଓ ବିଷୁବ ମିଳନ ସମାରୋହରେ ସମ୍ମାନ ଓ ସ୍ୱୀକୃତି ଲେଖକ ଲେଖିକାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ତରିକ ଅଭିଳାଷିତ ସ୍ୱପ୍ନ ଏବଂ ଯେ କୌଣସି ଆକାଦମୀ ସମ୍ମାନଠାରୁ ଆଦୌ ଗୌଣ ନୁହେଁ ।'' [୪] ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରାଥମିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା 'ଝଙ୍କାର', ବିଷୁବ ମିଳନ ଏହାକୁ ସଫଳ ହେବାର ଗୌରବ ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ପ୍ରତିଭାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବା, ସାହିତ୍ୟକର୍ମରେ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ମନରେ ଉତ୍ସାହ ସୃଷ୍ଟି କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପୁରସ୍କାରର ଗୁରୁତ୍ୱ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପରମ୍ପରା ସହିତ ବିଷୁବ ମିଳନର ସଂପର୍କ ବେଶ୍ ନିବିଡ । 'ହୀରାଖଣ୍ଡ' ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ 'ବସନ୍ତ ମିଳନ' ଓ 'ସହକାର' ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ 'ମକର ମିଳନ' ପାଳନ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ଭଳି ଏହା ଜନଜୀବନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରିନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ 'ହୀରାଖଣ୍ଡ' ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ । ସାର୍ବଜନୀନ ସାରସ୍ୱତ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ବିଷୁବ ମଣ୍ଡପରୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥିଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ଥିତିକୁ ଓ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶର ସାହିତ୍ୟ ସହିତ ଓଡ଼ିଆ

---

୪. ପଟ୍ଟନାୟକ, ପଠାଣି - ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅବଦାନ, ଜନ୍ମ ବିଶେଷାଙ୍କ, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ୯।୮।୯୪.

ସାହିତ୍ୟର ସଂପର୍କକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଝଙ୍କାର ସଂପାଦକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ ବିଷୁବ ଅଭିନନ୍ଦନ ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ବିଷୟରେ ସଚେତନ କରି ନବବର୍ଷରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ କରାଇବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛି । ସଂପାଦକୀୟ ସଂଭାଷଣରେ ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକା ସମୃଦ୍ଧ କରୁଥିବା ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ଜ୍ଞାପନ କରାଯାଇଛି । ଝଙ୍କାରର ବିଗତ ବର୍ଷର ସଫଳତାକୁ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ନୂତନ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଲେଖକୀୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାର କାମନା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷରେ ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ପ୍ରକାଶିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଝଙ୍କାର ଏ ଯାଏ ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବଂଧ ଓ କଳାକ୍ଷେତ୍ରରେ ତିନୋଟି ପିଢ଼ିକୁ ପୃଷ୍ଟପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ଆସିଛି । ପୂର୍ବବତ ଏହା ନୂତନ ପ୍ରତିଭା ସନ୍ଧାନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଚାଲିଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଧାରାକୁ ଏହା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗତିଶୀଳ କରିପାରିଛି । ପ୍ରକାଶ କାଳଠାରୁ ଏଯାଏ ଏହି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଓଡ଼ିଶାର ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଓ ଆଦର୍ଶମୂଳକ ପତ୍ରିକାଭାବେ ଅନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହୋଇପାରିଛି । ଝଙ୍କାରର ଏହି ଦୀର୍ଘଦିନର ସଂପାଦନାକୁ ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୈପ୍ଳବିକ ଉନ୍ମାଦନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ବହୁ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ମଧ ପରେ ବନ୍ଦ ହେବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ବି ଏହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ସ୍ମରଣୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଅଳ୍ପ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଅଦ୍ୟାବଧି ନିଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମରତ ପତ୍ରପତ୍ରିକାଗୁଡିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସ୍ମରଣୀୟ । ବୀଣା (୧୯୫୦, ସଂ - ମଧୁସୂଦନ ଜଗଦେବ), ଦିଗନ୍ତ (୧୯୫୦, ସଂ - ମନୋଜ ଦାସ), ଆସନ୍ତା କାଲି (୧୯୫୦, ସଂ - ଯଦୁମଣି ପରିଡା), ଜ୍ୟୋସ୍ନା (୧୯୫୦, ସଂ - ରାଧାମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ), ଉଦୟ (୧୯୫୦, ସଂ-ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସ), ନୂଆ ଦୁନିଆ (୧୯୫୧, ସଂ- ଶରତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି), ଯୁଗଭାରତୀ (୧୯୫୨, ସଂ-ଆକୁଳି ମିଶ୍ର), ଚଂଦ୍ରିକା (୧୯୫୨, ସଂ-ମହେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର) ଶୁଭଶଙ୍ଖ (୧୯୫୨, ସଂ-ଭବେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମହାପାତ୍ର ଶର୍ମା), ପଞ୍ଚଜନ୍ୟ (୧୯୮୦, ସଂ-ଦୁର୍ଗାଚରଣ କୁଅଁର) ତନ୍ଦ୍ରା (୧୯୮୦, ସଂ-କମଳ କୁମାର ପରିଡା), ଏଷଣା (୧୯୮୦, ସଂ-କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ), ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା (୧୯୮୧, ସଂ-ଶ୍ରୀଦେବ) କଷଟି (୧୯୮୧, ସଂ-ଗୋକୁଳ ମିଶ୍ର), ସତୀର୍ଥ (୧୯୮୨, ସଂ-ଜିତିନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବଳିଆରସିଂହ) ସଂବର୍ତ୍ତକ (୧୯୮୨, ସଂ-ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି), ଆବର୍ତ୍ତ ... ସଂ-ନଟବର ମହାନ୍ତି), ଚେତନା (୧୯୮୩, ସଂ-ଦେବରାଜ ସାହୁ),

ଗୋକର୍ଣ୍ଣିକା (୧୯୮୩, ସଂ-ରମାକାନ୍ତ ଜେନା), ସଞ୍ଜୀବନୀ (୧୯୮୩, ସଂ-ଡଃ ବାସୁଦେବ ସାହୁ), ପ୍ରତିବେଶୀ (୧୯୮୪, ସଂ-ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ର), ଫଲ୍‌ଗୁ (୧୯୮୪), ନିସ୍ୱନ (୧୯୮୫, ସଂ-ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ପାଣ୍ଡବ ଓ କ୍ଷୀରୋଦ ପରିଡା), ଶତଦ୍ରୁ (୧୯୮୫, ସଂ-ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ରାୟ), ଭୂର୍ଜ ପତ୍ର (୧୯୮୫, ସଂ-କମଳାକାନ୍ତ ଲେଙ୍କା), ମେଘାସନୀ (୧୯୮୫, ସଂ-ନଟବର ଗିରି), କଥା (୧୯୮୭, ସଂ-ସୁଦତ୍ତା ପଟ୍ଟନାୟକ), ନିର୍ମାତା (୧୯୮୯, ସଂ- ଭରତ ମାଝୀ), ମହଲ (୧୯୮୯, ସଂ-ବଂଶୀଧର ରାଉତ), ଶର୍ମିଷ୍ଠା (୧୯୯୧, ସଂ-ଗିନି ମହାନ୍ତି), ନବଦିଗନ୍ତ (୧୯୯୨, ସଂ- ଅନୁରାଧା ମହାନ୍ତି), ବର୍ତ୍ତିକା (୧୯୯୨, ସଂ-ନବକିଶୋର ମିଶ୍ର), ନିଶାନ୍ତ (୧୯୯୩, ସଂ-ଡଃ ସଂଗ୍ରାମ ଜେନା),ଆର୍ଯ୍ୟା (୧୯୯୩, ସଂ-ଅପରାଜିତା କର), ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ (୧୯୯୪, ସଂ-ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମହାନ୍ତି), ଅଭିନବ (୧୯୯୪, ସଂ-ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ ରଥ), ସମର୍ପଣ (୧୯୯୪, ସଂ-ଶିବ ପ୍ରସାଦ ଦାସ), ଚିତ୍ରା (୧୯୯୪, ସଂ-ପ୍ରଣବ ମିଶ୍ର ଓ ରତ୍ନମାଳା ସ୍ୱାଇଁ), ଲେଖା (୧୯୯୪, ସଂ-ଜ୍ଞାନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର), ଗପବହି (କୃଷ୍ଣ କୁମାର ମହାନ୍ତି), ଅଭିଯାତ୍ରୀ (ବ୍ରଜନାଥ ରଥ), ଆଲେଖ୍ୟ(କୁମାର ହସନ), ଚିଠି (ସଂ-ଅଧ୍ୟାପକ ବିଶ୍ୱରଂଜନ), ଏକାଙ୍କିକା (ସଂ-ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ), ସପ୍ତର୍ଷି (ସଂ-ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ), ଦୀର୍ଘିକା, ଜୀଗିଷା (ସଂ-ଶ୍ରୀମତୀ ଦାଶ), ସଂଯୋଗ (ସଂ-ଡଃ ପଂନୀ ମହାନ୍ତି), ଅକ୍ଷପାଦ (ସଂ-ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ଦାଶ, ସବ୍ୟସାଚୀ), ସମାରୋହ (ସଂ-ଦୁର୍ଗା ମାଧବ ମିଶ୍ର), ବା ଙ୍‌ମୟ (ସଂ-ମନ ରଂଜିତା ପରିଡ଼ା), ଅମୃତାୟନ (ସଂ-ଶ୍ରୀମତୀ ଗୀତା ହୋତା), ସମୟ (ସଂ-ଅମରେଶ ପଟ୍ଟନାୟକ), କ୍ରାନ୍ତିଧାରା (ସଂ-ଡଃ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ପାଟଶାଣୀ), ନାରୀ ସୁରକ୍ଷା (ସଂ-ଲଳିତା ଶତପଥୀ), ବିବର୍ତ୍ତନ (ସଂ-ନନ୍ଦ କୁମାର ମହାନ୍ତି), ଜନ ସାହିତ୍ୟ (ସଂ-ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ନାୟକ), ପଶ୍ଚିମା (ଅଶୋକ କୁମାର ମହାନ୍ତି) ଆଜିଗର୍ଭ (ସଂ-ବିଜୟ କୁମାର ବେହେରା), ସମାପ୍ତ (ସଂ-ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ମିଶ୍ର), ନବରବି (୧୯୫୨ ସଂ-ରବୀନ୍ଦ୍ର ପରିଡ଼ା), ଆଲୋକ (୧୯୫୨, ସତ୍ୟନାରାୟଣ ସାମଲ), ପ୍ରଭାତୀ (୧୯୫୪, ସଂ- ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା ଓ ଅଶୋକ ଦାଶ), ଆଗାମୀ (୧୯୫୪, ସଂ-ମନୋଜ ଦାସ), ସମାବେଶ (୧୯୫୫, ସଂ- ଜଗଦୀଶ ପାଣି) ମେହେର ପ୍ରଦୀପ (୧୯୫୫, ସଂ- ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ), ନବଜୀବନ (୧୯୫୬,ସଂ- ଚିନ୍ତାମଣି ମିଶ୍ର), ଯୁଗଭେରୀ (୧୯୫୬, ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାୟକ), ତରଙ୍ଗ (୧୯୫୬, ସଂ-ବ୍ୟୋମକେଶ ତ୍ରିପାଠୀ, ଚୌଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ ମିଶ୍ର, ଚିନ୍ତାମଣି ନରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର), ତଥାପି (୧୯୫୬, ସଂ. ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର), କୋଣାର୍କ (୧୯୫୬, ସଂ-ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ), ଝଣ୍ଟି (୧୯୫୯, ସଂ-କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ନାୟକ,

ଯୁଗଳ କିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ), ମୌସୁମୀ (୧୯୬୦, ସଂ-ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର ବର୍ମା), ଆଲୋକରେଖା (୧୯୬୨, ସଂ-ବଳରାମ ସାହୁ ଓ ଡଃ କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରା), ସ୍ୱରୂପ (୧୯୬୨, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା), ଦିଗ୍‌ବଳୟ (୧୯୬୨, ସଂ-ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ସେଠ), ନବପତ୍ର (୧୯୬୨, ସଂ-ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ନାୟକ ଓ ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସ), ଆଧୁନିକ (୧୯୬୩, ସଂ-ବିଶ୍ୱନାଥ ପଶାୟତ), ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ (୧୯୬୩, ସଂ-ରାଧାନାଥ ରଥ), ପୁଷ୍ପଗିରି (୧୯୬୪, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ଭୂୟାଁ), ଆସନ୍ତା କାଲି (୧୯୬୫, ସଂ-ଯଦୁମଣି ପରିଡ଼ା), ଜୀବନରଙ୍ଗ (୧୯୬୬, ସଂ-ରଣଧୀର ଦାସ), କଞ୍ଚନ (୧୯୬୬,ସଂ-କସ୍ତୁରୀ ଚରଣ ଦାସ), ସୌରଭ (୧୯୬୮, ସଂ-ବାଣୀ ମହାପାତ୍ର), ବେଳା (୧୯୬୮, ସଂ-ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟଶାଣୀ), ଅନାମ (୧୯୬୯, ସଂ-କୁମାର ମହାନ୍ତି), ଗଳ୍ପ (୧୯୭୦, ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ), ଝରଣା (୧୯୭୦, ସଂ-ରାଜକିଶୋର ମହାନ୍ତି), ମାନସ (୧୯୭୨, ସଂ-କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର), ଅଧୁନା (୧୯୭୩, ସଂ-ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ରଥ ଓ ଡଃ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାନ୍ତି), ପ୍ରତିଭା (୧୯୭୩, ପ୍ରଦୀପ କୁମାର ମହାନ୍ତି), ପ୍ରଜ୍ଞା (୧୯୭୫, ସଂ-ଯତୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ମହାନ୍ତି ଓ କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ମହାନ୍ତି), ସୁଚରିତା (୧୯୭୫, ସଂ-ଶକୁନ୍ତଳା ପଣ୍ଡା) ଇସ୍ତାହାର (୧୯୭୫, ସଂ-ଭାଗିରଥୀ ସାହୁ, ପରେ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶତପଥୀ), ଅନେକ କଦମ୍ବ (୧୯୭୫, ସଂ-ଅଜିତ ଦାଶ ମହାପାତ୍ର) ମୂଲ୍ୟାୟନ (୧୯୭୬, ସଂ-ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ଜଗଦେବ), ଗଳ୍ପଝର (୧୯୭୭, ସଂ-ଅପୂର୍ବ ରଂଜନ ରାୟ), ନବଲିପି (୧୯୭୫, ସଂ-ମନ୍ମଥ ନାଥ ଦାସ), ସାହିତ୍ୟ ସମାଚାର (୧୯୭୭, ଓଡ଼ିଆ ଯୁବ ଲେଖକ ସମ୍ମେଳନ) ଏକଚକ୍ର (୧୯୫୭,ସଂ-ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକ), କ୍ରାନ୍ତି (୧୯୭୦, ଗୌରୀଶଙ୍କର ମହାପ୍ରଶସ୍ତ), କଳନା (୧୯୬୬, ସଂ-କସ୍ତୁରୀ ଚରଣ ଦାସ), ଡଂଙ୍କ (୧୯୭୦, ସଂ-ଗୁରୁ ପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି), ପ୍ରାଣତୀର୍ଥ (୧୯୭୯, ସଂ-ଦେବେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମିଶ୍ର), ବାର୍ତ୍ତାଉର୍ମୀ (୧୯୭୯),ସ୍ୟମନ୍ତକ (ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦାସ), ହୃଦ୍‌ବାକ୍ୟ (ପ୍ରକାଶ ସାମନ୍ତରାୟ ଓ ବିଭୂତି ଜେନା), ସ୍ୱୟଂସିଦ୍ଧା, ଅଭିଷେକ (ସଂ-ନୃସିଂହ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ), ତମସା (ଡଃ ସୁରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର କର) ଆଦି ପତ୍ରିକା ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟିତ ଓ କେତେକ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେଣି । ନିଜକୁ ଝଙ୍କାରର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ରୂପେ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଝଙ୍କାର ଭଳି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହେବାକୁ କେତେକ ଚେଷ୍ଟିତ । ଅନ୍ୟ କେତେକ ଝଙ୍କାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟ ମାର୍ଗର ସାମାନ୍ୟତମ ବ୍ୟତିକ୍ରମ କରି ପାଠକୀୟ ରୁଚିକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବାକୁ ବ୍ୟଗ୍ର । ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଝଙ୍କାର ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟରେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ଅନତିକ୍ରମଣୀୟ ।

❑❑❑

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଡକ୍ଟର ସୁଦର୍ଶନ ॥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ ।
କଟକ:ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର । ୧୯୭୭ ।

କବି, ଡକ୍ଟର ଅସିତ ॥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାର ଇତିହାସ ।
କଟକ: ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ । ୧୯୬୪ ।

କବି ଡକ୍ଟର ଅସିତ ॥ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବଂଧ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ।
କଟକ : ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର । ୧୯୯୪ ।

କର, ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବଂଧୁ ॥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ।
କଟକ : କିତାବ ମହଲ । ୧୯୮୯ ।

କର, ଡଃ ବାଉରୀବଂଧୁ ॥ ନାନା ଆଲୋଚନା ।
ଭୁବନେଶ୍ୱର : ଗଦ୍ୟ ପ୍ରକାଶନୀ । ୧୯୯୪ ।

ଗାହାଣ, ଡକ୍ଟର କପିଳେଶ୍ୱର ॥ ସୀମାବଦ୍ଧତା ଓ ମୁକ୍ତିର ସ୍ୱପ୍ନ ।
କଟକ : ଅଗ୍ରଦୂତ । ୧୯୯୪ ।

ଦାସ, ଚିତ୍ତରଂଜନ ॥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ।
(ସାମାଜିକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି,
କଟକ: ଶବ୍ଦାଲୋକ । ୧୯୯୪ ।

ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ॥ ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟ ପରିକ୍ରମା ।
କଟକ : ଲେଖକ ବିକାଶ । ୧୯୮୫ ।

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ ॥ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ।
ବ୍ରହ୍ମପୁର : ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର । ୧୯୭୭ ।

ପାଠକ, ଅନସୂୟା ପ୍ରସାଦ ॥ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ କା ଇତିହାସ ।
କଟକ: ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ପୁସ୍ତକ ଭଣ୍ଡାର ।

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁଧାକର ॥ ସଂବାଦପତ୍ରରୁ ଓଡ଼ିଶାର କଥା । କଟକ : ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର । ୧୯୭୨ ।

ପାଣ୍ଡବ, ଡଃ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ॥ କଥାଶିଳ୍ପୀ ମନୋଜ ଦାସ । କଟକ: ଫ୍ରେଣ୍ଡସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ । ୧୯୯୪ ।

ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ(ସଂ) ॥ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ଗ୍ରନ୍ଥ । କଟକ : ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି । ୧୯୭୨ ।

ମହତାବ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ॥ ସାହିତ୍ୟର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ (୧ମ, ୨ୟ, ୩ୟ ଖଣ୍ଡ) । କଟକ : ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଫାଉଣ୍ଡେସନ । ୧୯୯୪ ।

ମହାପାତ୍ର, ପଣ୍ଡିତ ବାଇକୋଳି ॥ ଓଡ଼ିଆ ଆନ୍ଦୋଳନର ଇତିହାସ । କଟକ : ଗୋପବଂଧୁ ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର । ୧୯୭୬ ।

ମହାପାତ୍ର ଶର୍ମା, ଶ୍ରୀଧର ॥ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରକାଶନ ଓ ପ୍ରସାରଣର ଇତିହାସ । କଟକ : ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର । ୧୯୭୬ ।

ମହାନ୍ତି, ଡଃ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ (ଭରଦ୍ୱାଜ) ॥ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ । କଟକ: ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର । ୧୯୭୮ ।

ମହାନ୍ତି, ଡଃ ବଂଶୀଧର ॥ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନ । କଟକ : ଫ୍ରେଣ୍ଡସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ । ୧୯୮୯ ।

ମାନସିଂ, ଡଃ ମାୟାଧର ॥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ । କଟକ: ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର । ୧୯୯୩ ।

ମିଶ୍ର, ଡଃ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ॥ ଓଡ଼ିଶାର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ପ୍ରଭାବ । କଟକ/ବ୍ରହ୍ମପୁର : ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର । ୧୯୮୩ ।

ମିଶ୍ର, ଡଃ ମନମୋହନ (ସଂ) ॥ ଜଗନ୍ନତୀ ପରିକ୍ରମା । କଟକ : ନବୀନ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ସଂଗଠନ । ୧୯୮୨ ।

ମିଶ୍ର, ଡଃ ଶ୍ରୀନିବାସ ॥ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ । କଟକ : ବିଦ୍ୟାପୁରୀ । ୧୯୭୮ ।

ରାୟ, ଅପୂର୍ବ ରଂଜନ ॥ ଆଧୁନିକ କବିତାର ଦିଗଦର୍ଶନ ।
କଟକ : ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ । ୧୯୭୨ ।

ରାୟ, ପ୍ରତିଭା ॥ ଉତ୍ତରମାର୍ଗ ।
କଟକ : ନାଳନ୍ଦା । ୧୯୮୮ ।

ଶତପଥୀ, ଡଃ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ॥ ସବୁଜରୁ ସାଂପ୍ରତିକ ।
କଟକ : ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର । ୧୯୭୯ ।

ଶତପଥୀ, ଡଃ ବିଜୟକୁମାର ॥ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଧାରା ।
କଟକ : ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର । ୧୯୯୫ ।

ସାମନ୍ତରାୟ, ଡଃ ନଟବର ॥ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ।
ଭୁବନେଶ୍ୱର: ଶ୍ରୀମତୀ ଗଙ୍ଗାବାଇ ସାମନ୍ତରାୟ । ୧୯୮୩ ।

ସାମନ୍ତରାୟ, ଡଃ ନଟବର ॥ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଭିତ୍ତିଭୂମି ।
ଭୁବନେଶ୍ୱର: ଶ୍ରୀମତୀ ଗଙ୍ଗାବାଇ ସାମନ୍ତରାୟ । ୧୯୮୧ ।

ସାହୁ, ଡାକ୍ତର କୃଷ୍ଣ ମୋହନ ॥ ମହାତ୍ମା ସାଧୁସୁନ୍ଦର ଦାସ ।
କଟକ : ଡଃ କେ.ଏମ୍.ସାହୁ । ୧୯୪୮ ।

ସାହୁ, ଡଃ କୃଷ୍ଣ ମୋହନ (ସଂ) ॥ ମହାତ୍ମା ସାଧୁସୁନ୍ଦର ଦାସ (ଇଂରାଜୀ) ।
କଟକ : ଡଃ କେ.ଏମ୍. ସାହୁ । ୧୯୪୧ ।

ସେନାପତି, ଫକୀରମୋହନ ॥ ଆତ୍ମଚରିତ ଚରିତ ।
କଟକ : କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ ଷ୍ଟୋର । ୧୯୭୬ ।

ସେନାପତି, ଫକୀରମୋହନ ॥ ଫକୀରମୋହନ ଗଳ୍ପାବଳୀ ।
କଟକ : ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ ଷ୍ଟୋର, (୨ୟ ଭାଗ) । ୧୯୬୩ ।

ପତ୍ରପତ୍ରିକା

ଆଧୁନିକ

ଉତ୍କଳ ପୁତ୍ର

ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ

କୋଣାର୍କ

ଝଙ୍କାର

ଦୈନିକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର

ମେଘାସନୀ

ପରିଶିଷ୍ଟ

(୧)

ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ

ସାମୟିକୀ

ପତ୍ରିକାର ନାମ ''ଗୋଲାପ ଫୁଲକୁ ଯେକୌଣସି ନାମରେ ଡାକିଲେ, ତା'ର ବାସରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବ ନାହିଁ ।'' ଏହା ହେଲା ସେକ୍‌ସପିଅରଙ୍କ ମତ । କିନ୍ତୁ ''ଯୋଗାଯୋଗ'' ନାମକ ଉପନ୍ୟାସର ଭୂମିକାରେ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ପୁସ୍ତକ-ପୁସ୍ତିକାର ନାମ ପ୍ରତି ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି । ବହିଟି ଲେଖି ସାରିବା ପରେ କବିଙ୍କୁ ତା'ର ନାମକରଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଏ ଦୁଇ ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ମତ ମଧ୍ୟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପରି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଇତଃସ୍ତତ ହେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଭାବୁଥିଲୁଁ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ର ମାସିକ ସଂଖ୍ୟାର ନାମ ସେହି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରହିଲେ ଚଳିବ । କିନ୍ତୁ ବହୁ ଲେଖକ, ପାଠକ ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକଙ୍କଠାରୁ ଆପତ୍ତି ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଲୁ ଯେ ସାହିତ୍ୟିକ ପତ୍ରିକାର ନାମଟି ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟିକ ହେବା ଉଚିତ, ଗୋଟିଏ ନିରସ ରାଜନୈତିକ ନାମ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବହୁ ଚିନ୍ତା କଲୁଁ ସୁନ୍ଦର ନାମଟିଏ ପାଇଁ । ଗୋଟିଏ କିଛି ମନକୁ ଆସିଲେ, ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ସେହି ନାମରେ ପତ୍ରିକା ଅଛି । ମନେହେଲା ସମସ୍ତ ସୁନ୍ଦର ନାମ ସମସ୍ତେ ନେଇ ସାରିଛନ୍ତି; ଆମ ପାଇଁ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ଅବଶେଷରେ 'ଝଙ୍କାର' ନାମଟି ମନକୁ ଆସିଲା ଓ ତାହା ଆମ ପରସ୍ପରରେ ଅନୁମୋଦିତ ହେଲା । ସେହି ନାମରେ ଆମେ ପରିଚିତ ହେବାକୁ ବାହାରିଛୁ । ଆଶା ଓ ଉତ୍ସାହ ଆମର ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ, ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସେ ବିଶ୍ୱାସ ପୋଷଣ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା କରିବୁ ଯେ, ଆଜି ଓଡ଼ିଶାର ଯୁବକ ପ୍ରାଣରୁ ଯେ ଝଙ୍କାର ଉତ୍‌ଥିତ ହେଉଛି ତାହାହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ସଙ୍ଗୀତମୟ ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ମାଣ କରି କରି ଯାଉଛି, ସେହି ଝଙ୍କାରର ସ୍ୱର ଜାଣି ତାଳ ପକାଇବା ଆମର ଉଦ୍ୟମ । ଏଥିରେ ଈଶ୍ୱର ସାହଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ।

"ଝଙ୍କାର" ଟି ଚିତ୍ରସମ୍ୱଳିତ କରିବା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଇଛା ଓ ସେଥିପାଇଁ ଆମର ସତତ ଉଦ୍ୟମ । ମାତ୍ର ଚିତ୍ର ମୁଦ୍ରଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହସା କରିବା କଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଧୀରେ ଧୀରେ କେତୋଟି ମାସ ପରେ ଆମେମାନେ ମାସିକ ପତ୍ରିକାରେ ଚିତ୍ର ମୁଦ୍ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବୁ । ଅଜଣା ପଥରେ ସାହସ କରି ଚାଲିଛୁଁ । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଲେଖକମାନଙ୍କ ନିଜ ନିଜ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଇଛା ହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ବାଟ କଢ଼ାଇବ । ପାଠକ ଓ ପୃଷ୍ଠପୋଷକମାନଙ୍କ କ୍ଷମା ଓ ସହାନୁଭୂତି ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଁ ।

('ଝଙ୍କାର'ର ପ୍ରଥମ ଜନ୍ମତିଥି (୧୯୪୯ ମସିହା ଏପ୍ରିଲମାସ)ରେ ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ସଂପାଦକୀୟ ସ୍ତମ୍ଭରେ 'ସାମୟିକୀ' ଶିରୋନାମାରେ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଲିଖିତ ପ୍ରଥମ ସଂପାଦକୀୟ)

❑❑❑

ଝଙ୍କାର

ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ

ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଥମ ପ୍ରାତେ
          ଉଇଁଲା ତପନ ଯେବେ
                    ସିନ୍ଦୂରା ଫଟାଇ
ପ୍ରକୃତି ଜନନୀ ତେବେ
          ଦେଇଥିଲେ ଆଲିଂପନେ
                    ଆକାଶ ରଙ୍ଗାଇ ।
ବିଧାତା ବଜାଇ ବୀଣା
          ଗାଇଥିଲେ ମାଙ୍ଗଳିକ
                    ସୁମଧୁର ଛନ୍ଦ
ଅନନ୍ତ ଝଙ୍କାର ତାର
          ଶୁଣାଇଲା ଶୀତବାତ
                    ବହି ମନ୍ଦମନ୍ଦ ।
ଗଭୀର ସୁଷୁପ୍ତି ଭେଦି
          ପ୍ରବେଶିଲା ସେ ଝଙ୍କାର
                    ବିଶ୍ୱ ବେନି କର୍ଣ୍ଣେ
ଭାଙ୍ଗିଲା ଜଡ଼ତା ବେଗେ
          ଚେତନ ହୋଇଲା ସର୍ବ
                    ଜୀବନ ସ୍ପନ୍ଦନେ ।
ସେହି ଯେ ଝଙ୍କାର ମୂଳ
          ଚାଲିଛି ମୂର୍ଚ୍ଛନା ତାର
                    ଯୁଗଯୁଗ ବାହି
ଚାଲିଥିବ କାଳ କାଳ
          ଅକସ୍ମାତ୍ ଲିଭିଯିବ
                    ଅନନ୍ତରେ ଯାଇ ।
ଜୀବନ ଝଙ୍କାର ସେ ତ
          ଆଶାମୟ ପ୍ରେମମୟ
                    ଉନ୍ମାଦନା ଭରା
ଅନୁପ୍ରାଣି ସେହି ସ୍ୱରେ
          କର୍ମମୟ ହେଉ ସର୍ବେ
                    ଅନିତ୍ୟ ଜୀବନ ଧରା ।

(ଝଙ୍କାର- ୧ମ ବର୍ଷ ୧ମ ସଂଖ୍ୟା - ଏପ୍ରିଲ ୧୯୪୯)

ବି.ଦ୍ରଃ ଝଙ୍କାରରେ ଛାପିତ ସର୍ବପ୍ରଥମ ରଚନା

□□□

ଶଙ୍କିତା

ଉପଗୁପ୍ତ

(କବିଙ୍କ ପ୍ରକାଶୋନ୍ମୁଖ ''ଯାଯାବର ଓ ଛାୟା'' ଗୀତି କାବ୍ୟରୁ)

ସ୍ତନ - ଉତ୍ତରୀ ଖୋଲିଦିଅ ପ୍ରିୟା ଦିଅ ଖୋଲି,
ଡରୁଚ କି କାଳେ ଚପଳତା ମୋର ହେବ ବୋଲି ?
ଡର ନାହିଁ ଆଜି ଡର ନାହିଁ,
ସ୍ତନ-ଉତ୍ତରୀ ଖୋଲି ଦିଅ ପ୍ରିୟା
ସନ୍ଦେହ ମୋତେ କର ନାହିଁ ।
ଯୌବନ-ଝଡ଼େ ତରଳ ତୁମ ସେ ବୁକୁତଳେ
ମରମର ଯେଉଁ ସରମର ଢେଉ କୁତୂହଳେ
ଜାଗି ଉଠିଥିଲା ଥରି ଥରି,
ସମତଳ ବୁକୁ ବନ୍ଧୁର କରି
ରହିଯାଇଚି ତା ସେହିପରି ।
ତରଳ ମନର ମୁଁ ଦେଖିବି ସେଇ କଠିନତା
ଗୁପତ ମନର ମୁଁ ଦେଖିବି ସେଇ ରୂପକଥା
ତିମିର-ହିଆର ମୁଁ ଦେଖିବି ସେଇ ନୀହାରିକା
ନମିତ ହିଆର ମୁଁ ଦେଖିବି ସେଇ ଅହମିକା ।
ତୃଷ୍ଣା କାତର ଆଖି ତୋଳି,
ସ୍ତନ-ଉତ୍ତରୀ ଖୋଲିଦିଅ ପ୍ରିୟା ଦିଅ ଖୋଲି ।
ଦେଖିବି କି ଖାଲି ? ଅଦ୍‌ଭୁତ ସେଇ ସଂଶୟ
ଉଦ୍‌ଗତ ସେଇ ଛାତିର ଯମଜ ବିସ୍ମୟ
ଜାଗି ଉଠିଅଛି ପାଖେ ପାଖେ
ତାର ଫାଁକେ ପ୍ରିୟା ତାର ଫାଁକେ
କମନୀୟ ସେଇ ସ୍ତନ-ସଙ୍କଟେ ମଥାରଖି
ତନ୍ମୟ ହେବି ଆଗୋ ସଖି ।
ଶିରାରେ ଶିରାରେ
ରକତ-ଧାରାରେ
ସ୍ପନ୍ଦନ ତାର ନେବି ଗୋଳି,
ସ୍ତନ-ଉତ୍ତରୀ ଖୋଲିଦିଅ ପ୍ରିୟା, ଦିଅ ଖୋଲି ।
ଡରୁଚ କି ? କାଳେ ଚପଳତା ମୋର ହେବ ବୋଲି ।

(ଝଙ୍କାର ୪ର୍ଥ ବର୍ଷ, ୬ଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା - ପୃ.୫୫୬)

ବି.ଦ୍ର: ଏହି କବିତା ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ମକଦ୍ଦମା ରୁଜୁ କରାଯାଇଥିଲା ।

❑❑❑

ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଠଗଡ଼ [illegible] ସେଠାରେ ସାମନ୍ତବଂଶୀୟା ଜନୈକା ବୃଦ୍ଧାମହିଳା ମୋଠାରୁ ଖଣ୍ଡିଏ କାଗଜ ମାଗିନେଇ ଏହି [illegible] ଆଙ୍କି ଦେଇଥିଲେ। [illegible] ଦେଶରେ କଳାଚର୍ଚ୍ଚା କିପରି ଘରେ ଘରେ ବ୍ୟାପ୍ତି ଲାଭ କରିଥିଲା, ତାହାର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏହି ଚିତ୍ରଟିକୁ ସାଇତି ରଖିଛୁ ।

। ଇତି ।

ହେମଲତା ମାନସିଂହ

[illegible] କଳାକୃତି: ନାଗାଗୁଞ୍ଜର

ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାର

ପ୍ରତ୍ୟେକ ୫୦୦୦/-ଟଙ୍କା

୧. ୧୯୮୩

ଡକ୍ଟର ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର

୨. ୧୯୮୪

ଡକ୍ଟର ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ ଦାସ

୩. ୧୯୮୫

ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ

୪. ୧୯୮୬

ଡକ୍ଟର ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି

୫. ୧୯୮୭

ଶ୍ରୀ ମନୋଜ ଦାସ

୬. ୧୯୮୮

ଶ୍ରୀ ରାଧାମୋହନ ଗଡ଼ନାୟକ

୭. ୧୯୮୯

ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର ରାୟ

୮.୧୯୯୦

ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା

୯. ୧୯୯୧

ଶ୍ରୀ ରମାକାନ୍ତ ରଥ

୧୦. ୧୯୯୨

ଶ୍ରୀ କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ

୧୧. ୧୯୯୩

ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ୧୦,୦୦୦/- ଟଙ୍କା

୧୨. ୧୯୯୪

ଡକ୍ଟର ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ

୧୩. ୧୯୯୫

ଡକ୍ଟର ପ୍ରତିଭା ରାୟ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ୨୫,୦୦୦/- ଟଙ୍କା

୧୪. ୧୯୯୬

ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ

୧୫. ୧୯୯୭

ବ୍ରଜନାଥ ରଥ

୧୬. ୧୯୯୮

ପ୍ରଫେସର ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ

୧୭. ୧୯୯୯

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା

ଝଙ୍କାର ପୁରସ୍କାର

ପ୍ରତ୍ୟେକ ୧୦୦୦/- ଟଙ୍କା

୧୯୭୦

୧. ଡକ୍ଟର ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି

୨. ଶ୍ରୀ ରମାକାନ୍ତ ରଥ

୩. ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ

୧୯୭୧

୧. ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ

୨. ଶ୍ରୀ ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର

୩. ଶ୍ରୀ ମନୋଜ ଦାସ

୧୯୭୨

୧. ଶ୍ରୀ ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର

୨. ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା

୩. ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର

୧୯୭୩

୧. ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ

୨. ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ପରିଡ଼ା

୩. ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର ରାୟ

୧୯୭୪ - ରୌପ୍ୟ ଜୟନ୍ତୀ ବର୍ଷ

୧. ଶ୍ରୀ ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର

୨. ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ

୩. ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜନାଥ ରଥ

୪. ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀନିବାସ ଉଦ୍‌ଗାତା

୫. ଶ୍ରୀ କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ

୬. ଶ୍ରୀମତୀ ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତି

୧୯୭୫

୧. ଡକ୍ଟର କେ. ଏସ୍. ମୂର୍ତ୍ତି ଓ
ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ଦେବକାନ୍ତ ମିଶ୍ର

୨. ଶ୍ରୀ ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର ମିଶ୍ର

୩. ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ର

୧୯୭୬

୧. ଡକ୍ଟର ଭୁବନେଶ୍ୱର ବେହେରା

୨. ଶ୍ରୀ ଦୀପକ ମିଶ୍ର

୩. ଶ୍ରୀ ବିଭୂତିଭୂଷଣ ତ୍ରିପାଠୀ

୧୯୭୭

୧. ଡକ୍ଟର ଗଙ୍ଗାଧର ବଳ

୨. ଶ୍ରୀ ହରିହର ମିଶ୍ର

୩. ଡକ୍ଟର ଚଉଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ ମିଶ୍ର

୧୯୭୮

୧. ଡକ୍ଟର ବାସୁଦେବ ସାହୁ

୨. ଶ୍ରୀ ଜେ.ପି. ଦାସ

୩. ଶ୍ରୀ ଅଖିଳ ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ

୧୯୭୯

୧. ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ବେହେରା

୨. ଶ୍ରୀ କମଳାକାନ୍ତ ଲେଙ୍କା

୩. ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ କୁମାର ଶତପଥୀ

୧୯୮୦

୧. ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି ଦାସ

୨. ଡକ୍ଟର ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମିଶ୍ର

୩. ଶ୍ରୀ ବିଜୟ କୃଷ୍ଣ ମହାନ୍ତ

୧୯୮୧

୧. ଡକ୍ଟର ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ

୨. ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରତିଭା ଶତପଥୀ

୩. ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା

୧୯୮୨

୧. ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

୨. ଶ୍ରୀ ନୃସିଂହ କୁମାର ରଥ

୩. ଡକ୍ଟର ରତ୍ନାକର ଚଇନି

୧୯୮୩

୧. ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣ ଚରଣ ସାହୁ

୨. ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜୟକୃଷ୍ଣ ବାରିକ

୩. ନିମାଇଁ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ୨,୦୦୦/- ଟଙ୍କା

୧୯୮୪

୧. ଡକ୍ଟର ରମାକାନ୍ତ ବେହେରା

୨. ଶ୍ରୀ ଗୋପୀକୃଷ୍ଣ ରଥ

୩. ଶ୍ରୀ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି

୧୯୮୫

୧. ଡକ୍ଟର ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ୍

୨. ଶ୍ରୀମତୀ ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତି

୩. ଶ୍ରୀ ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି

୧୯୮୬

୧. ଡକ୍ଟର ଅସିତ କବି

୨. ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ନାୟକ

୩. ଶ୍ରୀ ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ

୧୯୮୭

୧. ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ

୨. ଶ୍ରୀ ସୌରୀନ୍ଦ୍ର ବାରିକ

୩. ଶ୍ରୀ ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ

୧୯୮୮

୧. ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମିଶ୍ର

୨. ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ

୩. ଶ୍ରୀ ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ

୧୯୮୯

୧. ଡକ୍ଟର ନୀଳାଦ୍ରି ଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ

୨. ଶ୍ରୀ ରବି ସିଂହ

୩. ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରତିଭା ରାୟ

୧୯୯୦

୧. ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ

୨. ଶ୍ରୀ ଦେବଦାସ ଛୋଟରାୟ

୩. ଶ୍ରୀ କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ

୧୯୯୧
୧. ଡ଼ଃ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି
୨. ଶ୍ରୀ ପ୍ରହରାଜ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ନନ୍ଦ
୩. ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମଜ ପାଳ

୧୯୯୨
୧. ଶ୍ରୀ ବେଣୁଧର ରାଉତ
୨. ଶ୍ରୀ ଉମାଶଙ୍କର ପଣ୍ଡା
୩. ଶ୍ରୀ ଉମାଶଙ୍କର ମିଶ୍ର

୧୯୯୩
୧. ଡକ୍ଟର (ଶ୍ରୀମତୀ) ଇନ୍ଦୁ ମିଶ୍ର
୨. ଶ୍ରୀ ହରପ୍ରସାଦ ଦାସ
୩. ଶ୍ରୀମତୀ ସରୋଜିନୀ ସାହୁ

୧୯୯୪
୧. ଡକ୍ଟର ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ ମହାପାତ୍ର
୨. ଶ୍ରୀ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ପଣ୍ଡା
୩. ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଦାନୀ

୧୯୯୫
୧. ଡକ୍ଟର ମଧୁସୂଦନ ପତି
୨. ଶ୍ରୀମତୀ ଶକୁନ୍ତଳା ଦେବୀ
୩. ଶ୍ରୀ ହୃଷିକେଶ ପଣ୍ଡା

୧୯୯୬
୧. ଡକ୍ଟର ଆଦିକନ୍ଦ ସାହୁ
୨. ଶ୍ରୀ ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ମହାନ୍ତି
୩. ଶ୍ରୀମତୀ ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ର

୧୯୯୭
୧. ଶ୍ରୀ ରବି ରାୟ
୨. ଜେନାମଣି ନରେନ୍ଦ୍ରକୁମାର
୩. ଶ୍ରୀ ତରୁଣକାନ୍ତି ମିଶ୍ର

୧୯୯୮
୧. ଡକ୍ଟର ନଟବର ଶତପଥୀ
୨. ନୃସିଂହ ତ୍ରିପାଠୀ
୩. ଶ୍ରୀମତୀ ଜୟନ୍ତୀ ରଥ

୧୯୯୯
୧. ଡକ୍ଟର ବିଜୟ ନନ୍ଦ
୨. ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ଦାସ
୩. ବିଷ୍ଣୁ ସାହୁ

❑❑❑

ବିଗତ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଲେଖାର ପରିମାଣ

ବର୍ଷ	ପ୍ରବଂଧ/ସମାଲୋଚନା/ ରମ୍ୟରଚନା/ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ	କବିତା	କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ/ଉପନ୍ୟାସ/ ଏକାଙ୍କିକା/କାବ୍ୟନାଟିକା
୧ମ.	୧୫୦(୧୯)	୮୭(୨)	୬୨(୫)
୨ୟ.	୧୫୧(୧୨)	୫୦(୨)	୭୦(୧୦)
୩ୟ.	୧୩୧ (୨)	୪୯(୩)	୬୨(୧)
୪ର୍ଥ.	୮୬(୧)	୭୯(୧)	୬୩(୩)
୫ମ.	୮୧(୧)	୬୫(୧)	୬୨(୫)
୬ଷ୍ଠ.	୭୬(୧)	୭୦	୬୩(୧୧)
୭ମ	୮୯	୬୫(୫)	୭୦(୯)
୮ମ.	୮୮	୭୩(୨)	୬୯(୯)
୯ମ.	୯୮	୭୬(୨)	୬୪(୧୨)
୧୦ମ.	୯୧	୬୭	୫୫(୧୬)
ପ୍ରଥମ ଦଶବର୍ଷର ମୋଟ୍	୧୦୪୧(୩୬)	୬୮୫(୧୮)	୬୨୯(୮୧)
୧୧ଶ.	୭୮(୧)	୬୭(୧)	୫୪(୭)
୧୨ଶ.	୬୧(୧)	୬୫(୨)	୬୧(୧୪)
୧୩ଶ	୫୨(୧)	୭୩(୪)	୬୩(୧୧)
୧୪ଶ.	୫୩	୭୮	୬୧(୭)
୧୫ଶ.	୬୧(୧)	୬୯(୨)	୬୯(୧୦)
୧୬ଶ.	୭୩	୭୬(୩)	୫୨(୯)

୧୬ଶ.	୭୩	୬୬(୩)	୫୨(୯)
୧୭ଶ.	୫୬(୧)	୮୯(୨)	୬୩(୬)
୧୮ଶ.	୪୭(୨)	୭୨(୨)	୩୮(୭)
୧୯ଶ.	୮୦(୧)	୯୭(୨)	୭୬(୩)
୨୦ଶ.	୮୩(୧)	୧୦୮	୫୯
ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷର			
ମୋଟ	୬୪୪(୯)	୭୨୯(୧୮)	୫୯୯(୭୪)
୨୧ଶ.	୭୮(୧)	୮୮(୫)	୭୦(୫)
୨୨ଶ.	୭୮	୧୦୨(୨)	୭୩(୬)
୨୩ଶ.	୭୨	୧୧୫(୨)	୮୩(୨)
୨୪ଶ.	୭୨	୧୨୯(୧)	୮୩(୨)
୨୫ଶ.	୭୭(୧)	୧୪୨(୧)	୭୭(୧)
୨୬ଶ.	୭୪(୨)	୧୫୦(୨)	୭୬(୧)
୨୭ଶ.	୫୭(୨)	୧୪୫(୩)	୭୪(୩)
୨୮ଶ.	୫୫(୧)	୧୫୧	୮୧(୧)
୨୯ଶ.	୬୦(୧)	୧୪୮(୧)	୬୯(୧)
୩୦ଶ.	୬୮(୩)	୧୪୮	୭୬(୨)
ତୃତୀୟ ଦଶ ବର୍ଷର			
ମୋଟ୍	୬୯୧(୧୧)	୧୩୧୮(୧୭)	୭୬୨(୨୪)
୩୧ଶ.	୬୫	୧୩୩	୬୮(୧)
୩୨ଶ.	୬୨	୧୪୨	୭୭(୨)
୩୩ଶ.	୭୪	୧୭୨	୭୬(୨)
୩୪ଶ.	୭୮(୧)	୧୮୭(୩)	୭୫(୨)
୩୫ଶ.	୮୦	୧୯୯(୩)	୮୩(୧)
୩୬ଶ.	୭୪	୧୮୦	୮୪(୧)
୩୭ଶ.	୭୩	୧୭୪	୯୪(୨)
୩୮ଶ.	୬୯(୧)	୧୭୪	୯୪(୨)

୩୯ଶ.	୭୪(୨)	୧୬୩(୧)	୮୭(୨)
୪୦ଶ.	୬୯	୧୬୦(୧)	୯୧(୧)
ଚତୁର୍ଥ ଦଶ ବର୍ଷର			
ମୋଟ୍	୭୨୮ (୪)	୧୬୮୪(୮)	୮୨୯(୧୫)
୪୧ଶ.	୭୧(୧)	୧୯୨(୧)	୧୦୦(୧୦)
୪୨ଶ.	୭୪	୧୭୭(୨)	୮୮(୧୦)
୪୩ଶ.	୬୭	୨୧୬(୨)	୮୮(୭)
୪୪ଶ.	୭୬(୨)	୧୮୬(୧)	୮୯(୧)
୪୫ଶ.	୭୨	୨୧୫(୨)	୯୩(୭)
୪୬ଶ.	୭୦	୨୩୪	୯୮(୭)
୪୭ଶ.	୭୯(୧)	୨୨୫(୧)	୧୧୯(୧୧)
୪୮ଶ.	୮୮	୨୫୧(୧)	୧୧୦(୧୧)
୪୯ଶ.	୮୦	୨୬୩	୧୧୫(୧୨)
ଶେଷଛଅ ବର୍ଷର			
ମୋଟ୍	୬୭୬(୪)	୧୯୫୯(୧୦)	୯୦୦(୬୬)
୪୯ ବର୍ଷ ଯାଏ			
ମୋଟ୍	୩୭୭୧ (୬୪)	୬୪୪୦(୭୧)	୩୭୧୯(୨୯୦)

ବି.ଦ୍ର.:

୧. (.........) ରେ ଲେଖାଯାଇଥିବା ସଂଖ୍ୟା ଅନୁଦିତ ରଚନାର ପରିମାଣକୁ ସୂଚାଏ. ଉଦାହରଣ : ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ପ୍ରବଂଧରେ ଲେଖାଯାଇଥିବା ୧୫୦(୧୯) ଅର୍ଥ-ପ୍ରଥମ, ବର୍ଷରେ ୧୫୦ଟି ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ବେଳେ ତହିଁରୁ ୧୯ଟି ଥିଲା ଅନୁଦିତ ପ୍ରବଂଧ ।

୨. ୪୯ଶ ବର୍ଷ ଯାଏ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ, ଏକାଙ୍କିକା ଓ ଉପନ୍ୟାସ ୩୭୧୯(୨୯୦) ଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ୧୧୭ଟି ଏକାଙ୍କିକା/କାବ୍ୟ ନାଟିକା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ଓ ୧୪(୧) ଟି ଉପନ୍ୟାସ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ।

ପରିଶିଷ୍ଟ

(୨)

ମତମନ୍ତବ୍ୟ

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାହିତ୍ୟ ଜୀବନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଭୂମିକା ସଂପର୍କରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ଖ୍ୟାତନାମା ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କଠାରୁ ଆହ୍ୱାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

୧: ପ୍ରାୟ ୫୦ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଭୂମିକା ସଂପର୍କରେ ଆପଣଙ୍କର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ମନ୍ତବ୍ୟ ।

୨: ଆପଣଙ୍କ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ 'ଝଙ୍କାର' କେତେଦୂର ପରିପୁଷ୍ଟ ବା ଉଦ୍‌ପ୍ରେରିତ କରିଛି ?

ବହୁ ସହୃଦୟ ସାହିତ୍ୟିକ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ତର ଜଣାଇ ଗବେଷଣା କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସୁଚିନ୍ତିତ ବହୁମୂଲ୍ୟ ମତାମତ ଓ ଏ ଗବେଷକଙ୍କ ତତ୍ ସଂପର୍କୀୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରକାଶ କରାଗଲା ।

ଗାଁ/୬.୭.୯୫.

ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଭୂମିକା ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସ୍ୱାଧୀନୋତ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ 'ଝଙ୍କାର' ସର୍ବଭାରତୀୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇଛି । ଆଧୁନିକ ଚେତନା ସହ ଆମ ପରମ୍ପରା ଓ କୃଷ୍ଟିର ଅବବୋଧକୁ ମଧ ଦେଇଛି ସମ୍ଭ୍ରମ ଅହଂକାର । ଯାହାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ଯଶସ୍ୱୀ କେତେକ ଶିଷ୍ଟ ବିଶିଷ୍ଟ ଲେଖକ ଏବେ ବି 'ଝଙ୍କାର'କୁ ଟିକେ ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି ।

ଆଉ ମୋ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନ ! ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଜୀଇଥିଲେ 'ଝଙ୍କାର' ନେଇ କିଛି ବକ୍ତବ୍ୟ ଥୋଇ ପାରନ୍ତି ଅକପଟ ଭାବରେ । ଏବେ ସେ ସବୁ କିଛି ନ କହି ଏବେ ଉଲ୍ଲେଖ

କରିବା ସମୀଚୀନ ହେବଯେ 'ଝଙ୍କାର'ର ମୁଁ ଲକ୍ଷେ ଖାଇଚି, ଗୁଣ ଗାଇବା ଇଁ ମଣିଷତ୍ୱ ।

ଝଙ୍କାର ମୋତେ ଅନେକ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରିଚି ଓ ମୋ ରୁଚିବୋଧକୁ ସାହିତ୍ୟିକର ଶାଳୀନତା ଦେଇଚି ।

—କମଳାକାନ୍ତ ଲେଙ୍କା

କଟକ/୨୯.୫.୯୫

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଦିଗରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଭୂମିକା ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କାରଣ 'ସହକାର' 'ନବଭାରତ' ଆଦି ପତ୍ରିକାର ବିଲୟ ପରେ ଏହି ପ୍ରଥମ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଡ଼ଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ନିୟମିତ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ଏବଂ ଅନେକ ଉଦୀୟମାନ ଲେଖକ ସେମାନଙ୍କ ଲେଖା ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ କରିପାରି ପାଠକ ସମାଜରେ ନିଜକୁ ଚିହ୍ନାଇବାର ସୁଯୋଗ ପାଇପାରିଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ଜରିଆରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ନାନାଦି ପୁରସ୍କାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥାବିଧି ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କଲା ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଗେଇ ଯିବା ପାଇଁ ।

ମୁଁ ଚତୁର୍ଥ ଦଶନ୍ଧିରୁ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ମୋର ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରି ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ୧୯୫୪ରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ମୋର ଚାରୋଟି ଗଳ୍ପ ମୋତେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ପାଠକ ସମାଜରେ ବିଶେଷଭାବେ ପରିଚିତ କରାଇଲା । ସେହିଦିନଠାରୁ ନିୟମିତ ଭାବରେ ମୁଁ ମୋର ଲେଖା 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ କରି ଆସୁଛି । 'ଘାସଫୁଲ' ନାମକ ଛଦ୍ମନାମରେ ମୁଁ ମୋର କବିତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଏବଂ ନିକଟରେ ମୋର ଦ୍ୱିତୀୟ ଉପନ୍ୟାସ 'ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି' ମଧ୍ୟ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଏହାଛଡା ମୋର ପ୍ରଥମ ସାହିତ୍ୟିକ ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟ ମୁଁ ବିଷୁବ ମିଳନର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ (୧୯୭୪)ରେ ପାଇଛି ଏବଂ ୧୯୯୨ରେ ମୁଁ 'ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାର'ରେ ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଛି । ଏହି ସମସ୍ତ କାରଣରୁ ମୁଁ 'ଝଙ୍କାର' ଏବଂ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି' ନିକଟରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ କୃତଜ୍ଞ ।

— କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ

(୧) ପଚାରିବାକୁ ଅଛି ? ଝଙ୍କାର ସବୁ କିଛି କରିପାରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଏହାର ଭୂମିକା ଅନନ୍ୟ ।

(୨) ମୋର ବହୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ବିଶେଷ କରି ଅଭିଲେଖ ସଂପର୍କୀୟ ଆଲୋଚନା ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି ।

—ଠକ୍କୁର କୁଞ୍ଜ ବିହାରୀ ତ୍ରିପାଠୀ

କବିକୁଟୀର, ଭୀମପୁର, ଦାଣପୁର

(୧) ଝଙ୍କାର ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କର ସାରସ୍ୱତ ସାଧନାର ଏକ ଉସ୍ତ । ଯାହା ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ମହତାବଙ୍କର ସାରସ୍ୱତ ସାଧକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରୀତି ଏବଂ ଆଶୀର୍ବାଦ ବିଶେଷଭାବରେ ମହତ୍‌ଲଭ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାର ଦେଦୀପ୍ୟମାନ ଜ୍ୟୋତିଷ୍କ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହତାବ ଯେ ସମଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉଚ୍ଚ ସୋପାନରେ ଆରୋହଣ କରିଥିଲେ, ପରନ୍ତୁ ଅସୂୟାଶୂନ୍ୟ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଉଥିଲେ ବଡ଼ ହେବାଲାଗି । ମାତୃଭାଷାର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକା ଜନ୍ମ ନିଏ ୧୯୪୯ ମସିହାରେ । ନିଜେ ତ ସଂପାଦନା କରୁଥିଲେ । ତଥାପି ଓଡ଼ିଶାର ଏକନିଷ୍ଠ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକଗଣ ମଧ୍ୟ ଏହାର ସଂପାଦନା ମଣ୍ଡଳୀରେ ରହିଥିଲେ ଡଃ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, କରୁଣାକର କର ପ୍ରମୁଖ ।

ସ୍ୱକର୍ମର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣିଲେ କର୍ମ ପ୍ରତି ଯେପରି ବ୍ୟାମୋହ ଭାବ ବଢ଼ିଚାଲେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ନୂତନ ପ୍ରେରଣା ଜାଗିଉଠେ । 'ଝଙ୍କାର' ହିଁ ଥିଲା ଠିକ୍ ସେହିପରି ତତ୍କାଳୀନ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ । ସେଥିରେ କବିତା କିମ୍ବା କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଯାହାର ସ୍ଥାନ ପାଏ ସେ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମନେକରେ । ତାହାର କାରଣ 'ଝଙ୍କାର' ଏକ ଉଚ୍ଚମାନର ପତ୍ରିକା । ଯାହି ତାହି ଲେଖା ସେଥିରେ ସ୍ଥାନ ପାଏ ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କର ପତ୍ରିକା ହିସାବରେ ଏହାର ପରାକାଷ୍ଠା ତତ୍କାଳୀନ ସମୟରେ ସର୍ବଜନ ବିଦିତ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ନୂଆ ନୂଆ ହୋଇ ଗୋପାଳ ମିଶ୍ର, ବଂଶୀଧର ମହାନ୍ତି, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ, ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ ପ୍ରମୁଖ ଲେଖୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଲେଖା ବାହାରେ, ତାଙ୍କର ଗବେଷଣାମୂଳକ ନିବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କହିଲେ ବୁଝାଯାଏ 'ଝଙ୍କାର' । ମୁଁ, ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକ, ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ମିଶି ଲେଖୁଥାଉ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଥଟ୍ଟା ଏବଂ ବ୍ୟଙ୍ଗ ହୋଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉ । ପରସ୍ପରର ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ହୁଏ ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକା ମାଧ୍ୟମରେ । କାରଣ ଆଜିକାଲି ପରି ତ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ଗାଡି ବସ୍ ନ ଥାଏ ସାକ୍ଷାତ ପାଇଁ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ 'ଝଙ୍କାର' ସେତେବେଳେ ଥିଲା ସାରସ୍ୱତ ସାଧକମାନଙ୍କର କର୍ମଶାଳା । କିନ୍ତୁ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ଝଙ୍କାର ପାଠକରି ଆମେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଛୁ ଯେ, ଏହିପରି ଲେଖି ଲେଖି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯେଝା ବାଟ ଆଦରି ନେଲେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ - ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ରାସ୍ତା ବାଛିଲେ । ରାଧାମୋହନ ଗଡନାୟକ ଛନ୍ଦର କବି ହିସାବରେ ବାଛି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅଗ୍ରଗତିରେ ତଥା ବିବର୍ତ୍ତନର ଧାରାରେ ଝଙ୍କାରରେ ଭୂମିକା ଅତୀବ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ।

ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଝଙ୍କାରର ଲେଖକ ହୋଇଗଲେ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ଝଙ୍କାର କେବେ ନିମ୍ନମାନର ହୋଇନାହିଁ ମୁଁ କହିବି ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ଅୟମାରମ୍ଭ କାଳରେ 'ଝଙ୍କାର' ସହିତ ମୋର ନିବିଡ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ମୋର ଲେଖା ଗୋଟେ ଗୋଟେ ହୋଇ ସେଥିରେ ବାହାରୁଥାଏ । ତତ୍‌ଜନିତ ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଲାଭ କରୁଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ ନେଇ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ 'ବିଷୁବ ମିଳନ' କଲେ ଏବଂ ସେହି ଉପଲକ୍ଷେ ଜଣେ ଜଣେ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କୁ ସଂବର୍ଦ୍ଧନା ଓ ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଲାଗି । ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ଏହି ଗୌରବ ଲାଭକରି ନିଜକୁ ହୁଏତ ଅସହାୟ ମନେ କରିବ ନାହିଁ ଏହାହିଁ ଥିଲା ତାଙ୍କର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଏହି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ହାତରୁ ମୁଁ ଦୁଇଥର ପୁରସ୍କାର ପାଇଛି । ପୁନର୍ବାର ଏବେ ନିକଟରେ ସଂବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଛି । ମହତାବଙ୍କ ରୁଚି ମାନବବାଦ । ମୋର ମାନବବାଦ ଲେଖା ତାଙ୍କୁ ହୁଏତ ବିଶେଷ ମୁଗ୍ଧ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ମୋତେ ତାଙ୍କ ଭାଷଣରେ Prolific Writer ବୋଲି ସଂବୋଧନ କରିଥିଲେ । ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ପାଦରେ ମୁଁ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ କବିତା ଲେଖୁଥିଲି । ସେହିଠାରୁ ମୋର କବିତାରେ ମାନବବାଦ ହିଁ ଜନ୍ମ ନେଇଛି ଯେତେବେଳେ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ମୁଁ ମୋର ମାନବବାଦ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ପୁରସ୍କୃତ ହେଲି । ଏହି ହେତୁରୁ ମୁଁ କହିପାରେ ଯେ 'ଝଙ୍କାର' ମୋର କାବ୍ୟିକ ଜୀବନରେ ଗତି ପଥ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାନବବାଦୀ ଦରଦୀ କବି ହିସାବରେ ମୋର ସାଫଲ୍ୟ ଆଣି ପାରିଛି ।

— କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ

କଟକ/୯.୬.୯୫

(୧) ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ନୂତନ ପ୍ରସ୍ଥ ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ପୂର୍ବେ ଏହା ବାଲେଶ୍ୱରରୁ ବାହାରି ପ୍ରତିକୂଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ସାପ୍ତାହିକୀ ସାହିତ୍ୟ ପୃଷ୍ଠା 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ରେ ତରୁଣ/ନବୀନ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ସାରସ୍ୱତ କୃତି ପ୍ରକାଶ କରାଗଲା । ପରେ ଏହି ତରୁଣମାନଙ୍କ ପରିପକ୍ୱ ରଚନାକୁ, ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରବୀଣ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାର ପାଠକଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର

ସମିତି ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର' । ଝଙ୍କାର (୧୯୪୯) ପ୍ରକାଶ କାଳରେ ସମୃଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ', 'ମୁକୁର', 'ସତ୍ୟବାଦୀ', 'ନବଭାରତ', ପ୍ରକାଶନ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ବାଳକୃଷ୍ଣ କରଙ୍କ ସଂପାଦିତ ପତ୍ରିକା 'ସହକାର' ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲେ ହେଁ ଏହା ଭଲ ଅବସ୍ଥାରେ ନ ଥିଲା । ଏଣୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ଅଭାବବୋଧ ମଧ୍ୟରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସାହିତ୍ୟପ୍ରେମୀ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଏହି ପତ୍ରିକାର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ସର୍ବାଦୌ ଦାୟୀ ।

ଝଙ୍କାର ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ସମୟରୁ ଆଜିଯାଏ ଦୀର୍ଘ ୪୬ ବର୍ଷ ଧରି କ୍ରମାଗତ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ସାହିତ୍ୟିକ ସୃଷ୍ଟି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ସୀମିତ ନ ରଖି ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା, ପୁରାତନ ନିଗଡ଼ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ରଖି ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ନୂତନତା ଆଣୁଥିବା ସ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେବାର 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଆସିଛି । କେବଳ ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟକ ଆଲୋଚନା ପ୍ରବଂଧ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଉ ନଥିଲା । ଅର୍ଥନୀତି, ରାଜନୀତି, ବିଜ୍ଞାନ, ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟର ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ପ୍ରବଂଧମାନ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବାରେ ଲାଗିଲା । ଏଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରାବଂଧିକମାନେ ଲେଖୁଥିଲେ ।

(୨) ୧୯୫୪-୫୫ରେ ଶାନ୍ତି ନିକେତନରେ ଏମ୍.ଏ. ଅଧ୍ୟୟନ ସମୟରୁ ୧୯୮୨ ମସିହା ଯାଏ ଝଙ୍କାର ସହ ମୁଁ ଜଡ଼ିତ ଥିଲି । 'ଏଷଣା' ପତ୍ରିକା ସଂପାଦନା କଲାପରେ ଝଙ୍କାର ସହ ପୂର୍ବ ସଂପର୍କ ଆଉ ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ମୋର ବହୁ ରଚନା ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ମୋର ପ୍ରଥମ ଅନୂଦିତ ପ୍ରବଂଧ ଝଙ୍କାରରେ ୫ମ ବର୍ଷ ୬ଷ୍ଠ ଓ ୭ମ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏହି ପ୍ରବଂଧର ମୂଳ ଲେଖକ ଥିଲେ ଅନ୍ନଦା ଶଙ୍କର ରାୟ ପରେ ୬ଷ୍ଠ ବର୍ଷ ୮ମ ସଂଖ୍ୟାରେ ମୋର 'ପ୍ରୀତି ସାହିତ୍ୟ' ଶୀର୍ଷକର ପ୍ରବଂଧଟିଏ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସହ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପର୍କ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ବହୁ ସମୟରେ ଝଙ୍କାରକୁ ଲେଖା ପଠାଇବା ପାଇଁ ସେ ମୋତେ କହୁଥିଲେ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମୋର ଦୀର୍ଘ ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା 'ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଇସ୍‌ଲାମୀ ପ୍ରଭାବ' ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ।

— [illegible]

ଶେଖବଜାର
କଟକ/୯.୬.୯୫

(୧) ଷାଠିଏ ଦଶନ୍ଦରେ ରେଭେନ୍ସାରେ ଅଧ୍ୟୟନ କାଳରେ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ସହ ଜଡିତ ବନ୍ଧୁମାନେ କୁହାକୁହି ହୁଅନ୍ତି ଯେ ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ କବି ବା ଗାଳ୍ପିକ ଅଥବା ଆଲୋଚକର କୃତି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାରସ୍ୱତ ପତ୍ରିକା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ନପାଇଛି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସାହିତ୍ୟିକର ପଦବାଚ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଝଙ୍କାର ହିଁ ନୂତନ ଲେଖକକୁ ପ୍ରବୀଣର ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ଆସିଛି । ଯୁବ ପ୍ରତିଭାଧର ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ସହ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ଦିଗରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ସର୍ବାଦୌ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ।

(୨) କଲେଜ ଜୀବନରୁ ହିଁ 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକା ମୋତେ ସାହିତ୍ୟର ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ ଦିଗଦିଗନ୍ତ ସଂମ୍ପର୍କରେ ଆକର୍ଷିତ କରିଥିଲା । ମତେ ରଚିବନ୍ତ ରଙ୍ଗିମୟ ସୃଷ୍ଟି-କର୍ମ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତି କରାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ବହୁ ରଚନା ମୋ ମନରେ ଧାରଣା ଜନ୍ମାଇଥିଲା । ସାମାଜିକ ଚେତନା ଓ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସଂପର୍କରେ ମତେ ଗଭୀରଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା । କଲେଜ ଜୀବନରେ ହିଁ ମୁଁ ଦୈନିକ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ସଂପାଦକୀୟ ବିଭାଗରେ ଚାରିବର୍ଷ ଧରି (୧୯୬୭-୭୧) ସାମୟିକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଅବସରରେ ଝଙ୍କାର ସହ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂପର୍କରେ ଆସିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲି । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଶ୍ରୀହର୍ଷ ମିଶ୍ର ଓ ସରୋଜ ରଂଜନ ମହାନ୍ତି ମୋର ସୃଷ୍ଟି କ୍ରିୟାସହ ମୋତେ ସାଂସ୍କୃତିକ ସାରସ୍ୱତ ଓ ସଂଗଠନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଥିଲେ । ଝଙ୍କାରରେ ୧୯୭୧ରେ ପ୍ରକାଶିତ ମୋର ଛୋଟନାଟକ 'ଦର୍ପଣ' ପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏଇ ନାଟକଟି ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ସ୍ଥିତ ନ୍ୟାସନାଲ ବୁକ୍ ଟ୍ରଷ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ହୋଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ସେହିପରି ୧୯୭୫ରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ମୋ ନାଟକ 'ମହାଭାରତର ଅନୁତାପ' ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୮୯ ମସିହାରେ ମୋର ଅନ୍ୟ ଏକ ନାଟକ 'ଆହୁତିଃ ମମତାର' ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୭୭ରେ ମୋର ନାଟ୍ୟ କୃତିପାଇଁ ମୋତେ ଝଙ୍କାର ପକ୍ଷରୁ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ମାନପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପୁରସ୍କୃତ କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୯୦ରେ ମୋର ସାଧନାକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଜଣାଇ ମୋତେ ଝଙ୍କାର ପୁରସ୍କାରରେ ସମ୍ମାନିତ କରାଗଲା ।

— କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ

ଶାନ୍ତି ନିକେତନ/୩୦.୬.୯୫

(୧) ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତନ ଅଦ୍ୟାବଧି ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଆସିଛି । ପ୍ରଥମରେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଏବଂ ତା'ପରେ 'ଝଙ୍କାର' । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, ସମାଜ — ସବୁ ବିଷୟରେ କ୍ରମ ବିକାଶ ଟିକେ ଟିକେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଏହି ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱୟ ଅବଲମ୍ବନୀୟ । ମୁଁ ବି ବିଶ୍ୱାସ ରଖୁଛି, ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ 'ଝଙ୍କାର' ଆହୁରି ଶକ୍ତ ନିର୍ଭରତା ପ୍ରଦାନ କରିବ ।

(୨) ମୁଁ ବହୁତ କମ୍ ଲେଖେଁ— କେବଳ ଆଲୋଚନା । ବର୍ଷରେ ୨ଟି ପ୍ରବଂଧ ଝଙ୍କାରକୁ ଦେଲାଭଳି ଲେଖି ପାରିଲେ ବହୁତ ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ଲାଭକରେ । ମୋର ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆଲୋଚନା ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ''ସମାଲୋଚନାର ଦିଗ ଦିଗନ୍ତ'' -୨ ଖଣ୍ଡ'ରେ ସେସବୁ ସଂକଳିତ ।

ଝଙ୍କାରରେ ଲେଖିବାରେ ଗୋଟେ ଗର୍ବ ଥିଲା । ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଲେଖକ ଓ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି କେବଳ ସେଥିରେ ଲେଖୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଲେଖା, ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବିତର୍କ ସଦା ସର୍ବଦା ଆମକୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରିଛି ।

ଗତ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା, ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ ପରେ ମୁଁ ବହୁତ କମ୍ ଝଙ୍କାରରେ ଲେଖୁଅଛି । ସେଆଡୁ ଅନୁପ୍ରେରଣାର ଅଭାବ, ଏଆଡ଼େ ନିଜର କର୍ମ ବ୍ୟସ୍ତତା ହିଁ କାରଣ । ଆଉ ଏକ କାରଣ ଖୁବ୍ ସଂକୋଚରେ କହୁଛି - କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଲେଖିବାର ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ ପ୍ରତି ଲାଳସା ଆସୁନାହିଁ ।

— ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

କଟକ/୨.୬.୯୫

(୧) ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ ଦେବି - ମହାନ୍ । ମୁଁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କେତେକ ପତ୍ରିକାର ଅକାଳ ବିୟୋଗ ଘଟି ସାରିଥିଲା ।

୧୯୪୯ର ବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଜନ୍ମନେଲା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦିତ ପତ୍ରିକା 'ଝଙ୍କାର' ଯାହାର ପ୍ରତି ପୃଷ୍ଠାରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ରସ ଝଙ୍କୃତ ହେଲା । 'ଝଙ୍କାର' ଯେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ସେତେବେଳେ ମୋ ଅନୁମାନରେ ନବୀନ ଓ ପ୍ରବୀଣ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସମାନ ଥିଲା । ପ୍ରତିଷ୍ଠିତମାନଙ୍କର ତ ଲେଖା ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରୁଥିଲା, ନବୀନମାନେ ପ୍ରବଳ ଉତ୍ସାହରେ ଲେଖା ପଠାଉଥିଲେ ତାହା ପ୍ରକାଶ ହେଉ ବା ନ ହେଉ । କାଳକ୍ରମେ ବହୁ ପତ୍ରିକା ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଥିଲା ମାତ୍ର ସମୟର ବିବର୍ତ୍ତନରେ

ସେମାନେ ଝାଉଁଳି ପଡିଲେ । ମାତ୍ର ଝଙ୍କାର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଯେଉଁ ସାରସ୍ୱତ ଝଙ୍କାର ତୋଳିଥିଲା, ତାହା ଅଦ୍ୟାବଧି ଝଙ୍କୃତ ହେଉଛି ଓ ହେଉଥିବ ମଧ୍ୟ । ଏହି ପତ୍ରିକା ମାଧ୍ୟମରେ ବହୁ ସାହିତ୍ୟିକ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିପାରିଛନ୍ତି । ଜୀବନର ଏହି ଉତ୍ତର ବୟସରେ ବସି ଚିନ୍ତା କଲାବେଳେ ମନେପଡେ ଯଦି 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକା ନ ଥାନ୍ତା ତେବେ ମୋର ସାରସ୍ୱତ ସାଧନା ହୁଏତ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

(୨) x x x ମନରେ ବେଳେ ବେଳେ କିଛି ଅବଶୋଷ ଜାଗେ ମୁଁ କ'ଣ ଜଣେ ଗାଳ୍ପିକ ବା କବି ହୋଇପାରିବିନି ? ଏହି ଅନୁଚିନ୍ତାରୁ ହଠାତ୍ ଦିନେ ଗଳ୍ପଟିଏ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କଲି । ଗଳ୍ପଟି ଲେଖି ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ ଝଙ୍କାରର ବିଷୁବ ସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ ପଠାଇ ଦେଲି । ମାତ୍ର ସେହି ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରକାଶନର ଆଉ ୫/୬ ଦିନ ବାକିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଗଳ୍ପଟି ତ ଆଉ ସେ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ନାହିଁ ପୁଣି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଫାଇଲ ଭିତରେ କୁଆଡେ ହଜିଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଧରିନେଲି ଯେ ଗଳ୍ପଟି ଆଦୌ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ନାହିଁ । ସେ ବର୍ଷ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଆସିଲା ମୁଁ ତରବରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ଗଲି, ସେଇଠି ମୋ ହାତକୁ ଝଙ୍କାର ଖଣ୍ଡେ ଆସିଲା ଓ ଏହାର ଶେଷ ଗଳ୍ପ 'ମରିଚି' ମୋର ଥିଲା । ଏହା ପରେ ଝଙ୍କାରରେ ନିୟମିତ ଲେଖା ବାହାରିଛି । ବାସ୍ତବରେ ମୋର ଗଳ୍ପ 'ଫୁଲ' ପାଇଁ ମୁଁ ଅଧିକ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଛି ।

ଝଙ୍କାରର ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୫୦ ମସିହାରେ ଯେଉଁ ବର୍ଷ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପୁରସ୍କାର ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ମୁଁ ନାଟକ ରଚନା ପାଇଁ ପୁରସ୍କୃତ ହେଲି । ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି ଯେ ଝଙ୍କାର ପାଇଁ ମୋ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ସଫଳ ହୋଇଛି । ୧୯୯୩ରେ ମୋତେ ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାରରେ ସମ୍ମାନିତ କରାଯାଇଛି ।

— ଗୋପାଳ ଛୋଟରାୟ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୩.୬.୯୫

(୧) ବିଗତ ୫୦ ବର୍ଷର 'ଝଙ୍କାର'ର ସଂଖ୍ୟାମାନ ହିଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତ କଥାଟି କହିଦେବ ।

(୨) ଗତ ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ଖୁବ୍ କମ୍ ସଂଖ୍ୟକ 'ଝଙ୍କାର' ମୋ ହାତକୁ ଆସିଛି, ତେଣୁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଆଉ କ'ଣ ଦେବି ?

— ଚିତ୍ତରଂଜନ ଦାସ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୨୦.୬.୯୫

(୧) 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ଓ 'ସହକାର' ପରେ ପରେ 'ଝଙ୍କାର' ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମଙ୍ଗ ଧରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଥିଲା ଓ ଆଜିଯାଏ ସେଇ ପରମ୍ପରାର ବାହକ ହେଇ

ଆସିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସାହିତ୍ୟର ମୋଡ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୂଚନା 'ଝଙ୍କାର' ହିଁ ଦେଇଛି । ଝଙ୍କାର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଫାଟକ ଭାବରେ କାମ କରିଛି, ଯାହା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରି ନ ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉଆସ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ ମିଳେ ନାହିଁ ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ କାଳରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଝଙ୍କାରରୁ ହିଁ । ୧୯୬୧ରୁ ଝଙ୍କାର ମୋତେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଉତ୍ସାହିତ କରି ଆସିଛି । ମୋର ଆଜିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା - ମୁଁ ଭାବେ - ଝଙ୍କାର ହିଁ ମୋତେ ଆଣି ଦେଇଛି । ମୋ'ର ମାଷ୍ଟରପିସ୍ ଲେଖାସବୁ ଝଙ୍କାରରେ ହିଁ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି ଓ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ହୋଇଛି ।

— ଜଗଦୀଶ ମହାନ୍ତି

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୨୬.୬.୯୫

(୧) (କ) ନୂତନ ତଥା ପ୍ରବୀଣ ଲେଖକଙ୍କ ରଚନା ପ୍ରକାଶ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଇପାରିଛି ।

(ଖ) ଲେଖକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ରଚନା ପାଇଁ ପୁରସ୍କୃତ ଓ ସମ୍ମାନିତ କରାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ ଏହି ପତ୍ରିକା ବହୁ ଭାବରେ ଉତ୍ପ୍ରେରିତ କରିଛି ।

(କ) ମୋ ରଚିତ ବହୁ କବିତା, ପ୍ରବଂଧ ସର୍ବାଦୌ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ।

(ଖ) କବିତା, ପ୍ରବଂଧ ଲାଗି ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ମୁଁ ତିନିଥର ପୁରସ୍କୃତ/ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଛି ।

— ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି (ଭରଦ୍ୱାଜ)

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୧୫.୬.୯୫

(୧) ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ସେହି ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ଯେତେବେଳେ ମୋ ପରି ବହୁ ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକ ନିଜର ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ପତ୍ରିକା ଖୋଜୁଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ମହତାବ ବାବୁ ଏହି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ କରି ବହୁ ଲେଖକଙ୍କୁ ଆଲୋକର ପଥକୁ ଆଣିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ବଢିଲା । ସାମୟିକ ବଂଧୁ ମିଳନ, ବାର୍ଷିକ ବିଷୁବ ମିଳନ ପ୍ରଭୃତି ହେଲା । ଲେଖକ/ଲେଖିକାଙ୍କର ଏକ ଗୋଷ୍ଠୀ

ହେଲା । ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ହେଲା । ପ୍ରଥମ ହୋଇ 'ପ୍ରୀତ୍ୟୁପହାର' ମିଳିଲା । ଲେଖକ ଜୀବନର ଅଭାବବୋଧ ହ୍ରାସ ପାଇଲା । ସୁସ୍ଥ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ମଧ୍ୟ ଉଦୟ ଲାଭ କଲା । ଜଣେ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବରିଷ୍ଠ ସାହିତ୍ୟିକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଜର ସନ୍ତାନ ଜ୍ଞାନ କରି ପ୍ରେରଣା, ଉତ୍ସାହ ଦେଲେ । ଏହା ଲେଖକମାନେ ଜାଣିନଥିଲେ କେବେହେଲେ ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ଆରମ୍ଭ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ରବିବାର ସଂଖ୍ୟା ଓ 'ଝଙ୍କାର'ରେ । ମହତାବ ବାବୁଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରେରଣାରେ ମୋର ଲେଖନୀ ସକ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲା । ମୋଠାରୁ ଲେଖାଟିଏ ନ ପାଇଲେ, ସେ ବସେଇ ଉଠେଇ ଦେଉ ନଥିଲେ । କବିତା ସହିତ ଗଳ୍ପ ଲେଖିବା ପାଇଁ ସେ ବାରମ୍ବାର କହିଲେ ମୋତେ । ଗଳ୍ପ ଓ କବିତା ଉଭୟ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ଝଙ୍କାରରେ । ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ମୁଁ ପରିଚିତ ହେଲି ଝଙ୍କାର ଜରିଆରେ । ଜୀବନର ଅପରାହ୍ନରେ ଡଟ୍ ପେନ୍‌ର ରିଫିଲ୍ ସରିଆସିଲା ବେଳକୁ ଯାହା ଲେଖୁଛି ତାହା ପ୍ରଥମେ ଝଙ୍କାର ପାଇଁ ନିବେଦନ କରିସାରି ପରେ ଅନ୍ୟ ପତ୍ରିକାକୁ ପଠାଉଛି ।

— ଦୁର୍ଗାମାଧବ ମିଶ୍ର

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୪.୬.୯୫

(୧) ୧୯୪୯ ଠାରୁ ଏ ଯାବତ୍ ଓଡ଼ିଶାରେ 'ଝଙ୍କାର' ଭଳି ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା କାହିଁ ? ଏଣୁ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କାହିଁକି ?

(୨) ମୋର ଲେଖକ ଜୀବନ ଝଙ୍କାରରୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି । ପ୍ରଥମେ ନୂତନ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ 'ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ରେ ଲେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ବାଟ ଦେଇ ସମସ୍ତ ଲେଖକ ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାକୁ ଆସିଥାନ୍ତି । ମୋ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ 'ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ସହଜ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀ' ୧୯୪୯ ରେ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ରବିବାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ତାହା ମୋର ପ୍ରଥମ ଲିଖିତ ପ୍ରବନ୍ଧ । ସେହି ବର୍ଷ ବିଷୁବ ମିଳନରେ ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ବହୁ ପ୍ରଶଂସା ପାଇଥିଲି । ମୋର ଝଙ୍କାରର ପ୍ରଥମ ଲେଖା ହେଉଛି 'ବିଦଗ୍ଧ ଚିନ୍ତାମଣି: ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ' । ବିଦଗ୍ଧ ମାଧବ ସହିତ ବିଦଗ୍ଧ ଚିନ୍ତାମଣିର ଏହା ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ । ନବଭାରତ, ନବଜୀବନରେ ମୋର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ସମାଲୋଚନା ବାହାରି ଥିଲେ ହେଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଝଙ୍କାର ଓ ଡଗରରେ ମୋର ପ୍ରବନ୍ଧ/ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲା ।

—ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୨୫.୬.୯୫

(୧) ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ 'ଝଙ୍କାର'ରେ ଯେଉଁ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି, ତାହା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭବକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ବିଶେଷତଃ କେତେଜଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଆଲୋଚକଙ୍କ ଗବେଷଣାମୂଳକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ ନବଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଝଙ୍କାରରେ ଆଲୋଚିତ କେତୋଟି ଲେଖା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ । 'ଝଙ୍କାର' ପରି ଦ୍ୱିତୀୟ ପତ୍ରିକା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇନାହିଁ । ବିଶିଷ୍ଟ କବି, କାହାଣୀକାର ଓ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ, ଗବେଷକ ଏହାର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରି, ଅନେକ ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବିଷୟ ଏଥିରେ ସନ୍ନିବେଶିତ କରିଛନ୍ତି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

(୨) ମୁଁ ମୋର କେତୋଟି ଗବେଷଣାମୂଳକ ପ୍ରବଂଧ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ କରି କେତେକ ନୂତନ ତଥ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ପାଠିକା ଓ ପାଠକଙ୍କୁ ଦେଇ ପାରିଛି । ତେଣୁ ମୋ' ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ଅତୁଳନୀୟ । କେବଳ ମୋ' ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ କାହିଁକି, ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ଜୀବନ ଝଙ୍କାରର ଲେଖା ପରିପୁଷ୍ଟ ତଥା ଉତ୍ପ୍ରେରିତ କରିଛି ।

— ନୀଳମଣି ମିଶ୍ର

ଶାନ୍ତିନିକେତନ/୨୦.୬.୯୫

(୧) ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ଦିଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ଉନ୍ମୁଖ ହେବା ବେଳେ ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ଝଙ୍କାରକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଧୁନିକତା ପନ୍ଥୀ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲେଖକମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟିକ ବିକାଶ ଘଟିଛି । ଏକ ସଚେତନଶୀଳ ପାଠକଗୋଷ୍ଠୀ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଅବଦାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଲେଖକ 'ଝଙ୍କାର'ର ଲେଖକ ।

(୨) 'ଝଙ୍କାର'ର ଆଶ୍ରୟରେ ହିଁ ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ବିକାଶ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ମୋର ଅଧିକାଂଶ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଚନା (କବିତା, ନାଟକ ଓ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରବନ୍ଧ) 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପ୍ରକାଶିତ । ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶିତ ବହୁ ସୃଷ୍ଟି ଉପରେ ପାଠକମାନଙ୍କର ସପ୍ରଶଂସ ମତାମତ ମୋତେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛି । 'ଝଙ୍କାର' ଓ ଏହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ସଂପାଦକ ସ୍ୱର୍ଗତ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ନିକଟରେ ମୋର କୃତଜ୍ଞତାର ଶେଷନାହିଁ ।

— ନୀଳାଦ୍ରି ଭୂଷଣ ହରିଚନ୍ଦନ

କଟକ/୨୮.୫.୯୫

(୧) ୧୯୩୯ରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ମହାଯୁଦ୍ଧ

ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମାନଚିତ୍ରକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଦିଏ । ବୈଷୟିକ ରାଜ୍ୟ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ରାଜ୍ୟରେ, ଭୌତିକ ଜଗତରେ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ଅଭାବନୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଥାଏ । ମହାଯୁଦ୍ଧର ଧ୍ୱଂସକାରୀ ତାଣ୍ଡବଲୀଳା ଜନମାନସରେ ଆଣିଦେଇଥାଏ ଭୟଙ୍କର ବିକୃତି ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖର କଥା, ୧୯୩୯ରୁ ୧୯୪୯ମଧ୍ୟରେ ଉପଯୁକ୍ତପତ୍ରିକାର ନେତୃତ୍ୱ ଅଭାବରୁ ଓଡ଼ିଶାର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଜନମାନସରେ ଏହିସବୁ ଚିନ୍ତାଧାରାର ପ୍ରତିଫଳନ ଆଦୌ ସ୍ପର୍ଶ କରୁନଥାଏ । ଜାଗତିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ସହିତ ସମଭାବରେ ଗତି ନକଲେ ଜାତିର ପ୍ରଗତି ପ୍ରତିହତ ହୋଇଯିବ । ସତେ ଯେପରିକି ଏହି ପ୍ରକାର ସ୍ଥବିର ବାତାବରଣରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ 'ଝଙ୍କାର'ର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା । ଗତ କେତେ ବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଶାର ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ରୂପାୟନ ହେଉଛି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ କବିତା, ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଗଳ୍ପ ଏବଂ ଅତି ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ଗତାନୁଗତିକ ସମାଲୋଚନା । କିନ୍ତୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ କାଳର ଅଥବା ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ଚିନ୍ତା ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂଗଠିତ ହେଉଥିଲା, ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ସଂଭାବନା ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ତାକୁ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବହୁ ପ୍ରତିଭାଯୁକ୍ତ ଲେଖକ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ବର୍ଷାଧିକ କାଳ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡିଛନ୍ତି । ସାହିତ୍ୟ ଜୀବନର ମୁକୁର, ସମାଜର ପ୍ରତିଛବି ଦୀର୍ଘକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଝଙ୍କାର ଓଡ଼ିଆ ଜନ ଜୀବନର, ଓଡ଼ିଆ ଚିନ୍ତାରାଜ୍ୟର ନିଛକ ପ୍ରତିଛବି ଥିଲା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ତାହା ହିଁ ତାହାର ଅମୂଲ୍ୟଦାନ ।

(୨) ତରୁଣ ମଧ୍ୟରେ ବଳିଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବିକାଶ 'ଝଙ୍କାର' ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସମ୍ଭବ । ଏହା ଗଭୀର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଆଣି ଦେଇଛି । ସାହିତ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଅନୁପ୍ରେରଣା ଦେବାର ମନୋଭାବ ଝଙ୍କାର ହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ବହୁ ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ପରି ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଲେଖିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଝଙ୍କାର ଓ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରୁ ମିଳିଥିଲା । ଏହି ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାଧନାକୁ ଜାରି ରଖିବାର ଭୂମିକା ରହିଛି ଝଙ୍କାର ଓ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର । ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଝଙ୍କାର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟ ସେବୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବାରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇଥିଲା । ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ଝଙ୍କାର ପରିବାରର ଅନ୍ୟତମ ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ଏ ଲେଖକ ସେ ଆଦର୍ଶବାଦଗୁଡିକ ସାହିତ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ କିଛି କିଛି କରିବା ପାଇଁ ଆଜୀବନ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇଅଛି ।

— ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ

ଝଙ୍କାର ହେଉଛି ଉତ୍କଳ ଭାରତୀଙ୍କର ସାରସ୍ୱତ ଝଙ୍କାର । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପଥରେ ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ମୁକୁର ଇତ୍ୟାଦି ପତ୍ରିକାମାନ ଯେଉଁ

ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାକ୍ଷାର ରଖିଛନ୍ତି 'ଝଙ୍କାର' ମଧ ସେଇ ଅମ୍ଳାନ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଲେଖିଛି । ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ରାଧାନାଥ ଯୁଗୀୟ ଏବଂ ସବୁଜ ଗୋଷ୍ଠୀର ସାହିତ୍ୟିକ ମାନଙ୍କୁ । ଝଙ୍କାର ସେମିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଚାଲିଛି ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟକାରମାନଙ୍କୁ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ମେଷ ଓ ବିକାଶ ଦିଗରେ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ଅନନ୍ୟ ଏବଂ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଝଙ୍କାର କେବଳ ପ୍ରବୀଣମାନଙ୍କର ନୁହେଁ-ପ୍ରବୀଣ ଓ ତରୁଣ ସାହିତ୍ୟକାର ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱସ୍ୱ ପ୍ରତିଭାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ରଖନ୍ତି ନିର୍ବିବାଦରେ । ସାହିତ୍ୟିକ ମାନ ହିଁ ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନିତ ହେବାର ଏକମାତ୍ର ମାନଦଣ୍ଡ । ଝଙ୍କାର ଜନ୍ମଦାତା ନବଉତ୍କଳର ନିର୍ମାତା ସାହିତ୍ୟିକ ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ଉଦାର ମାନସର ପରିଚୟ ମିଳେ ତାଙ୍କର ଏକଦା ବକ୍ତବ୍ୟରୁ "ଯଦି ନବୀନ ଲେଖକ ମାନଙ୍କ ସଂଗରେ ଧାଡ଼ି ହେବାପାଇଁ କାହାରି ଅନିଚ୍ଛା ଥାଏ, ତେବେ ଆମ୍ଭେମାନେ ନାଚାର । ସାହିତ୍ୟ କାହାରିକୁ ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ; ସେ ତା'ର ଗତି କରିଯିବ, କେହି ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଉ ବା-ନ ଦେଉ (ଝଙ୍କାର ୧/୮)" । ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କର ଏହି ପ୍ରେରଣା ବହନ କରି ଝଙ୍କାର ପ୍ରବୀଣମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତରୁଣମାନଙ୍କୁ ଡାକି ବସାଇ ଥିଲା ସାହିତ୍ୟ ବେଦୀର ଆଗଧାଡିରେ । ସେହି ତରୁଣମାନେ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶିତ ହୋଇ ହୋଇଥିଲେ ପ୍ରବୀଣ । କାବ୍ୟ କବିତା, ଗଳ୍ପ ଉପନ୍ୟାସ, ନାଟକ ଏକାଙ୍କିକା, ପ୍ରବନ୍ଧ ସମାଲୋଚନାର ନବଦିଗନ୍ତ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ଉଙ୍କି ଆସିଥିଲା ସାବଲୀଳ ଗତିରେ । ସୃଜନ ଧର୍ମିତାର ମହିମାରେ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠା କେବଳ ମହିମା ମଣ୍ଡିତ ହୋଇନଥିଲା - ମହିମା ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲେ ସାରସ୍ୱତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱମାନେ । ଝଙ୍କାରର ସାମଗ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ କଲାବେଳେ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ ଝଙ୍କାର ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଜନ୍ମ, ବିକାଶ ଓ ଉତ୍ତରତାର ସିଦ୍ଧିଭୂମି ଯିଏ ସାହିତ୍ୟର ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟିକରି ଥକିଯାଇ ନାହିଁ - ଉତ୍ତରପୁରୁଷଙ୍କୁ ମଧ ସୃଷ୍ଟି କରିଚାଲିଛି ।

'ଝଙ୍କାର' ମୋ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ମୂଳଦୁଆ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ମୀନାବଜାରରୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ ଏବଂ ତା'ପରେ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠାରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାଦ ପକାଇ ସାହିତ୍ୟ ଯାତ୍ରା କରିନଥିଲେ ଆଜି ମୁଁ ଉତ୍କଳଭାରତୀଙ୍କର ଯେଉଁ ସାମାନ୍ୟ ସେବାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇଛି ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା କି ନା ତାହା ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ଲେଖାଟିଏ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ତାହା ସୁଧୀବର୍ଗଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଥିଲା । ତେଣୁ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନୀତ ହେବା ଆମ ପିଢିର ସବୁ

ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କର ଥିଲା ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଅଭୀପ୍ସା । ଝଙ୍କାର ଯୁବପିଢ଼ି ପାଇଁ କେବଳ ସିଦ୍ଧି ନଥିଲା, ଥିଲା ସାଧନା । ୧୯୬୧ ମସିହାରେ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପ୍ରାକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଛାତ୍ରୀର ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନୀତ ହେବା ସ୍ୱପ୍ନ ନଥିଲା ଥିଲା ଦୁରାକାଂକ୍ଷା । କିନ୍ତୁ ସେ ଦୁରାକାଂଖା ଦିନେ ସତ୍ୟରୂପ ବହନ କରି ମୋର କବିତା ''ପାଞ୍ଚ ଅନାରେ ଫେରି''କୁ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ମତେ ଚମକୃତ କରିଦେଲା । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଥିଲା ମୋ ସାରସ୍ୱତ ଜୀବନର ଉଦ୍‌ଘାଟନର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ । କବିତାଟି ରେଭେନ୍ସା କଲେଜର 'ସ୍ୱରଚିତ କବିତା ବୃତ୍ତି' ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଦ୍ୱିତୀୟସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ସପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେଇ ଦୁଃସାହସରେ କବିତାଟିକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲି ଝଙ୍କାରକୁ । ସେତେବେଳେ ମୋର ସାଙ୍ଗମାନେ କହିଥିଲେ ନାମ ପୂର୍ବରୁ ଅଧ୍ୟାପକ ବା ଅଧ୍ୟାପିକା ନ ଲାଗିଲେ ଝଙ୍କାରରେ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ ହୁଏନି । ସେଇ ଧାରଣା ମୋର ମଧ ଥିଲା, ତେଣୁ କଲେଜରେ ପ୍ରଥମବର୍ଷ ପାଦ ଦେଇଥିବା ଅନାଡ଼ି ହାତରେ ଲେଖା କବିତାଟି ଯେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ ଏ ଆଶା ନଥିଲା । ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ହେଉ ବା ନ ହେଉ କେବଳ 'ଝଙ୍କାର' କୁ ଲେଖା ପଠାଇବାର ଆନନ୍ଦ କିଛି କମ ନ ଥିଲା । ଦିନେ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ କବିତାଟି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କଲା ଏବଂ ମୋ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନାର ପ୍ରତିଜ୍ଞାଟିଏ ଜନ୍ମନେଲା । ଝଙ୍କାରର ଦାନକୁ କ'ଣ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହୁଏ ?

— ପ୍ରତିଭା ରାୟ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୨.୭.୯୫

(୧) ଝଙ୍କାର ଆପାତତଃ ୪୬ ବର୍ଷ ହେବ ବାହାରିଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ଦ୍ଧନରେ ଝଙ୍କାର ଏକ ବଡ଼ ଅଭାବ ପୂରଣ କରିଛି । ଗଡଜାତ ମିଶ୍ରଣ ପରେ ଯେତେବେଳେ 'ଶଙ୍ଖ' ଓ 'ଚତୁରଙ୍ଗ' ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା, ସେତେବେଳେ ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ ପାଇବାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖିକା ଓ ଲେଖକମାନେ ସେଥିରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ଏଣୁ ଆପାତତଃ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳୀନ ଲେଖକ-ଲେଖିକା ବର୍ଗ ସେଥିରେ କଲମ ଚୋଇବାର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ । ଡ଼ଃ ମହତାବଙ୍କୁ ଘେରି ନୂଆ ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଲା । ମହତାବ ପୃଷ୍ଟପୋଷକ ରହି ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ସର୍ବଶ୍ରୀ ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ତାରିଣୀ ଚରଣ ଦାସ, ରାଜକିଶୋର ମହାନ୍ତି, ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମାକାନ୍ତ ରଥ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲେ ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଶିଳ୍ପୀ ଜୀବନକୁ ଝଙ୍କାର ବହୁ ପରିମାଣରେ ପରିପୁଷ୍ଟ

କରିଛି । ବିଷୁବ ମିଳନରୁ ମୁଁ ବହୁବାର ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଛି । ମୋର ବହୁ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ କବିତା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀରୁ ପୁରସ୍କୃତ 'ଓଡ଼ିଶୀ ଚିତ୍ର' ବହିଟି ପ୍ରଥମେ ଧାରାବାହିକ ଭାବେ ଝଙ୍କାରରେ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଛି ।

— ବିନୋଦ ରାଉତରାୟ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୪.୭.୯୫

(୧) ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଯଥାର୍ଥରେ ଆଧୁନିକରଣ ଆଣି ଦେବାରେ 'ଝଙ୍କାର' ଅବଦାନ ଅସାମାନ୍ୟ । ପ୍ରାଚୀନ ମଧ୍ୟ ଯୁଗୀୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ନୂତନ ଆଲୋକପାତ କରିବା, ଆକ୍ଷରିକ ଅର୍ଥରେ ଆଧୁନିକ ଗଳ୍ପ, କବିତା ସୃଷ୍ଟିରେ 'ଝଙ୍କାର' ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

(୨) କବି ହରପ୍ରସାଦ ଦାସଙ୍କ ଭାଷାରେ ମୋର ସବୁ ସ୍ମରଣୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଳ୍ପ 'ଝଙ୍କାର' ପୃଷ୍ଠାରେ ହିଁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

— ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ

କୁଦିଆରୀ/୩.୭.୯୫

(୧) ଗତ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀର 'ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନ'ରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଓ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ ଓ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏହାହିଁ ଏକମାତ୍ର ସାରସ୍ୱତ ମାଧ୍ୟମ । ଆଜିର ବହୁ ବିଖ୍ୟାତ କବି, ଗାଳ୍ପିକ ଓ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ 'ଝଙ୍କାର'ର ସୃଷ୍ଟି । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଭଳି ଗୁଣଗ୍ରାହୀ, ସାହିତ୍ୟ ରସିକ ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ନବଯୁଗର ସୃଷ୍ଟି କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଏ ଯୁଗ 'ଝଙ୍କାର' ଯୁଗ ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନରେ ଯଦି କୌଣସି ସଫଳତା ବା ସାର୍ଥକତା ଥାଏ ତା'ର ସମସ୍ତ ଗୌରବ 'ଝଙ୍କାର'ର । ମୁଁ ୧୯୬୫ ମସିହା ବିଷୁବ ଉତ୍ସବରେ "ଲଳିତ ଛନ୍ଦଯୁକ୍ତ ସରସ କବିତା" ରଚନା ନିମନ୍ତେ ପୁରସ୍କୃତ ଓ ମାନପତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲି । ମୋର ଅସଂଖ୍ୟ କବିତା, ପ୍ରବଂଧ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ମୋତେ ବହୁଭାବରେ ପ୍ରେରିତ ଓ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛି । ମୁଁ ଝଙ୍କାର ନିକଟରେ ଋଣୀ ।

— ବିଭୁଦତ୍ତ ମିଶ୍ର

(୧) ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାର ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ

କରିଛି । ଯେତେବେଳେ ଯାହାକିଛି ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି ତାକୁ ଆଧାରକରି ବହୁ ରଚନା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ଓ ଜନମାନସକୁ ତାହା ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ରହିଛି ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ । ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକୀୟ ତା'ର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରମାଣ । ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ତାକୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ମୁକାବିଲା କରିବାର ଆତ୍ମବଳ ସଂଚୟ କରିଥିଲେ । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନର ମୁଖ୍ୟ ସାକ୍ଷୀ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ ।

(୨) ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରେ ଆଜି ଯେଉଁ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରିଛି ତା'ର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛି ଝଙ୍କାର ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଉଛି । ମୋର ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବା ସମସ୍ତ ଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ମୋର ଅନ୍ଧକାରର ଛାଇ ଯାହା ଭଙ୍ଗାସିଲଟ୍ ନାମରେ ଫିଲ୍ମହୋଇ ଜାତୀୟ ପୁରସ୍କାର ପାଇଛି ତାହା ୧୯୭୨ ମସିହାରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଠିକ୍ ସେହିପରି ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ମୋର 'ପାଟଦେଇ' ଗପ ଝଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । 'ପାଟଦେଇ' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ ପାଇଁ ମୁଁ ଲାଭକରିଛି କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ।

ଝଙ୍କାର ନଥିଲେ ମୁଁ ବୋଧେ ଏତେ ବାଟ ଆସି ନ ଥାନ୍ତି । କୌଣସି ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗଦେଲାବେଳେ ମୋତେ ଲାଗେ ଯେ ଆମେ ଯେପରି ଏକ ପରିବାରରେ ରହିଛୁ । ଆତ୍ମିକ ସଂସ୍କାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଓ ଝଙ୍କାର ଦେଇଛୁ । ବିଷୁବ ମିଳନକୁ ଆସିଲେ ବହୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଆମ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ଉଡିମାରେ । ନିଜେ ଡକ୍ଟର ମହତାବ ଝଙ୍କାର/ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରରେ ଲେଖିବାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଉଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଶୈଳବାଳା କଲେଜରେ ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ 'ପ୍ରତିଭା'ର ନାଟ୍ୟରୂପେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଅଭିନୟ କରାଇଥିଲି ।

କେବଳ ମୋତେ ନୁହେଁ, ବହୁ ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର/ଝଙ୍କାର ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛି ।

— ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତି ।

ବ୍ରହ୍ମପୁର/୨୨.୬.୯୫

(୧) ଚାଳିଶ ଦଶକରୁ ଏ ଯାଏଁ ଯେଉଁ କେତୋଟି ପ୍ରମୁଖ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଆସୁଛି ତା ମଧ୍ୟରେ 'ଝଙ୍କାର' ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପୁଷ୍ଟି ସାଧନକରିବାରେ ଅନ୍ୟତମ, ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ ।

(୨) ମୋର ପ୍ରାବଂଧିକ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଆଲୋକ ଦେଖିଥିଲି ୪୮ ମସିହା 'ଝଙ୍କାର'ରେ - 'ଭରତ କାହାର' ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବଂଧରେ, ଯାହା ଏ ଯାଏଁ ମୋତେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରି ଆସିଛି । ଏଣୁ 'ଝଙ୍କାର' ହିଁ ମୋ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ।

— ବେଣୀ ମାଧବ ପାଢୀ

କଟକ/୧୦.୬.୯୫

(୧) ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ପାରମ୍ପରିକ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ରୀତିମାର୍ଗୀ ସାହିତ୍ୟର ଧାରାରେ କ୍ରମ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ହେଲା ପତ୍ର ପତ୍ରିକା, Journal ବା ମାଗାଜିନ - ନିର୍ଭର ସମାବେଶ ସାହିତ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ସେହି ସାହିତ୍ୟ ଗଡ୍‌ଡାଳିକା ପ୍ରବାହରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲା, ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ଏହି ନୂତନ ସାରସ୍ୱତ ପୀଠରେ ବହୁ ଲେଖକ କବିତା, ଗଳ୍ପ ଆଲୋଚନା ଆଦି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଢଙ୍ଗର ଲେଖା ଏବଂ ଚିନ୍ତା, ଭାବନାମାନ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ । ପରମ୍ପରା ଭଙ୍ଗ କରିବାର କାଳକ୍ରମିକ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆମ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ନେଇଆସିଛି; ଉତ୍କଳ ପ୍ରଭା, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ, ସହକାର, ନବଭାରତ, ଝଙ୍କାର ଏବଂ ଲୋକପ୍ରିୟ ପତ୍ରିକା ହେଉଛନ୍ତି ଚତୁରଙ୍ଗ, ଶଙ୍ଖ, ବୀଣା, ଆସନ୍ତାକାଲି, ନବଜୀବନ, କୁଙ୍କୁମ ତଥା ୧୯୩୪ ରୁ ମହାଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ମହର୍ଗ କାଳରେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ପ୍ରକାଶିତ 'ବନବୀଣା' ପ୍ରଭୃତି ।

ତେବେ ମନେହୁଏ ଏହି ସମସ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଝଙ୍କାର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଏବଂ ବାର୍ଷିକ ଦ୍ରିବାସରୀୟ ସମାବେଶ ବିଷୁବ ମିଳନ ଦ୍ୱାରା ଏହା ହୋଇ ଆସିଛି ସମୃଦ୍ଧ । ଏହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଏବଂ ସମ୍ପାଦକ ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଔପନ୍ୟାସିକ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ ତିରୋଧାନ ପରେ ଏହା ପ୍ରଗତି କରିଥିବା ପଥ ଶିଥିଳ ହୋଇ ପଡିଛି । ଅଧିକନ୍ତୁ ଏହାର ଆନୁସଙ୍ଗିକ କିଶୋର ଲେଖକ ଲେଖିକା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଭୂମିକା ହେଉଛି ରବିବାସରୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପୀଠ ।

(୨) ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ କାଳରେ ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦୁଝରରୁ ନିୟମିତ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିବା 'ବନବୀଣା' ପତ୍ରିକାରେ ୧୯୩୯ରେ ମୋର କବିତା ପ୍ରକାଶ ହୁଏ । ଏହାର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣଙ୍କ 'ସୌମ୍ୟା'ର ଶୈଳୀରେ ମୋର ମୌଳିକ କାବ୍ୟ ନାଟିକା 'ମିଳନ' ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମୌଳିକ କଳ୍ପନା ନେଇ ରଚିତ ହୁଏ । 'ଡଗର' (୧୯୪୨) ପୂଜା ସଂଖ୍ୟାରେ ଏହା ସଂପର୍କରେ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇଥିଲି । ମୁଁ ଥିଲି ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜକୁ ଆସିବା ପରେ 'ଡଗର',

'ଚତୁରଙ୍ଗ'; 'କୁଙ୍କମ' ଆଦି କେତେକ ପତ୍ରିକାରେ କବିତା ଲେଖି ଆଶାତୀତ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲି । ସୁପାଠକ ଜୀବନାନନ୍ଦ ପାଣିଙ୍କର ଡଗରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଗୋଟିଏ କବିତାରେ ମୋତେ ବିଶେଷ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥିବା ସ୍ୱୀକୃତିଟି - 'ମୁଁ ନୁହେଁ ସଚ୍ଚିରାଉତରାୟ କିମ୍ବା ନୁହେଁ ବେଣୁଧର ରାଉତ' ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାରେ କେବଳ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ ଆଲୋଚନା ଆଦି ଗଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ମଧ ମୋତେ ବିଶେଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମିଳିଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଉଦାହରଣ ଦେଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ । ୧୯୫୦ ସାଲରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସୁନାସିଂହର ସ୍ୱପ୍ନ' କବିତା ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ସଂପର୍କରେ ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ ହେବାର ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତୀୟତା ସଚେତନ ପ୍ରଥମ କବିତା ହୋଇପାରେ ବୋଲି ନିଖିଳ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ ସମ୍ମିଳନୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିବସରେ ସଭାପତି ନୀଳକଣ୍ଠ ମତ ଦେଇଥିଲେ ।

ମୋର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରକାଶିତ କବିତା ସଂକଳନ 'ପିଙ୍ଗଳାର ସୂର୍ଯ୍ୟ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଅଧିକାଂଶ କବିତା 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱାରା ପାଠକ ସମାଜରେ ପରିବେଷିତ ହୋଇଅଛି । ଏପରିକି ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ କବି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ 'କାଠଘୋଡା ପାଣି ପି' କବିତାକୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଆଧୁନିକ କବିତା ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ବଙ୍ଗୀୟ ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଜଗନ୍ନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ । ଏହି ପରି 'ଝଙ୍କାର'ରେ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରକାଶିତ ମୋର ଅଧିକାଂଶ କବିତା ମୋର ଏକମାତ୍ର କବିତା ସଙ୍କଳନ 'ପିଙ୍ଗଳାର ସୂର୍ଯ୍ୟ'ରେ ପ୍ରକାଶିତ । ଏହି ସଂକଳନଟି ୧୯୬୫-୬୬-୬୭ ସାଲର ପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତା ଓ ନାଟକ ବିଭାଗରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବିବେଚିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପକ୍ଷରୁ ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ମୋତେ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର କବିତା ବିଭାଗରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଇ ଥିଲା । ଏ ସମସ୍ତ ଗୌରବ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶୀଦାର ହେଉଛି ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକା ।

— ବେଣୁଧର ରାଉତ

କଟକ/୬.୬.୯୫

(୧) 'ଝଙ୍କାର' ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ନେଇଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା । କେବଳ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ ; ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟ ଓ ମଧ ଯୁଗୀୟ ସାହିତ୍ୟ ତଥା ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଦି/ମଧ ପର୍ବର ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ମୂଲ୍ୟାୟନରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଅବଦାନ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ମୁକୁର (୧୯୦୬), ସତ୍ୟବାଦୀ (୧୯୧୫), ସହକାର (୧୯୧୯/୩୦), ନବଭାରତ (୧୯୩୪), ଡଗର (୧୯୩୪), ଆରତି, ଶଙ୍ଖ, ଇତ୍ୟାଦି ପତ୍ରିକା ପରେ ଯେତେବେଳେ ଆଉ କୌଣସି ପତ୍ରିକା ସାହିତ୍ୟର ଦିଗ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ନଥିଲା,

ସେହି ସମୟରେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଠିକ୍ ପରେ ପରେ 'ଝଙ୍କାର' (୧୯୪୯) ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଓ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦକତ୍ୱରେ ଏହା କ୍ରମେ ସମଗ୍ର ଓଡିଶାରେ ନେଲା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା । ପୂର୍ବର ଲେଖକ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ, ମାୟାଧର ମାନସିଂହ, ବିନୋଦ ନାୟକ, ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖ ଝଙ୍କାରରେ ଲେଖିଲେ ଓ ନୂତନ ଲେଖକ ମଧ୍ୟ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କଲେ ।

ସାଂପ୍ରତିକ କବିତାର ରୂପ ଓ ଭାବର ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାରରେ ଭୂମିକା ଏକାନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ବେଣୁଧର ରାଉତ, ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା, ରମାକାନ୍ତ ରଥ, ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ରାଜେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ପଣ୍ଡା, ଦୀପକ ମିଶ୍ର, ହରି ମିଶ୍ର, କମଳାକାନ୍ତ ଲେଙ୍କା, ପ୍ରତିଭା ଶତପଥୀ ଏହିପରି ଅନେକ କବିଙ୍କର ସ୍ରଷ୍ଟା ଝଙ୍କାର । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କବିତାର ଧାରା ସହିତ ଝଙ୍କାର ଓଡ଼ିଆ କବିତାକୁ ସମତାଳ ଦେଇ ଗତି କରିବାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି । ଏହିପରି ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ସମାଲୋଚନା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନାନା ବିଷୟରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ମାନ୍ୟତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନାର ନୂତନଧାରା ସୃଷ୍ଟିରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ଅବସରରେ ସାହିତ୍ୟିକ ମିଳନ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କିତ ଆଲୋଚନା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ଝଙ୍କାରର ସମ୍ପାଦକୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଭିମୁଖ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ବିଶେଷତଃ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରେରଣା ।

ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ସାହିତ୍ୟକୁ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ମଧ୍ୟ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । ମୋ ବିଚାରରେ ଝଙ୍କାର ୧୯୪୯ରୁ ଏଯାବତ୍ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଦେଇଛି ମାନ୍ୟତା, ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ପରିଚିତି । ତଥାପି ଏକଥା କହିଲେ ସତ୍ୟର ଅପଲାପ ହେବନାହିଁ ଯେ ଝଙ୍କାର ଆଧୁନିକ କବିତାରେ ଅଯଥା ବୌଦ୍ଧିକତା ଓ ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ କମ୍ ପ୍ରେରଣା ଦେଇନାହିଁ ।

(୨) ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ ଝଙ୍କାର ଅନେକାଂଶରେ ଉତ୍ପ୍ରେରିତ କରିଛି । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଭିନ୍ନ ସମାଲୋଚନା, ପ୍ରବଂଧ, ଗଳ୍ପ ଓ ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା ମୋତେ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି ଓ ମୋର ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମାଲୋଚନା, ପୁସ୍ତକ ସମୀକ୍ଷା, ପ୍ରବଂଧ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ଝଙ୍କାର ମଧ୍ୟ ମୋର ସାହିତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଜଣାଇ ପୁରସ୍କୃତ କରିଛି । ଝଙ୍କାରର ଉଦାର ଓ ମହନୀୟ ଜାତୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ସର୍ବୋପରି ସାହିତ୍ୟକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ପରିସରରୁ ନେଇ ବୃହତ୍ତର ପରିସରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେବାର ପ୍ରୟାସ ମୋତେ ମୁଗ୍ଧ କରିଛି ।

— ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ସାମଲ

ସୁନହଟ /ବାଲେଶ୍ୱର/୨୬.୬.୯୫

(୧) ଯେତେବେଳେ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ, ମୁକୁର, ଶଙ୍ଖ, ଚତୁରଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାମାନ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶନ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକ ବିରାଟ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କରାଯାଇ ପାରିଥିଲା । ପୂର୍ବ ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କର ମାନ (Standard) କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟରଖି ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଚଳନ୍ତି ଗତିଧାରା ସହ ତାଳଦେଇ ଏକ ଉଚ୍ଚ ଚିନ୍ତାଚେତନାଧର୍ମୀ ଓ ଗବେଷଣାମୂଳକ ପତ୍ରିକା ଭାବରେ 'ଝଙ୍କାର'କୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଦୂରଦର୍ଶୀ ଡଃ ମହତାବ । ସାହିତ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷା-ନିରୀକ୍ଷାକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବହୁ ପ୍ରତିଭାବାନ ଯୁବ ଲେଖକଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦେବାରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଐତିହାସିକ ଅବଦାନ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ସାହିତ୍ୟରେ ସମୟୋଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ଝଙ୍କାରର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ।

(୨) ମୋର ଆଦି ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ 'ଝଙ୍କାର' ପରିପୁଷ୍ଟ କରି ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହା ମୋତେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରିଛି । ମୋର କାବ୍ୟିକ ବିକାଶରେ ଝଙ୍କାରର ଅମୂଲ୍ୟ ଅବଦାନକୁ ଭୁଲି ପାରିବି ନାହିଁ । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ସମାରୋହରେ ଝଙ୍କାରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବିଭାବରେ ପୁରସ୍କୃତ ହେବା ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବର ବିଷୟ । ସେ ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ଓ ତା'ର ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ ଚିର କୃତଜ୍ଞ ।

— ବ୍ରଜନାଥ ରଥ

କାଳୀଗଳି, କଟକ/୫.୭.୯୫

(୧) ଝଙ୍କାର ଏକ ସମୟରେ ଏକମାତ୍ର ଧାରାବାହିକତା ରକ୍ଷା କରୁଥିବା ପତ୍ରିକା ହିସାବରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଯଦିଓ ମୁଁ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଝଙ୍କାର ପଢେନାହିଁ, ତଥାପି ମୋର ମନେହୁଏ, ଆଗର ମାନ କିଛି ପରିମାଣରେ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇଛି ।

(୨) ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବେ ମୋର ପ୍ରଥମ କବିତା ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଛାପା ଅକ୍ଷରରେ କବିତା ଦେଖି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ପୁଲକିତ ହୋଇଥିଲି । ସେ ସମୟରେ ମୋର କବିତା ପ୍ରାୟ ଝଙ୍କାରରେ ହିଁ ବାହାରୁଥିଲା । ତା'ପରେ କୌଣସି ଅଜଣା କାରଣରୁ ମୋ କବିତା ଆଉ ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ଗଲା ବର୍ଷ ପୂଜା ସଂଖ୍ୟାରେ ମୋ କବିତା ବାହାରିଛି ।

— ଭାନୁଜୀ ରାଓ

କଟକ/୪.୬.୯୫

(୧) ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମ ହୁଏ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ । ଏ ଦୀର୍ଘ ୪୬ ବର୍ଷ ଧରି ଝଙ୍କାର ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଯେଉଁ ଅମୂଲ୍ୟ ଦାନରେ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି ତା'ର ତୁଳନା ନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ କରି ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଗେଇ ଯିବା ପାଇଁ ଓଡିଆ ଜାତିର ମନରେ ଯେଉଁ ପିପାସା ଜାଗି ଉଠିଲା ତାହା ନିଷ୍ଠାପର ଭାବେ ପୂରଣ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲା 'ଝଙ୍କାର' । ଉଚ୍ଚାଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ଯୁବ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିଥିଲା...ଏକାଠି କରିଥିଲା ନିଜ ପୃଷ୍ଠାରେ । ଆଜି ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହୋଇଗଲା ଝଙ୍କାରର ସାହାଯ୍ୟରେ, ସେମାନେ ଉଚ୍ଚ ଆସନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଝଙ୍କାର ଦ୍ୱାରା ଯାହା ସଂଭବ ହୋଇଛି ତାହା ଅନ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱାରା ସଂଭବ ହୋଇନାହିଁ ।

(୨) ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ମୋ ପାଇଁ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ । ତେବେ ଗୋଟିଏ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଲେଖକ ଯେତିକି ପରିମାଣରେ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ପାଇବା କଥା ସେଥିରୁ ମୋତେ ବଂଚିତ ହେବାକୁ ପଡିଛି, କାରଣ ନାଟକ ଲେଖୁଥିବାରୁ । କେବଳ ନବରବି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନାଟକ ପ୍ରକାଶ କରିଛି, ଅନ୍ୟ କେହି ଏଯାଏଁ ଏହା କରିନାହାନ୍ତି, ଯେପରି ବଙ୍ଗଳାର 'ବହୁରୂପୀ'ର ବାର୍ଷିକ ସଂଖ୍ୟା କରୁଥିଲା । ଏକାଙ୍କିକା ଛାପିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାରର ଏହି ସଂପ୍ରସାରିତ ଚିନ୍ତାଧାରାର ସୁଯୋଗ ମୋତେ ମିଳିଲା ମୁଁ ଆକାଶବାଣୀରେ ୧୯୫୮ରେ ଯୋଗ ଦେବା ପରେ, ଯେତେବେଳେ ମୋତେ ଅଧିକ ନାଟକ ଲେଖିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ଆକାଶବାଣୀରେ ପ୍ରଚାରିତ ମୋର ତିନୋଟି ଏକାଙ୍କିକା 'ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ', 'ଅତିମାନବ' ଓ 'ଆବିଷ୍କାର' ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଏହି ତିନି ନାଟକ ଥିବା ସଂକଳନଟି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ୧୯୬୪ରେ ପାଇଲା । କହିବାକୁ ଦ୍ୱିଧା ନାହିଁ ଯେ ଏକାଙ୍କିକାଗୁଡିକ ଝଙ୍କାରର ତିନୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଦ୍ୱାରା ମୋର ଲେଖା ପ୍ରତି ସାହିତ୍ୟିକ, ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତା'ର ସଫଳତା ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଛାପା ହେବା ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ପାଇଲା ପରେ ।

ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ମୋତେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରୁଛି ଝଙ୍କାର । ଏବେ ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ମୁଁ ଝଙ୍କାରକୁ ଲେଖା ଦେଇ ପାରିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୋର ନାଟକ ସଂପର୍କିତ ସମାଲୋଚନାଗୁଡିକ ଝଙ୍କାରର ପୃଷ୍ଠା ମଣ୍ଡନ କରୁଛି । ଜଣେ ଲେଖକ ପକ୍ଷରେ

ଏହା କମ୍ ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା ନୁହେଁ । ଏହି ସମାଲୋଚନାଗୁଡ଼ିକ ମତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଛି - ଆଉ ପ୍ରଭାବିତ କରିଛି ।

— ମନୋରଂଜନ ଦାସ

ଆକାଶ ପାତାଳ
ଭୁବନେଶ୍ୱର/୫.୬.୯୫

(୧) ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ (ଗଳ୍ପ, କବିତା, ପ୍ରବଂଧ, ସମାଲୋଚନା ଓ ଗବେଷଣା) କହିବାକୁ ଗଲେ 'ଝଙ୍କାର' ଗର୍ଭରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ଓ ପୁଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନେ ହିଁ 'ଝଙ୍କାର' ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ଭାଷା, ଭାବ ଓ ଚିନ୍ତାର ପ୍ରକାଶ ଦ୍ୱାରା ଇ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ଝଙ୍କାର ହିଁ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରକ୍ଷଣଶୀଳତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଲା ଓ ନାନା ପ୍ରକାର ପରୀକ୍ଷାନିରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ଦେଲା । ଏହାର ମୁଖ୍ୟସଂପାଦକ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ - ଏ ଦିଗରେ ହେଲେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରେରଣାଦାତା । ସେ ନିଜେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲେଖା ପଢୁଥିଲେ ଓ ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ସେ ଅନେକ ପାଠକଙ୍କୁ ଧରି ସାହିତ୍ୟିକ ପାଠଚକ୍ର କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସହିତ ଲେଖକମାନେ ତର୍କ କରୁଥିଲେ ଅବାଧରେ । କେବଳ ଝଙ୍କାର ନୁହେଁ ରବିବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଓ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ଶିଶୁ ଓ ନାରୀ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ବହୁ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସାହିତ୍ୟ ଭିତରକୁ ଇତିହାସ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଦର୍ଶନ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା, ରାଜନୈତିକ ଚିନ୍ତାଧାରା, ନୃତତ୍ତ୍ୱ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରବେଶ କଲା ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ଓ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ । ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାର ପରିସର ବଢିଗଲା । କବି ଲେଖକମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଳ୍ପନା ରାଜ୍ୟର ଦ୍ୱାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହେଲା । ସବୁପ୍ରକାର ଭାବ ଓ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଦ୍ୱାର ମୁକ୍ତ ଥିଲା । ଝଙ୍କାରରେ 'ମୋ ସମୟରେ' ପ୍ରଥମ କରି ଆଧୁନିକ କବି ଓ ଲେଖକମାନଙ୍କର କୃତି ସଂବନ୍ଧେ ଆଲୋଚନା/ସମାଲୋଚନାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ନିର୍ଭୀକ ଭାବେ ପୁସ୍ତକ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ।

(୨) ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ ପୂର୍ବରୁ ମୋର ଲେଖା ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ଓ ଆଦୃତ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର 'ଝଙ୍କାର' ଭିତରୁ ମୁଁ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଲାଭ କଲି । ଝଙ୍କାର ପତ୍ରିକାରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ ନେଇ ଗଳ୍ପ ଲେଖୁଥିଲି ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଲି

ମଧ୍ୟ । ମୋର କହିବାରେ ଦ୍ୱିଧା କାହିଁ ଯେ 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକାକୁ ତାର ଜନ୍ମ ଦିନରୁ ମୁଁ ଓ ମୋର ଅନ୍ୟ ପ୍ରତିଭାଧର ଲେଖକ ବନ୍ଧୁମାନେ ପାଳି ଆସିଛୁ ଓ ଗଢ଼ି ଆସିଛୁ । ଏବଂ ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ 'ଝଙ୍କାର' ପତ୍ରିକା ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ପାଳି ଆସିଛି ଓ ଗଢ଼ି ଆସିଛି । ଅନ୍ୟଭାଷାରେ କହିଲେ ଝଙ୍କାରକୁ ଆମେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ ଓ ଝଙ୍କାର ଆମକୁ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

ମୁଁ ବହୁବାର 'ଝଙ୍କାର' ଓ 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ଦ୍ୱାରା 'ବିଷୁବ ମିଳନ' ସମ୍ମାନ ଓ ଉପାୟନ ପାଇଛି । ସାଲ ଓ ସୁନାମୁଦି ପାଇଛି । ରୁପାର ତାରକସୀ କାମ ପାଇଛି ।

— ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ

କଟକ/୨୯.୫.୯୫

(୧) ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପ୍ରଶ୍ନ ଏକ ଗୁରୁତର ପ୍ରଶ୍ନ । ଇତିହାସ ଯେପରି ସନ, ତାରିଖ କଂଟକିତ, ରାଜାରାଣୀଙ୍କ ଅଭିଷେକର କାହାଣୀ ନୁହେଁ ଏବଂ ତାହା ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ଘଟଣାର ଅନାସକ୍ତ ମୂଲ୍ୟାୟନ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ସାମାଜିକ ଘନଘଟା ଜନଜୀବନ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରାଜନୀତିକ, ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ଥାନ ପତନ ଉପରେ ପ୍ରାୟ ନିର୍ଭରଶୀଳ କାରଣ ସାହିତ୍ୟ ଏକ ଅନାସକ୍ତ ଯୋଗାଭ୍ୟାସ ନୁହେଁ ଯଦିଓ ତାହା ବୈକ୍ତିକ କିନ୍ତୁ ତାହା ସାମାଜିକ । ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଏବଂ ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ମୋଟେ ଗୌଣ ନୁହେଁ । ବରଂ ଅତୁଳନୀୟ । ଝଙ୍କାରର ଜନ୍ମଲଗ୍ନଠାରୁ ଏ ଯାବତ୍ ତାର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକତା ବହୁ ନବୀନ କବି,ଲେଖକ, ନିବନ୍ଧକାର ଓଗେରଙ୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର ନିଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ବହନ କରିବା ସାଥେ ସାଥେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇଛି ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରେରଣା ଏବଂ ଉପାଦାନ । ଝଙ୍କାରର ସାରସ୍ୱତ ଦ୍ୱାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଥିଲା ନବୀନମାନଙ୍କ ପାଇଁ ।

(୨) ମୋର କବି, ଲେଖକ, ସମାଲୋଚକ ଜୀବନରେ ଝଙ୍କାର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାକୁ ମୁଁ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଆସି ନ ଥିଲି । ଯେଉଁ ଦିନ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ମୋର ପ୍ରଥମ କବିତା ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲା ସେ ଦିନର ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ ଆଜି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଭାଷା ନାହିଁ ।

ସାମଗ୍ରିକ ଭାବରେ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗଠନାତ୍ମକ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ଅନାଗତର ନାନ୍ଦୀପାଠକାରୀ ।

— ରବି ସିଂ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୧.୭.୯୫

(୧) ଏହି ସମୟରେ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ଅମୂଲ୍ୟ । ଝଙ୍କାର ନ ଥିଲେ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଅଲଗା ଓ ଦରିଦ୍ରତର ହୋଇଥାନ୍ତା । ନିୟମିତ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ରୁଚିସମ୍ପନ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାଟି ନଥିଲେ ସାହିତ୍ୟିକ ସୃଜନଶୀଳତାର ମାଧ୍ୟମଟିଏ ରହନ୍ତାନାହିଁ କି ପାଠକର ସାହିତ୍ୟାନୁଭୂତି ମାର୍ଜିତ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । କେତେକ ପତ୍ରିକା ଉଚ୍ଚମାନର ହୋଇ ବି ଅନିୟମିତ । ତେଣୁ ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ ଝଙ୍କାର ବ୍ୟତିରେକେ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ କଳ୍ପନା କରି ହେଉନାହିଁ ।

(୨) ଝଙ୍କାରରେ କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ ମୋର ଆତ୍ମପ୍ରତ୍ୟୟ ବଢ଼ିଗଲା । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଖୁବ୍ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲି ବୋଲି କହିବାରେ ମୋର ଦ୍ୱିଧା ନାହିଁ । ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କବିମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ଫଳରେ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ଆସିଲା; ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାରେ ଏତେ ବର୍ଷ କଟିଗଲା । ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ କବିମାନଙ୍କୁ ସହପାଠୀମାନେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ ଓ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠମାନେ ସ୍ନେହ ପୂର୍ବକ ଦେଖୁଥିଲେ । ସେ ଅଭିଜ୍ଞତା ନଥିଲେ ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଏତେ ଦିନ ଧରି ଲେଖୁ ନଥାନ୍ତି ।

— ରମାକାନ୍ତ ରଥ

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୨.୭.୯୫

(୧) ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ପ୍ରଥମ ୨୫ବର୍ଷ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଗଢ଼ିବା ଦିଗରେ ଝଙ୍କାର ସଚେତନ ଭାବେ ଉଦ୍ୟମ କରିଛି ଓ ସଫଳ ହୋଇଛି ମଧ୍ୟ । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରର ସଂପାଦକ ଝଙ୍କାରର ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଜଣେ ସଂପାଦକ ଏହାକୁ ସଂଭାଳନ୍ତି । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ପୃଥିବୀକୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଗଢ଼ିବା ଓ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବାର ଉତ୍ସାହ ଥିବା ଭଳି ସଂପାଦକ ଝଙ୍କାରରେ ପଚିଶ ବର୍ଷ ହେବ ନାହାନ୍ତି ।

(୨) ଲେଖକ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭରେ ଝଙ୍କାରରେ ମୁଁ ଅନେକ ଲେଖାଲେଖି କରିଛି । ଦଶବାର ବର୍ଷ ଧରି ଝଙ୍କାରଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ମଧ୍ୟ ପାଇଛି । କୋଡିଏ ବର୍ଷ ହେବ ସେସବୁ ନାହିଁ ।

— ଶରତ କୁମାର ମହାନ୍ତି

ଭୁବନେଶ୍ୱର/୪.୬.୯୫

(୧) ପ୍ରାକ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳରେ ଅଧିକାଂଶ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ କୁତ୍ସା, ଚରିତ୍ର ସଂହାର,

ଅସୂୟା, ହିଂସାଦ୍ୱେଷ ପ୍ରଭୃତି ଯାବତୀୟ ଭାରତୀୟ ଚେତନା ବିରୋଧୀ ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ସମାଲୋଚକ/ସଂପାଦକମାନେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ମନେକରି ସେହି ଶ୍ରେଣୀର ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପାଦନାରେ ପ୍ରକାଶିତ ମାସିକ 'ଝଙ୍କାର' ଏକ ଭିନ୍ନ ଧରଣର ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ରୂପେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଚେତନା ସଂପନ୍ନ ଲେଖକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ହେଉଥିଲା । ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦକ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନ ସଂପର୍କରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସଚେତନ ଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀକୁ ମୌଳିକ ଚିନ୍ତନ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେଉଥିଲେ । ବିଶେଷତଃ ପରୀକ୍ଷା ମୂଳକଭାବେ ରଚନାତ୍ମକତା ପାଇଁ ସେ କେବେ ନାକ ଟେକୁନଥିଲେ । ଏହାର ଫଳରେ ବିଗତ ପଚାଶବର୍ଷ ଧରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଉନ୍ମେଷରେ କ୍ରମଶଃ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହେଉଛି ଓ ଆଜି ଝଙ୍କାରର ପ୍ରକାଶିତ ଗଳ୍ପ, କବିତା ପ୍ରଭୃତି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିଚାର ମାନଦଣ୍ଡରେ ସନ୍ତୁଳିତ ହେଉଛି ।

ଝଙ୍କାର ଆଧୁନିକତାର ଏକ ମୁକ୍ତ ବାତାୟନ ।

(୨) ୧୯୫୯ରେ ମୁଁ ଗଳ୍ପ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କଲି । ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟା ଗଳ୍ପ କଲିକତାରୁ ପ୍ରକାଶିତ 'ଆସନ୍ତାକାଲି'ରେ ବାହାରିଲା । କିନ୍ତୁ ତାହା ମୋତେ ଯଥେଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ନଥିଲା । ୧୯୫୯ରେ ଝଙ୍କାରରେ ମୋର 'ମନମର୍ମର' ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ତାପର ବର୍ଷ ୧୯୬୧ ଭିତରେ ମୋର ଦୁଇଟି ତିନୋଟି ଗଳ୍ପ ଝଙ୍କାରରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ୧୯୬୧ରେ ମୋତେ ସେ ବର୍ଷର 'ବିଷୁବ ପୁରସ୍କାର' ମିଳିଲା । ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଆସିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବା ପରେ ମୋ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ କ୍ରମଶଃ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ତା ଛଡା ଝଙ୍କାର ଏକ ମାନ୍ୟତା ପ୍ରାପ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକ ପତ୍ରିକା ହୋଇଥିବାରୁ ମୋର ସମ୍ମାନ ବଢିବାର ଅନୁଭବ କଲି । କ୍ରମେ ଗଳ୍ପ ଲେଖାରୁ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କଲି । ୧୯୬୨ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ମୋର 'ନରକିନ୍ନର' ଓ ଏହି ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଆଲୋଚନା ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା 'ଝଙ୍କାର'ରେ । ୧୯୬୭ରେ 'ଝଙ୍କାର'ର ବିଷୁବ ମିଳନ ଉତ୍ସବର ପ୍ରଥମ ସଂଧ୍ୟା ଅଧିବେଶନରେ ସଭାପତି କରିବା ପାଇଁ ଡଃ ମହତାବ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ । ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପରିବାର ତଥା ଝଙ୍କାର ଅଫିସ୍ ମୋ ପାଇଁ ଏକ ନୂତନ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଭଳି ଆକର୍ଷଣ ସୃଷ୍ଟିକଲା । ମୋର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ଅଯମାରମ୍ଭ ଝଙ୍କାର ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ମନମର୍ମର' ଗଳ୍ପରୁ ବୋଲି ମୁଁ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର କରେ ।

— ଶାନ୍ତନୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ

ଓଡିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ/୩.୮.୯୫

(୧) କୌଣସି ବି ସାରସ୍ୱତ ପତ୍ର କୌଣସି ସାହିତ୍ୟର ବିବର୍ତ୍ତନରେ ବିକାଶରେ ଏକାକୀ ଏକ ସ୍ୱୟଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାୟକର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରେ ନାହିଁ । ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏବଂ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ କାଳର ସ୍ୱର । ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ର ଏକ ମଞ୍ଚ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଝଙ୍କାର ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାର୍ଥକ ଓ ଯଥାର୍ଥ ମଂଚ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହରେ କୁହାଯାଇପାରିବ । ଝଙ୍କାର ନିୟମିତ ଭାବରେ ଆଗାମୀକାଳ ପାଇଁ ଏକ ସମର୍ଥ ସ୍ରଷ୍ଟାସମୂହର ସର୍ଜନା କରିଆସିଛି, କରୁଛି ଓ କରୁଥିବ ।

(୨) ଆମମାନଙ୍କର (ମୋର ସମସ୍ତ ସମବୟସ୍କ ସ୍ରଷ୍ଟାମାନଙ୍କୁ) ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ରଚନାଶୀଳ ଜୀବନରେ ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ଆମର କବିତା କି ଗପଟି ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରେ କେହି କହିବେ ନାଇଁ ଯଦି ମୁଁ କହୁଛି) ଆଗକୁ ଚାଲିବାର ଆଗ୍ରହ ଓ ଦମ୍ ଅବଶ୍ୟ ଭରିଥିଲା ।

— ଶ୍ରୀନିବାସ ଉଦ୍‌ଗାତା

କଟକ/୨୮.୫.୯୫

(୧) ଝଙ୍କାର ଏକ ମାସିକ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଏବଂ ଏହା ପ୍ରାୟ ନିଶ୍ଚିତ ନିୟମିତ ଗତ ୪୭ ବର୍ଷ ଧରି ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଆସୁଛି । ଏହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଏବଂ ସଂପାଦକ ଥିଲେ ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଯିଏ କି ନିଜେ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସାହିତ୍ୟିକ । ତେଣୁ ବହୁ ଲେଖକ ଲେଖିକା ଏହି ପତ୍ରିକା ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜ ନିଜ ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ । କବିତା, ଗଳ୍ପ ଏବଂ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ବହୁ ନୂତନ ଓ ପ୍ରବୀଣ ଲେଖକ/ ଲେଖିକାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ହୋଇ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ଏହାଛଡା ବିଷୁବ ମିଳନ ସାହିତ୍ୟିକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏବଂ ଭାବର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଏହି ସବୁ କାରଣରୁ ଝଙ୍କାରର ଅବଦାନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିବ ।

(୨) ଝଙ୍କାରରେ ମୋର ଅନେକ କବିତା ଓ ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଆସୁଛି । ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ଝଙ୍କାର ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ଯୋଗସୂତ୍ରରେ ଆବଦ୍ଧ କହିଲେ ଚଳେ । ତେଣୁ ଝଙ୍କାର ମୋର ଲେଖା ପ୍ରକାଶ କରିବାର ବିଶେଷ ସୁଯୋଗ ଦେଇଛି । ଝଙ୍କାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ବେଳେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୪୯ ରୁ ୧୯୬୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ କଲିକତାରେ ରହୁଥିଲି । ସେଠାରୁ

ଝଙ୍କାରକୁ ଲେଖା ପଠାଉଥିଲି ଓଡ଼ିଶାଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ମୁଁ ଝଙ୍କାର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ପାଠକପାଠିକାମାନଙ୍କଠାରେ ପହଞ୍ଚିପାରିଥିଲି ।

— ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟ

ଶ୍ରୀବିହାର - ପୁରୀ/୬.୭.୯୫

(୧) ଡକ୍ଟର ମହତାବଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରକାଶ ପାଇ ବହୁ ଲବ୍ଧପ୍ରତିଷ୍ଠ ଲେଖକ ଲେଖିକାଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଇଛି । ଏକା ଝଙ୍କାର ହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ପତ୍ରିକାର ଅବକ୍ଷୟ ପରେ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମହତାବଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ଉନ୍ମେଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

(୨) ମୋର ମନେ ପଡୁଛି 'ଝଙ୍କାର' ପ୍ରଥମେ ପ୍ରକାଶ ହେଲା ପରେ ସେଥିରେ ଅଗ୍ରଲେଖାରେ 'ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷରର ଉତ୍ପତ୍ତି' ବିଷୟକ ମୋର ଗୋଟିଏ ପ୍ରବଂଧ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ପରେ ମୋର କେତେକ ଗବେଷଣାମୂଳକ ପ୍ରବଂଧ ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ।

— ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ

ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ

(୧) ସାହିତ୍ୟିକ ପତ୍ରିକା ହିସାବରେ ଝଙ୍କାର କେବଳ ନିଜର ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ନୁହେଁ ବରଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ଉତ୍କର୍ଷ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି ।

(୨) ମୋର ଯେତେଦୂର ମନେହୁଏ ଝଙ୍କାର ହିଁ ପ୍ରଥମ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ଯେଉଁଥିରେ ୬ଷ୍ଠ ଦଶକରେ ମୋର କବିତା ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୬୪ ଜାନୁୟାରୀ (?) ରେ ପ୍ରକାଶିତ ଦୀର୍ଘ କବିତା 'ମାଟି ଓ ମଣିଷ' ସମାଲୋଚକମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲା ଓ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଝଙ୍କାରରେ ବିଶେଷ କରି ତାର ବିଷୁବ ଓ ପୂଜାସଂଖ୍ୟାରେ ବିଗତ ତିନି ଦଶକ ଧରି ମୁଁ ଲେଖି ଆସିଛି ।

— ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର

ଭଂଜ ବିହାର

(୧) ଗତ ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଝଙ୍କାରର ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ଭାବେ କୌଣସି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ନିଜକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ପାରିନାହିଁ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ପାଇଁ ଝଙ୍କାର ଅନନ୍ୟ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଇଛି ।

(୨) ୩୦ ବର୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଳ ଧରି ଝଙ୍କାର ସହିତ ମୋର ସଂପର୍କ । ମୋତେ ଭଲ ଲାଗୁଥିବା ଲେଖାଟି ହିଁ ଝଙ୍କାର ପାଇଁ ଅଲଗା କରି ରଖି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲେଖା ମୁଁ ଝଙ୍କାରେତର ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ଆସିଛି । ମୋ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନର ପୁଷ୍ଟି ପାଇଁ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ।

— ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର ମିଶ୍ର

(୧) ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗୁଣାତ୍ମକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ 'ଝଙ୍କାର'ର ଅବଦାନ ସଂପର୍କରେ କେବଳ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପରେ ଯେ, ଆଜି ଝଙ୍କାରର ଇତିହାସ ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ ଏକ ଏବଂ ଅଭିନ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି । ଗୋଟିକରୁ ଅପରକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ବିଚାର କରିବା ଏକ ଅସମ୍ଭବ ବ୍ୟାପାର ।

(୨) ଜଣେ ଗବେଷକ ସାହିତ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ମୋର ମତାମତ ଚାହିଁବେ, ଏହା କ'ଣ ମୋ ପାଇଁ କମ୍ ପ୍ରେରଣାଦାୟକ ? ଝଙ୍କାର ତ ମୋର ଏଇ ପରିଚୟ ଆପଣଙ୍କ/ ଆପଣମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛି ।

— ହେମନ୍ତ କୁମାର ଦାସ

ନିଷ୍କର୍ଷ :

ଏଇ ହେଲା ଓଡ଼ିଶାର ଜଣାଶୁଣା ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କୁ ମୋ ଦ୍ୱାରା ପଚରାଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଦ୍ୱୟର ଉତ୍ତର । ଏହି ଉତ୍ତରରୁ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ପ୍ରାୟ ୭ରୁ କମ୍ ପ୍ରତିଶତ ପଚରା ଯାଇଥିବା ପ୍ରଶ୍ନାନୁଯାୟୀ ଉତ୍ତର ଦେଇନାହାନ୍ତି । ୩ ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ ପ୍ରଶ୍ନ ଦ୍ୱୟକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏଡାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏକମତ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବାରେ ତଥା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକା ମହାନ୍ । ୮ ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ ସାହିତ୍ୟିକ ଝଙ୍କାରର ମାନହ୍ରାସ ହେଉଥିବା କଥା ଓ ପ୍ରାୟ ୭ ପ୍ରତିଶତ ଝଙ୍କାରର ସଂପାଦନାର ଦୁର୍ବଳତା ସଂପର୍କରେ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତ ସାହିତ୍ୟିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସାହିତ୍ୟିକ ଜୀବନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବାରେ ଝଙ୍କାରର ଭୂମିକାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

ଏଣୁ ସବୁମତକୁ ଯଦି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ତେବେ କୁହାଯିବ ଯେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଝଙ୍କାର ଭୂମିକା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଏହି ସମୃଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦନା ଓ ପରିଚାଳନାଗତ ତ୍ରୁଟି ସୁଧାରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ପରିଶିଷ୍ଟ

୩

ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ

ଗଳ୍ପ, ନାଟକ, ଏକାଙ୍କିକା, ନାଟିକା ଓ ଉପନ୍ୟାସ

ଅଗ୍ରୱାଲ, ରାମ କୁମାର : ନୀରଜ (୨୨/୩), ନଦୀର ନାମ ତୃଷ୍ଣା (୨୨/୧୦)

ଅଧିକାରୀ, ପରମାନନ୍ଦ :ମଣିଷ (୧୭/୧୦), ପୁତ୍ର ନିବେଶି ପଦ୍ମାପାଣେ (୧୮/୫)

ଶ୍ରୀମତୀ ଅମୃତ ଦେବୀ : ଅନନ୍ୱିତ ସ୍ୱର: ଅନ୍ୱିତ ଆଳାପ (୩୫/୨), ସାରଥି ନିଅ ରଥ ବାହି(୩୬/୧୧)

ଅରୁଣ : କୁକୁରବାଲା (୫୦/୯)

ଆକବରୀ ଜଫର : ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ (୪୮/୨)

ଆଗ୍ନେୟ : ସତରଞ୍ଜି ଖେଳଓ୍ୱାଡ(୬/୧୨)

ଆକାଶ କିଶୋର : ମୃତ ସ୍ୱପ୍ନର ସାଏରୀ (୪୯/୫)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ : ମନ ଓ ମଣିଷ (୧୫/୨) ମନ ତିମିରେ (୧୫/୧୧), ସୁଖ ସମ୍ବାଦ (୩୯/୩), ବିଳାପ (୩୯/୧୧), ବେସୁର ରାଗିଣୀ (୨୩/୪)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ନାରାୟଣ : ମୃତଦାର (୪/୮), ପଥର (୬/୪), ଦିଗ୍‌ବଳୟର ତଳେ (୫/୬)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଅ. ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର : ପ୍ରତୀକ (୧୧/୮), ମୃତ୍ତିକା ଦର୍ଶନ (୧୧/୧୦), ମନମର୍ମର (୧୨/୧), ପାଶ୍ଚାତ୍ ଯାତ୍ରୀ (୧୨/୩), ପୁତ୍-ନରକ (୧୨/୫), ବନଜାତକ (୧୨/୯), କଳଙ୍କ ଶରୀର (୧୨/୧୦), ସମସପ୍ତକ (୧୩/୧), ମନ ଗଛ (୧୩/୨), ଆଜିର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶିଶୁ (୧୩/୪), ମାଟିତେଲ (୧୩/୮), ମଣ୍ଟୁ (୧୩/୧୦), ଜାପାନୀ କପ୍ (୧୩/୧୨), ଏକ ଡାନ୍ କ୍ୱିକ୍ ସୋଟୀୟ ସଂଧ୍ୟାର ଟ୍ରାଜେଡି (୧୪/୧), ଦୁର୍ବାର (୧୪/୫), ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ଇନ୍ଦୁର (୧୪/୭), ବଣ ଆଉ ମଣିଷ (୧୪/୮), ମୂଳ (୧୫/୧), + ଓ - ୭୦ (୧୫/୬),ଏକ ଅଧ୍ୟାୟ (୧୫/୧୦), ନିଷିଦ୍ଧ ନଚିକେତା (୧୬/୧), ଛାୟା (୧୬/୧୦), ପିଠି (୧୯/୫), ତୁମେ ଓ ମୁଁ (୧୯/୭),

ପରିବାର ବୃକ୍ଷ (୨୦/୬), ଅଧିକାର (୧୩/୧), ଚିଠି ଲେଖାଳୀ(୨୫/୧), କଥୋପକଥନ ଗତ ରାତ୍ରୀର (୨୫/୭), ରାଜା (୨୬/୧), ଚିତ୍ରେଙ୍ଗୀ(୨୬/୧୦), ହରିଜନ (୨୭/୧), ରମା (୨୭/୭), ଭୁଲି ଗଲିକିରେ (୨୯/୭), ମଶାଣିକୁ ଯିବା (୩୦/୧), ସକାଳର ଶୋକ (୩୦/୯), ଚରିତ୍ର ଅନୁସନ୍ଧାନ (୩୭/୧), ମହାକବି ସାକ୍ଷୀ (୩୭/୭), ନଦୀୟା ଓ ଗିରିଆ (୩୮/୭) କୋକି (୩୯/୭) ସମାନ୍ତବାଦୀ (୪୦/୧) ପିତୃରଣ (୪୦/୭) ମୁଖ୍ୟବକ୍ତା (୪୬/ ୧),ଓଟିଓନିର ଜଗନ୍ନାଥ (୪୬/୭), ବିଦାୟ କାର୍ଲ (୪୭/୬), ଜଣିକିଆ ମାସ୍ତ୍ରିଲ୍ (୪୮/ ୧), ବଉଳ ଫୁଲର ମାଳ (୪୮/୭), 'ବିଲିଗୋଟ' ବନାମ 'ଉରୁବେଳ ଘୋଟକ' (୪୯/୧) ଏଗାର ଜଣ କାପୁରୁଷ ଓ ଜଣେ ନାରୀ (୫୦/୧), ମହାଦଶା, (୫୦/୬)

ଅଚାର୍ଯ୍ୟ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣ : ସୁଖ (୭/୮), ଉମାଦେବୀ (୭/୧୧), (୭/୧୨)

ଆବାସ ମହମ୍ମଦ ଖଲ୍ଲୀଲ : ଅନୁମାନ (୧୮/୩୪)

ଆର୍ଯ୍ୟ ଯଜ୍ଞଦତ୍ତ : ଅନୁଘୋଟକର କାହାଣୀ (୩୨/୧୨), ସିଂହାବତରଣ (୩୩/୧୧), ହାତୁଡି (୩୪/୧୦), ରକ୍ତ ସରସୀର ହଂସୀ (୩୫/୨), ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରୀତିର କାୟା (୪୭/୧୦), ଅନ୍ଧ ଦେଶକୁ ଗଲି ଦର୍ପଣ ବିକି (୪୯/୧), ନିଶାନ୍ତର ନିକ୍ୱଣ (୫୦/୬)

ଓତା, ଶ୍ରୀମତୀ ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା : ଗାଙ୍ଗରିନ୍ (୩୭/୧୨)

ଇନ୍ଦ୍ର ସିଂ, ଚିରଶ୍ରୀ : ବର୍ଷା (୪୪/୧୧), ମାନବୀୟ (୪୭/୪)

ଓହିନ୍ଦ, ଏମ୍.ଏ. : ଦୁଇଟି ବିନୋଦିନୀ (୧୯/୨)

ଉଦ୍‌ଗାତା, ଶ୍ରୀନିବାସ : କାକ ବୋଲେ ପିକ (୨୦/୩), ସଂଦୀପ ଓ ଅରୁଣା (୨୧/୬), କସ୍ତୁରିକା (୨୧/୧୨), ବର୍ଷାସ୍ୱାତୀର (୨୩/୫), ଦିବ୍ୟପୁରୁଷ (୩୪/୭),ସ୍ୱପ୍ନର ସ୍ୱରଲିପି (୩୯/୨), ରିହର୍ସାଲା ଚାଲିଛି (୩୯/୭), ନିଶାପ (୩୯/୧୨), କେବେ (୪୦/୨), ମୁଖର ନୀରବତା (୪୬/୧), ଅଦେଖା ଦେଖା (୪୭/୪)

ଉଦ୍‌ଗାତା, ସୌଦାମିନୀ : ଏତେ ଭଲ ଦିନ(୨୭/୧୨), ବିମଳା ତା'ର ନାଆଁ (୩୦/୮)

ଉପାଧ୍ୟାୟ, ନରହରି : ପଥର ପୁଅ (୩୪/୬), ଅଚିହ୍ନା ରୋଗ (୩୭/୧୦)

କଥାପ୍ରିୟ : ସୁନାହାର (୪୧/୨)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ରବି : ଯଶସ୍ୱୀ (୪୮/୩), ମାନହାନି (୪୯/୪)

କବି, ଅସିତ୍ : ସଂଘମିତ୍ରା (୧୦/୪), ତା'ପରେ (୧୧/୧୦), ଦ୍ୱାପରର ଶେଷ ଚକ୍ରାନ୍ତ (୪୩/ ୭), ଜନ୍ମାନ୍ତର (୩୧/୨)

କର, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ : ସେ ଏକ ନାରୀ (୪୩/୧୧), ଅଥଚ ବାଲ୍ମୀକି (୪୪/୭), ମୁକ୍ତିର ଅନାହତ ସ୍ୱର (୪୪/୧୨), ଚଳନ୍ତା ଛାଇର ସଂସାର (୪୫/୮)

କର, ନିରୂପମା : ବଡଦିନ ଉପହାର (୩/୮)

କର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ : ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦରଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନ (୧୦/୧୧), ଅବମାନନା (୧୧/୧୦), ଦଳିତ ଶିକ୍ଷକ ସଂଘ (୧୩/୨)

କର, ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର : ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ (୪୩/୪)

କର, ପ୍ରାଣବଂଧୁ : ପ୍ରବୀର ଦାସ (୪/୧), ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ (ନାଟିକା) (୪/୩), କିଛି ନାହିଁ ସେଥିରେ (୬/୧), ସଞ୍ଚୟ ସମସ୍ୟା (ଏକାଙ୍କିକା) (୬/୩), ରାମଚନ୍ଦ୍ରର ସାଧନା (୭/୧), ହେମମୃଗ (୯/୬), ଖିଣ୍ଣୁ (ଏକାଙ୍କିକା) (୯/୯), ମଶା (୧୦/୩), ସଂଧ୍ୟା ଆସରର ଭୂତ (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୩/୭), ସ୍ମୃତି ବିଭ୍ରାଟ (୧୩/୧୦)

କର, ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ : ମନ୍ତ୍ରୀଯୋଗ (୩୨/୬), ସାକ୍ଷାତକାର (୩୩/୪), ସେଇ ଅନ୍ଧ ପିଲାଟି (୩୪/୫), ଝିଅ ବାହାଘର (୩୪/୯), ସେ ଏକ ନାରୀ(୩୫/୬) ଦୁଇ ବୁଢ଼ାଙ୍କ ଗପ (୩୬/୯) କେବିନ୍ ଭଙ୍ଗା (୩୭/୯) ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ (୩୮/୯) ଭଉଁରୀ (୩୯/୫)

କର, ରଜତ କୁମାର : ଦୁର୍ନୀତିର ନୀତି (୨୦/୬), ପଥେ ପ୍ରାନ୍ତେ ପ୍ରିୟା ପ୍ରୀତି (୨୬/୩), କଦଳୀ ଓ ବଦଳି (୩୩/୫)

ଲବଙ୍ଗଲତା ଦେବୀ ବିଦ୍ୱେଷୀ : ପାଗଳୀ ବୋହୂ (୫/୭)

କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ ଦେବୀ : ବ୍ୟାକୁଳ ବସନ୍ତ (୨୪/୬), ନୀଳାମ୍ବରୀ ଶାଢ଼ୀ (୨୫/୯), ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ ବଡ ହାଟିଆ (୨୬/୭)

କୁସୁମଶ୍ରୀ : ପ୍ରତିମା (ନାଟକ)(୧/୧)

କାଶ୍ୟପ : ଅନ୍ୟ ଦେଶ: ଦେଶାନ୍ତରୁ (୪୮/୫)

ଖାଁ, ମୌଲାକସ୍ : ପ୍ରେମ ଓ ବିବାହ (୭/୨), ଦେଶ ଉନ୍ନତି କରୁଛି (୨୫/୨), ବନ୍ଦର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଘଣ୍ଟଶବ୍ଦ (୨୫/୭), ଭାରତ-ବର୍ଷ (୨୬/୧), ସେ ଲୋକଟିର କ'ଣ ହେଲା (୨୬/୭), ନିଶାର ସହର (୨୭/୭), ଭାରତ ଜନନୀ (୨୮/୧), ଖେଳଘର ଭାଙ୍ଗିଗଲା (୨୮/୩), ପ୍ରେମିକା (୨୮/୧୨), ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ମରିଚିକା (୨୯/୭), ଅନ୍ୟ ଏକ ମାୟାମୃଗ (୩୦/୧), ସନ୍ଦେହ (୩୦/୭) ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତମ ନଦୀ (୩୧/୭), ମୋହ (୩୭/୭)

ଖାଡଙ୍ଗା, ସୀତା ଦେବୀ : ଦୁଃସହ (୨୦/୧୦), ବିଷାମୃତ (୨୩)

ଖୁଣ୍ଟିଆ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ନିଃସଙ୍ଗ ନକ୍ଷତ୍ର, ଅସମାହିତ ସମୁଦ୍ର (୩୩/୧୨), ଜମାନବନ୍ଦୀ (୩୪/୧୨), ଏକ ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ସ୍ୱର (୩୫/୮), ତ୍ରିଶଙ୍କୁର ଆତ୍ମଲିପି (୩୬/୪), ଏକ ନିରୁତ୍ତରିତ ପ୍ରଶ୍ନ (୩୬/୧୦), ନିଶୀଥ ସୂର୍ଯ୍ୟର ହସ (୩୮/୩), କାଳାନ୍ତର (୩୯/୯), ବାହୁଡା ପକ୍ଷୀ ଭିନ୍ନ କାକଳି (୩୯/୪), ମଧ୍ୟାହ୍ନର ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ (୩୯/୮), ଆବର୍ତ୍ତ (୪୦/୨), ଅନାମିକା (୪୦/୭), ନିର୍ଜନତାର ସ୍ୱର (୪୧/୨), ସ୍ୱପ୍ନର କୃଷ୍ଣସାର ସତ୍ୟର କିନ୍ନର (୪୧/୭), ଓଲଟ ବୃକ୍ଷର ଛାଇ (୪୨/୨), ନୀରବ ରାତିର ଝଡ (୪୨/୭), ମୁକ୍ତ ପଞ୍ଜୁରୀର ପକ୍ଷୀ (୪୪/୩), ଯୁଗାନ୍ତର

(୪୪/୭), ଅସ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟର ଶେଷ ହସ (୪୫/୪), କ୍ଲାନ୍ତ ପ୍ରଜାପତି (୪୫/୮), କୈବଲ୍ୟଶାଳାରେ କାଦମ୍ବରୀ (୪୬/୧୧), ଅଜଣା ନଈ, ଅଚିହ୍ନା ନାଉରୀ(୪୭/୬୬), ଅର୍ଦ୍ଧ-ନାରୀଶ୍ୱର(୪୮/୧୦)

ଗନ୍ତାୟତ, ଶିବପ୍ରସାଦ : ପକେଟମାର ପ୍ରତି ସାବଧାନ (୫୦/୧୨)

ଚଇନି, ରତ୍ନାକର : କବରର କାବ୍ୟ (୧୯/୧୧), ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଆଲୋକ (୨୧/୨), ଧୂସର ଆକାଶ (୨୧/୬), ଅବସର (୨୧/୧୧), ରଙ୍ଗକାର (୨୨/୪), ଅଚିହ୍ନା ଆକାଶ (୨୨/୧୧) ବ୍ରେନ (୨୩/୭), ଶୂନ୍ୟତାର ସିଢ଼ି (୨୪/୬) ଏବଂ ସେଦିନ ବି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଇଁଥିଲା(୨୫/୮), କେତେବାଟ ସାବରମତୀକୁ (୨୬/୭), ସବୁ ଭଲତ (୨୭/୩), କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ (୨୭/୭), କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ (୨୮/୩), ଶୀତ ସକାଳ (୨୮/୭), କ୍ରୋଧୀ ରାଜା ଓ ଧୂର୍ତ୍ତ ନାପିତର ଉପାଖ୍ୟାନ (୨୯/୫), ପ୍ରେମ ଏକ ଉତ୍ତର (୨୯/୧୧), ରାଗ ଯୋଗୀଆ (୩୦/୩), ମେଲୋଡି ହାଉସ୍ (୩୦/୭), ମୁଖା (୩୦/୧୧), ଆକାଶ କର୍ଯାଁ (୩୧/୩) ସେଇ ଲୋକଟା (୩୨/୧), ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ (୩୨/୭), ନୂଆ ଧଉଳା ଦିନ (୩୩/୧) ସ୍ମୃତି ସହ ସର୍ତ୍ତ (୩୩/୯), ତଥାପି ରାବଣ (୩୪/୩), ବଚଂ ଭଇ (୩୪/୭), ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ (୩୫/୭), ଗୌତମନାମା (୩୬/୩), ଉପେକ୍ଷିତ ନାୟକ (୩୭/୧୦), କବନ୍ଧ (୩୮/୭), ଥକାମନ (୩୯/୧), ଘୁଣପୋକ (୩୯/୭), ସୂର୍ଯ୍ୟ ସେପାରି ଦେଖ (୪୦/୧), ତଳ ପାହାଚର ଯୀଶୁ (୪୦/୭), ଅସମାପ୍ତ ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳ (୪୧/୧), ମିତ୍ରଲାଭ (୪୧/୭), ଏକ ବିସ୍ଫୁଳର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୨/୬), କିଏ ତୁମେ କୁହ (୪୩/୭), ନିଃସଙ୍ଗ ଯଶୋଦା (୪୪/୭), ଅନ୍ୟ ଏକ ଶ୍ରବଣ କୁମାର (୪୫/୭), କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ (୪୬/୭), ନିଜ ନିଜ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର (୪୭/୬), ଖେଳ (୪୮/୧), ଶୀତଳ ନିଆଁ (୪୮/୭), ଆହେ ଆପଣେ (୪୯/୧), ତୁମେ କୃଷ୍ଣ ! (୪୯/୭), ସ୍ନାୟୁ-ସନ୍ନ୍ୟାସୀ (୫୦/୧), ଏଇ ତ ଆରମ୍ଭ (୫୦/୬), ଅନେକ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ (୫୦/୧୦)

ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଶ୍ରୀକୁମାର : ଛିଳାବେଶରେ ନାୟକ (୨୩/୫)

ଛୁରିଆ, ଜଗଦାନନ୍ଦ : କକଟେଲ (୨୩/୫), ରେଖା (୨୪/୧୦), ମାନସରୋବରର ହଂସ (୨୫/୭), ଉଇପିଙ୍ଗଓ୍ୱିଲୋ (୨୬/୬), ପ୍ରଫେସର ଓ ପାଚକ (୨୮/୫)

ଛୋଟରାୟ, ଗୋପାଳ : ମରିଛି (୧/୧୧), ଲକ୍ଷ୍ମୀ (୩୬/୧), ସେଇ ଫୁଲ (୩୭/୫), ପାହଚ (୩୭/୭), କିଛି କୋହଳ କରାଯାଇ ପାରେ (୩୮/୧), ଚିତ୍ରବିଚିତ୍ର (୩୯/୧), ଆଉ ଏକ ନାରୀ: ରାଧିକା ମାନସିଂ(୩୯/୭), ଲାଲବେଗ କୋଠିରୁ ଏକ ନମ୍ବର ସଫଦରଜଙ୍ଗ (୪୦/୧), ଉପହାର (୪୦/୭), ମୁଁ କେମିତି ଟିକିଏ ଟି.ଭିରେ ବାହାରନ୍ତି (୪୧/୧),(୪୧/୭), ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ପ୍ରହସନ (୪୨/୬), ନବଦମ୍ପତି (୪୩/୧) ଶ୍ୱେତ ବ୍ରିଟିଶ ଅଶ୍ୱେତ ଆମେରିକାନ (୪୩/୭), ଧଡ଼ିପୁରରେ ନିକୋଲାସ (୪୪/୧), ମୋ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ନୁହେଁ (୪୪/୭), ଅନ୍ତିମବାଣୀ (୪୫/୧), ନାୟିକାର ନାମ ରେଖା (ଏକାଙ୍କିକା) (୪୫/୭), ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ପ୍ରହସନ (୪୭/୧), ଚାକରିଆ ବୋହୂ (୪୭/୭), ବୋଉ (୪୮/୧)

ଚଇନି, ଶରତ କୁମାର: ଭିନ୍ନ ପୃଥିବୀ (୩୦/୭), ବୈତରଣୀ (୩୧/୪), ମୁଖର ଅନ୍ୟ ନାମ ମାଲିସ (୩୨/୬)

ଚୌଧୁରୀ, ଶ୍ୟାମ ପ୍ରସାଦ : ବିଛଣାର ମଣିଷ (୨୯/୬), ହେ ଅକ୍ରୁର ହେ ଉଦ୍ଧବ (୨୯/୧୦), ଅନ୍ଧାରେ ଉଲଗ୍ନ ହୋଇ (୩୦/୨), ଦ୍ରୌପଦୀ (୩୦/୧୧),ନିଜ ଭଳି ଆଉ ଜଣକୁ ଖୋଜିବା (୩୧/୬), କେତେଜଣ ଜୟନ୍ତ(୩୨/୩), ଚାବି (୩୩/୪),ଗଲିଭରଙ୍କ ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ (୩୪/୨)

ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଦେବାଶିଷ : ଅଲେଖା କାହାଣୀ (୩୯/୩)

ଚମ୍ପତିରାୟ, ସତ୍ୟାନନ୍ଦ : ପୂର୍ଣ୍ଣମଦଂ (୭/୧୦)

ଚନ୍ଦନ, ଅଶୋକ କୁମାର : ଇଚ୍ଛାର ଅରଣ୍ୟ (୨୫/୨), ବର୍ଷାଋତୁର ଦୃଶ୍ୟ (୨୬/୯), ଅନୁସ୍ୱାର ବିସର୍ଗ (୨୮/୨), ଓଭରକୋଟ (୨୯/୩), ମହାପୁରୁଷ (୨୯/୯)

ଚାନ୍ଦ, ଅଳକା : ସ୍ତବ୍ଧ ତରଙ୍ଗ (୨୬/୫), ଚକ୍ରପାଣି ବିଶ୍ୱାଳ (୨୬/୧୦), ଏକ କ୍ଳାନ୍ତ ଗୋଧୂଳି ପରେ (୨୮/୫), ସେମାନେ ଆସୁଛନ୍ତି (୨୯/୬), ଶାମୁକାର ଶୋଷ (୩୦/୩), ସୂର୍ଯ୍ୟବୁଡ଼ି (୩୦/୯), କହଇ ମନ ଆରେ (୩୧/୫), ସୁନାର ପଦ୍ମ (୩୨/୫), ଚକାଚକା ଭଉଁରୀ (୩୪/୩), ଶତରୂପାର ରୁବାୟତ (୩୪/୧୧), ଚନ୍ଦ୍ରମା ଓ ଶଶକ (୩୫/୪), କିଛି ଭୁଲ୍ କିଛି ଠିକ୍ (୪୦/୩), ଲଟୁ (୪୧/୫), କାଞ୍ଚନର ଆତ୍ମଲିପି (୪୧/୧୧), ଏକ ଅଣ୍ଡା ଖୋଳପରି ଚିତ୍ର (୪୨/୫), ସେତୁର ନାମ କାଜରୀ (୪୨/୧୨), ଅଘୋରୀ (୪୪/୫), ଫାଙ୍କ (୪୪/୧୧), ଜହ୍ନକୁ ଧରିବା ପାଇଁ (୪୭/୧୧), ହେମନ୍ତ ହଜିଗଲା (୪୮/୮), ପୁଷର (୪୯/୧୦), ମିଛ ପାହାଡ଼ (୫୦/୮)

ଚୌଧୁରୀ, ନାରାୟଣ : ଅନ୍ୟରାତ୍ରୀ (୨୪/୯), ଅବସରର ଅଭିସାର (୨୫/୯), ସାଗର ମନ୍ଥନ (୨୬/୮), ତଥାପି (୨୭/୧), ସାପୁଆ କେଳା (୨୮/୧), ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିବ (୨୮/୭), ଅସୀମାର ସୀମା (୨୮/୧୧)

ଜେନା, କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ : ଋତୁଚକ୍ର (୨୮/୩), ଦୁଃଖର ଦିନ ଭାରି ବଡ (୩୫/୧୧), ଗୋଟିଏ ଗାଁର କାହାଣୀ (୩୯/୬)

ଜେନା, ବଟକୃଷ୍ଣ: ଆପେକ୍ଷିକ (୪୧/୧), ଗୋଧୂଳିର ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୪୧/୭)

ଜେନା, ନିବାରଣ : ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ (୪୦/୯), କକା (୪୭/୯), ଘର (୫୦/୪)

ଜେନା, ପାରେଶ୍ୱର : ଶତାବ୍ଦୀର ରତ୍ନାକର (୩୯/୮)

ଜେନା, ଭାସ୍କର ଚନ୍ଦ୍ର : ଅଶାନ୍ତ ଧୂମକେତୁ (୨୫/୭)

ଜେନାମଣି, ନରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : କଳା କୁଣ୍ଡଳୀ (୫/୫), ଚାଟାକ୍ (୬/୮), ମଲାମଣିଷର ଛାତ ଉପରେ (୬/୧୧), ପୂର୍ବରାଗର ଚିତା (୭/୧), ବାତ୍ସଲ୍ୟ ପ୍ଲାଟିପସୀୟ (୭/୩), ଯମପୁରୀରୁ ଫେରାଯାଏ (୭/୪), ନୀଳ ଆଲୋକ ଜଳିବ (୭/୬), ଲୁହ ଓ ଲହୁଣି (୮/୨), ଜମ୍ବୁବତ ଜଳବିନ୍ଦୁବତ୍ (୮/୭), ୟୁରେକ୍‌କିତ କକା (୮/୧୧) ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣ (୯/୩), ନାରୀ ନୀତି ନନ୍ଦିତା (୯/୧୧), ସୀମାନ୍ତର ବେଦଧ୍ୱନୀ (୧୦/୧୨), ଝଡ଼ର ସଂଗୀତ (୧୫/୬), ଗଦାଧର ବିପ୍ଳବ କରିବା କଥା (୨୩/୧୧), ପିଲାମାନେ ଉଠ (୨୪/୧୧), ଏ ସବୁକୁ ଚୁନାକାର (୨୫/୧),

ବାଲି ରାହା ଆକାଶର ଛାଇ (୨୬/୧), ଆହା ଏମାନେ ! ଆହା ଏମାନେ (୨୭/୧), ମୋ ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବର କଥା (୨୭/୧୦) ବେଳ ଲେଉଟାଣି (୨୮/୧), ପୁଣି ଥରେ ଏବଂ ସେତେବେଳେ (୨୮/୭), ଦିନକ ଘଟଣା (୨୮/୯) ଡୋରା (୨୯/୧) କଥନ ଯଥା ରୀତି (୨୯/୭), ହେ ଚେତନ ଚାହଁ (୨୯/୧୧), ମଙ୍ଗଳଂ ଗରୁଡ଼ ଧ୍ୱଜ (୩୦/୧), ଆମ୍ରଲିପି : ଉଡନ୍ତା ପକ୍ଷୀର (୩୧/୧), ଛଅ ଟଙ୍କାର ଘୋଡା (୩୩/୧), ଯୌବନର ଜୟଯାତ୍ରା (୩୬/୭), ନରୋତ୍ତମ ଉପାଖ୍ୟାନ (୩୭/୧) କ୍ଷଣ ସ୍ୱର-ନିକ୍ଷିତ ବିଦାୟୀ (୩୭/୮), ଦୈନିକ ଉପସ୍ଥାନରେ ଛକି (୩୮/୭), ଗଡ଼ିଗଲା ବେଳ, ବହିଗଲା ପାଣି (୩୮/୧୦), ମହାନଗରୀର କ୍ଷୁଧା (୩୯/୧), ଚିତ୍ର ପ୍ରତିମା ପ୍ରାୟେ (୩୮/୪), ଯଶ୍ୟାସ୍ତିବିଭମ୍ (୩୯/୭), ଅବସନ୍ନ ଝରକାର କଥା (୪୦/୧),ବିତାଳ (୪୦/୮), ବାଘନିଶ୍ର (୪୧/୧)

ଭୋଗଲକର, ଭି.ଏସ୍ : ଅବତାର (୪୫/୧୦),ନପୁସକ (୪୭/୮), ଏଭଳି ମୁଁ ଜଣେ (୪୯/୫), ମନକଥା (୪୯/୧୨)

ଯୋଶୀ, ଦୟାଲାଲ : ଅନୁବାଦ (୩୯/୬)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଅଜିତ : ଟାଇଟାନିକ (୫୦/୭)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଗୋପାଳ : ସେ ନଦୀ ବାଲୁଚରୀ(୨୨/୩)

ତ୍ରିପାଠୀ, ନୃସିଂହ ପ୍ରସାଦ : ମନ ପୁରୁଷ (୪୪/୨), ମାମ୍ୱାବଛାର (୪୪/୭), ମଲାବେଳକୁ ରମାକାନ୍ତ ରଥ (୪୯/୭), ଦିନେ ରାତିରେ ଭିକାରୀ ବଳ (୫୦/୧)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ : ଆମ ଭିତର ଲୋକ (୩୫/୧୦)

ତ୍ରିପାଠୀ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ପିଲାଟିଏ (୨୦/୧୨), ପୋଖରୀ (୨୧/୮), ବୋମା, ବିଲେଇ, ଫୁଲ (୨୨/୪), କୋଣାର୍କର ମୁଖଶାଳା (୨୩/୩), ଅତଃହ ମସ୍ତି (୨୩/୬), ଗର୍ଭଖନନ (୨୩/୧୧), କିଏ ଅଛି ଏ ଜଗନ୍ନାଥ ଦେଶରେ (୨୪/୫), ଗତ ଦିନ ଗତ ରାତି (୨୫/୧୦), ହନୁ ଓ ଅଶୋକ ବନ (୨୫/୧୨), ଗଲାପ୍ତ୍ର (୨୬/୭), ଗାଁ ବିଷୟରେ ରଚନା (୨୭/୧), ବାଘୁଣୀ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ (୨୭/୭), ବନ୍ଧୁଙ୍କ ନିକଟକୁ ପତ୍ର (୨୮/୧), ପ୍ରଥମ ରାତି (୨୮/୭), ଅମରି (୨୯/୮), ବସ୍ତିପୋଡି (୩୩/୯)

ତ୍ରିପାଠୀ, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର : ଗୁରୁ କୃର୍ତ୍ତବାସ (୫୦/୭)

ତ୍ରିପାଠୀ, ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ : ନିଶାମଣିଙ୍କ ଝଙ୍କାର (୨୭/୯)

ତ୍ରିପାଠୀ, ବିଭୂତି ଭୂଷଣ : ପୁରୀ ବାହୁଡା (୧/୭), ଯା କୁନ୍ଦେନ୍ଦୁ (୧/୧୨), ଏକାବନ, ବାବନ (୪/୨), ଚିରାକମିକ (୭/୬), ପେଟ୍ରୋଲ (୯/୪) ଉଦ୍ଧବ କେତେ ତୁ ପଚାରୁ (୯/୭), ମିଶାଣରେ ଭୁଲ (୧୦/୭), ଚନ୍ଦ୍ରହାର (୧୧/୮), ଯୋଜନା (୧୨/୧), ସେତୁ (୧୬/୯), ମୂର୍ତ୍ତି (୧୮/୧) କେବଳ ମୂଲ୍ୟଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ (୨୦/୪), କିୟତକ୍ଷଣ (୨୧/୭), କାମଧେନୁ (୨୧/୧୦), ଖଣ୍ଡିଆଭୂତ (୨୨/୮), ହେଡମାଷ୍ଟର (୨୩/୧), ରାୟ (୨୩/୫), କାନ୍ତା

(୨୩/୧୨), ବିଜୁଳି ବିଭ୍ରାଟ (୨୪/୮), ଥାଙ୍କ ୟୁ (୨୫/୭), ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ (୨୬/୮), ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ (୨୭/୧), ବିଦେଶିନୀ (୨୭/୭), ଶାପମୁକ୍ତ (୩୦/୭), ସହଯାତ୍ରୀ (୩୧/୭) ସ୍କିମ୍ (୩୩/୧), ସରସ୍ୱତୀ (୩୩/୭), ଦୁଇ ଅଧ୍ୟାୟ (୩୪/୧), ଅପରାଜିତ (୩୫/୭), କାଲି, ଆଜି ଓ ଆସନ୍ତାକାଲି (୩୮/୧), ପିତା ଓ ପୁତ୍ର (୩୯/୭), ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ (୪୦/୧୦), ପୁନରାବୃତ୍ତି (୪୧/୧),

ତ୍ରିପାଠୀ, ସଦାନନ୍ଦ : ଆଘାତ (୪୧/୩), ଧୂଆଁ (୪୪/୬), ଅନନ୍ତରାମ ବାବା (୪୭/୪), ଷୋଡ଼ଶୀ ଓ ବୁଢ଼ା ଜହ୍ନ (୪୮/୧୦)

ତ୍ରିପାଠୀ, ସରୋଜିନୀ : ଅକାଶଦୀପ (୧୨/୧୧)

ଦେବୀ, ତ୍ରିବେଣୀ : ଦେବତାର ଅଭିମାନ (୩/୧), ଛାୟାପାତ (୩/୩), କୁହୁକସ୍ପର୍ଶ (୩/୪), ନିର୍ବାପିତ ଶିଖା (୩/୭), ମରୁରେ ଦୁର୍ବାଙ୍କୁର (୪/୨), କଳାପ ଓ ବିଳାପ (୬/୨), ପ୍ରଭୁତ୍ୱ (୯/୩)

ତ୍ରିବେଣୀ ମୋହନ : ସତ ପାତ୍ରୀ (୪୫/୨)

ଦଣ୍ଡସେନା, ଗିରି : ବୁମେରାଂ (୨୪/୧୨), ଡେରୋଭିଜିସ୍ (୨୫/୫), ମରଣୋତ୍ତର (୩୬/୩), ବର୍ଷାବର୍ଷା (୩୬/୮), ଭ୍ରମ ବିଷାଦ (୩୭/୧୧), ଏକା (୩୮/୨),(୩୮/୧୦) ଋତୁ (୩୯/୩), ଏକା (୩୯/୯), ନୀଳ-ନକ୍ଷତ୍ରର ଶ୍ୱେତ ଦୃଶ୍ୟ (୪୦/୯), ହରିକାଠରେ ଅଜାତଶତ୍ରୁ (୪୬/୮), ପର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ .... (୪୭/୪), ପୁନଶ୍ଚ ପୃଥିବୀ (୪୮/୩), ଓ'ଇଣ୍ଡିଆ (୪୮/୧୧)

ଆର୍ଯ୍ୟଯଜ୍ଞଦତ୍ତ : ବାଉଁଶଫୁଲ (୩୯/୧୦), ପ୍ରତିଘାତ (୪୦/୫), ଶ୍ରାବଣୀ ଓ ଦେବଦାରୁ (୪୨/୧), ବୁଢ଼ା ଥଙ୍ଗାରି (୪୨/୧୧), ଝିଙ୍କାରି (୪୩/୧୧), ଭଉଁରି (୪୪/୫), ଚିନ୍ତାମଣି ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ଘଡି (୪୫/୨), ଲିଭି ଆସୁଥିବା ଉଲ୍‌କା (୪୬/୭)

ଦାନୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ : ନିଶା (୨୧/୯), ଜଂଜିର (୨୨/୧୧), ଆଗ୍ନେୟଗିରି (୨୪/୧୧), ଛିଟାପଟ (୨୬/୧୧), ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା (୨୭/୨), ଏକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ବିବରଣୀ (୨୮/୨), ଦିନେ ବସ୍‌ରେ (୨୮/୬), ଅଙ୍ଗନଦୀ ଅବବାହିକାର ଉପକଥା (୩୦/୩), ନିଶା : ଏକ ନାରୀ (୩୧/୨), ଭଲ୍ଲୁକ ଉପାଖ୍ୟାନ (୩୭/୬), ପଡୋଶୀନି (୩୨/୧୧),ଅରଣ୍ୟଜାତ (୩୩/୭), ସେ ଏକ ପଉଷ ସକାଳ (୩୪/୩), ଝିଅ ଯିବ ଶାଶୁଘର (୩୪/୧୧), ଖବରକାର (୩୫/୧୧), କାଳୀୟଦଳନ (୩୬/୮), ପସେମିରା (୪୪/୫), ଭାରତ ଦର୍ଶନ (୪୫/୫),ସ୍ନେହଲତା ଓ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଲତା (୪୫/୮), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଟାଙ୍ଗୀବାଲା (୪୫/୧୧), ଶୋଷ (୪୬/୧), କର୍ପଙ୍କାସରେ ପିକ୍‌ନିକ୍ (୪୬/୯), ଜବି କନ୍ୟା (୪୭/୮), ଗୋଟେ ବଣି ଚଢ଼େଇ (୪୯/୧), ସେଇ ବିଚିତ୍ର ଜୀବଟି (୪୯/୧୦)

ଦାଶ, ଡଃ. କୁଞ୍ଜବିହାରୀ : ଜଙ୍କାଳର ସ୍ମୃତିଲିପି (୨୩/୯), ହେଲେନ୍ (୨୪/୩)

ଦାଶ, ଗଗନେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଇତିହାସ ନୁହେଁ ଗଳ୍ପ (୪୨/୭),

ଦାଶ, ଜ୍ଞାନ ରଞ୍ଜନ : ଘରବାହୁଡ଼ା (୨୫/୧୨)

ଦାଶ, ପ୍ରକାଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂପର୍କରେ (୩୭/୯)

ଦାଶ, ତ୍ରିଲୋଚନ : ଏକ ବର୍ଷଣ ମୁଖର ସଂଧ୍ୟାରେ କେତୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ (୧୮/୧୧)

ଦାଶ, ଭାରତୀ : ରାତିର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଟିଏ (୪୦/୧୦), ଅବିନାଶ ଈଶ୍ୱର (୪୧/୩) ସୁନୟନା (୪୧/୮), କାଲୁମିଆଁ (୪୨/୧୦), କାଠଚମ୍ପା (୪୩/୧୦), ନିଭୃତ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ (୪୫/୧)

ଦାଶ, ଭୀମସେନ : ଶିକାର (୫୦/୧୧)

ଦାଶ, ମମତା : ଶେଷକଥା ନୁହେଁ (୩୭/୬), ଅନ୍ୟ ଜଗତର ସକାଳ (୩୯/୧୨)

ଦାଶ, ସରୋଜିନୀ : ଖବର କାଗଜରେ ମୃତ୍ୟୁ ଖୋଜୁଥିବା ମଣିଷ (୩୫/୧୧)

ଦାଶ, ମହାପାତ୍ର ଯଦୁନାଥ : ନଳିନୀ (୨୭/୮)

ଦୀକ୍ଷିତ, ବୁନ୍ଦେଶ୍ୱର : ଅସମ୍ଭବ କଥା (୧୩/୯), ପୁତ୍ରଯଜ୍ଞ (୧୩/୧୧), ବିଚାରକ (୧୪/୫), ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ (୧୪/୮)

ଦେଓ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର : ଜୀବନର ଡାକ (୩/୪)

ଦେବତା, ଗୋସ୍ୱାମୀ ଗୋଲାମ : କଳାହରଣ (୩୪/୬), ଅସହାୟତା, ସେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ (୩୪/୧୨), ବିବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱପ୍ନର ପୃଥିବୀ (୩୫/୧୨), ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପୂର୍ବରୁ (୩୬/୮), ବ୍ରିଫ୍‌କେସ୍‌ରେ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସାଇତି ରଖୁଥିବା ଲୋକ (୪୦/୧୨), ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ (୪୩/୨)

ଦଳପତି, ଯାଜ୍ଞସେନୀ : ଜଞ୍ଜାଳ (୪୫/୯)

ଦାସ, ଉପେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ମେସ୍‌ମରିଜିମ୍ (୧୬/୩), ଶତଦ୍ରୁର ତୀରେ (୧୭/୪), ନବରତ୍ନ ହାର (୪୬/୧୦)

ଦାସ, ମମତା : ବର୍ଷା ସେ ଦିନ (୪୮/୭)

ଦାସ, ଉପେନ୍ଦ୍ରକୁମାର : ନବରସ ହାର (ଭାଷାନ୍ତର)(୪୬/୧୦)

ଦାସ, ସରୋଜ : ଠିକଣା (୪୮/୧୧), ଗାୟକ (୫୦/୧୧)

ଦାସ, ଉମାଚରଣ : ଜବାହର ଉପହାର (୧/୪), ମୁରବି (୧/୫), ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର (୧/୬), ଗବେଷଣା (୧/୭), ହୀରାହାର (୧/୮), ଭାଗବତ ମହାନ୍ତି ଅମିନ (୧/୯), ବିପ୍ଳବ ଦିନରେ (୨/୧), କରଣ୍ଡ (୨/୧୨), ତ୍ୟାଗି (୪/୯)

ଦାସ, ଉର୍ମିଳା : ଟକମକି (୩/୧)

ଦାଶ, ମନମୋହନ : ମାରୀଚ (୪୭/୧୨), ଗୋଟିଏ ଘରର ନକ୍ସା (୪୮/୨), ପାଚେରୀ (୪୮/୬), ପ୍ରତିଧ୍ୱନି (୫୦/୪), ଅହଲ୍ୟା (୫୦/୯)

ଦାସ, କହ୍ନେଇଲାଲ : ତାଙ୍କ ଠିକଣା (୬୨/୧୦), ଜୀବନ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଏବଂ ଯାହା ଯେମିତ ହୁଏ (୨୩/୯), ଉଜାଣି (୨୪/୧୦), କପୂ (୨୫/୩), ଉତ୍ତାନପାଦ (୨୬/୧୦)

ଦାଶ, କାଳୀଚରଣ : ମଧ୍ୟାନ୍ତର (୩୧/୫)

ଦାସ, ଅନିଲକୁମାର : ନିଜ ନିଜର ଆକାଶ (୪୯/୬), ଯତୁଗୃହରେ ଯାଯାବର (୫୦/୮)

ଦାସ, କାଳିଚରଣ : ମାନସାଙ୍କ (୪୦/୮)

ଦାସ, କିଶୋରୀ ଚରଣ : ବଡଲୋକ (୭/୪), ଦ୍ୱିତୀୟ (୭/୭), ପରିଚୟ (୭/୧୧), ସ୍ୱପ୍ନସୁନ୍ଦରୀ (୭/୧୨), ମାନିନୀ (୮/୬), ଗୋଟିଏ ରାତିର କାହାଣୀ (୮/୫), ଆଇସକ୍ରିମ (୮/୯), ଓଲଟା ଚନ୍ଦ୍ରେଇ (୮/୧୧) ସାବିତ୍ରୀର ସୁଦିନ (୯/୪), କମାରସାହିର ଓକିଲବାବୁ (୯/୧୦) ପୁଅ କାହୁଛି (୧୦/୧), ଭଙ୍ଗାଖେଳନା (୧୧/୨), ପୁରୁଣା କବିତା (୧୧/୭), ଥରୁଟିଏ (୧୨/୧), ପୁଅ ଓ ମଣିଷ (୧୨/୪), ବନମୟୂର (୧୨/୬), ଭଗବାନଙ୍କ ଛବି (୧୭/୧), ବିଜୟ ଦଶମୀ (୧୯/୧), ଘେରାଉ (୧୯/୭), ସଂଗୀତାର ବାପା (୨୦/୧), ନିଶାପ (୨୦/୬), ସତୀ ଚରିତ୍ରାମୃତ (୨୮/୧) ଚଳନ୍ତାଗାଡ଼ି (୨୧/୭), ଗଧମାନେ କ'ଣ କରନ୍ତି (୨୨/୭), ଠାକୁର ଘର (୨୩/୨), ରାତି କୁକୁର (୨୪/୧), ଜଣେ ମାଉସୀ ଥିଲେ (୨୪/୭), ଗଳି (୨୫/୧), ପ୍ରେମ-ନାରାୟଣ (୨୬/୧), ଜିଘାଂସା (୨୭/୧), ମୁକ୍ତକେଶୀ (୨୯/୧), ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା (୩୦/୭), ହସକଥା (୩୧/୧), ଉତ୍ତରାକାଣ୍ଡ (୩୧/୭), ନିଶବ୍ଦ (୩୨/୭) ଖଗାରୁ ଖୁମ୍ବ (୩୩/୧) କ୍ରାନ୍ତି ପାଇଁ ଟିକେଟ୍ (୩୩/୭), ଭିନ୍ନ ପାଉଁଶ (୩୪/୧), ସୁଡ଼ଙ୍ଗ (୩୬/୭) ଧୋବାୟା (୩୭/୧), ଛାଇ ଆଲୁଅ (୩୭/୭), ଗଳି ସିନେମା (୩୮/୧), ଛକଡିର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ (୩୮/୭), ପୁତ୍ର ଓ ସାହିତ୍ୟ (୩୯/୭), ଲେଉଟାଣି (୪୦/୧), ଠାକୁର ଘରର ଶେଷ କଥା (୪୦/୭), ପ୍ରେମପତ୍ର ବନାମ ପାପ (୪୧/୧), କଳାକୁହୁଡି (୪୧/୭) ବାଉଲି ଅପାଙ୍କ ଭୂତ (୪୩/୭), ଧବଳ ଆକାଶ (୪୪/୭), ଧାରାବାହିକ ଉପନ୍ୟାସ: ନେତା ଓ ନେତ୍ରମଣି (୪୬/୧),(୪୬/୨),(୪୬/୩),(୪୬/୪),(୪୬/୫),(୪୬/୬),(୪୬/୭),(୪୬/୮), (୪୬/୯),(୪୬/୧୦),(୪୬/୧୧),(୪୬/୧୨), ତରଙ୍ଗ (୪୮/୧), ଅଜାନାତୁଣୀ ରହସ୍ୟ (୪୮/୭), ହଳଦିଆ ଗୋଲାପ (୪୯/୧), ଦ୍ୱିତୀୟ ଏମର୍ଜେନସି (୫୦/୧)

ଦାସ, ଗଗନ ଚନ୍ଦ୍ର : ନୂପୁରନଟୀ ରିଲିଫ କେନ୍ଦ୍ର (୧୪/୧୦), ଇନି ମାଉସୀ (୧୫/୩)

ଦାସ, ମାନସ : ଭିଡ ଭିତରେ ଏକା (୪୯/୧୦)

ଦାସ, ଗୀତା : ଜୟ ପରାଜୟ (୪୦/୯), ନୀଳ ଉର୍ବଶୀ (୪୩/୨)

ଦାସ, ଗୌରିପ୍ରିୟା : ଛାଡି ଆସବା ଦିନ (୧୨/୯)

ଦାସ, ଗୌରହରି : ମିଷ୍ଟର ସାକ୍ସେନା ଓ ଜହ୍ନରାତି (୪୧/୯)

ଦାଶ, ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ : ଦୀପାଳି ଜଳୁନାହିଁ (୯/୨), ବ୍ୟର୍ଥ ରାଗିଣୀ (୧୨/୨),ସାବୀ ମା'ର ଉପକଥା (୧୨/୩୦), ରାଗ ମନ୍ଦାକାନ୍ତା (୩୪/୪), ମନବୋଧ ଚଉତିଶା (୩୪/୧୧).

ବ୍ରହ୍ମକୀଟ (୩୫/୧୨), ଲୁଚକାଳି ଖେଳ (୩୬/୧୨), ଭୃଗୁ ସଂହିତା (୪୧/୮), ଅରଣ୍ୟେ ଅଜଗର (୪୨/୪), ମହାମ୍ମାର ଆମ୍ମା (୪୨/୯), ଅଦିନ ବର୍ଷା (୪୩/୧୦), ବାଙ୍କେ କଥା (୪୫/୫), ଦର୍ପଣ (୪୭/୯), ଭାରତବର୍ଷ (୪୯/୪), ନୀଡ଼ (୫୦/୯)

ଦାସ, ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ : ୬ଭଟ ନାଟକ (୩୧/୧୧), ମୃତ୍ୟୁ ଅଥବା ସନାତନ ଫେରି ଆସିଲା କାହିଁକି (୩୩/୭), ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତି (୩୪/୧), ପିକ୍‌ନିକ୍ (୩୪/୭), ନିଷିଦ୍ଧରାସ୍ତା (୩୫/୭), ଚରିତ୍ର (୩୬/୭), ଲୋକସଂସ୍କୃତି (୩୮/୧) ଦାୟିତ୍ୱ (୩୮/୭), ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ର (୪୨/୬),(୪୨/୧୦), ରାଧା (୪୪/୧), ଦେଖଣାହାରୀ (୪୪/୭), ଭୃତ୍ୟ (୪୬/୭), ମନ୍ତ୍ର (୪୭/୬), ଏକା ଏକା (୪୮/୧), ଇଚ୍ଛାପତ୍ର (୪୮/୭), କୁଶୀଲବ (୫୦/୬), ଜନ୍ମଦାତା (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ଜୟନ୍ତ କୁମାର : ଖାରବେଳ (୩୬/୨)

ଦାସ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା : ଭାବନା (୫୦/୯)

ଦାସ, ଦାମୋଦର : ଅସୁର (୪୬/୪), କ୍ଷମା (୪୬/୧୨), ଅଭିଳାଷ (୪୮/୬)

ଦାସ, ଦେବପ୍ରସାଦ : ଯେ' ପକ୍ଷୀର ଡେଣା ନାହିଁ (୩୬/୬), ଜନ୍ମାନ୍ତରର ପାପ (୪୦/୧୨)

ଦାସ, ଦାଶରଥି : ରାତ୍ରିର ପୁଅ (୧୪/୩), ବ୍ୟାଧିର ଅପରାଧ (୧୪/୮), ଗୋଧୂଳିର ଏ ଅସମାପ୍ତ କବିତା (୧୪/୧୦), ଫୁଲ ଓ ଫସଲ (୧୫/୧୧), ଖଣ୍ଡେ କଖାରୁ ତଙ୍କ (୧୬/୬)

ଦାସ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ସେ ନଦୀ ମରୁପଥେ (୨୨/୬)

ଦାସ, ନୃସିଂହ ଚରଣ : କଳାଶ୍ରୀ (୭/୩), ସ୍ୱରଭଙ୍ଗ (୮/୩),ସତରଙ୍ଗ (୮/୯), କଳାମଣିଷ (୮/୧୨), ମନମୟୂରୀ (୯/୫)

ଦାସ, ପୁଣ୍ୟବ୍ରତ : ଭିନ୍ନ ରୂପ (୧୪/୭), ବିଦାୟ (୧୪/୯), ଶ୍ୱେତ ହରିଣୀର ଅଭିସାର (୧୫/୫), ଆମେ ତିନି ଜଣ (୧୬/୩), ମେଘ ମହ୍ଲାର (୧୮/୩,୪), ସ୍ୱୀକୃତି (୨୯/୧୨), ପ୍ରାର୍ଥନା (୩୦/୫), ଜୀବନର ଅନ୍ୟ ନାମ (୩୩/୮)

ଦାସ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ସେଇ ଝିଅଟିର ବାହାଘର (୪୨/୫)

ଦାସ, ପ୍ରୀତି : ମାଣର କାନ୍ଦ (୧୮/୯)

ଦାସ, ପ୍ରିୟବ୍ରତ : ଅପମୃତ୍ୟୁ (୯/୭) ଦୁର୍ଘଟଣା (୧୦/୧୨), ଏକ ନିହତ ଆମ୍ମାର ଆତ୍ମଲିପି (୨୩/୧୦), ମହାରାଣୀ (୨୪/୨), କାଇଁଫୁଲର କଥା (୨୮/୧୧), ଶୋକ (୩୭/୭), ଘରଡିହ (୩୭/୧୧), ନିହତ ପ୍ରଜାପତି (୩୮/୪), ଅପରାହ୍ନର ଛାୟା (୩୮/୧୦), ସ୍ମୃତିସ୍ତମ୍ଭ (୩୯/୮)

ଦାସ, ପ୍ରଦୀପ କୁମାର : ଅସ୍ତି ମହୋଦଧି ତୀରେ (୪୫/୧୧)

ଦାସ, ପ୍ରମଥ ନାଥ : ଚୁକ୍ତି (୧/୧), ଶ୍ରୀମାନ୍ (୨/୨), ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜ (୮/୧୦)

ଦାସ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ଘାସଫୁଲ (୪୦/୮), ଡିଆସିଲି (୪୨/୫), କଳ୍କୀ ଖଣ୍ଡା (୪୨/୧୧)

ଦାସ, ବଟବିହରୀ : ଗଜାନନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କ ପୁଟ ଖୋଜା (୩୪/୧୨)

ଦାସ, ବରଦା ପ୍ରସାଦ : ନିଜକୁ ନଜର ବନ୍ଦୀରେ ରଖିଥିବା ମଣିଷ (୩୭/୫), ରାତି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଅନେକ ଅନ୍ଧକାର (୪୧/୨)

ଦାସ, ବସନ୍ତ କୁମାର : ଧାନବୋହୂ (୪୬/୧୨)

ଦାସ, ବାସୁଦେବ : ପ୍ରତିବେଶିନୀ (୧୪/୧୦), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଲତାର ସ୍ୱପ୍ନ (୧୫/୧୨)

ଦାସ, ବିଜୟିନୀ : ଉହ୍ୟ (୨୪/୧୨)

ଦାସ, ବିରାଜ ମୋହନ : ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ରଙ୍ଗ (୪୧/୧୦), ଚଢ଼େଇ ଓ ମୁଁ (୪୩/୯), ବିଶ୍ୱାସ ଅବିଶ୍ୱାସ (୪୮/୩)

ଦାସ, ବିଶ୍ୱଜିତ୍ : ଛଦ୍ମବେଶ (୨୪/୮)

ଦାସ, ବିଶ୍ୱନନ୍ଦନ : ସଡକ (ଭାଷାନ୍ତର) (୪୬/୪)

ଦାସ, ବେନ୍‌ହୁର: ପିଣ୍ଡସାଧକ (୩୧/୬), ସମୟର ଗ୍ଲାନି (୩୨/୨), ବନ୍ଧୁ (୩୫/୨)

ଦାସ, ବୈଜୟନ୍ତୀମାଳା : ମୁଠାଏ ଶୂନ୍ୟତା (୩୬/୨)

ଦାସ, ମଧୁସୂଦନ : ସୁଡଙ୍ଗ (୩୭/୪)

ଦାସ, ମନୋଜ : ରବିବାସରୀୟ ସଂଗୀତ (୧୭/୬), ଝଡ (୧୭/୭), ନିଜନପୁରରେ କେତୋଟି ସଂଧ୍ୟା (୧୭/୮), ଲାଜକୁଳି ଲତା (୧୯/୫), ଅନେକ ସ୍ମୃତିହସ (୨୦/୬), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ (୨୧/୪), ସେମାନଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଶେଷ ଖବର (୨୨/୫), ବାବୁଲପୁରର ଷଣ୍ଢ (୨୨/୬), ଲୁଲର୍ଭା ପର୍ବତରେ ଏକ ଦ୍ୱିପହର (୨୨/୭), ଭୂତୁଣୀ : ଏକ ବିଦାୟ (୨୫/୧), ଲେଖକଙ୍କ ସ୍ମୃତିସଭାରେ ସଭାପତି ଅଭିଭାଷଣ (୨୬/୨), ବୃକ୍ଷ (୨୬/୭), ଡ଼ାଭିଡ କାକ୍‌ସଟନ ଓ ଗ୍ରୀନ୍‌ଓ୍ୱେ ପାର୍କର ଏକ ସଂଧ୍ୟା (୨୭/୧), ଭାଇ (୨୭/୭), ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କର ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ର (୨୮/୧), ଜହ୍ନରାତିର ସେତୁ (୨୮/୭), ସର୍ବଭୂତେଷୁ (୨୯/୭), ହତ୍ୟାକାରୀ (୩୦/୭), ଓଟ (୩୧/୧), ଉତ୍ତର ଉପତ୍ୟକାର କାହାଣୀ (୩୧/୭), ସୁନା ମେଡଲ (୩୨/୭), ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ (୩୩/୭), କ୍ଷୁଦ୍ରଯାତ୍ରା (୩୪/୧), ସୁରଦାସର ସନ୍ଧାନ (୩୪/୭), ଗୋପନ ସଂଳାପ (୩୫/୧), ବର୍ଷା (୩୬/୧), ଭିନ୍ନ ମଣିଷ (୩୬/୭), ବୁଢ଼ ଗୋପାଳ ଓ ବୁଲୁବାବା (୩୭/୭), କାଳରାତ୍ରୀ (୩୮/୧), ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ବିଯାଧର ବିଶୋଇଙ୍କ ଜୀବନଲେଖ୍ୟ ଏକ ଖସଡା (୩୯/୧), ପର୍ବତ (୩୯/୭), ଦୁଇ ବିସ୍ମୃତ ଇମାରତ (୪୧/୧୨), ନୂତନ ଅବଲୋକରୀ କାହାଣୀ: ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ (୪୨/୬), (୪୩/୧), ବନ୍ଧି ବିଦାୟ (୪୬/୧୦), ଅମୃତଫଳ (୪୭/୬), କିଲୋପ୍ରାଟି ବାନର ଏବଂ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ (୪୮/୭)

ଦାସ, ମନୋରଂଜନ : ଅତିମାନବ (୧୨/୭), ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୨/୧୨), ଆବିଷ୍କାର (୧୩/୧)

ଦାସ, ମହେଶ୍ୱର : ଦୁର୍ଘଟଣାବଶତଃ (୪୫/୫)

ଦାସ, ମାନସୀ : ମଣିଷ (୨୮/୪), ଚନିଅପା (୨୮/୧୧), ଆତ୍ମବିନ୍ୟାସ (୨୯/୧୧), ଫରେନ୍ (୩୧/୭), ବତ୍ରିଶ ସିଂହାସନ କଥା (୩୨/୬), ଧୂଳି (୩୩/୫), ଏକାକୀ ନରୋତ୍ତମ (୩୩/୧୧), ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀର କାବ୍ୟ (୩୪/୨), ଅନ୍ଧାରେ ଆଲୋକ (୩୪/୮), ଦୂରତ୍ୱ (୩୫/୨), ନିଜସ୍ୱ (୩୫/୭), ଆଡ଼ିଟୋରିୟମ (୩୬/୩), ସ୍ୱର୍ଣ (୩୭/୧୧), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଲଙ୍କା (୩୯/୩), ଶେଷଶର (୪୦/୨), ନିର୍ଯ୍ୟାସ (୪୩/୧୦), ଶତଧାରା (୪୫/୭), ଧରାବତରଣ (୪୭/୨), ଅନାବରଣ (୪୮/୬), ସକାଳର ଅପେକ୍ଷାରେ (୪୯/୭)

ଦାସ, ଯଶୋଧାରା : କୋଠରୀ (୨୬/୧୨)

ଦାସ, ରଜନୀକାନ୍ତ : ବାରଣ୍ଡାର ବିପ୍ଳବ (୧୮/୮), ତୀର୍ଯ୍ୟକ (୧୮/୯), ଫିଡିଙ୍ଗ ବୋଟଲ (୧୮/୧୧), ତାବଲଚି (୧୯/୧), ଅନାଗତ (୨୯/୬), କନେଷ୍ଟବଳ (୨୦/୩),ଘଟଣା ଦୁର୍ଘଟଣା (୨୦/୧୧), ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଜୀବତି (୩୬/୬), କାବ୍ୟପୁରୁଷ (୩୬/୧୧)

ଦାସ, ରଣଧୀର : ବ୍ୟାଘ୍ର- ଏକ ନିଃସଙ୍ଗ ଅପରାହ୍ନ (୨୦/୬), ଆହାତ ମୌସୁମୀ (୨୧/୨), ଗୋପନ ମନ ଅଦୃଶ୍ୟ ପାଣ୍ଡୁଲିପି (୨୧/୭), କୁଶବିଦ୍ଧ (୨୨/୨), ବିସ୍ଫୋରଣ (୨୩/୬), ଦୁଇଟି ଆଦେଶ (୨୪/୩), ପୁଷ୍ପକଣ୍ଟକ (୨୫/୧୧)

ଦାସ, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : ତନିମା (୧୯/୧୧), କୁଶବିଦ୍ଧ (୨୫/୮), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୩୦/୧୧), ପ୍ରେମପତ୍ର (୩୨/୧୨), ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା (୩୭/୧୨), ଜହ୍ନରାତି (୪୫/୩), କଥା କହିପାରୁନଥିବା ଲୋକଟିର ଶେଷ ଦି'ପଦ (୩୫/୧୦)

ଦାସ, ରାଇଚରଣ : ରକ୍ତମାଟି (୨/୭)

ଦାସ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର : ଆହ୍ୱାନ(୩/୧୨)

ଦାସ, ଶୋଭନ : କରିଡର (୩୦/୬)

ଦାସ, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ : ଓସ୍ତାଦ କାନୁଗୋଇ (୩୬/୧୨), ଅନୁଚାରିତ (୩୮/୩), ବୋକା କୁମ୍ଭୀର ଓ ଚାଲାକ ମାଙ୍କଡ (୩୯/୫), କଥାକୁହା ବଣି (୪୦/୨), ନୀରବତା (୪୦/୧୨), ବକ୍ଷସ୍ଥାନ (୪୧/୬), କଂସେଇ (୪୧/୧୧), ତରଳି ଯାଇଥିବା ମାଟି (୪୨/୯), ଅଜଗର (୪୩/୬), ଭାରତର ମାନଚିତ୍ର (୪୪/୬) ରୂପାନ୍ତର (୪୫/୨), ଏକାଏକା ବାଦଶା (୪୫/୧୦), ଅଙ୍ଗାର (୪୬/୧୨), ଭୁଲ (୪୭/୮), ଗତାନୁଗତିକ (୪୮/୬)

ଦାସ, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ନାରାୟଣ : ଜୀଇଁବାର ଦାବୀ (୩୫/୯)

ଦାସ, କୁମାରୀ : ଚାନ୍ଦ (୩୧/୧୨)

ଦାସ, ସତ୍ୟବାଦୀ : କାହ୍ନୁ ପ୍ରତି (୧୩/୩)

ଦାସ, ସଦାନନ୍ଦ : ସୁତରାଂ (୭/୧୦), ସଂବର୍ତ୍ତ (୧୨/୨), କୃତାର୍ଥ (୪୪/୨), ପ୍ରବଞ୍ଚନ (୪୪/୫), ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ରୋଦନ (୪୪/୯), ଅନ୍ୟ ଏକ ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ (୪୫/୪), ଜୁଆ (୪୫/୯)

ଦାସ, ସଦାଶିବ : ସେତୁବନ୍ଧ (୧୯/୧୨)

ଦାସ, ସନ୍ତୋଷ କୁମାର : ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞ (୧୩/୯), ବୃତ୍ତ (୩୭/୧୧), ଶୂନ୍ୟ ଇଲାକର ମଣିଷ (୩୯/୯), ତିନିଗାର(୪୦/୯)

ଦାସ, ସମରେନ୍ଦ୍ର : ଆକାଶ କେତେ ଦୂର (୧୯/୮), ଆତ୍ମକଥା (୨୧/୭), କ୍ଷୁରଧାର (୨୪/୨), ସମ୍ବନ୍ଧ (୨୬/୪), ପିଣ୍ଡସାଧନ (୩୧/୬)

ଦାସ, ସିଦ୍ଧାର୍ଥ : ଭଗ୍ନାଙ୍କ (୩୯/୧୦), ଅସତ୍ୟ ସତୀତ୍ୱ (୪୧/୮)

ଦାସ, ସୁଲୋଚନା : ଅନ୍ଧାରର ଅଶ୍ରୁ (୪୫/୮), ଭାଗିରଥ (୪୮/୧)

ଦାସ, ହରପ୍ରସାଦ : କବିତାର କବର (୧୪/୬), ନିଜକୁ କୃଷ୍ଣ ମନେ କରି (୧୫/୪)

ଦାସ, ହେମନ୍ତ କୁମାର : ଅବୋଲ (୩୬/୧୧), ମରଣରେ ତୁ ହିଁ ମମ ଶ୍ୟାମ (୪୪/୨), ଅବସରର ଆନନ୍ଦ (୫୦/୧)

ଦାସ, ହେମଲତା : ପ୍ରଶ୍ନଚିହ୍ନ (୧୩/୯), ସଜନୀରେ ମୋ ଦୁଃଖ କହିବି କାରେ (୧୫/୫), ଗୋଟିଏ ଦିନ (୧୬/୫), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ (୧୭/୩), ଅଭାବ (୧୮/୩୪)

ଦାସ, ହରପ୍ରସନ୍ନ : ଘର (୩୩/୧୧), ଶୃଙ୍ଖଳା ନଈର ପାଣି (୩୭/୨)

ଦାସ, ସଂବିଦ୍ : ଭଙ୍ଗାମାଠିଆ (୪୮/୪)

ଦାସ, ହରିହର : ମାଷ୍ଟର ମିଆଁ (୧୯/୧), ହିଂସ୍ରରାତିର ବୃତ୍ତ (୨୦/୨), ତ୍ରିପର (୨୦/୫), ଅଗ୍ନି ଉତ୍ସବ (୨୦/୧୦), ଆଲୋକ ଜ୍ୱାଳା (୨୧/୭), ମାୟାଚକ୍ର (୨୪/୪), ସ୍ୱପ୍ନପାଳିତ (୩୩/୪) ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ (୩୪/୨), ଅନ୍ଧାର ଓ ଆଲୋକର ସ୍ୱର (୩୫/୮), ଦୃଷ୍ଟିର ପରିଧି (୩୬/୧)

ଦାସ ମହାପାତ୍ର, ଗୀତା : ଦଗ୍ଧବସନ୍ତ (୬/୧), ଯାଯାବରୀ (୬/୫), ସୁମିତ୍ରା (୧୧/୩)

ଦୀପ୍ତି ପ୍ରକାଶ : କନ୍ଥାନ୍ତ (୪୫/୮)

ଦେବୀ : ଅଭିମାନ (୧୨/୧୦)

ଦେବୀ, ଅରୁଣିମା : ଅରବିନ୍ଦ ବାବୁଙ୍କର ଦୁଃଖ (୧୬/୪), ଅରୁଣିମାଙ୍କ ପତ୍ରାବଳୀ (୧୬/୫), (୧୬/୬), (୧୬/୭), ଅରୁଣିମାର ପତ୍ରାବଳୀ (୧୬/୯)(୧୭/୨)

ଦେବୀ, କଲ୍ୟାଣୀ : ସତୀ (୩୧/୩), ଭୁଲ୍ (୩୨/୬), ଦୁଇ ଭଉଣୀ (୩୩/୮), ଉପହାର(୩୪/୧୦), ମାମୁଁ (୩୫/୬)

ଦେବୀ, କୁମୁଦିନୀ : ମିଷ୍ଟର ମହାନ୍ତି (୧୨/୧୧)

ଦେବୀ, ବସନ୍ତ କୁମାରୀ : ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ (୧/୧), ଡାହାଣୀ (୧/୪), କବର ତଳର କବି ମୁଁ (୧/୨)

ଦେବୀ, ସୁନୀତି : ଚିତ୍ରଲେଖା (୪୩/୯), ବହ୍ନିକନ୍ୟା (୪୮/୬), ଝର୍କା ଭିତରୁ ଖୋଜୁଥିବା ପୃଥିବୀ (୫୦/୧୨)

ଦେବୀ, ରେଣୁକା : ନୟନାୟନ (୧୭/୪), ଗୁଳ୍ଛା (୧୭/୬), ମଣିଶିକା (୧୭/୧୦), ଅନ୍ୟାନ୍ୟ (୧୮/୮), ଚମ୍ପାବତୀ (୧୯/୧), ମାଷ୍ଟ୍ରେ (୧୯/୭), ଅନ୍ୟନାମ (୨୦/୧), ପରିଶିଷ୍ଟ (୨୦/୬), ନଚିକେତା (୨୧/୧), ତାଙ୍କ ଏକ୍ସପ୍ରେସ (୨୧/୮)

ଦେବୀ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ : ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବ୍ୟଥା (୪୭/୩)

ଧଳ, ଦେବବ୍ରତ : ଶେଷ ଅନୁଭୂତି (୪୨/୧୧), ମିଛ ଅପା (୪୩/୨), ପ୍ରତିଶୋଧ (୪୩/୪), ମଚ୍ଛାଙ୍କହ୍ନର ଆକାଶ (୪୩/୧୨), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଘୋଷଣା (୪୪/୬), ଘାଧବ ଝିଅ (୪୫/୩), ନିଝୁମ ରାତି ଓ ଟ୍ରାଜେଡି କୁଇନ କଥା (୪୪/୩), ମେଘତଳ ଜହ୍ନ (୪୭/୩)

ଧଳ, ବରେନ୍ଦ୍ରକୃଷ୍ଣ : ଶେଷ ଚିଠି (୨୭/୬)

ଧଳ, ଅରବିନ୍ଦ : ମାଟି ପ୍ରତିମା (୪୯/୧୧)

ଧଳ, ରମେଶ : ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ (୨୧/୬), ବହ୍ନିବଳୟ (୨୫/୪), ଅବାଞ୍ଛିତ (୨୫/୯), ଇନ୍‌ଭେଷ୍ଟୀ (୨୬/୩), ଅଙ୍ଗାର (୨୬/୭), ନୈବେଦ୍ୟ (୨୮/୨), ଖଜୁରୀ ଗଛ (୨୮/୮), ଆଲୋକିକ ଗହ୍ୱର (୩୫/୧), କୁକୁର ପ୍ରତି ସାବଧାନ (୩୮/୨), ଗଛ ବାବା (୪୦/୭)

ନନ୍ଦ, ଚର୍ତୁଭୂଜ : ଭୂତ (ଅନୁବାଦ) (୪୬/୩)

ନନ୍ଦ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : ବଧୂ (୩୮/୧୨)

ନନ୍ଦ, ଚୌଧୁରୀ ଜାନକୀନାଥ : ତୀର ଓ ତରଙ୍ଗ (୧୩/୧୨),ପଣରକ୍ଷା (୧୪/୪)

ନନ୍ଦ, ଦାଶରଥି : ମା ମିଳୁ (୪୦/୬)

ନନ୍ଦ, ନରସିଂହ : ସ୍ୱରଲିପି (୨୨/୮), ଆବର୍ତ୍ତ (୨୫/୩), ଦିଗମ୍ବର (୨୭/୬)

ଫତୁରାନନ୍ଦ : ଗୋଡିଚିଏକୁ ପଥରଟିଏ (୧୪/୧), କାହ୍ନୁ ସାନ୍ୟାଲ ଖେବଣା ସମିତି (୨୪/୮), ନିର୍ବାଚନ ସଙ୍କେତ (୨୬/୭), ଟ୍ୟୋନିକ ଏସିଡ୍ ମିକ୍ସଚର (୨୮/୭), କାମକବି (୩୫/୩), ବୈକୁଣ୍ଠକୁ ସତୀ ପ୍ରେରଣ (୩୯/୧୧)

ନନ୍ଦ, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଲତା : ଅବରୁଦ୍ଧ (୩୩/୩)

ନନ୍ଦ, ରମେଶ : ନୀଡ ସନ୍ଧାନ (୩୬/୯), ପ୍ରେମର କ,ଖ,ଗ (୩୬/୧୨), ସିନ୍ଦୁରିତ ଦିଗ୍‌ବଳୟ (୩୭/୪), ଶାପ୍ତସିଦ୍ଧି (୩୭/୬), ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି (୩୭/୯), ଦୁଷ୍ଚରିତ୍ର (୩୭/୧୨),କୋଟ୍ (୩୮/୨), ଅଭ୍ୟୁଦୟ (୩୮/୬), ଅବରୋହଣ (୩୮/୯), ଦୁଃଖର ଆୟୁଷ (୩୯/୪), କବି (୩୯/୧୧), ରଥାରୋହଣ (୪୦/୧୨), ମାଟିର ଏ ପୃଥ୍ୱୀ (୪୧/୩), ଚରିତ୍ର ପଞ୍ଜିକା (୪୧/୮), ପ୍ରେମର ପରିଧି (୪୨/୩), ସୁରକ୍ଷା (୪୨/୮), ଜଟୁଆଳ (୪୨/୧୨)

ନନ୍ଦ, ପ୍ରହରାଜ ସତ୍ୟନାରାୟଣ : ଦେଖି ପଳାନ୍ତି ନାରାୟଣ (କାବ୍ୟ ନାଟିକା)(୪୬/୭), ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ (୪୭/୪), ଆମ୍ରପାଲୀ (୪୭/୧୦), ବାଲିରଥ (୪୯/୫)

ନନ୍ଦୀ, ଚତୁର୍ଭୁଜ : ଯୋଗ୍ୟତା (୨୫/୨), ବ୍ରଜପାତ (୪୭/୧୧)

ନାଗ, ସତ୍ୟ : ଚାରିକାନ୍ଥର ନଦୀ (୫୦/୧୨)

ନାଥ, ଶ୍ରୀଶଚନ୍ଦ୍ର : ପରମାନନ୍ଦ (୨୦/୨)

ନାୟକ, ଅର୍ଚ୍ଚନା : ଅଲୌକିକ (୪୬/୪), ନୀଳପରୀ (ଏକାଙ୍କିକା) (୪୬/୧୦), ଶ୍ରମଣା (୪୭/୪)

ନାୟକ, ଉତ୍ତମ : ମହୁଆ ଫୁଲର ବାସ୍ନା (୪୫/୧୦)

ନାୟକ, ନିକୁଞ୍ଜ : ସାଧବବୋହୂର ଅଭିସାର (୨୫/୧୦)

ନାୟକ, ରବି : ହେ ମାନୀ ମାନବେଶ (୪୭/୧୧), ଲଙ୍କାଧୀଶର ନିବେଦନ (୪୮/୬)

ନାୟକ, ପବିତ୍ର ମୋହନ : ମହେଶ (ଭାଷାନ୍ତର,୪୬/୬)

ନାୟକ, ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି : ଫୁଲଶଯ୍ୟା (୩୧/୪), ସମର୍ପଣର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ (୩୫/୧୦), ଏକ ଅଧାଲେଖା ଗଳ୍ପର ଇତିହାସ (୩୬/୧), ଡୋର (୩୬/୧୦), ଝଡ ଥମିଗଲା ପରେ (୩୭/୧୨), ରଙ୍ଗୀ ଅପା (୩୮/୧୦), ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରଦୀପ(୩୯/୪), ଅଶ୍ରୁନଦୀର ସ୍ରୋତ (୪୨/୮), ମୁଁ ଝିଅଟିଏ (୪୩/୭), ବାୟା ଚଢ଼େଇର ବସା (୪୪/୯), ପୁପୁନ୍ ଫେରିନାହିଁ (୪୫/୧୦), ଜହ୍ନରାତିର ନଟୀ (୪୬/୪), ସଫଳ ମଣିଷ (୪୩/୧), ଛାଇ (୪୭/୬), ଘର ବାହୁଡ଼ା (୪୯/୪)

ନାୟକ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ : ଗୋଧୂଳି (୨୨/୫)

ନାୟକ, ବିଜୟ : ଗୋଟିଏ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଦୁର୍ଘଟଣା (୪୧/୬), ନିଶବ୍ଦ ଜହ୍ନର ଗଜଲ (୪୨/୭), ବୃଦ୍ଧତ୍ୱ ଆଡକୁ (୪୮/୩), ତୃତୀୟ ପାଦ (୪୯/୩), ବୋଉ ମରୁନି (୫୦/୫)

ନାୟକ, ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ଅରିଏଣ୍ଟ ମେସ୍ (୧୦/୧୨), ଅତିଗାତ (ଏକାଙ୍କିକା, ୧୩/୧), ତଳ ପୁରୁଷ (୨୧/୪), ଅରଣ୍ୟର ପରାଜୟ (୨୧/୯)

ନାୟକ, ବ୍ରଜ : ସୃଷ୍ଟି ଚେତନା (୪୫/୨), ଛତା (୪୫/୬)

ନାୟକ, ଭଗୀରଥ : କାକ୍ଟସର ଫୁଲ (୨୧/୫)

ନାୟକ, ରତ୍ନାକର : ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ (୫୦/୮)

ନାୟକ, ରାଧା ବିନୋଦ : ଅରକ୍ଷିତ (୨୩/୮), ଆତ୍ମଧିକାର (୨୫/୧), ଜଣେ ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଶୀତ ରାତିରେ ତରୁଣ ଦାସ (୨୬/୫), ଅପରାଧ (୨୯/୫), କୌଣସି ଦିନ ପ୍ରତିଦିନ (୩୦/୫), ଭାବକୁ ନିକଟ ସେ ଯେ (୩୧/୯), ତୋ ଆଖିରେ/ଓଠରେ ଦୁନିଆରେ ଶବରି(୩୧/୧୧), ଶେଷ ମଣିଷର ଭାଷା (୩୨/୪), ଆର୍ଟିଷ୍ଟ (୩୬/୯), ତାର୍ଯ୍ୟକ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକରେ ପକେଟ/କୁଆ କଳା ପିଠି (୩୭/୧୧), ବୃହନ୍ନଳା (୨୪/୫), ଲଘୁ ସଂଗୀତ (୩୦/୮)

ନାୟକ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ହିଟ୍‌ଲରଙ୍କ ଶେଷଦିନ (୨୮/୨)

ନାୟକ, ଶାରଦା ପ୍ରସନ୍ନ : ତରଙ୍ଗ (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୬/୯)

ନାୟକ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର : ବନ୍ଧନ (୧୯/୧)

ନାୟକ, କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ : ସନ୍ଦେହର ଗପ (୨୪/୬)

ନାୟକ, ଲାବଣ୍ୟ : ଦିବ୍ୟ, ଅଦିବ୍ୟ (୫୦/୮)

ନାୟାର, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରନ : ପ୍ରଫେସର ଓ ପାଚକ (୨୮/୫)

ନେପାଳ, ଭାଗିରଥି : ସନ୍ଧି (୧୯/୬), ଚପଳା (୨୧/୬)

ପଣ୍ଡା, ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାଦ : ସାୟାହ୍ନ ସାଥୀ (୬/୨), କେଉଁ ବାଟଟା ଠିକ୍ (୬/୭), ପହିଲା ପରେ (୬/୯), ଟାଇପ୍‌ଫୋର (୮/୧), ଶନିବାର ସଂଧ୍ୟା (୯/୧), ଦିଲ୍ଲୀ କା ଲଡୁ (୯/୬), ନୈଶ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ (୯/୭), ରିକ୍‌ସା (୧୦/୯), ଗୋଟିଏ ବାଉଁଶ (୧୦/୧୦), ଆଦର୍ଶ (୧୦/୧୧), ସମାଧାନ କାହିଁ ? (୧୧/୧), ଆବର୍ତ୍ତ (୧୧/୪), ତଳ ବରଡା (୧୨/୨), ଭଡାଘର (୧୩/୧), ଛ ମହଲା କୋଠା (୧୬/୧)

ପଣ୍ଡା, ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ବାରଶ ବର୍ଷ ପରେ (୧୭/୯)

ପଣ୍ଡା, ତୁଷାରକାନ୍ତି : ଭିନ୍ନ ଏକ ଶରଶଯ୍ୟା (୪୯/୨), ସଂପର୍କର ରଂଗ (୫୦/୫)

ପଣ୍ଡା, ଉମାଶଙ୍କର : ପଳାତକ ସମ୍ରାଟ (୪୨/୧), ଶଲୋମନ୍‌ର ସଙ୍ଗୀତ (୪୫/୭), ଏଲିଜାର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୪/୫), କ୍ରୀତଦାସର କାବ୍ୟ (୪୭/୪), ବାଇବେଲର ପ୍ରେମକାହାଣୀ(୪୮/୪), ମୋହମ୍ମଦ୍‌ଭରଦିନ (୪୮/୧୧), (୪୮/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ଚିତ୍ତରଂଜନ : ଭଡାଘର (୫୦/୨)

ପଣ୍ଡା, ନାରାୟଣ : ସ୍ୱପ୍ନିଳ ସକାଳ (୨୧/୩)

ପଣ୍ଡା, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ହୀରା (୪୨/୧୧), ଶୋକସଭା (୪୩/୧୧), ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାତାଳ ଦର୍ଶନ (୪୫/୧୦), ତୋବା ତେଗ୍ ସିଂ, (୪୮/୫), ବ୍ରଜମୋହନଙ୍କ ଗବେଷଣା (୪୯/୧୦), ଲବଣୀଙ୍କ ଚଷମା (୫୦/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ବାସୁଦେବ : ରକ୍ତସ୍ନାନ (୩୨/୯)

ପଣ୍ଡା, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : ଅକାଡ୍‌କ୍ଷାର ସଂସ୍କାର (୧୦/୬), ଅନାଥ ପିଣ୍ଡିକ (୧୦/୮), ବଂଶୀ ଓ ବନ୍‌ଶୀ (୧୦/୧୧), ଇଭର ପ୍ରଲୋଭନ (୧୧/୧), ଅରୂପର ରୂପ (୧୧/୨), ବେଦନା ନିଗ୍ରହରସ (୧୧/୭), ଫୁଲ୍‌ଗୁର ତରଙ୍ଗ (୧୨/୧), ସୋରେଇ (୧୩/୧), ନିୟତି (୧୩/୪), ଶ୍ରୀମତୀ ସଫଳତା ଦେବୀ (୧୪/୧), ଭାଗ୍ୟ-ଗଣନା (୧୪/୧୦), ଧୂସର ଦିଗନ୍ତ (୧୫/୧), ଅସବର୍ଣ୍ଣ (୧୬/୧୧), ଅହାରୀ (୧୭/୧), ସପ୍ତକ (୧୭/୮), ପ୍ରାନ୍ତଯମକ (୧୬/୨)

ପଣ୍ଡା, ମଧୁସୂଦନ : ଭଗି ଅବଧନ (୨୧/୫)

ପଣ୍ଡା, ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଅନ୍ୟ ଏକ ପୃଥିବୀ (୩୯/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ରମାନାଥ : କୂଳ (୩/୪)

ପଣ୍ଡା, ଶକୁନ୍ତଳା : ଖଣ୍ଡିଏ ରୁମାଲ ଓ ଚେନାଏ ସ୍ମୃତି (୧୬/୧୧), ବିଗତ ସଂଧ୍ୟାର ଇତିକଥା (୧୯/୮), ତରଙ୍ଗ (୨୧/୨), ଅପରାହ୍ନ (୨୫/୩), ଅନେକ ଅଶ୍ରୁ (୨୫/୮), ନିର୍ମମ (୩୦/୧), ଶେଷ କଥା (୩୦/୪), ଅଦମନୀୟ (୩୧/୧), ସଳିତା (୩୨/୮), ପ୍ରଭାତ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ (୩୩/୧), ଆଜନ୍ମ (୩୩/୯), ହଜିଯାଇଥିବା ଲୋକଟି (୩୪/୧), ଅନ୍ଧକାରର ରଙ୍ଗ (୩୪/୭),ଭୂତ ଦେଖିଛୁ(୩୫/୭), ସେମାନେ ତିନିଜଣ (୩୧/୯), ଏ ସେଇ ଝିଅ (୪୬/୧), କ୍ଷୁଧା (୨୦/୩), ଅନ୍ତ୍ୟରୂପ (୨୯/୧), ଶେଷରାତି (୪୮/୭), ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଆଉରଙ୍ଗଜେବ (୪୯/୭), ମାୟାର ମଣିଷ (୫୦/୩),ପରାଜିତ ସମ୍ରାଟ (୫୦/୭)

ପଣ୍ଡା, ସୁଧାଂଶୁବାଳା : ଗ୍ଲାନି (୨୨/୫), ନିଶିକନ୍ୟା (୨୨/୭), କ୍ଷତ (୨୨/୧୧), ମଧ୍ୟାହ୍ନର ଉପକଥା (୨୪/୨), ନବୀନ ରାତ୍ରୀର ରାସ୍ତା (୨୫/୨), ଜୀବନଯାପନ (୨୫/୧୧), ଅଭିପ୍ସା (୨୭/୧), ଦହନ (୨୮/୨), ପ୍ରଗତି ସଂସଦ (୨୮/୯), ପରିତ୍ରାଣ (୩୦/୭), ଛିନ୍ନପୁଷ୍ପା (୨୯/୬), ସ୍ୱର ସାଧନା (୩୧/୧୨), କଣ୍ଟିତ କାନ୍ଥ (୩୨/୩), ପଥହରା (୩୨/୯), ଜହ୍ନ ଓ ମୁଁ (୩୮/୪), ଗଜଲ (୩୮/୧୨), ପରକୀୟା (୩୯/୯), ବ୍ୟଥା ବେପଥୁର ସୀମା (୪୨/୩), ବ୍ୟଥାର ସଂଜ୍ଞା (୪୩/୨), ତିଥିଅତିଥିର ସାରଥି (୪୩/୧୨), ଶୋଚନାର ସୂଚନା (୪୪/୬), ଚରିତ୍ର ସଂସ୍କାର ମୂଲ୍ୟାୟନ (୪୫/୪), ପ୍ରାଣପ୍ରଣୟ (୪୬/୧)

ପଣ୍ଡା, ହୃଷିକେଶ : ସାତୋଟି କାର୍ଟୁନ ଓ ଗୋଟିଏ ତୈଳଚିତ୍ର (୩୨/୧୦), କନ ଅପାର ପାଉଁଜ (୩୩/୨), ସନାତନ ସବୁଦିନ ଲୁଚ ଯାଏ (୩୫/୪), ସେ କ'ଣ ମୂକ, ନା ସେ କଥା କହିପାରେ ଯେ କୁହେ ନାହିଁ କୌଣସି କାରଣରୁ (୩୬/୧), କ'ଣ ଖୋଜୁଛ ଯଯାତି (୩୬/୧୦), ବୁଢ଼ିମା (୩୭/୮), ଖଣ୍ଡିଆଭୂତ (୩୯/୩), ଛଅଣା (୩୯/୭), ଦିଲ୍ଲୀ (୪୧/୧), ମେରିଆ (୪୧/୭), ପଥୁକି (୪୨/୧), ବିମାନ ଦୁର୍ଘଟଣା (୪୨/୭), ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ହାତୀ କଥା (୪୫/୭), ସାଧବାଣୀ, ସାଧବ, କଟୁଆଳ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତ୍ୟାଦି କଥା (୪୬/୧), ଶବାନ୍ତର (୪୬/୭), ବଳି (୪୭/୬), ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଓ ପ୍ଲାଟିପସ୍ (୪୯/୧), ଗୌରବ ଓ ଗୃଧ୍ରବାବୁ (୪୯/୭)

ପଣ୍ଡା, ହୃଷିକେଶ (ଶାନ୍ତି ନିକେତନ) : ଖୋଲାଝରକା (ଭାଷାନ୍ତର)(୩୨/୪), ମୁରବୀ (୩୨/୧୨), ସରୀସୃପ (୩୩/୧୨), ନିଃସଙ୍ଗ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଛିଣ୍ଡା ଗୁଡିଟିଏ ଉଡୁଥିବାର ଦୃଶ୍ୟରେ (୩୪/୮), ଅନ୍ଧକାରର ଅକ୍ଟୋପାସ (୩୫/୨), ଆରଣ୍ୟକ (୩୬/୬) ନଦୀର ନାମ ମହାନଦୀ (୩୮/୩), ଫୁଲମତୀ(୩୮/୨), କୁହୁଡ଼ିମାଖା ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ରଙ୍ଗ (୩୯/୨), ଉଦୟଗିରିରେ ଅସ୍ତରାଗ (୪୦/୩), ପ୍ରତୀକ୍ଷିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ନକ୍ସା (୪୧/୩), ଜଙ୍ଗଲ ମଣିଷ ପାଲଟି ଗଲାବେଳେ ମଣିଷ (୪୨/୨), ବିଷାଦ ଗତୁର ରଙ୍ଗ (୪୨/୭), କୋଲୁମ୍ବିଚ୍ ଓ ଆର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନ (୪୩/୮), ଚକ୍ଷୁଦାନ (୪୪/୭), କହିବାର ବାଧବାଧକତାରେ (୪୫/୪), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଧିଦ୍ରୁମ ଓ ନିଖୋଜ ନିରଞ୍ଜନା (୪୮/୨), ଖୋଲା ଝର୍କା ଓ ଉଡକାଇପଟାସ ଗଛର ଛାଇ (୪୮/୧୦), ନିର୍ବିକଳ୍ପ (୪୯/୧୧), ଖୋଲାଝର୍କା ଓ ୟୁକଲପଟାସ ଗଛ (୫୦/୧୧)

ପଟେଲ, ବିଘ୍ନରାଜ : ନର୍ସିଂହୋମ (୪୩/୮), ବ୍ରାହ୍ମଣୀ (୪୪/୪), ୧୯୯୦ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ପହିଲା (୪୫/୭)

ପଢ଼ିଆରୀ, ଜଗନ୍ନାଥ : ପ୍ରୀତି (୨/୧୦)

ପାଢ଼ୀ, ଯତୀନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ମଧୁଶାଳା (୪୮/୧୦)

ବାହିନୀପତି, ହରିହର : ଚୁଲି ଉପରେ କେଟିଲି (୨/୬), କବି (୨/୧୨), ବାସର ଲୁହ (୩/୩)

ପରିଡା, ସାଧନା : ସମ୍ପର୍କ (୪୯/୫)

ପତି, ମହେଶ୍ୱର : ବୈରାଗୀର ସଂସାର (୨୧/୫)

ଜ୍ଞାନ ପ୍ରକାଶ : ନିର୍ବାକ (୪୭/୩), ଋଣ (୪୭/୮), ରକ୍ତର ଡାକ (୪୮/୯)

ପରାଶର : ମାଛ (୩୭/୬), ବନ୍ଦଘରର ଚାବି (୩୮/୯)

ପୂଜାରୀ, ମନୋଜ : କ୍ଷତାକ୍ତ କ୍ଷିତିଜ (୪୯/୮)

ପୂଜାରୀ, ହୃଷିକେଶ : କଲଗାର୍ଲ (୫୦/୩)

ପରିଜା, କାଳିପ୍ରସନ୍ନ : ଫୁଟ୍‌ପାଥ ଉପରେ (୨୭/୫)

ପରିଜା, ଗଣେଶ ପ୍ରସାଦ : ମହାପ୍ରାଜ୍ଞ (୩୦/୫)

ପାତ୍ର, ବିଷ୍ଣୁଚରଣ : ଈଶ୍ୱର (୪୯/୯)

ପହି, ଆନନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର : ବେଲୁନ (୩୬/୬)

ପାଢୀ, ଅଞ୍ଜଳି : ରାତିକଥା କହେ (୩୦/୬) ଓଭନ ଉପରେ ଖରାବେଳର ଛାଇ (୩୧/୧୨), ପାଦଟୀକା (୩୨/୧୧), ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି (୪୬/୬)

ପାଢୀ, ବିଭୁପ୍ରସାଦ : କାଲି ସବୁ ହେବ (୩୦/୬)

ପାଢୀ, ବିଦ୍ୟାଧର : ଶେଷପାଠ (୬/୧)

ପରିଡା, ମିହିର ରଂଜନ : ଅନ୍ୱେଷା (୪୯/୧୨)

ପାଢ଼ୀ, ମୀନାକ୍ଷୀ : ଅନାମ ଭବନରେ କାଲି ରାତି ଓ ଆଜି ସକାଳ (୩୯/୧୦), ଫୁଲମତୀର କଥା (୪୦/୧୦), ଧାନ ଘାଘରାରେ ପିକ୍‌ନିକ୍ (୪୩/୧୨), ଧୂସର ପାରା (୪୬/୮)

ପାଣି, ଚିନ୍ମୟି : ମଧ୍ୟାହ୍ନର ଅନ୍ଧକାର (୫/୮), (୫/୯), (୫/୧୨)

ପତି, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ : ହଜିଲା ପିଲା (୩/୧୧), ଯୋଗିଥାଳ (୪/୬), ଦୁଃଖିଆର ବାବା (୫/୪), ଭାଇ ଭାଇ (୫/୭), ଇମିତି କେତେ (୫/୧୧), ଡାହାଣୀ (୬/୩), ନନ୍ଦୋତ୍ସବ (୬/୬), ସଂଯୋଗ (୬/୮), ଭଉଲିୟମ୍ ବେଣ୍ଟିକ୍ (୬/୧୧), ଶୁଭଙ୍କର (୭/୫), ରାମଦାସ (୭/୭), ସେ ନିଶ୍ଚୟ କହିବ (୭/୯), ଜନମଦିନ (୭/୧୦), ଶହୀଦ (୭/୧୧), ଅଜୟ ପଟ୍ଟନାୟକ (୮/୧), ବରକନ୍ୟା (୮/୪), ଝୁଲୁ ସରଦାର (୮/୭), ଯାକୁବର ଆଖି (୯/୬), ଅଗନାଅଗନୀ ବନନ୍ତ (୯/୯), ସରମା

(୯/୧୦), ସଭ୍ୟତାର ସ୍ୱପ୍ନ (୧୦/୧), ବଫୁନ୍ (୧୧/୨), କଇଁ (୧୧/୪), ଉଚ୍ଛବାନନ୍ଦ (୧୨/୬), ଘରଟଟିର ଛୋଟ କାହାଣୀଟିଏ (୧୩/୫), ଗୋଟିଏ ଗଛ ଓ ତିନୋଟି ଫୁଲର ବୃତ୍ତାନ୍ତ (୧୭/୯), ଏକ ଆରବ୍ୟ ରଜନୀର ଅତିଚେତନା (୧୯/୧), ମୋର ପ୍ରଳୟ (୧୯/୯), ସରୀସୃପ (୨୦/୭), ବୋଇତର ବାର୍ତ୍ତା (୨୨/୨),ନାନା ମୁନି, ନାନା ପଥ (୨୨/୧୨), ମୋ ମାଗାଜିନ୍‌ର ଏକ ସାଧାରଣ ସଂଖ୍ୟା (୨୩/୨), ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ରର କଥା (୨୩/୯), ଅବଲୋକରାର ଅନୁଚିନ୍ତା (୨୩/୧୨), ରାକ୍ଷସ ଗପ (୨୪/୯), ପ୍ରଥମ ପୃଥିବୀ (୨୪/୧୧), ପଦ୍ମ ପୋଖରୀ (୨୫/୧), ଆହା ବିଚାରା (୨୫/୪), ସ୍ନାୟୁ ଓ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ (୩୨/୧୧), ଚାରି ସଙ୍ଗାତ କଥା (୩୫/୧), ଚରୈବତି (୩୫/୭), କିଛିନା (୩୬/୧), ଅବାଧ ପ୍ରଜାପତି (୩୬/୭), କ୍ରମ ଓ ବ୍ୟତିକ୍ରମ (୩୭/୧), ସମୁଦ୍ର (୩୮/୮), ଚିଡିଆଖାନା (୨୫/୭)

ପାତ୍ର, କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ୱର : ବିଜୟା (୩୯/୮)

ପାତ୍ର, ଜଗନ୍ନାଥ : ପରଦା (୪୩/୩), ନିଜର ଠିକଣା ଖୋଜୁଥିବା ଲୋକ (୪୩/୬), ବଳରାମ ବାବୁ, ବାସନ୍ତୀ ଦେବୀ ଓ ବଉଳି ବୃତ୍ତାନ୍ତ (୪୪/୮), ବାମନ (୪୫/୬), ବେଡି (୪୫/୧୨), ମୀରା ଓ କୃଷ୍ଣଚୂଡା (୪୬/୨), ଶେଲୀ, ଶଶଧର ବାବୁ ଓ ସାଇକେଲ ସମ୍ବାଦ (୪୯/୯), ପାଉଁଜି (୫୦/୮)

ପାଣି, ରବିନାରାୟଣ : ଯାଚି କଲ୍ୟାଣ, ମାଗି ମରଣ (୪୪/୩)

ପାଳ, ପଦ୍ମଜ : ତୃତୀୟ ଦିବସ (୨୩/୯) ଏବଂ ମୋର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ (୨୪/୧୨), ନିଷିଦ୍ଧ ଅରଣ୍ୟ (୨୬/୬), ରାବଣ (୨୭/୯), ଦୁଇଟି ଗଳ୍ପ : ରହସ୍ୟ ପକ୍ଷୀ ଓ ଘୁଷୁରୀ (୨୮/୨), ଯେଉଁଠି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତଯାଏ (୨୮/୬), ଅସୁରଙ୍କ ଗାଁ (୨୯/୩), ଯାହା ବୁଝାଇ ହୁଏନି (୩୧/୩), କୂଅ ଖୋଳାହେବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଦରଖାସ୍ତ (୩୧/୧୦), ଅପେକ୍ଷା କର ମୁଁ ଫେରୁଛି (୩୨/୧୦), ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ (୩୪/୧), ଜଳନ୍ତାନିଆଁର ଧାସ (୩୪/୭), ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖର ଅନ୍ୱେଷଣରେ (୩୫/୧), ଲୁଣ୍ଠନକାରୀ (୩୬/୧), କ୍ଷୁଧାରେ କ୍ଷୁଧାରେ (୩୬/୭), ଭାରତବର୍ଷ (୩୭/୧)(୩୭/୧୦), ପିଞ୍ଜରାବନ୍ଧ (୩୮/୧), ରକ୍ତଭୋଜି/ତୃଣଭୋଜି (୩୯/୧), ଚିରଞ୍ଜିବୀ ଦିକ୍ଷିତ (୪୦/୧), ପ୍ରତିପକ୍ଷର ଆହ୍ୱାନ (୪୦/୭), କାଉ ନାମକ ପକ୍ଷୀ (୪୧/୧୦), ଜୀବନମୟ (୪୨/୬), ହଉରେ ଫୁଲଗଛ କାଇଁକି ମଲୁ (୪୩/୧), ପାତାଳ ସିଂର କ୍ରୋଧ (୪୩/୭), ଚିତ୍ରତୁରଗ ଓ ଆଉ କିଛି କଥା (୪୪/୧), ଏକ ଅପମୃତ୍ୟୁ ସଂପର୍କରେ (୪୪/୭), ବ୍ଲାକ୍ ଡ୍ରାଗନ (୪୫/୧), ଗୋଟିଏ ଗାଆଁର ଛବି (୪୬/୭), ସ୍ୱପ୍ନ (୪୮/୧), ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷୀର ମୃତ୍ୟୁ (୪୯/୧), ଚିରଯୌବନା (୫୦/୧), ଉର୍ବଶୀର ଦେହ (୫୦/୬)

ପାଲ, ଦୀପକ : ଭୟଙ୍କର ରାତ୍ରି (୨୭/୯), ଆଲୁଅର ଉଜାଣୀ (୩୫/୩), ଘଡି (୪୮/୧୦), ଧଳାପର୍ଦ୍ଦା (୪୯/୪), ଶିଅଳଟା (୫୦/୨), ଟ୍ରେନ (୫୦/୭)

ପ୍ରଧାନ, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : ତ୍ରିଭୁଜ (୨୩/୪), ଏକ ଶବ ସଂପର୍କରେ (୨୩/୮), ଛାଇମାନେ (୨୪/୩), ମିତୁ (୨୫/୧୨)

ପୁରୋହିତ, ରାମ ପ୍ରସାଦ : ଶେଷ (୨୮/୬),ଏବଂ ଆଉ ଏକ ବୃଦ୍ଧ (୩୬/୮), ଅନ୍ୟ ଏକ ଯଶୋଦା (୩୭/୨), ଶାଖାରୋପଣ (୩୮/୨)

ପୁରୋହିତ, ଶଙ୍କରଲାଲ : ଧୂଳି ପରଳ (୨୯/୨)

ପୃଷ୍ଟି, ଭୀମ : ଆଖି ନାହିଁ କାନ ନାହିଁ (୩୮/୧୨), ମଗଜ (୪୧/୪), ଜଣେ ମଣିଷର ଅଭାବ (୪୨/୯), ଜୀବନଯାପନ (୪୩/୨), ଆରମ୍ଭରୁ ଆରମ୍ଭ (୪୫/୬)

ପୃଷ୍ଟେ, ନାରାୟଣ : ସୀମା (୨୧/୯), ହଳଦୀବସନ୍ତ (୨୧/୧୨), ହଜିଲା ହୃଦୟ (୨୨/୬), ଭୂତର ଛାଇ (୨୩/୭), ଖୁସି (୨୭/୨)

ପ୍ରତାପ (କନିଷ୍ଠ), ଶ୍ରୀଚରଣ : ନୀଡ (୪୨/୫), ଚିତ୍ରଗ୍ରୀବର ଘର (୪୩/୩)

ପ୍ରତିଭା, ଦେବୀ : ଅମୀନବାବୁ (୧୮/୯)

ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ : ଚିକିତ୍ସା-ସଙ୍କଟ (୪୧/୮), ପ୍ରତିବେଶୀ ସାହିତ୍ୟ (୪୨/୨)

ପ୍ରଧାନ, ପୀତାମ୍ବର : ମୃତ୍ୟୁ ଉପତ୍ୟକାର ଇଗଲ (୧୪/୯), ଶ୍ୱେତସର୍ପ (୧୫/୮), ଜୀବନ ଯମୁନାରେ (୧୮/୮), ଆକ୍ଷାଂଶର ନାମ ଦ୍ରାଘିମା (୩୦/୧୨)

ପ୍ରଧାନ, ସୁଚେତା : ଇକେବାନା (୩୭/୧୧), ଛୁଟି (୪୦/୧୧)

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା ଦେବୀ : ମଳୟ ମଲ୍ଲାର (୩୧/୫)

ପାଠୀ, ଶ୍ରୀନିବାସ : ଘର (୪୭/୧୨)

ପ୍ରୀତମ୍ : ପ୍ରାର୍ଥନା (୨୮/୧), ଜହ୍ନ ଓ କୁହୁଡି, ବରଗଛ ଓ ବାରିକବାଟ (୨୮/୮)

ପ୍ରେମୀ ଅବଦୁସ୍ ଜମାଲ : ଚାକର ଚିନ୍ତା (୨୨/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅଖିଳମୋହନ : ପୌଷର ଗୋଟିଏ ରାତ୍ରୀ (୨/୬), ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି (୨/୭), ପକ୍ଷପାତ (୪/୭), ଚତୁର୍ଥୀ (୪/୧୨), ଆଷାଢ଼ସ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଦିବସେ (୫/୧), ରୂପନାରାୟଣ ସାହା (୬/୧), ଲ୍ୟାମିପୋଷ୍ଟର ଇତିକଥା (୯/୧୦), ଗ୍ରୀନରୁମ୍ (୧୦/୧), ସିଦ୍ଧାର୍ଥର ଉପକଥା (୧୧/୩), ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଅଭିଶାପ (୧୧/୪), ଅଷ୍ଟମୀ (୧୧/୫), ଅହଲ୍ୟାର ଇତିବୃତ୍ତି (୧୨/୪), କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୧୩/୧), ଶେଷ ଚୈତ୍ରର ସମ୍ବାଦ (୧୫/୭), ଧୂମକେତୁ (୨୦/୪), ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକର ପରିଶିଷ୍ଟ ଚିଠି (୨୧/୧), ହଳେ ଯୋତା କିଣିବାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିବରଣୀ (୨୧/୫), ଅନ୍ଧଗଳି (୨୩/୧)(୨୩/୨), ପ୍ଲାଞ୍ଚେଟ୍ ଓ ପରଲୋକ (୨୪/୭), ମାଂସପେଶୀର ହୃଦୟ (୩୦/୧), ଧୂମକେତୁ (୩୯/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅନନ୍ତ : ଫେରିଯା (୯/୯), ସଂଗ୍ରାମ (୧୦/୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ : ନାଁ (୪୭/୫)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅରବିନ୍ଦ : ଆଉ ଏକ ନଚିକେତା (୪୦/୧୧), ଅନ୍ୟ ରୂପରୂପାନ୍ତ (୪୨/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳିଚରଣ : ଅଭିମାନ (ସଙ୍ଗୀତ ରୂପକ) (୩/୬), ଅଭିଘାତ (ରୂପକ) (୩/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, କୈଳାଶ : ଦେହପାଳିତ (୩୩/୩)

ପଟ୍ଟନାୟକ, କୈଳାସ : ଦ୍ୱିତୀୟ ଗର୍ଭ (୪୦/୫), ମହୋଦୟ ସମାପେଷୁ (୪୧/୨), ଭୂମିକ ଇଶ୍ୱର (୪୧/୫), ଧନଯୋଗ (୪୮/୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୀତା : କଣ୍ଢେଇ ବାହାଘର (୨୬/୭), ଅପା (୨୭/୧), ଆଣ୍ଠୁଆ ଗୋପାଳ (୨୭/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୋପିନାଥ : କର୍ଣ୍ଣ କଙ୍କଣ (୧୨/୨), ନିଯନ୍ତ୍ରଣ (୧୨/୯), କଂପନ (୧୨/୧୨), ଲଟେରୀ (୧୩/୫), ବାଦ୍ (୧୭/୬), ମାଷ୍ଟରବାବୁ (୨୨/୧୨), ବିଦାୟୀ (୪୭/୯), ଗଛମାଡ଼ (୫୦/ ୩), ଛେଳି (୫୦/୧୨), ଶାରଣପାଠ (୫୦/୫)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୌର : ବାଭଲଦାଡି (୨୩/୧୧), ମମତା : ଏକ ଫୁଲର ନାମ (୨୪/୧୧), ସ୍ୱପ୍ନ : ପୂର୍ବରୁ ଏବଂ ପରେ (୨୬/୯), ମଲାମନ୍ତ୍ର (୨୭/୭), ରଙ୍ଗ ମନ୍ତ୍ରଣା (୨୭/୧୦), ଜ୍ୟୋତିଷର ଜନ୍ମକାତକ (୨୮/୭), ମାନବବାଦ (୩୧/୧୨), ଶିକାର (୩୫/୨), ରାଣୀ ମହୁମାଛି (୩୫/ ୮), ପଡୋଶୀ (୩୮/୩), ଶରଣାର୍ଥୀ (୩୯/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ : ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ତରୁଣୀ (୪/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦୀପ୍ତିରଞ୍ଜନ : ରୋହିଦାସ ସୋରେନ୍‌ର ଜୀବନରେ ଗୋଟିଏ ରାତି, ଗୋଟେ ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ତା ପରଦିନ ସକାଳ (୪୪/୩), ରୋହିଦାସ ସୋରେନ୍‌ର ଶେଷ ଇଚ୍ଛା (୪୫/୧), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର କେତୋଟି ନିଃଶ୍ୱାସ (୪୫/୧୨), ମୋ ବୋଉର ଚାରୋଟି ସ୍ୱପ୍ନ (୪୬/୪), ଜଣେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସର ଆତ୍ମକାହାଣୀ (୪୬/୧୨), ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ (୪୭/୬), ପଥରର ଅଭିସାର (୪୭/୧୦), ଚୈତାଳି (୪୮/ ୧), ଉଚ୍ଚାକାଂକ୍ଷା (୫୦/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦୁର୍ଗାପ୍ରସାଦ : କିଛି ନେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ (୨/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦେବଦୂତୀ : ଗୋଟିଏ ପିଆଲା ଚା (ଅନୁବାଦ) (୧୫/୮), ଉପହାର (ଅନୁବାଦ) (୧୫/୧୨), ବିଧୁମାଷ୍ଟର (୧୬/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଧୀରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ସୁନାନକୀ (୧୩/୧୧), ତୁଷାର-ସ୍ତୂପ (୧୪/୯), ମନ୍ଦିର (୨୮/ ୮), ନାଟ୍ୟରୂପ (୨୦/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ନାରାୟଣ ପ୍ରସାଦ : ପିତା : ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶୋକ (୨୩/୪), ବିଦାୟପରେ (୨୫/ ୫), ସେଇ ଦୃଶ୍ୟ ଭିନ୍ନ ଚରିତ୍ର (୨୬/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ନିମାଇଁ ଚରଣ : ଅଗ୍ନିଶିଖା (୧୭/୧୦), ଜତୁଗୃହ (୨୪/୩), ଟେଣ୍ଡା (୨୭/୨), ମହାପୁରୁଷ (୩୦/୪), ମଧ୍ୟଦିନର ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ (୩୩/୧୦), ନିଜ ସହ ନିଜର ସମ୍ପର୍କ (୩୪/୧), ଅକାଳ ଚଟକ (୩୪/୬), ବାଘୁଣୀ (୩୪/୯), କାଷ୍ଠବିହଙ୍ଗ (୩୫/୧), ପ୍ରଭିନ୍ନ ପ୍ରଳାପ (୪୩/ ୫), ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ତରୁରେ ଝଡ (୪୬/୨), ନିର୍ବାସିତର ପୃଥିବୀରେ ଦିନରାତି (୪୬/୯), ଭିନ୍ନ ଉଅଁର

(୪୭/୧), କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ (୪୮/୧୦), ଅନ୍ୟ ଘଟ : ଘଟାନ୍ତର (୪୯/୧), ଇନ୍ଦ୍ରରାତିର ଶୀତଳ ସମୁଦ୍ର ଓ ତାର ଉଷ୍ଣ ଅନ୍ତଃସ୍ରୋତ (୪୯/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ନୀରଦ ପ୍ରଭା : ପର ଆପଣା (୧୭/୩), ପାଶବିକ (୨୦/୭), ଚାପସରି (୪୭/୧୧), ପଦ୍ମପୋଖରୀ (୪୯/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚନ୍ଦ୍ର : ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ (୪୬/୧୧), କୃଷ୍ଣଚୂଡାର ପ୍ରଥମ ଫୁଲ (୪୭/୧୦), ରୂପବତୀ-ଧନବତୀ-ମାନବତୀ (୪୮/୫), ରାଜନୀତି (୪୯/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଶାନ୍ତ : ଶାପମୋଚନ (୩୦/୯), କ୍ରିସମାସ (୩୨/୮), ତାରୁଣ୍ୟର ରଙ୍ଗ (୪୮/୩)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବସନ୍ତ କୁମାରୀ : କପାଳ (୨/୧୦), ସପନ (୨/୧୧), ସଭ୍ୟତାର ସାଜ (୩/୧), ଆକାଶ (୩/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତିଭୂଷଣ : ହାହାକାର(୭/୩), ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ (୮/୪), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ତରଙ୍ଗ (୧୬/୫), ଏକ ଶୂନ୍ୟ ଶୁନ୍ଦହାତ (୧୯/୪), ଉତ୍ତାପ (୧୯/୧୨), ମଧ୍ୟାହ୍ନର ଦିବାରାତ୍ରୀ (୨୩/୨), ଦୃଶ୍ୟ (୨୩/୬), କୃପା-କଟାକ୍ଷ (୨୪/୧), ମୂର୍ତ୍ତିର ମଣିଷ (୩୨/୭), ଈଶ୍ୱର ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ହସୁଛନ୍ତି (୩୫/୭), ସୁଡଙ୍ଗ ଶେଷରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୩୮/୧), ଶୂନ୍ୟ ସଭାସ୍ଥଳ (୩୯/୧), ସୀତାରାମପୁରର ମହାଦେବ (୩୯/୭), କଳିଯୁଗର କାଳପୁରୁଷ(୪୦/୧), ସଂଶପ୍ତକ (୪୦/୭), ଆମେରିକା ଆବିଷ୍କାର (୪୧/୧), ବିପନ୍ନ ବିବେକ (୪୧/୭), ପଲିଟିକ୍ସ (୪୨/୧), ରାଜକନ୍ୟାର ଦୁଃଖ (୪୨/୬), ଜତୁଗୃହ (୪୩/୧), ଶୂନ୍ୟସେତୁ (୪୩/୭), ଚୋରାବାଲିର ଚମ୍ପୁ (୪୪/୭), ହଳଦୀ ବନର ଦୁଃଖ (୪୪/୧), ସେ ଦିନେ ମନ୍ତ୍ରୀଥିଲେ (୪୫/୧), ବୈଶାଖୀ ବନ୍ୟା (୪୫/୭), ବନ୍ଦୀ ବିହଙ୍ଗମ (୪୬/୧), ସ୍ୱପ୍ନର ସୌଦାଗର (୪୬/୭), କାନ୍ଦିବା ପାଇ ଯାଗା ନାହିଁ (୪୬/୧୦), ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ (୪୭/୧), ପ୍ରତିପାଦର ପ୍ରତିମା (୪୭/୬), ସକାଳର ଶିଶୁ (୪୮/୧), ତୃତୀୟ ରିପୁ (୪୮/୭), ଜୀବନର ଜଟିଳତା (୪୯/୧), ମାଟି ଖୋଳୁ ଖୋଳୁ ମହାଦେବ (୪୯/୭), ପଥରମୂର୍ତ୍ତି (୫୦/୧), ଜଣେ ବାଟବଣା ଯୁବକ (୫୦/୬)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରଣଜିତ : ବିଶ୍ୱାସ (୪୦/୪), ମିଜାଜି ହାକିମ୍ (୪୨/୭), ନୀଳ ତୃଷ୍ଣା ଶ୍ୱେତ କ୍ଷୁଧା(୪୯/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରବି : ଅନାମିକା (୧୬/୮), ବୃତ୍ତ (୧୭/୩), ନଷ୍ଟ ନଗରୀ (୧୭/୬), ଜଣାଅଜଣା (୧୭/୧୨), ଦ୍ରଷ୍ଟା (୧୮/୩,୪), ବିଦୂଷକର ନିବେଦନ (୧୮/୧୦), କପିଳବାସ୍ତୁର ପାଗଳ (୧୯/୧), ପର୍ଶୁରାମ (୧୯/୪), ନୀଳମାଧବ ରୁବାୟତ (୧୯/୭), ବଣା ବାଟୋଇର ଚମ୍ପୁ (୧୯/୧୦), ପରକାୟା (୨୦/୧), ଅନ୍ଧଗଳିର ଅନ୍ଧକାର (୨୦/୬), କବନ୍ଧ (୨୧/୩), ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ (୨୨/୧), ଭୁବନେଶ୍ୱର (୨୨/୭), ନବଯାତକ (୨୩/୧), (୨୩/୬), ତକ୍ଷକ (୨୪/୧), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି (୨୫/୧), ମଙ୍ଗଳରାତି (୨୬/୩), ଯାଜ୍ଞସେନୀ (୩୨/୧), ବାଲିଦ୍ୱୀପରୁ କୋରାପୁଟ (୩୮/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମେଶ : ବାରଣାସୀ ଗଙ୍ଗା ପୁତ୍ର (୩୬/୩), କୀଟ (୪୦/୫), ସମୟ ଶୋକାର୍ତ୍ତ (୪୧/୯), ବାନପ୍ରସ୍ଥ (୪୩/୩), ରାସ୍ତାଉପରେ ରାଜକନ୍ୟା (୪୬/୪), ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନର ଗାଁ (୩୮/୮), ଚୁପ ! କାଳୁବାୟା ଆସୁଛି (୪୭/୨), ପ୍ରୀତି ପଲ୍ଲୀର ପ୍ରେତ (୪୭/୭), ଶ୍ୟାମଳୀ (୪୮/୪), ଦୂର ସମ୍ପର୍କୀୟ (୪୯/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାଜକିଶୋର : ଖାଲି ହାତ (୧/୧୧), ନୂଆବର୍ଷ (୨/୧), ସ୍ମୃତି (୮/୩), ମୂଲ୍ୟବିହୀନ (୮/୪), କ(୮/୫), ମଞ୍ଜି (୮/୬), ପ୍ରତିଧ୍ୱନି (୮/୧୨), ଅଭିମାନ (୯/୧), ନଈ ଉପରେ ଜାଟ (୨୧/୧), ଇତର ଭାବନା (୨୧/୭), ମନର ପାହାଚ (୨୧/୮), ଶେଷ ଦେଖା (୨୨/୭), ଅତୁଆସୂତା (୨୨/୯), ଜୀବନର ଦାନ (୨୩/୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶଶି : ଆବିଷ୍କାର (୪/୭), ସ୍ୱପ୍ନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ (୪/୮), ମୋହବତ୍ (୫/୧), ନିସଙ୍ଗବାସର (୪/୬)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର : ସାକ୍ଷାତକାର, ସମାଚାର ତଥା ଇସ୍ତାହାର (୨୩/୮), ଭାନୁଦା (୩୬/୧୦), ଛକ (୩୫/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁବ୍ରତ କୁମାର : ରାଜ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର (୪୩/୫), ପାପ ସ୍ୱପ୍ନ (୪୫/୧୧), ବାଦ୍‌ଶା (୪୭/୮), ପାଗଳା ମଣିଷ (୪୮/୬), ସ୍ୱର୍ଗରେ ହାହାକାର (୪୯/୨), ବାରୁଣିଘାଟର କଥା (୪୯/୪), ପ୍ରେତ ପ୍ରେମିକ (୫୦/୮), ଶାଗୁଣା (୫୦/୧୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ , ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର : ଏକ ନିରୀହ ପଶୁ ଏବଂ କାଗଜ ବାଘ ସମ୍ପର୍କରେ (୩୦/୬), ଟ୍ରାପିଜିୟମ (୩୧/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସ୍ୱୟମ୍ଭରା : ରେବତୀ (୪୬/୬)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଅରୂପାନନ୍ଦ : ମା'ର ସେବା (୪୫/୧୧)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଉମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଅତୀତର ରକ୍ତଟିକା (୪/୬)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କାଳିନ୍ଦୀଚରଣ : ଶିଳ୍ପୀର ସ୍ୱପ୍ନ (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୦/୯), ସତକକଡେ (୧୧/୧), ଯେ ପକ୍ଷୀ ଉଡେ ଯେତେ ଦୂର (୧୨/୧), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ (୧୫/୧)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କୁମୁଦ ରଞ୍ଜନ : ଦଳିତ ପୁଷ୍ପର ମୋହ (୨୯/୧୨), ନାସ୍ତିକ (୩୬/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଚିନ୍ତାମଣି : ଜାଫର (୧/୧୦), କାଳନୀରେ (ନାଟିକା)(୧/୧)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ପବିତ୍ର : ବୋର ହୋଇ ଯାଉଥିବା ଲୋକମାନେ (୪୦/୩)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ପ୍ରମୋଦ : କରବୀ (୧୩/୯)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରମେଶଚନ୍ଦ୍ର : ପ୍ରୋଫାଇଲ : ଗୋଟିଏ ସଂଧ୍ୟାର (୨୨/୨୫), ଗେଣ୍ଡା (୨୪/୧୦), ଯେସନେ କୀଟ ଉର୍ଣ୍ଣନାଭ (୪୬/୯)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର : ଅଶ୍ୱାରୋହୀର ଅଶ୍ରୁପାତ (୨୧/୨)

ବଡ଼ାଳ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର : ସଉଦା (୩/୧୨), ପୂର୍ବପ୍ରୀତି (୫/୩), ଇଦାନୀଂ (୮/୧),ବହୁରୂପ (୮/୭), ଝିଅ (୯/୨), ମୃତ୍ୟୁର ଅଭିସାର (୯/୪), ପଶ୍ଚିମ ପଥେ (ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ,୯/୫)(୯/୬), (୯/୧୧), ଦି ଭଉଣୀ (୯/୧୦), ଅନାମିକାସୁ (୧୪/୩), ଡାକ୍ତର ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା (୧୫/୬), ଚିହ୍ନେ କିଏ (୧୬/୨), ନ ଦେଖିଲା ପୁଅ (୧୬/୭), ବନ୍ଦିଆହିସାବ (୧୭/୧), ବେଅକ୍କଲି (୧୮/୧), ହୋଲିର ବିଦାକୀ (୨୮/୨), ଡାଗ୍‌ଦା (୬/୮)

ବନଜ, ଦେବୀ : ନିର୍ଯ୍ୟାସ (୧୯/୫), ଧୂସର ଆକାଶ (୧୯/୧୦), ଜଳ ଓ ତୃଷା(୨୨/୪), ନେପଥ୍ୟ (୨୩/୪), ମନ୍ଦାକ୍ରାନ୍ତ (୨୫/୬), ଅମୂର୍ତ୍ତ (୩୧/୯), କାଠଘୋଡା (୩୨/୨), ଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର (୩୪/୪), ମୁକ୍ତଶାଳା (୩୪/୧୦), ରାସ୍ତା (୩୬/୫), ମାନଚିତ୍ର (୩୭/୫), ପୁଅ କାନ୍ଦୁଛି (୩୮/୫), ଗ୍ରାମପଥ (୪୪/୫), ଅନ୍ତର୍ଜନ୍ମ (୪୫/୯), ବଦନାମ (୪୬/୯) ।

ବର୍ମା, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଦାସ : ଜୋତା (୩୬/୫), ଭିନ୍ନରୂପ (୩୭/୩), ଟିକିଏ ସ୍ନେହ ଖୋଜୁଥିବା ମଣିଷଟିଏ (୩୭/୯), ସଂପର୍କ (୩୮/୨), ଜୀବନ : ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଅନ୍ୟନାମ (୩୮/୬), ଅଦୃଶ୍ୟ ବନ୍ଧନ (୪୦/୫), ଭାଇ ତୁମେ ଜଲଦି ଆସ (୪୬/୫)

ବର୍ମା, ରାଜେନ୍ଦ୍ର : ଜାଇମନ୍ଦା (୫/୧୧)

ବନ୍ଦୋପାଧ୍ୟାୟ ଦେବାଶିଷ : ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ (୪୮/୮)

ବରାଳ, ଅବନି କୁମାର : ହାହାକାର (୧୬/୧୨), ରାତି (୧୯/୪), ବିଷର୍ଣ୍ଣ ସଂଧ୍ୟାର କାହାଣୀ (୧୯/୯)

ବରାଳ, ଆଭାସ କୁମାର : ବାଁ ହାତ (୪୩/୪), ତ୍ରଚେଜ (୪୪/୩), ରୋଗ (୪୬/୫)

ବଳ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ : ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୃଗ : ଧୂସର ଜଙ୍ଗଲ (୨୬/୧)

ବାଗ, ଗୋପୀନାଥ : ଜହ୍ନ ଭଳିଆ ପରି ଲୁହ, କଳା ବିଜୁଳି ପରି ଜୀବନ ଓ ଗାଛିକ କହ୍ନେଇ ଲାଲ୍ (୪୯/୧୨)

ବରାଳ, ମନ୍ମଥ ନାଥ : ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିଭୁଜରେ ହଜିଯାଉଥିବା ସବନା ମଣିଷ (୩୫/୨)

ବରାଳ, ରବିନାରାୟଣ : ଫୁଲ (୮/୧୦), ସୁନାହରିଣ (୮/୧୧), ଅପରାଜିତା (୧୦/୧୨), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୧୨/୧୦), ହଳେ ନୂଆ ଜୋତାର କାହାଣୀ (୧୨/୧୨), ତଥାପି (୧୩/୧୦), ଶିଖଣ୍ଡୀର ଆତ୍ମଲିପି (୧୩/୧୨), ଦିନବନ୍ଧୁ ହେ(୧୬/୫), ମୋ କଥାଟି ସରିନାହିଁ (୧୮/୧୧) ନୈରାଶ୍ୟ (୨୦/୯), ତଦାପି ନ ମୁଁଚତ୍ୟାଶାଭାଣ୍ଡମ୍ (୨୪/୩), ଆଲୋଡନ (୨୨/୧), ଗତାନୁଗତିକ (୨୩/୨), ଅବ୍ୟୟ (୨୩/୯), ଚିତ୍ରଟିଏ ବସନ୍ତର (୨୩/୧୨), କିଛି ରଙ୍ଗ, ପରିଚିତ ମୁହଁଟିଏ ଏବଂ ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅନେକ (୨୫/୨), ଭେଳିକି (୨୭/୩)

ବଳ, ବିଶ୍ୱନାଥ : ମଲାଟଣ୍ଡ (୯/୨)

ବଲ, ସରୋଜ କୁମାର : ଛେଳି (୪୯/୯),ବେଲ (୫୦/୭)

ବସୁ, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ : ଆଖଡା ଘରେ ବୈଠକ (୪/୩), (୪/୬), (୪/୯), (୪/୧୧), (୪/୧୨), (୫/୩),(୬/୮),(୬/୯),(୬/୧୦)(୬/୧୧), (୬/୧୨), (୭/୧), (୭/୪), (୭/୫), (୭/୮), (୭/୧୨), (୮/୧), (୮/୨), (୮/୩), (୮/୪), (୮/୬), (୯/୧), (୧୦/୧), (୧୦/୪), (୧୦/୬), (୧୦/୭), (୧୨/୫), (୧୨/୧୨), (୧୩/୬), (୧୮/୫)

ବସୁ, ଅସୀମ : ଶୋଷ (୩୮/୧୦)

ବାଗ୍‌ଚୀ, ସୁସ୍ମିତା : ଅନେକ ବସନ୍ତ ପରେ(୩୪/୯), ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ପୃଥିବୀ (୩୫/୪), ଆବିଷ୍କାରେ (୩୫/୧୧),ପ୍ରଥମ ସନ୍ଧାନ (୩୬/୧୦), କ୍ରମଶଃ ଅସ୍ତରାଗ (୩୭/୧), ନୈବେଦ୍ୟ (୪୬/୭), ଅଧୀଶ୍ୱରୀ (୪୭/୧), ବିଚାର (୪୭/୬), କଳଙ୍କି (୪୮/୧୦), ପୃଥିବୀର ନାଗରିକ (୪୯/୭), ମାତୃଚରିତାମୃତ (୫୦/୧), ପୁନର୍ମୂଷିକୋଽଭବତ (୫୦/୮)

ବାରିକ, ଅଭୟ : ନିଜକୁ ସାଲବେଗ ମନେକରି (୪୧/୬), ସେତୁ (୪୬/୩), ସତ ମାଙ୍କଡ କଥା (୪୭/୫), ବର ଓହଳ (୪୯/୪)

ବାରିକ, କବିତା : ସ୍ମୃତିର ସହର (୩୨/୧୨), ସମୟର ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୩୩/୯), ନିଜ ପାଇଁ ନିଜର ଅପେକ୍ଷା (୩୬/୮), ଏକ ଅଝଟ ଝିଅ ସଂପର୍କରେ (୩୭/୪), ନିଜସ୍ୱ ନିର୍ଜନତା (୩୮/୬), ପ୍ରଜାପତି (୪୦/୧୨), ଝିଅର ନାଆଁ ମୁନ୍‌ମୁନ୍ (୪୨/୧୨), ଆଦର୍ଶ (୪୪/୬), ଜଣେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ସଂପର୍କରେ (୪୫/୪), ସମୀକ୍ଷା ମେସ୍ (୪୧/୧୦), ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (୪୭/୭)

ବାରିକ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ : ଘରଚଟିଆ (୪୧/୧୨), ଗେଷ୍ଟ ହାଉସ୍ (୪୧/୨)

ବାରିକ, ବାସୁଦେବ : ବୁଢ଼ା (୪୯/୬), ବିଭକ୍ତ ବଳୟ (୪୯/୧୦)

ବାରିକ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର : ହଜିଯାଇଥିବା ପକ୍ଷୀ (୪୧/୧୨), ସକାଳ ଦେଖିବା ଆଗରୁ (୪୩/୨), ମାନୁ ଅପା ଓ ଖସି ଯାଇଥିବା ପାହୁଣ୍ଡ (୪୩/୪), ମଣିଷ (୪୪/୭)

ବାହିନୀପତି, ହରିହର : ଗୋଟିଏ କାକର (୨୯/୯)

ବିଟ୍, କିଶୋର କୁମାର : ଦୁଲେଣା (୪୦/୧୧), ତିନି ମହଲା ଘର (୪୨/୫), ବାକ୍‌ରୋଧ (୪୩/୫), ଚଇତି ମାଉସୀ ଓ ମୋ ସାନ ନଣନ୍ଦେଇ (୪୭/୩)

ବିଶ୍ୱରଂଜନ : ଶ୍ୱେତପତ୍ର ଓ ନୀଳଚନ୍ଦନ (୨୩/୧୧), ଆହତ ପୌରୁଷ (୨୫/୯), ଅପେକ୍ଷାର ଚିରକାଳ (୩୩/୮), ଅବିରତ ଅବିନାଶ (୩୪/୪), ନଈ ବହୁଛି (୩୪/୮), ଅନ୍ୟଦୃଶ୍ୟ - ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର (୩୫/୨), ଆବିଷ୍କାର (୩୫/୮), ପ୍ରଳୟ ଓ ପ୍ରଣୟ (୩୬/୫), ପ୍ରତିଛବିର ଚିତ୍ରଲିପି (୩୬/୮) ଲଙ୍କାରାଜା ଓ ଅବୁଝା ପିଲା (୩୭/୯) ବସାଘର (୪୬/୧୦)

ବୀଣା ଦେବୀ : ଦୁଇଟି ମୃତ୍ୟୁ (୧୭/୧୦), ନୀଡ (୨୦/୫), ଗୋଟିଏ ସୃଷ୍ଟି, ସୃଜନର (୨୧/୫),

ଅନେକ ତରଙ୍ଗ (୨୧/୧୨), କାହାଣୀ ଏକ ଦୁର୍ଘଟଣାର (୨୨/୭), ପ୍ରତିଘାତ (୨୨/୧୧), ଅବଲମ୍ବନ (୨୩/୩)

ବେହେରିଆ, ଅବସର : ନୀରବତାର ଚିତ୍କାର (୧୫/୧୦)

ବେଗମ୍, ଡଃ ନସିମା : ଅନ୍ତର୍ବାର୍ତ୍ତିକା (୪୫/୯), ଅଙ୍କୁର (୪୭/୧୧), ପୁରୁଷ (୪୯/୧୧)

ବୋଇତାଇ, ଏକାଦଶୀ ପ୍ରସାଦ : ପରମଗୁରୁ (୨୧/୬)

ବୋଷ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର : ମୁଁ ଓ ସେ (୧/୫), ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ (୧/୮), କଳମ୍ବସଙ୍କ ଯାତ୍ରା ଶେଷ (୧/୯), ଗୋଟିଏ ଶିଶୁର ଚିଠି (୧/୧୦), ପରମାତ୍ମୀୟ (୧/୧୧), ବଂଧୁ ଓ ପ୍ରେୟସୀ (୨/୧), ଦୈନନ୍ଦିନ (୨/୬), ସଭ୍ୟତା (୨/୭), ଫଲ୍‌ଗୁ (୨/୯), ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ (୩/୧), ଉପବାସୀ (୩/୫), ଲୁତୁଲି (୪ ୧୦), ରୂପାନ୍ତର (୫/୧), କୃଷ୍ଣକାୟ (୫/୩), କାଳିଆ କମଳ (୭/୧), ପ୍ରତିଶୋଧ (୭/୩), ନୀଳକଣ୍ଠ (୮/୨), ପରିଚିତା (୮/୮), ଉନ୍ମେଷ (୯/୨)

ବର୍ମା, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର : ପଞ୍ଚଶରର ମୃତ୍ୟୁ (୫/୧)

ପାଣି, ନିମାଇଁ ଚରଣ : ଶ୍ରମ, ସ୍ୱେଦ ଓ ଅଶ୍ରୁ (୧୯/୧), ଗିରିନଦୀ ଓ ଗିରିମଲ୍ଲିକା (୧୯/୩), ହୟଗ୍ରୀବ ଓ ଗଜାନନ (୧୯/୭), ରୋମାଞ୍ଚ ଓ ରୋମନ୍ଥନ (୨୦/୮), ପିଡିତ ଆତ୍ମା (୨୪/୧)

ଘୋଷ, ସୌମେନ୍ଦ୍ର : ଦାନ ପ୍ରତିଦାନ (୪୧/୯)

ଶେଖ୍ ମନସୁର : ପିତୃଭକ୍ତି ଓ କ୍ଷମା (ଏକାଙ୍କିକା)(୪/୭), ଶେଖଚିଲୀ (୪/୧୨)

ଶ୍ରୀଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ : ଆତ୍ମଦାନ (୩/୮)

ଶତପଥୀ, ସୁପ୍ରୀତି ଦେବୀ : ମନର ମୃଗୁଣୀ କାନ୍ଦେ (୧୬/୩), ମାଳିନୀର ଲୁହ (୧୯/୯), ଅଶ୍ରୁର ଇତିବୃତ୍ତି (୧୯/୧୨), ସେଦିନ ରାତିରେ (୨୦/୧୦)

ଗିରି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ଖୁଣୀ (୩୭/୨),ଲାଲଦିଦି (୫୦/୫)

ହରିଚନ୍ଦନ, ଦୀପ୍ତିମୟୀ : ଆତ୍ମଦାନ (୩୯/୧୧), ଅଭୀପ୍ସା (୪୧/୪)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଗଗନ : ନାରୀ ନୁହେଁ ନେତ୍ରୀ (୧୯/୬), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୨୧/୯), ସୁନାଫୁଲ (୨୨/୪), ବିଫଳ ବସନ୍ତ (୨୨/୧୧)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଜୟନ୍ତ କୁମାର : ମୀନା ପାଇଁ ଗଳ୍ପ (୩୪/୯), ଶତବାର୍ଷିକୀର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୦/୩)

ବାଗ, ସଂଜୟ କୁମାର : ପତ୍ର ଖସିବାର ବେଳ (୪୮/୪), କୁଷ୍ଠା (୪୮/୯), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୪୯/୨), ସିଲେରୀ ନଈରୁ ସମୁଦ୍ର ଓ ରାନୁ ଅପା (୪୯/୫), କୋଠରୀର କୋହ (୪୯/୧୦)

ବିଶ୍ୱାଳ, ପ୍ରତାପ : ପରେ କହିବି (୫୦/୪)

ବିଶ୍ୱାଳ, ମଙ୍ଗୁଳୁ ଚରଣ : ଉତ୍ପଳବର୍ଣ୍ଣା (୨୭/୮)

ବିଶ୍ୱାଳ, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ବାଉଁଶରାଣୀ (୩୩/୫), ଭିନ୍ନ ପୃଥିବୀ (୩୪/୩), ବନ୍ଦଘଣ୍ଟାର ଶବ୍ଦ (୩୬/୪), ରାତି ପାଇବାକୁ ଯେ ଅନେକ ବାକି (୩୭/୩), ଝରକାର ରେଲିଂ ଧରି ଛଡା ହୋଇଥିବା ଝିଅଟିଏ (୩୭/୧୨), ସୁଖର ସହର (୩୮/୫)

ବେହେରା, ଅଭୟ : ଖଞ୍ଜି ବିଲେଇ ଓ ବିଲାତି ମୂଷା (୩୧/୩) ଅବସର (୩୨/୩), ନିଶବ୍ଦ ହ୍ରଦର ହଂସୀ (୩୨/୧୧), ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦାସ (୩୩/୧୦), ଦ୍ୱାରୀ (୩୫/୪), ନିଜକୁ ଡରୁଥିବା ଲୋକ (୩୬/୩), ଅଥର୍ବ (୪୮/୨), ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରଳୟ (୪୮/୯), ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନା ବାସ୍ନା (୪୯/୨)

ବେହେରା, କୃଷ୍ଣଚରଣ : ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଏଇ ତୁଚ୍ଛକଥା(୩/୭), ବନ୍ଧୁକ ଓ କନ୍ଦୁକ (୨୨/୯), ଓଡ଼ିଆ ଏକ ଓଟର ନାମ (୨୩/୩), ସତୀ (୨୫/୮), ଫୁଲମତୀ (୩୩/୧୧), ତୁଳସୀ (୩୪/୭), ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ମଣିଷ (୧୬/୯), ଭରା ଓ ପୋତା (୧୭/୨), ସର୍ବସାଧାରଣ (୧୭/୧୦), ଐତରେୟ (୩୨/୧)

ବେହେରା, ଭାଗୀରଥି : ମୋନାଲିସାର ଅଶ୍ରୁ (୪୩/୫), ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଚିଟାଉ (୪୪/୩)

ବେହେରା, ଭୁବନେଶ୍ୱର : ମିଶ୍ରବାବୁଙ୍କ କୁକୁଟ-ପାଳନ (୨୫/୧୧), ନାଚେ ବେନୁଆ ନାଚେ (୨୮/୧) ଏ' କୋଳି ନିଅ (୨୮/୭), ମୂଷିକ ମାରଣ : ଏକ ଅନୁଶୀଳନ (୨୯/୭), କହିଲେ କୁଳକୁ ଲାଜ (୩୦/୪), ମଣିଷ ଦୁଇ (୩୦/୭), ମୋ ମୃତ୍ୟୁର ଏକ କାହାଣୀ (୩୧/୧), ସହାବସ୍ଥାନ (୩୧/୭), କାଳିଆଙ୍କ ପାଖରେ ବୁଢ଼ିଆ ବାଉରୀର ଗୁହାରୀ (୩୨/୧), ରତନ ପଲାର ଦାଢିଆ ବାବୁ (୩୩/୭), କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଠାକୁରାଣୀ (୩୪/୭), ଅନସାରୀ ଚାଚା ((୩୫/୧), ବାମନ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରମା (୩୫/୭), କଳିଯୁଗର ସମାପ୍ତ ଏକ ମିଶ୍ର ବାବୁ (୩୬/୧), କହ ମନ୍ତ୍ରୀବର (୩୬/୭), ପଚାଶ ବର୍ଷ ତଳର କଥା (୩୭/୭), ଆମ ଗାଁର ମିଶ୍ରବାବୁ (୩୮/୭), ବିଡାଳର ଆକସ୍ମିକ ମୃତ୍ୟୁ- ସମ୍ବନ୍ଧରେ (୩୯/୨), ଡିମ୍ବି ପ୍ରତି (୪୦/୮), ଏକ ଜୀଅନ୍ତା ଭିତର କାହାଣୀ (୪୧/୨), ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ (୪୨/୧୦), ଭେଲେନା (୪୬/୧), ଚିଠି ମିଳିଛି (୩୨/୭)

ବେହେରା, ମଞ୍ଜୁ : ଦ୍ରବଣ (୩୪/୪)

ବେହେରା, ଯଶୋଧାରା : ପ୍ୟାଟର୍ଣ୍ଣ (୨୩/୮), ଚିହ୍ନାପବନ (୨୪/୩), ଅନ୍ଧାର (୨୪/୯)

ବେହେରା, ଡକ୍ଟର ଉମାକାନ୍ତ : ସତୀ ଉଦ୍ଧାର : (୩୭/୫)

ବେହେରା, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ପୋଷାକ (୨୩/୮), ଘର (୨୫/୩), ଆତ୍ମହତ୍ୟା (୨୫/୮), ଶେଷଦୃଷ୍ଟି (୨୬/୨), ନିଷ୍ପତ୍ତି (୨୬/୭), ଭୟ (୨୬/୧୧), ଅନ୍ଧୁଣୀ (୨୭/୭), ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ପାଠ (୨୭/୧୦), ଦ୍ୱତୀୟା ଶ୍ମଶାନ (୨୮/୧), ଚଉତିଶା (୨୮/୭), ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ପୃଥିବୀ (୨୮/୧୦), ଦୁଇଟି ବ୍ରାକେଟ (୨୯/୧), ଏକ ସାକ୍ଷାତକାର ଘରେ (୨୯/୭), ମୁଖଶାଳା (୩୦/୧), ଆଗନ୍ତୁକ (୩୦/୭), ଅସମାହିତ (୩୧/୬), ରୂପାନ୍ତର (୩୨/୧), ଶୋଷ (୩୨/୭), ସ୍ୱପ୍ନର ଇସ୍ତାହାର (୩୩/୧), ଆବିଷ୍କାର (୩୩/୧୦), ସକାଳ (୩୫/୧), ଚାରୋଟି ଅସୁସ୍ଥ ଦିନ (୩୭/୧), ପାଣ୍ଡୁଲିପି (୩୮/୧), ନୀଳକଣ୍ଠ (୩୯/୧), ବଞ୍ଚି ରହିବା (୩୯/୭), ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ (୪୦/୭),

ବିଧାତା (୪୧/୭), ମା' (୪୨/୬), ଅଜ୍ଞାତ ଠିକଣା (୪୪/୭), ଭୂମିକା (୪୫/୧), ଏଲୁଟିଆଙ୍କ ପରେ (୪୬/୧), ହେପାଜତର ପରିଭାଷା (୪୬/୧୦), ଏକ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ପାଇଁ ଖପଡ଼ (୪୭/୧), ରାଜକୀୟ ପୋଷାକ (୪୮/୯), ଆଗ୍ନେୟଗିରି (୫୦/୧), ବଇଦ ବଉଡ଼ି, ଥଇଥାନ ଓ ମୁକ୍ତି (୫୦/୬)

ବେହେରା, ଶରତ : କଥା (୧୬/୪), ବାଘୁଣୀ (୧୮/୫), ରାଜା ଓ ବିଦୂଷକ (୧୮/୫), ନାୟକ ନାୟିକା (୨୨/୪), ମଧୁଅଳା (୨୨/୯), ଉଚିତ ଶିକ୍ଷା (୨୭/୬), ଘୋଲୁଡ (୨୮/୫), କ୍ଷୁଧାର ଅରଣ୍ୟ (୨୯/୨)

ବେହେରା, ଶରତ ନାରାୟଣ : ଦେଖ ବଡ ମା ହସୁଛନ୍ତି (୩୬/୪), ସର୍ବସାଂଗୀ ଅକ୍ରାଙ୍କର ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ା (୩୭/୫), ଭୋକ (୩୭/୮), ଅସହାୟ (୩୮/୮), କାଳିଆ ଘୋଡ଼ାର ଲଗାମ (୪୨/୩), ନନ୍ଦନକାନନର କେକଟସ୍ (୪୨/୮), ଚାମଡ଼ା ନୁହେଁ (୪୩/୮), ରାଜାନିଶା (୪୫/୫), ବିଷାଦ ପ୍ରଜାପତି (୪୬/୬), ଛଟାଧାରୀ ଉପାଖ୍ୟାନ (୪୭/୩)

ବେହୁରିଆ, ନଗେନ : ହରେକବୋଲ ହରିବୋଲ (୧୬/୧୨), ଅସହାୟ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି (୧୭/୧୨), ଆଲୋକର ଅନ୍ୟ ନାମ : ଅନ୍ଧକାର (୨୨/୭), ଜିଜ୍ଞାସା (୨୩/୬)

ଭୁଜବଳ, ବ୍ରଜକିଶୋର : ଉର୍ମ୍ମିର ଫଗୁଣ (୨୪/୧୧), ସର୍ଗ (୨୫/୪), ଭୋକ ତାଲିକା (୨୫/୭), ମଣିଷ ଅଛି ମନ ବଦଳିନି (୨୬/୫)

ଯୁ.ଅନୁରାଧା : ହୁଇଆର (୪୧/୧୧), କାପ୍ସୁଲ୍‌ସଟି ଭାଙ୍ଗିଗଲା (୪୪/୮)

ଲେଆରଦାର, ଜ୍ୟୋତିରିନ୍ଦ୍ର ମୋହନ : ଏକ ଚକ୍ଷୁ ହରିଣ (୨୯/୧୯)

ମଦନରାୟ, ଦେବବ୍ରତ : ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୀତାର ଉପାଖ୍ୟାନ (୪୦/୬), ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅନେକ ରଙ୍ଗ (୪୧/୨), ଅନ୍ଧଗଳି (୪୧/୬), ମାଟି ପିଞ୍ଜୁରୀ (୪୨/୪), ମହାମଣିଷ (୪୨/୧୨), ତୁନି ଚଢ଼େଇ (୪୩/୫), କହ୍ନେଇର ବଂଶୀ (୪୪/୩), ଦୂର୍ବା (୪୪/୮), ଅବଶୋଷ (୪୫/୭), ମାଟିର ଶୋକ (୪୬/୨), ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିବା ମଣିଷ (୪୬/୬), ଦୁର୍ଘଟଣା (୪୭/୧), ମହିନଲ (୪୭/୬), ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକା (୪୮/୧), ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ (୪୮/୭), ଅନୁଭବ (୪୯/୧), ମାନଚିତ୍ର (୪୯/୭), ରେବତୀ (୫୦/୨), ତୁଠ ପଥର (୫୦/୬)

ମୋମିନ, ସୁପ୍ରିୟା : ତିମିର ତପସ୍ୟା (୨୬/୯), କଳାଘୋଡାର ଗନ୍ଧ (୩୦/୧୨)

ମହତାବ, ହରେକୃଷ୍ଣ : ଇତିହାସର ପରିହାସ (ଏକାଙ୍କିକା) (୧/୧), ବାସ୍ତବିକା (ନାଟକ) (୨/୨), ଗନ୍ତାଘର (ଏକାଙ୍କିକା) (୨/୪), ମୁକ୍ତି ଓ ମୁକ୍ତ (ନାଟିକା)(୨/୫), ଗୁପ୍ତ ପ୍ରଣୟ (ଏକାଙ୍କିକା) (୨/୬), ମମତାର ଅନୁତାପ (ଏକାଙ୍କିକା) (୨/୧୦), ଉତ୍ତରୋତ୍ତର (ଏକାଙ୍କିକା) (୪/୫), ପ୍ରବଞ୍ଚନା (ଏକାଙ୍କିକା) (୫/୮), ଯୁଗ ସଙ୍କେତ (ଏକାଙ୍କିକା) (୫/୯), ରୂପାନ୍ତର (ଏକାଙ୍କିକା) (୬/୧), ଭିକ୍ଷୁକ ସ୍ୱପ୍ନ (୮/୭), ମିଉଜିୟମ (୧୦/୫), ତୋହରି ଲାଗି ତ ଛାତି ମଥର (୧୦/୬),

ଟିକ୍‌ଯାବାଲା (୧୦/୭), ପ୍ରେମର ପରିଣାମ (୧୦/୮), ଘାଟକ ବାବୁ (୧୦/୧୧), ମନ ମାନ (୧୨/୧), ଭିକାରୀର ଜବାବ (୧୪/୬), ଏକା (୧୪/୧୧;୧୨), ନୂଆ ଚଳଣି (୧୫/୧), ଇମର୍ଜେନସି (୧୫/୩), ଦଶବର୍ଷ ପରେ (୧୫/୬), ଅପରାହ୍ନର ଉଦ୍ଦୀପନା (୧୫/୭), କଂଗ୍ରେସିଆ (୧୫/୧୦), ଅନ୍ଧଯୁଗ (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୭/୧), ଘେରେଉ (୧୯/୭), ଶମ୍ବୂକର ତପସ୍ୟା (ଏକାଙ୍କିକା) (୨୦/୬), ଷଡଯନ୍ତ୍ର : ହୃଦୟର (୨୬/୧), ମୋ ଘର ଶ୍ରୀଜଙ୍ଗ(୨୬/୭), ଏସ୍.ନାୟକ (୨୬/୧୨), ବୃଦ୍ଧର ପ୍ରାର୍ଥନା (୨୮/୧), ସ୍ୱର୍ଗରେ ଇମର୍ଜେନସି (୨୮/୨), ସାବିତ୍ରୀ (୨୮/୫), ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଙ୍କ ଶୂନ୍ୟଯାତ୍ରା (୨୮/୭), ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ (୨୯/୨), ଧର୍ମଶାଳା (୨୯/୩), ସନ୍ଥ ସାହିତ୍ୟ : ଭଗବାନ ଦାସ ବାବାଜୀ (୩୦/୨), ଭାତହାଣ୍ଡିରେ ଗୋଟିଏ (୩୦/୬), ସେ ପାଖର ଡାକ (୩୦/୭), ଏପରି ବିହ୍ଲଏ (୩୦/୯), ମୋ ନିଜ ଗପ (୩୦/୧୦), ଉପକ୍ରମଣିକା (୩୦/୧୨), ଗୋଟିଏ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଦିବସ (୩୧/୧)

ମହତାବ, ମହାଶ୍ୱେତା : ତାତିଙ୍କ ହାତ୍ରାର ସ୍ମୃତିରେ (୪୧/୭), ଆରଜଣକ (୪୨/୧)

ମହାନ୍ତି, ଅଜିତ୍ କୁମାର : ଅନ୍ତଃସ୍ରୋତ (୨୪/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଅସିତ୍ : ସୁନ୍ଦର ଘର (୪୧/୧), ମୋଟେ ରାମ ଶାସ୍ତ୍ରୀର ନୈରାଶ୍ୟ (୪୧/୪), ଶମଶେର ସିଂହଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି (୪୨/୪), ପ୍ରବାସୀ (୪୩/୧), ପରଶମଣି (୪୩/୭)

ମହାନ୍ତି, ଦୁଷ୍ମନ୍ତ କୁମାର : ମୂଷା ଓ ମାମୀ ମିଶ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗପ ଲେଖା (୪୬/୪), ଭିକ (୫୦/୩)

ମହାନ୍ତି, ଅକ୍ଷୟ : ଓ୍ୱାଟରପର (୧୯/୪), ମାନେ (୨୭/୪), ଘଣ୍ଟା (୪୪/୩), ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ହାତ (୪୪/୭), ଭଗବାନ କ'ଣ ଓ ନିଆଁ (୪୩/୭)

ମହାନ୍ତି, ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ : ମୀନା (୧/୯)

ମହାନ୍ତି, ଉପେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ଆକାଶ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୩୧/୧)

ମହାନ୍ତି, ସଂଯୁକ୍ତା : ପାପ, ପ୍ରେମ, ଈଶ୍ୱର (୪୯/୫)

ମହାନ୍ତି, କନକଲତା : ଅବୁଝା (୨୯/୯), ସୁନାର ଘଟ (୩୨/୨), ଭୂତଙ୍କୋ ମୋତେ ରଖ (୪୦/୬), ବିଦୂଷକ (୪୧/୯), ବନ୍ଧୁ (୪୪/୯)

ମହାନ୍ତି, କାଦମ୍ବିନୀ : ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର (୩/୩)

ମହାନ୍ତି, କାହ୍ନୁ ଚରଣ : ତୋରାଚାହାଣୀ (୨/୨), ବନ୍ଧନୀ (୨/୪), ସପତ୍ନୀର କାଣ୍ଡ (୪/୧)

ମହାନ୍ତି, କୈଳାଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଅହଲ୍ୟା ହେବା ଭଲ (୪୨/୫)

ମହାନ୍ତି, ଗଗନ ବିହାରୀ : କରବୀର (୧/୨), ପ୍ରତିଶୋଧ (୪/୩)

ମହାନ୍ତି, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ : ବିମୁକ୍ତାକ୍ଷର (୪୨/୯)

ମହାନ୍ତି, ଚିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ : ଉତନ୍ତା ଖଇ ଗୋବିନ୍ଦାୟ ସ୍ୱାହା (୪୭/୪), ସର୍ପ ଜନମ ଦେଲ ମୋତେ (୪୭/୭), କରି କରାଉଥାଏ ମୁହିଁ (୪୭/୯)

ମହାନ୍ତି, ଗୁରୁ : ସୀତାକାନ୍ତ, ତା ପରିଚିତ ସହର ଓ ଶେଷ ବସନ୍ତର କଥା (୨୩/୫), କେତେ ରଙ୍ଗ ସମୟର (୨୪/୬), ଆକାଶର ରଙ୍ଗ (୨୪/୧୧), ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ନାନ (୨୫/୪), ମୁଖା (୨୬/୯), ବାଘ ମାଡୁଛି (୨୬/୯), ଯୋଟକ (୨୯/୧), ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ (୩୨/୪), ଆବିଷ୍କାର (୩୧/୨), ସେଇ ଲୋକଟିଏ (୩୩/୮), ଅନୁଚ୍ଚସ୍ୱର (୩୩/୧୧), ବିଦ୍ରୋହ (୩୫/୨)

ମହାନ୍ତି, ବଦ୍ରୀ : ଦୁଇ ଟୋପା ପାଣି (୪୭/୪), ଦୂତ (୪୯/୪)

ମହାନ୍ତି, ଇନ୍ଦୁଲତା : ମନ୍ଦିର ମସ୍‌ଜିଦ୍ (୪୭/୨)

ମହାନ୍ତି, ଗୋପୀନାଥ : ଇତିହାସ (୧/୧୦), ଚା'କପେ (୧/୧୧), ଗୋଟିଏ ରହିଗଲା (୧/୧୨), ନାଁ ମନେ ନାହିଁ (୨/୩), ଅନାହୂତି (୨/୪), କବିଟିଏ (୨/୫), ସମାଧାନ (୨/୭), ଆଦିମୀ (୨/୯), ଘର (୨/୧୦), ଗଳ୍ପ (୨/୧୧), ଦିଲ୍ଲୀ କା ଲଡୁ (୨/୧୨), ଶରଶଯ୍ୟା (୩/୬), ଭାନୁମତୀ (୩/୮), ପିମ୍ପୁଡ଼ି (୪/୧), ହସିବାକୁ ହେବ (୪/୨), ଶିକାର (୫/୨), ଚକ୍ରପାଣି (୬/୬), ଦଖଲ (୬/୮) ପୋଲୁହ କଟା (୭/୧), ଛାଇଆଲୁଅ (୭/୫), ବାଟ ସରନ୍ତି (୮/୭). ପିଲ୍ଲା ପରୀକ୍ଷା(୮/୫), ପରିଚୟ (୯/୧), ପ୍ୟାରେଡ୍ (୯/୮), ଟାଉନ୍‌ବସ (୯/୧୦), କାଗଜଡଙ୍ଗା (୧୦/୧), ମୁନ୍‌ସି (୧୦/୫), ସେ (୧୦/୭), ଦୁଇବୀର (୧୧/୧), ପରିବାର (୧୧/୧୦), ପୁଲିସ୍ (୧୧/୧୧), ଜୟ କୀଚକ (୧୨/୧), ଲୁହା (୧୨/୫), ପ୍ରଶ୍ନ (୧୨/୬), ଚଢ଼୍ (୧୩/୧), ଉଡ଼ନ୍ତା ଖଇ (୧୪/୧), ଯୁଧିଷ୍ଠିର (୧୪/୭), ଲାଇସନ୍ (୧୫/୭), ନିଶାଣ (୧୬/୧), ଚଡ଼ପା (୧୮/୧), ରୁଖା (୧୯/୭), କାଳିଆ (୨୦/୧), କାକୁଡି (୨୧/୧), ବୁଣିଆଣିର ଗାଥା (୨୨/୧), ଝୋଟ (୨୩/୧), କଙ୍କାଳ (୧୩/୨), ପାଳଭୂତ (୧୯/୧)

ମହାନ୍ତି, ଗୋରା : ଝଡ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ (୩୬/୧୧), ହରିଣ ନ ଦିଏ ଧରା (୩୮/୯), ଲଢ଼େଇ ଜିଣିଥିବା ଲୋକଟି (୩୯/୫)

ମହାନ୍ତି, ଜ୍ଞାନରଞ୍ଜନ : ସୁନା ଆଙ୍ଗୁଠି ଝିଅ (୩୫/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : ଜୀବନ ମରୁପଥେ (୧୭/୮)

ମହାନ୍ତି, ଜଗଦୀଶ : ଫୁଲ ମଉଳିବାର କାହାଣୀ (୨୪/୯), ମହାଶ୍ୱେତାର ସ୍ୱପ୍ନ (୨୫/୬), ପ୍ଲାଟୋଙ୍କ ଆଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ଆବିଷ୍କାର (୨୫/୧୦), ବେହେଲାରେ ରାଗ ଦରବାରୀ କାନଡା (୨୬/୩), ନାୟିକା ଏକ ଆଶ୍ୱାରୋହୀ (୨୬/୮), ପାପପୂଣ୍ୟ ଡେଇଁ (୨୬/୧୨), ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବିଳାସ (୨୭/୩), ଗୋଟିଏ ତାରାର ଆକାଶ (୨୭/୮), ଅନ୍ଧାରକୁ ଗୋଟିଏ ପାଦ (୨୮/୧), ତୃତୀୟ ପାଦର ପୃଥିବୀ (୨୮/୪), ଆଗ୍ନେୟଗିରି (୨୮/୧୦), ନିର୍ବାସନରେ ଗୋଟିଏ କବି (୨୯/୨), ସୀମାବଦ୍ଧ (୨୯/୫), ଦକ୍ଷିଣ ଦୁଆରୀ ଘର (୨୯/୭), ଫସିଲର ସୁଖ-ଦୁଃଖ (୩୦/୧), ରେବତୀ (୩୦/୫), ଆଲ୍‌ବମ୍‌ରେ କେତୋଟି ମୁହଁ (୩୦/୧୦), ପରାହତ ପୃଥିବୀର ପ୍ରେମ (୩୧/୭), ଏକା (୩୨/୨), କଲମ୍ବସର ଜାହାଜ (୩୪/୧), ଆଉ ନିଜସ୍ୱ କୌଣସି ଦୁଃଖ ନାହିଁ (୩୪/୪), ସ୍ୱପ୍ନଦେଖୁଥିବା ପିଲାଟିଏ (୩୪/୭), କ୍ୟାକ୍‌ଟସ (୪୨/୧), ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ (୪୨/୧୦), ଗୋଟିଏ ନିର୍ଭୁଲ

ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡର ଯୋଜନା (୪୩/୧), ଅପଗର ଭୂଇଁରେ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଲତାମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ (୪୪/୯), ସୁନାଇଲିଶି (୪୫/୭), ବୌଡ (୪୬/୧), ମା' ପାଇଁ ଘର (୪୬/୭), ଆତ୍ମୀୟ (୪୬/୧୦), ମେଫି ଷ୍ଟୋଫେଲିସ୍‌ର ପୃଥିବୀ ଓ ଯୋଡାଏ ଟଳ ମଳ ପାଦ (୪୬/୭), ମେଫି ଷ୍ଟୋଫେଲିସ ଓ ମୁକ୍ତ (୩୭/୧), ମେଫେଷ୍ଟୋଫେଲିସ୍‌ର ଘର ସଂସାର (୩୭/୪), ମେଫି ଷ୍ଟୋଫେଲିସର ବନ୍ଧୁକ (୩୮/୭), ଅଙ୍ଗାର ଭୂଇଁର ମାଛିମାନେ ଓ ମେଫିଷ୍ଟୋଫେଲିସକୁ ନେଇ ଶେଷଗଳ୍ପ (୩୯/୧୦), କାୟାକଳ୍ପ (୪୭/୬), ଅଘରୀ (୫୦/୧),ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାମୟୀ : ହେଲିକେପ୍ଟର (୩୩/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ଦିଲିପ : ଗୋଟିଏ ଖୋଲା ଝର୍କା ସଂପର୍କରେ (୧୯/୯), କେତୋଟି ସିଂଫୋନି (୨୧/୮)

ମହାନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଛୁରାମାଡ (୨୦/୩), ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ (୨୦/୧୦), ପ୍ରଜାବାସର (୨୧/୫),

ମହାନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର : ନିର୍ମୋକ (୪୯/୩), ପରିବର୍ତ୍ତନ (୪୯/୮), ପଦ୍ମା (୫୦/୨), ଜଣେ ନିନ୍ଦିତ ବ୍ୟକ୍ତିର କାହାଣୀ (୫୦/୫), ଚୁରୁଟ ସାହେବ (୫୦/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ଧ୍ରୁବ୍ ଚରଣ : ପୁନଶ୍ଚ ଅନ୍ଧାର (୨୧/୧୨), ଅସହାୟ ସ୍ମୃତି, ତ୍ରିଶଙ୍କୁ ମଣିଷ (୪୪/୯)

ମହାନ୍ତି, ନୟନ କିଶୋର : ପ୍ରଣୟ ତଦନ୍ତ କମଶିନ (୧୭/୭)

ମହାନ୍ତି, ନାରୁ : ଅଭିଗମ୍ୟ (୨୭/୫), ଚିନୁ-କାବ୍ୟ (୨୭/୧୨), କେବଳ ମଧୁକୁ (୨୯/୪), ବସ୍ତ୍ରଷାଣ୍ଡରେ ଅଚିହ୍ନା ଲୋକର ଶବ (୨୯/୧୧), ଅହେତୁକ (୩୦/୩), ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଲୋକବିହୀନ ବତୀଖୁଣ୍ଟ (୩୦/୮), ବୈଠକଖାନା (୩୧/୫), ବୁଢ଼ା (୩୨/୩), ଚଳନ୍ତିକା (୩୨/୯), ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋକତଳେ (୩୩/୬), ଯେ ଯାହାର ପରିଧିରେ, ଅଥବା ନଗେନ (୪୫/୫), ତମର ଚିନ୍ତା କ'ଣ (୪୫/୧୨),ଦୌଡ଼ା (୪୮/୮), ଅବସର ଚିନ୍ତା (୪୭/୩), ଅଠର ବର୍ଷ ପରେ (୪୭/୮), ମୋଚି ପିଲା (୪୭/୧୨), ଭୁଚାଲି (୪୮/୮), ଯାହାକୁ ପାଗଳ କୁହାଯାଏ (୪୯/୧୧), ଅପରାଧର ରୂପରେଖ (୪୯/୧୧), ଛ ତାଲା (୫୦/୯)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ଅନ୍ୟ ଏକ ପରିଧି (୩୩/୮), ଶେଷ ଅପେକ୍ଷା (୩୬/୩), ଆବେଗ ତିନିଦିନ (୩୬/୭), ଆଜି ପାନ ଦେଲେ ନାହିଁ ଯେ (୩୭/୧୦),ତର୍କେ ବହୁ ଦୂର (୪୮/୮)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଭାତ : ମେଘବଳୟ (୧୪/୧୧,୧୨), ଦଗ୍ଧବନରେ ମଳୟ ତିଥି (୧୫/୫), ନୀଳ ତରଙ୍ଗ ସୁନାର ତୀର (୧୫/୧୧), ସେ, ସେମାନେ ଓ ଆମ୍ଭମାନେ (୨୧/୧୦), ଅନେକ ଅକ୍ଷାଂଶ (୨୨/୧), ବିଦିଶାର ଭକ୍ତି (୨୩/୭), ବୃହନ୍ନଳାର ରାତ୍ରି (୨୪/୮), ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ (୨୬/୪), ନମୁନା : କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ୍ (୩୧/୧୧), ଶଙ୍ଖ ପାଇଁ ଟେଣ୍ଡର (୩୨/୨), ବାଇସାଇକେଲ୍ ଚୋରୀ (୩୨/୭), ଉପରେ ଆକାଶ (୩୩/୨), ସରେଣ୍ଡର ଲିଭ (୩୩/୯), ଗୋବର ଖାତରୁ ତାରକା ଯାଏ (୩୪/୧୦), ମୁନ୍ନି କାନ୍ଦୁଚି (୩୪/୧)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ଝରାଫୁଲ (୧୨/୩)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଶାନ୍ତ : ଅନ୍ୟ ଏକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୩୧/୬), ଏକାକୀ ଯମୁନା କୂଳେ (୩୪/୩), ସଂକ୍ରାମକ (୩୫/୮), ଆଖିରେ ଆଖିଏ (୩୮/୮), ଆଷାଢ଼ (୪୧/୨), ବାଜୁଛି ମୋହନ ବେଣୁ (୪୪/୪), ବେହେଡା (୪୪/୧୨), ନଈ ଆରପାଖି ଗାଁ (୪୫/୪), ବିପର୍ଯ୍ୟୟ (୪୬/୧୧), ଅସମ୍ଭବ (୪୦/୨), ପଞ୍ଜୁରୀ (୪୩/୯), ଭଙ୍ଗାଦେଉଳର ପାରା (୪୭/୩), ଆଶା ପ୍ରତ୍ୟାଶା (୪୭/୧୦), ଦୋଷଙ୍କେଷୁ (୪୮/୪), ଅମୃତ ଲୟ (୪୮/୧୦), ସଂକ୍ରାନ୍ତି (୪୯/୪), ପ୍ରତ୍ୟୟର ଭୂମି (୪୯/୯), ବିଜୟୋତ୍ସବ (୫୦/୩)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର : ଭୌୟା ଅଜା (୪୧/୬), ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ବା ନ କରନ୍ତୁ (୪୧/୧୦), ଭୋକିଲା (୪୨/୩), ଯାଦୁମନ୍ତ୍ର (୪୨/୧୦), ଆତ୍ମୀୟତା (୪୫/୪), ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ (୪୭/୮), ସମୁଦ୍ର (୪୯/୩)

ମହାନ୍ତି, ଫନି : କାଳ ସର୍ପ (୨୪/୩)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟ କୁମାର : ପାପଜୀବୀ (୪୫/୫)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟକୃଷ୍ଣ : ଭଉଁରୀ (୧୪/୨), ଶଶାଙ୍କ (୧୪/୬), ଅ-ଦୃଷ୍ଟ (୧୪/୧୧,୧୨), ଝଡ (୧୫/୨), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୧୫/୪), ଅନୁପେକ୍ଷ (୧୫/୧୨), କଇଁତ (୧୯/୫), ପଙ୍କଜ (୧୯/୮), ଧ୍ୱନି (୨୦/୪), ଦ୍ୱିଧା (୨୧/୩), ଫାନୁସ୍ (୨୧/୧୦), ଦାହ (୨୨/୩), ପ୍ରଣତ ମହାପୁରୁଷ ଦିନାନ୍ତ (୨୩/୬), ତଥାପି (୨୪/୩), ଆବିଷ୍କାର (୨୪/୧୨), ମୁହାଁଣ (୨୫/୫), ଭୟ (୨୫/୧୧), ଅକ୍ଷୟ (୨୬/୫), ସ୍ୱରୂପ (୨୬/୯), ସମୁଦ୍ର (୨୬/୧୨), ପଗଲା ସା ହେବ (୨୮/୩), ଘୂର୍ଣ୍ଣି (୨୮/୯), ଦୁର୍ଘଟଣା (୨୯/୪), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୨୯/୯), ଅବସର (୩୧/୯); ମୁଖାବଲୋକନ (୩୨/୫), ଦର୍ଶନ (୩୩/୫), ସଂତ୍ରସ୍ତ (୩୪/୩), ପରମ (୩୫/୫), ସୁଚିନ୍ତାଙ୍କ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଉପବାସ (୩୬/୪), ପାଗଳ (୩୬/୧୦), ମୁକ୍ତି (୩୭/୧୦), ସାମାହ୍ଣର ସଂଳାପ (୩୯/୧୧), ଏକ ଶଙ୍କାକୁ ଭିତ୍ତିକରି (୪୦/୯), ଏକ ମୃତ୍ୟୁ ଚିନ୍ତା ସମ୍ପର୍କରେ (୪୧/୧୦), ବମୋହମ୍ (୪୨/୩), ଦୁର୍ନିବାର (୪୬/୧୦), ଆତଙ୍କ (୪୮/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ : ଅସମାପ୍ତ (୩୩/୪), ମୁକ୍ତି (୩୪/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ବିପିନ ବିହାରୀ : ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ (୨/୮), ଆଦିମ (୭/୨)

ମହାନ୍ତି, ବୀରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ଅନ୍ଧକାରର ଦୁଃଖ (୩୫/୧୨), ଗୋଧୂଳୀ (୩୬/୯), ଜହ୍ନ (୩୭/୬), ଚକ୍ରବ୍ୟୂହ (୩୮/୮), ବନ୍ଧୁ (୩୯/୬), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୩୯/୧୨), ଚପଳା (୪୦/୬), ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଦିନାନ୍ତର (୪୦/୧୨), ବରେଣ୍ୟ (୪୧/୪), ଶହୀଦଙ୍କ ପୁତ୍ର (୪୧/୮), ସିଡି (୪୧/୧୧), ସାଲିସ୍ (୪୨/୨), ଅସ୍ତିତ୍ୱ (୪୨/୮), ଚିଠି ଆସେ ନାହିଁ (୪୨/୧୧), ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ (୪୩/୭)

ମହାନ୍ତି, ବୀଣାପାଣି : କାକଜି (୧୬/୧୦), ସକାଳ (୧୭/୨), ତ୍ରିବେଣୀ (୧୭/୯), ନିଶିଥ ପଦ୍ମ (୧୮/୨), ଆନନ୍ଦ ବାବୁ, କୋଡିଙ୍କ ଦେଇ ଓ ଭାଲ୍ୟୁଏସନ୍ (୧୮/୭), ତଟିନୀ ତୃଷ୍ଣା (୧୯/୩), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ରଙ୍ଗ (୧୯/୬), ଟିମିରିଫୁଲ (୨୦/୨), ଦର୍ଶନ (୨୦/୮), ସର୍ପ ଶାକାର (୨୧/୨),

ନିଷିଦ୍ଧ ଲଗ୍ନ (୨୧/୬), ସାଧାରଣ (୨୧/୧୦), ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ : କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର (୨୨/୨), କ୍ରମଶଃ (୨୨/୮), ନିର୍ଲିପ୍ତ (୨୨/୧୦), କସ୍‌ମେଟିକସ୍ (୨୩/୧), ଅପରିଚିତ (୨୩/୫), ତାଣ୍ଡବ (୨୩/୭), ଗୁମ୍ଫା (୨୪/୧), ସ୍ୱଗତ (୨୪/୭), ଶୂନ୍ୟତାର ଯନ୍ତ୍ରଣା (୨୫/୧), ବିଜୁଳି (୨୫/୪), ତରଙ୍ଗ (୨୫/୭), ଅନ୍ଧକାର ଛାଇ (୨୫/୧୦), ଆହୂତି (୨୬/୧), ସାରଥି (୨୬/୭), ପ୍ରେମାଳାପ (୨୭/୧); ନନ୍ଦିଘୋଷ (୨୭/୭), ଯେହେତୁ ମଧ୍ୟରାତ୍ରୀ (୨୮/୧), ଛାଇର ଛବି (୨୮/୭) ଧର୍ମାନ୍ତର (୨୯/୧), ବସ୍ତ୍ରହରଣ (୨୯/୭), ସମ୍ରାଟ (୩୦/୧), କୁକୁର (୩୦/୭), ଅର୍ଘ୍ୟ (୩୧/୧), ଇଣ୍ଟରଭିୟୁ (୩୧/୭), ମନ୍ଥନ (୩୨/୧), ଖେଳଘର (୩୨/୭), ଭିଡ଼ (୩୩/୧), ଚୁଡ଼ପ୍ (୩୪/୧), ଖେଳଣା (୩୪/୭), ବିଟପୀ (୩୫/୧), ଭୂମିକା (୩୫/୭), କପିଧ୍ୱଜ (୩୬/୧), ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ (୩୬/୭), ପାଟଦେଇ (୩୭/୧), ରୂପାନ୍ତର (୩୭/୩), ଅନ୍ୱେଷଣ (୩୭/୬), ପଦ୍ମ ପାରିଜାତ (୩୮/୧), ବିପରୀତ ମୁଖ (୩୮/୫), ବହ୍ନିଲଗ୍ନା (୩୮/୭), ଆହା ! ବିଚାରୀ (୩୯/୧), ଅଙ୍ଗଣା ପୃଥିବୀ (୩୯/୭), ଚାରି ସଙ୍ଗାତ କଥା (୪୦/୧), ଜନ୍ମାନ୍ତର (୪୦/୭), ଶେଷ ପ୍ରହର (୪୧/୧), ଅଶ୍ରୁ ଅନଳ (୪୧/୭), ଅନ୍ଧାର (୪୨/୧), ଖଜୁରିର ଛକା (୪୨/୬), ଲାଳିତାର କବିତା (୪୩/୧), ସମର୍ପଣ (୪୩/୭), ବସୁଧା (୪୪/୧), ତାମସା (୪୪/୭), ବେହିସାବୀ (୪୫/୧), ଭୂମି ଶୂନ୍ୟ ପୃଥିବୀ (୪୫/୭), ଆମ୍ ଲୋକ (୪୬/୧), ବଳି ମହିମା (୪୬/୭), ଅଦିନ ମେଘ (୩୩/୭), ପଥର ପଥର ବାଇଶି ପଥର (୪୭/୧), ପ୍ୟାରୱାଲି ଲଡ଼କୀ (୪୭/୬), କ୍ଷୁଦ୍ର ତଳେ ତଳେ ଥାଏ (୪୮/୧), କୀଟ (୪୮/୭), କେତେବେଳେ କେଉଁ ରୂପ (୪୯/୧), ହଜିଲା ଗପର ଗପ (୪୯/୭), ଧୂଳିଘର (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ବ୍ରଜ ମୋହନ : ଆଖିମାନଙ୍କୁ (୨୧/୧), ମୋ ପତିତ ଜୀବନକୁ (୨୧/୭), ସର୍ମସେ ଆହାତ ପଦ୍ମବନର (୨୧/୧୨), ଏବଂ ଛିଣ୍ଡାହାତ (୨୨/୪), ନର୍ମଦା ହଷ୍ଟେଲ (୨୨/୭), ନାୟିକା : ଏକ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରର (୨୩/୨), କ୍ଷମାକର (୨୪/୧), ଅଜନ୍ତା କର୍ମକାର (୨୫/୩), ମରିଚିକ ରଙ୍ଗ (୨୫/୭), ଭୋକ (୨୬/୭), ପରିବ୍ରାଜକ (୨୭/୧), ଚକାଡୋଳା (୨୯/୭), ବୟସ ସାହାନାହି (୩୪/୭), ନରକକୁ ଗଳି ଉପଗଳି (୩୭/୬), ଦୁଅ ଧୋପାରି (୩୮/୭), ଅନ୍ଧାରର ସୂର୍ଯ୍ୟ (୩୯/୯), ବିଚରା ଗୁଲ୍‌ଜାର (୪୦/୨)

ମହାନ୍ତି, ମଦନ ମୋହନ : ଜୀର୍ଣ୍ଣ ସେତୁ (୧୮/୭)

ମହାନ୍ତି, ମନୋରଞ୍ଜନ : ମଧ୍ୟାହ୍ନ ତିମିର (୧୭/୧୦), ନାଲି କୁକୁଡା ଓ ଲୋହିତ ବିପ୍ଳବ (୨୦/୧୨), ରଣ (୪୧/୩)

ମହାନ୍ତି, ମିହିର କୁମାର : ଯାତ୍ରା (୨୫/୫), ଦର୍ପଣରେ କାହାର ମୁହଁ (୨୬/୬)

ମହାନ୍ତି, ଯୋଗେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : କବିର ସମାଧି (୨/୧୨), ବିଲାତ ଫେରନ୍ତା (୩/୪), ଲୋକ୍ଲା ଚାକର (୩/୭), ବୁଲା ଓ ବୁଲୀ (୩/୮), ଆମେ କେଉଁଠି (୩/୯), ଦାରୁଣୀ (୪/୩)

ମହାନ୍ତି, ରଜନୀକାନ୍ତ : ମୋକଦ୍ଦମା (୩୦/୮), ପିଞ୍ଜୁଡ଼ି (୩୨/୩), ପୁଷୁନାହରା (୩୪/୪), ରହୀ ଲଗାଲୀ (୩୪/୫), କାଉଣ୍ଟୁଷର କାହାଣୀ (୩୫/୫), ସୁନା ଶିଆଳ (୩୫/୯), ସ୍ୱପ୍ନମେଧ

(୩୬/୮), ଲଗ୍ନାଧିପତି (୩୮/୨), ଓହଳ (୪୦/୨), କାଳଫାଶ (୪୧/୪), ଗଣ ନାୟକ (୪୧/୧୦), ଜଡ଼ା (୪୨/୨), ସୂର୍ଯ୍ୟଲଗ୍ନ (୪୩/୧୨) ନାଉରୀ (୪୫/୫), ବନ୍ଧୁମାଷ୍ଟର (୪୬/୧୧), ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ନାନ (୪୭/୧୧), ନଅଙ୍କ (୪୯/୪)

ମହାନ୍ତି, ରମାକାନ୍ତ : ନାଲପାନର୍ବିବି (ଅନୁବାଦ)(୬/୨)

ମହାନ୍ତି, ରାଜକିଶୋର : ଦରିଆ ତଳର ଢ଼େଉ (୧/୩), କାଳିମା ଲିଭିଯାଉ (୧/୬), ଖେଳ ଓ ଖେଳଣା (୧/୯), ଫୁଲଟି ଫୁଟିଲା ନାହିଁ (୧/୧୧), ମାଟି ଓ ଆକାଶ (୨/୨), ସେ ଆସିବେ (୨/୬), ଆହାର ଓ ଆତ୍ମା (୨/୯), ନଈ ସେପାରି (୨/୧୧), ଶେଷ ରାତିର ସ୍ୱପ୍ନ (୩/୧), ଉଜାଣୀ ସୁଅ (୩/୬), ପୂଜା ବଜାର (୩/୭), ଶ୍ରୀରାମ ବିଭୂତିଭୂଷଣ (୩/୯), ଧୂଆଁ (୩/୧୧), ଖେଳନା (୪/୧), ମଣିଷ (୪/୫), ମୁଁ ସରି ନାହିଁ (୪/୭), ସ୍ୱପ୍ନର ଛାୟା (୫/୧), ଭବିଷ୍ୟତ (୬/୬), ନିର୍ବାଣ ଦୀପ (୭/୯), ଭ୍ରମର ମାଉସୀଙ୍କ ଝିଅ (୮/୧), ପ୍ରଭାକରର ପ୍ରେମ କାହାଣୀ (୯/୬),ମନୋରମାର ସଂସାର (୯/୧୧), କଲ୍ୟାଣୀ ଅପାର ନାରୀ କଲ୍ୟାଣ (୧୧/୧), ଧୂସର ମରୁ ଓ ପାଶୋରା ଗୋଲାପ (୧୨/୭), ମଳିନ ଅପରାହ୍ନ (୧୪/୭) ଜନନୀ ଜନ୍ମଭୂମି (୧୪/୯), ଆକାଶ ଆମନ୍ତ୍ରଣ (୧୫/୧), ଏ ସୀମାର ପର ପାରେ (୧୬/୮), ଗ୍ରାମଦେବୀ ନମୋଽସ୍ତୁତେ (୧୭/୧), ତିମିର ତପସ୍ୟା (୧୮/୧), ଏ ପଥର ପଥେୟ (୧୯/୬), ଯାତ୍ରାପଥ (୧୯/୧୦), ସେଇ ଶେଷହୀନ ପଥ (୨୪/୨), ଅନ୍ତିମଶଯ୍ୟାର କାହାଣୀ (୨୨/୧), ଏ ସେଇ ଅଯୋଧ୍ୟା (୨୩/୩),ହେ ମୋର ନମସ୍ୟ (୪୪/୧୨), ବନଲତାର ହସ (୪୭/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ବିବାହ ଜାତୀୟକରଣ (୨୬/୧୦), ଏକାଦଶ ଅବତାର (୩୩/୮), ସ୍କୁଟିକୁ ପଛ କରି ଛିଡା ହୋଇଥିବା ଝିଅଟିଏ (୩୬/୪), ମଝିକୋଠରୀ (୩୭/୩)

ମହାନ୍ତି, ରୀତା : ଅଭେକ (୩୬/୪)

ମହାନ୍ତି, ଶରତ କୁମାର : ଦଶହରା (୧୪/୪), ଦୁଇଟି ରାତି (୧୪/୫)

ମହାନ୍ତି, ସଦାନନ୍ଦ : ଜନ୍ମଦିନ (୧୫/୮)

ମହାନ୍ତି, ସରୋଜିନୀ : କୁଜିଗାଁର (୩୭/୭)

ମହାନ୍ତି, ସୀତାକାନ୍ତ : ଫସଲ (୧୫/୯)

ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର : ଦୁଇବଂଧୁ (୧/୧୨), ଭଗ୍ନଦୂତ (୨/୧), ଭାଗାବଣ୍ଡ (୨/୪), ଅମ୍ବାପଲ୍ଲୀ (୨/୬),ଯାଯାବର ଓ ଜାୟା (୨/୯), ସ୍ୱପ୍ନରେ ମନ୍ଦୋଦରୀ (୨/୧୧), ପିତା ଓ ପୁତ୍ର (୩/୬), ନିତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳ (୫/୪), ଡିନୋସାରର ଆତ୍ମା (୫/୧୦), ସେନାପତି (ନାଟକ)(୫/୧୧), ଶେଷ କବିତା (୬/୧), ଘଇତାମାରି ପାଟ (୬/୧୦), ଖାଦନୀ (୭/୫), ମଧୁମଭାର ଅଭିସାର (୮/୬), ମୁହର୍ତ୍ତ (୯/୧୧), ପ୍ରତିବେଶିନୀ (୧୦/୩), ଆନନ୍ଦ ଭୈରବୀ (୧୧/୯),ଜିଅନ୍ତାଭୂତ (୧୨/୧), ସାଗର ଓ ସାହାରା (୧୨/୧୦), ଅପରିଚିତର ପରିଚୟ (୧୩/୬), କ୍ରାବିଜିମ୍‌ର ଇସ୍ତାହାର (୧୩/୭), ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶେଷହସ (୧୫/୧), ଆକାଶ ତଥାପି ସୁନୀଳ (୧୬/୧), ସାପ (୧୯/୭), କେନ୍ଦ୍ରାତୀଗ (୨୧/୭), କବଂଧ (୨୨/୭), ରାଜଧାନୀ (୩୭/୧), ଘନିଆର ଗଣେଷ ଚତୁର୍ଥୀ (୬/୭), ଉର୍ଣ୍ଣନାଭ (୧୨/୬)

ମହାନ୍ତି, ସୁଷମା : ଅନ୍ଧଗଳିରେ ହଜିଯାଇଥିବା ଲୋକଟିର ସନ୍ଧାନରେ (୩୩/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ସ୍ନେହ : ଅନ୍ତର୍ଲିପି (୨୭/୭)

ମହାନ୍ତି, ହରେକୃଷ୍ଣ : ଚତୁଷ୍କୋଣ (୪୧/୬)

ମହାନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର : ଡାହାଣ ଛାତିରେ ପତକା ଉଡୁଛି (୧/୫), ମୁଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ କରିବି (୧/୬), କଳାମଣିଷ (୨/୧), ଦାନା ଓ ଦାନକ (୩/୨), ଗୋଟିଏ ରାତିର ସାଥୀ (୫/୬), ଜୁଲିୟନ୍ତୀବାର (୨୧/୧୧), ଉପହାର ରହିଗଲା (୨୨/୩), ଝରକା (୪୩/୫), ଛନ୍ଦପତନ (୪୨/୩)

ମହାନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଜଣେ ଚୀନା ମହିଳା (୪/୯), ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (୪/୧୦), ଆନନ୍ଦ କୁମାର (୪/୧୧),ମହୌଷଧ (୫/୬), ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ(ଯୁଦ୍ଧ) (୫/୮), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକେଶୀ (୫/୧୦), ଅଭିଷେକ (୫/୧୧), ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା (୫/୧୨), ଏମିତିପାଇଁ ଗୋଲାପଟିଏ (୬/୧), ଦୁର୍ବାଦଳ (ଅନୁବାଦ)(୬/୩), କୋକିଳ (୬/୪), ଘୋଡା ଚୋରି (୬/୫), ପ୍ରେମଲୀଳା (୬/୬), ତୁଷାର ଝଡ (୬/୭), ପବନ (୭/୮), ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ (୬/୧୦), ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୬/୧୨), ବିଦାୟ ଗୁରୁଜନ (୭/୧), (୭/୪),(୭/୫),(୭/୬),(୭/୭), (୭/୮),(୭/୯), ପ୍ରଣୟ ପୟୋଧିଜଳେ (୮/୧), ଶେଷ ହସ (୮/୩), ଗଉତର ପୁଅ (୮/୫), ଜନ୍ମଦିନ (୮/୭), ଅସ୍ତ୍ର (୮/୧୦), ବୁଢା ହେଗେଲର ଶେଷ ନାଚ (୮/୧୧), ଅନୁଶାସନ (୮/୧୨), ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ (୯/୧), ମରଣର ଛଦ୍ମବେଶ (୯/୨), ପର-ଆପଣା (୯/୩), ଦେହ-ମନ (୯/୪), ସ୍ତମ୍ଭ(୯/୫), ବରଗଛ(୯/୬), ଆରୋହଣ (୯/୭), ଯୁଦ୍ଧର ମୂଲ୍ୟ (୯/୮), ଭୂତବର (୯/୯), ଭାଇ (୯/୧୦), ସହରଖୋର (୯/୧୧), ନୃତ୍ୟସଙ୍ଗୀ (୯/୧୨), ଭୂମି (୧୦/୨), ମରୁଭୂମିରେ ମଦ (୧୦/୩), ଝଡ (୧୦/୪), ଖୋଲା ଝରକା (୧୦/୫), ଜରଦଗବ (୧୦/୭), ଶୟତାନର ଖେଳ (୧୦/୮), (୧୦/୯), ଦିବାଲୋକ (୧୦/୧୦), ବଡସାନ (୧୦/୧୧), ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ (୧୦/୧୨), ଘର (୧୧/୧), ତମ୍ବୁ (୧୧/୨), ପୂର୍ବରାଗ (୧୧/୩), ସ୍ୱର୍ଗର ଅଦାଲତ (୧୧/୫), ପ୍ରିୟନାମ (୧୧/୬), ଯଦି କାଲି ବଞ୍ଚିଥାଏ (୧୧/୧୧), ଧୂମ୍ରପାନ ନିଷେଧ (୧୧/୧୨), ନିନାଦ (୧୨/୧), ନାଚଘର (୧୨/୪), ଔଷଧ (୧୨/୬), ପରିବାର (୧୨/୭), (୧୨/୮), (୧୨/୧୨), ଚିଠି (୧୩/୧), ନିଶାଣଦାର(୧୩/୩), ଆକାଶ ହୃଦୟ (୧୩/୬), ତ୍ରିନାନଦୀ ପୋଲ (୧୩/୧୧), ଭୂଜଙ୍ଗିନୀ (୧୪/୧), ତ୍ରିନାନଦୀ (୧୪/୪), ଗୁପ୍ତଚର (୧୪/୯), ଜନନୀ (୧୫/୧), ଦୁଇକୂଳ ଏକ ସ୍ରୋତ (୧୫/୩), ଫୁଲଟିଏ (୧୫/୭), ଷଡଯନ୍ତ୍ର (୧୫/୮), (୧୫/୯), (୧୫/୧୧), ଦୁଇଭଉଣୀ (୧୫/୧୨), ଦର୍ପଣ (୧୬/୨), ଜୀବନ ମରଣ କାହାଣୀ (୧୬/୩), କାମନା (୧୬/୪), ଅପରାଧୀ (୧୬/୭), (୧୬/୯), (୧୬/୧୦), ନବବର୍ଷ ଉପଲକ୍ଷେ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି(୧୬/୧୨), ରାତିରେ ମୂଷାମାନେ ବି ଶୁଅନ୍ତି (୧୭/୪), ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ (୧୭/୫), ଭେଟ (୧୭/୭), ମାୟାବନ (୧୭/୮), ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ (୧୮/୧),ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ନାନ (୧୮/୨), ଜେପାପୋଲ (୧୮/୬), ଯୁଦ୍ଧକାଳିନ ଆତ୍ମକଥା (୧୮/୮), ସାପ (୧୯/୩), ଜଳ-ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା (୨୦/୯), ପୁନରାବର୍ଭାବ (୨୧/୪),

କ୍ଷଣ ବସନ୍ତ (୨୧/୮), ଭଉଣୀ (୨୧/୧୦), ବିଚିତ୍ରରୀତି (୨୨/୧), ଗୋଟିଏ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ (୨୩/୩), ପ୍ରଜାପତି (୩୦/୫), ହଳଦିଆ ପକ୍ଷୀ (୩୪/୧୨), ରଙ୍ଗୀନ ଚଢ଼େଇ (୪୩/୯), ଅବରୁଦ୍ଧ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ (୪୫/୧୧), ପକ୍ଷୀବାଲା (୪୨/୮), ମୋଗ୍ରୋସିଆ ଚାଟୀ (୪୬/୧), ରୋମିଓ ଜୁଲିଯେଟ୍ ଓ କୁହା କଣ୍ଢା (୪୬/୧୦) ସର୍କସର ଜାନୁଆର (୪୮/୧), ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକରେ ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ମାତାଦିନ (୪୮/୧୦),ଅସ୍ଥି (୪୯/୧), ଭିଖାରୁଣୀ (୪୯/୭), ସୁଲାନା ଜଲିଙ୍କ (୫୦/୧), ଚଢ଼େଇ ଛୁଆ (୫୦/୭)

ମହାପାତ୍ରିଆ, ବିଦ୍ୟାଧର : ରକ୍ତଗୋଲାପ (୧/୭), ପ୍ରେମର ଡାକ (୪/୧୨)

ମଲ୍ଲିକ, ପ୍ରଭାକର : ଛକ (୪୦/୧୧),ବିପ୍ଲବ ଦାସ (୪୧/୩), ଡ୍ରାଉନ୍ - ଡ୍ରାଉନ୍ (୪୧/୯), ହୃଦୟ (୪୨/୪), ଆଲୋକ ଅନ୍ଧାର ପାପର ତଫାତ୍ (୪୩/୧୧), ଚେତାବନୀ ଚିଆଁ (୪୪/୫), ରାମ ରହିମ୍ (୪୪/୧୧), ସହରମାଟି (୪୫/୨), ଦୋଷ୍ଟିରରେ ଆଜ (୪୫/୬), ଭିନ୍ନ ଜଣେ ସାରାଗୁର (୪୫/୯)

ମାନସିଂହ, ଗଙ୍ଗାଧର : ବୁଦ୍ଧ (ନାଟକ) (୧/୧), (୨/୩), (୨/୪), (୨/୬), (୨/୯), (୨/୧୧), (୩/୧)

ମାନସିଂହ, ହେମଲତା : ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ଯୁଦ୍ଧ (୩/୧), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୫/୧୨),ଛନ୍ଦପତନ (୭/୨)

ମହାପାତ୍ର, ଅବିନାଶ : ଗୋଟିଏ ଅପରାଧ୍ ସଂପର୍କରେ (୩୭/୩)

ମହାପାତ୍ର, ଅଶୋକ କୁମାର : ଗଛ ଛାଇରେ ଥିବା ମାରୁଥିବା ଲୋକଟିଏ (୩୬/୫), ସଂପର୍କ (୪୧/୧୨), ଦେଶାନ୍ତର (୪୭/୯)

ମହାପାତ୍ର, ବିରଜାକାନ୍ତ : ଜଗନ୍ନାଥ (୪୮/୯)

ମହାପାତ୍ର, କୁଳମଣି : ଉନ୍ନତ ଭାଷଣ ଚାଷ (୩୬/୮), ଓ୍ୱାଇଫ୍ ସର୍ଭିଏସ୍ (୩୭/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ : ଅନୁସଂଧାନେ (୪୩/୪), ପ୍ରଥମ ଦର୍ଶନର ଇତିକଥା (୪୩/୧୨), ଜନ୍ମାନ୍ତର (୪୭/୪)

ମହାପାତ୍ର, ଗଦାଧର : ପତିମାବିବିର ସଂସାର (୧୭/୫)

ମହାପାତ୍ର, ରମାକାନ୍ତ : ଭୀମ ଭବାଚ (୪୯/୧୦,୧୧,୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଚିନ୍ତାମଣି : ଯୁଗଶ୍ରୀ (୧୧/୧୦), ଧାରା (୧୧/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଜୟନ୍ତ : ମୋ ପୁଅର ମୃତ୍ୟୁ (୩୭/୩)

ମହାପାତ୍ର, ନୀଳମଣି : ଅନ୍ଧାରୁଆ (୪୭/୫), ଅଳସି ଫୁଲର ବନ୍ୟା (୪୭/୧୨), ଗାନ୍ଧି (୪୮/୬), ବାଛନ୍ଦ (୪୯/୫), ଓ୍ୱାରିସ (୪୯/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ତପନ କୁମାର : ମୁହଁ (୫୦/୩)

ମହାପାତ୍ର, ପଦ୍ମଚରଣ : ସେ ତିନୋଟି ବିରାଡି ଛୁଆ ଓ ଗୋଟିଏ ପୋଷାକୁକୁର (୧୯/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ପୁଷ୍ପଲତା : ଜୁଆର (୨୯/୧୨), ଅକ୍ଟୋପାସ (୩୨/୧୧), ଏକା ଏକା ଅନ୍ଧକାରେ (୩୪/୬), ମାଛକଣ୍ଟା (୩୭/୫), ସମୟ ବାହାରର ମହୁମାଛି (୩୮/୩), ସକାଳର ନଈ (୩୮/୧୨), କାଲିର ସକାଳ (୪୬/୬), କାଚଘର (୪୪/୫)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରକାଶ : ଭାଗ୍ୟପୁରୁଷ (୪୦/୩)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା : ତପକଣ୍ଠ (୪୭/୫)

ମହାପାତ୍ର, ଡଃ ବିଜୟ କୁମାର : କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ (୩୭/୯).

ମହାପାତ୍ର, ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ : ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଗପ (୩୨/୪), ଖଇଙ୍ଗା ମାଛର ଗପ (୩୩/୬), ପାଣିବସନ୍ତ (୩୮/୪), ନଈବଢ଼ି (୩୮/୭), ବଳାପାନ ଗୋଲାମ (୩୯/୮), କାଳୀପୂଜା (୪୦/୩), ନବଗୁଞ୍ଜର (୪୦/୫), ମନ୍ତ୍ରମୁଦି (୪୦/୮), ଏକ ନିମକ ହାରାମ ବିଷୟ (୪୧/୪), ଝିଅ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ରବର କଣ୍ଢେଇ (୪୧/୭), କରପଲ୍ଲବ (୪୧/୧୦), ବଡ ଦେଉଳ (୪୨/୩), ଶହର ଦେବତା (୪୨/୬), ଚିତ୍ରକାର (୪୨/୯), ରଥଯାତ୍ରା (୪୩/୩), ମହାମେରୁ (୪୫/୭), ଅଯୋଗ୍ୟ (୪୬/୭), ବମ୍ (୪୪/୭), ଗୋଲାପବଗିଚା (୪୭/୬), ଅସ୍ତସୂର୍ଯ୍ୟର ରଶ୍ମି (୪୮/୧୦), ପଦ୍ମାନଦୀର ଢେଉ (୪୯/୭), ଡ୍ରିମଗାର୍ଲ (୫୦/୬)

ମହାପାତ୍ର, ବିଶ୍ୱରଞ୍ଜନ : ଅନ୍ୟ ଜଣେ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ (୩୨/୬)

ମହାପାତ୍ର, ଅଜିତ ପ୍ରସାଦ : ଉଦ୍ଧାର (୪୮/୩), ସାପ (୪୮/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ବୀଣା : ଚୁଡ଼ି (୩୮/୪), ଛାଇଆଲୁଅ (୩୮/୯)

ମହାପାତ୍ର, ଭରତେନ୍ଦୁ ସୁନ୍ଦର ରାଜଗୁରୁ : ମୁଁ ଏକ ପ୍ରତିହିଂସାର ପ୍ରତିମା (୧୭/୬)

ମହାପାତ୍ର, ଭୂପେନ : ଭଙ୍ଗାଘର ଭୂତ (୨୦/୯), ସୂର୍ଯ୍ୟ ବି ଦିନେ ଖସି ପଡ଼ିବ (୨୫/୬), ଅନ୍ଧରାଇଜ ଓ ଦର୍ପଣ ବିକାଳି (୩୧/୫), ଝରଣା ଓ ମିଲିଟାରୀ ତମ୍ବୁଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ (୩୩/୩), ସହବସ୍ଥାନ (୩୭/୧୨), ଶୂନ୍ୟ ଦେବାଳୟ (୩୮/୩), ମୁଖା (୩୮/୬), ନଷ୍ଟସ୍ୟ (୩୯/୧୧), ରାସ୍ତା (୪୭/୬), ଶେଷ ସହରର ସାଏରୀ (୪୮/୨), ହମିଦର ହାତ (୪୮/୫), ରାତି ପାହିଲେ (୪୮/୯), ଥୁଣ୍ଟାଗଛ (୪୯/୨), ଛତ୍ରଭଙ୍ଗ (୪୯/୧୦), ମୋତେ ଟିକେ ସ୍ନେହ ଦେବ (୫୦/୩)

ମହାପାତ୍ର, ମନୋରାମ : ଅବାଞ୍ଛିତ (୧୩/୩), ରାତ୍ରୀର ଇତିକଥା (୧୪/୧), ବିପ୍ରଲମ୍ଭ (୧୭/୧୨), କାଚଘର (୧୮/୬), ଆଲୁଅ ଅନ୍ଧାର ଓ ରକ୍ତମନ୍ଦାର (୨୨/୯), ବନ୍ଦଘରର ଚାବି (୩୧/୧)

ମହାପାତ୍ର, ଯତୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଶେଷ ସଙ୍ଗୀତ (୧୩/୧୨), ଭୂମିକା (୨୪/୪), ଚଳମାନ (୨୬/୬)

ମହାପାତ୍ର, ରଘୁନାଥ : ଅଂଧାରର ଆଇନା (୨୧/୩)

ମହାପାତ୍ର, ରଜତ : ଦିନେ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ (୩୪/୧୦), କଥାର ନାମ ସ୍ୱପ୍ନ (୪୩/୯), ବାଘନିଶ (୪୭/୫)

ମହାପାତ୍ର, ରବିନାରାୟଣ : ତଥାପି (୨୪/୫), ସୁକୁମାରୀ (୨୪/୯)

ମହାପାତ୍ର, ଋଷ୍ଟୀ : ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃଦ୍ଧି (୩୨/୩)

ମହାପାତ୍ର, ରାଧାମୋହନ : ଭଗ୍ନତାରା (୩୬/୬)

ମହାପାତ୍ର, ଶଶିଭୂଷଣ : ପରିଶିଷ୍ଟ (୫/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ଶିଶିର : ବିବର୍ତ୍ତନ (୨୪/୮), ସେ ନଦୀ ପ୍ରଗଲ୍‌ଭା (୩୬/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର : ଏକ ଅଶ୍ଳୀଳ ସଂଧ୍ୟାର କାହାଣୀ (୧୯/୧୨), ସାଗରତୃଷ୍ଣା (୨୨/୬), କଳି (୨୬/୪), ବଂସରର ପ୍ରଥମ ପୁରସ୍କାର (୩୩/୭), ମାନଚିତ୍ର : ଏକ ଯୁବକମନର (୩୫/୭), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂପର୍କରେ ଏକ ଘୋଷଣା (୩୭/୩), ବିଜନର ତାଦୃଶ ଆଚରଣ ଉଚିତ କି ? (୩୭/୯), ଏକ ପୁରୁଣା ରୋଗ (୪୬/୧୦), ଲିନା, ଚା' ନେ' (୪୭/୧), ସମ୍ପାଦକଙ୍କୁ ପତ୍ର (୪୭/୬) ନିଃଉଃ ଖଦ୍ୟୋତୋଦ୍ୟୋଗ କମ୍ପାନୀ ପ୍ରା.ଲି. (୪୭/୧୦), ନୂଆଘର (୪୮/୧), ଵିଦଗ୍ଧ ଅନ୍ଧାର (୪୮/୫), ଏକାନ୍ତ ନିଜସ୍ୱ (୪୮/୯), ପଡୋଶୀ (୪୯/୧), ମୁଁ ଯଦି ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବି (୪୯/୬), ଅରୋପଣ (୪୯/୧୦), ଋତୁ ବର୍ଷା ଋତୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମ (୫୦/୫)

ମହାପାତ୍ର, ସଂଗ୍ରାମ : ଅନ୍ୟ ଏକ ଋତୁ (୪୬/୧୨), ନୀଳ ଶାଢ଼ୀ (୪୭/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ସ୍ନେହଲତା : ପିଲୁ (୧୮/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ହେମେନ୍ଦ୍ର : ସଂପର୍କ (୪୦/୪)

ମହାପାତ୍ର, ହେମନ୍ତ କୁମାର : ଝଡଝଞ୍ଜାର ଅନ୍ତରୀପ (୪୧/୫), ଶହୀଦ ଭୁଲାମନ (୪୧/୧୧), କୁହୁଡ଼ି (୪୨/୧୨), ଅସୁମାରୀ କାମନା ଓ ଅସହାୟ ପୃଥିବୀ (୪୩/୧୧), ସରଗିପତର ମହୁଲ ଫୁଲ (୪୪/୪), ଅମରାବତୀର ମୋହଭଙ୍ଗ (୪୪/୯), ନରଭୋଜୀମାନଙ୍କ ରାଇଜରେ ଗୋଟିଏ ରାତି (୪୫/୬), ସୁନା ମିରିଗ (୪୫/୯), ଅସୁରଗଡ ମଠ ଓ ମାତା ଆନନ୍ଦମୟୀ (୪୬/୫), ପାପିଷ୍ଠମାନଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ପଥଚାରୀ (୪୬/୯), ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧ (୪୭/୧), ମନ-ମୋହଦଧି (୪୭/୭), ମିତାର ବର (୪୮/୧୧), ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି (୪୯/୫), ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଭସ୍ମାସୁରର କାହାଣୀ (୪୯/୧୦), ଅଶାନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ଓ ଅସହାୟ ଜୀବନ-ତରୀ (୫୦/୨), ବାହାର ଲୋକ (୫୦/୮)

ମହାରଣା, ରାଜେନ୍ଦ୍ର : ଅଧ ମାଇଁର ଉପାଖ୍ୟାନ (୫୦/୫)

ମଲ୍ଲ, ଅଜାମ୍ବର : ଦ୍ୱିତୀୟ ଈଶ୍ୱର (୪୫/୩), ମସୃଣ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ (୪୬/୬), ଆରମ୍ଭରୁ ଉପସଂହାର (୪୭/୯)

ମିନାକ୍ଷୀ.ଦେବୀ : ମନ-ପରୀକ୍ଷା (୪୪/୮)

ମୀନାକ୍ଷି : ମିନାକ୍ଷିର ଦିନଲିପି (୫/୧୨)(୭/୩)

ମରୁଯାତ୍ରୀ : ସନ୍ଧ୍ୟାର ଇତିକଥା (୧୨/୧୨)

ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ : ପଞ୍ଚମୀ (୪/୧୨), ଷଷ୍ଠୀ (୫/୨)

ମିତ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରମୌଳି : ଝୁଅ (୨୬/୨)

ମିତ୍ର, ବାମାଚରଣ : ନିମନ୍ତ୍ରଣ (୩/୨), ଶାନ୍ତିଦେବୀଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି ଓ ଅଶାନ୍ତି (୩/୯), ପଡ଼ିଶାଙ୍କ ସହିତ ଗୋଟିଏ ରାତ୍ରି (୩/୧୦), ବହୁମୁଖା (୩/୧୨), ବିନ୍ଦୁ ସଂଖ୍ୟା (ସଚିତ୍ର)(୪/୧), ଜାଲ ନୋଟ୍ ଚେଣ (୪/୪), ଯାତ୍ରାପଥେ (୪/୫), ଇତିହାସ (୪/୯), ଛାଡ଼ପତ୍ର (୪/୧୨), ତ୍ରିନେତ୍ର (୫/୧), ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍(୫/୪), ବୈଜ୍ଞାନିକର ବିବାହ (ନାଟକ)(୫/୫), ପ୍ରାଡ଼ ରତ୍ନାକର (୫/୭), କାହାଣୀ (୫/୧୦), ପିତା ଓ ପୁତ୍ର (୬/୧), ହାରହରଣ (୬/୪), ଲେଖା ଓ ଲେଖକ (୬/୬), ପରୀକ୍ଷା (୬/୭), ପାଷାଣର ପ୍ରାଣ (୬/୧୧), ଅସୀମ (୭/୧), ମରଚୋନା (୭/୯), ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚମ୍ପା(ଉପନ୍ୟାସ), (୭/୧୦), (୭/୧୧), (୭/୧୨), ନାରୀ ଓ କବି (୮/୧), ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଚମ୍ପା (ଉପନ୍ୟାସ)(୮/୨), (୮/୩), (୮/୪), (୮/୭), (୮/୮), (୮/୯), (୮/୧୦), (୮/୧୧), (୮/୧୨), ନିର୍ବାଚନ (୯/୧), ଲୁପାସିନ୍ଧୁବାବୁ (୯/୭), ନାରୀମହଲ (୯/୮), ସମୁଦାୟ (୯/୧୧), ମାଙ୍କଡ଼ପାଣି (୯/୧୨), ଝୋଟପୁଜା (୧୦/୧୧), ଦନେଇ ତୁରଣ (୧୦/୧୨), କୁକୁଡ଼ା ଚାଷ (୧୧/୧), ସ୍ୱପ୍ନସିଦ୍ଧ (୧୧/୨), ଅପରାଧୀ (୧୧/୩), ଜୀବିକା ଓ ଜୀବନ (୧୨/୨), ବାବା ଡହରାନନ୍ଦଙ୍କ ରୋମାଞ୍ଚକର କାହାଣୀ (୧୨/୩), ଇଚ୍ଛାପୁରୁଷ (୧୨/୪), ଗୋଟିଏ ଇନ୍‌କୁଆରୀ (୧୨/୮), ଧ୍ୱନି (୧୨/୯), ଦୁଇଜଣ ତ୍ୟାଗୀଙ୍କ ଉପାଖ୍ୟାନ (୧୩/୧), ବିଜ୍ଞାଳିକା (୧୩/୩), କଃ ପନ୍ଥା (୧୩/୫), ମିମିର ଭୂଗୋଳ ଶିକ୍ଷା (୧୩/୭), ପୁଲିସ୍ ଓ ପ୍ରାର୍ଥନା (୧୩/୮), ଧରିତ୍ରୀ ଓ ସବିତ୍ରୀ (୧୩/୧୦), କିମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମ୍ (୧୪/୧), ବଡ ମହାପୁରୁଷ (୧୪/୫), ବାବା ଡହରାନନ୍ଦଙ୍କ ବିବାହ ବୃତ୍ତାନ୍ତ (୧୫/୧), ମାନବ ଓ ଦାନବ (୧୫/୩), ପକ୍ଷାଘାତ (୧୫/୭), ଆଗନ୍ତୁକ (୧୬/୧), ଗୋଟିଏ କାବ୍ୟ ରଚନା (୧୭/୧), ଖଣେଶଯ୍ୟା (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୮/୨), ଯାଦୁକରର ଖେଳ (୧୯/୧), ହୋଲି (୨୦/୧), ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର (୨୧/୧), ପ୍ରାକ୍ ପ୍ରଣାଳୀ (୨୩/୬), ଶୃଙ୍ଖଳାପତ୍ର (୨୪/୧), ରାହିକି କେଜାଣି (୨୪/୭), ପଘା (୨୫/୧), ଥାପିରେ କହ ଡଥାମିରେ (୨୫/୭), ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରରେ ମୂଷା (୨୬/୧), ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲ ନକ୍‌ସା (୨୯/୭), ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ଉପାଖ୍ୟାନ (୨୯/୧୦)

ମିତ୍ର, ମଳୟ : ରସମୁଣ୍ଡା (୨୯/୧୧)

ମିତ୍ର, କ୍ଷିତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ହଲେ ଚଟି (୧୫/୧୧)

ମିଶ୍ର, ଡଃ. ଅମୂଲ୍ୟକୃଷ୍ଣ : ଚାଣକ୍ୟର ଶପଥ (୪୪/୮), ଭାଗ୍ୟଚକ୍ର (୪୫/୨), ଦିଟୋପା ପାଣି (୪୫/୯), ତପସ୍ୱୀ (୪୬/୨), ବଡ ହାକିମ (୪୭/୭), ସମ୍ପର୍କ (୪୭/୧୨), ସମାଧି (୫୦/୧୨)

ମିଶ୍ର, ଅକ୍ଷୟ କୁମାର : ବିଳମ୍ବିତ ଚନ୍ଦ୍ରର ବିଳାପ (୧୭/୬)

ମିଶ୍ର, ଆଦିତେଶ୍ୱର : ହରିଶଙ୍କରରେ ପିକ୍‌ନିକ୍ ଓ ଯାପମୃତ୍ତ (୪୨/୯), ଅନ୍ୟ ସବୁ ବର୍ଷା ଓ ଶରତ ସକାଳ (୪୭/୭)

ମିଶ୍ର, ଉମାଶଙ୍କର : ସାମ୍ପେନ (୧୦/୭), କିଛି ଶୀତ, କେସଅ୍ କିଛୁ (୧୧/୧୧), ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ (୧୨/୧୦), ତୁମ ସଂପର୍କରେ (୧୬/୨), ମାୟାମୃଗ (୧୭/୧୧), ଶ୍ରୀଗୁରୁ (୨୪/୭),ଅନ୍ଧାରୀ ଉତ୍ତରଣ (୨୬/୩), ଅନ୍ଧ ପୁରୁଷ (୩୨/୨), ତ୍ରିଶଙ୍କୁ (୩୨/୮), ଶ୍ୱେତଅନୁତ

(୩୩/୧), ବାଇଶି ପାହଚ (୩୩/୯), ବାହୁଡା (୩୬/୧), ଚାଷୀ (୪୦/୧), ଦୈବାତ୍ (୪୦/୧୦), ପଣବନ୍ଦୀ(୪୩/୧), ଲଘୁପତନକ (୪୮/୧୦), ଧନୁଯାତ (୫୦/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଉମାକାନ୍ତ : ଅଶୀର୍ଷକ (୪୯/୮)

ମିଶ୍ର, କମଳ କୁମାର : ପୋଲିସ୍ କୁକୁର (୧/୯), ସୁଅ ମୁହଁରେ (୨/୨), ସଙ୍ଗୀତ ଶିକ୍ଷକ (୪/୧), ଛନ୍ଦା (୫/୫), ସଂଯୁକ୍ତ (୫/୭), ସ୍ୱପ୍ନ (୫/୮), ଦ୍ୱିତୀୟ ପତ୍ନୀ (୮/୬)

ମିଶ୍ର, ଗଣେଶ୍ୱର : ସମୁଦ୍ର (୨୪/୮), ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱ (୩୨/୫), ସଂପର୍କ (୩୩/୩), ସମ୍ରାଟ (୩୭/୧୧)

ମିଶ୍ର, (ସଂଳାପ) କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ଜଣେ ପାଠକ (୨୧/୩)

ମିଶ୍ର, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ : ଶୁଦ୍ରକର ପ୍ରଶ୍ନ (୧୩/୧୦), ଅଭିଶପ୍ତା (୧୩/୧୨), ଗଣ ଓ ଗଣାଧିପତି ଓ ଗଣିକା (୧୪/୧), ଅରସିକେଷୁ (୧୪/୪), ଯୌବନର ପୁନରାବର୍ତ୍ତନ (୧୪/୬), ରଜ୍ଜୁ ଓ ସର୍ପ (୧୫/୧), ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଓ କୁଆର (୧୫/୩), ଧୂମ (୧୫/୯), ନାଏଗ୍ରା ଓ ଦେବଯାନୀ (୧୬/୧୦), ଗୁଡାଏ ରଙ୍ଗ ଗୁଡାଏ ରେଖା (୧୭/୯), ଜଣେ ହିପି ତରୁଣର ଜାତିବୃତ୍ତି (୧୯/୭), ଟ୍ରୋଜାନ୍ ଅଶ୍ୱ (୨୦/୧), ଯଶୋଦାର ଶୋକ (୨୦/୬), ମଥୁରାମଙ୍ଗଳ (୨୦/୧୨), ଭୃଗୁସଂହିତା (୨୨/୫), ପରମହଂସ (୨୨/୧୨), ଜଣେ ଗୁରୁଙ୍କ ଉଦୟ (୨୩/୧), ସାଲବାଇ ତୁ ତୁ (୨୩/୬), ବନ୍ଧ (୨୩/୧୦), ତ୍ରିଭୁଜ (୨୪/୧), ମାଛ (୨୪/୭), ପଇଁତରା (୨୬/୭), ପ୍ରିୟତମା (୨୭/୧), କାନ୍ଥ (୨୮/୭), ବାପାଙ୍କ ଭାଲୁ, ଭୂତ ଓ ସାପଗପ (୨୯/୧), ଘର ଭିତରର ଶତ୍ରୁ (୩୩/୧), ଯୁଗକ୍ଷୟ (୩୮/୨)

ମିଶ୍ର, ଗଦାଧର : ପ୍ରବଞ୍ଚନା (୩୭/୪)

ମିଶ୍ର, ଗିରିଜାଶଙ୍କର : ଏମାନେ ପୁଣି ସେବକ (୩୩/୬), ବୋଉ (୪୪/୨)

ମିଶ୍ର, ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର : ପଦୀ (୧/୩), ତମାଳଲତା (୨/୨), ସିଗାରେଟ୍ ପ୍ୟାକେଟ୍ (୩/୧), ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (୩/୧୧), ଏଇ ଦେହ ଏଇ ଦାହ (୧୩/୧), ମାଳଗୁଜରୀ (୩୬/୫), ଗାଆଁକୁ ଫେରିବା ପରେ (୩୮/୬), ମିଷ୍ଟର ଦାମୋଦରନ୍ (୪୧/୬)

ମିଶ୍ର, ଗୋପିନାଥ : ହୁକକାର ଜନ୍ମକଥା (୭/୧)

ମିଶ୍ର, ଚୌଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ : ଇତିକଥା (୧୯/୨), ବୁଲା (୧୯/୫), ଏଜେଣ୍ଟ (୧୯/୭), ତକ୍ଷକ (୧୯/୧୦), ପ୍ରାଙ୍ଗଣ (୨୦/୧), ନିଷିଦ୍ଧ ପୁସ୍ତକ (୨୦/୧୦), ଅଲୌକିକ (୨୧/୮), ଅକ୍ଷ (୨୩/୧), ମୂଲ୍ୟାୟନ (୨୪/୧), ନିର୍ମାଣ (୨୫/୭), ସ୍ମୃତିଚାରଣ (୨୭/୧୦), ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ହାସ୍ୟବର୍ଷ (୨୮/୪), ସିଂହ ଓ ଠେକୁଆ କଥାର ଆଧୁନିକ ସଂସ୍କରଣ (୨୮/୭), ସ୍ୱପ୍ନସଙ୍ଗ (୨୯/୭), ଗ୍ରୀଷ୍ମବକାଶରେ ଜୀବନ୍ତ ଶୋଭାଯାତ୍ରା (୩୦/୧), ଗୋଲାପ ନଗରରେ ଦିନେ (୩୨/୧), ବୁଦ୍ଧୁ ଚରିତ (୪୭/୧)

ମିଶ୍ର, ଜୟନ୍ତୀ : ମର୍ମଧ୍ୱନି (୨୬/୧୧)

ମିଶ୍ର, ତରୁଣକାନ୍ତ : ଅନେକ ଦୂର (୨୪/୧୧), ପ୍ରଜାପତିର ଡେଣାନାହିଁ (୨୮/୮), କୋମଳ

ଗନ୍ଧାର (୩୦/୨), ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ସୌଦାଗର (୩୫/୬), ନିଃସଙ୍ଗତାର ସ୍ୱର (୨୭/୯), ନାହିଁ ନାହିଁର ପୃଥିବୀ (୩୭/୮), ଅବରୋହ (୪୮/୭), ଏକା ଏକା ଆପଣାର (୪୯/୭)

ମିଶ୍ର, ଦୁର୍ଗାମାଧବ : ସେଚ ହସ ଟିକକ (୧/୩), ଛଉତିଷେ କହିଛନ୍ତି (୧/୪), ଆଜି ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର କିନା (୧/୫), ଜୟନ୍ତି ବାଟିକା (୧/୬), ବିନମିତାସୁ (୧/୭), ଓ ଆଜି ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର (୨/୫),ମରମ ଚରାଜ (୨/୮), କଂପନ ଥରିଯାଏ (୨/୧୧), ଭାଗ୍ୟରେଖା ବିଡମ୍ବନା (୩/୩), ପଡ଼ରେ ପକ୍ଷୀ (୩/୨), ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର (୩/୫), ଗୋଧୂଳି (୩/୧୦), ସେ ଗୁଡାଖୁ ବିକେ (୪/୫), କ୍ଷଣପ୍ରଭା (୪/୮), ମେଘ ଡମ୍ବରୁ (୫/୫), ନୀଳସ୍ୱପ୍ନ (୬/୧), ବୁଢା କିରିସ୍ତାନୀ (୬/୫), ଜନପଥେ (୬/୧୨), ହସି ପାରୁ ନଥିଲି (୭/୭), ପ୍ରହେଳିକା (୮/୧), ଟିପାଖାତା (୮/୭), ମୃତ ଧରିତ୍ରୀ (୯/୨), ଉପହାର (୯/୪), କିୟଦଂଶ (୯/୧୨), ହେମନନ୍ଦିନୀ (୧୦/୭), ଜାତିବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ (୧୧/୧), ଗରିଷ୍ଠ ସାଧାରଣ ଗୁଣନୀୟକ (୧୧/୬), କର୍ମ,କର୍ତ୍ତା, କ୍ରିୟା (୧୨/୧), ଦ୍ୱିକର୍ମକ (୧୩/୧), ମାମେକଂ ଶରଣଂ ବ୍ରଜ (୧୩/୬), ବିଦ୍ୟୁତବଲ୍ଲୀ (୧୪/୧), ତମସୋ ମା ଜ୍ୟୋତିର୍ଗମୟ (୧୫/୧୦), ଅନୁଷ୍ଟୁପ ଛନ୍ଦ (୧୬/୧), ବୃକୋଦର (୧୭/୧), ପ୍ରାତସ୍ମରାମି (୧୮/୧), ସନ୍ନିଧାନ (୨୦/୩), ଅନଳଚକ୍ର (୨୨/୧), ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ଦକ୍ଷ ଯଜ୍ଞର (୨୨/୭), ଶୁଷ୍କ ହ୍ରଦ : ଲକ୍ଷ ଢେଉ (୨୩/୧), ଉଙ୍କାଣି ସୁଅ (୨୩/୧୦), ମରୁଭୂମି (୨୪/୧), ଦୁର୍ଗତିନାଶିନୀ (୨୪/୭), ପଦୋନ୍ନତି (୨୫/୧), କେ କେତେ ଯମୁନା ଯାଉ ନାହିଁ (୨୫/୭), ନାଲିଫିତା ସପକ୍ଷରେ (୨୬/୭), ଫୁଲର ଫସଲ (୨୭/୧), ମୋକ୍ଷ (୨୭/୭), ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ (୨୮/୧), କୁହେଳିକାର କରାଘାତ (୨୮/୭), ମଇ ସାତ ତାରିଖ (୨୮/୨), ଡିସେମ୍ବର ଏକତିରିଶ (୨୯/୧୦), କ୍ଳିବ ଲିଙ୍ଗ (୩୦/୭), ହୃଦୟ ମୃତ୍ୟୁ (୩୧/୧), ଲୁହର ଲାଭା (୩୨/୧), ଲୋହିତ ଲୋତକ (୩୨/୯), କୁରରୀର ଯନ୍ତ୍ରଣା (୩୩/୯), ସୁକ୍ରିୟା ଯୋଗ (୪୧/୭), ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଅମାବାସ୍ୟା (୪୨/୬),କ ସ୍ତ୍ୱ କୋଽହଂ (୪୩/୧), ଗେଣ୍ଡା (୪୩/୭), ଡୋନାଲ୍ଡ୍ ଡକ୍‌ର ଲୁହ (୪୬/୭)

ମିଶ୍ର, ଦେବଦାସ : ମୁଁ ଏହି ଲୋକଟିର କଥା କହୁଛି (୩୮/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଦେବାଶିଷ : କପିଳା (୧୪/୭)

ମିଶ୍ର, ନରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : କୁକୁର (୩/୪), ସାହନଶାଙ୍କ ନ୍ୟାୟ (୩/୫)

ମିଶ୍ର, ନୀଳକଣ୍ଠ : ବଶିଷ୍ଠ-ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ସମ୍ବାଦ (୩୧/୬)

ମିଶ୍ର, ନୁରି : ଫୁଲେଇ (୩୩/୩)

ମିଶ୍ର, ଅମୂଲ୍ୟମଣି : ମରୁତି (୪୯/୯)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରଭାକର : ପ୍ରତୀତି (୧୭/୮)

ମିଶ୍ର, ହିରଣ୍ମୟୀ : ଅଙ୍ଗରାଗ (୪୯/୬)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରଭାତୀ : ମହାନଦୀ (୩୨/୫)

ମିଶ୍ର, ଶାରଦା ପ୍ରସନ୍ନ : ଯନ୍ତ୍ର (୪୮/୬)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : କେନ୍ଦୁ ଶାଖା (୧୨/୧୧), (୧୩/୨), (୧୩/୮), ବେଣୁଜଣ୍ଡ (୧୪/୬), ନିଜକୁ ରାଧା ମନେ କରେ (୧୪/୧୦), ତଗିଲା ଓ ମୃତ୍ୟୁ (୧୫/୪), ପବନ ପାଠକ (୧୬/୨), ରାମହରି (୩୬/୪), ଝିଅ ବାହାଘର ଦିନ ଶଙ୍କର ବାବୁଙ୍କ ଅନୁଭୂତି (୩୮/୮), ମିନତି, ତପୁ ଆସିଛି (୫୦/୩)

ମିଶ୍ର, ବିଜୟ କୁମାର : କୋଠରୀ (୨୭/୪)

ମିଶ୍ର, ବିନୟଭୂଷଣ : ରଚନା ଓ ମୁଁ (ଅନ୍ଧକାର)(୧୩/୭)

ମିଶ୍ର, ବିପିନ ବିହାରୀ : ଗାଁ ବାହୁଡ଼ା (୩୫/୫), ଜରାବ (୪୫/୭), ପ୍ରଶ୍ନ (୪୬/୮), ଝେଙ୍କେବାପା (୫୦/୬)

ମିଶ୍ର, ବିଭୁଧେନ୍ଦ୍ର : ମଉସା ଚାଲିଗଲେ (୨୬/୫), ଶ୍ରୀମତୀ ଦେବୀ (୨୬/୭), ସ୍ପେଶର ମିଶ୍ର (୨୮/୭), ବିଦାୟ ବନ୍ଧୁ (୩୩/୧୦)

ମିଶ୍ର, ବୈଦ୍ୟନାଥ : ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକର ଗଳ୍ପ (୯/୯)

ମିଶ୍ର, ଯଶୋଧାରା : ପ୍ରତିବିମ୍ବ (୨୮/୪), ଫଟୋ (୨୯/୨), ପିକ୍‌ନିକ୍ (୩୧/୮), ବନସାଇ (୩୨/୧), ପୁଅ (୩୬/୪), ଊର୍ମିଳାଙ୍କ ହସକାନ୍ଦ (୪୭/୩), ଅପରରାଜ୍ୟ (୩୯/୧), ରାଜ୍ୟସୀମା (୪୦/୮), ଅସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟ (୪୩/୭), ଦୀପାବଳି (୪୫/୧), ଯାତ୍ରୀ (୪୬/୧), ରେଖାଚିତ୍ର (୪୬/୭), ଭିତରର ଛବି (୪୭/୨), ପୁରାଣ କଥା (୪୭/୬), ଏ ଗଳ୍ପରୁ ଅନ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଯାଏଁ (୪୮/୧), ବିଦେଶୀ (୪୮/୭), ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନା ମୁହଁ (୪୯/୭), ନିଆଁ ଘେରରେ (୫୦/୩)

ମିଶ୍ର, ରବିନାରାୟଣ : ସ୍ମୃତିର ସ୍ୱାକ୍ଷର (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୪/୮)

ମିଶ୍ର, ରମାକାନ୍ତ : ଦ୍ୱୀପାନ୍ତିତା (୨୧/୮)

ମିଶ୍ର, ରାଜକିଶୋର : ନୂତନ ପ୍ରଭାତ (କ୍ଷୁଦ୍ର ନାଟକ)(୧୩/୪), ଆତ୍ମାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୫/୯), ଏକ ନାରୀ ଏକ ଅଭିନୟ (୧୬/୧୧), ନୂତନ ଅଙ୍କ (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୭/୫), ସେ ଏକ ସୃଜନାର ସ୍ୱର (୧୮/୯), ନୂତନ ମୋନାଲିସାର ଭୂମିକା (୨୦/୧୨), ରଙ୍ଗହୀନ ଦିଗନ୍ତ (୨୧/୭), ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ (ଏକାଙ୍କିକା)(୨୨/୧), ରଙ୍ଗମୟୀ ଧରଣୀ ଛନ୍ଦୋମୟ ଜୀବନ (୨୨/୧୦)

ମିଶ୍ର, ରାଧାବଲ୍ଲଭ : ବାହାନାର ଚୂଡ଼ି (୧୩/୭), ହିମାଳୟର ଛାୟା (୧୫/୨), ଉତ୍ତପ୍ତ ଅଗଷ୍ଟ (୧୫/୫), ଆସ୍ତିକ (୪୫/୭)

ମିଶ୍ର, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର : ସୁମିତ୍ରାର ଚିଠି (୧୭/୧୨), ସାଧନାର ଇତିକଥା (୧୯/୨), ସାଗର ମନ୍ଥନ (୨୦/୨), ସତ କେବେ (୨୧/୧୦), ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏକାଙ୍କିକା (୨୩/୬), ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବ (୨୪/୯), ସିପାହୀ : ସିନେମା ପାଇଁ ସିନେରିଓ (୨୯/୧୦), ସଭ୍ୟବଣିକ (୪୪/୨), ପରଆପଣା (୪୪/୬), ଆତ୍ମପରିଚୟ (୪୪/୯), ଚାରିବନ୍ଧୁ (୪୫/୮)

ମିଶ୍ର, ଶଶିଭୂଷଣ : ପ୍ରଜ୍ଞା (୧୧/୭)

ମିଶ୍ର, ଶୈଳବାଳା : ଉଷା ଶେଷ ଭାଷା (୧୮/୩,୪), ଅନୁପମାର ସ୍ୱପ୍ନ (୨୬/୬),ନିର୍ବାପେ ଦୀପେ (୧୬/୫), ଶିଥିଳା ଶୃଙ୍ଖଳା (୨୮/୩), ଶେଷପର୍ବ :ମହାଯାତ୍ରାର (୨୮/୭), ଦାରୁଭୂତ ମୁରାରୀ (୩୦/୧), ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍କୃତାମ୍ (୩୦/୬), ନ ଯଯୌ ନ ତସ୍ଥୌ (୩୦/୧୨), ଯୋଶୋୟେନ୍ ଯୋଜୟେତ୍ (୩୪/୧), ରିକ୍ତ ବାର୍ଲୁଚର (୩୪/୧୧), ସୁଦାମ (୩୬/୧), ତଦିବଂ (୩୬/୧୧), ମୂଲ୍ୟହୀନ (୩୮/୩), ତୃଷା (୩୮/୮), ପୂର୍ବପଶ୍ଚିମ (୪୦/୯), ନିବୃତ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତି (୪୨/୯), ନଷ୍ଟନୀଡ (୨୫/୧୨)

ମିଶ୍ର, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ : ତାଳପତ୍ରର ଶେଷ ଜୟନ୍ତୀ (୩୨/୯), ଅନିର୍ବାଣ (୩୩/୪), ରୋବର୍ଟ (୪୮/୧୨), ପାଥେୟ (୪୯/୯), ଲୁସି ଓ ଲାରା (୫୦/୯)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ସଦାଶିବ : ଅନାସକ୍ତି (୧୬/୧), ଏଲିଜ : ଅନାଗତ ଅପରାହ୍ଣର (୨୩/୯), ମଳେବି (୩୨/୧)

ମିଶ୍ର, ସତ୍ୟ : ଦର୍ପଣ (୨୨/୧୨), ମା ନିଷାଦ (୨୩/୧୦), ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ (୨୪/୧), ପାଶବିକ (୨୪/୫), ମାଛି (୨୪/୬),ଗଳ୍ପପୁତ୍ର (୨୬/୮), ପଥପ୍ରାନ୍ତ (୨୭/୨), କାର୍ଟୁନ୍ (୩୦/୮)

ମିଶ୍ର, ସତ୍ୟଶଙ୍କର : ଅନ୍ୟ ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ (୪୨/୯)

ମିଶ୍ର, ସରୋଜ କୁମାର : ଜୋକର (୩୨/୮), ଛେନୋଦା (୪୮/୮)

ମିଶ୍ର,ସରୋଜ : ସୀମନ୍ତିନୀ (୫୦/୭)

ମିଶ୍ର, ସାରଦା ପ୍ରସାଦ : ଅଚାନକ ନିଦରୁ ବାରମ୍ବାର ଉଠି ପଡୁଥିବା ଶିଶୁଟି ସମ୍ପର୍କରେ (୩୮/୯), କୌଣସି ମଣିଷକୁ ସାରାରାତି ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ କାହିଁକି (୪୦/୧), ହେ ତପସ୍ୱୀ, ମୁଁ ତ କେଉଁ ଆଡେ ଯାଉ ନାହିଁ (୪୧/୬)

ମିଶ୍ର, ସୋମନାଥ : ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ (୧୯/୧୧)

ମିଶ୍ର, ସ୍ନେହ : ବନ ମହୋତ୍ସବ (୪୩/୬)

ମିଶ୍ର, ସ୍ନେହସୁଧା : ଯଦି .....କିନ୍ତୁ......ତଥାପି (୪୬/୧୦), ହେ କୃଷ୍ଣ ! ମୁଁ ସୁଭଦ୍ରା !!(୪୭/୧୦)

ମିଶ୍ର, ସ୍ୱରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ : ଇଚ୍ଛାର ଅପହଞ୍ଚ ଗଳି (୫୦/୧୨)

ମିଶ୍ର, ହରି : ଜୟ ପରାଜୟ (୨୨/୬), ଏକ ଅସଫଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର କାହାଣୀ (୨୮/୧୧)

ମିଶ୍ର, ହରିଶଙ୍କର : ବିଶ୍ରାମ (୨୯/୬)

ମିଶ୍ର, ହରିହର : ମଣିଷର ମନ (୨୩/୧୦), ପୁରୁଷ (୨୫/୧୧)

ମିଶ୍ର, ଲୋକନାଥ : ଅନ୍ୟ ଦେଶ (୧୭/୪), ସନ୍ୟାସିନୀ (୨୪/୭), କଳାକୁକୁରର ଘର (୨୩/୧୨), ଅଭେଦ୍ୟ ଯାତ୍ରୀ (୩୭/୮), ଭଗବାନଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି (୩୭/୧୧), ରାୟବାଡ଼ି (୫୦/୨)

ମେହେଟା, ଧୀରେନ୍ଦ୍ର : ରାୟ ସାହେବ (୩୯/୨)

ମହାରଣା, ସନ୍ତୋଷ : ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବର୍ଷା (୪୮/୨)

ମେହେର, ମଣିନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଜଣେ ନାରୀ (୪୧/୫)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ଅଜିତ୍ ମୋହନ : ଗତାୟୁର ରୀତି (୧୩/୯), ବନିତା (୧୫/୬), ବନବାବୁ କହୁଥିଲେ (୧୪/୧୧,୧୨)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ଶରତ୍‌ଚନ୍ଦ୍ର : ଖଣ୍ଡେ ନୂଆ ପର୍ଦ୍ଦା ଶାଢ଼ୀ (୧୪/୧୦), ନାଁଟି ତା'ର ଚମ୍ପା (୧୫/୪)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ପ୍ରଭାତ : କିଶୋର ନାଟ୍ୟ (ଏକାଙ୍କିକା)(୫/୧), ତାଜମହଲ (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୨/୯)(୧୨/୧୦), ଦଳିତ ଶିକ୍ଷକ ସଂଘ (୧୩/୨), ଥିଓରି ଅଫ୍ ରିଲେଟିଭିଟି (ଏକାଙ୍କିକା)(୧୯/୭), ସୀତାକାନ୍ତ (୧୧/୫)

ରଥ, କାର୍ତ୍ତିକ ଚନ୍ଦ୍ର : ଦର୍ପଣ (୨୩/୯), ମହାଭାରତର ଅନ୍ତିମପର୍ବ (୨୮/୯), ସୀମିତ ସଂପର୍କ (୨୯/୧), ଆହୁତି ମମତାର (୪୧/୮)

ରଥ, ନୀଳାମ୍ବର : ପୁଅ ନା ଝିଅ (୪୮/୯)

ରଥ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର: ପୁଷ୍ପବତୀ ନାଗଫେଣୀ(୨୩/୧୨)

ରଥ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର: କଣ୍ଢେଇ(୪୮/୯), ଅବାକ୍ ଆରୋହୀ(୪୯/୬)

ରଥ, ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର: ସ୍ରଷ୍ଟାର ସ୍ୱୀକାର(୧୫/୩), ମରାଳ ଦର୍ପହାରୀ ଉପାଖ୍ୟାନ(୧୫/୧୧), ପୁନର୍ବିଚାର(୧୯/୨), ତେବେ(୨୦/୯), ପଡ଼ୋଶୀ(୨୯/୭), ବନ୍ୟାପରେ(୩୦/୧), ହୋରି(୩୦/୪), ସହଯାତ୍ରିକ(୩୦/୭), ପ୍ରଳୟ(୩୧/୧), ଅଶ୍ୱରୋହୀ(୩୧/୭), ଚେର(୩୧/୧), କ୍ରିତଦାସ(୩୨/୪), ତ୍ରିବାର ମିଥ୍ୟା(୩୨/୭), ଯୋଦ୍ଧା(୩୩/୧)

ରଥ, ଜୟନ୍ତ: ବାଟ(୩୭/୩), ସାଇନ୍‌ବୋର୍ଡ(୩୩/୫), ଜନ୍ମପରେ..ଜାଇଁଥିବା ଯାଏଁ (୩୯/୫), ଫୁଲଫୁଟିବାର ବେଳ (୪୦/୫), ସତ୍ୟ ସାଂକେତିକ(୪୧/୯), ଏଇ ମନ ବୃନ୍ଦାବନ(୪୨/୧), ଶବଖେଳ(୪୨/୯), କବରୀ ପ୍ରୀତିଲଗ୍ନା:କବରୀ ଅକ୍ଷଯ୍ୟା(୪୩/୪), ବୃତ୍ତି(୪୩/୧୧), ବେଡ଼ି(୪୬/୧୦), ପରି ଆଙ୍ଗୁଠି(୪୭/୪), ମାଟିଘରେ ମାଆ(୪୭/୬), ଜୟ ଜୟ ଦେବହରେ(୪୮/୪), ଭାଗମାପ(୪୯/୪), ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ(୪୯/୮), ହୁଗୁଳାଗଣ୍ଠି(୫୦/୧), ଭୂମି ଦହନ(୫୦/୬)

ରଥ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର: ବ୍ୟର୍ଥତା: ପାଞ୍ଚଟି ଚରିତ୍ର(୨୩/୪), ଏକ ପଳାୟନବାଦୀ ପୁରୁଷର ଶେଷ ଚିତ୍‌କାର(୨୬/୫), ଆମେ(ମଣିଷ +ମନ+ ସମାଜ)= ରୁଗ୍‌ଣ (୨୭/୫), ପେଚିଦେଇ ଉପାଖ୍ୟାନ(୪୬/୨)

ରଥ, ଡକ୍ଟର ରାଧାନାଥ: ମୁକ୍ତ(୭/୧), ପଥପ୍ରାନ୍ତେ(୮/୫), ଚୋର ବି ମଣିଷ(୮/୭), ଅଘରି(୧୧/୬)

ରାଉତ, ଅଶୋକ କୁମାର: ମୁହଁ(୪୮/୧୧)

ରଥ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର: ସେ ରାଣୀ ହେବ(୧/୧୦), ପାଷାଣ(୨/୮), ପାଗଳା ପାଇଁ ମିଲ(୨/୧୨), ସଂଶୋଧନ(୩/୧୨), ପରମାୟୁ(୪/୩)

ରଥ, ଶଶି: ଅଷ୍ଟମଗର୍ଭ(୩୯/୨), ତିନି ପୁରୁଷ(୪୦/୪), ପିଙ୍ଗଳା ପୃଥିବୀ(୪୧/୧୧), ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ(୪୫/୧୧), ପୁଷ୍ପାନକ ମମେଣ ସେ ରାଜା(୪୩/୯),ଅନ୍ୟ ଜଣେ ରେବତୀ(୪୯/୩)

ରଥ, ଶିବପ୍ରସାଦ: ଚାରିସଂଙ୍ଘାତ(୨୫/୭), ମଞ୍ଜୁ ଭାଉଜ(୨୭/୩)

ରକ୍ଷିତ୍, ଅନ୍ନଦା ପ୍ରସାଦ: ମୁସାଫର(୪୧/୪), ହାତ ମୁଠାରେ (୪୨/୧୧), ମହୁଲ ଝରିଲା ବେଳେ(୪୩/୬)

ରାଉତ, ପବିତ୍ର: ଜଡ(୨୭/୪), ପୁନଶ୍ଚ ପୁନରାବୃତ୍ତି(୨୭/୧୨)

ରାଉତ, ବଳରାମ: ଆଖଣ୍ଡଳେଶ୍ୱର ଗଳି(୨୬/୧୦), ବିଚିତ୍ର ବିନ୍ଧାଣୀ(୨୩/୬), ବଳଦ(୨୯/୩), ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତାବ(୩୦/୨), ରାଣୀ ପଥର(୨୭/୬)

ରାଉତ, ବଂଶୀଧର: ବିଛ ମୃତ୍ୟୁ ସଂପର୍କରେ(୩୪/୪), ଭାବ ଅଭାବ ଅଥବା ପର୍ଶୁରାମ ସମ୍ବାଦ(୩୫/୯), ଆବିଷ୍କାର(୪୦/୧୧), ଶୂନ୍ୟ ଲଢ଼େଇ(୪୨/୩)

ରଥ, ରମାକାନ୍ତ: କସ୍ତୁରୀ ମୃଗ(୪୨/୬), କର୍ମବନ୍ଧନ(୪୫/୧୦)

ରଥ, ବାସନ୍ତୀ : ଭୋକ (୪୯/୬)

ରାଉତ, ଭୋଳାନାଥ: ଅନ୍ଧାକାରର ଆତ୍ମହତ୍ୟା(୧୪/୧୨)

ରଥ, ରେଣୁକା: ଏକୁଟିଆ ବଣି(୪୧/୧୨)

ରାଉତ, ସାବିତ୍ରୀ: କବି ମାନସୀ(ଏକାଙ୍କିକା)(୮/୩), ପାଞ୍ଚର ଫଳ(୧୧/୧୨)

ରାଉତ, ସଂଯୁକ୍ତା: ଜୀବନର ଗଳିରେ ଏକା (୪୬/୫)

ରାଉତରାୟ, ଶ୍ରୀମତୀ ଜ୍ୟୋସ୍ନା: ବୟସ ଓ ରଜନୀଗନ୍ଧା(୨୫/୧୧), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୃଗ ଓ ଦୁଃଖୀ ପ୍ରଜାପତି(୨୬/୧୧), କେତେ ଦିନର (୩୧/୩),ଉପଲବ୍ଧି(୩୨/୨), କଢ଼ ଝରିବାର ଶବ୍ଦ(୩୪/୪), ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠବନର ମୃତ୍ୟୁ(୩୫/୩), ସିଦ୍ଧାର୍ଥ(୪୫/୧୨)

ରାଉତରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ : ନିଃସଙ୍ଗ ପ୍ରତିମା(୨୪/୧)

ରାଏ, କୁଞ୍ଜ : ନବଦିଗନ୍ତ (୫୦/୧୦)

ରାଓ, ମିହିର କୁମାର: ନିଶା(୧୭/୧)

ରାଓ, ଆର. ଶିବାଜୀ : ମକିନିର ଭଗବାନ (୫୦/୮)

ରାଜ, ନବକିଶୋର: କ୍ଷୁଧା(୩୧/୧୨)

ରାୟ ଆଶୁତୋଷ: ଡାକବଙ୍ଗଳା(୬/୪)

ରାୟ, ମନସ୍ୱିନୀ: ସ୍ୱର୍ଗର ଟିକେଟ(୪୭/୭)

ରାୟ, କଲ୍ୟାଣୀ: ଘର ସଂସାର(୬/୬)

ରାୟ, ଆଦ୍ୟାଶା: ସର୍ତ୍ତ(୪୭/୧୦)

ରାୟ, କେଦାର: ନନ୍ଦରାଜାର ଦୁଃଖ(୩୫/୯)

ରାୟ, ଗୌରାଙ୍ଗ: ଚିତ୍ରୋତ୍ପଳା ତଟୁ କୃଷ୍ଣାବେଣୀ ଘାଟ(୪୪/୫)

ରାୟ, ନେତ୍ରାନନ୍ଦ : ଅତିଚାର (୫୦/୧୧)

ରାୟ, ପ୍ରତିଭା : ଆକସିଡେଣ୍ଟ (୨୯/୩), ଭୋକ (୩୨/୧୭), ଦିବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି (୩୩/୭), ଶିଳାନ୍ୟାସ (୩୪/୬), ମୂର୍ତ୍ତି (୩୫/୩), କମଳ (୩୬/୨), ଉତ୍ତରମାର୍ଗ (୩୭/୭), କଳାନ୍ତରର କଥା (୩୩/୧), ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ପଥ (୩୩/୭), ଉତ୍ତରମାର୍ଗ (୩୯/୧), (୩୯/୨), (୩୯/୪), (୩୯/୫), (୩୯/୬), (୩୯/୭), (୩୯/୮), (୩୯/୯), (୩୯/୧୦), (୩୯/୧୧), (୩୯/୧୨), ଅପରାଧୀ (୪୦/୨), ମାଉଁସ (୪୦/୬), ନିଦାନ (୪୧/୧), ପୃଥକ୍ ଈଶ୍ୱର (୪୧/୭), ଯଜ୍ଞ (୪୨/୧), ହାଇଁଆ (୪୨/୬), ଧର୍ମଗରଙ୍ଗ ଲାଲ (୪୩/୧), ମୋକ୍ଷ (୪୪/୭), ଶାପ୍ୟ (୪୫/୧), ପାପ (୪୫/୬), ମିତ୍ରଜନ୍ମ (୪୬/୧), ଦଗ୍ଧ (୪୬/୭), ବିପ୍ରଲବ୍ଧ (୪୭/୧), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ (୪୭/୬), ଅମୋକ୍ଷ (୪୮/୧), ବୀଜମନ୍ତ୍ର (୪୮/୭), ଉଲ୍ଲଘଂନ (୪୯/୧), କେତକୀ ବନ (୪୯/୭), ନିବେଦନମିଦମ୍ (୫୦/୬)

ରାୟ, ପୁରନ୍ଦର : ବନାନୀର ବିଳାପ (୧୫/୮)

ରାୟ, ପୁଳିନ ବିହାରୀ : ଦମ୍ପତି (୫/୯), ଭୂପର ନିଆଁ (୧୬/୧୧), ବାହୁଡ଼ା ବିଜେ (୧୬/୧୨), ବେଦନା ନାଶକ (୧୭/୩), ଅବୁଝା (୧୭/୭), ବସୁଧାର ଆତ୍ମା (୧୯/୪), କାଲୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୧୯/୩)

ରାୟ, ବିମଳା : ଅନ୍ଧାରଆଲୁଅ (୧୪/୧୨)

ରାୟ, ବିମଳା : ଝିଙ୍କିର ଶିଳାଲେଖ (୧୭/୮)

ରାୟ, ମାଳବିକା : ତିମିରାଲୋକ (୧୯/୧୨)

ରାୟ, ରାଜକିଶୋର : ମାଧବୀର ରତିବିଳାସ (୧/୧), (୧/୨), ଧର୍ମତ୍ୟାଗିନୀ (୧/୩), ମାଲ୍ୟାର୍ପଣ (୧/୫), ତୀର ଓ ତୂଣୀର (୧/୬), ବିସର୍ଜନ (୧/୮), ମନର ମୃଣାଳ (୧/୧୨), ପୁତ୍‌ନାମକ ନରକ (୩/୧), ଯୁଥଭ୍ରଷ୍ଟ (୩/୨), ମାଳାବଦଳ (୩/୪), ଚିରନ୍ତନ (୩/୫), ମାୟାକାନନ (୩/୬), ଏକାକିକା (୩/୯), ପକ୍ଷବିସ୍ତାର (୩/୮), ବଳଦ, ବରଗଛ ଓ ବିନୋଦିନୀ (୩/୧୧), ଦୁଇଧାର (୪/୨), ଚିନ୍ତାମେଘ (୪/୪), ଶୋଣିତ କାବ୍ୟ (୪/୬), ନିକୁଞ୍ଜ (୪/୮), ବନ୍ୟ ଓ ବନାନୀ (୪/୧୦), ଉରୁଭଙ୍ଗ (୫/୨), ଶେଷ ହୋଇଛି ଅଶେଷ (୫/୨), ଗାଙ୍ଗେୟ ନୀର (୫/୩), ଆଭୂମି ପ୍ରଣାମ (୫/୪), ତଟସ୍ଥ ତଟିନୀ (୫/୫), ତମାଳ ତଳ ବନରାଜିମାଳା (୫/୬), ଖଣ୍ଡିତ ଲଗ୍ନ (୫/୮), ଦଗ୍ଧ-ଦରବାରୀ (୫/୯), ଅପାତ୍ର ଓ ଅଭିମାନ (୫/୧୦), ଭଯାର୍ତ୍ତ ମାନବ (୬/୧), ସମ୍ରାଟ (୬/୩), ମଇତାପୁରର ପ୍ରଭାତ (୬/୪), ସୁଡ଼ଙ୍ଗର ନାୟିକା (୬/୬), ରୂପ ଓ ରୂପାତୀତ (୬/୭), ପଞ୍ଚ ପଲ୍ଲବ (୬/୯), ଚନ୍ଦ୍ରହୀନ (୬/୧୦), ନୀହାରିକାର ନୀଳସ୍ରୋତ (୬/୧୨), ଦାନ-ଭୂ (୭/୧), ବନପକ୍ଷୀର କାକଳି (୭/୩), ବିପରୀତ ମେରୁ (୭/୪), ମୃତ୍ୟୁ ମହିମାମୟ (୭/୬), ପ୍ଲାବନ (୭/୭),

ନିର୍ଘୋଷବ (୭/୧୦), ଭାଙ୍ଗ ଡାଇ (୮/୧), ରୌଦ୍ରଲୀଳା (୮/୬). ମୁଁ ଆଉ ମନ୍ଦାକିନୀ (୯/୧), ନୂପୁର (୯/୩), ଅମର ପ୍ରାର୍ଥନା (୯/୫), ଛିନ୍ନମୂଳ (୯/୬), ଦୀପାନ୍ୱିତା (୯/୮), ଶିଳ୍ପୀ ସଂଗ୍ରହ (୧୦/୨), ବନ୍ଧୁ, ବୁଝି ସୁଝି ଆସ (୧୦/୪), ଅନନ୍ତିକା (୧୦/୫), ଅବ୍‌ଗତ ଆତ୍ମା (୧୦/୬), କାନୁଅ ମେଞ୍ଚାକୁ ପଥର ଖଣ୍ଡେ (୧୦/୭), ଶେଷ ବିଚାର (୧୦/୮), ଚଷମା (୧୦/୧୧), ପ୍ରେତନୃତ୍ୟ (୧୧/୧), ପରମ ଗନ୍ତବ୍ୟ (୧୧/୨), ଅପୁଷ୍ପ ପୁଷ୍ପିତ (୧୧/୩), କଳାପାହାଡ଼ (୧୧/୫), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମାରୀଚ (୧୧/୭), ଗୋଟିଏ ତାରିଖ (୧୧/୧୧), ଗରଳଗ୍ରାସ (୧୨/୧), ଡ୍ରାଉନ୍ ଟ୍ରେନ୍ (୧୨/୪), ଘଟଧର୍ମ (୧୨/୫), ବେହେଲା (୧୨/୬), ବିଶ୍ୱଦେବତା (୧୨/୮), ମଧ୍ୟାହ୍ନର ମରୁପଥେ (୧୨/୧୧), ପାପିନୀ ସତ୍ୟଭାମା (୧୩/୧), ଏ ନିଶା କାହିଁକି (୧୩/୩), ଶେଷ (୧୩/୫), ବିଶ୍ୱ ଦେବତା (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୩/୬), କଳିଙ୍ଗ ମନ୍ତ୍ରୀ (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୩/୯), ମରଣାବର୍ତ୍ତ (୧୩/୧୧), କବି ଓ କରବୀ (୧୪/୧), ବଳଦ, ବରଗଛ ଓ ବିନୋଦିନୀ (୧୪/୨), ପର୍ବତର ନାମ ପାହାଡ଼ (୧୪/୬), ରକ୍ତଜବା ହିମାଦ୍ରି (ଏକାଙ୍କିକା) (୧୪/୯), ଆତ୍ମାର ତରଙ୍ଗ (୧୫/୧), ଫଳ (୧୫/୩), ଚମ୍ପକଶ୍ରୀ (୧୫/୭), କୃଷ୍ଣାତଟିନୀ (୧୫/୮), ଅଖଣ୍ଡ ଜ୍ୟୋତି (୧୫/୧୦), ତୁଷାର ଦାହ (୧୬/୧), ଜୀବାମୃତ (୧୬/୭), ଭାରତୀ (୧୭/୧), ଶାନ୍ତ ସମର୍ପଣ (୧୮/୧), ମହାଶୂନ୍ୟ (୧୮/୭), ଆସନ୍ନ ଅବସର (୨୦/୧), ଧାତାଳ (୨୧/୧୦), ଦୁଇଟି ପ୍ରଣାମ (୨୨/୧), ସତ୍ୟ,ଶିବ,ସୁନ୍ଦର (୨୨/୨), ମେଘନିଧନ (୨୨/୫), ପତ୍ର ଉପରେ ପତଙ୍ଗ (୨୨/୮), ଚାଲମନ ବୃନ୍ଦାବନ (୨୩/୩), ତାନ୍ତ୍ରିମାନ୍ତ୍ର (୨୩/୭), ମହାବାଣୀ (୨୩/୧୦), ହୃଦୟ (୨୪/୧), ଦୁର୍ବଳ ଦେବାଳୟ (୨୪/୪), ବିଗଳିତ ମହମ (୨୪/୮), ଅନେକ ପୁଣ୍ୟ ଅନେକ ପାପ (୨୪/୧୦), ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୁନାମ (୨୪/୧୨), ମନ୍ୱନ୍ତରର ମାନବ (୨୫/୨), ପଙ୍କରୁ ଜାତ ପଦ୍ମଶ୍ରୀମାନେ (୨୫/୪), ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦଙ୍କୁ ପଦାରବିନ୍ଦ (୨୫/୭), ଭାରତବର୍ଷ (୨୬/୨), ଅଙ୍ଗରାଜ (୨୬/୫), ହେ ପୃଥିବୀ ବିଦାୟ (୨୬/୭), କାହାକୁ ଡାକିବା (୨୬/୧୨), ଦୁଇଟି ବଳବନ୍ତ ସିଂହ (୨୭/୩), ଯକ୍ଷକ୍ଷାଳ (୨୭/୮), ମାର୍ଗବନ୍ଧନୀ (୨୭/୧୦), କୁଳାଙ୍ଗାରଙ୍କ କାରାଗାର (୨୮/୭), ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜେଜେବାହିଁ (୨୮/୧୦), ସତକୋଟି ସ୍ରଷ୍ଟା ହୁଅ (୨୯/୧), ଜନତାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମା (୨୯/୪), ମୃତ୍ୟୁଚିତ୍କାର (୨୯/୮), ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍ (୩୦/୭), ବ୍ୟାଙ୍କ୍-ବାଲାନ୍‌ସ କମି ଆସିଲେ (୩୦/୯), ଫଠନା ବ୍ରାଉନ (୩୧/୧), ଋଷିମାନଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତକାର (୩୧/୭), ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ(୩୨/୧), କାନ୍ତମାନଙ୍କ କାହାଣୀ (୩୨/୫), ଆବର୍ତ୍ତ (୩୨/୮), ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତ: ଦୁଇଟି ପରିଧି (୩୩/୨), ମହାବୀର ଦାନୀକର୍ଣ୍ଣ (୩୩/୯), ବୈରାଗୀ ପତଙ୍ଗ (୩୪/୨), ଦ୍ୱୈତ ପୁଣି ଅଦ୍ୱୈତ (୩୪/୬), ସହସ୍ର ଫଣାର ସହସ୍ର ଫୁତ୍କାର (୩୪/୮), ଇଏ ନହଉନ୍ତି ସିଏ (୩୫/୨), ଗଣଗଣିଆ ମାଛି (୩୫/୫), ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ବେଙ୍ଗ (୩୫/୭), ଶାଳବନର ବଂଶରୀ (୩୬/୩), ବାପାବୋଉ-ମାଆ-ମାମା-ମାମି-ଦାଡ଼ି (୩୬/୮), ନିର୍ଲଜ୍ଜ ନେତୃତ୍ୱ (୩୭/୧), ଏକ୍‌ଲା ଚଲୋ (୩୭/୯), ଏମାନେ ସେଠିକି କାହିଁକି ଯାଆନ୍ତି ? (୪୮/୨), ଆହା, ମୃତ୍ୟୁ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର !!! (୪୮/୫), ଦିଗ୍‌ବଳୟ (୩୮/୮), ସୁଚରିତ୍ର (୩୮/୧୨), ସନ୍ତ୍ରାନ୍ତ (୩୯/୫), ତୁମେ ମୋର ପତିତପାବନ (୩୯/୭), ବଣ୍ୟ କଣ୍ଟକଲତା ଅଙ୍ଗନ (୪୦/୧), ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି (୪୦/୫), ପ୍ରକମ୍ପ (୪୦/୭), ସ୍ୱର୍ଗ (୪୦/୧୦), ପିପିଲି ବଟୁଆ (୪୧/୧),

ଚକୋଲେଟ୍ (୪୧/୪), ପଦ୍ମାଶା (୪୧/୭), ଅନାସକ୍ତି (୪୨/୧), ବରଗା-ବଦଳା (୪୨/୬), ଏବର୍ଷ ପାଣି ଦୁଃଖ ଦେଲେ (୪୨/୧୦), ମରଣପରେ ତୋରଣେ, ନାମ ଆବରଣ (୪୩/୧), ଐର ଆରତି (୪୩/୭), ଅନନ୍ତରେ ସନ୍ତରଣ (୪୪/୧), ଭବ-ବନ୍ଧନ (୪୪/୪), କାହାର କଣ୍ଠସ୍ୱର କିଏ ! କିଏ (୪୪/୭), ନବ ଉନ୍ମେଷ, ନବବର୍ଷ (୪୪/୧୧), ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ ବୈଶାଳୀ (୪୫/୧), କାଳଚକ୍ର (୪୫/୩), ଅପରାହ୍ଣର ଆଲୋକ (୪୫/୭), ଗାର୍ଜାର ଗିରିଜା (୪୬/୧)

ରାୟ, ରାହାସ : ପାଞ୍ଚ ଭଉଣୀ (୨୧/୧)

ରାୟ, ହୃଦାନନ୍ଦ : ହୃଦୟପକ୍ଷ (୧୯/୧)

ରାୟ, ହୃଷିକେଶ : ମୀନାକ୍ଷୀ (୧/୧୦), ଅଭିଶପ୍ତ (୨/୩), ବିବାହପରେ (ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ) (୨/୫), ପ୍ରଥମ ପ୍ରେମ (୪/୧୨), ଅପରାଧ (୩/୪)

ରାୟ, ଅରବିନ୍ଦ : ଅମୃତ ପୃଥିବୀ ଓ ମୃତ ମଣିଷମାନଙ୍କ କଥା (୪୯/୬)

ରାୟସିଂହ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଟେଟ୍ ଗ୍ୟାଲେରୀ (୨୪/୩)

ଡ଼କ୍ଟର ରେଣୁକା ଶ୍ରୀରାମ : ଅନ୍ତରାୟ (୩୬/୯), ତାଳି (୩୯/୪)

ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ଅର୍ଜୁନ : ମୁକ୍ତି ପଥ ସମ୍ମାରୁ (୪୪/୬), ଏକ ଅବାଧ ସନ୍ଧ୍ୟା (୪୬/୪)

ଶତପଥୀ, ଗୋକୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ; ବାଲଡ଼େୟାର (୧୪/୪)

ଶତଂପଥୀ, ନନ୍ଦିନୀ : ଆରପାଖେ (୪/୮), ଭାନିକା (୫/୨), ସେ (୧୧/୧), ଅନେକ ଆଶା ବହୁତ ସ୍ୱପ୍ନ (୫୦/୬)

ଶତପଥୀ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଦାସ (୨୨/୩)

ଶତପଥୀ, ପାରମିତା : ତାଙ୍କ ସହ ସବୁଦିନ(୩୮/୯), ବିବିଧ ଅସ୍ୱପ୍ନ (୩୯/୬), ଆହା ମୋ ଜୀବନଧନ (୪୨/୮), କାହିଁରେ ମନ ସହି ପ୍ରସନ୍ନ ହେଉ ନାହିଁ (୪୭/୮), ସହଯାତ୍ରା (୪୯/୩)

ଶତପଥୀ, ପ୍ରଭାକର : ପେଚା (୨୦/୫)

ଶତପଥୀ, ସୁଷମା : ଅନ୍ତର୍ଦାହ (୪୭/୯)

ଶତପଥୀ, ପ୍ରଭାସ ଚନ୍ଦ୍ର : ଶୟୀତାନ (୧/୧୨), ମୁଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲି (୨/୨), ନକଲ ଅଳଙ୍କାର (୨/୪), ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକ (୨/୭),ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ (୨/୮), ଶରତ ଗୋଟିଏ ରାତି (୨/୯), ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ମାନୁଗଛ ଓ ବାହାଘର (୨/୧୨), ହୃଦୟ ବେଦନା (୩/୧୦), ମରୁପ୍ରେମ (୭/୨), ଇସ୍କାପାନବିବି (୧୦/୨), (୧୦/୩), (୧୦/୪), (୧୦/୫), (୧୦/୬), ଓଭରକୋଟ୍ (୧୧/୧), (୧୧/୪), (୧୧/୫), (୧୧/୬), ଆଶାବୈତରଣୀ (୧୪/୩)

ଶତପଥୀ, ବସନ୍ତ କୁମାର : ଗୋଟାଏ ଆଳୁ (୧୫/୪) ହୀରାକୁଦ କରେଣ୍ଟ (୧୫/୧୦) ଆଣ୍ଟିରୋମାଣ୍ଟିକ୍ (୧୬/୨), ଚାଟୁ (୧୭/୧), ଆଞ୍ଜା ଯିଏ ଦୟା କରେ (ରମ୍ୟରଚନା) (୧୭/୩), ଗାନ୍ଧୀ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ବା ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ (୧୭/୯), ବାଉଁଶଗଳି (୨୧/୧), ସଲାମ ବାବୁ (୨୩/୧), ଓଇ ଛେଳେଟା (୨୪/୧), ଗରିବୀ ହଟାଅ (୨୪/୪), ଗଙ୍ଗା ଓ ଗାଙ୍ଗୀ (୨୪/

୭), ବୁଡ଼ାବାବୁ (୨୫/୭), ଚାଉଳ (୨୬/୭), ବରା ଗୁଲୁଗୁଲା (୨୯/୪), ବାପା (୨୯/୮), ନାଠ (୩୦/୨), ଉନ୍ନୟନ (୩୧/୮), ଜଗବନ୍ଧୁ ତୁମେ ବଡ଼ (୩୨/୧), ଦିବ୍ୟ ଅଦିବ୍ୟ (୩୨/୭), 'କି' ଜାତି ପଦାର୍ଥ (୩୩/୨), କୁଆ (୩୪/୧), ବିହି ବୋତଲ ଆଉ ତୁମେ (୩୪/୭), ରୋମାଣ୍ଟିକ କମେଡ଼ି (୩୫/୧), ଯୁକ୍ତ ଦୁଇ ବା ଧନ୍ଦା ମୂଳକ (୩୫/୭), ତେର ମିନିଟ୍ (୩୬/୧), ବେଲା (୩୬/୭), କେୟାର ଅଫ ସୁଦାମ ମହାନ୍ତି (୩୭/୭), ଅବଶୋଷ (୩୮/୭), ଟି.ଭି. କ୍ଲବ (୪୦/୪), ଚଇତନ ଚରିତାମୃତ (୪୦/୮)

ଶତପଥୀ, ବିଜୟ କୁମାର : ଶୋଣିତ ସ୍ୱାକ୍ଷର (କ୍ଷୁ.ନା) (୫୦/୧)

ଶତପଥୀ, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର : କଂସ (୨୭/୯), ବାହୁଡ଼ି ଯିବାଲୋକ (୩୫/୪), ଈଶ୍ୱର ନାରୀମାନଙ୍କର (୩୫/୧୧), ନଇ ସେପାରିର ଦିଅଁ (୩୮/୮), ଅଚାନକ, ଅନ୍ୟ ଲୋକ (୪୩/୧୦), ସଭ୍ୟ ବଣିକ (୪୪/୨)

ଶତପଥୀ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ବାଘଶିକାର (୩୦/୧୨), ଅଥ ବ୍ୟାଘ୍ର ସମ୍ବାଦ (୩୩/୭), ଅନ୍ୟ ଏକ ସମୟର କାହାଣୀ (୩୪/୪), ବହୁରୂପୀ (୩୫/୬), ଏକ ଯେ ଥିଲେ ରାଜା (୩୬/୨)

ଶତପଥୀ, ସୁଭାଷ : ଶତ୍ରୁ (୫୦/୯)

ଶତପଥୀ, ସୁରେଶ କୁମାର : କ'ଣ ଅଛି ସେ ଦୃଶ୍ୟରେ (୪୫/୭)

ଶର୍ମା, ରଘୁନାଥ : ପାଞ୍ଚ ଭଉଣୀ (୧୬/୬), ସରପଞ୍ଚ (୧୭/୮)

ଶାନ୍ତିଦେଇ : ଦିନାନ୍ତର ରଙ୍ଗ (୧୮/୧୦)

ଶାନ୍ତି ଦେବୀ : ଲୌହ କପାଟ (୧୭/୯)

ଶ୍ୱେତକେତୁ : ଦ୍ୱାରପାଳର ଭୋଟି (୫୦/୪)

ଶୁକ୍ଳ, ଅନନ୍ତ ଚରଣ : ଦୈନିକ କୁଳପତିଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ (୨୨/୧୧), ସନ୍ଦିପନୀର ସିମନୀ (୨୬/୬), ସାଧୁପୁର ହାଟ ଓ ସଦେଇ ମହାଜନ କଥା (୪୮/୧୦), ନୀଳନାନୀ ଓ ସାଳିଆ ନଈର ସୁନା ଇଲିଶି (୫୦/୪)

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦନ : ଧାରା ସଂପାତ (୨୨/୬), ସନ୍ଧାନ (୨୩/୪), ହଜିଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ (୨୩/୮), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ (୨୪/୨), ପୁନରାବୃତ୍ତି (୨୪/୫), ଜିଜ୍ଞାସା (୨୪/୮), ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୨୫/୬)

ଶ୍ରୀ ଜଡା : ଗାନ୍ଧୀ (୧୯/୭), ମନ ନୁହେଁ ଏକ ଗହନବନ (୧୯/୧୦), ଅନ୍ଧାର-ଆଲୁଅ (୨୦/୪) ଅମରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଈଶ୍ୱର ଦର୍ଶନ (୨୦/୧୧)

ଶ୍ରୀପଦର : ବିଷମ୍ବକ (୫/୨), ଅପାତ୍ର ଓ ଅଭିମାନ (୫/୧୦), ମାଳବିକା (୫/୧୨)

ଶ୍ରୀପ୍ର : ରାୟରାମାନନ୍ଦ (ଏକାଙ୍କିକା) (୨/୯), ଜ୍ୟାମ୍ ଓ ଜିମ୍ (ନାଟିକା) (୩/୭)

ଶ୍ରୀଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର : ଜନ୍ମଦିନ (୩/୩)

ଶ୍ରୀ ଯାଯାବର : ନିମ୍ନଗାମୀ ନିଃସ୍ୱଗାମୀ (୨୩/୧୦)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଉଦୟନାଥ : ଯୁଦ୍ଧ ବଙ୍କାର ପୁଅ (୪/୧), ସିଦ୍ଧ ବଶୀକରଣ କବଚ (୪/୪)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଦେବେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ବାଘ (୨୪/୩)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ନୀହାରନଳିନୀ : ଛ ବର୍ଷର କୁନିଝିଅ ବୁଝି ପାରେନି (୪୩/୩) ଚଢେଇର ଲୋକଗପ (୪୪/୨)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ବିନି : ବାସକସଜ୍ଜା (୩୩/୧୨), ଲୁସିଡ୍ ଇଣ୍ଟରଭାଲ (୩୫/୧୨), ହଜିଲାବଂଶୀର ସୁର (୩୮/୮), ଖାନାବ୍‌ଦୋଶ୍ (୪୦/୨), ମୁଁ ଶୁଣିଛି ଏ କାହାଣୀ (୪୧/୫), ଅନ୍ଵୋପମ (୪୧/୮), କ୍ଷତିପୂରଣ (୪୩/୫), ପଦ୍ମିନୀ (୪୪/୨), ବେଙ୍ଗ (୪୪/୬), ଶ୍ରାଦ୍ଧ (୪୭/୫), ସନ୍ଦେହ (୪୮/୩)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ରାଜୁ : ଅଶ୍ୱମେଧ (୪୫/୧୬)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ସୁଜାତା : ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୃଗ (୩୬/୧୨), ଚକା ଚକା ଭଉଁରୀ (୩୭/୪), ବନସାଇ (୫୦/୧୨) ବିଜ୍ଞାନ ପୁନର୍ଜନ୍ମ (୪୯/୯)

ସତ୍ୟକାମ ସ୍ୱାର୍ଥ : ପରମାନନ୍ଦର ଅସାଧାରଣ ଜୀବନ ଓ ତା'ର ରହସ୍ୟମୟ ମୃତ୍ୟୁସଂପର୍କରେ (୪୧/୩)

ସିଦ୍ଧାର୍ଥ : ରାତିଟିଏ : ରାଜଧାନୀର (୩୮/୭)

ସୂପକାର ଶ୍ରଦ୍ଧାକର : ଅଦୃଶ୍ୟ କ୍ଷତ (୧୮/୮), ନର୍ତ୍ତକୀ (୧୯/୧) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ବୃହସ୍ପତି (୧୯/୯), ବଙ୍କାରାସ୍ତା (୨୦/୩), ହଙ୍ଗେରୀ ଗଳ୍ପ: ଅଦୃଶ୍ୟ କ୍ଷତି (୪୩/୧୦)

ସ୍ୱାଇଁ, ଅଜୟ : ଭାବନା ଭିତରେ ଜୀବନର ଚାତି (୪୦/୨୧), ବଣଜୋଛି (୪୬/୧୧), ଦେହ-ବିଦେହ (୪୮/୧୧), ଲିତୁ ମିଶ୍ର ଯେବେ ହସେ (୪୯/୧୦), ବୋଉର ଗୀତଖାତା (୫୦/୧୦)

ସ୍ୱାଇଁ, ଦେଶବନ୍ଧୁ : କଳା ଓ ଧଳା (୨୫/୫), ସତ୍ୟବାନର ଶୋକ (୨୫/୧୦), ସୁନାପିଲା (୨୬/୧୧)

ସ୍ୱାଇଁ, ପ୍ରଭାକର : ଫର୍ଚ୍ଚା ଆକାଶ (୫୦/୧୨)

ସ୍ୱାଇଁ, ରବି : ଦେନ (୨୭/୫), ମୋ ମୃତ୍ୟୁ (୨୭/୧୧), ଯାଦୁକର (୨୮/୬), ଓଟ (୩୦/୧୨), ଓୀଷଧର ଚେତ୍ର (୩୪/୪), ପାହାନ୍ତି ତାରା (୪୯/୩), ବୋଧିଦ୍ରୁମ (୪୯/୧୦)

ସିହ୍ନା, ପ୍ରଭାତ : ସନ୍ଦେହ (୪୩/୮)

ସିଂହ, ହରିନାରାୟଣ : କାଶ୍ମୀର ଯାତ୍ରା (ଭୂଭାଗ କାହାଣୀ) (୧୧/୮), (୧୧/୯)

ସାହା, ଯାଜ୍ଞସେନୀ : ପିଲାଖାଇ (୪୮/୩)

ସରାଫ, ଗାୟତ୍ରୀ : ଏକ ବିରଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୪୪/୯)

ସେନାପତି, ରାମସ୍ୱାମୀ : ମନୁଷ୍ୟର କେତେ ଜମି ଲୋଡ଼ା (୨/୩), ତିନୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ (୨/୪), ଅତିମହଙ୍ଗା (୬/୧୧), ତିନିଜଣ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ (୧୦/୧୦)

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଦେବୀ : ଛାଇ-ଆଲୁଅର ବାଟ (୩୫/୧୨), ସମ୍ବଳ (୩୭/୨), ମୁଦ୍ରା (୪୦/୪), ଚୋଟ (୪୨/୨)

ସ୍ୱାଇଁ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ଅୟମାରମ୍ଭ (୪୭/୮), ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣର ସନ୍ତାନ (୪୮/୧୨)

ସାମଲ, କସ୍ତୁରି ଚରଣ : ଏକ ଘରିଆ (୧/୨), ନିଶାଚର (୧/୭)

ସାମଲ, ଘନଶ୍ୟାମ : ଦିନ କେବେ ସରିଯାଏ (୫/୧୦)

ସାମଲ, ଚକ୍ରଧର : ଛାୟାପାତ (୧/୨), ଝଡ଼ରନାଡ଼ (୧/୪), ଫେରୁ ଫେରୁ ରାତି ବାର ହେବ (୧/୫), ସପ୍ତଦଶୀ (୧/୮), କନ୍ୟା (୧/୧୦), ଲୁହାଦାଗ (୨/୧), ବନ୍ୟା (୨/୫)

ସାମଲ, ଦଶରଥ : କଳାପାହାଡର ଜନ୍ମଦିନ (୧୭/୫), ନିର୍ଜନ ସଂଗୀତ (୧୯/୯), ନଣବାଲି (୨୦/୪), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ (୨୦/୧୦), ଗୋଟିଏ ନୂଆତଥ୍ୟର ଆବିଷ୍କାର (୨୭/୮), ବିପୁଳାନଦୀର ମୁହାଣ (୨୮/୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ (୨୮/୬), ନିର୍ମୋକ (୨୮/୧୨), ବିପ୍ଳବର ଅନ୍ୟନାମ (୨୯/୩), ଶୋଭାନାନୀ (୩୦/୧), ଗୋଟିଏ ଅବହେଳିତ କଚା ସଡ଼କ ସମ୍ପର୍କରେ (୨୯/୮)

ସାମଲ, ସର୍ବେଶ୍ୱର : ନିଃସଙ୍ଗତାର ସ୍ୱଗତୋକ୍ତି (୩୫/୪), ସେଦିନ କୁକୁର ଡା'ପରେ (୩୬/୫)

ସାହୁ, ଅନାଦି : ଭୈରବ (୩୭/୬), ସବୁ ସମାନ (୩୭/୯), ବାଲିକଙ୍କଡା (୩୮/୨), ବିହ୍ୱଳ (୩୮/୫)

ସାହୁ, କାଶୀନାଥ : ବିଭୂତିର ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ (୧୪/୩), ଭଜମନଦାସ (୨୦/୭)

ସାହୁ, ଦେବରାଜ : ସୁଜ୍ଞ ସହିତ ଏକ ସାକ୍ଷାତ (୪୭/୧୨), ଶିଶୁ - କଥାକାର (୪୮/୮)

ସାହୁ, ଗିରିଶ : ରୂପାନ୍ତର (୪୬/୩), ମୁଖା (୪୬/୧୨), ପିଂକଦାନୀ (୪୭/୧୦), ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ (୪୮/୧୦), ଅବୁଝା ମଣଷର ସୁଅ (୪୯/୭), ଗନ୍ଧ (୫୦/୬)

ସାହୁ, ଚିନ୍ତାମଣି : ଜୀବନ ଠୁଁ ଇହ୍ନର ଦୂରତା (୪୧/୯), ଏତେ ନିକଟରେ କଲମ୍ବସର ଉପସ୍ଥିତ ଇଲାକା (୪୬/୨), କେତେ ଭୟଙ୍କର ସତେ ସୁଖ ସାଉଁଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ବ (୪୭/୨)

ସାହୁ, ତରୁଣ କୁମାର : ବେକାର (୪୧/୬), ଉଷବ (୪୪/୧୧)

ସାହୁ, କୃପାସାଗର : ହାକିମଙ୍କ ଝିଅ (୪୮/୧୨)

ସାହୁ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି : ରତନାର ବାହାଘର (୧/୧୧), କମଳାର ପ୍ରେମ (୨/୧), ଅର୍ଦ୍ଧଳୀ (୨/୫), ସବୁକିଛି (୨/୭), ମିଛବାଘ (୨/୧୧), ଡ୍ରାଇଭର ମୃଣାଳିନୀ (୩/୧୦), ମାଇଗିଲସ୍ (୪/୪), ଚକାଭଉଁରୀ (୪/୫), ଘୋଡ଼ାଡ଼ିମ୍ବ (୪/୯), ବିଷ୍ଣୁ ମାୟା (୫/୧), ପ୍ରେମର କ୍ଷୁଧା (୫/୧୨), ମୃତ୍ତତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ (୬/୨), ବନଗାହନର କାକଳି (୬/୩), ଗପ ଲାଗି ଘଟନାଟିଏ (୬/୫), ଦାଘର ବିଳାପ (୬/୮), ଶୃଣନ୍ତୁ ସର୍ବେ ଅମୃତସ୍ୟ ପୁତ୍ରାଃ (୬/୯), ପ୍ରେମ ଓ ବିଲାତିଆଳୁ (୭/୭), ଧନେଶ୍ୱର ଚରିତାମୃତଂ (୬/୧୧), ଆଦ୍ୟ ବସନ୍ତର କାହାଣୀ (୮/୧) ଛାୟା ଓ ମାୟା (୮/୪), ଚମକାରାୟର ଗତିକଥା (୯/୧), ସୁନନ୍ଦାର ଲୁହ (୧୦/୧), ଚକ୍ରଧର ପାଣିକର (୧୦/୬), ସୋନେକା ହରିଣ ସୋନେକା ସୀତା (୧୧/୧), କଇଁଚ (୧୨/୧), ସହାବସ୍ଥାନ (୧୨/୮), ସୁମିତ୍ରାର ହସ (୧୩/୧), କପୋତ ପକ୍ଷୀ ଗୁରୁ ମୋର (୧୪/୧), କପୋତପକ୍ଷୀ ଗୁରୁମୋର (୧୪/୨), ଛାବନଦାବୁଙ୍କ ଜୀବନ ଆଦର୍ଶ (୧୫/୧) ନୀଳକଣ୍ଠ ଓ

ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ଶୃଗାଳ ଉପାଖ୍ୟାନ (୧୫/୪), ଲୁନୁ ଅପାଠାରୁ ପୁଷି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (୧୬/୧), ଅନ୍ଧରାତିର ସୂର୍ଯ୍ୟ (୧୯/୩), ଉପକାରୀ (୧୯/୮), ଦାନ୍ତ ଓ ବେଦାନ୍ତ (୨୦/୧), ଅପରାଧୀ (୨୧/ ୧), କେତେ ମିଥ୍ୟା କେତେ ସତ୍ୟ (୨୧/୭), ଗୋଟିଏ ମର୍କଟର ଆତ୍ମକାହାଣୀ (୨୨/୭), ମନମରଦୁହାଳ ଗାଈ (୨୩/୧), ସିଦ୍ଧଗୁମ୍ଫାର ସମ୍ରାଟ (୨୪/୭), ଭାର୍ଯ୍ୟା ଓ ଭଗାରୀଜନିତ (୨୬/୧), ଗତଥର ମୁଁ ମଲାପରେ (୨୭/୭), ପାଗଳ ଗାରଦର ଚେତାବନୀ (୪/୧)

ସାହୁ, ନୀଳମଣି : ବୃକ୍ଷ (୨୭/୯), ନୀଳପଦ୍ମ (୨୮/୫), ରାଜପୁତ୍ର (୨୮/୧୨), ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ (୩୨/୧୨), ବିପତ୍ତୀକର ହସ (୩୪/୫), କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଥୀର ଜହ୍ନ (୩୫/୫), ଝିଟିପିଟିର ଲାଞ୍ଜ (୩୫/୧୧), ସନ୍ତୋଷ ରାୟ ନିଖୋଜ ହେଲା କାହିଁକି (୩୭/୩), ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଲାଗିଥିବା ଗୋଟିଏ ପ୍ରଜାପତି ସଂପର୍କରେ (୩୮/୪),ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା (୪୦/୬), ଚନ୍ଦ୍ରତୃଷ୍ଣା (୪୨/ ୪), ଏକୋଇରବଳା (୪୩/୮), ଦେବଦାରୁ ଶାଖାରେ ଜହ୍ନ (୪୪/୧), ଗଙ୍ଗଶିଉଳିର ବାସ୍ନା (୪୫/୨), ତଳଗଛର ଖରା (୪୬/୧), ସରୀସୃପର ଆଖି (୪୬/୮), ନୀଳ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା (୪୭/୫)

ସାହୁ, ପଦ୍ମନାଭ : ମରୀଚିକା (୪୪/୮)

ସାହୁ, ପ୍ରିୟମ୍ବଦା : ଦେଖା (୪୩/୩)

ସାହୁ, ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଚାରିଜଣ ମଣିଷ ଓ ଗୋଟିଏ ତକ୍ତପୋଷ (୪୭/୧୨)

ସାହୁ, ବିଷ୍ଣୁ : ପାପପୃଥିବୀ (୪୬/୬), ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି (୪୬/୧୧), ବରଗଛର ଚେର (୪୭/ ୫), ଜଳୁଥିବା ଗୋଟିଏ ଝିଅର ଡ଼ାଏରୀ (୪୭/୧୦), ଗୋଟିଏ ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଉତ୍ସବର ଧାରାବିବରଣୀ (୪୮/୪), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ଶ୍ଳୋକ (୪୮/୨), କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର କାବ୍ୟ (୪୮/ ୧୦), ଅସୁସ୍ଥ ପୃଥିବୀ (୪୯/୪), ଦଙ୍ଗାକାରୀ (୪୯/୭), ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଥିବା କାନ୍ଥ (୫୦/୧), ଦୀପଟିଏ ଜଳିବା ପାଇଁ (୫୦/୩), ଜଣେ ବ୍ୟାଘ୍ରକାନ୍ତ ମହିଳାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ (୫୦/୭)

ସାହୁ, ବିଷ୍ଣୁ ଚରଣ : ଲିଙ୍ଗରାଜ ପାଇଁ ଗଳ୍ପଟିଏ (୫୦/୧୦)

ସାହୁ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ : ଚୋରାବାଲି (୪୦/୫), ରଥଭୋଗ (୪୧/୬)

ସାହୁ, ଅଶୋକ କୁମାର : ଶବ ସ୍ୱୟମ୍ବର (୪୯/୮), ନରୋତ୍ତମ ଦାସକହେ (୫୦/୩)

ସାହୁ, ମାୟାଧର : ମାଟି (୪୫/୬), ଯାତ୍ରା (୪୫/୧୦), ମିନିର ବିବାହ (୩୭/୩), ବୃଷ୍ଟି (୪୮/୫), ବିବର୍ଣ୍ଣ ନୂପୁର (୪୮/୯), ଭାଲୁଶିକାର (୪୯/୪)

ସାହୁ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ସୀମାନ୍ତ ପ୍ରଦେଶ (୩୪/୯), ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ (୩୮/୫), ବିରାଟ ପର୍ବଶେଷରେ (୪୪/୧୨), ଆପଣା ଆପଣା ଖେଳଣା (୪୭/୯), ଜଗଦ୍ଦଳ (୪୯/୧୦)

ସାହୁ, ସରୋଜିନୀ : ସୂର୍ଯ୍ୟଦଗ୍‌ଧ ଅପରାହ୍ନର ଇମେଜ (୨୭/୬), ସ୍ୱପ୍ନ ପରାହତ (୨୭/ ୧୧), ଶୂନ୍ୟ ଇଲାକାର ଶୋକ (୨୯/୪) ଏବଂ ବତିବାର ନାମ ଯାହା (୩୦/୨), ମୁଖର ମୁହାଁମୁହିଁ ହୋଇ (୩୦/୧୦), ନିଦୁଆ କବାଟରେ ଖଡ଼ଖଡ଼ ଶବ୍ଦ (୩୧/୭), ଆପଣା ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ (୩୧/୧୦), ହୃଦୟକୁ ଖେଳନା କରି (୩୨/୧୦), ଦୂରପାହାଡ଼ର ଛବି (୩୩/୧୦), ବିପନ୍ନ ସମୟର ଚିହ୍ନ ବଡ଼ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ (୩୪/୫), ତରଳି ଯାଇଥିବା ଦୁର୍ଗ (୩୫/୧), ନିଜ

ଗହାରରେ ନିଜେ (୩୫/୧୦), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଈଶ୍ୱର ଓ ସାତ ଜଣ ପାପୀଲୋକ (୩୬/୧), ଦୁଇଟି ଉଦାସ ଆଖି (୩୬/୯), ଅମୃତର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଗର୍ଭବତୀ ନାରୀ (୩୮/୪), ଘଣ୍ଟା (୩୯/୭), ମୃଷା (୪୦/୪), ଚୋରୀ (୪୦/୮), ପଡ଼ୋଶୀ (୪୧/୭), ପରାଜିତ ଧମ୍ରାଟ (୪୩/୬), ଉଡ଼ିବାରବେଳ (୪୪/୧), ଦ୍ୱୀପ(୪୪/୭), ଦୟା (୪୫/୧), ନିଜ ପରି ଅବିକଳ (୪୫/୭), ଅଡଡା (୪୬/୧), ପାହାଚ (୪୬/୭), ସଂକ୍ରାନ୍ତି (୪୬/୧୦), ଘର (୪୭/୧), ମାଛି (୪୭/୬), ମୋହଭଙ୍ଗ (୪୮/୧), ଦାମ୍ପତ୍ୟ (୪୮/୧୦), ରାହୁ (୪୯/୭), ଦୁଃଖ ଅପ୍ରମିତ (୫୦/୬)

ସାହୁ, ସହଦେବ : ମଜୁରୀ ପୌରୁଷର (୩୯/୮), କଳାହରଣ (୪୯/୮)

ସାହୁ, ସୁରେଶ : ଝରଣା (୪୮/୮)

ସାହୁ, ଲାବଣ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର : ଢେଣା (୫୦/୪)

ହରିଚନ୍ଦନ, ନିଳାଦ୍ରୀ ଭୂଷଣ : ପାଟେରୀ (୨୪/୯), ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ (୩୫/୩), ଭୀମଭୋଇଙ୍କ ସନ୍ଧାନରେ (୩୬/୨), ବଲୁରା ଦେଶ କଥା (୪୪/୯), ଜଟାୟୁର ଛିନ୍ନ ଡେଣା (୪୮/୭), ମଇଁଷିର ପାଶ ନ ଯାଇ ବନାଇଁ (୪୯/୧), ନିରୁତାପ ବିଷ୍ଣୁକଳା (୫୦/୬)

ଶ୍ରୀ ହେମନ୍ତ : ପଲ୍ଲୀ ଓ ନଗର (ଉପନ୍ୟାସ) (୩/୭), (୩/୮), (୩/୯), (୩/୧୦), (୩/୧୨), (୪/୧)

ହୋତା, ସାତକଡ଼ି : ପଥ ପ୍ରସାରିତ (୨୨/୧୨) ଶୋଣିତର ସ୍ୱପ୍ନ (୨୭/୭) ଅନ୍ଧାରର ଆଖି (୨୬/୧୨), କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ାର ସମାଧି (୨୭/୭), ଫୁଲ ଗୋଟିଏ ସୁରଭି (୨୭/୧୧), ବୁଢ଼ା ରାଉଳର କଥା (୨୮/୨), ବେଗମ୍ ସାହିବା (୨୮/୮), ନୂଆବେଗ (୨୮/୧୦), ନୂତନର ପଦଧ୍ୱନୀ (୨୯/୧), ଜୋକର (୨୯/୭), ହୁସେନ୍ ଚାଚା(୩୦/୧), ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବନ୍ଧ (୩୦/୭), ନଙ୍ଗଳାରାଜା (୩୧/୨), କିରିକୁରୁ କନ୍ୟା (୩୧/୯), ଭୁବନ ସାହାଣୀ (୩୨/୨), ପତକା ବାହକ (୩୨/୯), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ (୩୩/୫), ପ୍ରତ୍ୟାଶା ପାଇଁ (୩୩/୧୨)

ହୋତା, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର : ଚେତାବନୀ (୪/୮)

ହୋତା, ସ୍ମିତା : ବିଳମ୍ବିତ ପ୍ରହରର ମଧୁଲଗ୍ନ (୪୩/୬), ନୂଆ ସକାଳ (୪୪/୧୨), ଏଲିଉ ଏଲିଉ (୫୦/୧୦)

ହୋତା, ହିମାଂଶୁ : ବିବାହ ବେଦୀ କେତେ ଦୂର (୩୭/୬)

ଲାଲ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର : ଭାଗ୍ୟବାନ (୫୦/୪)

ଲେଙ୍କା, ଦେବ୍ରାଜ : ହାୟଦେବୀ- ନାୟବାଙ୍କୀ.....ହାୟ ମୋ ଅଶ୍ରୁମାଳା(୩୪/୩)

ଲେଙ୍କା, ବୀଣାପାଣି : ଅପରାହ୍ନର ସ୍ୱପ୍ନ (୩୮/୬)

❑❑❑

ପରିଶିଷ୍ଟ

୪

ପଚାଶ ବର୍ଷର ଝଙ୍କାରରେ ପ୍ରକାଶିତ

ପ୍ରବନ୍ଧ, ଆଲୋଚନା, ରମ୍ୟରଚନା, ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ

ଅଗ୍ରୱାଲା, ରାମ କୁମାର : କାଶ୍ମୀରର କାନ୍ତକବି ଡକ୍ଟର କିରଣ ସିଂହ (୨୪/୮)

ଅଲ୍ଲୀ, କରାମତ : ବିଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ (୧୪/୯), ନେୟାଜି ଫତେପୁରୀ : ଉର୍ଦ୍ଦୁ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ (୧୫/୭)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : କୁମାରସମ୍ଭବରେ ଅର୍ଥାନ୍ତର ନ୍ୟାସ (୧୬/୧୨)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଚିନ୍ତାମଣି : ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା (୧/୧), (୧/୨), ପାତଞ୍ଜଳି ଦର୍ଶନ (୨/୨), ମହାଯୋଗୀ ବିଶୁଦ୍ଧାନନ୍ଦ ପରମହଂସ (୨/୩), (୨/୫), ମୋର ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ (୩/୪), ମହାଯୋଗୀ ବିଶୁଦ୍ଧାନନ୍ଦ (୪/୪), (୪/୮)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ପରମାନନ୍ଦ : ଭୁବନେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି (୧/୮), (୧/୧୦), (୧/୧୧), (୨/୧), (୨/୨), (୨/୫), ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାଚୀନପଥ (୪/୧), ବିଲ୍ଲା ନରସିଂହପୁରର ବିସ୍ମୃତ ରାଜବଂଶାବଳୀ (୫/୬,୭), ବୃକ୍ଷଦୋହନ (୭/୬), କଟକର ଇତିହାସ (୭/୭), (୭/୮), (୭/୯), (୭/୧୦), (୭/୧୧), (୭/୧୨), କାଳିଦାସଙ୍କ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟି (୧୪/୬), ବ୍ରୁଟନ ବର୍ଣ୍ଣିତ କଟକ ଓ ପୁରୀ (୧୫/୩), (୧୫/୪), କିମ୍ବଦନ୍ତୀରୁ ଇତିହାସ ପୁନରୁଦ୍ଧାର (୧୫/୮), (୧୫/୯), (୧୫/୧୦), ଫିରୋଜ ସାହ ଓ ଓଡ଼ିଶା (୧୬/୧), ଶ୍ରୀଧର ସ୍ୱାମୀ ଓ ବଳଦେବ ବିଦ୍ୟାଭୂଷଣ (୧୭/୧୦), ତାଳଚେର ଇତିହାସ ଓ ତାଳଚେର ଅଞ୍ଚଳର ଐତିହାସିକ ଉପାଦାନ (୧୭/୧୧), ତାଳଚେର ରାଜବଂଶୀୟ କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ଐତିହାସିକ ବିଚାର (୧୭/୧୫), ସିଂହଭୂମିର ଭୂୟାଁ ଜାତି ମାଦଳା - ସିଂହ ବଂଶ ମାଦଳା (୧୮/୧), ଭୂୟାଁ ଜାତି ମାଦଳା ଓ ସିଂହ ମାଦଳା (୧୮/୬), (୧୮/୯), ମାଦଳାପାଞ୍ଜି ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ଗବେଷଣା (୨୧/୧୧), ଅନଙ୍ଗଭୀମଦେବଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣର ଐତିହାସିକ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ମୂଲ୍ୟ (୨୧/୧୨), ଆକାଶର ଜ୍ୟୋତିଷ୍କବର୍ଗ (୨୨/୨), ଓଡ଼ିଶାର ମନ୍ଦିର ସ୍ଥାପତ୍ୟର ବିଭାଗୀକରଣ (୨୩/୧), ଐତିହାସିକ ପ୍ରତି ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ଆକ୍ଷେପ (୨୩/୨)

ଅଚାର୍ଯ୍ୟ, ବାନାମ୍ବର : ଧର୍ମସ୍ଥାନରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ମୂର୍ତ୍ତି (୨/୮), ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଛାନ୍ଦର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ (୧୮/୨), ସାହିତ୍ୟର ଧର୍ମ (୧୨/୪)

ଅଚାର୍ଯ୍ୟ, ଡକ୍ଟର ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଭକ୍ତି ଉପାସନାରେ କୃଷ୍ଣ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ(୫୦/୩), (୫୦/୫)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର : କ୍ଷୁରଧାର (୧୪/୪), ଯୁଦ୍ଧର ଦୁଇଡେଣା ମଝିରେ (୧୪/୯), ସାଂପ୍ରତିକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସାହିତ୍ୟ ତା'ର ଗତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି (୧୭/୧)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ : 'ବାବୁ' ଶବ୍ଦର ଉତ୍ପତ୍ତି ଓ ବିକାଶ (୨୭/୫), 'ପ୍ରେମ ସୁଧାନିଧି'ର ଶୁଦ୍ଧପାଠ (୨୭/୯), କବି କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ଓ ଏହାର ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂପାଦନା (୨୯/୯), ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଇତିବୃତ୍ତି (୩୦/୪)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ସୁଦର୍ଶନ : ମଦାଳସା ଏକ ଅଜ୍ଞାତ କାବ୍ୟ (୧୬/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି (୧୭/୨), ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଜନ୍ମଜାତକ (୧୭/୬), ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ଗଳ୍ପ (୧୭/୮) (୧୭/୧୨)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ସୁଧାକର : ଭକ୍ତ କବୀର (୧୮/୨)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ହରିଶଙ୍କର : ସୃଷ୍ଟିଧର୍ମ ଓ ରୋମାଣ୍ଟିସିଜିମ୍ (୨୯/୨),

ଆନନ୍ଦଶଙ୍କର : ଓଡ଼ିଆ ଥିଏଟର ଓ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ଇତିହାସ (୪୪/୧୧)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଭାବାନନ୍ଦ : ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଭୋକ୍ତାବାଦ ଓ ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ଅର୍ଥନୀତି (୪୮/୨), ସର୍ବୋଦୟ ଅର୍ଥନୀତି (୪୯/୫), ସର୍ବୋଦୟ ଅର୍ଥନୀତିର ସ୍ୱରୂପ (୪୯/୧୧)

ଉଦ୍‌ଗାତା, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ଯଦୁମଣି ପ୍ରତିଭା ଓ ପ୍ରବନ୍ଧ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର (୧୭/୯), (୧୭/୧୦), ଉତ୍ତରା କାଣ୍ଡର କରୁଣରସ - ଭବଭୂତି ଓ ଗଙ୍ଗାଧର (୪୪/୬), ଭାଷାପ୍ରସଙ୍ଗ - ଓଡ଼ିଆ ଓ ସମ୍ବଲପୁରୀ (୪୮/୧୧)

ଉପାଧ୍ୟାୟ, ନରହରି : ମକର ଐତିହ୍ୟ (୩୨/୧୧), ପ୍ରେମଧର୍ମ (୩୬/୧୨), ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ମିଥ୍, ପ୍ରତୀକ ଓ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ (୩୮/୧୦), ରାଧାନାଥଙ୍କ 'ଲଳିତା' ସୃଷ୍ଟିରେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୩୯/୭)

ଏସ୍. ସୁନ୍ଦରରାଜନ : ଗୀତା : ଏକ ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୩୪/୩)

ଓଝା (ମହାନ୍ତି), ଡକ୍ଟର ତୁଳସୀ : ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ନିଭୃତ ନାୟିକାତ୍ରୟୀ (୪୫/୬)

ଓତା,ଡକ୍ଟର ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା : ସବୁଜ ସାହିତ୍ୟ ପଳାୟନପନ୍ଥୀ ନୁହେଁ (୩୯/୪), ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ - ସାହିତ୍ୟ ଓ କଥାଶିଳ୍ପୀ କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ (୪୧/୧୧), (୪୧/୧୨), (୪୨/୪), କୃଷ୍ଣ-ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରାଣ ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ବଲ୍ଲଭ ନାଟକ (୪୭/୧୧)

କର, ଡକ୍ଟର କରୁଣାକର : ସଂସ୍କୃତ ବାଙ୍‌ମୟର ଉପାଦେୟତା (୧୦/୧), ଧର୍ମ ଓ ସାହିତ୍ୟ (୧୧/୩)

କର, ପ୍ରାଣବଂଧୁ : କବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର (୧୦/୧୦)

କର, ଡକ୍ଟର ବାଉରୀବନ୍ଧୁ : ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ନୀଳକଣ୍ଠ (୨୯/୪), ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ରତ୍ନାକର ପତି (୩୦/୬), ମହତାବ ପ୍ରବନ୍ଧ ମାନସ (୩୧/୪), ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ: ଏକ ଅନୁଶୀଳନ (୩୨/୨), ଊନବିଂଶ ଶତକ ଉତ୍କଳର ଜାତୀୟ କବି ଅଭିରାମ ଭଞ୍ଜ (୩୨/୭), ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ (୩୩/୩), ଊନବିଂଶ ଶତକ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ-ଶୈଳୀ (୪୮/୧), ୧୮୮୯ ମସିହାର ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ସଭା (୩୪/୪), ଊନବିଂଶ ଶତକ ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟର ବିସ୍ମୃତ ସାଧକ - ସାଧୁଚରଣ ରାୟ (୩୪/୭), ଜାତୀୟ ଆଦର୍ଶ ଓ ପରମ୍ପରା ପ୍ରବକ୍ତା - ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଗୋବିନ୍ଦ ତ୍ରିପାଠୀ (୩୫/୧), ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ଦାର୍ଶନିକ ଚେତନା (୩୫/୭), ଆଲୋଚକର ସନ୍ଧାନରେ ମାନବବାଦୀ କଥାକର ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ପତି (୩୬/୧), ଭାଷାବିତ୍ ଡକ୍ଟର ସୁନୀତି କୁମାର ଚାଟାର୍ଜୀ (୩୬/୭), ଔପନ୍ୟାସିକ ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ (୩୭/୧), ଏକ ବିସ୍ମୃତ ପତ୍ରିକା: ସତ୍ୟବାଦୀ (୩୭/୭), ଅତୀତ ଉତ୍କଳର ଅଶ୍ଳୀଳ ଆଲେଖ୍ୟ : କୃଷ୍ଣା ବେଣୀର ସନ୍ଧ୍ୟା (୩୮/୧), ଜୀବନ ଓ ଜଗତର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଶିଳ୍ପୀ : କଥାକାର କିଶୋରୀ ଚରଣ (୪୨/୧), ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ : ପ୍ରବନ୍ଧ(୪୪/୧୦), ମେହେର-ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା (୫୦/୧୨)

କବି, ଡକ୍ଟର ଅସିତ୍ : ପଲ୍ଲୀକବି ନନ୍ଦକିଶୋର (୩/୧୦), କବି ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା (୧୬/୭), କବି ରାଧାନାଥଙ୍କ ଗୋଟିଏ ପତ୍ର (୧୬/୧୦), ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟ (୨୭/୯), ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ - ସାହିତ୍ୟର ଆଦିପର୍ବ (୨୭/୧୧), ନିଜକୁ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ମନେ କରି (୩୬/୧୦)

କର, ଚଣ୍ଡୀ ଚରଣ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ନିଜସ୍ୱ ସଂଳାପ (୨୫/୬), ବିଚ୍ଛିନ୍ନାଞ୍ଚଳର ଓଡ଼ିଆ ନାଟ୍ୟକାର ରାଘବ ଚୌଧୁରୀ : ଏକ ଅନାଲୋଚିତ ପ୍ରତିଭା (୪୮/୨)

କର, ବିଜୟାନନ୍ଦ : ମହିମା ଧର୍ମର ଦାର୍ଶନିକ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା (୨୧/୧), ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱତଃ ସିଦ୍ଧ କି ? (୨୨/୫), ଦାର୍ଶନିକ କୁମାର ଲଉର୍ଚ୍ଚ ଓଡ଼ିଶାର କି ? (୩୭/୬)

କର, ସୁନନ୍ଦ : ଜାତୀୟ କବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ (୧/୫), ରବୀନ୍ଦ୍ର ସଙ୍ଗୀତ (ଆକାଂକ୍ଷା) (୨/୩), ଗୀତାଞ୍ଜଳୀରେ ଦର୍ଶନ ଆଲୋଚନା (୨/୫),(୨/୬), ରବୀନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟରେ ପୌରାଣିକ ଚରିତ୍ର (୨/୭), (୨/୮), (୨/୯), ଡାକଘର ଆଲୋଚନା (୨/୧୧), ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ 'ବିଶ୍ୱଭାରତୀ' (୩/୭), ରବୀନ୍ଦ୍ର କାବ୍ୟରେ ଗତିଶୀଳତା (୩/୧୦), ରବୀନ୍ଦ୍ର ପ୍ରେମ କବିତା (୪/୪)

କବୀର, ହୁମାୟୁନ : ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୧୫/୨)

କର, ଡକ୍ଟର ନିଶାମଣି : ପ୍ରଣୟାସକ୍ତ ମାନସିଂହ ଓ ପ୍ରେମ ବିଭୋର ଇଂରାଜୀ କବିଗଣ (୪୯/୮), ଅବସନ୍ନ ବସୁନ୍ଧରା ଓ ଏଲିୟଟଙ୍କ 'ଦି ୱେଷ୍ଟଲାଣ୍ଡ' (୫୦/୮)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଡକ୍ଟର ହରିହର : ବିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବୁଦ୍ଧ - ଜଗନ୍ନାଥ (୪୭/୧), ମୁକ୍ତିମଣ୍ଡପ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ସମ୍ପର୍କ : ଏକ ଐତିହାସିକ ସମୀକ୍ଷା (୪୮/୪), ବୀରଶ୍ରୀ ଗଜପତି କପିଳେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ପୁ[illegible]ଶୀ କି ? (୪୮/୮), ପତିତପାବନ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ମୁକ୍ତି ଘଟଣା (୪୮/୧୦)

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ବୌଦ୍ଧ ଦର୍ଶନ (୪୯/୨), କୋଶଳା ଖମ୍ବପୂଜା : ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୯/୯), ନମଇଁ ନୃସିଂହ ଚରଣ ଅନାଦି ପରମ କାରଣ (୫୦/୪), ଗଙ୍ଗବଂଶର ଉତ୍ପତ୍ତି: ଏକ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ (୫୦/୬), (୫୦/୭)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଗୋପାଳ : ଲଳିତ କଳା (୬/୧),(୭/୧),(୮/୧), ଚିତ୍ରକଳାରେ ନୂତନ ଯୁଗ (୧୧/୨), ଶିଳ୍ପୀ ଲିଓନିଡ୍ ପାଷ୍ଟରନାକ୍ (୧୪/୪), ଓଡ଼ିଶାର ସଂଗ୍ରାହଳୟରେ ତାଳପତ୍ର ପୋଥିର ଚିତ୍ରକଳା (୨୨/୯)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଶାରୀରିକ ବିକୃତିରେ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରଭାବ (୯/୨), ଧର୍ମ ଓ ମା ନସିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ (୧୧/୫), ଏ ଯୁଗରେ ଧର୍ମ ଓ ବିଜ୍ଞାନ (୧୨/୩)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ରାଜକିଶୋର : ଗୀତା ପରିଚୟ (୧୫/୩)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ସବିତା : ରାମାୟଣ ଯୁଗରେ ନାରୀମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ (୧୭/୫), ରାମାୟଣ ଯୁଗରେ ନାରୀମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ (୧୭/୧୧)

କୁଅଁର, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : କୌଟିଲ୍ୟ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରମ୍ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୨/୧୨)

କୁଅଁର, ଦୁର୍ଗାଚରଣ : ଆଧୁନିକ ଗ୍ରୀକ୍ କବି ଜର୍ଜ ସେଫେରିସ୍ (୧୯/୧), ଭାରତୀୟ ଧର୍ମ-ପରମ୍ପରା ଓ ମହିମା ଧର୍ମ (୪୯/୧), ମହିମା ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ମହିମା ଗୋସାଇଁ (୪୯/୬)

କ୍ୟାବଲିନିସ୍କ : ସଭ୍ୟତା (୨/୭)

ଖୁଣ୍ଟିଆ, କମଳାକାନ୍ତ ଓ ଛୋଟରାୟ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ସୋନପୁର ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତା (୩୨/୬),ସୋନପୁର ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରାଚୀନ ମାଟିପାତ୍ର (୩୪/୬), ତେଲ ଓ ମହାନଦୀ ଉପତ୍ୟକାର ବୃହତ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡ ସଭ୍ୟତା (୮୪/୯) ଅସୁରଗଡର ଯକ୍ଷିଣୀ ଓ ଯକ୍ଷ ପୂଜାର ପରମ୍ପରା (୩୯/୧୦)

ଖୁଣ୍ଟିଆ, ନଟବର : ଆମ ଜାତୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତିରେ କୃଷିର ଭୂମିକା (୧୯/୧୨)

ଖୁଣ୍ଟିଆ, ଧ୍ରୁବ୍ : ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ (୨୪/୪)

ଗଉସ୍, ଶେଖ୍ ଗୋଲାମ : ଇସଲାମ ଧର୍ମରେ ପରକାଳ ଧାରଣା (୪/୮)

ଗିରି, ଡକ୍ଟର ଅରବିନ୍ଦ : ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ'ରେ ଜନ୍ ବିମ୍‌ସ୍ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୦/୮), ସମ୍ପର୍କର ସେତୁବନ୍ଧ ରାଜା ବୈକୁଣ୍ଠ ନାଥ ଦେ ବାହାଦୂର (୪୧/୨), ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ 'ଉତ୍କଳ ଦର୍ପଣ'ରେ ପ୍ରେରିତ ପତ୍ର (୪୧/୯), ଧାମରା ବନ୍ଦର ଓ ଧାମରା ବିଭବ (୪୫/୭)

ଗିରି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ସଂକୀର୍ତ୍ତନ (୨୩/୯), ମହିମା ଧର୍ମର କବି ଭୀମଭୋଇ (୨୪/୨), ଗୋଲାପ- ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ (ଭାଷାନ୍ତର) (୨୫/୩), ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟର ସ୍ୱରୂପ (୩୪/୬)

ଗିରି, ଡକ୍ଟର ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ : କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ : ଏକ ବିହଙ୍ଗଦୃଷ୍ଟି (୩୯/୧୨), କବିତାରେ ପ୍ରତୀକବାଦର ପ୍ରୟୋଗ ଓ ପରିଚିତ (୪୪/୧୨)

ଗିରି, ବୀଣା : ଔପଭାଷିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଉତ୍ତର-ଓଡିଆ ଉପଭାଷା (୩୧/୮), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ରଚନାବଳୀରେ ଉତ୍ତର- ଓଡ଼ିଶା ଉପଭାଷାର ପ୍ରଭାବ (୩୧/୨), ଭୂୟାଁ ସଂସ୍କୃତି-ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୩/୧୨)

ଗିରି, ସ୍ୱାମୀ ହରିହରନନ୍ଦ : ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱରେ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଓ ମାତୃନ୍ୟାସ (୨୨/୮), ରଥେ ତୁ ବାମନଂ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା (୨୪/୪)

ଗୁରୁ, ଗଙ୍ଗାଧର : ଇଶାବାସ୍ୟୋପନିଷଦ ବିଷୟରେ ପଦେ ଅଧେ (୬/୫), ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା (୬/୬), ମୁଣ୍ଡାରୀ (୭/୫), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ବିଶ୍ୱରୂପ (୭/୬)(୭/୭), କେନୋପନିଷଦ୍ (୯/୧), ନିର୍ଦ୍ୱନ୍ଦୋହି ମହାବାହା (୯/୩), ପଣ୍ଡିତ ମୁକୁନ୍ଦ ରାୟଗୁରୁଙ୍କ କବିତ୍ୱ (୯/୭), ମୁଣ୍ଡକ ଉପନିଷଦ (୧୦/୮), ଭାରବୀ ଓ ମାଘଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ (୧୦/୧୨), ଭାରବୀ ଓ ମାଘଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ (୧୧/୪), ସମ୍ବଲପୁର ଭାଷ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଦେ ଦି'ପଦ (୧୨/୭), ଭାରବୀ ଓ ମାଘଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ(୧୨/୧୦), ଭାରବୀ ଓ ମାଘଙ୍କ ନୀତି ଶିକ୍ଷକତା (୧୩/୫), ବଶେ ହି ଯସ୍ୟେନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ତସ୍ୟ ପ୍ରଜ୍ଞା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା (୧୪/୧୦), ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାୟୈ ନମଃ (୧୫/୭), ନୃଶାବାସ୍ୟ ମିଦଂ ସର୍ବଂ (୧୬/୨), ଭକ୍ତ କବି ଗଙ୍ଗାଧର (୧୬/୪), ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ରାଜର୍ଷି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମାନସ ଚିତ୍ର (୧୬/୯), ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ରାଜର୍ଷି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମାନସ ଚିତ୍ର (୧୬/୧୨), ତେନ ତ୍ୟକ୍ତେନ ଭୁଞ୍ଜୀଥାଃ (୧୭/୧),ଇଶାବାସ୍ୟୋପନିଷଦ୍ (୧୭/୭), ମଧୁବିଦ୍ୟ (୨୨/୪), ସଂସ୍କୃତ ଭାରତୀୟ ସଞ୍ଜିବନୀ ଶକ୍ତି (୨୪/୬), ନୀତି ଶିକ୍ଷକ କବି ନନ୍ଦକିଶୋର (୧୮/୩)

ଗୁରୁ, ଟିକେଶ୍ୱର : ସୁଖର ସଂଧାନେ (୧୯/୬)

ଗୋସ୍ୱାମୀ, ଟି.ଏନ୍.: ଭାରତୀୟ ଲେଖକମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟା (୧୭/୨)

ଘୋଷ, ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର : ଠକର ବାପା (୧/୯)

ଘୋଷ, ଡକ୍ଟର ସୌମେନ୍ଦ୍ର : ଜନ୍ମ-ମୃତ୍ୟୁ ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ (୪୨/୮), ହିନ୍ଦୁର ଧର୍ମ, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ସଂସ୍କାର (୪୪/୩), କାଳ କ୍ରିଡତି (୪୫/୯), କାହିଁକି ଗାନ୍ଧୀ (୪୬/୧୦), ଭ୍ରମି ବିସ୍ମୟେ (୪୭/୬), ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଅପୂର୍ଣ୍ଣ (୪୮/୧), ଈଶ୍ୱର ପଶା ଖେଳନ୍ତି ନାହିଁ (୪୮/୫), ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ (୪୯/୧୨)

ଚଇନି, ଡକ୍ଟର ରତ୍ନାକର : ଅରଣ୍ୟ ଫସଲ : ଏକ ଆତ୍ମିକ ସମୀକ୍ଷା (୨୪/୧), ଫକୀରମୋହନ ଯୁଗର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୌଣକବି - ରାଧାନାଥ ରାୟ (୨୫/୪)

ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଡକ୍ଟର ତାପସ କୁମାର : ଓଡିଆ ବିୟୋଗାନ୍ତକ ନାଟକ - ଏକ ନମୁନା (୩୨/୪)

ଚାଟାର୍ଜୀ, ଡକ୍ଟର ସୁନୀତି କୁମାର : ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୬/୨)

ଚାଟାର୍ଜୀ, ଡକ୍ଟର ସୁବୋଧ : ଶକ୍ତି ଉପାସନା (୨୧/୭), ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟରେ ବିଷ୍ଣୁ (୨୧/୧୦), ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ: ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୨/୭), ଅମରନାଥ ଓ ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ (୨୫/୨),

ଦେବୀକଳ୍ପନାର ଉନ୍ମେଷ ଓ ବିକାଶ (୨୫/୭), ଗବେଷଣା ସଂପର୍କରେ (୩୬/୫)(୩୬/୧୦), ଭାଷା ବିଷୟରେ ଗବେଷଣା (୩୭/୭), ରାମାୟଣ ରଚନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୩୮/୭), ବହିର୍ଭାରତୀୟ ରାମକଥା : ଏକ ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ (୩୮/୧୨), ଆଦିକବି ଓ ଆଦିକାବ୍ୟ (୩୯/୭), ଅବତାର ବାଦ ଓ ରାମାବତାର (୪୧/୧), ସୀତା : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୧/୭), ରାମାୟଣୋତ୍ତର ସଂସ୍କୃତି ରାମ କଥା : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୨/୫), ସାହିତ୍ୟିକ ଜାଲିଆତି (୪୬/୧୨), ଜାପାନରେ ଦୁର୍ଗା ପରିବାର (୪୩/୭), ମଧ୍ୟ-ଏସିଆରେ ମହିଷାମର୍ଦ୍ଦିନୀ (୪୪/୭) ନିନ୍ଦା ପ୍ରଶଂସା ସମ୍ବାଦ (୪୫/୧)

ଚାନ୍ଦ, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ଓଡ଼ିଆ ସାରସ୍ୱତ ଜଗତର ଦୁଇ ଦିଗନ୍ତ : ଚକ୍ରଧର ସାମଲ ଓ ଦାଶରଥି ପଟ୍ଟନାୟକ (୪୯/୭), ଝଙ୍କାର ସମାଲୋଚନା : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୯/୧୨), ଓଁ ସ୍ୱାହା ଓଁ ସ୍ୱାଧା (୫୦/୬)

ଚାନ୍ଦ, ବେଲାରାଣୀ : ଅଭ୍ୟୁଦୟର ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୧୩/୨)

ଚୌଧୁରୀ, ଅକ୍ଷୟ : ସାଂପ୍ରତିକ ଭାରତୀୟ କଳା : ଏକ ପାଶ୍ଚାତ୍ ଦୃଷ୍ଟି (୨୩/୫)

ଚୌଧୁରୀ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ କୁମାର : ଓଡ଼ିଆ ଜ୍ଞାନମିଶ୍ରା ଭକ୍ତି ସାହିତ୍ୟରେ 'ତନ୍ତ୍ର' (୪୩/୫)

ଚୌଧୁରୀ, ବନବିହାରୀ : ମନର ଆବେଗ ମନର ଭେଳିକି (୨୦/୧୦),(୨୦/୧୧), ବନହଂସର ଜରା-ଯୌବନ (୪୪/୮)

ଚୌଧୁରୀ, ମନମୋହନ : ଗାନ୍ଧିନୀତି ଓ ଭୂଦାନ (୫/୧୦), ଲିପି ସଂସ୍କାରର କୈଫିୟତ (୬/୬)

ଚୌଧୁରୀ, ହରିଦାସ : ଅରବିନ୍ଦ ସାଧନା (୧/୭)

ଛୋଟରାୟ , ଗୋପାଳ : ଲେଡିକିନ୍ - ଲେଡି କ୍ୟାନିଙ୍ଗ୍ (୪୨/୧), ମହିଳା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଲାଲ - ପିଲା ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୬/୧), ଜୀବନ ସ୍ମୃତି/ସେ ଥିଲେ (୪୬/୭)

ଛୋଟରାୟ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ମହାନଦୀ ଉପତ୍ୟକାର ପ୍ରାଚୀନ ମୃଣ୍ମୟ ଶିଳ୍ପକଳା (୩୫/୧୨)

ଜଗଦେବ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ହରିଚନ୍ଦନ : ଉତ୍କଳ ବୀରଙ୍ଗନା (୧)(୧/୨),(୨)(୧/୩),(୧/୪), ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାଦେବୀ (୧/୭); କସ୍ତୁରୀ ବିମୋଦିନୀ (୧/୮), ହେମମାଳା (୧/୯), ତିରୁପତି ବରାତା (ପ୍ରବନ୍ଧ) (୨/୧୧), ଟିକିଲି ଗୋପୀନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଲିପି (୩/୫), ସଂଘମିତ୍ରା (୨/୧୧), ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ମୂର୍ତ୍ତି ନିର୍ମାଣକଳା (୩/୪)

ଜନ୍, ଡକ୍ଟର ବୋଲ୍‌ଟନ : ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସାରଳାଦାସ ଓ ତାଙ୍କ ମହାଭାରତ (୨୭/୨)

ଜୟସିଂହ, ଭଗବାନ : ସୀତାକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ କବିତାରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ପୃଥିବୀର ରଙ୍ଗ (୩୪/୬), ଦୃଶ୍ୟରୁ ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର ଓ ପୁନଶ୍ଚ ଦୃଶ୍ୟ : ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର ମିଶ୍ରଙ୍କ କବିତା (୩୫/୧), ନିର୍ଜ୍ଜନତାର ନିଃଶବ୍ଦସ୍ୱର - ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ ଦାସଙ୍କ କବିତା (୩୬/୭), ବଂଇଶୀଆଳର ଦେହାଗ (୩୮/୧), ଆମର ବିମର୍ଷ ଭାଗ୍ୟ - ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ କବିତା (୩୮/୭), ଅଜ୍ଞାତ ତାଳର

ପକ୍ଷୀ - ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ କବିତା (୩୯/୧), ସ୍ରୋତର ଏକୂଳ ସେ କୂଳ - କମଳାକାନ୍ତ ଲେଙ୍କାଙ୍କ କବିତା(୩୯/୭), ନୀରବତାର ଲ୍ୟାଣ୍ଡସ୍କେପ (୪୦/୧୧), ପରମ୍ପରା ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି 'ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା (୪୧/୧), ଖୋଲାଟଙ୍କାର ମୁହଁ (୪୩/୫), ମଲାହାତରେ ଓଁକାର - ସୀତାକାନ୍ତଙ୍କ କବିତା (୪୬/୧), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ଓ କବି ନୃସିଂହ ତ୍ରିପାଠୀ (୪୭/୧)

ଜେନା, ଉଦୟ ନାରାୟଣ : ସାଂପ୍ରତିକ ଚିତ୍ରକଳାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୨୧/୭), ରେଖା, ତୂଳୀ ଓ ରଙ୍ଗର କବିତା (୨୪/୭), ସଂପର୍କ : କଳା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର (୨୮/୧)

ଜେନା, ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ରେ ବ୍ୟବହୃତ ସାଦ୍ରୀ ଭାଷା : ଏକ ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ (୩୩/୭)

ଜେନା, ଗୌରଗୋପାଳ : ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଭାବ (୧/୯), କବି ବାଞ୍ଛାନିଧିଙ୍କ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ (୨୩/୫)

ଜେନା, ଚିର : ଯୋଗକବିମାନଙ୍କ ଦର୍ଶନ (୪୦/୧୨)

ଜେନା, ଡକ୍ଟର ବୈରାଗୀଚରଣ : ମହାକବି ବାଲ୍ମୀକି (୩୬/୯)

ଜେନା, ଭ୍ରମରବର : ଶାସନ ଓ ପାର୍କିନ୍ସନ୍‌ଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଆଇନ୍ (୧୯/୧), ନିରପେକ୍ଷ ଭାରତରେ ମେଣ୍ଟନୀତି (୨୩/୬), ଫଲ୍‌ଟନ ରିପୋର୍ଟ ଓ ଶାସନ ଦକ୍ଷତା (୨୪/୩), ରାଜନୈତିକ ଚରିତ୍ର (୨୫/୧)

ଜେନା, ଶୈଳବାଳା : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଧର୍ମ (୩୪/୧୧)

ଜେନା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଆଧୁନିକ ହିମାବତତ୍ତ୍ୱର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ (୭/୩)

ଜେନା, ଡକ୍ଟର ସଂଗ୍ରାମ : ସେତୁ ଉପରର ମଣିଷ (୪୯/୧୧), ସମୟର ଅନ୍ୟସ୍ୱର : ଅକ୍ଟାଭିଓ (୫୦/୧୦)

ଜେନାମଣି, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ : ଶିକ୍ଷାୟତନରେ ମାନବିକ ପରିଚାଳନାର ସୀମା ଓ ସମ୍ଭାବନା (୨୫/୧), ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସୃଷ୍ଟିର ସୀମା ଓ ସମ୍ଭାବନା (୨୬/୮)

ଜେଠୀ, ଦେବରାଜ : ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉତ୍ପତ୍ତି ଓ ବିକାଶ (୧୮/୧୧)

ଜୈନେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ସାହିତ୍ୟରେ ଭାବାତ୍ମକ ଏକତା (୧୪/୨), କୁନ୍ତଳାଙ୍କ ସ୍ମୃତି (୩୦/୧)

ଡାଙ୍ଗୁଆ, ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର : ସନ୍ଥକବି ଅରକ୍ଷିତ ଦାସ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୧/୧୧)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଅଜିତ୍ କୁମାର : ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଦୋଷ ଓ ଦୁର୍ବଳତା (୦୯/୧୧), ସତ୍ୟାଶ୍ରୟୀ ରାଜଗୁରୁ (୫୦/୨)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଡକ୍ଟର କୁଞ୍ଜବିହାରୀ : ଶ୍ରୀକୂର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ଓ ତତ୍ରତ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଶିଳାଲେଖ (୮/୧), ମୁଖଲିଙ୍ଗମ୍ ଓ ତତ୍ରତ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଶିଳାଲେଖ (୮/୪), ଦୁଇଟି ଅପ୍ରକାଶିତ ଶିଳାଲେଖ (୯/୧), ସଂଗୀତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଦୀନକୃଷ୍ଣଙ୍କ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି (୯/୭), ପାଲିଭାଷାରେ ଶିଶୁ ଉପଯୋଗୀ ଗଳ୍ପ (୧୦/୨), କପିଳେଶ୍ୱରଦେବଙ୍କ କୈଳିନ୍ୟ (୧୦/୩), ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ସୁପ୍ରାଚୀନ ଶିଳାଲେଖ (୧୧/୨), ଭକ୍ତକବି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଭାଷାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୧୮/୧), ସୋମବଂଶୀ

ମହାରାଜାଧିରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରରଥଙ୍କର ବାଣପୁର ଗଣଶାସନ (୧୮/୧୦), ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଶିଳାଲେଖ (୩୧/୧), ଓ୍ୱାରଙ୍ଗଲ ଦୁର୍ଗର ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଲେଖ (୩୨/୧), ମୁକ୍ତେଶ୍ୱର - ଶିଳାଲେଖ ୧୦୫୧ ଖ୍ରୀ. (୩୫/୧୧), ଶିଳାଲେଖ ଓ ତାମ୍ରଲେଖରେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତି (୪୮/୪)

ତ୍ରିପାଠୀ, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଓ ପ୍ରଧାନ ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ମହାରାଜ ରଣଭଞ୍ଜ ଦ୍ୱିତୀୟଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ ନେଉଗାଁ ତାମ୍ରଶାସନ (୨୬/୨)

ତ୍ରିପାଠୀ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ଆଦିମାନବର କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୨୬/୮)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଗୋବିନ୍ଦ : ଛୋଟକଥାଟିଏ (୧୧/୮), କଖାରୁଫୁଲ (୧୧/୧୦)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଗୋବିନ୍ଦ : ପ୍ରାଚୀନ ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତାର ସମସାମୟିକ ବିକ୍ରମଖୋଲ ଶିଳାଲିପି (୪୮/୮)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଦେବୀପ୍ରସାଦ : ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶାର ତାମ୍ରଲିପ୍ତ ବନ୍ଦର (୨୭/୬)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଡକ୍ଟର ରମାନାଥ : ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳୀୟ ରାମାୟଣ ଓ ରାମଚରିତ ମାନସ (୨୫/୧)

ତ୍ରିପାଠୀ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ଉର୍ବଶୀ (୧୯/୭)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀନିବାସ : ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ (୪୧/୪)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ : ଫକୀରମୋହନଙ୍କ 'କୁଳକୁନ୍ତଳା'ଗଣ (୪୬/୧୨)

ଦାନୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ : ମୋର ପ୍ରିୟ ଲେଖକ ଏବଂ ପ୍ରିୟଗଳ୍ପ (୩୫/୫), ଓଡ଼ିଆ ଏବଂ ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଆଧୁନିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୭/୪), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ମୋର ପ୍ରିୟ ଚରିତ୍ର (୪୭/୩), ପୁରୁଣା ବହି, ନୂଆ ପାଠକ : ସୁନାବହୂ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୭/୭), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ (୪୮/୧)

ଦାଶ, ଡକ୍ଟର ଅଶୋକ କୁମାର : ଶହେ ପାନ, ଦୁଇଶ ଗୁଆ ଓ ଧରଣୀଧରକଥା (୫୦/୧୦)

ଦାଶଗୁପ୍ତ, ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର : ଓଡ଼ିଶାର ହସ୍ତଶିକ୍ଷା (୧୯/୧୦)

ଦାଶ, ଡକ୍ଟର କୁଞ୍ଜବିହାରୀ : ଖାଉଁଲି କବି ନନ୍ଦକିଶୋର (ଆଲୋଚନା)(୩/୬), ଓଡ଼ିଆ ନାରୀର ଭାଷା (୬/୧୦), ପାଲା (୬/୧୧)(୬/୧୨), ଲୋକଦେବତା (୭/୧), ଜୀବନନାଟି (୮/୧), ସୁଢ଼ଳଦେବଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଓ ବାଣୀବିଳାସ (୧୦/୪), କବିତାର କଥା (୧୦/୯), ସମର-କବିତା (୧୫/୨), ଆମ ଗାଁ ପାଞ୍ଚ (୧୭/୩), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନ୍ନଦାଶଙ୍କର (୧୭/୬), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ପକ୍ଷୀ (୧୯/୨), ଗୋଟିଏ ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ଇତିହାସ (୨୧/୨), ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଔପନ୍ୟାସିକ (୨୨/୧), ଫକୀରମୋହନ ଓ ନନାଙ୍କ ପାଞ୍ଜି (୨୨/୭), ଚମ୍ପୂକାବ୍ୟର ପରମ୍ପରା (୨୩/୭), କବି ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ (୨୬/୩), କୋରାପୁଟ ଭାଷା (୩୦/୯)

ଦାଶ, କୁମୁଦ ଚନ୍ଦ୍ର : କବି ସମାଲୋଚକ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଉଚ୍ଚୈଶ୍ରବା (୩୫/୯)

ଦାଶ, ଡକ୍ଟର କୈଳାଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଓଡ଼ିଶାରେ ନୃସିଂହ ଉପାସନା (୪୦/୧), ବୈଷ୍ଣବ ଲୀଳାମୃତ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୪/୯), ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାଣ : ଚୋଡଗଙ୍ଗ (୪୫/୯),(୪୬/୬),(୪୭/୧୧)

ଦାଶ, ଡକ୍ଟର ଗଗନେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଜନଶ୍ରୁତି ଓ ସାମାଜିକ ଇତିହାସ (୩୪/୪), ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସାହିତ୍ୟିକ ଭାଷାର ପରିବର୍ତ୍ତନ (୩୫/୯), ଶତାବ୍ଦୀର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ (୩୬/୭), ପତିତପାବନ ଜଗନ୍ନାଥ (୩୭/୬), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା-ସୁରକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନ: ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ (୩୮/୮),(୩୮/୯), ଓଡ଼ିଆ ସୁରକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନ : ପୁନର୍ସିଂହାବଲୋକନ (୪୧/୫),(୪୧/୬),(୪୧/୭),(୪୧/୮),(୪୧/୯),(୪୧/୧୧),(୪୧/୧୨),(୪୨/୩),ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଗଦ୍ୟରୀତି ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସୁରକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନ (୪୩/୯), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସମାର୍ଜନ ଛେରାପହଁରା (୪୮/୫), ଲଛମା ଓ ଲଛମନିଆ (୪୯/୩)

ଦାଶ, ତ୍ରିଲୋଚନ : ବସ୍ତୁର ତରଙ୍ଗରୂପ (୧୯/୧୧)

ଦାଶ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ପ୍ରେତ ଓ ପାର୍ବତୀ (୨୪/୧୧), ଶିଳ୍ପ ସମ୍ଭୋଗ :ରସତତ୍ତ୍ୱ (୩୦/୧୨)

ଦାଶ, ଧୀରେନ୍ : ଓଡ଼ିଶାରେ ନବନାଟ୍ୟକଳା ଓ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୧୯/୬), ଓଡ଼ିଶାରେ ଯାତ୍ରାର ସଂସ୍କୃତି (୧୯/୭)

ଦାଶ, ପ୍ରମଥ ନାଥ : ଆର୍ଟ ସାର୍ଥକତା ଓ ସଢେଇକଳାର ନୃତ୍ୟକଳା (୧/୪), ସଢେଇକଳାର ନୃତ୍ୟକଳା (୧/୮), ସଢେଇକଳାର ନୃତ୍ୟକଳା (୧/୯), ଅକ୍ଟୋପାସ୍ (୬/୩)

ଦାଶ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ଶକ୍ତିର ନୂତନ ଉତ୍ସ (୨୬/୧୦), ପରମାଣୁ ବିସ୍ଫୋରଣ ଓ ଭାରତ (୨୭/୮)

ଦାଶ ,ବଳଭଦ୍ର : କୌଟିଲ୍ୟଙ୍କ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଆଧୁନିକତା (୨୨/୧), ଆମ ସାମାଜିକ ବିଶୃଙ୍ଖଳା - ଏକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ (୨୪/୩)

ଦାଶ, ସୋମନାଥ : ଆକାର ଓ ହକାର (୨୦/୭)

ଦାସ, ଅନନ୍ତ ଚରଣ : ସୁଲୋଚନା -ମାଧବ -ମହାକାବ୍ୟମ୍ (୨୬/୧୧)

ଦାସ, ଅନ୍ନଦାଚରଣ : ଗୌରଚରଣ ଓ ଶୁଦ୍ଧାଭକ୍ତି (୪/୧୧)

ଦାସ, ଅଶୋକକୁମାର : ରୁଦ୍ର ସୁଧାନିଧିରେ ନାରାୟଣନନ୍ଦ ଶୈବ ନା ବୈଷ୍ଣବ (୩୭/୫), ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ରୋମନ୍ଥନର କଥାକାର ଭୁବନେଶ୍ୱର ବେହେରାଙ୍କ ଗଦ୍ୟଶିଳ୍ପ(୪୭/୧)

ଦାସ, ଉମାଚରଣ : କଇଞ୍ଚ୍ (୨/୧୨)

ଦାସ, କସ୍ତୁରୀ ଚରଣ : ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଶେଷବ୍ରତ (୧/୬)

ଦାସ, କପିଳେଶ୍ୱର : ଉପନିଷଦର ଶିକ୍ଷା (୫/୧୦), ସାମାଜିକ ଇତିହାସ (୬/୪), ଜୀବନ ପ୍ରଭାବ (୬/୭), ବେଦାନ୍ତ ଓ ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତି (୬/୧୦)

ଦାସ, କିଶୋରୀଚରଣ : କଳାର ମୌଳିକ ପ୍ରେରଣା (୯/୯), ଗଳ୍ପ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର (୩୫/୧), ହିସାବନିକାଶ (୩୬/୧), ଗଳାଣିତ ଗଳା କଥା (୪୪/୧), ଓଡ଼ିଆ କଥା- ସାହିତ୍ୟ : ଗତକାଲିର କଥା (୪୫/୨), ଓଡ଼ିଆ କଥା ସାହିତ୍ୟର କଳା ଓ କାରିଗରି (୪୫/୩), ଭବିଷ୍ୟତର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୫/୪), ପରିଶିଷ୍ଟ : ନିଜକଥା (୪୫/୫), ମୋ ଦେଶ ମୋ ସାହିତ୍ୟ (୩୪/୭), ଆମକଥା ସାହିତ୍ୟ-ସଂଶୟ ଓ ସ୍ୱପ୍ନ (୪୫/୧), ଶତାବ୍ଦୀର କଳାଦୃଷ୍ଟି (୫୦/୬)

ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଗଣେଷ ପ୍ରସାଦ : ରାଧାକ୍ରିଷ୍ଣନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆଧୁନିକ ସମାଜ ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୪୨/୮), ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୪୫/୧୦), ଜଗତରନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ (୪୭/୪)

ଦାସ, ଗୀତା : ଶିଶୁମନର କଥା (୩୧/୮), ପରିବାର ବିଷୟରେ ଆଧୁନିକ ଦାର୍ଶନିକଙ୍କର ମତାମତ (୪୦/୭)

ଦାସ, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର : 'ଜେମାଦେଈ' ଏକ ଆଲୋଚନା (୧୧/୨), ଉତ୍କଳୀୟ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଶିଳ୍ପ (୧୧/୧୨), ମାଲାୟାଲାମ୍ ସାହିତ୍ୟର ପରିଚୟ (୩୬/୯)

ଦାସ, ଘନଶ୍ୟାମ : ପୁଷ୍ପଗିରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (୫/୪), ଚତୁର ବିନୋଦର ସମାଲୋଚନା (୫/୭), ତିନିଖଣ୍ଡ ଅପ୍ରକାଶିତ ରାମାୟଣ (୭/୧)

ଦାସ, ଚନ୍ଦ୍ରମଣି : ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ (୨/୧୨), (୩/୧), କବିତାର ଚର୍ତୁଯୁଗ (ଅନୁବାଦ)(୩/୨), କବିତାର ଚତୁର୍ଯୁଗ (୬/୯)(୬/୧୧), କବିତାର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ (୮/୨)(୮/୩)(୮/୬)(୯/୪)

ଦାସ, ଚିନ୍ତାମଣି : କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚମ୍ପୁରେ ତ୍ରିଗୁଣ (୧/୨), ବନ୍ଦେମାତରଂ ଓ ନବଜାତୀୟ ଚେତନା (୧/୫)

ଦାସ, ଚିତ୍ତରଂଜନ : ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ -ଏକଃ (୧/୧୧), ସାହିତ୍ୟ (୧/୧୨), ଗଳ୍ପ (୨/୧), ପ୍ରବନ୍ଧର ପୃଥବୀ (୪୯/୫), ପ୍ରବନ୍ଧର ପିତାମାତା (୪୯/୭), ପ୍ରବନ୍ଧର ପ୍ରେରଣା (୪୯/୯), ପ୍ରବନ୍ଧର ଶୈଳୀ (୪୯/୧୧), ପ୍ରବନ୍ଧର ଭାଷା (୫୦/୧), ପ୍ରବନ୍ଧର ପାକଶାଳା (୫୦/୩), ପ୍ରବନ୍ଧର ଛାତିପଂକ୍ତି (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ : ବିବାହର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦିଗ (୭/୧), ଅସୁସ୍ଥମନ (୭/୮), ମଣିଷ ଓ ମନ (୧୧/୪), ବୁଦ୍ଧ ଓ ସଂସ୍କାର (୧୯/୮), ବୁଦ୍ଧି କାହାର (୩୧/୧), କାନାଡାରୁ ମସ୍କୋ (୩୩/୩), ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକର ମସ୍କୋ ଭ୍ରମଣ (୩୩/୪), ପ୍ରଫେସରଙ୍କ ପ୍ରଫେସର ଲୁରିଆ (୩୩/୫), ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକର ମସ୍କୋ ଭ୍ରମଣ (୩୩/୬), ସାଧାରଣ ଲୋକ (୩୩/୭), କଲେଜ ପିଲା ବଡ ଢ଼ିଲା (୩୩/୮), ପୁଲିସଙ୍କୁ ଖାତିର କର (୩୩/୯), ସେ ଦେଶ ଆମ ଦେଶ (୩୪/୮), ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ (୩୪/୧୦), ବିଦାବିବି (୩୪/୧୧), ଚିତ୍ରପୋଥି (୩୭/୧୦)(୩୭/୧୧)

ଦାସ, ଜୟନ୍ତ କୁମାର : ବୋହିଗଲା ପାଣି (୨୪/୨), ମାମେକଂ ଶରଣଂ ବ୍ରଜ (୨୫/୫), ଟୋପାଏ ପାଣି (୩୨/୧୦)

ଦାସ, ତାରିଣୀ ଚରଣ : ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ମନୋବିକାଶ ତଥା ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସାହିତ୍ୟିକ ଗତିବିଧି (୬/୧୨), କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ (୭/୨), ଛନ୍ଦ ବିଚାର (୮/୨), କଳାର ବିଚାର (୮/୧୨), କଳାର ତିନୋଟି ପ୍ରବୃତ୍ତି (୯/୩), ସାହିତ୍ୟ ବିଚାର (୧୦/୩), ଛ'ମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ (୧୧/୧୦), ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଓ ଗୀତାଞ୍ଜଳି (୧୧/୧୧), ଉତ୍କଳୀୟ କାବ୍ୟ କଳାର ବିକାଶ : ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ (୧୨/୧), ଜା' ଉପନ୍ୟାସ (୧୨/୫), ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନାର ଆରମ୍ଭ ବିକାଶ ଓ ଅଭାବ (୧୨/୧୦), ସମାଲୋଚନା (୧୩/୫), ଡକ୍ଟର ଢାବାଗୋ - ଏକ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି (୧୩/୮), ଅତ୍ୟାଧୁନିକ କବିତାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ସମସ୍ୟା (୧୪/୧), ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଶା ଓ ତହିଁରେ ମୋର ସ୍ଥାନ (୧୪/୬), ରାଧାନାଥୀ କାବ୍ୟ - ଏକ ନୂତନ ପରୀକ୍ଷଣ (୧୫/୨), ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ (୧୫/୧୧), କଳାରେ ବିରହ-ମିଳନ, ବନ୍ଧନ ଓ ମୁକ୍ତି (୧୬/୮), ଭାଷା ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି - ଏକ ମୁକ୍ତି ଚିନ୍ତନ (୧୭/୩), ଚିତ୍ରକଳା ଚିନ୍ତନ ଏବଂ ଅଧ୍ୟୟନ (୧୭/୯), ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ରୂପରେଖ (୧୭/୧୦), ନୂତନ କବିତାର ଦୁରୂହତା ଏବଂ ମୌଳିକତା (୧୮/୧), ଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଶିକ୍ଷା (୧୮/୭), ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତା- ଏକ ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ (୧୯/୩), ନୂତନ ସମୀକ୍ଷା - ନବ ଚେତନା (୨୨/୧୧), କନୁପ୍ରିୟା ଓ ଶ୍ରୀରାଧା (୪୭/୧୦),ଭକ୍ତି କାଳୀନ ହିନ୍ଦୀ-ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତା (୪୯/୬), ଆଦିକାଳୀନ ହିନ୍ଦୀ-ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତା (୫୦/୫)

ଦାସ, ଡକ୍ଟର ଦାଶରଥି : କାଳିଦାସ ଓ ତପସ୍ୱିନୀର ନିସର୍ଗ ଭାବଚେତନା (୧୨/୭), ଚମ୍ପୂ ପାଠର ଭୂମିକା (୧୩/୪), ଗୀତ-ଗୋବିନ୍ଦ ଓ ଚମ୍ପୂର ରାଧାପ୍ରେମ(୧୩/୧୧), ବାଣଭଟ୍ଟ ଓ ଭଞ୍ଜୀୟ କାବ୍ୟଶ୍ରୀ (୧୫/୪), (୧୫/୧୨), (୧୬/୧୦), ପ୍ରଭାବ ସାହିତ୍ୟ (୧୬/୧୧), ନୈଷଧ ଓ କୋଟିବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦରୀର ରୂପରେଖ (୧୭/୬), ପ୍ରତୀକବାଦ (୨୦/୬), ନାଟକ ଓ ଉପନ୍ୟାସ (୨୧/୨), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଜନ୍ମକଥା (୨୨/୫), କାବ୍ୟାନୁବାଦ (୨୩/୧୧), ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟରେ ଋତୁ ସାଧନା: ବସନ୍ତ (୨୪/୧), ପଦ୍ୟ ଓ କବିତା (୨୪/୧୧), ସୋଲ୍‌ଝନତସିନ୍ : ଏକ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ (୨୮/୩), ଶୃଙ୍ଗାରୀଚେତ୍ କବିଃ (୩୦/୭), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚେତନା (୩୦/୧୦) ସ୍ୱର୍ଗତ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ : କବି ମନୀଷୀ (୩୧/୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଡକ୍ଟର ବ୍ରଜବିହାରୀ ମହାନ୍ତି (୩୨/୧), ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର ମିଶ୍ର : ଦ୍ୱା-ସୁପର୍ଣ୍ଣା (୩୮/୮), ନୀଳାଦ୍ରିଶ ଚଉତିଶା କ'ଣ କବି ଉପେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଲେଖା (୪୨/୬), ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦଙ୍କ ଗନ୍ଧର ଭୂମି (୪୩/୧), ପ୍ରସଙ୍ଗ: ଚୈତନ୍ୟ ବିଳାସ (୪୪/୧), ଶ୍ରୀମଲ୍ଲିନାଥ: ବ୍ୟାଖ୍ୟାତୃ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ (୪୯/୭), ପ୍ରେମ ପଞ୍ଚାମୃତ : ପ୍ରେମଦୃଷ୍ଟି (୫୦/୧)

ଦାସ, ଦାଶରଥି ପ୍ରସାଦ : ଏକ ତୃତୀୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କାହାଣୀ (୧୮/୩)

ଦାସ, ଦୀପାଳି : ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆଲୋକ: ରାଜା ରାମମୋହନ (୨୪/୯), (୨୪/୧୦), ଭାରତରେ ଇତିହାସ ଚେତନା (୨୫/୮), ଇତିହାସର ସନ୍ଧିକ୍ଷଣ (୨୬/୬), ପତ୍ର-ସାମଗ୍ରୀର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଇତିହାସ ଗବେଷଣା (୩୦/୩)

ଦାସ, ଦିଲୀପ : ସାଂପ୍ରତିକ କବିତାରେ ଅବୟୟ ଚିତ୍ର (୧୯/୫), ନଦୀ ବାରୀ ନିଃସଙ୍ଗତା ଓ ଗୋପବନ୍ଧୁ (୪୫/୮)

ଦାସ, ଦୁର୍ଗା : ରେଖା ଓ ରଂଗ (୨୩/୩)

ଦାସ, ଦୁର୍ଗା : ବିଜ୍ଞାନର ଦର୍ଶନ (୫/୧)

ଦାସ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଶିଳ୍ପସମ୍ଭାର ରସତତ୍ତ୍ୱ (୩୦/୧୧)

ଦାସ, ନବକିଶୋର : ଟି. ଏସ୍. ଇଲିୟଟ୍ (୧/୧), ସାମାଜିକ ଆଦର୍ଶ (୧୦/୬), ଚିନ୍ତାଧାରାର କରାମତି (୩୭/୯)

ଦାସ, ନରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ବଂଶାନୁକ୍ରମର ନିୟମ (୨୫/୩)

ଦାସ, ନାମାନନ୍ଦ : ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରଗତି (୪/୯), ଜୀବନର ରହସ୍ୟ (୭/୧୨)

ଦାସ, ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ : କର୍ମଯୋଗ (୯/୫), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଓଡ଼ିଶାର ଦାନ (୧୦/୨), ନିମ୍ନମାଧମିକ ଶିକ୍ଷା ଓ ଶିକ୍ଷକ (୧୦/୮), ଉତ୍କଳୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ଦକ୍ଷିଣ ଓ ଉତ୍ତରର ପ୍ରଭାବ-ଧର୍ମରେ ଓ ଦର୍ଶନରେ (୧୨/୧୧)

ଦାସ, ପ୍ରତିମାରାଣୀ : ଓଡ଼ିଶାରେ ପୁରପଲ୍ଲୀର ନାମକରଣ (୧୯/୧୧)

ଦାସ,ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ : ବୋମାତତ୍ତ୍ୱ (୩୧/୬)

ଦାସ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ଫୁଲର ରଙ୍ଗ କାହିଁକି (୯/୭),ସଂଗୀତରେ ୭୨ ମେଳକର୍ତ୍ତା ପରିଚୟ (୯/୬), ଦୀପାଳି (୩/୭)

ଦାସ, ପ୍ରାଣରଞ୍ଜନ : ବାଲ୍ମିକୀ ରାମାୟଣ ଓ ବାଞ୍ଛାନିଧି ଦାସ (୪୩/୫)

ଦାସ, ପ୍ରିୟବ୍ରତ : କଳିଯୁଗ (୬/୮), ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ (୧୩/୫)

ଦାସ,ବଟବିହାରୀ : ଶ୍ରୀଧରସ୍ୱାମୀ (୩୩/୭), ଶ୍ରୀ ବଳଦେବ ବିଦ୍ୟାଭୂଷଣ (୩୩/୧୨), ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ (୩୫/୭), ଶ୍ରୀଭାସ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ (୩୬/୪), ଶ୍ରୀରାମାନୁଜାଚାର୍ଯ୍ୟ (୩୬/୯), ଶ୍ରୀ ମଧ୍ୱାଚାର୍ଯ୍ୟ (୩୭/୩), ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁସ୍ୱାମୀ (୩୯/୧୦), ବଲ୍ଲଭାଚାର୍ଯ୍ୟ (୪୦/୯)

ଦାସ, ବନମାଳି : ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ଆଦର୍ଶବାଦ ଓ ନାରୀ (୧୨/୬), ସାହିତ୍ୟିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ତତ୍ତ୍ୱଧ୍ୱନି (୧୮/୬), ଶ୍ରୀରାଧା : ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ (୪୯/୮)

ଦାସ,ବାଞ୍ଛାନିଧି : ଅପ୍ରାକୃତ ପ୍ରେମମୂର୍ତ୍ତି (୩୭/୮), ଟୁସୁଗୀତ ଓ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଛଉ (୪୯/୫), ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପାଲାର ଭୂମି ଓ ଭୂମିକା (୫୦/୯)

ଦାସ, ବିଜୟବସନ୍ତ : ସାହିତ୍ୟରେ ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବଚେତନା (୨୭/୩)

ଦାସ, ବିଧୁଭୂଷଣ : ଆଜି, କାଲି, ପଅରଦିନ (୪୦/୧), ସୁସ୍ମିତା ବାଗ୍‌ଚୀଙ୍କର କେତୋଟି ଗଳ୍ପ ସଂପ୍ରର୍କରେ (୫୦/୧୧)

ଦାସ, ଡକ୍ଟର ବିରାଜ ମୋହନ : ମନୋଜ ଗଳ୍ପ-ମାନସରେ ଅନୁନ୍ନତ ସଂପ୍ରଦାୟ (୩୯/୫), ଏଣ୍ଟି-ରୋମାଣ୍ଟିକ ଗାନ୍ତିକଙ୍କର ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ସ୍ୱର (୪୦/୩), ବାସ୍ତବଜୀବନର ରୂପକାର ଗାଳ୍ପିକ

ମହତାବ (୪୨/୮), ଶୁଦ୍ରତପସ୍ୱୀ ଶମ୍ବୁକ (୪୬/୨), ବସନ୍ତ ଶତପଥୀଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନା (୪୭/୧୨), 'ଛ'ମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ'ରେ ନାରୀ (୪୮/୧୦)

ଦାସ, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : ମନ୍ଦିର (ଅନୁବାଦ) (୧୭/୯);ଓଡ଼ିଶାରେ ସଂଗୀତର ପରମ୍ପରା (୨୨/୧୧)

ଦାସ, ଭାସ୍କରଚନ୍ଦ୍ର : ଏସିଆ ଓ ଆଫ୍ରିକାରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଭବିଷ୍ୟତ (୧୬/୧୦) ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତୀୟ ଶାସନର ସମ୍ଭାବନା (୩୨/୧୨)

ଦାସ, ଭୀମସେନ : ବିଷୁବର ସୌରତତ୍ତ୍ୱ (୩୩/୧), ଭାରତୀୟ ନବବର୍ଷ ଉତ୍ସବ (୩୩/୮), ଆମ ଲୋକସଂସ୍କୃତିରେ ନବବର୍ଷର ଭୂମିକା (୩୪/୨)

ଦାସ, ମନୋଜ : ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କଥା ସାହିତ୍ୟ : ସ୍ଥାଣୁ ନା ଗତିଶୀଳ (୨୬/୪), ସମସାମୟିକ ସମାଲୋଚନା (୩୩/୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ : ତ୍ରୈର୍ଥକନ୍ୟା (୩୯/୪), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ (୩୯/୫), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ (୪୨/୨), (୪୨/୪), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରବେଶ ନିଷେଧ (୪୨/୬), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: 'ଉଦୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ'ର ଅନ୍ଧକାର (୪୨/୮), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ: ଭାରତ/ଜନୈକ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତକାର (୪୨/୯), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ମେରିନ୍ ଡ୍ରାଇଭ'ର ଉପକଥା (୪୨/୧୦), (୪୨/୧୧), (୪୨/୧୨), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୟୂରଙ୍କ ସନ୍ଧାନରେ (୪୫/୮), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ସମୟର ଦିଗନ୍ତ ବାରାଣସୀ (୪୫/୯), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଧାତ୍ରୀ ଅନନ୍ୟା(୩୯/୬), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ (୩୯/୮), (୩୯/୯), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଜୟପୁର : ଜୟ ପରାଜୟ (୩୯/୧୦), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: କେତୋଟି କୁନି ପାପୁଲିର ଗୁଣ (୩୯/୧୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ବିଜାପୁର ଧ୍ୱନି ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀ (୩୯/୧୨), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ : ଦାକ୍ଷିଣର ପ୍ରାଚୀନତମ ନଗରୀ (୪୦/୩), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ଦକ୍ଷିଣର ଇତିକଥା (୪୦/୪), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ (୪୦/୫), (୪୦/୬), (୪୦/୭), (୪୦/୮), (୪୦/୧୦), (୪୦/୧୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ଦୁଇ ପ୍ରେମିକ (୪୦/୧୨), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଅରଣ୍ୟରେ ଏକରାତ୍ର (୪୧/୪), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଉପାସୀନ ଦେବଶିଶୁ (୪୧/୩), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଅରଣ୍ୟରେ ଏକ ପ୍ରଭାତ(୪୧/୫), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଆବେଗର ନଗରୀ (୪୧/୧୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଅହେତୁକୀ ଆକର୍ଷଣର ସେତୁ (୪୨/୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ: ସମୟର ଦିଗ୍‌ବଳୟ : ବାରଣାସୀ (୪୫/୧୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ : ସ୍ମୃତି ଓ ବିସ୍ମୃତିର ସାରକଥା (୪୫/୧୨), ଅନ୍ତରଙ୍ଗଭାରତ : ଦେବତାତ୍ମା ହିମାଳୟ (୪୬/୩),ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ : ବିଗଳିତ କରୁଣା (୪୬/୭), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ : ଆଶ୍ରମ ନାମ ବଦରିକା (୪୬/୮), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ : ମନସ୍ମା ତୁ ବ୍ୟାସ ବିଶାଳ ବୁଦ୍ଧ (୪୬/୧୦), ଅନ୍ତରଙ୍ଗଭାରତ : ବଦ୍ରିବିଦାୟ (୪୬/୧୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ତୁଷାର ତୀର୍ଥ କେଦାର ନାଥ (୪୭/୨), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଗିରିରାଜ-କନ୍ୟା ସ୍ନାନାଗାର (୪୭/୪), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ହିଡିମ୍ବା-ସୂତର ସ୍ମୃତି (୪୭/୮), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ପରଶୁ ପ୍ରଦେଶ (୪୭/୧୦), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ଇତିହାସ-କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଗୋଧୂଳି ସଙ୍ଗମ (୪୭/୧୨), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ରହସ୍ୟମୟୀରାଣୀ (୪୮/୧), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ପୂର୍ବ ସୀମାନ୍ତର ଏକ ପାର୍ବତ୍ୟ ବସତି (୪୮/୨),

ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ପତନର ବେଳ (୪୮/୩), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ/ନକ୍ଷତ୍ର ଓ ଲାଞ୍ଛନ ଚିହ୍ନିତ ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟାର ସନ୍ଧାନରେ (୪୮/୫), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାରତ(୪୮/୬)

ଦାସ, ମନୋରଞ୍ଜନ : ସହଜିଆ ପ୍ରେମ ଓ ଓଡ଼ିଆ ନାଥ ଧର୍ମ (୪୩/୭), ଶକ୍ତି ଉପାସନା ସଂସ୍କୃତ (୪୫/୮)

ଦାସ, ମନୋରଂଜନ : ସ୍ମୃତି ସଂଳାପ : 'ସୃଜନୀ'ର ସୃଜନ କଥା (୪୯/୭), (୪୯/୮), (୫୦/୧), ନିଜ ଲେଖା ନିଜକୁ ଯେତେବେଳେ ବିସ୍ମିତ କରେ (୫୦/୬)

ଦାସ, ମହାରାଜ ସ୍ୱାମୀ ହରିଚରଣ : ବାଲ୍ମୀକି ଓ ବ୍ୟାସଙ୍କ ରାମାୟଣରେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ (୩୭/୫)

ଦାସ, ମହେଶ ପ୍ରସାଦ : ତୁଳସୀ ରାମାୟଣର ପ୍ରାଚୀନତମ ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ (୧୪/୮)

ଦାସ, ମହେଶ୍ୱର : ଅତଏବ (୩୪/୧୨)

ଦାସ, ଯତିଶେଖର : ଗୌରହରି ଚୈତନ୍ୟ ଓ ପ୍ରଭୁ ସମାଲୋଚନା 'ମଣିମୟମନ୍ଦିରେ ପିପୀଲିକା ପଶ୍ୟତି ଛିଦ୍ରମ୍' (୩୪/୧୨), ମହଦ୍ ବିନିନ୍ଦା କୁଣାପାମ୍ବାଦିଷୁ (୩୫/୬)

ଦାସ, ମମତା : ଅଣଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆତ୍ମକଥା (୪୯/୧୦)

ଦାସ, ରଘୁନାଥ : ସାମାଜିକ ଚେତନା-ସୃଷ୍ଟିରେ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା (୨୮/୩), ଚତୁଃବର୍ଣ୍ଣ ମାୟା ସୃଷ୍ଟଂ (୩୪/୯)

ଦାସ, ରବିନାରାୟଣ : ପ୍ରାକ୍ ଐତିହାସିକ ଓ ପତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନରେ ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରୟୋଗ (୨୭/୮)

ଦାସ, ରାଇଚରଣ : ଜାତି ଓ ଶ୍ରେଣୀ (୪୨/୯), ଜାତି ଓ ଶ୍ରେଣୀ-ରୂପାନ୍ତର ଓ ଜୀବନ୍ୟାସ (୪୨/୧୦), ସମ୍ବିଧାନ, ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ସୁପାରିଶ (୪୨/୧୧), ଜାତିଭିତ୍ତିକ ସଂରକ୍ଷଣ-ସପକ୍ଷ, ବିପକ୍ଷ ଓ ସମାଧାନ (୪୨/୧୨)

ଦାସ, ରାଇଚରଣ : ଆଜିର ନାରୀ (ପ୍ରବନ୍ଧ) (୩/୮)

ଦାସ, ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ : ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ଗ୍ରନ୍ଥାଗାର - (୧୬/୬)

ଦାସ, ରାମକୃଷ୍ଣ : ହସ୍ତଶିକ୍ଷାର ବିଭିନ୍ନ ମତ (୧/୮)

ଦାସ, ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ଜଟାଦର ବୃଦ୍ଧି ଓ ତା'ର ପ୍ରତିକାର (୩/୯), ଆମ ସମ୍ବିଧାନରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଷଦର ସ୍ଥାନ (୫/୧), ଅନ୍ତର୍ନୀତି ଓ ବହିର୍ନୀତି (୮/୧), ଆମ ସରକାରୀ ଭାଷା (୧୦/୧), ଜର୍ମାନୀର ପୁନରେକୀକରଣ (୧୧/୧), ଭୂରାଜସ୍ୱ ନା ଜମିକର ? (୧୨/୧), ଭାରତୀୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ଅନୁଶୀଳନ (୧୩/୧), ମିଶ୍ରିତ ଅର୍ଥନୀତି କାହିଁକି ? (୧୪/୧), ଚୀନାମାନେ ଗଲେ କି ? (୧୪/୯), ଘାଟୀ ଆଉ କେତେ ଦୂର (୧୫/୧), ସଂବିଧାନର ସଂକଟ ବେଳ ଆସିଲା (୧୬/୧), ସରକାରୀ ଭାଷା-ସମୀକ୍ଷା (୧୭/୧), ଭାରତରେ ସଙ୍ଘୀୟତାର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ବ୍ୟବହାର (୨୬/୧)

ଦାସ, ରାମହରି : ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସାଙ୍ଗୀତିକ ପଦ୍ୟାବଳୀ (୪୧/୧୦)

ଦାସ, ଶୁଭପ୍ରକାଶ : ପୂର୍ଣ୍ଣମୀର ଛାଇ : ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ଏପିସେଣ୍ଟର (୩୧/୯)

ଦାସ, ଶ୍ରୀଚରଣ : ଉପଭାଷା ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଉପଭାଷା (୩୪/୫)

ଦାସ, ଶୋଭା : ମହାମେଘ ବାହନ ରାଜବଂଶ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନୂତନତଥ୍ୟ (୩୦/୮)

ଦାସ, ଶ୍ରୀଧର : ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର (ଇତିହାସ) (୧/୭), ଉତ୍କଳର ଗଣିତଚର୍ଚ୍ଚା (୧/୧୧), ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦବରୀଶ ମିଶ୍ର ଓ ଜାତୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ (୩/୩)

ଦାସ, ସର୍ବେଶ୍ୱର : ସାହିତ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରା (୧), (୧/୧), (୨), (୧/୨), ସମରବାଦ ଓ ପଦ୍ମ ମୋହନ (୨/୭), ଦୁଃଖବାଦ ଓ କବିବର ରାଧାନାଥ (୨/୩), ଓଡ଼ିଶା ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟରେ ମାନବିକ ଗୋଦାନ (୨/୧୦), ଆନନ୍ଦବାସୀ ଓ ଭକ୍ତକବି ମଧୁସୂଦନ (୨/୧୨), ସ୍ତୁତି ଚିନ୍ତାମଣି ଓ ଭୀମଭୋଇଙ୍କ କବି ପ୍ରତିଭା (୩/୩), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଲୋକଚିତ୍ର ଓ ଫକୀରମୋହନ (୩/୯), ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୪/୧), ଫକୀରମୋହନ ସାହିତ୍ୟରେ ଗୃହସଂସାର (୫/୧), ଭାରତୀ ନାଟ୍ୟକଳା ଓ ଦୁଃଖାନ୍ତ ନାଟକ (୬/୪), ଫକୀରମୋହନ ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର-ସଦାନନ୍ଦ (୧୦/୧୦), ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ପନ୍ଥା (୧୫/୧୧), ଭକ୍ତକବି ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଜୀବନ ଚରିତ୍ରର ଉପାଦାନ (୨୫/୬)

ଦାସ, ସୁଧାକର : ଉତ୍ପତ୍ତି, ସ୍ଥିତି ଓ ବ୍ୟାପ୍ତିରେ ନରସିଂହ (୩୫/୪), ହିରଣ୍ୟକଶ୍ୟପୁ (୩୬/୮)

ଦାସ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋହନ : ଲୁ ମିନ୍‌ସ୍ ଟିଉବ୍ ଲାଇଟ (୬/୪)

ଦାସ, ଡକ୍ଟର ସୁଲୋଚନା : ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୩୩/୪), ଭାରତୀୟ ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ (୩୩/୭), ଆତ୍ମା ମର-ଭୂତେଷୁ (୩୪/୭), ମନେ କରୁଥିବା ଡ଼ଉଲ ଡ଼ାଉଲ ସରୋଜିନୀ ଓ 'ଦାନା ପାଣି' ପ୍ରତ୍ୟାଶା (୩୫/୧୦), ଯା ବିଦ୍ୟା ସା ବିମୁକ୍ତ ଯେ (୩୬/୪), ରାଧାର ପ୍ରିୟତମଙ୍କ ! (୩୬/୨), ଆନନ୍ଦମୟୀ (୩୭/୭), ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ : ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ (୩୮/୬), ଭୁଲ୍ (୪୦/୫), ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନେ (୪୪/୧), ଶତାବ୍ଦୀର ସ୍ୱର (୪୪/୭), ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରାଙ୍କ ଗଳ୍ପସୃଷ୍ଟିର ଦିଗ୍‌ବଳୟ (୪୪/୭), ରାଜନୈତିକ ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଭାରତ (୪୮/୧୦), ହିରଣ୍ମୟ ଦୁଃଖ (୪୯/୭), ହରାଇବାର ଦୁଃଖ (୫୦/୬), ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନଙ୍କ କାବ୍ୟମାନସ (୫୦/୧୧)

ଦାସ, ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ : କ୍ରେମଲିନ୍‌ର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି (୧/୧), ବିଶ୍ୱସରକାର ସଙ୍ଗଠନ (୧/୨), ଭାରତ ଓ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର (ରାଜନୀତି) (୧/୩), କଳ କବ୍‌ଜା ସାହାଯ୍ୟରେ କୃଷିଉନ୍ନତି (୧/୪), ସ୍ୱରାଜ ଫଳପ୍ରସୂ ହେବ କିପରି (୧/୬), ଗାନ୍ଧିଜୀ ଓ ସାମ୍ୟବାଦ (୧/୬), କ୍ଷୁଧାତୁରା ପୃଥିବୀ (୧/୭), ପଏଣ୍ଟ ଫୋର ଯୋଜନା (୧/୧୨), ସର୍ବୋଦୟ ଅର୍ଥନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (୨/୧), ଲାଙ୍ଗ ମୋର ଜନପଦ (୨/୩), କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର (୨/୪), ସମାନ ବଳେ (୨/୬), ମେହେନ୍ତର ହୁଅ (୨/୫), ଭାରତର ବାଲ ବାଣିଜ୍ୟ (୨/୭), ଆଲୁମିନିୟମ ଶିଳ୍ପ (୨/୮), ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସାମାଜିକ ନିରାପତ୍ତା (୨/୯), ଭାରତକୁ ଆମେରିକାର ବୈଷୟିକ ସାହାଯ୍ୟ (୨/୧୦), ଜର୍ମାନୀରେ ସମରସଜ୍ଜା (୨/୧୧), ସୋଭିଏତ୍‌ର ଶିଳ୍ପସମ୍ଭାର (୨/୧୨), ଜାପାନର ଶାନ୍ତି ଚୁକ୍ତି

(୩/୧), ସୋଭିଏତ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବଜାରଦର (୩/୨), ପାଠକ ବିବେଚନାରେ ଝଂଝା (୩/୩), ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଛାତ୍ରଣା (୩/୧୨), ସହର ଓ ମଫସଲ (୪/୨), ଚାଷୀମାନିଆର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା (ପ୍ରବନ୍ଧ) (୨/୭), ଆମେରିକାର ତୁଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡ (୪/୪), କେଶସଜ୍ଜାରୁ କମ୍ପୁଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (୧୯/୩). ମୃତ୍ୟୁପରେ ଷଡଯନ୍ତ୍ର (୧୯/୫), 'ମାଟିମଟାଳ' ଉପନ୍ୟାସରେ ସମସାମୟିକ ସମସ୍ୟାର ଚିତ୍ର (୨୦/୩), ବଟିକା ମାହାତ୍ମ୍ୟ (୨୦/୬), ଶୁଣାକଥା (୨୧/୧)

ଦାସ, ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ : ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗଦେବଙ୍କ ଶିଳାଲିପି (୫/୪)

ଦାସ, ସ୍ମିତା : ନାରାୟଣ ଦାସଙ୍କ 'ପଦ୍ମପୁରାଣ'- ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୯/୧୧)

ଦାସ, ହରିହର : ପଶ୍ଚିମ ଏସୀୟା ରାଜନୀତି ଓ ଇସ୍ରାଏଲ (୧୯/୫), ହ୍ୟାନ୍-ମାର୍ଗାରେଥ୍ୟା-ହଭୋଭ୍ୟଃ (୧୯/୬), ଭାରତ ରାଜନୀତିକ ଶକ୍ତିର ବିଶ୍ଳେଷଣ (୨ /୧୨)

ଦାସ, ଡକ୍ଟର ହେମନ୍ତ କୁମାର : ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ନାଟକ (୩୧/୧), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରଭାବ (୩୦/୧), ନାଟକରେ ନୈତିକତା (୩୧/୧୧), ଆତ୍ମ-ଭାବନା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏବଂ କୁମାରଚକ (୩୨/୧), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଚେତନା (୩୩/୨), ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୩୩/୭), କାଞ୍ଚୀକାହାଣୀର ବିବର୍ତ୍ତନ (୩୪/୧), ଲୋକନାଟକ : ଉଦ୍ଭବ ଓ ବିକାଶ (୩୪/୭), ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ହାସ୍ୟ ଓ ବ୍ୟଙ୍ଗ (୩୫/୧), ନାଟକରେ ଭାଷା (୩୫/୭), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକନାଟ୍ୟ: ପ୍ରବୃତ୍ତି ଏବଂ ପରିସର (୩୬/୩), ନବନାଟ୍ୟଧାରା ଓ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ (୩୬/୮), 'ଅଭିଜ୍ଞାନ ଶାକୁନ୍ତଳମ୍'ରେ ଭାଗ୍ୟବାଦ (୩୭/୧), ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଚେତନାର ସ୍ୱର (୩୭/୭), ହିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କୃତିରେ ଅବକ୍ଷୟ (୩୮/୭), ହିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କୃତିର ଅପଭ୍ରଂଶ (୩୯/୭), ଗ୍ରୀକ୍ ନାଟକରେ ନିୟତିବାଦ (୩୮/୧), ଆବସର୍ଡ଼ ଥିଏଟର (୪୦/୨), କବି-ଦୃଷ୍ଟି (୪୧/୧), ଭାରତୀୟ ନାଟକ ବନାମ୍ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ (୪୧/୮), ଆଧୁନିକ ଅଧିମାୟା ନାଟକ: ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ପରିସର (୪୨/୧), ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୪୨/୬), ଓଡ଼ିଆ ଗୀତିନାଟ୍ୟରେ ସମାଜଚେତନା (୪୮/୧), ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ 'ଟ୍ରାଜିସନ୍' (୪୪/୭), ଜନ୍ ବୀମ୍ସଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଉତ୍କଳସ୍ତୋତ୍ର (୪୫/୧), ଜନ୍ ବୀମ୍ସଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଜେନେରାଲ ବୈଷ୍ଣବ କବି ଓ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ (୪୫/୭), ନାଟକର କେତୋଟି ଗୌଣ ବିଭାଗ (୪୬/୧) ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ଲୋକନାଟକ : ସ୍ୱରୂପ ଓ ସ୍ଥିତି (୪୭/୧), ଲୋକନାଟକରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର (୪୭/୬), ଗ୍ରୁପ୍ ଥିଏଟର : ଏହାର ଉନ୍ମେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ (୪୮/୧), ସାହିତ୍ୟରେ ବେତାର ନାଟକର ସ୍ଥାନ (୪୮/୭), ଓଡ଼ିଆ ନାଟ୍ୟ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆକାଶବାଣୀର ଅବଦାନ (୪୯/୧), ନାଟକର ବୌଦ୍ଧିକତା ଏବଂ ଆଚରଣ ନାଟ୍ୟପରମ୍ପରା (୪୯/୭), ଅବସର ଆନନ୍ଦ (୫୦/୧), ଲୋକନାଟକରେ କୃଷ୍ଣଗାଥା (୫୦/୬)

ଦାସ, ହେମନ୍ତକୁମାର ଓ ପାତ୍ର, ପଞ୍ଚାନନ : ଭଣ୍ଡ-ଗଣପତି (୩୯/୧)

ଦାସ, ଲଳିତ ରଂଜନ : ଦୁଆରୀ : ଗଣକବି ଧାଣିଙ୍କ ଚିତ୍ରଣର ଏକ କଳାତ୍ମକ ଦିଗ (୪୪/୯), କଳାକାର ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ କୃତିରେ ସାଙ୍ଗୀତିକ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ (୪୯/୩)

ଦୀକ୍ଷିତ, ବୁଦ୍ଧେଶ୍ୱର : ଭକ୍ତକବି ଭରତ (୪/୮), ଅମର ପ୍ରେମିକା ଅନାରକାଲି (୧୧/୯), ରାଧାକୃଷ୍ଣ (୧୧/୧୨), ରଥଯାତ୍ରାର ଐତିହ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରା (୧୨/୩), କଥାର କଥା(୧୬/୮), ଅବଧୂତ ଉପାଖ୍ୟାନ (୧୬/୧୧), ପ୍ରବନ୍ଧ - ସାହିତ୍ୟର ଇତିକଥା (୧୬/୧୨) ।

ଦେ, ଅଧ୍ୟାପକ ଆଶୀଷ : ଶୈଳୀ ବିଜ୍ଞାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ (୩୪/୨)

ଦେ, ସୁଶୀଲଚନ୍ଦ୍ର : ଲିଙ୍ଗରାଜ ମନ୍ଦିରର ଓଡ଼ିଆ ଶିଳାଲିପି (୪/୪), ଭଦ୍ରକର ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତି (୪/୧୦), ଦାଶବଂଶରେ ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସର ଉପାଦାନ (୫/୩), ମାତୃପୂଜା (୧୧/୬)

ଦେ, ନରସିଂହ : ଚିକିଟୀ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରୁ ପୁରୀ ଓ ପରଳା ଏକ ବିହଙ୍ଗନିରୀକ୍ଷଣ (୩୫/୫), ପୁରାତନ 'ଛେଟକ' ରାଜ୍ୟ ରେ ମା 'ବାଳ କୁମାରୀ' ଓ ତନ୍ତ୍ର ସାଧନା - ଏକ ଆଲେଖ୍ୟ (୩୬/୫)

ଦେବୀ, ବସନ୍ତ କୁମାରୀ : ସାହିତ୍ୟର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ (୧/୩)

ଦେବୀ, ବିଜୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀ : ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଶିକ୍ଷା ଓ ମାନବିକ ବିକାଶ (୩୬/୫), ନୀତିବିଜ୍ଞାନ ଓ ଶିକ୍ଷାରେ ତାହାର ଆବଶ୍ୟକତା (୩୬/୧୦), ନୀତିବିଜ୍ଞାନ-ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ରେଖାରୂପ (୩୭/୬)

ଦେବୀ, ବୀଣା : କଳା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା (୨୬/୧୧)

ଦେବୀ, ରେଣୁକା : ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ଏକ ବିଚାର (୧୮/୪), ଚରିତ୍ର ଚିକଣ (୨୩/୧୧)

ଦେବୀ, ଲବଙ୍ଗଲତା : ନାରୀର କେଶ ବିନ୍ୟାସ (୨/୯)

ଦଉ, ନରସିଂହ : ରାଜକବି ରାଧାମୋହନ ଓ ପ୍ରେମ ମଞ୍ଜରୀ (୧/୯), ରାଜେନ୍ଦ୍ର ନାଟ୍ୟ ପ୍ରତିଭା ଓ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରଣୟ (୨/୩)

ଧଳ, ଡକ୍ଟର ଯଶୋବନ୍ତ ନାରାୟଣ : ରାଜନୀତି ସମୟର ଚିହ୍ନ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସର୍ଜନା (୩୪/୫), ଜଟାକନଗଡ଼: ପ୍ରାଚୀନ ଜନବସତି (୪୧/୭), ଓ ନୋମାଷ୍ଟିକସ୍ (୪୭/୧), ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥାନ ନାମ - ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୩୬/୬)

ଧଳ, ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : କୁମାରପାଳ ଚରିତ କଥାବସ୍ତୁ (୧୩/୧୧), କୁମାରପାଳ - ଚରିତଃ : କୋଟିଏ ମହାକାବ୍ୟ (୧୪/୬), ଯୁଗେ ଯୁଗେ ମା' ଲକ୍ଷ୍ମୀ (୨୬/୭)

ଧଳ, ଡକ୍ଟର ଗୋଳକବିହାରୀ : ଆଧୁନିକ କବିତା (୧/୧), ଆମ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଜୀବନୀ (୧/୪), ଆମ ପତ୍ରପତ୍ରିକା (୧/୭), ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି (୨/୧୦), ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ସଂସ୍କାର (୨/୧୧), ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୩/୧), ଫୋନେଟିକସ୍ (ସ୍ୱର ବିଜ୍ଞାନ) (୩/୮), ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଗଉରବ (୩/୧୨), ଆଧୁନିକ (୪/୧), ହିନ୍ଦୀ ନା ଏସ୍ପାରେଣ୍ଟୋ (୪/୮), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ (୪/୧୦), ପୃଥିବୀର କେତୋଟି ବିଶିଷ୍ଟ ଭାଷା (୪/୧୨), ମଫସଲ ଡାଏରୀ (୫/୧), ଅ (୫/୩), ମହାଭାରତୀୟ ଭାଷା (୫/୫), ପାଦ ତଳେ ଯାର ହିମତଳ ହିମାଳୟ (୫/୭), କଂସଘରେ ପୁଣି କଂସାରି ଇତିହାସ (୫/୩), ଆମ ଇଂରାଜୀ ପାଠ (୬/୧), ଏକ ପୃଥିବୀ ଏକ ଭାଷା (୬/୩), ଶରୀର ଓ ଶବ୍ଦ (୬/୫), ଆଧୁନିକ ଦୁନିଆରେ

ଭାଷା ସମସ୍ୟା (୬/୬), ଆପଣ କେତୋଟି ଭାଷା ଜାଣନ୍ତି (୬/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷରର ପ୍ରକୃତି (୬/୧୨), କହିବା କଥାର ବ୍ୟଥା (୭/୧), ମୁଣ୍ଡାରୀ (୭/୪), ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା(୧), (୭/୧୦), (୭/୧୧), (୭/୧୨), ଏକାଡେ଼ମୀ ଓ ଆଧୁନିକ (୮/୧), ଭାଷା ଓ ଧ୍ୱନି (୯/୧), ଓଡ଼ିଆ, ଓଡ଼ିଶା, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୯/୫), ଆମ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଭାଷା ସମ୍ପଦ ଓ ସଂଗ୍ରହ (୯/୬); ଭାରତ, ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଭବିଷ୍ୟତ (୯/୧୦), ଭାଷା ଶିକ୍ଷାର ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ(୯/୧୧), ଧ୍ୱନିବିଜ୍ଞାନର ବ୍ୟବହାରିକ ପ୍ରୟୋଗ (୧୧/୧), ରାଜାଙ୍କ ଇଂରେଜୀ ଓ ଭାରତରେ ତା'ର ଶିକ୍ଷା (୧୨/୧), ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ଓ ମାତୃଭାଷା (୧୪/୧), ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରୁ ଇଂରେଜୀ ଶିକ୍ଷା ଓ ଫୋନେଟିକସ୍ (୧୫/୧), ବିଜ୍ଞାନର ଭାଷା ଓ ପ୍ରସାର (୧୬/୧), ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଓ ସଂସ୍କୃତି (୧୬/୩), ଋଷଦେଶରେ ଭାଷା ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରେରଣା (୧୮/୧), ଭାଷା ସମସ୍ୟାର କେତେଟି ଦିଗ (୨୦/୧), ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଶିକ୍ଷା-ସେ କାଳ ଓ ଏକାଳ (୨୧/୮), ଓଡ଼ିଆ କେବେ ଓ ତା'ପରେ (୨୩/୧), କାଳିଦାସ ଓ ଜୀବନ ଆଦର୍ଶ (୨୩/୯), ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ବ୍ୟାକରଣ (୨୬/୨)

ଧଳ, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ୧୯୬୭ ଜ୍ଞାନପୀଠ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା (୨୦/୧୧), ସାହିତ୍ୟକ ଷ୍ଟେନବେକ୍ (୨୧/୨)

ନନ୍ଦ, ଚୌଧୁରୀ ଦ୍ୱାରିକାନାଥ : ଆର୍ଯ୍ୟସଂସ୍କୃତିର ଶ୍ରେଷ୍ଠଗ୍ରନ୍ଥ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ ଗୀତା (୧୩/୬), ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ୍ ଗୀତା 'ଭକ୍ତିଯୋଗ' (୧୩/୧୧), ସାଂଖ୍ୟ ଯୋଗଦର୍ଶନ (୧୫/୬), ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ (୧୬/୭)

ନନ୍ଦ, ଡକ୍ଟର ଜୟଶ୍ରୀ : କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା (୪୪/୧୨)

ନନ୍ଦ, ଜ୍ୟୋତି : ହରପ୍ରସାଦ ଦାସଙ୍କ କାବ୍ୟିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଦାର୍ଶନିକତା (୪୬/୬)

ନନ୍ଦ, ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ : 'ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ମୋହିନୀ'ର କବି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ (୩୧/୩)

ନନ୍ଦ, ଦେବ ପ୍ରସାଦ : ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗବେଷଣା : ଏକ ଦୃକ୍‌ପାତ (୨୫/୧୨), ଚାନ୍ସ-ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଏକ ବିଚାର (୨୯/୫)

ନନ୍ଦ, ନରସିଂହ : ମାଲୟାଲମ୍ ମହାକବି ଡ଼ି: ଶଙ୍କର କୁରୂପ (୧୯/୫)

ନନ୍ଦ, ପରୀକ୍ଷିତ : ରୁଦ୍ର ସୁଧାନିଧି (୨୪/୫)

ନନ୍ଦ, ଫଣୀନ୍ଦ୍ର ଭୂଷଣ : ପାର୍ବତୀ ଉତ୍ତରାର୍ଦ୍ଧ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୬/୨), ଲୋଚନ ପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡେୟ 'କାବ୍ୟ ବିନୋଦ' (୪୭/୫), ହରିହର କାବ୍ୟ ମାନସ : ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା (୪୮/୯)

ନନ୍ଦ, ବସନ୍ତ କୁମାର : ମୃତ ଉଦ୍ଭିଦର ଜୀବନ୍ତ କାହାଣୀ (୧୦/୧୦)

ନନ୍ଦ, ବାସୁଦେବ : ରାମାୟଣ ରୂପକଥା (୫/୧୧), ଅହଲ୍ୟା (୧୧/୭), କୈକେୟୀ (୧୧/୯); ସୂର୍ପଣଖା (୧୪/୩), ବାଳୀ (୧୬/୬), କୈକେୟୀ (୨୫/୪), ଭରତ (୩୬/୧୧)

ନନ୍ଦ, ବିଜୟ କୁମାର : ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି (୪୭/୪), ମାନବ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶଧାରା (୪୭/୯) ବିଘଟନ (୪୮/୩) ଭାରତୀୟ ପଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ (୪୮/୪) ଭାରତୀୟ କାବ୍ୟ

ତତ୍ତ୍ୱ : ଏକ ଅନୁଶୀଳନ (୪୯/୬), ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର କଥା ସାହିତ୍ୟ (୫୦/୨), ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ (୫୦/୫), କାବ୍ୟ ଓ ରସାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି (୫୦/୯)

ନନ୍ଦ, ମାଧବଚନ୍ଦ୍ର (ଆୟୁର୍ବେଦାଚାର୍ଯ୍ୟ) : ତନ୍ତ୍ରଯୁଗ ଓ ଚରକ (ଗବେଷଣା) (୧/୪)

ନନ୍ଦ, ରମେଶ : ସାହିତ୍ୟର ରୂପ (୪୦/୬)

ନନ୍ଦ, ଡକ୍ଟର ସୌଦାମିନୀ : ତତ୍ତ୍ୱର ଶ୍ରୀରାଧା ଓ କବିର ରାଧା (୪୨/୭), ସ୍ତୁତି ଚିନ୍ତାମଣିରେ ରହସ୍ୟବାଦୀ କାବ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ (୪୪/୫), ସୁତପା-ଅପାଲା (୪୫/୨), 'ଦେବାବତରଣ'ରୁ ଉଦୟ ଉତ୍ସବ (୪୫/୧୧), ପିଙ୍ଗଳାର ସୂର୍ଯ୍ୟାଭିସାର (୫୦/୮)

ନନ୍ଦ, ହରିପ୍ରସାଦ : ମୃତ୍ୟୁ କ'ଣ ଅନିର୍ବାର୍ଯ୍ୟ (୨୨/୧୨), ବିବର୍ତ୍ତନ ଓ ନିବର୍ତ୍ତନବାଦ (୨୩/୧୨)

ନାଥ, ଶ୍ରୀଶତ୍ରୁଘ୍ନ : ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା (୧୪/୮), ଶିକ୍ଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ (୧୬/୪), ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ଓ ଶିକ୍ଷା (୧୬/୯), ଶିକ୍ଷାର ଅର୍ଥନୀତି (୧୯/୬), ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶରେ - ଶିକ୍ଷାର ଭୂମିକା (୧୯/୧୦), କୁରାଲ୍ (୨୨/୨), ଶିକ୍ଷାରେ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା (୨୪/୭), ବର୍ଣ୍ଣବୈଷମ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ସଂଗ୍ରାମ (୪୦/୯)

ନାଥଶର୍ମା, ଶ୍ରୀ ବୃନ୍ଦାବନ : ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ (୨/୧୦), ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ କି ମନୁଷ୍ୟ - ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ (୩/୨), ସାରଳା ଦାସ ଓ କୃତ୍ତିବାସ (୪/୫)

ନାୟକ, ଅର୍ଚ୍ଚନା : ସାହିତ୍ୟ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା (୨୫/୯), ରୁଦ୍ରଶିବ : ଦେବୀ : ସଂପର୍କ (୩୫/୭), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଶିବ-ଚେତନା (୩୯/୫)

ନାୟକ, ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର : ଅରୋଭିଲର ସ୍ୱପ୍ନ (୨୦/୩)

ନାୟକ, କେତକୀ : ସର୍ବଭୂତରେ ବ୍ରହ୍ମଦର୍ଶନ ଓ ମୂର୍ତ୍ତିପୂଜା (୧୧/୬), ଭାରତରେ ଧର୍ମ (୧୧/୧୦), ଉପନିଷଦ ଯୁଗରେ ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତି (୨୨/୯), ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗାର ଉତ୍ସ (୩୫/୧୧), (୩୫/୧୨), ଉପନିଷଦରେ ବ୍ରହ୍ମଦର୍ଶନ ବା ବିଶ୍ୱବୋଧ (୨୨/୨), ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ ଏକ ସମୀକ୍ଷା (୧୮/୧୦)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ : ମାଧ୍ୟମିକ ଶୂନ୍ୟବାଦ (୪୧/୧୦)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଧରଣୀଧର : ବିଦେଶରେ ଶକ୍ତି ଉପାସନାର ସ୍ୱରୂପ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୧/୧୧)

ନାୟକ, ନିକୁଞ୍ଜ କିଶୋର : ପିକାସୋ : ଏକ ସାମୟିକ ଚିନ୍ତନ (୨୨/୧୧), (୨୩/୮), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ (୨୪/୩), (୨୪/୧୨)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : 'ଅବକାଶ ଚିନ୍ତା'ର ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୨/୧୨)

ନାୟକ, ନିରଞ୍ଜନ : 'ଗଣ ଆନ୍ଦୋଳନ , ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ଓ କେନ୍ଦୁଝର (୩୭/୧୨), ଗାଥା ସିଦ୍ଧ ଗୋବିନ୍ଦ ଭଞ୍ଜ (୪୦/୩)

ନାୟକ, ପବିତ୍ର ମୋହନ : ଅନଙ୍ଗ ରଙ୍ଗିଣୀ : ଏକ ଆଲୋଚନା (୩୪/୬), ବନ୍ଧକବି ଜୀବନର ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୫/୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସୋନପୁର ଦରବାରର ଅବଦାନ : ଏକ

ବିହଙ୍ଗ ଦୃଷ୍ଟି (୪୫/୬), ବାଘବରରୁ ବାଘପାଲି (୩୬/୫), ଲେଖକର ସ୍ୱାଧୀନତା (୪୪/୧୨), ଡିଗ୍‌ଡି ଟଗୋ ବଳି ଟାଙ୍ଗ୍ ଟାଙ୍ଗ୍ (୪୭/୧୨), ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସୁଧାମୃତ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୯/୨)

ନାୟକ, ମୋହନ ଚନ୍ଦ୍ର : ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ତା'ର ରହସ୍ୟ (୧୬/୧୧)

ନାୟକ (ସ୍ୱାଇଁ), ଡକ୍ଟର ରଞ୍ଜିତା : ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଚିନ୍ତାଧାରା (୩୪/୧୨),ଦାନାପାଣି ଉପନ୍ୟାସର ସରୋଜିନୀ (୩୮/୫), ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ଉପନିବେଶ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୩୯/୧୧), ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଂଜଙ୍କ କାବ୍ୟ ପ୍ରକୃତି (୪୩/୨), ଗୋପୀନାଥଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଦାର୍ଶନିକ ଅନୁଚିନ୍ତା (୪୫/୭), କୁନ୍ତଳାଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ନାରୀ ସ୍ଥିତିର ପରମ୍ପରା (୫୦/୧)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ରାଘବାନନ୍ଦ : ଓଡ଼ିଶାରେ ଗୋପୀନାଥ ଉପାସନା (୪୬/୯)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ଲଛମା ଉପନ୍ୟାସର ମୂଳଧାର - ଇତିହାସ ନା କିମ୍ବଦନ୍ତୀ (୩୯/୬),(୩୯/୧୧),(୩୯/୧୨),(୪୧/୩), ମୀର ହବିବ୍ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଲଛମା ଉପନ୍ୟାସ (୪୬/୧୦), "ଲଛମାରେ ଐତିହାସିକ ଫକୀରମୋହନ (୪୭/୧୦), ବିବାସିନୀ : ଏକ ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୮/୩), ଲଛମା ଉପନ୍ୟାସ ଓ ମାନକର ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ (୪୯/୩), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କାବ୍ୟ କବିତା (୪୯/୧୦), ଛତିଶ ଗୁପ୍ତଗୀତାର କବି (୫୦/୮)

ନାୟକ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର : ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଥମ ନାଟ୍ୟାଭିନୟର ଶୁଭରାତ୍ରୀ (୪୦/୪)

ନାୟକ, ସନାତନ : ମୃଗୁଣୀ ସ୍ତୁତି ଓ ହରିଣୀ ସ୍ତୁତି, କବି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସ୍ତୁତି ଆଲୋଚନା (୨୮/୩), ଭାଗବତରେ ପିଙ୍ଗଳାର ଭୂମିକା (୩୪/୩), ଫକୀରମୋହନ ଓ କବିବଧୂ କୃଷ୍ଣାକୁମାରୀ (୫୦/୪)

ନାୟକ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର : ଗୋଟିଏ ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତି (୧୯/୮)

ନାୟକ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଭଞ୍ଜସାହିତ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ତତ୍ତ୍ୱ (୨୨/୯)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର କ୍ଷେତ୍ରବାସୀ : ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୧୮/୧୦), ଭଞ୍ଜଙ୍କକାବ୍ୟ କବିତାରେ ମାନବର ରୂପ (୨୬/୬), ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସକୁ ଝଙ୍କାରର ଦାନ (୨୬/୮), ସାହିତ୍ୟର ଭାଷ୍ୟ (୨୭/୩), ଭାଷାନ୍ତରରର ଭାଷ୍ୟ (୨୮/୪), ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା (୩୦/୪), ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦଜାତ କବି ପ୍ରତିଭା : ନାରୀକବି ଅପର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ଦର୍ଶନ ମୌଳିକତା (୩୧/୨),ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂଗଠନ (୩୨/୧), ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଧାରା (୩୨/୯), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟଧାରା ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କାବ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ (୩୩/୧)(୩୩/୩), ଓଡ଼ିଆ ଦୂତକାବ୍ୟ (୩୩/୧୦), କାବ୍ୟ ପୁରୁଷର କଥା (୩୪/୩), ଜାତୀୟ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ବାସ୍ତବବାଦ (୨୨/୧୨)

ନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଲାବଣ୍ୟ : କବିର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶିଶୁ (୨୨/୮), ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରଣୟଦୂତୀ : ମାଲୁଣୀ (୨୩/୧୧), ପାଣିଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗ : ଏକ ବିବେଚନା (୨୪/୫), ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଓଡ଼ିଆ କବିଙ୍କ ଦାନ (୨୫/୨), ଐତିହାସିକ ଉପନ୍ୟାସ (୨୫/୫), ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଉପନ୍ୟାସ (୨୬/୨), ସାଧୁ ସୁନ୍ଦର ଦାସ : ଜୀବନୀ ଓ ସାଧନା (୩୧/୧୦),

ଓଡ଼ିଆ ଚରିତ୍ର - ସାହିତ୍ୟ (୩୨/୬) ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ଲୋକମଞ୍ଚ (୩୭/୧), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ 'ଚରିତ୍ର' ର ବିକାଶ (୪୦/୯), ସ୍ଥିତିବାଦ ଓ ଓଡ଼ିଆ କଥା : ସାହିତ୍ୟରେ ତାର ପ୍ରୟୋଗ (୪୩/୯), ପ୍ରାବନ୍ଧିକ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ ଚୌଧୁରୀ (୪୮/୭), ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରାଣ : ପୁନର୍ମୂଲ୍ୟାୟନ (୪୯/୧୧)

ନାୟକ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପ୍ରସାଦ : ଆଗରିଆ ଜାତି ଓ ବୋଲି (୩୫/୧୨)

ନାୟକ, ରବି : ହେ ଦେବର୍ଷି (୪୯/୩), ଗୀତାଭିନୟରେ ଦୁଆରୀ (୫୦/୮)

ନାୟକ, ନଳିନୀକୁମାର : ଛ'ମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ ଓ ଗୋଦାନ (୪୭/୮)

ନାୟକ, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ପ୍ରଭା : ନାଟ୍ୟକାର ଜଗନ୍ମୋହନ ଲାଲ : ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ (୪୮/୨), ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଶକ୍ତି ଉପାସନା (୪୮/୭), ଭଞ୍ଜ କିଶୋରଙ୍କ ନାଟକ : ଚରିତ୍ରର ଚାରୁ ଆଲେଖ୍ୟ (୪୮/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଅଜୟକୁମାର : ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟରେ ଭ୍ରମର ଗୀତର ପରମ୍ପରା (୨୬/୩), ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି (୩୯/୭), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ବାର୍ତ୍ତାବହ ମୈଥିଳୀ ଶରତଗୁପ୍ତ (୪୦/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅମରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଗୋଟିପୁଅ ନୃତ୍ୟ (୧୦/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅରବିନ୍ଦ : ଅଇଲାଣି ବିଲାଇ (୨୦/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଆଶୁତୋଷ : ଓଡ଼ିଆ 'ବୋଲି-ସାହିତ୍ୟ'- ଏକ ସମୀକ୍ଷା (୩୦/୩), ଓଡ଼ିଶାର ଜ୍ଞାନମିଶ୍ରା ଭକ୍ତି - ସାହିତ୍ୟରେ ଶ୍ରୀରାଧା (୩୩/୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର କଇଳାଶ : ଓଡ଼ିଶାରେ ରବୀନ୍ଦ୍ର : ଆଗ୍ରହ ଓ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୫/୨), ଶୈଳୀର ଭିତ୍ତି (୪୭/୫), ବିଦୂଷକର ସାହିତ୍ୟ ଚାଷ (୪୮/୧), ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବିଚିତ୍ରା (୪୯/୧୨), ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ପ୍ରବନ୍ଧ (୫୦/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀଚରଣ : ଲୋକ ସଂଗୀତ (୧/୨), ଓଡ଼ିଶୀ ସଂଗୀତ ସଂଗେ ମୋର ପରିଚୟ (୫/୧), ସଂଗୀତ ଅଭିନୟ ଦର୍ପଣ (୧୦/୩), ଓଡ଼ିଆ ସଂଗୀତର ଆଲୋଚନା (୧୦/୬), (୧୦/୭), (୧୦/୧୦)(୧୦/୧୧), ଓଡ଼ିଶୀ ସଂଗୀତର ରୂପରେଖ (୮/୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର : ବ୍ୟାଧି ଓ ତା'ର ପ୍ରତିଶୋଧ (୧/୧), ମାନବ ସେବାରେ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି (୧୦/୭), ଯମ ସଭାରେ ଭାଳେଣି ((୧୯/୮), ବିଶ୍ୱସୃଷ୍ଟି ତତ୍ତ୍ୱ (୪୬/୧୧), ସୃଷ୍ଟି -ସ୍ଥିତି-ବିଲୟର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ (୪୫/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୋପୀନାଥ : ତନ୍ତ୍ର ଓ ତା'ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ବିଚାର (୧୦/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜଗନ୍ନାଥ : ଢେଙ୍କାନାଳର ନାରୀକବି କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରିୟା : ଏକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୪୩/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ : ଦି ବର୍ଷର ହିସାବ (୧/୫), କୋରିଆଯୁଦ୍ଧ (୨/୫), କବି ଭର୍ତ୍ତୃହରି (୩/୭), ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟ (୧୬/୧), କାଳିଦାସ (୧୭/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଛିତୁ : ଇଲିଅଟ୍‌ଙ୍କ କାବ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ (୨୫/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜିତେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ : ସାହିତ୍ୟ ଓ ଆଧୁନିକତା (୨୦/୫)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦୁଃଖଶ୍ୟାମ : ସନାତନ ବେଦ ଓ ବୈଦିକ ବେଦ (୧୫/୧୧), ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ କାଳକଳନାରେ ବିକୃତି 'ରସବତୀ' (୨୮/୬), ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ କଳାକଳନା - ପରିଶିଷ୍ଟ (୩୮/୬)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦୁର୍ଗାଦାସ : ଜୀବନର ଧର୍ମ (୧୬/୧୦), ଶୃଣ୍ୱନ୍ତୁ ସର୍ବେ ଅମୃତସ୍ୟ ପୁତ୍ରାଃ (୨୦/୯), କଳାର ସ୍ୱରୂପ (୪୫/୮), (୪୫/୯), (୪୫/୧୦), (୪୬/୧୧), (୪୬/୧୨), (୪୪/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ଦେବୀ ପ୍ରସନ୍ନ : ରୁଦ୍ରସୁଧାନିଧି (୫/୧୨), ଦୁଇଟି ଓଡ଼ିଆ ରାମାୟଣ (୬/୭), କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ (୭/୩), ସବୁଜ କଥା (୭/୮), କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କ ଚିଠି (୮/୬), ଓଡ଼ିଶାର ଆର୍ଯ୍ୟକ୍ରାନ୍ତି ଏବଂ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରାଚୀନତା (୯/୧), ପୁଷ୍ପିକା (୯/୫), ଚମ୍ପୂ (୯/୭), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଐତିହାସିକ ଆଲୋଚନା (୧୦/୧), ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ (୧୦/୮), ନାରୀ କବି ଅପର୍ଣ୍ଣା ଦେବୀ (୧୨/୧୧), ଭାଷାର ଆହରଣ (୧୫/୧), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ :ଲୋକ ପରମ୍ପରା ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ପରମ୍ପରା (୪୭/୧), ଅପରାଜେୟ ମାନବାତ୍ମାର ପ୍ରତୀକ ନିଧିଦାସ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୭/୧୨), ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆଦିବାସୀ (୪୮/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଧୀରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପଦ୍ମ (୧୫/୧୧), ଭାରତୀୟ ନାଟ୍ୟକଳାର ଉତ୍ପତ୍ତି (୧୬/୫), ଭାରତୀୟ କଳାରେ ପ୍ରକୃତିର ସ୍ଥାନ (୧୬/୯), ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଜ (୧୭/୮), ହିନ୍ଦୁ ଦେବଦେବୀ (୧୮/୩)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପଠାଣି : ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରେମାନୁଭୂତି (୨/୨), ନାଟକ, ମହାକାବ୍ୟ ଓ ଉପନ୍ୟାସ (ଅନୁବାଦ) (୨/୭), ସାହିତ୍ୟର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ (୨/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମବିକାଶ (ଅନୁବାଦ) (୩/୯), କାନ୍ତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର (୩/୧୦), ସମ୍ବଲପୁର ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ (୩/୧୧), ସାହିତ୍ୟରେ ଯୁଗରତ୍ନ (୪/୧), ସାହିତ୍ୟରେ ଚୌର୍ଯ୍ୟାପରାଧ (୪/୬), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମବିକାଶ (୨୧/୩), ଓଡିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଚିତ୍ର (୩୮/୩), ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ (୧୮/୧), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ଆଦିକାଳ (୩୮/୯), କର୍ମଯୋଗୀ ଓ ମହାନ୍ ତପସ୍ୱୀ ମହତାବଜୀ (୩୮/୧୧), କଟକ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୪୨/୬), ସ୍ୱଦେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ କବି ରାଧାନାଥ (୪୨/୧୦), ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସାମୟିକ ପତ୍ରିକା ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର କଥା (୪୮/୩)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରକାଶ : ଆଦିବାସୀ ଉପଭାଷା ଜୁଆଙ୍ଗ-ଏକ ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ (୩୨/୫), ଜୁଆଙ୍ଗ ଲୋକଗଳ୍ପ (୩୩/୧୧), କ୍ଷେତ୍ରାଧିନାୟକ ବଳଭଦ୍ର (୪୪/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଯନ୍ତ୍ରଣା (୨୭/୪),

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବାବାଜୀ ଚରଣ : ଚନ୍ଦ୍ରଚେତନାର ଅବକ୍ଷୟ ଓ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା (୪୫/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି : ଉପନ୍ୟାସର ଭବିଷ୍ୟତ (୩୫/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବୃନ୍ଦାବନ ଚନ୍ଦ୍ର : ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ (୧)(୧/୧), (୨)(୧/୩), (୩) (୧/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମାକାନ୍ତ : ବାର୍ଟାଣ୍ଡ ରସେଲ (ଜୀବନୀ) (୨/୧୧), ନୋବେଲ୍ ଲାରିୟେଟ୍ ପର୍‌ନାର (୨/୧୨), ଫରାସୀ ଲେଖକ ଆନ୍ଦ୍ରେ ଜିଦ୍ (୩/୩), ଓଡ଼ିଆ ଛନ୍ଦ (୬/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମାନନ୍ଦ : ସାନ୍ତାଳନାଚ (୩/୫)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାଜକିଶୋର : ବ୍ରଜନାଥ ବଡଜେନା ଓ ଅମ୍ବିକାବିଳାସ (୧୫/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟ : କବିଚେତନାରେ କଦମ୍ବ (୩୪/୧୧), ପଦ୍ମ ସଂପ୍ରୀତି : କବିଦୃଷ୍ଟି (୩୫/ କବି ପ୍ରତିଛବିରେ ପୁର (୩/୧୧), ସମୟ ଅସମୟ କୂଳେ ଛବିର ଅଶ୍ୱାରୋହୀ (୪୩/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁଧାକର : ଖୋରଧା ଭୋଇ ବଂଶର ଉତ୍ପତ୍ତି (୪/୨), ଖୋରଧା ପାଇକ ମେଳି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନୂତନ ତଥ୍ୟ (୪/୫), ଠାକୁର ରାଜା ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବ (୫/୯), ତୁଙ୍ଗଗଡ (୧୫/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଡକ୍ଟର ହରିହର : ନୂତନ ବର୍ଷାୟରେ ଖାଦ୍ୟାଭାବ ଦୂରୀକରଣ (୨୩/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, କ୍ଷେତ୍ରମୋହନ : ଡଲାର ସଂକଟ ଓ ଭାରତ (୨୩/୧୦), ଅର୍ଥନୀତି ବିକାଶ ଓ ସାମାଜିକ, ନ୍ୟାୟ (୨୬/୪), ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତିର କାରଣ (୨୬/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ନରସିଂହ : ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସୁରକ୍ଷା ସଂଗ୍ରାମ (୪୮/୧୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୁରୁଚରଣ : ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନରେ ଜଗତ (୪୮/୪), ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନରେ ଜଗତର ମୋକ୍ଷ(୪୯/୪)

ପଟେଲ, ବଳଧର : ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଓ ଆମର ଭ୍ରମାତ୍ମକ ନୀତି (୨୬/୬)

ପଣ୍ଡିଆରୀ, ବ୍ରଜକିଶୋର : ଶିକାରୀର ସଫଳତା (୧୪/୭)

ପଣ୍ଡା, ଅନନ୍ତ ପ୍ରସାଦ : ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଓ ସହଯୋଗ (ପ୍ରବନ୍ଧ) (୧/୬), ଶ୍ରମ ଓ ଶିକ୍ଷା (୫/୪), ପଲ୍ଲୀ ଯୋଜନା ପଥେ (୫/୬,୭), 'ଟାଇପ୍‌ଫୋର' ର ନିଜ କଥା (୩୧/୧୧)

ପଣ୍ଡା, ଅକ୍ଷୟ କୁମାର : ବିଶ୍ୱଶାନ୍ତିର ରାଜନୀତି

ପଣ୍ଡା, ଉପେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ମୁକ୍ତା (୩/୨), ଡାରଉଇନ୍‌ବାଦ୍ (୩/୩), ପତଙ୍ଗ (୬/୯), ହରମୋନ୍ (୬/୭), ଶିକାର ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ (୨୦/୬),

ପଣ୍ଡା, ଉପେନ୍ଦ୍ର : ବୈବାହିକ ସମସ୍ୟା (୧୫/୩)

ପଣ୍ଡା, ଘନଶ୍ୟାମ : ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷାନୀତିରେ ପରିଚାଳନା ଶିକ୍ଷା (୩୭/୧୧)

ପଣ୍ଡା, ଜଗନ୍ନାଥ : 'ବାଧିତ' ବାଧତେ (୧୯/୧୧), ହେଲେନ୍ କେଲରଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି (୨୦/୬)

ପଣ୍ଡା, ନିରଞ୍ଜନ : ଓଡ଼ିଶାର ପାଲା ଲୋକନାଟ୍ୟ କି ? (୪୭/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ଦାଶରଥି : ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ତତ୍ସମ ଶବ୍ଦ (୩୮/୬)

ପଣ୍ଡା, ଦୁର୍ଗାପ୍ରସନ୍ନ : ଗୀତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ (୧୮/୨, ୭), ଓଡ଼ିଆ ଲାଳିତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ (୧୮/୩)

ପଣ୍ଡା, ଦୁର୍ଗାପ୍ରସନ୍ନ : କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କ 'ଲଘୁଶତକ': ଏକ ବିମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୬/୫),

ଚାର୍ଲସ ସ୍ପେନସ୍ରର ଚାପ୍ଲିନ (୪୯/୧୦), ଗୋପାଳ ପ୍ରହରାଜଙ୍କ ଅନାଲୋଚିତ ରଚନା 'ସ୍ୱପ୍ନରେ ରାଜଯୋଗ' (୫୦/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ନବକିଶୋର : ସାଂପ୍ରତିକ କବି, ଆଲୋଚକ ଓ ପାଠକ (୨୧/୬), ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ଏକ ଅନୁଦିତ ପୋଥି (୨୧/୯), ବୈଦିକ ପରମ୍ପରାରେ ଶବ (୩୬/୮)

ପଣ୍ଡା, ନାରାୟଣ : ଏକ ବହୁଭଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ (୨୦/୯)

ପଣ୍ଡା, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଦୀପ କୁମାର : ଅଚ୍ୟୁତ ଗୋସାଇଁଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ ପଦାବଳୀ (୫୦/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ପ୍ରଭାକର : ମାଭୈଃ (୧୮/୭)

ପଣ୍ଡା, ପ୍ରଭାକର : ସନାତନ (୨୨/୮), ସିଦ୍ଧିଯୋଗ (୨୨/୧୧), ନାଦତତ୍ତ୍ୱ (୨୩/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ପ୍ରମୋଦା : ଫକୀରମୋହନୀୟ ଚରିତ୍ରାଙ୍କନରେ ଲୋକତାତ୍ତ୍ୱିକ ଭିତ୍ତି (୩୫/୩)

ପଣ୍ଡା, ବସନ୍ତ : ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଦ୍ୟ ଆଲୋଚକ ରଙ୍ଗଲାଲ (୩୨/୯), ସମକାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ପାଠକ (୩୭/୨), ଉତ୍କଳକବି ମଧୁସୂଦନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଅପ୍ରକାଶିତ ପତ୍ର (୪୯/୮)

ପଣ୍ଡା, ବିଷ୍ଣୁପଦ : ମଧ୍ୟଯୁଗ ବଙ୍ଗଳା କାବ୍ୟଧାରାରେ ଓଡ଼ିଆ କବିଙ୍କ ଅବଦାନ (୨୯/୯)

ପଣ୍ଡା, ଦୁର୍ଗାଚରଣ : ନାଗ ପୂଜା ପରମ୍ପରା ଓ ଉତ୍କଳୀୟ ମୂର୍ତ୍ତିକଳାରେ ନାଗନାଗୀ (୪୭/୨), ଉତ୍କଳୀୟ ମନ୍ଦିର ମୂର୍ତ୍ତିକଳାରେ ସିଂହ ଓ ଗଜ-ସିଂହ (୪୭/୬), ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ମୂର୍ତ୍ତିକଳାରେ ମହିଷାମର୍ଦ୍ଦିନୀ (୪୯/୭) ସୌର ସଂସ୍କୃତି ଓ ମୂର୍ତ୍ତିକଳାରେ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ (୫୦/୧), ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ମୂର୍ତ୍ତିକଳାରେ କର୍ଣ୍ଣିକେଶ୍ୱର (୫୦/୬)

ପଣ୍ଡା, ଯୋଗେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ନାୟକ ନେତା ଓ ଓଡ଼ିଆ (୨୨/୧୧), ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ବନାମ ରମାକାନ୍ତ (୨୩/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ମମତା : ଓଡ଼ିଆରେ ଭାଷା ଆଲୋଚନା ଗତି କୁଆଡେ ? (୩୯/୩)

ପଣ୍ଡା, ରବୀନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ସତ ହେଲେ ବି ଗପ (୩୬/୨)

ପଣ୍ଡା, ରାଧାଚରଣ : ଚିଲିକାର କଳରବ (୧୦/୧), ପ୍ରାଚୀ ତୀରର ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତି (ସଚିତ୍ର), (୪/୧୧), ଚିଲିକାରେ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କେନ୍ଦ୍ର (୧୯/୯)

ପଣ୍ଡା, ସରୋଜିନୀ : ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳୀୟ ବଲାଙ୍ଗୀର ଆଞ୍ଚଳିକ ଉପଭାଷାର ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବିଶ୍ଳେଷଣ (୩୮/୬), ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳୀୟ କଥିତ ଭାଷାରେ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଶ୍ଳେଷଣ (୩୯/୧)

ପଣ୍ଡା, ହରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଆମ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଇତିହାସ (୪୦/୪)

ପଣ୍ଡା, ହରିହର : ପ୍ରଶାସନ ଓ ତ୍ରିସ୍ତରୀ ସଂସ୍ଥା : ଏକ ଅନୁଧ୍ୟାନ (୨୪/୧୨)

ପଣ୍ଡା, ଡକ୍ଟର ହୃଷୀକେଶ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅନାଲୋଚିତ ପ୍ରତିଭା କବି ରାଧାନାଥ (୩୩/୨), ରବୀନ୍ଦ୍ର କାବ୍ୟାଦର୍ଶ ଓ କବି କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ (୪୦/୧), ବିଷାଦବାଦୀ କାବ୍ୟ ଚେତନାର କବି ଫକୀରମୋହନ (୪୪/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁମାର : କୀର୍ତ୍ତିଦାସ - ବିମର୍ଦ୍ଦିନୀ ଓ ଦେବୀ ପାଦହରା (୧୭/୧୦) ମଞ୍ଜୁଶ୍ରୀ (୧୯/୨)

ପତି, କାଙ୍ଗାଳି ଚରଣ : ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଆଶ୍ରମ (୪/୮), ଅରବିନ୍ଦ ଦର୍ଶନ (୧୩/୭), ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ପରିଣାମ (୧୪/୨)

ପତି, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ (ଭାଷାନ୍ତର) (୨୮/୮)

ପତି, ଭଗବାନ : ସାହିତ୍ୟରେ ସଂଯମ ଓ ଶାଳୀନତା (୧୭/୬)

ପତି, ଡକ୍ଟର ମଧୁସୂଦନ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସମାଜ ଚେତନା (୩୩/୩), ଶ୍ରୀରାଧା : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୯/୧), ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ତିନୋଟି କବିତା (୪୫/୧୦)

ପତି, ରତ୍ନାକର : ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭିତ୍ତି (୧୧/୩), ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନସୂତ୍ର (୧୧/୯), ବିଶ୍ୱଭ୍ରାତୃତ୍ୱ (୧୧/୧୧), ମାଧ୍ୱାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନ (୧୨/୪), ନିତ୍ୟନୂତନ (୧୬/୧)

ପରିଚ୍ଛା, ଭାସ୍କର : ନୋବେଲ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ବିଜେତା : ସୋଲୋ (୪୦/୧)

ପରିଜା, କମଳା ପ୍ରସନ୍ନ : ଚତୁର୍ଥ ଯୋଜନା - ଏକ ଅନୁଧ୍ୟାନ (୧୭/୬)

ପରିଜା, ଗଣେଶ ପ୍ରସାଦ : ଶାରଳାଚଣ୍ଡୀ (୧୬/୬), ଶାକ୍ତ ଶାରଳା ଦାସ ଓ ବିଲଙ୍କା ରାମାୟଣରୁ ପଦେ (୧୭/୨), ଶକ୍ତି ଉପାସନା (୧୭/୭), ଶକ୍ତି (୧୮/୮), ଚଣ୍ଡୀର ସ୍ତୁତି ଚତୁଷ୍ଟୟ (୨୦/୬), ଶକ୍ତିବାଦ ଓ ବେଦବ୍ୟାସ (୨୧/୭), ସପ୍ତସତୀ ଚଣ୍ଡୀ ଓ ସୀତା (୨୨/୭), ଦଶମହାବିଦ୍ୟା (୨୩/୬), ଅଶୋକ ରଥ (୨୪/୬), ଓଡ଼ିଶାର ଦୁର୍ଗା (୨୮/୭), ଶକ୍ତିବାଦ (୨୯/୭) ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ବଜ୍ରଯାନ ସଂସ୍କୃତି (୩୬/୩), ଓଡ଼ିଶାର ସପ୍ତମାତୃକା (୪୬/୭), ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଶକ୍ତି ଉପାସନା (୪୧/୭) ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତିରେ ଶକ୍ତି ଉପାସନା (୪୨/୬), ଓଡ଼ିଶାର ଶକ୍ତି ସାଧନା ଓ ଶାକ୍ତ ସାହିତ୍ୟ (୪୩/୭), ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତିରେ ବୌଦ୍ଧ ପ୍ରଭାବ (୪୬/୬), ଶକ୍ତିପୀଠ ଓଡ଼ିଶା (୩୧/୭), ଓଡ଼ିଶାରେ କାଳୀଉପାସନା (୪୭/୭)

ପରିଜା, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ : ଆମର କୃଷି - ଯୋଜନା ଓ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ (୧୫/୯)

ପରିଜା, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ (୨୫/୬)

ପରିଡା, ଆଶୁତୋଷ : ବ୍ରଜନାଥ ରଥଙ୍କ ମନର ମାନଚିତ୍ର (୩୭/୧୨)

ପରିଡା, କବିବର : ଜୟଦେବଙ୍କ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୩୫/୪)

ପରଡା, ଘନ : ଶ୍ରୀ ବରାହ ଉପାସନା ଓ ଯାଜପୁର (୪୬/୧୨)

ପରିଡା, ଡକ୍ଟର ପ୍ରକାଶ କୁମାର : ଫକୀର ମୋହନ ଜୀବନ ଚରିତ ଭିତ୍ତିରେ ପେଟେଣ୍ଟ ମଡେସିନ୍‌ର ଚାରିତ୍ରିକ ଅନ୍ୱେଷଣ (୩୬/୯), ଅସହାୟତାର ରୂପକାର, ମନୋଜ ଗଳ୍ପମାନସ (୩୪/୫), ଚେତନା ପ୍ରବାହ ଧାରା ଓ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ (୧୯୬୦-୮୦) (୪୩/୨), ଭଗବତୀଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଭିନ୍ନ ଦିଗ (୪୬/୩), ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦ (୧୯୬୦-୮୦) (୩୯/୧୨), ବିସ୍ମୃତ ଗ୍ରନ୍ଥ : ତୁଚ୍ଛାକୁ ଏତେ (୪୨/୫), କାହାଣୀହୀନ ଗଳ୍ପ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୫/୧୧), ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ 'ନୂତନ ଗଳ୍ପ' ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୭/୫), ଭାବର ମାନ୍ତ୍ରିକ, ଶିଳ୍ପର ସ୍ଥପତି : କଥାକାର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର (୪୮/୩), ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ : ଏକ ବିବେଚନା (୪୮/୯), ଗଳ୍ପ-ସମ୍ରାଟର ପରିଚୟ (୫୦/୨)

ପରିଡା, ପ୍ରମୋଦ : ଓଡ଼ିଆ ସମରକାବ୍ୟ (୩୪/୬)

ପରିଡା, ରଞ୍ଜିତା କୁମାର : ନିଆଁ ଓ ଫୁଲର କାବ୍ୟ : ଯଯାତି (୪୫/୨)

ପରିଡା, ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁମାର : ଅଶ୍ଳୀଳତା ଓ କବି ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ (୨୮/୮), ନିଶ - ଆନ୍ଦୋଳନ : ଏକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୩୦/୬)

ପହି, ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ର : ପ୍ରାଚୀ ସମିତି ଓ ଡକ୍ଟର ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି (୩୫/୧୨)

ପଲାଇ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ : ଆତ୍ମବୋଧ (୧୬/୫), ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସମସ୍ୟା (୧୭/୨), ନିରୀକ୍ଷଣ (୧୮/୯), କବିତାର ଅବରୋଧ କର (୧୯/୧୨), ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଓ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି (୨୦/୧୨), କବିତା ଓ ବାସ୍ତବବାଦ (୨୫/୨)

ପରିଡା, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ : ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଘଟଣା ପ୍ରବାହ (୨୬/୯), ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଅପସାରଣ ଲକ୍ଷଣ (୨୬/୧୧), ସମନ୍ୱିତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଯୋଜନା ଓ କର୍ମ ସଂସ୍ଥାନ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ (୩୦/୮), ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ((୩୧/୧୨), ଓଡ଼ିଶାରେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକ ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ (୩୨/୩), ଭାରତର ନୂତନ ଶିଳ୍ପନୀତିରେ ଲୋକ ଉଦ୍ୟୋଗର ଭୂମିକା (୪୫/୧), ଆଗାମୀ ଶତାବ୍ଦୀର ଅର୍ଥନୈତିକ ଆହ୍ୱାନ ଏବଂ ଆମ ଅବନତି (୪୫/୮), ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଦଶକରେ ଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ସଂଘ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ଆହ୍ୱାନ (୪୪/୭)

ପରିଡା, ସାଧନା : ଉପନ୍ୟାସରେ ଚେତନା ପ୍ରବାହ ତତ୍ତ୍ୱ, ଶୈଳୀ ଓ ପ୍ରୟୋଗ (୪୮/୨), ଲେଖକ ହେବା ପୂର୍ବରୁ (୪୯/୧୦)

ପାଠୀ, ଦେବରାଜ : ସାହିତ୍ୟରେ ଔଚିତ୍ୟବାଦ (୧୯/୪),(୧୯/୫),(୧୯/୬), ଅବତାର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ (୨୦/୨), ସପ୍ତସତୀ ବୈକୃତିକ ରହସ୍ୟ (୨୦/୬)

ପାଢୀ, ଜଗବଂଧୁ : ବେଦରେ ସରସ୍ୱତୀ (୩୫/୨)

ପାଢ଼ୀ, ଦେବରାଜ : ଭାରତୀୟ ଗଣ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୨୧/୪)

ପାଢୀ, ନାରାୟଣ : ସତ୍ୟ ଓ ସୁନ୍ଦର (୨୨/୮)

ପରିଡା, ଡକ୍ଟର ପ୍ରକାଶ କୁମାର : ଫକୀର ମୋହନ ଜୀବନ ଚରିତ ଭିତ୍ତିରେ ପେଟେଣ୍ଟ ମଡେସିନ୍‌ର ଚାରିତ୍ରିକ ଅନ୍ୱେଷଣ (୩୩/୯), ଅସହାୟତାର ରୂପକାର, ମନୋଜ ଗଳ୍ପମାନସ (୩୪/୫), ଚେତନା ପ୍ରବାହ ଧାରା ଓ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ (୧୯୬୦-୮୦) (୪୩/୨), ଭଗବତୀଙ୍କ ଗଳ୍ପର ଭିନ୍ନ ଦିଗ (୪୬/୩), ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦ (୧୯୬୦-୮୦) (୩୯/୧୨), ବିସ୍ମୃତ ଗ୍ରନ୍ଥ : ତୁଚ୍ଛାକୁ ଏତେ (୪୨/୫), କାହାଣୀହୀନ ଗଳ୍ପ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୫/୧୧), ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରାଉତରାୟଙ୍କ 'ନୂତନ ଗଳ୍ପ' ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୭/୫), ଭାବର ମାନ୍ତ୍ରିକ, ଶିଳ୍ପର ସ୍ଥପତି : କଥାକାର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ର (୪୮/୩), ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ : ଏକ ବିବେଚନା (୪୮/୯), ଗଳ୍ପ-ସମ୍ରାଟର ପରିଚୟ (୫୦/୨)

ପରିଡା, ପ୍ରମୋଦ : ଓଡ଼ିଆ ସମରକାବ୍ୟ (୩୪/୬)

ପରିଡା, ରଞ୍ଜିତା କୁମାର : ନିଆଁ ଓ ଫୁଲର କାବ୍ୟ : ଯଯାତି (୪୫/୨)

ପରିଡା, ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁମାର : ଅଶ୍ଳୀଳତା ଓ କବି ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ (୨୮/୮), ନିଶ - ଆନ୍ଦୋଳନ : ଏକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୩୦/୬)

ପହି, ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ର : ପ୍ରାଚୀ ସମିତି ଓ ଡକ୍ଟର ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି (୩୫/୧୨)

ପଲାଇ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ : ଆତ୍ମବୋଧ (୧୬/୫), ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ସମସ୍ୟା (୧୭/୨), ନିରୀକ୍ଷଣ (୧୮/୯), କବିତାର ଅବରୋଧ କର (୧୯/୧୨), ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଓ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି (୨୦/୧୨), କବିତା ଓ ବାସ୍ତବବାଦ (୨୫/୨)

ପରିଡା, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ : ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଘଟଣା ପ୍ରବାହ (୨୬/୯), ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଅପସାରଣ ଲକ୍ଷଣ (୨୬/୧୧), ସମନ୍ୱିତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଯୋଜନା ଓ କର୍ମ ସଂସ୍ଥାନ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ (୩୦/୮), ଶିଳ୍ପାୟନ ଓ କର୍ମସଂସ୍ଥାନ ((୩୧/୧୨), ଓଡ଼ିଶାରେ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକ ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ (୩୨/୩), ଭାରତର ନୂତନ ଶିଳ୍ପନୀତିରେ ଲୋକ ଉଦ୍ୟୋଗର ଭୂମିକା (୪୫/୧), ଆଗାମୀ ଶତାବ୍ଦୀର ଅର୍ଥନୈତିକ ଆହ୍ୱାନ ଏବଂ ଆମ ଅବନତି (୪୫/୮), ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଦଶକରେ ଭାରତରେ ବିଭିକ ସଂଘ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ଆହ୍ୱାନ (୪୪/୭)

ପରିଡା, ସାଧନା : ଉପନ୍ୟାସରେ ଚେତନା ପ୍ରବାହ ତତ୍ତ୍ୱ, ଶୈଳୀ ଓ ପ୍ରୟୋଗ (୪୮/୨), ଲେଖକ ହେବା ପୂର୍ବରୁ (୪୯/୧୦)

ପାଠୀ, ଦେବରାଜ : ସାହିତ୍ୟରେ ଔଚିତ୍ୟବାଦ (୧୯/୪),(୧୯/୫),(୧୯/୬), ଅବତାର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ (୨୦/୨), ସପ୍ତସତୀ ବୈକୃତିକ ରହସ୍ୟ (୨୦/୬)

ପାଢୀ, ଜଗବଂଧୁ : ବେଦରେ ସରସ୍ୱତୀ (୩୫/୨)

ପାଢ଼ୀ, ଦେବରାଜ : ଭାରତୀୟ ଗଣ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୨୧/୪)

ପାଢୀ, ନାରାୟଣ : ସତ୍ୟ ଓ ସୁନ୍ଦର (୨୨/୮)

ପାଢୀ, ପ୍ରମୋଦ : ଓଡ଼ିଆଭାଷାର ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟୀକରଣ ଓ ଏହାର ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୪୦/୫), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅପଶବ୍ଦ ଓ ଏହାର ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି (୪୨/୬), ବନ୍‌ଝାଳ ଭାଷା : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୨/୧୧),ଓଡ଼ିଆ ମଧ୍ୟ-ପଦ (୪୭/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ବହୁବଚନାତ୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ତା'ର ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି (୪୯/୧୨)

ପାଢୀ, ବିଦ୍ୟାଧର : ଜୀବାଣୁ ଜନ୍ମ (୫/୫), ବିଜ୍ଞାନ ପରିକ୍ରମା (୭/୮),ରୋଗ ନିରୋଗ (୮/୧), ସହଜୀବିତା (୯/୧), ଜୀବାଣୁ ଓ ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ (୯/୬),ଜଣ ଓ ଗଣ (୯/୧୦), ଫସଲରୋଗ ଓ ଲୋକ ବେଭାର (୧୦/୮), ଜୀବାଣୁ ଓ ଖାଦ୍ୟ (୧୧/୧) ବ୍ୟକ୍ତି (୧୨/୧), ଅମରସତ୍ତା (୧୩/୧), ଆକସ୍ମିକତା ଆବିଷ୍କାର (୧୪/୨), ଜୀବନାୟନ (୧୫/୧), ମାନବ ସମାଜର ଉତ୍ପତ୍ତି (୧୬/୧), ସ୍ୱୟଂକ୍ରିୟା ଶରୀର ପ୍ରତିରକ୍ଷା (୧୮/୧), ଜୈବିକ ନିୟମକ (୨୦/୬), ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱର୍ଗନ (୨୧/୧), ଫୁଲ ଓ ମହୁମାଛି (୧୦/୧୧)

ପାଢୀ, ଡକ୍ଟର ବେଣୀମାଧବ : ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂଜା (୭/୯), ଋଗ୍‌ବେଦ ଓ କବର (୮/୧୧), ରାମାୟଣ ଏକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନ (୯/୧୧), ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ରଚନାଶୈଳୀ (୧୨/୫), ସ୍ୱର୍ପଣେଖା (୧୨/୮), ସଭ୍ୟତାର ଦୁଇଟି ଦିଗ (୧୩/୯), ଚିକିଟି ରାଜବଂଶ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏହାର ଅବଦାନ (୧୬/୫), ବିଚିତ୍ର ରାମାୟଣ ଓ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ଦାସ (୨୨/୧୧), ସମାଲୋଚକ ଓ ସମାଲୋଚନା (୨୮/୪)

ପାଢୀଶର୍ମା, ରଘୁନାଥ : ଭକ୍ତକବି ତ୍ୟାଗରାଜ (୧୩/୧୧), କୁତବ୍‌ମୀନାର କାହାର (୧୬/୫), ଚୁଟପୁଟି ନୃତ୍ୟ (୧୬/୮), ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣରେ ସନ୍ଧି (୧୭/୫), ଭାରତୀୟ ନୃତ୍ୟରେ ହସ୍ତ (୧୬/୧୦),'କୁଚିପୁଡି' ଏକ ନୃତ୍ୟ କି ? (୧୯/୪)

ପାଣି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ଅନାଲୋଚିତ କାବ୍ୟ - ଅକ୍ରୁର ଗମନ (୩୭/୧୨)

ପାଣି, ଡକ୍ଟର ରଘୁନାଥ : ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଅତିମାନସ (୨୫/୪)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କାଳିନ୍ଦୀ ଚରଣ : କେରଳ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀ (୧୦/୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ବିକାଶ ଧାରା (୧୦/୬), ରବୀନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟର ନିଗୂଢ଼ ତତ୍ତ୍ୱ (୧୦/୧୦), ସାହିତ୍ୟ ଓ ଜୀବନ ଉପରେ ତାର ପ୍ରଭାବ (୧୦/୧୨), ସାହିତ୍ୟର ସାନ୍ମୁଖ୍ୟ (୧୧/୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଜାତୀୟ ଭୂମିକା (୧୫/୧୦), ଲେଖକଧର୍ମୀ ନେହେରୁ (୧୬/୩), ମଣିଷ ଠାରୁ ମହାନ୍ (୨୩/୨), ଆଜିର ଆହ୍ୱାନ (୨୨/୧)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କାଳିଆ : ଅଗସ୍ତ୍ୟ (୩/୧୨), ବିଶ୍ୱରୂପ (୪/୧), ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କ ଈଶ୍ୱରବାଦ (୪/୯), ରାଷ୍ଟ୍ରପତି (୪/୧୨), ରାଧାନାଥଙ୍କ ଦରବାର (୯/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କୁମୁଦରଂଜନ : ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚେତନାର ଶୁଭାରମ୍ଭ (୩୦/୧୨), ଭଗବତୀ ଚରଣଙ୍କ ପଞ୍ଚମାନସ (୩୨/୨), ଚାରିଫୁଟ ନ ଇଞ୍ଚ ଖର୍ବ ବଳିଦତ୍ତ ଦାସ, ତା'ର ସବୁବତ (୩୫/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ-ସାହିତ୍ୟର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅବଦାନ : ସମ୍ବଲପୁରୀ ଲୋକଗୀତ (୪୩/୨), ଲୋଡିତାପଣର କାବ୍ୟ ଶ୍ରୀରାଧା (୪୬/୯), ଆସକ୍ତିରୁ ଅନାସକ୍ତିର କାବ୍ୟ : ଯଯାତି (୪୭/୯)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଚିନ୍ତାମଣି : କବି ଓ କବିତା (୧/୧),(୧/୨), ଚିର ମହତ ବାପୁ (ଅନୁବାଦ) (୧/୨), ଗାନ୍ଧି ସାହିତ୍ୟ (ଅନୁବାଦ) (୧/୩), ଉତ୍କଳରେ ଗଣ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ (୧/୩), ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଓ ତାଙ୍କର ସମନ୍ବୟ ବାଣୀ (୧/୯), ଶ୍ରୀଠାକୁର ବାପା (୨/୯)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଦୀନବଂଧୁ : ଗତ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରସାର ନୀତି (୨/୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଡଃ ନିଖିଳାନନ୍ଦ : ବିକଳ ହସ (୪୫/୪)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ନୀଳମାଧବ : କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦ ଚମ୍ପୂର ଚମ୍ପୂ ଆଖ୍ୟା କାହିଁକି ? (୨୯/୧୧)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ପବିତ୍ର : ଶୈଳେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଶୈଳ୍ପିକ ବିଭବ (୪୭/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରମେଶ ପ୍ରସାଦ : ମୁକ୍ତଧାରାର ନାଟକ (୩୪/୪)

ପାତ୍ର, କିଶୋର ମୋହନ : ଇଂରେଜ ଶାସନରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କର ବ୍ୟବସ୍ଥା (୧୯/୩), ଓଡ଼ିଶାରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଏକଚାଟିଆ ଲୁଣ ବ୍ୟବସାୟ (୨୦/୩)

ପାତ୍ର, ନିହାର : ହିନ୍ଦୀର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ (ଅନୁବାଦ) (୨/୨)

ପାତ୍ର, ରଘୁନାଥ : ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଓ ସନ୍ଥମୂଳକ (୩୨/୪), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଓ ସନ୍ଥକବୀର (୩୩/୪), ରଥ, ରଥୀ ଓ ବୌଦ୍ଧବାଦ (୩୮/୪), ଚକ୍ରରାଜ ସୁଦର୍ଶନ (୪୬/୪), ବନ୍ଦେ ମାଧବ ମାଧବମ୍ (୪୭/୪), ବନ୍ଦେ ଶ୍ରୀ ଦେବୀ ମାତରମ୍ (୪୮/୪), ଶ୍ରୀମହାପ୍ରସାଦ (୫୦/୩)

ପାଲ, ଉତ୍କଳା : ଜୀବନ - ମୃତ୍ୟୁ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଏଲିଜି : ଯଦୁନାଥ କାବ୍ୟମାନସର ଦିଗବାରେଣୀ (୩୯/୧୨)

ପାଲ, ବିମଳକୃଷ୍ଣ : ଭାରତରେ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ଓ ରାଜନୀତି (୧୮/୮)

ପାଲିତ, କାଜଲ : ମାଳବିକା, ଶକୁନ୍ତଳା ଓ ଉର୍ବଶୀ (୧୪/୧)

ପାଲ, ଦୀପକ : ମିଲାନ୍ କୁନ୍ଦେରା ଓ ୟୁରୋପୀୟ ଉପନ୍ୟାସ (୪୮/୩), କାବ୍ୟ ଜଗତରେ କ'ଣ (୪୯/୭)

ପୁରୋହିତ, ବାଳଗୋପାଳ : ଲୟବିଳୟର ଚେତନାଧାରା (୨୪/୯)

ପୁରୋହିତ, ରାମ ପ୍ରସାଦ : ସାଂପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟିକ ଜାଗରଣ (୨୫/୬)

ପୃଷ୍ଟି, ଡକ୍ଟର ଆରତୀବାଳା : ଜୀବନ ଛନ୍ଦରେ ତିନ୍ : ପ୍ରକୃତିର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟରେ ଈଶ୍ୱର (୫୦/୮)

ପୃଷେଠ, ନାରାୟଣ : କାଇପ୍ରିସ୍ ନା କ୍ରିବିଶ୍ (୨୬/୭), ମଣିଷ ସପକ୍ଷରେ (୩୦/୯)

ପୂଜାରୀ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର : ମଧୁରାଓ ଓ ରବି ଠାକୁର (୧/୩), ଗ୍ରହାନ୍ତର ପରିଭ୍ରମଣ (୨/୯), ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୨/୧୧), ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୩/୯), ସମ୍ବଲପୁରୀ ଭାଷା (୩/୧୧), ସାର୍ବଜନୀନ ଉତ୍କଳୀ ଭାଷା (୫/୬,୭), ଉତ୍କଳୀୟ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ (୫/୮), ଭାଷା ସମସ୍ୟା (୬/୨), ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ ପରିକ୍ରମା (୩୪/୨)

ପୂଜାରୀ, ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ : ଭାରତୀୟ ପୁଞ୍ଜିପତି - ଶ୍ରେଣୀ ସୃଷ୍ଟି (୨୪/୪)

ପୂଜାରୀ, ତ୍ରିବିକ୍ରମ : ଉଦ୍ଭିଦଜୀବନର କ୍ରମବିକାଶ (୩/୧୦), ଉଦ୍‌ଭିଦର ବାତମଣ୍ଡଳ ଅଛି କି ? (୬/୧)

ପୂଜାରୀ, ତ୍ରିବେଣୀ : ଉଦ୍ଭିଦ ଜୀବନର ଗତିଶକ୍ତି (୨/୮), ଉଦ୍ଭିଦର ହିଂସ୍ରକତା (୨/୯), ଉଦ୍ଭିଦ ବିଦ୍ୟା ବୈଜ୍ଞାନିକ ସଂଜ୍ଞା (୨/୧୨), ଉଦ୍ଭିଦର ବାତ୍ସଲ୍ୟ (୩/୬)

ପୂଜାରୀ, ସୁଦର୍ଶନ : ଭଗବାନ-ବୁଦ୍ଧ-ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧ (୩୫/୧୧).

ପ୍ରହରାଜ, ଡକ୍ଟର ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ରାମାୟଣ ଆଧାରିତ ଉପନ୍ୟାସ 'ଅଭ୍ୟୁଦୟ': ଏକ ଆକଳନ (୪୯/୩)

ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ବୌଦ୍ଧବତାର କାବ୍ୟରେ ବୌଦ୍ଧଦର୍ଶନ (୪୧/୩), ବୌଦ୍ଧବତାର କାବ୍ୟର ମୂଳଉତ୍ସ (୪୭/୪), ଭାରତରେ ଭକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନର ପରମ୍ପରା ଓ ଉତ୍କଳ (୪୨/୮), ରେବତୀ : ୧୮୯୮ରୁ ୧୯୯୮ (୫୦/୧୦)

ପ୍ରଧାନ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଉଦ୍ୟୋଗ ଶିକ୍ଷା (୨/୯), ଶିକ୍ଷାବିଧି (୩/୧), କବି ୟେଟସ୍ (୩/୪), ସାରନାଥ (୩/୫)

ପ୍ରଧାନ, ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଶାସ୍ତି ଉପନ୍ୟାସର ଦ୍ୱନ୍ଦଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୧୬/୫), ଯୋଜାନାତି ସ ବୈଷ୍ଣବଃ (୧୬/୧୦), ଗୋବିନ୍ଦ ବିଦ୍ୟାଧରଙ୍କ ବ୍ରଜବୋଲି କବିତା (୨୪/୪), ପୂର୍ବ ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଓଡ଼ିଆ କବି ଓ କବିତା (୨୫/୨)

ପ୍ରଧାନ, ପୀତାମ୍ବର : ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ସଂସ୍କାରର ଏକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ (୧୩/୭), ମୁଁ (ଏକ କର୍ତ୍ତାପଦ) (୧୯/୯), ଆମ ଭାଷାର 'ଳ' (୨୦/୮), ଏକ ଶତକର ଔପନ୍ୟାସିକ କଳା (୨୭/୬)

ପ୍ରଧାନ, ପ୍ରହ୍ଲାଦ : ରୁଦ୍ର ବଳଭଦ୍ର (୪/୧୧), ରୁଦ୍ର ସୁଧାନିଧି (୫/୩), ଆଷାଢୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଓ ଧର୍ମଚକ୍ର ପଟହନ (୫/୬,୭) ଷୋଡ଼ଶେନ୍ଦୁ ବା ଷୋଡଶା ଓ ଚୌତିଶା (୬/୧), ବୃକ୍ଷ ଦୋହନ (୭/୨), ପୌରାଣିକ ଆଖ୍ୟାନର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଖ୍ୟାନ (୭/୫),ବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରମ ବା ଜାତିପ୍ରଥା (୭/୬), ବୃକ୍ଷ ଦୋହନ (୭/୭), ବୁଦ୍ଧଯାନ (୮/୧), ପ୍ରୟାଙ୍ଗ ଯୋଗଧାରଣମ୍ (୮/୭), ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଯୋଗ (୯/୩), ସପ୍ତାଙ୍ଗ, ଷଡଙ୍ଗ ଓ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗ (୯/୮), କ୍ଷେତ୍ରପ ଓ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ (୯/୧୨), ରୁଦ୍ରସୁଧାନିଧି (୧୦/୧), ଗ୍ରନ୍ଥସମାଧି (୧୦/୭), ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ (୧୧/୧), ଶ୍ରୀଦୁର୍ଗାଙ୍କ ମେଢ଼ ଓ ମୂର୍ତ୍ତି (୧୧/୬), ଶୂନ୍ୟତା ଓ ଅସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ (୧୧/୧୦), ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ତାଳପତ୍ର ପୋଥି (୧୨/୮)

ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର ମନ୍ମଥ କୁମାର : ପଲ୍ଲୀକବି କୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ : ଏକ ଅନାଲୋଚିତ ପ୍ରତିଭା (୪୩/୮)

ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର ମେଘନାଦ : କବୀର ଓ ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟର ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୬/୪), ନିର୍ଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ସ୍ୱରୂପ ଓ ସାଧନା (୩୬/୯), ନିର୍ଗୁଣ ସାଧନା : ଏକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୩୮/୩),

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ନିର୍ଗୁଣ ଭାବନା (୩୮/୫), ଯଶୋବନ୍ତ ଦାସଙ୍କ ନିର୍ଗୁଣ ଭାବନା (୩୯/୩), ଅନନ୍ତ ଦାସର ନିର୍ଗୁଣ ଭାବନା (୪୧/୮)

ପ୍ରଧାନ, ଡକ୍ଟର ଶରତଚନ୍ଦ୍ର : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଅନୁବାଦ (୧୧/୮), ଓଡ଼ିଆ ରହସ୍ୟବାଦ କବିତା ଓ ତା'ର ବିକାଶଧାରା (୧୩/୩), ନଦୀପ୍ରତି ଓ କବି ମଧୁସୂଦନ (୧୩/୬), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଋତୁଚକ୍ର (୧୩/୮),(୧୩/୯),(୧୪/୩), ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ମାଟି (୧୫/୮), ତିନୋଟି କବିତା ଓ ଗଙ୍ଗାଧର ମାନସ (୧୭/୧୧), ଧଉଳି ପାହାଡ ଓ କବି ପଦ୍ମଚରଣ (୧୪/୬), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଗୀତିଧର୍ମିତା (୩୨/୪), ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ପୁଷ୍ପ-ସଂପ୍ରୀତି ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟାନୁଭୂତି (୩୨/୧୦),ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମହତାବଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକୃତି ଓ କୃତିତ୍ୱ (୩୮/୧୧), ରାଧାନାଥଙ୍କ କାବ୍ୟ ଭାଷା ଓ ତା'ର ଉତ୍ତରଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୩/୩), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ସୀମା ଓ ସମ୍ଭାବନା (୪୭/୧), ଗୀତିକବିତା ଓ ପାଠକ : ଏକ ଭେଟ ସମୀକ୍ଷଣ (୪୭/୬)

ପ୍ରଧାନ, ହରେକୃଷ୍ଣ : ଓଡ଼ିଆ ଟାଇପ୍ ରାଇଟର (୧୪/୫)

ପ୍ରଧାନ, ସବିତା : ଲୋକଭାଷା : ସଂଜ୍ଞା ଓ ସ୍ୱରୂପ (୪୯/୯)

ବଡାଲ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର : ହଜରତବଲ୍‌ର ପଟ୍ଟଭୂମିକା (୧୮/୧୧)

ବର୍ମା, ଡ଼କ୍ଟର ଗୌରହରି ମହାନ୍ତି : କୂର୍ମାଳୀ ଭାଷା (୩୮/୫)

ବର୍ମା, ଭଗବାନ ନାୟକ : ବେତାର ନାଟକ : ଏକ ସାମାନ୍ୟ କଥନ (୨୦/୧୨)

ବର୍ମା, ରାଜେନ୍ଦ୍ର : ଜେହାଦ୍ (୩/୮), ବିପ୍ଲବୀ କବି ପାବେଲୋ ନେରୁଦା (୨୫/୧୦)

ବଳ, କୃଷ୍ଣଚରଣ : ଲରେନ୍ସ - ସୃଷ୍ଟିରେ ଜୀବନ ଓ ଏହାର ସମ୍ଭାବନା (୩୩/୫), ୱେଷ୍ଟଲ୍ୟାଣ୍ଡ : ଫସଲ ପରବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା (୩୪/୪), ସୃଷ୍ଟି-ବିଚାର ଓ ସଂପ୍ରତିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀ : ମଡ଼ର୍ଣ୍ଣ ଓ ପୋଷ୍ଟ ମଡ଼ର୍ଣ୍ଣ (୩୪/୭), କାଫ୍‌କା ସାହିତ୍ୟରେ ମାନବୀୟ ନୈତିକତା ଓ ସ୍ୱପ୍ନଚେତନା (୩୫/୭), (୩୫/୧୦), ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ପରମ୍ପରା ଓ ସୀତାକାନ୍ତଙ୍କ 'ଆଧୁନିକତା' (୩୬/୧), ଶବ୍ଦର ଭବିତବ୍ୟ ଓ କବିତା'ର ରୂପାନ୍ତର: ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବନ (୩୬/୧୦), ରଜନୀତିର ଆବର୍ତ୍ତରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ (୪୫/୧୨), କବିତା ଓ ରାଜନୀତି : ନେରୁଦୀୟ ଉତ୍‌ପ୍ରେକ୍ଷା (୪୭/୧), ଅନାସକ୍ତି, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଓ ଅଙ୍ଗିକାର : ସାହିତ୍ୟ ମନରେ ଉତ୍‌ପ୍ଲାବନ (୪୮/୭)

ବଳ, ଗଙ୍ଗାଧର : ଭକ୍ତି ଧର୍ମର ପ୍ରାଚୀନତା (୨/୯), ନିରୁକ୍ତ (୩/୫), ବର୍ଷାର କବି ନନ୍ଦକିଶୋର (୧୫/୬), ପ୍ରାଚ୍ୟ - ଶୈବଧର୍ମ ଓ ନାଥ ବା ଗୋରଖ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ (୧୬/୭), ବିଜୟ ଗୀତ (୧୮/୩), (୧୮/୮), ବକ୍ରୋକ୍ତି ଉକ୍ତି ବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୨୧/୭), ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସାହିତ୍ୟର ପରମ୍ପରା (୨୩/୧), କାବ୍ୟର ଉତ୍କର୍ଷ ସମ୍ପାଦନାରେ ରୀତିର ଦାନ (୨୫/୧), ଭାରତୀୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ (୨୫/୧୧), ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାର ପ୍ରଶସ୍ତମାର୍ଗ (୨୬/୧), (୨୬/୨), ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟବିକାଶରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅବଦାନ (୨୬/୮), ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଅବଦାନ (୨୬/୯), ସାହିତ୍ୟ (୨୬/୧୧),

(୨୬/୧୨), ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ-ଶାସ୍ତ୍ରରେ 'କଳ୍ପନା' (୨୭/୧), (୨୭/୨), ଦାର୍ଶନିକ ବିଚାର ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିରେ ସାହିତ୍ୟ - ସମାଲୋଚନାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ (୨୭/୬), ଧ୍ୱନି ସଂପ୍ରଦାୟରେ ସାହିତ୍ୟ - ସମାଲୋଚନା (୨୭/୯), ସାହିତ୍ୟରେ ଔଚିତ୍ୟବାଦ (୨୮/୧), ସାହିତ୍ୟରେ ଔଚିତ୍ୟ (୨୮/୩), (୨୮/୫), ସାହିତ୍ୟ-ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଭାବ (୨୯/୧), ଭାରତୀୟ ଓ ଗ୍ରୀସ୍‌ରୋମୀୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟତତ୍ତ୍ୱର ସାଧାରଣ ଧାରା (୩୦/୮), ବୈଷ୍ଣବ କାବ୍ୟରେ ପ୍ରେମ ଓ ରସତତ୍ତ୍ୱ (୩୨/୩),(୩୨/୮), ପ୍ରେମ ପ୍ରଧାନ ଲୌକିକ ଓ ବୈଷ୍ଣବ କାବ୍ୟର ପରମ୍ପରା (୩୪/୨), (୩୪/୩), ଭକ୍ତି ଓ ପ୍ରେମ ପ୍ରଧାନ ଲୌକିକ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ଗୀତିକାବ୍ୟରେ ପରମ୍ପରା (୩୪/୬), (୩୪/୭), (୩୪/୮), (୩୪/୯), ନନ୍ଦକିଶୋର (୩୫/୧), (୩୫/୨), ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲୌକିକ ପ୍ରେମମୂଳକ ଗୀତି (୩୫/୭), (୩୫/୮), ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଲୀଳା-ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଚାର (୩୦/୫), (୩୬/୬), (୩୬/୧୨), ରୀତି ସାହିତ୍ୟରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଚେତନା (୩୮/୨), ସାହିତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ସାହିତ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା (୩୮/୧୨), ବେଦର କବିତ୍ୱ (୩୯/୨), ଆଳଙ୍କାରିକ କାବ୍ୟ ଓ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ (୩୯/୪), (୩୯/୫), ପ୍ରେମଚିନ୍ତାମଣି ଓ ଗୋବିନ୍ଦଲୀଳାମୃତମ୍ (୩୯/୯), (୩୯/୧୦), (୩୯/୧୧), ଭାରତରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ପୁନଃଭ୍ୟୁଦୟ (୪୦/୧୧), (୪୦/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ପଦାବଳୀ ସାହିତ୍ୟ (୪୧/୩), (୪୧/୪), ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ ସଂପର୍କରେ (୪୧/୮), ସାହିତ୍ୟ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚେତନା (୪୨/୪), ରୂପଗୋସ୍ୱାମୀ ଓ ତାଙ୍କର ରଚନାବଳୀ (୪୨/୭), (୪୨/୮), (୪୨/୯), (୪୨/୧୦), (୪୨/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ବୈଷ୍ଣବ କାବ୍ୟ : ଭିତ୍ତି ଓ ଭୂତି (୪୪/୫), ବାଲ୍ମିକୀ ରାମାୟଣ ଓ ସାରସ୍ୱତ ରାମାୟଣ (୪୪/୧୧), (୪୪/୧୨), ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାରେ [illegible]ଗତ (୪୫/୫), ତପସ୍ୱିନୀ ଓ ସୀତା ବନବାସ : ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୬/୨), ରାମ କଥାର ପରମ୍ପରା (୪୬/୭)

ବଳ, ବ୍ରଜକିଶୋର : ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟର ଦିଗନ୍ତକାରୀ ସ୍ରଷ୍ଟା : ମନୋଜ ଦାସ (୪୫/୪)

ବସୁ, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ : ଆଖଡାଘରେ ବୈଠକ (୧/୭), (୧/୮), (୧/୯), (୧/୧୧), (୧/୧୨), (୨/୨), (୨/୫), (୨/୬), (୨/୭), (୨/୮), (୩/୧), (୩/୩), (୩/୪), (୩/୫), (୩/୭), (୩/୯), (୩/୧୧), (୪/୧), (୧୪/୧), (୧୫/୧)

ବସ୍ତିଆ, ମାନସୀ : ମହାଦେବୀ ଓ କୁନ୍ତଳାଙ୍କ କବିତାରେ ରହସ୍ୟାନୁଭୂତି (୪୧/୩)

ବାଜପେୟୀ, ଅଶୋକ : ସ୍ମୃତି, ସନ୍ଦେହ ଓ ନିର୍ଭୟତା (୩୨/୬)

ବାଗ, ଗୋପୀନାଥ : ଜୀବନ ଯେଉଁଠି ମାଟିର ମହୁରୀ (୫୦/୨)

ବାରିକ, ସୌରୀନ୍ଦ୍ର : ଆଧୁନିକ କବିତାର ଭୂମିକା (୧୯/୭), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ନୂତନ ସ୍ୱର (୨୧/୨), ସୂର୍ଯ୍ୟତପାର ସଂଳାପ (୨୧/୪), ସାଂପ୍ରତିକ କବିତାରେ ଚିହ୍ନାମାଟି ଓ ଅଚିହ୍ନା ଆକାଶ (୨୪/୧୦), ସମୁଦ୍ରୋଽହମ୍ (୩୦/୯), ରଡ଼ିକାର ରୋଦନ (୪୨/୧୦)

ବାସୁଦେବ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ମୂଲ୍ୟାୟନ (୨୧/୬)

ବିଦୂଷକ : ପାର୍ବଣୀ (୫/୬,୭)

ବିଶ୍ୱନାଥ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ : ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପରମ୍ପରା (୧୧/୨)

ବିଶ୍ୱାଳ, କୃପାସିନ୍ଧୁ : ବିଦ୍‌ଗଧ କବି ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ (୩୨/୧୦) ବିଦ୍‌ଗଧ କବିଙ୍କ ଉପରେ ସଦାନନ୍ଦ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଦୀନକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରଭାବ (୩୫/୮)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଗଙ୍ଗାଧର : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବ୍ୟଙ୍ଗଧାରା (୧୮/୫), ଶିବ ଓ ସର୍ପ (୩୩/୧୨)

ବିଶ୍ୱାଳ, ସ୍ନିଗ୍‌ଧା : ବୌଦ୍ଧଦର୍ଶନ ଓ କବି ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ (୪୦/୯)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଭାଗୀରଥି : ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୀତି (୨୫/୧୧), ମୃତ୍ୟୁ : ଏକ ଅନୁଚିନ୍ତା (୨୬/୭), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ନିଃସଙ୍ଗତା ଓ କବିତାର ସ୍ୱର (୨୬/୧୦), ଶିଳ୍ପୀର ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ସଂକଟ (୨୮/୧)

ବିଶ୍ୱାଳ, ମଙ୍ଗୁଲୁ ଚରଣ : ସମ୍ବଲପୁରୀ ଉପଭାଷା (୨୬/୪), ବିନୋଦ ନାୟକ କବିତା (୩୬/୬)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଜୟନ୍ତ କୁମାର : ଏକାକୀତ୍ୱର ସନ୍ଧାନରେ (୪୮/୫), ଏକାକୀ ଏକାଠିର ଜୀବନ (୫୦/୧୦)

ବେଜ, ଧନେଶ୍ୱର : ଆତ୍ମଚରିତ - ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି (ଅନୁବାଦ) (୪୪/୧୦)

ବେହୁରା, ବସନ୍ତକୁମାର : ଉଇ (୨/୭), ପାଟଣାରେ ଦୁଇଦିନ (୨/୮), କଟାଳର ଭାଷା (୩/୧), ସନ୍ତାନ ଉତ୍ପାଦନ (୩/୭), ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ପୁରୁଣା ମଣିଷ (୩/୧୧), ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମକଥା (୪/୬), ଅହିରାଜ (୫/୧), ସଞ୍ଜ (୫/୭), ଜଗତର ବୃହତ୍ତମ ସର୍ପମାଳୟ ଅଜଗର (୫/୯), ଷଢ଼େଇକଳାର ଚୈତ୍ରପର୍ବ (୬/୩), ମନୁଷ୍ୟ ଓ ପ୍ରକୃତି (୭/୧), ଭାରତର ବୃହତ୍ତମ ସର୍ପ ଅଜଗର (୭/୩), ବନ୍ୟ ଜୀବନର ସଂରକ୍ଷଣ (୭/୭), ଗୋଖର (୯/୧), (୯/୩), ଚନ୍ଦନବୋଡ଼ା (୯/୪), ବିଦେଶରେ ଗୋଖର (୯/୭), ଚିତି ଓ ରଣା (୯/୮), ଢ଼ମଣା (୯/୯), ତେଲିଆ ସାପ (୯/୧୧), ଲାଉଡଙ୍କ ସାପ (୧୦/୬), ସାପମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ ଜୀବନ (୧୧/୨), ବର୍ଣ୍ଣ ଶଙ୍କର (୧୨/୧୦), ଜୀବନବୀମା (୧୫/୯) ମନୁଷ୍ୟ ଦେହରେ ତେଜଷ୍କ୍ରିୟ ବିକୀରଣର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୧୫/୧୦)

ବେହୁରା, ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଜୀବଜଗତର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ (୩/୪)

ବେହୁରା, ସୁଧିରଚନ୍ଦ୍ର : ଉଦ୍ଧୃତି ସମ୍ପର୍କରେ (୨୯/୬)

ବେହେରା, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣଚରଣ : ଆମ ସ୍ମୃତି (୫/୬,୭), ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ (୬/୮),କଥା ସାହିତ୍ୟର କଥକତା (୧୭/୧୨), ମିଷ୍ଟର ଉଡ୍‌ହାଉସଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ଆବିଷ୍କାର (୧୮/୧୦), ଆଧୁନିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ସଂଶୟ ଓ ସ୍ଥିତିବାଦ (୨୦/୧୧), ସାହିତ୍ୟରେ ଅଶ୍ଳୀଳତା (୨୧/୬), ଉପନ୍ୟାସ ଜିଜ୍ଞାସା (୨୨/୨), ବିପ୍ଳବ (୨୪/୮), ତେଲ ପସରା ଓ ବେଲ ପସରା (୨୪/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ "ଇସଲାମୀ ପ୍ରଭାବ (୨୫/୧୧), (୨୫/୧୨), (୨୬/୧),

(୨୬/୨), (୨୬/୩), (୨୬/୪), ସୋଭିଏତ - ସାହିତ୍ୟର ଶୁଭଦାନ (୨୬/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ଯାତ୍ରାର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ (୨୯/୧), (୨୯/୨), ରାଜା ଓ କେନ୍ୟୁଟଙ୍କ ମୋସାହେବ ଏବଂ ଉତ୍କଳଘଣ୍ଟ ଯଦୁମଣି (୨୯/୭), 'ଫୁଲମଣି ଓ କରୁଣାର ବିବରଣ (୩୦/୪), ଆପଣା ଢ଼ୋଲ (୩୨/୭), ରାଜନୈତିକ କଥା ସାହିତ୍ୟ (୩୩/୧), ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଆ କଥା ସାହିତ୍ୟ (୪୮/୨)

ବେହେରା, ଚିନ୍ତାମଣି : ରୂପପ୍ରାଣ ରାଧାନାଥ (୯/୬), ଉତ୍କଳିକା (୧୧/୯), 'ପ୍ରଣୟବଲ୍ଲରୀ' ଓ 'ତପସ୍ୱିନୀ' କାବ୍ୟର ନାମକରଣରେ ଗଙ୍ଗାଧର (୧୨/୨), ବିଶ୍ୱକବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ (୧୩/୨), ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ କବିତାରେ 'ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଓ ଅତୀନ୍ଦ୍ରିୟ' (୧୩/୪), କାଳିଦାସ - ଓଡ଼ିଆରେ ଏକ କାବ୍ୟନାଟିକା (୧୩/୮), ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କର ରସ - ରତ୍ନାକର ଓ କବିମାନସ (୧୪/୫), ଆଖିର କବିତା (୨୦/୧), ସାହିତ୍ୟରେ ଚନ୍ଦ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନା (୨୧/୭), କବିତାର ଭାଷାନ୍ତର ପ୍ରସଙ୍ଗ (୨୧/୧୨), ସ୍ପେନୀୟ କବି ଲୋର୍କା (୨୧/୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଛାୟାବାଦ ଯୁଗର ପରମ୍ପରା (୨୨/୯), ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକଗୀତି (୨୩/୫), ମେହେର ସାହିତ୍ୟର ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣ (୨୩/୭), 'ମେଘଦୂତ' ଓ ତା'ର ଅନୁବାଦ (୨୩/୧୦), ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟ ଓ ନୋବେଲ ପ୍ରାଇଜ (୨୪/୧), ନିଷିଦ୍ଧ ପ୍ରଣୟର କବି ବିହ୍ଲଣ (୨୫/୧), ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଓ ଜୀବନ-ଚରିତ (୨୫/୭), ଦୀପଦାନ (୨୫/୮), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ସ୍ୱର (୨୬/୧), ସ୍ରଷ୍ଟାର ସ୍ୱଧର୍ମ (୨୭/୧), ଆଧୁନିକତା ଓ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ (୨୮/୨), ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟରେ ଡ଼କ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ (୩୩/୧), (୩୩/୨), 'ନେତି ନେତି'-ଏକ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱାଦର ଉପନ୍ୟାସ (୩୬/୧), ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାମ୍ୟାଦିକତା (୩୬/୭), ଦେବ ଓ ପୁରୁଷକାର-ଦୁଇ ମହାକବିଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ (୩୭/୧), ସିନ୍ଧୁ ଉପତ୍ୟାକା - ଏକ କାବ୍ୟିକ ପରିକ୍ରମା (୪୦/୧), ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ରଷ୍ଟା ସମୀକ୍ଷା (୪୦/୭), ଧର୍ମାତ୍ମା ବିଦୁର (୪୧/୪), ଆଧୁନିକ କାବ୍ୟ ଚେତନାର ଏକ କ୍ଲାସିକ ସୃଷ୍ଟି (୪୧/୭), ଚର୍ଯ୍ୟାଗୀତିର ସାଙ୍ଗୀତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ (୪୭/୬), ସମକାଳୀନ କବିତାରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଚେତନା (୪୯/୧୦), ହେମଶସ୍ୟର କବି ଓ ହେମଲତା ମାନସିଂହ (୫୦/୧), ଗାନ୍ଧୀ ଓ ଗାନ୍ଧିବାଦ (୫୦/୬)

ବେହେରା, ନିଗମାନନ୍ଦ : ଉତ୍କଳ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୬/୫), କୋଶଳ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୮/୬) କୋଶଳ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୮/୯)

ବେହେରା, ନୀଳମଣି : ନିଜେ ନିଜ ପିଲାକଥା ଜାଣନ୍ତିତ (୧/୨), ହସ୍ତଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷାର ବିଭିନ୍ନ ମତ (ଆଲୋଚନା) (୧/୫), (୧/୬), (୧/୭), (୧/୮), (୧/୧୧), ଜୀବନ୍ତ ବିଦ୍ୟାଳୟ (୩/୫)

ବେହେରା, ଭଗବାନ : ପଲ୍ଲୀକବି ନନ୍ଦକିଶୋରଙ୍କ ସୁମିତ୍ରାନନ୍ଦନ (୪୩/୨)

ବେହେରା, ଭୁବନେଶ୍ୱର : ବୁଢ଼ାବାବୁଙ୍କ ପଦେ (୨୬/୭), ମଣିଷ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧ (୨୭/୭), 'ଘୁ-ଶୁ'ର ସପକ୍ଷରେ (୩୦/୧)

ବେହେରା, ମଥୁରାମୋହନ : ଶ୍ରୀଜଙ୍ଗ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ (୭/୪)

ବେହେରା, ଡକ୍ଟର ରମାକାନ୍ତ : ସାହିତ୍ୟିକ ମତବାଦ (୩୪/୮), ମହତାବଙ୍କ ସାଧନାର ପଥେ - ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୫/୧), ଝଙ୍କାର ଓ ତା'ର ସମ୍ପାଦକୀୟ - ଏକ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ (୩୫/୧୦),

(୩୫/୧୧), ପ୍ରତାରଣା ଓ ଆମେ (୩୬/୧), ସାହିତ୍ୟରେ କଲ୍ୟାଣ ଚେତନା (୩୮/୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଡ଼ଃ ମହତାବ (୩୮/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶରେ ମହତାବଙ୍କ ଭୂମିକା (୩୯/୧୦), ଶକ୍ତିପୂଜା ଓ ପଶୁବଳି (୪୨/୬), ଗୀତାରେ ସାମ୍ୟଭାବ : ଏକ ପ୍ରାୟୋଗିକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୪/୮), ବେଟା ରିଙ୍ଗ୍‌ଲିଡାର (୪୫/୫), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ : ଡ଼କ୍ଟର ମହ୍‌ତାବ (୩୮/୧୧), କାଳଦ୍ରଷ୍ଟା ରାଧାନାଥ : ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବିବେଚନ (୪୭/୬), ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିଚାରରେ ଇଂରାଜୀ (୪୭/୧୦), ଫକୀରମୋହନୋତ୍ତର କାଳର ଅଜ୍ଞାତ କଥାକାର ଅବଦୁଲ୍ ରହିମ୍ (୪୯/୧୧)

ବେହେରା, ସିମ୍‌ସନ୍ : ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱ ଖାଦ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନମୁନା: ଆଫ୍ରିକାର ଭୟଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ - ସଙ୍କଟ (୪୨/୫)

ବେହେରା, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର : ଚେତନା ପ୍ରବାହଧାରା ଓ ଲୟବିଳୟ ଉପନ୍ୟାସ (୩୨/୮), ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଚଉତିଶା ସାହିତ୍ୟର ଆଙ୍ଗିକ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୩୫/୩), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ଦାର୍ଶନିକ ଦୃଷ୍ଟି (୪୪/୧୦), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କଥାଶିଳ୍ପରେ ଆଧୁନିକତା (୫୦/୩)

ବୋଷ, ବିଶେଶ୍ୱର : ଛାତ୍ର ଓ ବିବାହ ସମସ୍ୟା (୧/୪), କୁକୁର (୨/୫), ସଭ୍ୟତା (୨/୭)

ବୈଷ୍ଣବ : ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ : ପଞ୍ଚସଖା (୪/୧୦)

ବ୍ରହ୍ମା, ଗୌରୀକୁମାର : ଋକ୍ ବେଦରେ କାଳ ନିରୂପଣ (୧/୧), କବି ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଜଣେ ନା ଦୁଇଜଣ (୧/୯), (୧/୧୨), କବି ଦୀନକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପରିଚୟ (୨/୨), ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୨/୫), ସାହିତ୍ୟର ଉତ୍ପତ୍ତି ଆଲୋଚନା (୩/୧), ପ୍ରାଚୀ-ଲାବଣ୍ୟ ଟୀରେ ଅଶୁଦ୍ଧପାଠ (୪/୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁଇଟି କାଳ ନିରୂପଣ (୪/୪), ଓଡ଼ିଶାର ଗଣଧର୍ମ (୫/୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରକୃତି (୭/୪), ଭଞ୍ଜଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥସଂଖ୍ୟା (୭/୯), ଓଡ଼ିଶାରେ ଚମ୍ପୂ ଅଛି କି ? (୮/୪), କବି ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୯/୧୦), ସାରଳା ସାହିତ୍ୟର ଆଲୋଚନା (୯/୧୨), ବିଷ୍ଣୁବ ମିଳନ ଆଲୋଚନା (୧୦/୨), ଭଞ୍ଜଙ୍କ କଳାକଉତୁକରେ କୃଷ୍ଣ (୧୧/୩), 'ରୂପକ'ମାନଙ୍କର କ୍ରମବିକାଶ (୧୧/୪), 'ମହାଯାତ୍ରା' କାହାର ? (୧୧/୬), ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ (୧୧/୭), (୧୦/୧୧), ପ୍ରତିବାଦ ନୁହେଁ, ପ୍ରତିଶୋଧ (୧୨/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଉତ୍ତର-ଦକ୍ଷିଣର ପ୍ରଭାବ (୧୩/୨), ରସକଲ୍ଲୋଳର ଆଦ୍ୟରୂପ (୧୭/୭), ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ସୁଭଦ୍ରା ଓ ତାଙ୍କର ତ୍ରିଶକ୍ତି-ତତ୍ତ୍ୱ (୪୮/୪)

ଭାରତୀ, ଚିନ୍ତାମଣି : ସାହିତ୍ୟରେ ବର୍ଷାନୁଚିନ୍ତା (୪୪/୧୧)

ଭୂୟାଁ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : କାଳିଦାସ ଓ ଭାରତ ? ପ୍ରାଚୀନକାଳୀନ (୨୧/୮), କୋଣାର୍କ: ବଳେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଭାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୃତି (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୦/୮), 'ବିଷବୃକ୍ଷ' ଓ ଛ'ମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା (୪୮/୧୦)

ଭୂୟାଁ, ବୀରକିଶୋର : ବ କଲମ ଖଦ (୧୯/୧୨)

ଭୂୟାଁ, ଡକ୍ଟର ସୂର୍ଯ୍ୟକୁମାର : ବିପ୍ଳବର ଉଦ୍‌ବୋଧନ (୫/୨)

ଭୋଇ, ଶ୍ରୀତାଉ : ଭକ୍ତ ଭୀମଭୋଇଙ୍କ ଜନ୍ମକାଳ ଏବଂ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ (୩୭/୧୧)

ମଙ୍ଗରାଜ, ଦୁଃଖଶ୍ୟାମ : ପ୍ରକୃତି ଓ ସାହିତ୍ୟ (୨୪/୧୨)

ମଜୁମଦାର, ଡକ୍ଟର କାଞ୍ଚନମୟ : ଆଞ୍ଚଳିକ ଇତିହାସ (୨୭/୨)

ମଣ୍ଡଳ, ପତିତପାବନ : ରାମାୟଣରେ ହନୁମାନ - ସାଧାରଣ 'ବାନର' କି ? (୨୬/୮)

ମହତାବ, ମହାଶ୍ୱେତା : ବିଜ୍ଞାନ ଯୁଗରେ ସାହିତ୍ୟ (୩୮/୩)

ମହତାବ, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ : ଅନ୍ନସଂକଟ (୧/୧), ଗୋଟିଏ ଜାତି ଗୋଟିଏ ଧର୍ମ (୧/୪), ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ବ୍ୟବହାର (୧/୬), ଗାନ୍ଧିଧର୍ମ (୧/୧୦), ଅହିଂସା ଉପଯୋଗ (୨/୧), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି (୨/୩), ସାହିତ୍ୟକୁ ଆହ୍ୱାନ (୩/୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସମସ୍ୟା ଓ ତା'ର ସମାଧାନ (୪/୧), ବାର୍ଷିକୀ (୪/୧), ଗୀତାର ସାମାଜିକ ଦର୍ଶନ (୪/୩), ପରମ୍ପରା (୪/୧୦), ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷ (୫/୧), ଗାନ୍ଧୀ ଓ ବିନୋବା ନୀତି (୫/୬), ଭୂବନର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା (୫/୧୧), ଶିକ୍ଷା ସମସ୍ୟା (୫/୧୨), ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ (୬/୨), ସମାଜ ଉପରେ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ (୭/୧), କାମ ଓ କବିତା (୭/୫), ଭାରତର ଭୂମି ସମସ୍ୟା (୭/୮), ସାହିତ୍ୟିକର ସମସ୍ୟା (୮/୧), ବୁଦ୍ଧ (୮/୩), ନୂତନ ଯୁଗର ନୂତନ ସମସ୍ୟା (୮/୪), ପରିହାସ (୧୦/୪), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଓଡ଼ିଶାରଦାନ (୧୦/୧୦), ଅପରାହ୍ନ (୧୨/୧), କୋୟା ସଙ୍ଗୀତ (୧୨/୫), ମହିଷାସୁରର ବିସ୍ମୟ (୧୨/୭), ହିମାଦ୍ରିର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ (୧୪/୯), ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ (୧୫/୭), ଆଧୁନିକ (୧୬/୧), ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୀତି (୧୬/୭), ସୁଖଦୁଃଖ (୧୭/୧), ଇତିହାସର ଉପେକ୍ଷିତ (୧୭/୫), ଆଗକୁ ନା ପଛକୁ (୨୦/୧), ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା (୨୦/୫), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ହଜାର ବର୍ଷର କାହାଣୀ (୨୧/୧୧), ଗତାୟୀ ଗାନ୍ଧିଜୀ (୨୧/୭), ଆବର୍ତ୍ତନ (୨୨/୭), ପ୍ରଗତି ଓ ଅଧିକାର (୨୩/୬), ଭାରତ, ପାକିସ୍ଥାନ, ବାଙ୍ଗ୍‌ଲା ଦେଶ (୨୩/୧୦), ଗୀତା ଓ ଜନତା (୨୭/୧୨), ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କର ଉପସଂହାର (୨୮/୧), ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଓ ଭାରତ (୨୮/୪), ଭାରତର ସମାଜପତି (୨୮/୬), ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଙ୍କ ଆହ୍ୱାନ (୨୮/୭), ଦେଶାତ୍ମବୋଧ (୨୮/୮), ବିହଙ୍ଗାବଲୋକନ (୨୮/୯), ସମାଜ ଓ ଜନସଂଖ୍ୟା (୨୮/୧୦), ଭାଗବତ ଓ ଜନତା (୨୮/୧୧), ବାଲ୍ମୀକି ରାମାୟଣ (୨୮/୧୨), ସାରୋଳା ସାହିତ୍ୟ (୨୯/୧), ଇତିହାସରେ ଆଶ୍ୱାସନ (୨୯/୪), ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ (୨୯/୬), ଜାତି ଓ ରାଜନୀତି (୨୯/୭), ସିଦ୍ଧ କୃଷ୍ଣଦାସ (୨୯/୮), ଶ୍ୟାମାନନ୍ଦ ଗୋସ୍ୱାମୀ (୨୯/୯), ଭକ୍ତ ସାଲବେଗ (୨୯/୧୦), ଭକ୍ତ ରଘୁ ବେହେରା (୨୯/୧୧), ଗ୍ରନ୍ଥ ବିହାରୀ ଦାସ (୨୯/୧୨), ଭକ୍ତ କବି କାଳିଦାସ (୩୦/୧), ଦାସିଆବାଉରୀ (୩୦/୩), ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପ୍ଳବର ଅର୍ଥ (୩୦/୪), ମାଟିପୂଜା : ଭକ୍ତ ଆର୍ତ୍ତଦାସ (୩୦/୫), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଶବ୍ଦଭଣ୍ଡାର (୩୧/୮) ଚଷାଭାଇ ଶୋକ (୩୬/୧୧), ଅବତାରମାନଙ୍କ ଜୀବନୀ (୩୭/୭) କୋଣାର୍କ ପ୍ରହେଳିକା (୩୮/୨), ଆରବ

ସାଗରରୁ ଚିଲିକା (୩୯/୧), (୩୯/୨), (୩୯/୩), (୩୯/୪), (୩୯/୫), (୩୯/୬), (୩୯/୭), (୩୯/୮)

ମହାନନ୍ଦିଆ, ବାଇଧର : ପ୍ରେମଭକ୍ତି (୧/୩)

ମହାନ୍ତି, ଅଜିତ କୁମାର : ବହୁଭାଷା ବହୁଭାଷୀ : ବିଭିନ୍ନତା ଓ ସଂହତି (୪୯/୬)

ମହାନ୍ତି, ଅପର୍ଣ୍ଣା : ପଇଁଚାଳିଶ ବର୍ଷର ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ପ୍ରେମିକ (୧୯୨୦-୬୫) (୩୯/୯), ନାରୀ ଚରିତ୍ର ଚିତ୍ରଣରେ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ଅବଦାନ (୪୦/୧୨), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଏକ ସମାଜ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୪/୧୦), ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାଧୀନତା ଶୀର୍ଷତମ ବିନ୍ଦୁ : ଶ୍ରୀ ରାଧା (୪୬/୧)

ମହାନ୍ତି, ଅଭୟ କୁମାର : ଅସୀମର ସିଂହଦ୍ୱାର ମୃତ୍ୟୁ (୩୫/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଅରୁଣା : ଲେଖକର ଅଙ୍ଗୀକାର (୩୨/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ଅସିତ : ରାଧାନାଥଙ୍କ ଟିପାଖାତା (୩୨/୧୨), ଆମ ଗଳ୍ପର ଜନ୍ମ ଓ ଜୀବନ କଥା (୩୩/୯), ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭାସ୍କର : ହେନେରୀ-ମୁର (୩୮/୯), କାବ୍ୟ ଦେବୀ ମାଗୀଦେବୀ (୩୯/୭), କାଳର କଷଟିରେ ମୋନାଲିସା (୪୦/୭)

ମହାନ୍ତି, ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ : ସାହିତ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ (୧/୮)

ମହାନ୍ତି, ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ : ସାରିପୁତ୍ତ ଓ ମୋଗାଗାଲ୍ଲାନ୍ (୩/୪), ଶିକ୍ଷତା (୩/୭), ମହିଷାସୁର ମର୍ଦ୍ଦିନୀ (୬/୬), କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ ନିର୍ଣ୍ଣୟ (୭/୧୦), ଓଡ଼ିଶାରେ ପୁରାଣ ସାହିତ୍ୟର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୮/୧), ଦୁର୍ଗାପୂଜା (୯/୬), ଧର୍ମସଂସ୍ଥାନ (୯/୯), ଭାରତରେ ଧର୍ମର ଗତି ଓ ତା'ର ପ୍ରସାର (୧୦/୮), ଭାରତରେ ଧର୍ମର ଗତି ଓ ତା'ର ପ୍ରସାର (ପୂର୍ବାନୁବୃତ୍ତ) (୧୦/୯), (୧୦/୧୧), ବେଦ ଓ ଉପନିଷଦରେ ହିମାଳୟ (୧୫/୭), ସୃଷ୍ଟିତି (୭/୮)

ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣକୁମାର : ଆଦିମାନବ ସଂସ୍କୃତିର ରୂପରେଖ ପ୍ରସ୍ତର ଉପକରଣ (୧୯/୧)

ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ସତ୍ୟ ଓ ଅହିଂସା (୧୨/୩), ସଂଗୀତରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି (୩୧/୧)

ମହାନ୍ତି, କାର୍ତ୍ତିକକୁମାର : ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ ଓ ମୁଦ୍ରାତତ୍ତ୍ୱ (୩/୫)

ମହାନ୍ତି, କିଶୋର : ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଚଣ୍ଡୀ (୧୬/୬), କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଯୁଗଳ ରସାମୃତ ଲହରୀ (୧୬/୧୦)

ମହାନ୍ତି, କିଶୋର : କୋରାପୁଟର ଦେଶିଆ ନାଟ-ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ (୩୯/୪)

ମହାନ୍ତି, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ : ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ଓ ଅତିବଡ଼ୀ ଉପାଧି (୩୦/୧୨), ପଞ୍ଚସଖା ଓ ରାସଲୀଳା (୩୨/୧୦), (୩୨/୧୧), ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଜନ୍ମତିଥି (୩୪/୧୨), ପଞ୍ଚସଖା ଓ ରାସଲୀଳା (୩୨/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଗଗନ ବିହାରୀ : ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ମାନବ ଓ ତାହାର ଜୀବନ (୧/୧), ଗାନ୍ଧିବାଦ ଭଗବାନ (୧/୬), ଯାତ୍ରାପଥେ (୨/୭)

ମହାନ୍ତି, ଗିରିବାଳା : ସପ୍ତମଋତୁରେ ମୃତ୍ୟୁଚେତନା (୩୧/୧), ସପ୍ତମ ଋତୁରେ ଶିଳ୍ପ-ପ୍ରକରଣ (୩୧/୧୦), ନଈ ଆରପାରିର ବିଷାଦ (୪୭/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଗୋକୁଳ ବିହାରୀ : ସଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ (୧୭/୩)

ମହାନ୍ତି, ଗୋପୀନାଥ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ (୪/୩), ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଘର କେଉଁଠି ? (୮/୭), ଶୂଦ୍ରମୁନି ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ସମୟ (୮/୪), ପ୍ରାଚୀ ଉପତ୍ୟକାର ଦେବଦେବୀ ଓ କଣିଆର ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୮/୧୧), ସାରଳାଦାସଙ୍କ ସମୟ ଓ ସଭାପର୍ବ (୯/୪), ଯୁଦ୍ଧ ଓ ସାହିତ୍ୟ (୧୫/୨), ଏଇପଥ (୨୫/୫)

ମହାନ୍ତି, ଗୌରଗୋପାଳ : ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟୀ ପ୍ରେମର ଅମରକବି ଅରବିନ୍ଦ (୨୪/୫)

ମହାନ୍ତି, ଜଗଦୀଶ ପ୍ରସାଦ : ବର୍ଣ୍ଣହତ୍ୟା (୨/୫)

ମହାନ୍ତି, ଜଗଦୀଶ ପ୍ରସାଦ : ଜୀବନ ଓ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ (୩୬/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଜଗନ୍ନାଥ : ପୌରାଣିକ ଯୁଗର ଶିକ୍ଷା (୧୯/୮), (୧୯/୯), ପୌରାଣିକ ଯୁଗରେ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା (ପୁନରାବୃତ୍ତି) (୧୯/୧୦), ଧର୍ମ ଓ ବିଜ୍ଞାନ (୨୦/୭), ଜାତୀୟ ବିକାଶରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଭୂମିକା (୨୦/୧୦), ଶିକ୍ଷାରେ ସାହିତ୍ୟ ଓ କଳାର ଭୂମିକା (୨୨/୪), ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଶିକ୍ଷାର ଭୂମିକା (୨୩/୨), ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ୱରୂପ (୨୫/୯), ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୨୫/୧୨), ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ (୨୬/୪), ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଶିକ୍ଷାର ଭୂମିକା (୨୭/୬), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିକାଶଧାରା (୩୩/୧୧), ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଗଠନରେ ଶିକ୍ଷାର ଭୂମିକା (୩୪/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ଶିଶୁ-ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମବିକାଶ (୩୫/୯), ବିଲାତରେ ଗଣମାଧ୍ୟମ (୩୬/୬), ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶ ଓ ପ୍ରସାର (୩୭/୪), ସମାଜବାଦୀ ସମାଜ ଗଠନରେ ଶିକ୍ଷାର ଭୂମିକା (୩୭/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ଶିଶୁ- ସାହିତ୍ୟରେ ଗବେଷଣା ଓ ଅନୁଧ୍ୟାନ (୪୪/୩), ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକର ସମିଶ୍ରଣ (୪୫/୬),ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ସମ୍ଭାବନା (୪୮/୫), ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ବିଧାନ ସଭା-ଭାଷଣର କେତେକ ସାହିତ୍ୟକ ସ୍ଫୁରଣ (୪୯/୫)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଜୟକୃଷ୍ଣ : ଚାଉଳର ପୁଷ୍ଟିକାରିତା (୨/୧), ଅରତୁ୍ୟପ୍ତି ବା ଅରତି ବପନ (୪/୧), ଆତ୍ମ-ମୂଲ୍ୟ-କଳନା (୪/୨), ବିଷମ ଶ୍ଳେଷ୍ମା ବାଇନ୍‌ଫ୍ଲୁଏଞ୍ଜା (୯/୧୨), ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ (୧୧/୨)

ମହାନ୍ତି, ଜାନକୀ : ସାହିତ୍ୟରେ ଯୌନ ପ୍ରତୀକବାଦ (୨/୮), ଓଡ଼ିଆ ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟ (୪/୫), ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବନ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର ଛନ୍ଦ (୬/୧୨), କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟଶିଳ୍ପ (୭/୫), ଓଡ଼ିଆଛନ୍ଦ (୭/୬), (୭/୭), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ (୯/୫), ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ କବିତ୍ୱ (୯/୭),

ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟରେ ହାସ୍ୟରସ ଓ ବ୍ୟଙ୍ଗ (୯/୮), ଗୌରହରି ପରିଚୟ (୧୦/୧୧), ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମୋନ୍ନତି (୧୧/୧୨), କବି ଫକୀରମୋହନ (୧୩/୭), ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଇତିହାସ (୧୬/୧୨), ମେହେର ସୃଷ୍ଟିର ଅଭିନନ୍ଦନ (୨୨/୧୦), ସନ୍ଥକବି କବୀର (୨୩/୨), ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶପଦୀ କବିତା (୨୪/୮), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ପତିତମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସହୃଦୟତା (୨୫/୬), ଓଡ଼ିଆରେ ଶୋକ-ଗୀତିକା (୨୭/୭), ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦର୍ପଣ (୩୦/୭), ମିର୍ଜାଗାଲିବ୍ (୩୪/୧), ଅମର କଥାଶିଳ୍ପୀ ପ୍ରେମଚାନ୍ଦ (୩୪/୮), ସଙ୍ଗୀତସର୍ବସ୍ୱ କାଳୀଚରଣ (୪୪/୨), ଶବ୍ଦ ଯୋଜନାର ବିଚିତ୍ର କଳାକୃତି : କଳା କଉତୁକ (୪୬/୫)

ମହାନ୍ତି, ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ (ଭରଦ୍ୱାଜ) : ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ସାହିତ୍ୟ (୨୧/୯), ଚଳିତ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଆ ଜୀବନୀ ସାହିତ୍ୟ (୨୧/୧୧), 'ଶିକ୍ଷାଷ୍ଟକ'ର ରଚୟିତା କିଏ ? (୪୨/୭), ଭାରତୀୟ ଭକ୍ତି ପରମ୍ପରାରେ ଅତିବଡ଼ୀ ଜଗନ୍ନାଥ (୪୪/୭), ନିର୍ଗୁଣ ଭକ୍ତି - କବିତା (୪୬/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ବସନ୍ତ (୨୧/୧), ଶିଶୁର ମନ ଓ ସାହିତ୍ୟ (୪୫/୭), ଓଡ଼ିଆ ଛାନ୍ଦ ବୃତ୍ତର ରୂପ ଓ ରୂପାନ୍ତର (୪୮/୨)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଜିତେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ସାହିତ୍ୟର ଦାର୍ଶନିକ ଭିତ୍ତି (୩୨/୧)

ମହାନ୍ତି, ତୃପ୍ତି : ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଆତ୍ମଚରିତରେ ସମାଜଚିତ୍ର (୩୧/୯), ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ଆତ୍ମଚରିତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୈତିକ ଚିତ୍ର (୩୩/୫)

ମହାନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର : ଚତୁର ବିନୋଦ ଓ ବ୍ରଜନାଥ (୧୦/୪), କବିଶେଖର ଚିନ୍ତାମଣି (୧୦/୯), ବାସନ୍ତୀ ଉପନ୍ୟାସରେ ସ୍ଥାନ,କାଳ ଓ ପାତ୍ର (୧୧/୫), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ 'ସମସ୍ୟା (୧୨/୨), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଜୀବନଚିତ୍ର (୧୨/୬), ଶକ୍ତି ଉପାସନାର ବିକାଶ (୨୭/୭), ନିଳାଦ୍ରୀ ମହୋତ୍ସବରେ ରଥଯାତ୍ରା (୩୪/୭), ଗଙ୍ଗାଧର ମାନସର ଆଧୁନିକତାର ପ୍ରଲୋଭନ (୨୩/୩)

ମହାନ୍ତି, ନଳିନୀ ରଂଜନ : ଓମର ଖୈୟାମ୍ - ଏକ ଆଲୋଚନା (୨୧/୩)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ପଞ୍ଚାନନ/ମହାନ୍ତି, ସ୍ମିତା : ଏଇ ହେଲା ଫକୀରମୋହନଙ୍କ 'ଛମନିଆ' (୪୫/୭) ନବଗୁଞ୍ଜରର ଜନ୍ମ-ଜାତକ (୪୯/୨)

ମହାନ୍ତି, ପଞ୍ଚନନ : ଟେ-ଟା-ଟି (୩୧/୩), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ବଚନବିଧି (୩୨/୪), ଓଡ଼ିଶାରେ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣ ଶିକ୍ଷା (୩୪/୩), ବାୟେଂଶ-ମାୟେଂଶ (୩୪/୮), ପପ୍ଲୁର ଭାଷା : ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୩୫/୨), ରୂପସୀ ଓଡ଼ିଆ : ଏକ ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି (୩୭/୮), 'ଗୁଣ୍ଡିଚା' ଗୋଳମାଳ (୩୮/୧୨), ଲିଙ୍ଗ, ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୪୩/୬), ଜହ୍ନମାମୁଁ - ବାଘମାମୁଁ, ପୋଲିସ ମାମୁଁ (୪୬/୭), ଓଡ଼ିଆରେ (ଡ) ଓ (ଢ) ଏବଂ ଡ଼ ଓ ଢ଼ ର ବିବରଣ (୩୨/୬), ଆଞ୍ଚଳିକ ଉପଭାଷା ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୪୮/୧୦), ପୁରୀର ନିତିଆନି (୪୯/୭)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚନ୍ଦ୍ର : ସାମ୍ୟ (୪/୪), ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟର ଧାରା (୩୨/୫), ଫକୀରମୋହନ ସାହିତ୍ୟରେ ବାଲେଶ୍ୱର ଚିତ୍ର (୩୩/୭), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କଥା ସାହିତ୍ୟରେ ସମକାଳୀନ ସମାଜଚିତ୍ର (୪୪/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଚିତ୍ରକଳ୍ପର ପ୍ରୟୋଗ (୨୩/୩), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଭାଷା (୨୬/୫), (୨୬/୬), ଜୀବନ ସାହିତ୍ୟ କି ? (୩୫/୬)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର : ଅନାସକ୍ତ କୋଣାର୍କ ଓ ତାହାର ଆସକ୍ତ କବି କେତେ ଜଣ (୨୦/୩), (୨୦/୪), (୨୦/୫), ଅନେକ ଶରତରେ ସୀତାକାନ୍ତଙ୍କ ଋତୁସଂହାର (୩୫/୩)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ଜୀବନ ଓ ସମୟ (୧୪/୮), ଜୀବନ ଓ ଆତ୍ମା (୧୫/୩), ଜୀବନ ଓ ମୃତ୍ୟୁ (୧୫/୧୦), ଜୀବନ ଓ ଆଲୋକ (୧୬/୪)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଚରଣ : ବାବାଜୀ ପଦ୍ମ ଚରଣ ଦାସ (୩୪/୫), କବି କୃଷ୍ଣକାନ୍ତଦାସ (୩୧/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରାଣନାଥ : କୁମାରସମ୍ଭବ ଓ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ (୧୩/୧)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ବଂଶୀଧର : 'କଳସା'ର କାଳନିରୂପଣ (୪/୭), 'ବଜାର ବୋଲି' କାହାର ? (୪/୮), (୪/୯), ଓଡ଼ିଶା ବଙ୍ଗ ଓ ଆସାମର କାଞ୍ଚିକାବେରୀ (୪/୧୦), ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଓ ପଞ୍ଚସଖା (୨) (୪/୧୨), ଆସାମ ଓ ଓଡ଼ିଶା (୫/୧), (୫/୨), ସାରଳାଦାସ (୫/୫), ଓଡ଼ିଆ ପାଦ୍ରୀ ସାହିତ୍ୟ (୫/୮), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଓ ବିଜୁଳି (୫/୯), (୫/୧୦), ଆଦିକବିଙ୍କ ଦାଣ୍ଡି ରଚନାର ସ୍ୱରୂପ (୬/୧), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଓ ବିଜୁଳି (୬/୫), ଦୀପ୍ତିସାର ଗୀତା ଓ ବଳରାମ ଦାସ (୬/୮), ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାରଳା ଦାସ (୬/୧୧), ସାରଳା ଦାସ ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟସାହିତ୍ୟ (୭/୧), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ବିବାହଚିତ୍ର (୭/୭), ବିଲଙ୍କା ରାମାୟଣ ଓ ସାରଳା ଦାସ (୭/୮), ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ (୭/୧୦), (୭/୧୧), ସାରଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶାର ସମର ବିଭବ (୮/୧), ସାରଳା ଦାସଙ୍କ ଘର ଝଙ୍କଡ଼ ନା କଣିଆ ? (୮/୫), ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ବଚନିକା ଓ ସାରଳାଦାସ (୯/୧), ସାରଳାଦାସଙ୍କ ସମୟ ଓ ସଭାପର୍ବ (୯/୪),(୯/୫), (୯/୬), ମୈଥିଳୀ କବି ବିଦ୍ୟାପତି (୯/୭), ଭକ୍ତକବି ସାଲବେଗ (୯/୧୨), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ତନ୍ତ୍ରର ସୂଚନା (୧୦/୧), ସାରଳା ମହାଭାରତର ସୂକ୍ତି (୧୦/୧୦), ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଓ କାୟାକଳ୍ପ (୧୧/୧), ଅରକ୍ଷିତ ଦାସ ଓ ମହୀମଣ୍ଡଳ ଗୀତା (୧୧/୧୧), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରନ୍ଥର ସୂଚନା (୧୨/୧), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ରାଧା ଓ କୃଷ୍ଣଚରିତ୍ର (୧୫/୫), 'କ' ଅକ୍ଷରେ ଗୀତ କଳି ନିର୍ମିତ୍ତ (୧୬/୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀନତମ ରଚନା-ଶିଶୁବେଦ (୧୬/୧), (୧୭/୨), ଓଡ଼ିଆ ନାଥ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଉପାଖ୍ୟାନ (୧୮/୧), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ପ୍ରାଚୀନତା (୧୯/୨), ଓଡିଆ ବ୍ରଜବୋଲି ଓ କବି ଜୟ ଦେବଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ଦୁଇଟି ଗୀତିକା (୨୧/୧), ସାରଳା ମହାଭରତରେ ଓଡ଼ିଶାର ଧର୍ମଧାରା (୨୧/୮), (୨୧/୯), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ଶୈବ-

ଧର୍ମ (୨୧/୧୧), ସାରଳା ସାହିତ୍ୟରେ ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ (୨୨/୧), ସାରଳା ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷାପଦ୍ଧତି (୨୩/୧), ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଗୀତା (୨୫/୭), ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ପୁରାଣ ଓ ବୌଦ୍ଧ ପୁରାଣ (୨୬/୧), ମହିମା ଧର୍ମ ଓ ଭୀମ ଭୋଇ (୨୯/୭), (୨୯/୮), ସିଦ୍ଧ କବି ପଶୁରାମ ବିହାରୀ (୩୦/୧), ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ସାଧକ (୩୦/୭), ଶୂନ୍ୟସାଗର ଗୀତା (୩୧/୧), ଶ୍ରୀରାଧା ଜନ୍ମ (୩୩/୧), ବିସ୍ମୃତ ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରିକା ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା (୩୭/୧), (୩୭/୯), ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ-ଦର୍ଶନରେ ପରକୀୟାତତ୍ତ୍ୱ (୩୮/୧), ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସୁଧାମୃତ (୪୨/୬), ମହିମାଧର୍ମ ଓ ଭୀମଭୋଇ (୨୯/୯)

ମହାନ୍ତି, ଡ଼ଃ ବ୍ରଜ ମୋହନ : ଗୋସ୍ୱାମୀ ଶଙ୍କର ଓ ଭରେଷା ବର୍ଣ୍ଣନା (୪୦/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ : ସ୍ଥାନନାମାନୁଶୀଳନ (୨୦/୯), ସୃଷ୍ଟିତତ୍ତ୍ୱ (୨୩/୪), ରାଧାନାଥଙ୍କ ଦୁଇ କାବ୍ୟର ନାୟକ ଚୋଡ଼ଗଙ୍ଗ ଓ ଗଙ୍ଗେଶ୍ୱର (୩୫/୮), କୃଷ୍ଣ ନାମରେ ପାପକ୍ଷୟ ଯେତେ (୪୮/୫), ବୁଭୁକ୍ଷିତଃ କିଂ-କରୋତି -ପାପମ୍ (୪୮/୨), ନରସିଂହ ଆରାଧନା (୪୮/୫), ଗୋଟିଏ ଗୋପ୍ୟାନତତ୍ତ୍ୱ (୪୯/୭), ନରସିଂହ ଆରାଧନା (୪୯/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟକୁମାର : ଫକୀରମୋହନ ଓ ପ୍ରେମ୍‌ଚାନ୍ଦଙ୍କ କୃତି : ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ (ଭାଷାନ୍ତର) (୪୪/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ : ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୧୪/୮)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ : ଓଡ଼ିଆରେ ନାସ୍ତିବାଚକ-ଏକ ଆଲୋଚନା (୩୨/୪), ଓଡ଼ିଆ ଅନୁଜ୍ଞା କ୍ରିୟାରୂପର ଆଲୋଚନା (୩୨/୧୦), ଲିପିହୀନ ଭାଷାପାଇଁ ଲିପି (୩୩/୮), ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଷାଭାବରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୫/୫), ଓଡ଼ିଆ ବାଚ୍ୟ (୩୬/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ବୀଣାପାଣି : ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ନାରୀ ଲେଖନୀ (୨୦/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ବିଧୁ : ଆଦର୍ଶବାଦ ଓ ଜଣେ ନିନ୍ଦିତ ଆଦର୍ଶବାଦୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ (୩୫/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ : ଲୋକନାଟ୍ୟ ମୋଗଲ ତାମସା (୪୯/୩)

ମହାନ୍ତି, ମଧୁସୂଦନ : ଚର୍ଯ୍ୟାପଦ (୧୦/୭)

ମହାନ୍ତି, ମନୀନ୍ଦ୍ର : ଦୁଇଟା ନାଟକ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୫/୩), ମୌଖିକ ଶିଶୁଗଳ୍ପ : ଏକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୨୭/୪), ଫକୀରମୋହନ - ସାହିତ୍ୟର ଏକ ଅନାଲୋଚିତ ଦିଗ (୨୯/୩), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ-ଗୀତରେ ବସନ୍ତ (୩୦/୫), ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକମଞ୍ଚ : ଏକ ଚାହାଣୀ (୩୧/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ମୌଖିକ ଶିଶୁ ଗୀତ : ଏକ ପରିକ୍ରମା (୪୩/୬), ଓଡ଼ିଶାର 'ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପାଲା' -ଏକ ଜାତୀୟ ସଂହତି ମୂଳକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୪୪/୨), କଥାକାର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ - ଜୀବନ ଓ ସାହିତ୍ୟ (୪୫/୯), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର ଦାନ (୪୮/୫), ଗାଁ ମଜଲିସ୍ : ଏକ ମନ୍ଥନ (୪୮/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ମନୋରଞ୍ଜନ : ବାସ୍ତବବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ : ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ଥିତି ଓ ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ (୩୭/୧୦), ସାହିତ୍ୟିକ ଇତିହାସ (୪୦/୨), ସ୍ୱପ୍ନ ଓ ଜୀବନ (୪୧/୬), (୪୨/୫)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ମନୋରଂଜନ : ଶେଷ ପାହାଚ (୪୩/୨), ସ୍ୱର୍ଗକୁ ବଳୀଦଉର ଖୋଲାଚିଠି (୪୬/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ମହେଶ୍ୱର : ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଶା ଶିଶୁ ପତ୍ରିକା 'ପ୍ରଭାତ' ଏକ ମାଇଲ ସ୍ତମ୍ଭ (୪୫/୧)

ମହାନ୍ତି, ଯତୀନ୍ଦ୍ରମୋହନ : ରାଧାନାଥ କାବ୍ୟ ଓ ନିଃସର୍ଗ ପ୍ରକୃତି (୯/୪), (୯/୮), (୯/୯), ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟରେ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ (୧୯/୬)

ମହାନ୍ତି, ଯୋଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଗାନ୍ଧୀବାଦ ଓ ମାର୍କସବାଦ (୨୧/୬)

ମହାନ୍ତି, ରଜନୀକାନ୍ତ : ଭୂଇଁସଙ୍ଗ ଓ ମନୋଜଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପର କେତେ ଦିଗନ୍ତ (୩୩/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ରବୀନ୍ଦ୍ର : ଟ୍ରାଜେଡ଼ିରେ ମୃତ୍ୟୁ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୦/୫)

ମହାନ୍ତି, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ସଂଗଠନ ପରିଚାଳନା - ଏକ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ (୨୭/୩)

ମହାନ୍ତି, ରାଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ପୃଥିବୀର ଉତ୍ପତ୍ତି (୨୨/୬)

ମହାନ୍ତି, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ - ଏକ ଆଲୋଚନା (୩୫/୪)

ମହାନ୍ତି, ରାମନାରାୟଣ : ଶିକ୍ଷାର ମିଳନ (୨/୫), ଶିକ୍ଷାର ଦର୍ଶନ (୨/୭)

ମହାନ୍ତି, ରାମପ୍ରସାଦ : ଶିଶୁଗୀତ ଓ କାହାଣୀ (୩୬/୨)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ରେଖା : ଐତିହାସିକ ଉପନ୍ୟାସର ରୂପତତ୍ତ୍ୱ (୩୨/୨)

ମହାନ୍ତି, ଶରତ କୁମାର : ବୈଜ୍ଞାନିକ ଚିନ୍ତାଧାରା (୧୩/୯), କ୍ଷୁଦ୍ରବିଜ୍ଞାନ ଓ ମାନବିକତା (୧୪/୯), ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ହତ୍ୟାକାରୀ (୧୪/୧୧,୧୨), ସ୍ଥିତିବାଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା (୧୫/୪), ସ୍ଥିତିବାଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା (୧୫/୬), କେରକି ଗାର୍ଡ଼ ବା ଧର୍ମଧାରଣା (୧୬/୨), ପ୍ଲେଟୋଙ୍କ ରିପବ୍ଲିକ (୧୬/୫), (୧୬/୮), (୧୬/୯), ପ୍ଲେଟୋ ଓ କବିତା (୧୭/୨), ପ୍ଲେଟୋଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦାର୍ଶନିକ (୧୮/୫), ବୈଜ୍ଞାନିକତା ଓ ଆମର ଜାତୀୟ ଜୀବନ (୧୯/୧), ଏଥେନ୍‌ସ-ଇତିହାସରୁ ପୃଷ୍ଠାଏ (୨୦/୧), ସ୍ଥିତିବାଦର ସ୍ୱରୂପ (୨୧/୪), (୨୧/୫), (୨୧/୬), ଆମର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକରୋଗ (୨୧/୯), ସ୍ଥିତିବାଦର ସ୍ୱରୂପ (୨୧/୧୨), ନିତସେ ଟ୍ରାଜେଡିର ଜନ୍ମ (୨୩/୪), ସାର୍ତ୍ତଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ (୨୪/୭), "ପ୍ଲେଟୋନିକ୍ ଲଭ୍ (୧୭/୧୧)," ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରୋଧିରେ ଓ ବାହିରେ (୪୬/୭), ଗାନ୍ଧୀ ଓ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ଡକ୍ଟର ଶାରଦା କୁମାରୀ : ସଦାନନ୍ଦ କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମା : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୪/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ଶ୍ରୀଚରଣ : ନାଟ୍ୟକାର ମାନସିଂହଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ସମୀକ୍ଷା (୩୧/୬)

ମହାନ୍ତି, ସନାତନ : ଓଡ଼ିଶାର ଷଷ୍ଠ ଯୋଜନା ଓ ଆନ୍ତଃ ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ତାରତମ୍ୟ (୩୨/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ସରୋଜ ରଂଜନ : ଏକାଡେମୀ ସଂପର୍କରେ (ଅନୁବାଦ) (୨୦/୫), କବିରତ୍ନଲୋକ - ଭାଷାନ୍ତର (୩୭/୧)

ମହାନ୍ତି, ସ୍ମିତା : କୃଷ୍ଣମିଥ୍ ଓ ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୩୬/୨), କୃଷ୍ଣଚରିତ୍ରର ବିବର୍ତ୍ତନ : ଅଲୌକିକତା (୩୬/୧୨), ପ୍ରକୃତି ଓ ମାନବିକତା (୩୮/୨), କଳାବନ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ (୪୧/୪), ଲୋକଆଖ୍ୟାନ ସଂରଚନା ଓ ଚତୁର ବିନୋଦ (୪୫/୧), (୪୫/୨), ଆଖ୍ୟାନର ସଂରଚନା ଓ ଚତୁର ବିନୋଦ (୪୬/୩), ନବ ଗୁଞ୍ଜର (୪୭/୩,୫), ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଉ କି ଶୁଦ୍ରହାଦେ ହୋଉ (୪୦/୪)

ମହାନ୍ତି, ସୁବୋଧ : ଉତ୍କଳୀୟ ଦର୍ଶନ (୨୨/୪)

ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର : ଯବନିକା ଓ ଜବାବ (୨/୧୦), ଆଧୁନିକ ଉପନ୍ୟାସ ଭୂମିକା (୩/୮), ଦେବୀପୂଜା (୪/୬)

ମହାନ୍ତି, ସୁଷମା : ଚାହାଣୀ - ଚମକ - ଚମକ (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୮/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ହରେକୃଷ୍ଣ : ଭାଗବତରେ ରୂପାୟିତ ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ (୪୩/୨), ଭାଗବତ ଗଠନରେ ପାତ୍ର ବିଚାର (୪୩/୯), ଗୀତା ଓ ଭାଗବତରେ ବେଦାର୍ଥ ବିଚାର (୪୫/୧୧), ଗୀତା ଓ ଭାଗବତରେ ବେଦଭିତ୍ତିକ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ (୪୬/୫),(୪୬/୬), ଗୀତା ଓ ଭାଗବତରେ ହିଂସା ଅହିଂସା ବିଚାର (୫୦/୯)

ମହାନ୍ତି, ଲଳିତ କୁମାର : ଝୁମର - ଏକ ଅନାଲୋଚିତ କଳା (୩୫/୨)(୩୬/୧୨)(୩୭/୫)

ମହାନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଦୁଇ ଦିଗନ୍ତର ସେତୁ (୨୫/୫), ଯୁଦ୍ଧ ନା ଶାନ୍ତି (୨୫/୧୨), ସତ୍ୟସନ୍ଧାନୀ (୨୭/୫), ଏକଲା ଚାଲ (୨୬/୯), (୨୭/୫), (୨୮/୨), (୨୯/୩)(୩୦/୨), ନୋବେଲ-ଲରେଟସିଙ୍ଗର (୩୧/୯), ଓଲଟା ପୁରାଣ (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୪/୪)

ମହାପାତ୍ର, ଉମାକାନ୍ତ : ଚାରିବାଗ (୩୯/୩), ସଇତାନ୍‌ର ସନ୍ଧାନ (୪୫/୭), କିପ୍‌ଲିଂ - ଭାରତୀୟ ମାନସର ପ୍ରବକ୍ତା (୪୬/୮), ଇଦ୍ କର୍ଜନ (୪୭/୧), ବନ୍ଦେମାତରମ୍ -ଶହେ ବର୍ଷପରେ (୪୭/୬), ହରେରାମ, ହରେକୃଷ୍ଣ ଜଣେ ଅଭକ୍ତର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି (୪୮/୧), ଦିଅଁ ଗଢୁ ଗଢୁ (୪୯/୧)

ମହାପାତ୍ର, କୁଳମଣି : ଗଙ୍ଗାଧର ସାହିତ୍ୟରେ ଆଦର୍ଶବାଦ ଓ ନାରୀ (୧୨/୩), ଜ୍ଞାତିତ୍ୱ (୨୫/୨)

ମହାପାତ୍ର, କେଦାର ନାଥ : ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ନବବର୍ଷ ଦିବସ (୧/୪), ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ଥାନ (୧/୫), କୋଶଳାନନ୍ଦ କାବ୍ୟ ପ୍ରଣେତା କଳ ଗଙ୍ଗାଧର ମିଶ୍ର (୧/୭), ଓଡ଼ିଶାର ଅଜ୍ଞାତ କବି କମଳଲୋଚନ କବିଚନ୍ଦ୍ର(ଗ) (୧/୯), ପ୍ରବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ପ୍ରଣେତା ଶ୍ରୀ ବୈଜଲଦେବ (୨/୪), କବିଭୂଷଣ ଗୋବିନ୍ଦ ସାମନ୍ତରାୟ (୨/୭), (୨/୯), କବି ଉଦୟନାଥ ରାୟ (ଐତିହାସିକ) (୩/୬), ସ୍ମୃତିକାର ନରସିଂହ ବାଜପେୟୀ (ଇତିହାସ) (୩/୮),(୩/୯), ରାଜଗୁରୁ ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର (୩/୧୨), ରାଜଗୁରୁ ବାସୁଦେବ ସୋମଯାଜୀ (୪/୩), ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟାଧର ବଂଶ (୪/୫), କବି ମାର୍କେଣ୍ଡେୟ (୫/୧), ଉତ୍କଳ ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ଗଜପତି ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ (୫/୫)(୫/୬,୭), ତ୍ରିକାଣ୍ଡକୋଷ ପ୍ରଣେତା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବ (୬/୩), ହରିସେବକ

କବିରତ୍ନ (୭/୪), କବି ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ କୃତ ଶିଳନୀଳାମୃତ ମହାକାବ୍ୟ (୮/୬), ସୁଲୋଚନା ମାଧବ କାବ୍ୟପ୍ରଣେତା ବ୍ରଜସୁନ୍ଦର ପଟ୍ଟନାୟକ (୮/୧୧), ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉତ୍କଳୀୟ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ ଓ ସ୍ମୃତିକାର ଶତାନନ୍ଦ (୯/୨), ଓଡ଼ିଶାର ଶିଳ୍ପ ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ରାମାୟଣର ପ୍ରଭାବ (୯/୧୧), ଗଜପତି ବୀରକିଶୋର ଦେବ (୧୦/୧), (୧୦/୩)(୧୦/୪), (୧୦/୫), (୧୦/୬), (୧୦/୭), (୧୦/୯), ଆକବରଙ୍କ ଦରବାରରେ ସଂଗୀତଜ୍ଞ 'ମହାପାତର' (୧୧/୧), କବି ହଳଧର ମିଶ୍ର ପ୍ରଣୀତ 'ସଂଗୀତ ନାଟ୍ୟ ମନୋରମା ଓ ସଂଗୀତ କୌମୁଦୀ' (୧୧/୭), 'କଳାବାଳୀ' ବର୍ଣ୍ଣିଳ ନରସିଂହ ଦେବ (୧୧/୧୧), ପ୍ରାଚୀନ ନନ୍ଦପୁର ବା ଜୟପୁର ରାଜ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟଚର୍ଚ୍ଚା (୧୨/୩)(୧୨/୪), 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦକାର ଜୟଦେବ (୧୨/୬), ଗଜପତି ନାରାୟଣ ଦେବକୃତ "ସଂଗୀତ ନାରାୟଣ" (୧୩/୧), ପରିମଳା କାବ୍ୟ ଓ ତା'ର ପ୍ରଣେତା ନରସିଂହ ସେଣ (୧୩/୯)(୧୩/୧୦), ଉତ୍କଳୀୟ କବିରାଜ ଜୟଦେବକୃତ ଶ୍ରୀ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ (୧୮/୨), (୧୮/୫), 'ଶୁକଳି' ରାଜଧାନୀ କେଦାଳବା କୁଆକାର ପ୍ରାଚୀନକୀର୍ତ୍ତି (୧୯/୮), ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ସଂଗୀତ ଚର୍ଚ୍ଚା (୨୮/୮), ଭୁବନେଶ୍ୱର 'ରାଜରାଣୀ' ମନ୍ଦିରର ଇତିହାସ (୨୨/୧) ଭୌମ ଓ ସୋମବଂଶୀ ନରପତିମାନଙ୍କ ରାତ୍ରକାଳ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ (୨୨/୫), ରାଜମଲ୍ଲ ଦୁହିତା ଭୌମ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ତ୍ରିଭୁବନ ମହାଦେବୀ (୨୭/୭), ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳର ନାରୀ ରାଜତ୍ୱ (୨୨/୧୦), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ରଚନା (୨୩/୬), ରୁଦ୍ରସୁଧାନିଧିରେ କବିଙ୍କ ଧର୍ମମତ (୨୧/୧), ଉତ୍କଳର ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟରେ ସମୁଦ୍ର ଓ ସମୁଦ୍ର ଯାତ୍ରାବର୍ଣ୍ଣନା (୨୫/୩), କଟକ ବିଦ୍ୟାଧରପୁରର ଦ୍ୱିଭାଷୀ ଶିଳାଲେଖ (୨୫/୭), ଶ୍ରୀଗୋପାଳଭଟ୍ଟ ଗୋସ୍ୱାମୀ କୃତ ଶ୍ରୀହରି ଭକ୍ତିବିଳାସ (୨୫/୧୦)(୨୬/୧), ବିସ୍ମୃତ ପଣ୍ଡିତ କପିଳେଶ୍ୱର ନନ୍ଦ ବିଦ୍ୟାଭୂଷଣ (୨୭/୧)(୨୭/୭), 'ଶିଶିସେଣା' ର କବି ପ୍ରତାପରାୟ (୨୮/୭), ତିନୋଟି ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରାଚୀନ କାବ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶୀ ସଂଗୀତ ଓ ନୃତ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣନା (୨୯/୧), ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଆକାଶରେ ଚିତ୍ରକଳାର ବର୍ଣ୍ଣନା (୨୯/୧୦), ଲୋକପ୍ରିୟ "ଗୋପୀଭାଷା"ର କବି ଦନାଇଦାସ (୩୧/୯), ରସକଲ୍ଲୋଳର ଭକ୍ତକବି ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସ (୩୨/୧), କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଭକ୍ତ ରସକଲ୍ଲୋଳକାର ଦୀନକୃଷ୍ଣ (୩୨/୫), ରସକଲ୍ଲୋଳକାର ଦୀନକୃଷ୍ଣ (୩୨/୭)

ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର : ରସକଲ୍ଲୋଳର ଆଦି ସମୀକ୍ଷକ ବିମସ୍ ସାହେବ (୯/୮), ରାଧାନାଥ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ଶନ (୧୦/୧୧), (୧୦/୧୨), ବନଲତା ଓ ଅଳକା (୧୪/୧୧,୧୨), ଫକୀରମୋହନ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସମାଜ (୧୬/୧୧), କାଞ୍ଚିକାବେରୀ କାବ୍ୟ ଓ କବି (୧୭/୨), ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ଓ ବନାନ (୨୦/୧), ଛନ୍ଦ - ଏକ ପ୍ରୟେଗାତ୍ମକ ବିଚାର (୨୦/୭), ସର୍ବଭାରତୀୟ ଲିପି ପରିକଳ୍ପନାରେ ଦେବନାଗରୀ (୨୧/୧), ଓଡ଼ିଆ କ୍ରିୟାପଦ ବର୍ଣ୍ଣନା (୨୨/୩), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଇତିହାସ ଆଲୋଚନା ପରମ୍ପରା (୨୬/୧), ମାନସିଂହଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ଚେତନାରେ ନାରୀ (୨୭/୧) , କୋରାପୁଟ : ଏକ ଉପଜାତୀୟ ଭାଷାକ୍ଷେତ୍ର (୨୮/୧), ପ୍ରତ୍ନ-ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ବିଚାର (୨୯/୧), ଓଡ଼ିଆ ସମାଲୋଚନା ପ୍ରଧାନ ଧାରା - ପ୍ରବାହର ଧାରା(୨୯/୭), ସାହିତ୍ୟର ଅନୁବାଦ ସମସ୍ୟା (୩୧/୧), ପ୍ରେମଚନ୍ଦ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ (୩୨/୭),

କାହାଣୀ - ସଂରଚନା (୩୩/୧), ଓଡ଼ିଶାର ଚିତ୍ର (୩୩/୭), ଶବ୍ଦ-ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପିନାଥ ନନ୍ଦ (୪୪/୭), ସୁଖବୋଧ ଇତିହାସ (୪୪/୯)

ମହାପାତ୍ର, ଗୋପିନାଥ : ମୟୂର କବି (୭/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ଚକ୍ରଧର : ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ସଂସ୍କାର (୨/୫), ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ (୩/୫), ଲିପିଯନ୍ତ୍ର ଓ ଲିପିସଂସ୍କାର (୬/୭), ଓଡ଼ିଆ ଉଚ୍ଚାରଣ ତତ୍ତ୍ୱ (୬/୯), ପଲ୍ଲୀ-ସାହିତ୍ୟ (୧୦/୧୦), ମୋ ଜୀବନ କଥା (୩୩/୧୨),(୩୪/୩)

ମହାପାତ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : ସମ୍ବାଦ ଓ ସମ୍ବାଦିକତା (୬/୭),

ମହାପାତ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : ଗୁରୁବାଦ ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ (୩୩/୫)

ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଚିନ୍ମୟୀ : ଉନବିଂଶ ଶତକର ଓଡ଼ିଆ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା (୪୨/୩)

ମହାପାତ୍ର, ଜଟାଧାରୀ : ଶୁଦ୍ରମୁନି ସାରଳାଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଝଂକଡ ନା କଟକ ? (୪୫/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଓ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଭାବ (୩୧/୯), ଛଉ ନୃତ୍ୟ : ଏକ ବୈଷୟିକ ଆକଳନ (୪୪/୬), ବାଲେଶ୍ୱରୀ ଲୋକଗୀତରେ ପାରମ୍ପରିକ ନୌବାଣିଜ୍ୟ (୪୫/୧୨), ଛଉନୃତ୍ୟ : ସମୀକ୍ଷା ଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ (୪୬/୬), ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ଉପାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି (୪୭/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ନାରାୟଣ : ଶିକ୍ଷା (୨/୧)

ମହାପାତ୍ର, ନାରାୟଣ ବର୍ମା : ବର୍ଣ୍ଣକିରଣ (୧/୭), ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା (୨/୮), ଯବନିକା ଓ ଜବାବ (୨/୧୦), ରସ ପରିଚୟ (୩/୮)

ମହାପାତ୍ର, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ମାଉସୀ (୩୭/୧୧), କେତୋଟି କଥା ମୁଁ କେବଳ ସ୍ମରଣ କରୁଛି (୩୮/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର : କବି କୁରାଳ ହରିଦାସଙ୍କ ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀପୁରାଣ (୩୫/୧୦), ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟରେ କବି ବିପ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର-ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ (୩୬/୪), ସାରଳାଙ୍କ ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀପୁରାଣରେ ଶକ୍ତିଉପାସନା (୪୦/୮)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର : ଗବେଷଣାଗାର କୃଷି (୩୯/୯), ଓଜନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ କୁମ୍ଭୀର କାନ୍ଦଣା (୪୦/୬), ଏକ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଚିତ୍ର : ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଉଦ୍ୟାନ (୪୧/୨), ଚନ୍ଦ୍ର ଜୟର କୋଡିଏ ବର୍ଷ ପରେ (୪୧/୭), ସୁପ୍ତ ଆଗ୍ନେୟଗିରି ପୁଣି ଜାଗ୍ରତ କାହିଁକି ? (୪୩/୮), ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା ମରୁଭୂମି (୪୪/୧), ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହରେ ଜୀବନର ସତ୍ତା : ଏକ ଭିନ୍ନ ଅଭିଜ୍ଞତା (୪୮/୮), ପଚାଶ ବର୍ଷର ଭାରତୀୟ ବିଜ୍ଞାନ (୫୦/୮), ଆକାଶରେ ଆଲୋକ-ବର୍ଷା ହେଲା ନାହିଁ କାହିଁକି (୫୦/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ : ଭାଷା ଓ ଭାଷା ସମସ୍ୟା (୧୨/୫), ଅଭିଧାନର ବୈଜ୍ଞାନିକତା (୧୨/୮), ପଶୁ ଓ ଶିଶୁର ଭାଷା (୧୧/୧୨), ବୈଦିକ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱର ଭୂମିକା (୧୩/୪)(୧୩/୫), ଓଡ଼ିଆ ଟାଇପ୍ ରାଇଟର (୧୪/୧)(୧୪/୨), ରାମବିଭା ଓ କଳ୍ପଲତା (୧୪/୫), ଭବଭୂତି ଓ ତପସ୍ୱିନୀର ପ୍ରଣୟ ଭାବଚେତନା (୧୪/୫), (୧୪/୬), ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୧୪/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟର କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ (୧୫/୧), ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର, ଭାଷା ଓ ଭଦ୍ରତା (୧୫/୮)(୧୫/୯), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ସମସ୍ୟା (୩୧/୧), ଜଗନ୍ନାଥ ସେବା ଓ ଶବର ସଭ୍ୟତା - ଏକ ଭାଷାତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅନୁଶୀଳନ (୩୫/୧), ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସାହିତ୍ୟିକ ଭାଷାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ କଥିତ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟିକ ଭାଷାର ସମ୍ପର୍କ (୩୫/୨), ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ (୩୬/୧), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ରମ - ପରିଣାମର ତତ୍ତ୍ୱ-ନିରୂପଣ (୩୭/୧), ମହାଯାତ୍ରାରେ ରାଧାନାଥଙ୍କ ଜାତୀୟ ଭାବଚେତନା (୩୭/୪), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ଭବିଷ୍ୟତ (୩୯/୨), ଓଡ଼ିଆ ଗଣନର ବ୍ୟାକରଣ (୪୦/୧), ଓଡ଼ିଆରେ ରଙ୍ଗର ଜଗତ (୪୧/୧), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିବାଦର ଦର୍ଶନ (୪୨/୧), ପ୍ରାଥମିକ ପାଠ୍ୟ ବିଷୟ - ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ (୪୩/୧), ଓଡ଼ିଆ ମଣିଷଙ୍କ ମୂଲ୍ୟ (୪୪/୧), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୂଚକପଦ (୪୪/୪), ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର (୪୫/୧), ଓଡ଼ିଆ କ୍ରିୟାପଦ (୪୬/୧), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ପରମ୍ପରା (୪୭/୧), ଓଡ଼ିଆରେ ଧ୍ୱନି ଶବ୍ଦ (୪୮/୧), ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣରେ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପରମ୍ପରା (୪୯/୧), ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣ ଏକ ଭାଷ୍ୟ (୫୦/୨), (୫୦/୩),(୫୦/୪), (୫୦/୫)

ମହାପାତ୍ର, ବିଜୟ ପ୍ରସାଦ, ଡଃ. ଶ୍ୟାମପ୍ରସାଦ ଦତ୍ତ ଓ ଡଃ. ମହାରାଜ କ୍ରିଷ୍ଣ : ଓଡ଼ିଆ ଉପଭାଷାଞ୍ଚଳ : ସମ୍ବଲପୁରୀ (୩୮/୧)

ମହାପାତ୍ର, ବାଳକୃଷ୍ଣ : ଗୋଧନ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତ (୨୯/୫)

ମହାପାତ୍ର, ବିଶ୍ୱରଂଜନ : 'ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣା'ର କବି ମାନସ (୨୯/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ବୃନ୍ଦାବନଚନ୍ଦ୍ର : ଭାରତରେ ବୈଧାନିକ ବିବର୍ତ୍ତନ (୧/୧)

ମହାପାତ୍ର, ମନମୋହନ : ଦଶପୋଇ ଓ କବି ଜଗନ୍ନାଥ (୧୯/୧୦), ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗରାଜ ମନ୍ଦିର (୧୯/୧୦), (୧୯/୧୧), (୧୯/୧୨), (୨୦/୨) (୨୦/୩)

ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ମନୋରମା (ବିଶ୍ୱାଳ) : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଡକ୍ଟର ମାନସିଂହ (୩୯/୮)

ମହାପାତ୍ର, ମହେଶଚନ୍ଦ୍ର : କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା (୩୫/୩)

ମହାପାତ୍ର, ରମେଶ ପ୍ରସାଦ : ମାଦଳା ପାଞ୍ଜି ଓ ସମସାମୟିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୧୫/୮)

ମହାପାତ୍ର, ରାଧାମୋହନ : ଗୁପ୍ତ ପ୍ରଣୟୀ ବିହ୍ଳଣ (୬/୮), ନୈଷଧକାରଙ୍କ ଅପବର୍ଗେ ତୃତୀୟ (୬/୧୧), ନିର୍ମାତା ମାର୍ଗରେ ସୁନ୍ଦର ନନ୍ଦ (୭/୧), କୁଳମାର୍ଗ ବା ବୌଦ୍ଧମାର୍ଗ (୭/୩), ଯମରାଜ ପ୍ରସଙ୍ଗ (୭/୯), ବିବାହ ସଂସ୍କାର (୭/୧୧), ବାସବଦତ୍ତାଙ୍କ ଅମରକାହାଣୀ (୮/୬),

ରମଣୀର ବିଭ୍ରମ ବର୍ଣ୍ଣନା (୮/୧୧), ବେଦପୁରାଣ ମଧ୍ୟରେ ଯୋଗସୂତ୍ର (୯/୨), କାଳିଦାସଙ୍କ ସେଇ ଉଜ୍ଜୟିନୀ (୧୩/୭), ନର୍ମଦାୟିନୀ ନର୍ମଦା (୧୩/୧୨), ଶିକାର ଚରିତ୍ର (୧୪/୧୦), କାଳିଦାସଙ୍କ ଇଷ୍ଟଦେବ (୧୫/୬), ପୂଜ୍ୟ-ପୂଜା-ବ୍ୟତିକ୍ରମ (୧୫/୧୧), କାଳିଦାସଙ୍କ ଉପରେ ମନୁଙ୍କ ପ୍ରଭାବ (୧୬/୯)

ମହାପାତ୍ର, ରୁଦ୍ରଚରଣ : ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମନୁଷ୍ୟ ? (୧୩/୮)

ମହାପାତ୍ର, ଡକ୍ଟର ଶାନ୍ତି (ବଳ) : ପ୍ରତାପରୁଦ୍ରଦେବ ବନାମ କୃଷ୍ଣ ଦେବରାୟ (୪୬/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଶିଶିର : ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ବ୍ୟାକରଣ ପୁସ୍ତକ (୩୭/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର : ବହିପାଇଁ ଜାଗା ନାହିଁ (୨୫/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର : ଏକାଙ୍କିକା ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ବାବାଜୀ' ନାଟକ (୨୮/୧), ସଂରଚନା : ଦେଉଳ ତୋଳା (୩୪/୯), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଲୋକସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା (୪୩/୧), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକକାହାଣୀର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆବେଦନ (୪୩/୬), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଲୋକଦୃଷ୍ଟି (୪୬/୩), ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରବାଦ - ପ୍ରବଚନର ଶୈଳୀ ଓ ସଂରଚନା (୪୭/୩), ଓଡ଼ିଆ ଓ ଆଦିବାସୀ ଲୋକ କାହାଣୀର ଆଖ୍ୟାନ ରୀତି (୪୭/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ସବିତା : ମନୋଜ୍ଞୀୟ ଶିଶୁ (୪୦/୧୨), ଅଲୌକିକତା ଓ ମନୋଜଦାସ (୪୪/୪)

ମହାପାତ୍ର, ସଦାଶିବ : ନୈରାଶ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି (୨୮/୭), ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ବଂଶଗତ ଓ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ପ୍ରଭାବ (୩୦/୯)

ମହାପାତ୍ର, ସାମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : କାବ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶକ୍ତିର ସ୍ୱରୂପ (୧୮/୬)

ମହାପାତ୍ର, ସୀତାକାନ୍ତ : ପ୍ରକୃତିର ଆତ୍ମନିର୍ବାସନ (୧୬/୧୧), ବନ୍ଦିଶାଳା ଓ ମୁକ୍ତି : କାଫକାଙ୍କ ନାୟକର ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ଆତ୍ମର ଏକ ବିଶ୍ଳେଷଣ (୨୪/୧), ଆଉ ଜଣେ କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ ଯୀଶୁ (୨୫/୯), ସୃଜନଶୀଳ ସାହିତ୍ୟର ଅନୁବାଦ (୨୭/୪), କାଫକୀୟ ପୃଥିବୀ : ଅସଙ୍ଗତି ଓ ଅନ୍ଧାରର ଆଲେଖ୍ୟ (୨୯/୩), ସାନ୍ତାଳୀଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୩୭/୬), ସ୍ମୃତି, ସ୍ନେହ ଓ ଅସହାୟତା (୪୯/୧)

ମହାପାତ୍ର, ସୁଚିତ୍ରା : କବି ମାନସିଂହଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ-କାନନର ଦୁଇଟି ପୁଷ୍ପ (୩୩/୧୧), ମେହେର ସାହିତ୍ୟରେ ବିଭୁ ପ୍ରୀତି (୩୬/୮), ସେନାପତିଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ସୟିତାନ ଚରିତ୍ର (୪୪/୧୦), ଐତିହାସିକ ଉପନ୍ୟାସ 'କୃଷ୍ଣାବେଣୀରେ ସଂନ୍ଧ୍ୟା : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୭/୧), ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ମାନସର କେତୋଟି ଦିଗ (୪୯/୫)

ମହାପାତ୍ର, ସୁରପ୍ରସାଦ : ସଂଗୀତ - ଚିକିତ୍ସା (୧୬/୩)

ମହାପାତ୍ର, ଡଃ ସ୍ମୃତିରେଖା : ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ରାଜନୀତି ଦର୍ଶନର ସଫଳତା ଓ ବିଫଳତାର ରୂପାୟନ (୪୪/୮), ଓଡ଼ିଆ ନାଟ୍ୟ-ସାହିତ୍ୟରେ ମାର୍କସବାଦର ପ୍ରଭାବ ଓ ପ୍ରୟୋଗ (୪୫/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଜଷ୍ଟିସ ହରିହର : କୌଳିକ ବୃତ୍ତି (୪୩), ଭାଷା ସଙ୍କଟ (୪୫/୧)

ମହାପାତ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁମାର : ଓଡ଼ିଶାର ଯାବତୀୟ ଜାତ (୩/୬)

ମହାପାତ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁମାର : ସାମାଜିକ ଅସ୍ଥିରତା : କାରଣ ଓ ନିରାକରଣ (୩୯/୬)

ମହାପାତ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଡେକାର୍ଟେ -ଦର୍ଶନ (୨୪/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ଆଶିଷ : ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଲୋକ (୪୭/୨)

ମହାରଣା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଓଡ଼ିଶାର ତନ୍ତ୍ର ପରମ୍ପରା

ମଲ୍ଲ, ଅଜାୟର : ଦାନାପାଣି ଓ ଇଣ୍ଡିଆନ ଇଙ୍କ ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଚାର (୩୫/୧୨), ସେନାପତିଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନ ଚରିତ୍ର ଏକ ଆତ୍ମିକ ସମୀକ୍ଷା (୩୭/୪), ସମାଲୋଚକ ଡକ୍ଟର ଜନ୍ ଭିକ୍ଟର ବୋଲ୍‌ଟନ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୪୦/୧୨), ମନୋଜଦାସଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଆଧୁନିକ ଜୀବନ-ଜିଜ୍ଞାସା (୪୪/୩)

ମଲ୍ଲିକ, ଡକ୍ଟର ଖଗେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସର ଭିତ୍ତିଭୂମି ଓ ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ (୩୫/୬), ଭାରତ ତଥା ଭାରତ ବାହାରେ ଶୈବଧର୍ମର ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ମାରକୀ (୩୯/୩), ଜାତୀୟବାଦୀ ଉପେନ୍ଦ୍ର (୩୯/୯), ରୁଦ୍ରଙ୍କ ନାମକରଣର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୪୦/୪), ବେଦର ସମୟ ତଥା ପ୍ରାକ୍-ବୈଦିକ ଯୁଗରେ ଐତିହାସିକ ଚିତ୍ର (୪୪/୩), (୪୪/୪), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ବିଲୋପ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ କର୍ମବୀର ଗୌରୀଶଙ୍କର (୪୪/୧୧), ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରେ ଶିବ ଓ ଶୈବ (୪୬/୪)

ମଲ୍ଲିକ, ନୃସିଂହ ଚରଣ : କଟକ ତେଲଙ୍ଗାବଜାର ଶ୍ରୀଶ୍ରୀରଘୁନାଥଜୀଉ ମନ୍ଦିର : ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ (୪୧/୯)

ମାନସିଂହ, ଡକ୍ଟର ମାୟାଧର : ସାରଳାଦାସଙ୍କ ସ୍ମୃତିପୂଜା (୧/୧୧), ଯୌନ ଓ ଯବନିକା (୨/୮), ମୋର ମନୁଷ୍ୟ ଧର୍ମ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ (୨/୧୦), ଏକମାତ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ଧର୍ମ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ (୩/୬), ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ସୂଚନା (୪/୭), ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱର ଅସମୟ (୫/୧୦)(୫/୧୧), ଶାରଳାଦେବୀ (୬/୧), ତରୁଣ ଗବେଷକ ଚିରରଂଜନ (୭/୩), କବି ଓ ଲେଖକର ଲକ୍ଷ୍ୟ (୭/୭), ଉତ୍କଳର ଚାରଣକବି ଗୋଦାବରୀଶ (୮/୫), ଉତ୍କଳର ଜଣେ ଅଜ୍ଞାତ କବି (୮/୬), ଯେ ପଚତ୍ୟାତ୍ମକାରଣାତ୍ (୯/୭), ସାହିତ୍ୟରେ ନୂତନ ଭାବଧାରା (୯/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ପରିଚୟ (୯/୧୧), କାଷ୍ଟ ଓ କୃଷ୍ଟି (୧୦/୩), ଯୋଷା (୧୩/୨), ପାଣ୍ଡେ ଓ ମେହେର (୧୪/୭), କବିଙ୍କ ଗହଳରେ (୨୦/୪), ଆମର ଇତିହାସ ଓ ଅଗ୍ରଗତି (୨୩/୧୧), ସାହିତ୍ୟର ସାଧନା (୨୫/୮)

ମାମା, ୱାରେରକର : ଭାରତୀୟ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ଓ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୯/୨)

ମାନସିଂହ, ହେମଲତା : ଦ୍ୱନ୍ଦ ଓ ଯୁଦ୍ଧ (୩/୧), ଭାରତୀୟ ନାରୀ (୪/୪)

ମିତ୍ର, ବାମାଚରଣ : ସମାଜ ଓ ନେତୃତ୍ୱ (୧୯/୩), ଖୋସାମଦ ସପକ୍ଷରେ (୧୯/୭), ସାହିତ୍ୟ ଓ କଳା (୨୦/୬), ଜୀବନ ସାହିତ୍ୟ ଓ କଳା (୨୦/୧୧), (୨୦/୧୨), (୨୧/୭)(୨୧/୧୧), କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୨୨/୩), ଶୋକ ସମ୍ବାଦ (୨୨/୭)(୨୩/୯)

ମିଶ୍ର, ଅଭିମନ୍ୟୁ : ମଣିଷ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରାଭିଯାନ (୨୧/୮), ପଳାଗ୍ରସନ (୨୩/୪), ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ (୨୫/୪)

ମିଶ୍ର, ଅମୂଲ୍ୟକୃଷ୍ଣ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଭକ୍ତକବି ସାଲବେଗଙ୍କ କାଳ-ନିରୂପଣ (୩୦/୧), ପରମବୈଷ୍ଣବ ଯବନ କବି ସାଲବେଗ (୩୦/୮), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଯବନ-କବି ସାଲବେଗଙ୍କ ଭଜନାବଳୀର ଏକ ମୂଲ୍ୟାୟନ (୩୧/୧), ସାଲବେଗଙ୍କ ଭଜନାବଳୀର ବିଶେଷତ୍ୱ (୩୧/୮), ପ୍ରସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିଥିବା କେତେଗୋଟି ବିବାଦାତ୍ମକ ଭଜନ (୩୨/୧), ସୁଲେଖକ ଦୟାନିଧି ମିଶ୍ର (୩୫/୪), ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାଲବେଗଙ୍କ ଜୀବନ ଦର୍ଶନର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ (୩୬/୩)

ମିଶ୍ର, ଆଶା : ଓଡ଼ିଶାର ନାରୀ ପ୍ରତିଭା ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତମ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ (୨୧/୭), ସାଧବଝିଅ -ଏକ ରସିକର ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୨୫/୯), ଆସାମର ଚରିତ ଗ୍ରନ୍ଥ (୩୬/୮)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ବନ୍ଧୁ : ଆଧୁନିକ କାବ୍ୟଚେତନାର ଏକ ନବଦିଗନ୍ତ : ଭାନୁମତୀର ଦେଶ (୩୩/୬), ଚିହ୍ନାମାଟି ଓ ଅଚିହ୍ନା ଆକାଶର କାବ୍ୟପୁରୁଷ : ସୀତାକାନ୍ତ (୩୪/୮), କୃଷ୍ଣ ଚରିତ୍ରର ସାମଗ୍ରିକ ଜୀବନବୋଧ (୩୫/୫), ବର୍ଷା : ଏକ କାବ୍ୟିକ ବିବର୍ତ୍ତନ (୩୭/୨), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ଚେତନାରେ ସ୍ମୃତି: ପଶ୍ଚାତ୍ ଦୃଷ୍ଟି (୩୭/୧୧), କବି ଦୃଷ୍ଟିରେ ସମୁଦ୍ର (୩୮/୧୨), ଗ୍ରୀଷ୍ମ : ଏକ କାବ୍ୟିକ ବିବର୍ତ୍ତନ (୪୦/୮) କବିର ବିଶ୍ୱ (୪୧/୧), ଶୀତ -ଏକ କାବ୍ୟିକ ବିବର୍ତ୍ତନ (୪୧/୧୨), ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧୁନିକତା (୪୨/୬), କବିତାରେ ଆଧୁନିକତା (୪୪/୧), ଆଧୁନିକତାବାଦ ଓ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟ (୪୪/୬), ସ୍ରୋତସ୍ୱତୀର ଦୁଇଧାର (୪୪/୧୦), ଶ୍ରୀରାଧାଙ୍କ କାବ୍ୟ-ଜିଜ୍ଞାସା ଓ ରମାକାନ୍ତଙ୍କ ଆଧୁନିକତା (୪୨/୬), ବିତର୍କିତ ବିଦ୍ରୋହ ଓ ଅବସନ୍ନ ଆତ୍ମା (୪୬/୧), ଆଧୁନିକତା ଓ ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦ (୪୬/୮), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦର ଝଲକ (୪୭/୧), ପକ୍ଷୀଗୁଳିର ଋତୁ (୪୭/୬), ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦ ଓ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା (୪୮/୧), ଅନନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟତା (୪୮/୮), ଶକ୍ତିଙ୍କର ରୂପବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୪୯/୭)

ମିଶ୍ର, କାହ୍ନୁଚରଣ : ରଚନା ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା (୧/୮), ସହଜିଆ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ପଞ୍ଚସଖା (୧/୧୨), ଭଂଜ ସାହିତ୍ୟରେ ନାୟିକାବର୍ଣ୍ଣନା (୨/୧୦), ବୋଧିବାଦ ଓ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ (୩/୧୨), ପ୍ରକୃତି ଉପାସକ ମେହେର ଓ ୱର୍ଡସୱାର୍ଥ (୬/୧), ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ (୨୩/୭), ସାହିତ୍ୟର ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୨୩/୭), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଓ ନବକଳେବର (୪୮/୪)

ମିଶ୍ର, କୁମୁଦିନୀ : ଦେବୀ ଉପାସନା ଓ ଦଶହରା (୩୦/୭), ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୀତା (୩୩/୧୦),(୩୩/୧୧),(୩୪/୧), ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ (୩୫/୬), ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ୱଦେଶିକତା (୫୦/୯)

ମିଶ୍ର, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରସାଦ : ଜାନାଡା ଡାଏରୀ - ଲେଖା ଓ ଲେଖକ (୨୪/୪), ଧୂମାଳ (୨୫/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଖଗେଶ୍ୱର : ଭାରତର ଧର୍ମୀୟ ଚେତନା ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି (୩୫/୩)

ମିଶ୍ର, ଗଣେଶ୍ୱର : ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିବାହ (୩/୧), ପାରିବାରିକ କୁଚେଷ୍ଟା ଓ ସାହିତ୍ୟ (୪/୨), ସମୟ-ସୂଅରେ ରେବତୀ (୪୬/୧୦)(୪୯/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଗଦାଧର : ଲର୍ଡ କେଲଭିନ୍ (୬/୯), ଲଟୁ (୬/୧୧), ହରମୋନ ବା ଉଦ୍ଭିଦ ପ୍ରାଣୀ (୭/୧), ପାଗଳଗରୁଡ଼ (୯/୧), ମାମୁଁ ଉପନ୍ୟାସରେ ସେନାପତି ସମାଜଚିତ୍ରର ସଫଳତା (୩୫/୧୨), ଶିଳ୍ପ ଓ ଚିକିତ୍ସା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାୟୁର ବିନିଯୋଗ (୪୧/୮), ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିର ଅତିପରିବାହିତା ଓ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଏହାର ଉପଯୋଗ (୪୧/୧୦), ଅଦ୍ଭୁତ ଦ୍ରବ୍ୟ 'ସେରାମିକ' ଓ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ତାହାର ବିନିଯୋଗ (୪୨/୧), ପୃଥିବୀର ଜଳବାୟୁରେ ଅଦ୍ଭୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ (୪୨/୪), ଆମ ଶରୀରର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବାହିନୀ (୪୨/୧୧), ବିବର୍ତ୍ତନବାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନୂତନ ତଥ୍ୟ (୪୩/୧), ମାଇକ୍ରୋ ଚିପ୍ସର ଓ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଏହାର ବିନିଯୋଗ (୪୩/୭), କୃତ୍ରିମ ଉପଗ୍ରହ : ଉପାଦେୟ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହର ମାଧ୍ୟମ (୪୨/୬)

ମିଶ୍ର, ଗିରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ନାଟ୍ୟଧର୍ମିତା (୩୨/୧୧), ମହିଷାସୁର ବରଦାତା ବ୍ରହ୍ମା (୩୪/୭)

ମିଶ୍ର, ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର : ଇତିହାସର ଆଗ୍ରା ଓ ସ୍ୱପ୍ନର ତାଜମହଲ (ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ) (୩/୮), ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ ବିବର୍ତ୍ତିତ କାବ୍ୟଚିନ୍ତା ଓ ମିଥ୍ (୩୭/୭), ମିଥ୍ ସୃଷ୍ଟିରେ ସ୍ମୃତି ଓ ତତ୍ତ୍ୱର ଭୂମିକା (୩୮/୭) ମହିଷାମର୍ଦ୍ଦିନୀ (୩୯/୭) ମଧ୍ୟବୟସ୍କର ସନ୍ନ୍ୟାସ (୪୧/୭)

ମିଶ୍ର, ଗୋପିନାଥ : କାବ୍ୟାଲୋଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମତାନୈକ ଓ ତାର ସମାଧାନ (୬/୨), କାରଲାଇଲଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ମୂଳରେ ଭାରତୀୟ ନାରୀ (୬/୧୧), ଚଷାପୁଅ ଅକ୍ଷିମୁଠି ଛାଟି ଦେଲାଣି (୭/୩), ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରକରଣ (୯/୧), ଯୀଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ବୌଦ୍ଧ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ସଂପର୍କ (୩୭/୧), ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଧାରାରେ ଓଡ଼ିଶା ଓ ତିବ୍ବତ (୩୭/୭), ଯୌବନ ଦର୍ଶନ : ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଓ ନୀଳକଣ୍ଠ (୩୭/୧୧), ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ବିକାଶରେ ଉତ୍କଳୀୟ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଓ ପୁରୋଭୂମି (୩୮/୫), 'ମା' (୪୦/୭), ଅଶ୍ଳୀଳେଖା ଇଡ୍ଗେର ସାହେବଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ (୩୬/୮)

ମିଶ୍ର, ଚକ୍ରପାଣି : ଆମ ସମନ୍ୱୟୀ ପୃଷ୍ଠଭୂମିକା (୨୦/୨)

ମିଶ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : ପାର୍ବତୀ କାବ୍ୟର ସମାଲୋଚନା (୫/୯)

ମିଶ୍ର, ଜୟକୃଷ୍ଣ : ପ୍ରେମିକା କାବ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତି (୧/୧), ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ବିଷୟବସ୍ତୁ (୧/୨), ଅଭିମନ୍ୟୁ ଓ ପ୍ରେମତତ୍ତ୍ୱ (୧/୧୦), ଉତ୍କଳରେ ସଂଗୀତ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଗୌରଚରଣ (୫/୨), ଗୁଣ୍ଡିଚା ବିଜେ ଓ ବର୍ଣ୍ଣନା (୫/୧୦), ବ୍ରଜନାଥ ଓ ଗୁଣ୍ଡିଚା ବିଜେ (୫/୧୨), ସଂସ୍କୃତି ସାହିତ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣବିନ୍ୟାସ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୬/୪)

ମିଶ୍ର, ତଦାଶା : ଅରବିନ୍ଦ-ଦର୍ଶନ ଆଲେଖ୍ୟ (୪୬/୫)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ତୀର୍ଥାନନ୍ଦ : ଆକାଶର ଆହ୍ୱାନ ଓ କବି ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ମହାପାତ୍ର (୪୫/୨), ବୈଦେହୀ ବିଳାସରେ ଶ୍ରୀରାମ ଚରିତ୍ର (୪୬/୧), ଆଶା ଓ ଆଶ୍ୱାସନାର ଏକ ଅରୂପାୟିତ ଆଲେଖ୍ୟ କବି ବସନ୍ତ ମୁଦୁଲି (୪୬/୧୨), ମଧ୍ୟକାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ କୃଷ୍ଣ-ଭକ୍ତି କାବ୍ୟରେ

ଶ୍ରୀରାଧା (୪୭/୧୦), ଗୋପିନାଥଙ୍କ ସପନ ମାଟି : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୮/୭), ରାଜକବି ଧନଞ୍ଜୟ ଓ କୃଷ୍ଣକ୍ରୀଡ଼ା (୪୯/୨)

ମିଶ୍ର, ଦିଗମ୍ବର : ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସମାଜବାଦ (୨୫/୮)

ମିଶ୍ର, ଦୀନବଂଧୁ : ବ୍ୟଙ୍ଗ ଚେତନାର ରୂପକାର କବିସୂର୍ଯ୍ୟ ବଳଦେବ (୪୨/୧), ଆଧୁନିକ ସମାଲୋଚନାର ମୂଳସୂତ୍ର : ମିଥ୍ ଓ ଆର୍କିଟାଇପ୍ (୫୦/୯)

ମିଶ୍ର, ଦୀପକ : ଚୈତନ୍ୟଦେବଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ (୨୪/୧୦), ମିର୍ଜାଗାଲିବ୍ (୫୦/୧)

ମିଶ୍ର, ଦେବକାନ୍ତ : ଜଳ ଓ ଅଶ୍ରୁର ପ୍ରକାରଭେଦ (୨୧/୪), ସୌରଶକ୍ତିର ଅଭିନବ ବିନିଯୋଗ (୨୧/୯), ଘରେ ଗେଲମାନ ଓ କ୍ୱାକି ଅନ୍ୱେଷଣ (୨୨/୩), ନୂତନ ଯୁଗର ଆବାହକ କଂପୁଟର (୨୨/୬), ପ୍ରାୟୋଗିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଉଟ୍ରନ ରଶ୍ମି (୨୩/୩), ଆତ୍ମପୁଷ୍ଟ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ସଂଯୋଜନ ପ୍ରକ୍ରିୟା (୨୪/୯), ବେତାର ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଜ୍ଞାନ (୨୫/୮), ଚିନ୍ତାରାଜ୍ୟରେ ସଂଶୟ (୨୬/୧), ଭାରତରେ ବିଜ୍ଞାନର ଗତି କୁଆଡେ (ରୂପାନ୍ତର) (୨୬/୪), ଆଧୁନିକ ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନର ଦାର୍ଶନିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୨୬/୮), ଜଳଭାଗର ସୁଷମ ବଣ୍ଟନ ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ କାହିଁକି (୨୬/୯), ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟର ଅଭିଶାପ (୨୬/୧୨), ବିଜ୍ଞାନ, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଶିକ୍ଷା (ଭାଷାନ୍ତର) (୨୭/୧), ଯୁବଶକ୍ତି (ଭାଷାନ୍ତର) (୨୭/୪), ଐତିହାସିକ ଚେତନା ଓ ଆରନୋଲଡ୍ ଟଏନବି (୨୭/୧୧), ପରମାଣୁ ଓ ତା'ର ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନିଯୋଗ (୨୮/୨), ଖାଦ୍ୟ ସମସ୍ୟା (୨୮/୭), ମିଲଟନ୍ ଫ୍ରିଡ୍‌ମ୍ୟାନଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରା (୨୯/୧). ଡି.କେ. ବରୁଆ (ଭାଷାନ୍ତର) (୨୯/୭), ବିଜ୍ଞାନରେ ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର, ୧୯୭୭ (୨୯/୯), ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି-ବିଦ୍ୟାର ଗତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୦/୧), ଟେଷ୍ଟଟ୍ୟୁବ ବେବି (୩୦/୭), ପରିସଂଖ୍ୟାୟ ନୂତତ୍ତ୍ୱ (୩୦/୧୧), ଫ୍ରେଙ୍କେନଷ୍ଟିନୋତ୍ତର ରୋବର୍ଟ ଚିନ୍ତାଧାରାଶ୍ରୟୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପନ୍ୟାସର ଇତିବୃତ୍ତି (୩୧/୧), ବିଦ୍ୟାଳୟ ବର୍ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ : ଏକ ସମୀକ୍ଷା (୩୧/୫), ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚିନ୍ତାନାୟକ ଆଇନ୍‌ଷ୍ଟାଇନ୍ (୩୧/୭), ଆଗାମୀ ଦଶକରେ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍‌ନୋଲଜିର ସ୍ୱରୂପ (୩୧/୧୦), ଭଲକାମ (୩୨/୧), ଆମ ଅର୍ଥନୈତିକ ଯୋଜନାର ରୂପରେଖ (୩୨/୫), ଚିନ୍ତା, ଚେତନା ଓ ଆତ୍ମ ସଚେତନା (୩୨/୭), କମ୍ୟୁନିକେଶନ : ଯୋଗାଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ନୂତନ ଯୁଗର ଅୟମାରମ୍ଭ (୩୩/୭), କିଏ ଜିତେ, କିଏ ହାରେ (୩୩/୧୧), ଗାଇଆ (୩୪/୧), ଦ୍ୱିବିଧ ଉତ୍ତରାଧିକାର (୩୫/୧), ମନୁଷ୍ୟର ଅନନ୍ୟରୂପ (୩୫/୪), ଜାତୀୟ ଚାହିଦା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଉପଯୋଗ (୩୫/୭), ସୃଷ୍ଟି ବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୩୬/୧), ଦ୍ୱିତୀୟ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ (୩୬/୭), ପରିବେଶୀୟ ସଚେତନତାର ଦାର୍ଶନିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି (୩୭/୧), ସଇତାନର ମନ୍ତ୍ର (୩୯/୮), ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଦର୍ଶନ (୪୦/୧), ଫାଇନ୍‌ମାନ ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ପରିହାସ କରୁଛ (୪୦/୭), ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନର ଅମାନୁଷିକ ଉପଯୋଗ (୪୧/୮) ବୈଜ୍ଞାନିକ ସଂପଦର ଅଧିକାର (୪୪/୧), ଜିନ୍ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ଆମର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସମସ୍ୟା ରାଜି (୪୪/୭)

ମିଶ୍ର, ନବକିଶୋର : ବୈଦିକ ଯୁଗର ଦେବତାମାନଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ (୩୪/୫)

ମିଶ୍ର, ନରେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ପଞ୍ଚସଖା ସାହିତ୍ୟ (୭/୧), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ମିଳନଭୂମିରେ ରାମ ସାହିତ୍ୟ ଜନନ ଓ ବଳରାମ ଦାସଙ୍କ ରାମାୟଣ (୮/୧), ସମକାଳୀନ ରଚନା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣା (୧୩/୪) ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ (୩୧/୪)

ମିଶ୍ର, ନୀଳମଣି : ସୁଚିତ୍ରା ରାମାୟଣ ଓ କବି ବନମାଳୀ (୯/୮), ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟକୁ ଚିକିଟୀ ରାଜବଂଶର ଦାନ (୧୨/୭), (୧୨/୮), (୧୨/୯), (୧୨/୧୦), (୧୨/୧୧), ଚାଟ ଇଚ୍ଛାବତୀ, ଇଚ୍ଛାବତୀ ଓ ଇଚ୍ଛାବତୀ (୧୫/୧), ଭାଗବତର ଶେଷ ତିନିସ୍କନ୍ଧ (୧୫/୩) ଅଜ୍ଞାତ ନାମାକବି ଦୀନନିଧି ଦାସ (୧୫/୬), ଭାରତୀୟ ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର (୧୫/୧), (୧୫/୪), (୧୫/ ୭), ଉତ୍କଳ ପ୍ରାଚୀନ ସାହିତ୍ୟରେ ରାଗ-ରାଗିଣୀ (୧୭/୧), ଓଡ଼ିଶାର ନଦୀ ପର୍ବତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମହତ୍ତ୍ୱ (୧୯/୧), ଜୟଦେବ (୨୨/୬), ଓଡ଼ିଆ ତାନ୍ତ୍ରିକ ଲକ୍ଷେଶ୍ୱର (୨୩/୧), ଓଡ଼ିଶାରେ ପାଲାର ବିକାଶ ଓ ପ୍ରସାର (୨୯/୧୨), ରାମଚରିତ ମାନସ ଓ ସନ୍ଥ ତୁଳସୀ ଦାସ (୩୦/୧୦)

ମିଶ୍ର, ନୀଳମାଧବ : ଜୟଦେବ ଦେଶର କେତୋଟି କାବ୍ୟ (୧୮/୧)

ମିଶ୍ର, ନିଶାମଣି : ହେମାଙ୍କାବ୍ୟ: ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୫/୧୨), ରସକଲ୍ଲୋଳର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର 'କ' (୨୬/୧୨)

ମିଶ୍ର, ନୃସିଂହ ପ୍ରସାଦ : ମନୁଷ୍ୟର ଉତ୍ପତ୍ତି ବିଷୟରେ ଏକ ନୃତାତ୍ତ୍ୱିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା (୨୪/୭)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ଶକ୍ତିବାଦ ଓ ବୌଦ୍ଧତନ୍ତ୍ରବାଦ (୩୫/୫), ଓଡ଼ିଶାରେ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମ୍ପାଦନାର ଐତିହ୍ୟ (୩୮/୪), ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନବକଳେବର: ଏକ ବିଶ୍ଳେଷଣ (୪୮/୪), ଦେବଦାସୀ ପ୍ରଥା : ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ଭଙ୍ଗୀ (୪୯/୪)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରତିଭା : ନାଟ୍ୟସାହିତ୍ୟ (୨୮/୬), ସାମାଜିକ ଉନ୍ନତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀ-ଶକ୍ତିର ଭୂମିକା (୨୯/୧୨), ଗାନ୍ଧି ଓ ନାରୀ (୪୩/୬)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : ବାହୁବଳେନ୍ଦ୍ର : ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହର ଏକ ବିସ୍ମୃତ ଚରିତ୍ର (୩୨/୯), ନବକଳେବର ପରମ୍ପରା ବନାମ ଇତିହାସ (୪୮/୪)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର : ଚମ୍ପୂରେ ପ୍ରକଟିତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ (୧୨/୪)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରମିଳା : ମଙ୍ଗଳବାର ଓଷାକଥା (୩୦/୫)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର : 'ସିମିଳା ଯାତ୍ରା'ରେ ଓଡ଼ିଶା ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନର ଚିତ୍ର (୩୧/୧)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ-ସଂସ୍କୃତିରେ ସାଗର ଯାତ୍ରାର ସ୍ମୃତି ଓ ସଂକେତ (୪୪/ ୧), କବି (୧୩/୧୨), ଥେରି-ଗାଥା (୩୫/୭)

ମିଶ୍ର, ପଣ୍ଡିତ ବନମାଳୀ : ଭାରତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଉଦ୍ଭବ (୧/୨), (୧/୩), ଭାରତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା (ବର୍ଣ୍ଣ ବିଜ୍ଞାନ) (୧/୪), ଗୀତା ଓ

ଗାନ୍ଧୀ (୧/୬), ସୁବୋଧ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଓ ଟାଙ୍ଗୁ କାରଖାନା (୧/୧୧), କାବ୍ୟକୁ ଅନାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଦାନ (୮/୧୨)

ମିଶ୍ର, ବନମାଳୀ : ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ବ୍ୟକ୍ତି-ଚେତନା (୨୦/୯)

ମିଶ୍ର, ବିନାୟକ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗୌଡ଼ୀୟ ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମ (୫/୧୦), ରାଧା ଦାମୋଦର (୬/୨), କୃଷ୍ଣ ସଂପ୍ରଦାୟ (୬/୫)

ମିଶ୍ର, ବୈଦ୍ୟନାଥ : ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସମାଜବାଦ (୧/୬), ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଅର୍ଥନୀତି (୧/୭), ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଗତି (୨/୧୧), ସରକାରୀ ଯୋଜନା ଓ ତା'ର ପରିଣତି (୩/୨), ଅଭାବ ଓ ଅଭିଯୋଗ (୩/୪) ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ସଂଘର୍ଷ (୩/୫), ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଶ୍ରେଣୀ(୩/୬), ଜମିଦାରୀ ଉଚ୍ଛେଦ (୩/୭), ଆମ୍ବନା ନିର୍ବାଚନ (୩/୮), ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି (୩/୧୧), କମ୍ୟୁନିଜିମ୍‌ର ଭବିଷ୍ୟତ (୪/୧), ବେକାର ସମସ୍ୟା (୫/୧୦), ବ୍ରଜନାଥ ଓ ଗୁଣ୍ଡିଚା ବିଜେ (୫/୧୨), ଭୂମି ସଂସ୍କାର (୬/୧), ଏସିଆ ସମ୍ମିଳନୀ (୬/୩), ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି (୬/୫), ସମାଜବାଦ (୬/୬), ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ (୬/୭), (୬/୯), ଆମ ଭୂମି ସମସ୍ୟା (୭/୧), କୃଷି ଅର୍ଥନୀତି (୭/୪), ଶିଳ୍ପ କ୍ରମିକ (୭/୯), ଅନୁନ୍ନତ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ (୮/୧), ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି (୮/୫), ରାଜନୀତିର ଦାୟିତ୍ୱ (୮/୭), ଜନ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ (୮/୯), ଯୋଜନା ଅର୍ଥନୀତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ (୯/୧), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ସରକାରୀ ଦାୟିତ୍ୱ (୯/୪), ଅତୀତର ଆକର୍ଷଣ (୯/୬), ତିନୋଟି ପ୍ରଶ୍ନ (୧୦/୧), ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି (୧୦/୪), ଲଙ୍ଗଳ ଯା'ର ଜମି ତା'ର (୧୦/୫), ସାମ୍ୟବାଦ ଓ ସାମାଜବାଦ (୧୦/୬), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ଆୟବଣ୍ଟନ (୧୦/୧୧), ସମାଜବାଦ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା (୧୧/୧), ତୃତୀୟ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା (୧୧/୬), ସମାଜ ବାଦର ଭବିଷ୍ୟତ ରୂପରେଖ (୧୨/୧), ଭାରତର ଆୟ ଓ ବଣ୍ଟନ (୧୩/୧), ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି (୧୩/୫), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତିରେ ଅସୁବିଧା (୧୩/୭), ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ (୧୩/୧୦), ଯୋଜନା ଓ ଟିକସ (୧୪/୧), ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ସଞ୍ଚୟ ଯୋଜନା (୧୫/୭), ସମାଜବାଦ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି (୧୫/୧୨), ଭାରତରେ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ତା'ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୧୬/୧), ନିଅଣ୍ଟିଆ ବଜେଟ୍ ଓ ମୁଦ୍ରା ସ୍ଫୀତି (୧୯/୬), ବ୍ୟାଙ୍କର ଜାତୀୟକରଣ (୧୯/୧୦), ଶିକ୍ଷା ଓ ଅର୍ଥନୀତିକ ପ୍ରଗତି (୨୦/୧), ସମାଜବାଦ ଓ ଜାତୀୟକରଣ (୨୧/୧୨), ସମାଜବାଦ ଓ ସାମ୍ୟବାଦ (୨୨/୧), ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କ (୨୨/୫), ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ଓ ସୁପ୍ରିମକୋର୍ଟ ଭିତରେ ସଂପର୍କ (୨୨/୭), ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ (୨୩/୧), ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ (୨୩/୬), ଭାରତୀୟ ମହାଦେଶରେ ମହାଶକ୍ତିଙ୍କ ଖେଳ (୨୩/୮), ଭାରତ, ପାକିସ୍ଥାନ ଓ ବାଙ୍ଗଲାଦେଶ (୨୩/୧୧), ଭାରତର ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା (୨୪/୧), ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କୂଟନୀତିରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ (୨୪/୫), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର (୨୫/୧), ମୂଲ୍ୟସ୍ଫୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିକ ଦୁର୍ଗତି (୨୫/୭),

ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ଦୂଷିତ ପରିବେଶ (୨୫/୧୦), ଭାରତ ଓ ଚାଇନାର ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତି (୨୭/୧), ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୨୮/୭), ଆମେରିକା ଓ ରୁଷିଆ ଅର୍ଥନୈତିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ (୨୯/୯), ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସୁରକ୍ଷା (୨୯/୬), ଜନତାଦଳର ଅର୍ଥନୀତି (୨୯/୧୦), ଅର୍ଥନୈତିକ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ସଂଘର୍ଷ (୩୦/୧), ଷଷ୍ଠ ଚରିତ୍ର ମାନସ ଓ ସନ୍ଥ ତୁଳସୀ ଦାସ (୩୦/୧୦), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି, ଉଦ୍ୟୋଗୀ କରଣ ଓ କୃଷିଭିତିକ ସଂପଦ (୩୧/୪), ସମାଜବାଦ, ମିଶ୍ରିତ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର (୩୧/୭), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର (୩୨/୬), ଭାରତର ମୂଲ୍ୟସ୍ଫୀତି (୩୨/୮), ସମାଜବାଦର ଗତି କୁଆଡ଼େ (୩୩/୮), ସମୂହ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୩୪/୧),ଶିକ୍ଷାର ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ (୩୪/୫), ନେତା ଓ ନେତୃତ୍ୱ (୩୪/୭), ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରଗତି ଓ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ (୩୪/୧୦), ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିଭିତରେ ବ୍ୟବଧାନ (୩୫/୧), ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ସାଧନ ଭିତରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ (୩୫/୭), ଚାଇନା-ଅର୍ଥନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ (୩୬/୯), ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ସ୍ଥିତି ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ପ୍ରଗତିର ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୩୭/୧), ଆଧୁନିକୀକରଣ କେତେଦୂର (୩୭/୭), ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ (୩୭/୧୦), ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ରୂପରେଖ (୩୮/୧), ଗରୀବ ଓ ବେକାରୀ (୩୯/୩), ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ସଂକଟ (୪୧/୧)

ମିଶ୍ର, ଲୋକନାଥ : ୟାସୁନାରି କାୱବାତା (୪୭/୧୦), ଆଲବର୍ଟ କାମୁ (୧୯୧୩-୧୯-୬୦) (୪୮/୧), ଜର୍ଜ ବର୍ଣ୍ଣାଡ଼ ଶ (୪୯/୧), ନାଦିନେ ଗର୍ଡ଼ିମର (୪୯/୭), ଚାର୍ଲ୍ସ ଡ଼ିକେନ୍ସ (୫୦/୩), ପ୍ରାଚ୍ୟ ବିଦ୍ୟା ବିଶାରଦ : ଦ୍ୟୁପେରଂ (୫୦/୬)

ମିଶ୍ର, ଭଗବାନ ଓ ଗୁପ୍ତା, ଶିଶିର କୁମାର : ଅନୁଭୂତିବାଦ-ପ୍ରକୃତ ଓ ପ୍ରାମାଣିକତା (୨୨/୫)

ମିଶ୍ର, ଭାବ : ଗଣତନ୍ତ୍ର ପୁନଃଗଠନ ସପକ୍ଷରେ-ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବଣ୍ଟନ: ଗାନ୍ଧୀ ବିଚାରଧାରା (୪୪/୫)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଭାବଗ୍ରାହୀ : ଚେତନାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି (୨୬/୧୧), ଯୋ ଧ୍ରୁବାଣୀ ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ (୨୯/୮), ଭାଷା ଜଗତରେ ସଂଶୟ ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ : ହିନ୍ଦୀ ଓ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ସଂଘର୍ଷ (୩୩/୧୦), ଭାଷା ଜଗତରେ ସଂଶୟ ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ : ହିନ୍ଦୀ-ତାମିଲ ସଂଘର୍ଷ (୩୪/୧), ଭାଷାଜଗତରେ ସଂଶୟ ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ (୩୫/୪), ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୀତି (୩୮/୪), ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୁନଃଗଠନ ସପକ୍ଷରେ (୪୩/୪), (୪୩/୫), ଗଣତନ୍ତ୍ର ପୁନଃଗଠନ ସପକ୍ଷରେ: ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ (୪୩/୭), ଗଣତନ୍ତ୍ର ପୁନଃଗଠନ ସପକ୍ଷରେ କ୍ଷମତା ଓ ଅଧୀନତା (୪୩/୧୦), ପୁନଃଗଠନ ସପକ୍ଷରେ ନାଟ୍ୟକାର ଭିକାରୀ ଚରଣ (୧୪/୭)

ମିଶ୍ର, ଡଃ ଭାବଗ୍ରାହୀ, ମହାନ୍ତି, ଡଃ ସ୍ମିତା : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର କ୍ରମ ପରିକ୍ରମା : ଏକ ଲୋକସାହିତ୍ୟିକ ଦୃଷ୍ଟି (୪୨/୧୧)

ମିଶ୍ର, ଭୋଳାନାଥ : ଗୀତିକବିତା (୩/୬), (୩/୭), ବାସ୍ତବ ଓ ଅବାସ୍ତବ (୧୧/୧), ଫକୀରମୋହନ ଓ ଲଛମା (୧୨/୪), (୧୨/୬), ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାଲୋଚନା (୫/୬,୭)

ମିଶ୍ର, ମଦନ ମୋହନ : କେନ୍ଦୁଝର ରାଜ୍ୟଗଠନର ପ୍ରଥମ ଶହୀଦ (୪୩/୯), କେନ୍ଦୁଝରରେ ଦେବାର୍ପିତା ସେ କବିତା (୪୮/୬)

ମିଶ୍ର, ମହେନ୍ଦ୍ରକୁମାର : ଓଡ଼ିଆ ନାଟକର ଉନ୍ମେଷକାଳରେ ନାଟ୍ୟକାର ବୀର ବିକ୍ରମଙ୍କ ଭୂମିକା (୩୬/୯), ପୂର୍ବ ଓ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଲୋକ-ସଂସ୍କୃତିରେ ରାମାୟଣ ପରମ୍ପରା (୪୧/୨), କଳାହାଣ୍ଡିର ମଣିଷ (୪୪/୮), ମାନବ ବିଦ୍ୟାର ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ (୪୫/୪), ପ୍ରଜାତିକ ପରିଚିତ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତି (୪୭/୩)

ମିଶ୍ର, ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ : ଚତୁର୍ଦ୍ଧା ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ନବକଳେବର ଦାରୁବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ବ୍ରହ୍ମ ପରିବର୍ତ୍ତନ (୪୭/୪)

ମିଶ୍ର, ରବିଶଙ୍କର: କବିତା ୧୯୬୨ ର ପୀଡିତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ(୨୭/୪), କୀଚକର କାମୁକତା: ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ(୨୮/୩), ରାଧାନାଥଙ୍କ ଚିଲିକା ଓ ଓଡିଆ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ(୪୨/୬), 'ପରଜା' ଓ Thing Fall Apart: ଆମ ଆଦିବାସୀ ବୋଧର ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ଅଧ୍ୟୟନ(୪୮/୧)

ମିଶ୍ର, ରମାକାନ୍ତ: ଜାପାନୀ କବିତା'ହାଇକୁ ର ଇତିବୃତ୍ତି (୨୨/୪)

ମିଶ୍ର, ରାଜକିଶୋର : ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କବି ଓ ପ୍ରଗଳ୍‌ଭା ନାରୀ (୨୦/୬),'କେଶ-ଏକ କାବ୍ୟିକ ଉନ୍ମାଦନା (୨୧/୧), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ସଇତାନ (୨୨/୧୦), ବିଶ୍ୱ ଅଲମ୍ପିକ ଓ ଭାରତ (୨୪/୬)

ମିଶ୍ର, ଶଶିଭୂଷଣ : ସାହିତ୍ୟର ସମୃଦ୍ଧି ଉଦ୍‌ଯୋଗ (୫/୨)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ଶ୍ରୀନିବାସ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଜାତୀୟତା (୧/୫), କେବଳ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରବନ୍ଧ (୧/୧୧), ଅରବିନ୍ଦ ଘୋଷ (୨/୧୦), ପରବର୍ତ୍ତୀ କବିମାନଙ୍କ ଉପରେ ଜଗନ୍ନାଥଦାସଙ୍କ ପ୍ରଭାବ (୨/୧୧), କବି ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୩/୨), ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ (୩/୧୧), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ରଚନାରେ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଉପାଦାନ (୬/୮), ନାଟ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଗାଣତାନ୍ତ୍ରିକତା (୬/୯), ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଉପଦେଶକତା (୭/୨), ସାହିତ୍ୟରେ ମାନବିକତାର ଆବେଦନ (୧୦/୨), ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଓ ଦୁଇଜଣ ବଙ୍ଗୀୟ ମନୀଷୀ (୧୦/୧୧), ଗଦ୍ୟଶିଳ୍ପୀ ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ (୨୧/୮), ସମାଲୋଚକ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦ (୨୧/୧୧), 'ଉତ୍କଳ କାହାଣୀ'ର ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ କାଳ (୨୨/୩), ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ରଥଙ୍କ ଗଦ୍ୟର ଅସମ୍ଭାର (୨୩/୧)

ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର : ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟ ରାଜନୀତି (୯/୧)

ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀହର୍ଷ : ଅସପ୍ତାହ ଗଣନା (୨୧/୭), ସ୍ୱାଧୀନତାର ୨୨ ବର୍ଷ ପରେ (୨୨/୧), ଯୋଜନା ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ (୨୨/୭), ଆର୍ଯ୍ୟଜାତିର ଆଦିକାଳ (୨୪/୭)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ବ୍ରଜବିହାରୀ : ଓଡ଼ିଆ ଗୀତାଭିନୟରେ ଲୋକସଂସ୍କୃତି (୪୮/୧୨)

ମିଶ୍ର, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ : ପଞ୍ଚସଖା ପରମ୍ପରା (୧୧/୧୨), ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବଦଳିଛି (୧୩/୩), ଓଡ଼ିଆରେ ଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକ ଶବ୍ଦ (୧୬/୫), ଜଗନ୍ନାଥାମୃତ - ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୧୬/୮), ନରସିଂହ

ସେଣଙ୍କ 'ଗୋପକେଳି' (୧୯/୬), ଗାଳତଥ (୧୯/୧୦), ଶୁଦ୍ରମୁନି କାହ୍ନି (୨୦/୮), ବଳଦେବ ରଥଙ୍କ କୃତିର ପ୍ରକାଶ (୨୨/୭), ବଳଦେବ ରଥଙ୍କ ଜନ୍ମକାଳ (୨୩/୩), ଚଣ୍ଡୀ ପୁରାଣରେ ପଞ୍ଚାଙ୍ଗର ସମୀକ୍ଷା (୨୪/୩), ପୁରାଣ କଥାରହସ୍ୟ (୨୫/୫),(୨୫/୬),ମୋଗଲ ତାମସାର ରଚନାକାଳ (୨୫/୧୦), ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ କବି ବଳଦେବ ରଥ (୨୬/୧), (୨୬/ ୨), ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ନୀତିଗୁଡିକର କାଳରହସ୍ୟ (୨୬/୪),(୨୬/୫), କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ବଳଦେବ ରଥ(୨୬/୧୦), ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ରଚନାବଳୀ (୨୬/୧୧),(୨୬/୧୨),(୨୮/୧), ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରି (୨୮/୮), ପୁରୀରେ ବଳଦେବ ରଥ (୨୯/୮), ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡିରେ ବଳଦେବ ରଥ (୩୦/୧), କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ରାନନ୍ଦ ଚମ୍ପୂ (୩୦/୬), ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ (୩୦/୧୦), ରାଜ୍ୟବିହୀନ ରାଜପଣ : ଖୋରଧାର ରାଜବଂଶ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ (୩୦/୧୧), (୩୦/୧୨), ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଗଜପତି (୩୧/୩), କୋଣାର୍କ ମନ୍ଦିରରେ ପତନକାଳ (୩୧/୫), ଅମର୍ଣ୍ଣା ଘଣ୍ଟା : ଏକ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ (୩୦/୧୧), ଚୈତନ୍ୟ ଅବତାରର ପୃଷ୍ଠଭୂମି (୩୪/୭), ବିଶ୍ୱମ୍ଭରରୁ ଗୌରହରି (୩୪/୧୦), (୩୪/୧୧), ଗୌରହରିଙ୍କ ସନ୍ନ୍ୟାସ (୩୫/୪), ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଶଙ୍କର ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା (୩୭/୧), ଅନେକ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ (୩୭/୩), ଅନେକ ବଳରାମ ଦାସ (୩୭/୧୦), ଗୁଣ୍ଡିଚା ଏକ ପୌରାଣିକ କି ? (୩୮/୧), ହିନ୍ଦୁର ବିବେଚନାରେ ଶ୍ରେୟ ଓ ଅଶ୍ରେୟ (୩୮/୧୦), ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ଜୀବନ-ବୃତ୍ତାନ୍ତର ଅନ୍ୱେଷଣ (୪୩/୩)(୪୩/୬), ପ୍ରାଚୀନ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ୱଦେଶିକତା (୫୦/୯)

ମିଶ୍ର, ସତ୍ୟବାଦୀ : ଚୀନର ଆକ୍ରମଣ (୧୪/୯)

ମିଶ୍ର, ସଦାନନ୍ଦ : କବି ମାନସର ସ୍ୱରୂପ (୨୪/୨), ବିଷ୍ଣୁ ଦେ : ଏକ ଅନୁଶୀଳନ (୨୪/ ୧୧), ମନୁଷ୍ୟ ବନାମ ଯନ୍ତ୍ର (୨୫/୩), ବର୍ଗସଁଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ (୨୫/୮)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ସଦାଶିବ : ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମହିମା (୬/୫), ସମାଜବାଦୀ ସମାଜର ସମାଜ (୭/୧୦), ଜୟନ୍ତୀ (୯/୧), କୃଷ୍ଣମାଚାରୀ ବଜେଟ୍ (୯/୪), ଆମେରିକାରେ ୧୯୫୩ ନିର୍ବାଚନ (୧୧/ ୧), ପରିସଂଖ୍ୟାନ (୧୧/୨), ଖାଦ୍ୟ ସଂକଟ (୧୧/୪), ନନା ଥାନ୍ତି (୧୨/୧), ସମାଜରେ ଲେଖକର ସ୍ଥାନ (୨୩/୯), ମାନସିକର ପ୍ରତିଭା (୨୫/୮), ଯୌତୁକ ବ୍ୟାଧି (୩୦/୧), ଅବାନ୍ତର (୧୯/୭), ସମୀକ୍ଷା (୩୩/୧), ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ଭେଟ (୩୪/୧), ସଂସଦୀୟ ସଂସ୍କୃତି(୩୪/୭), ଆମ ଘର ଏଇ ଓଡିଶା ରାଇଜତ୍ୱ (୩୫/୧), ଆମେରିକୀୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚଳଣ ନୂତନତାର ଅନୁସନ୍ଧାନ (୩୭/୧), ନେତାଜୀ ସୁଭାଷ (୪୦/୨), ନେହେରୁଙ୍କ ନୀତି ଓ କୃତି (୪୧/୧)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର : ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ କାବ୍ୟିକ ଚେତନା (୨୦/୯), ଔପନ୍ୟାସିକ ସଲ ବେଲୋ (୨୮/୧୨), ଲେଖକର ସ୍ୱାଧୀନତା (୪୯/୨)

ମିଶ୍ର, ଡକ୍ଟର ସଂଘମିତ୍ରା : ଶବ୍ଦଲିପିରେ ଶବ୍ଦ ଓ ଲିପିର ସମସ୍ୟା (୩୬/୯), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକର ଶିଳ୍ପ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ (୩୯/୧), ଇତିହାସ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଜନଶ୍ରୁତିର ସୁଷମ ସମନ୍ୱୟ : ଅଥଚ ଚାଣକ୍ୟ

(୩୯/୧୧), ନାଟକୀୟତା (୪୧/୩), ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୪୪/୮), ଅକ୍ଷିତୃତୀୟାର ମୁଁ କବି : କଟକ ହିଁ ନିଜର ସାକ୍ଷୀ (୪୯/୮)

ମିଶ୍ର, ହରପ୍ରସାଦ : କବି ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ କଳା ଓ ଉପାଧି (୩୭/୫), ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୭/୮), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ୍ରା ରହସ୍ୟ (୩୭/୧୧), ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୮/୨), ଗୁଣ୍ଡିଚା ଶବ୍ଦ ହିଁ ସୌରା-ମୂଳ ଶବ୍ଦ (୩୮/୬), ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଗଦ୍ୟ : ପ୍ରସ୍ତାବ ଚିନ୍ତାମଣି (୪୧/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଡଃ. ହରେକୃଷ୍ଣ : ଦାସତ୍ୱ ପ୍ରଥା ଓ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତ (୪୫/୧୧)

ମିଶ୍ର, ଚୌଧୁରୀ ହେମକାନ୍ତ : ମାଙ୍କଡ ଯାଇଛି ଜେଲ ଖେଳି (୪୬/୭), ଖୋସାମଦିଆ ଆବଶ୍ୟକ (୪୮/୭), ପାଡିମାଙ୍କଡ କହିଯାଇଛି ଏମିତି ଏମିତି କର (୪୮/୧), ସୁନାର ମୁକୁଟ କେ ପିନ୍ଧିବ (୪୯/୭), ଦାଦାଗିରି ଏକାଡେମୀ (୫୦/୬)

ମିଶ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମଣ : ସାମାଜିକ ସ୍ୱପ୍ନ (୩/୬)

ମିଶ୍ର, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଶହିଦ୍ କବି ରାମପ୍ରସାଦ ବିସ୍ମିଲ (୧/୫), ଶିଳ୍ପକଳାର ଯଥାର୍ଥ୍ୟ (୨/୩), ଶିଳ୍ପକଳାର ଯଥାର୍ଥ୍ୟ (୨/୪), (୨/୬)

ମିଶ୍ର, ଲିଙ୍ଗରାଜ : ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ଓ ବେଦର ସାଙ୍କେତିକ ଅର୍ଥ (୬/୪), ଅଭିଜ୍ଞାନ ଶକୁନ୍ତଳମ୍ ଓ ପ୍ରଣୟବଲ୍ଲରୀ (୬/୬), ଷୋଡଶ ଓ ସପ୍ତଦଶ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦୀୟ ଓଡ଼ିଆ ଛାନ୍ଦ ସାହିତ୍ୟ (୬/୧୦), ଭାସଙ୍କ ନାଟକର ନାରୀ ଚରିତ୍ର (୭/୩), ଓଡ଼ିଆ ଲିପିମାଳାରେ ନାସିକ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣ (୭/୧୦), ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ଓ ଯୋଗସାଧନା (୭/୧୨), ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ ଏବଂ ଈଶାବାସ୍ୟ ଉପନିଷଦ (୮/୧), ଭାରତୀୟ ପ୍ରାଚୀନ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ଗଣଶାସନର ରୀତି (୮/୧୧), ମହାରାଜା ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ରଚିତ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ପୂଜାପଦ୍ଧତି ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥର ଭୂମିକା (୯/୪), ଖ୍ରୀ.ପୂ. ୫୦୦ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୯/୬), ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ବାଣିଜ୍ୟ (୯/୭), ଖ୍ରୀ.ପୂ. ୫୦୦ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚଳନ (୯/୮), ବିଦେଶରେ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଚାର (୧୦/୩), ଗ୍ରୀକ୍ ଆକ୍ରମଣ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ ପ୍ରଚଳିତ ଦାର୍ଶନିକ ମତବାଦ (୧୦/୫), ବୈଦିକ ସଂସ୍କୃତି (୧୧/୧୨)

ମିର୍ଦ୍ଧା, ଡକ୍ଟର ହାଡିବନ୍ଧୁ : ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଭିମାନର କବି ଗଙ୍ଗାଧର (୪୯/୧୦)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ଅସିତ୍ : ସେଦିନ ତା'ପରେ ଆଜି (୨୩/୧)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ପ୍ରଭାତ : ରାୟ ରମାନନ୍ଦ (୪/୧୦)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର : ସାହିତ୍ୟର କଳ୍ପଲୋକରେ (୧୪/୧୧,୧୨), ନେହେରୁ ଅନୁଚିନ୍ତା (୩୪/୧୨)

ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ଶିଶିର କୁମାର : ଜ୍ଞାନଯୋଗ (୭/୧୨)

ମୂର୍ତ୍ତି, ଡଃ. ଏସ୍. ଆର : ୧୯୮୪ (୩୬/୧)

ମେହେର, ଡକ୍ଟର କେଶବ ଚନ୍ଦ୍ର : 'ତପସ୍ୱିନୀ'ରେ ପ୍ରକୃତି ଓ ନାରୀ (୧୧/୮), ଇନ୍ଦୁମତୀ (୧୭/୪), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ବିଶ୍ୱ (୨୦/୧୧), ଆଧୁନିକ କବିତାରେ ବିମ୍ବ (୨୧/୭), (୨୨/୯) , ଭଞ୍ଜସାହିତ୍ୟ (୨୪/୩), ଆଷାଢସ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଦିବସେ - ଏକ ସଂଶୟ ସମାଧାନ (୨୬/୬), ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର : ଜପୌରାଣିକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୭/୧୨), କାଳିଦାସଙ୍କ କାଳନିର୍ଣ୍ଣୟ (୨୪/୧୨), ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ କବିତାର ଭବିଷ୍ୟତ (୩୭/୨), ସୃଷ୍ଟିର ଗଭୀରତାରେ ଗୋପିନାଥ (୪୭/୨), ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରତ୍ୟୟ (୪୭/୧୧), ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଗଙ୍ଗାଧର (୪୮/୯), ପ୍ରକୃତିର ମୁଗ୍ଧ ରୂପକାର ଗଙ୍ଗାଧର (୪୮/୧୨), ଅନାଲୋଚିତ ପ୍ରତିଭା : କବି ଖଗେଶ୍ୱର ସେଠ (୫୦/୪)

ମେହେର, ତ୍ରିଲୋଚନ : ଶୂନ୍ୟ (୨୦/୪)

ମେହେର, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ : ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ ଅନ୍ତସ୍ଥ 'ବ'ର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ନାହିଁ (୩୩/୧୨), ନୈଷଧ ମହାକାବ୍ୟରେ ଚାର୍ବାକ ଦର୍ଶନ (୩୪/୧୨), କବି ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ 'ତପସ୍ୱିନୀ' କାବ୍ୟର ହିନ୍ଦୀ ଓ ଇଂରାଜୀ ଅନୁବାଦ : ଏକ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ (୪୮/୫)

ମଲ୍ଲ, ଡକ୍ଟର ଅଜାୟର : ଭଲଗପର ଭଲଗୁଣ (୪୮/୨)

ଯୋଗୀ, ଡକ୍ଟର ଅର୍ଜୁନ : ଓଡ଼ିଶାର ସାଂସ୍କୃତିକ ପରମ୍ପରା (୨୯/୧୦), ବିଦ୍ୟାଧର ଭଞ୍ଜଙ୍କ ନୟାଗଡ ତାମ୍ରଶାସନ (୩୦/୬), ତାମ୍ରଫଳକ ଅଭିଲେଖ (୩୧/୨), ସୀତାବିଞ୍ଜିର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ (୩୧/୭), ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ସମ୍ରାଜ୍ୟ (୩୩/୧୨)

ରଇତା, ପତିତପାବନ : ସଂହତି, ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭାଷା (୧୯/୪)

ରଘୁବୀର : ଜାତୀୟ ଓ ବିଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି (୪/୨)

ରଣା, ଲୋକନାଥ : କାଞ୍ଚନଲତା ଓ କବି ଶ୍ରୀଧର (୧୩/୬)

ରଥ, ଡକ୍ଟର ଗୋରୋଚାନ୍ଦ : କୁହୁକ ଛତୁ ଓ ସୋମରସ (୨୫/୯), ଜୀବାଣୁ ଜଗତ ଓ ମାନବ ସଭ୍ୟତା (୨୭/୫)

ରଥ, ଅଶୋକ କୁମାର : ଶୈଳୀତତ୍ତ୍ୱ : ଅଭିଧା ଓ ଅଭିଲକ୍ଷ (୩୫/୧୧)

ରଥ, କାଳୀଚରଣ : ଚର୍ଯ୍ୟାପଦର ଧର୍ମ ଓ ସମାଜ (୧୮/୯)

ରଥ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର : ତ୍ରିଶଙ୍କୁର ସ୍ୱର୍ଗ (୧୩/୭), ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ (୧୪/୨),ଅମରତ୍ୱର ଅଭିଶାପ (୧୪/୫), ଅଥେଲୋ ମନୋବୃତ୍ତି (୧୪/୧୦), ଶ'ଙ୍କ ନରକ (୧୬/୨), ଯାନଯାତ୍ରା (୧୯/୯), ପ୍ରତିବେଶୀ (୨୦/୧), ଆମ ସାର (୨୦/୫), ସାରଳାଙ୍କ ଭୀମ (୨୦/୭), ଆପାତତଃ (୨୪/୧), ପ୍ରଶ୍ନ (୨୪/୫), ସଞ୍ଚୟର ପ୍ରତିପକ୍ଷ (୨୪/୧୨), ମଥୁରାନଗରୀ (୨୫/୧) ଅନନ୍ୟ (୨୫/୭), ବ୍ୟବଧାନ (୨୫/୧୧), ଖୋଜିବା : ନପାଇବା (୨୬/୧), ଅତିମୁହୂର୍ତ୍ତ

(୨୬/୭), ମୌନ (୨୭/୧), ମୁଁ ସେଇ ଲଘିଷ୍ଠ (୨୭/୧୦), ତୃତୀୟ ପନ୍ଥା (୨୮/୧୦), ମଧୁସନ୍ଧାନ (୨୯/୧), ନିଷଦ୍ଧ ଦରଜା (୨୯/୯), ଖର୍ବ ପୁରୁଷ (୩୦/୧୧), ଅନ୍ଧାର (୨୩/୧୦), ଆଉ କଣ (୨୩/୫)

ରଥ, ଜୟନ୍ତୀ : କ୍ଷାତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଥାପତ୍ୟ (୪୫/୮), ଓଡ଼ିଶାର ପଟ୍ଟଚିତ୍ର ପରମ୍ପରା (୪୬/୪)

ରଥ, ଦୀନବଂଧୁ : ପୋଇ ସାହିତ୍ୟ (୩/୫), ତପସ୍ୱିନୀରେ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୧୫/୫), ଆର୍ଯ୍ୟ ପରଂପରା ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଗୋପବଂଧୁ ସାହିତ୍ୟ (୧୭/୪), ଗଳ୍ପକଳା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତେକ କଥା (୧୨/୫)

ରଥ, ବନମାଳୀ : ଓଡ଼ିଶାରେ ବଂଶପରମ୍ପରାଗତ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା (୯/୧୦), ସାହିତ୍ୟ - ଏକ ଭାରତୀୟ ବିଚାର ବିଶ୍ଳେଷଣ (୧୭/୭), ସାହିତ୍ୟିକ ଚମତ୍କାର ତତ୍ତ୍ୱ -ରସ (୧୮/୧୧)

ରଥ, ବ୍ରଜନାଥ : କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କ ପ୍ରଥମ ସୃଷ୍ଟି (୫୦/୬)

ରଥ, ରମାକାନ୍ତ : କୁଞ୍ଜବନରେ ଅପରିଚିତ ପାଦଶବ୍ଦ (୩୧/୭), ସେକ୍ସପିଅରଙ୍କ ମାନସୀ (୩୨/୧), ଭୀମଭୋଇଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ (୩୪/୧)

ରଥ, ରାଧାନାଥ : ଇତିହାସରେ ପ୍ରଭାବଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ଥାନ (୪/୧), ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ନୀତିପଦ୍ଧତି (୪/୨), ସମାଜ ଓ ବିଜ୍ଞାନ (୯/୧୦), ସାମାଜିକ ପ୍ରକୃତି (୧୨/୪)

ରଥ, ରାମଶଙ୍କର : ମହାକାଳ ଓ ବ୍ୟାପ୍ତି (୧୪/୪), ସୌରଜଗତ (୧୪/୧୧,୧୨)

ରଥ, ଡଃ. ହରିହର : ନିର୍ଜ୍ଜନତାର ଭଙ୍ଗୀ ଓ ସୃଜନଶୀଳତାର କଳ୍ପରାଜ୍ୟ (୪୧/୬), (୪୩/୯), (୪୬/୧୦)

ରତ୍ନମ, ପି.ଭି. : ରାମାୟଣ ଓ ମହାଭାରତ - ଏକ ଯୌଗିକ ସଂକେତ (୨୦/୨)

ରତ୍ନମ୍, ପି.ଶ୍ରୀ ଭେଙ୍କଟ : ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର୍ (୧୦/୨)

ରଥଶର୍ମା, ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ଆୟୁର୍ବେଦ (ପ୍ରବନ୍ଧ) (୩/୪)

ରଥଶର୍ମା, ସଦାଶିବ : ଉତ୍କଳୀୟ ସଂପ୍ରଦାୟ (୧/୧), ଚାଖିଖୁଣ୍ଟିଆ! (୧/୮), ଚାଖ୍‌ଖୁଣ୍ଟିଆ (୧/୧୦), ବେଦରେ ଇନ୍ଦ୍ରବୃତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ (୬/୭), ପ୍ରାଚନ କାଳରେ ନଗର ବିନ୍ୟାସ (୧/୩)

ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : କର୍ଣ୍ଣ ଓ କୁନ୍ତୀ ସଂବାଦ (୧/୧୦)

ରକ୍ଷିତ୍, ଅନ୍ନଦା ପ୍ରସାଦ : 'ହିତମାଟି'ଉପନ୍ୟାସରେ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦଙ୍କ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୩୮/୫)

ରକ୍ଷିତ୍, ସନତ୍ ଚନ୍ଦ୍ର : ଦୁଗଧ୍ ଓ ଜୀବାଣୁ (୧/୪), ଡାକଘର (୨/୧୧), ବୀଜଶୋଧନ (୨/୩), ଧାନରେ ପୋକ (୩/୪), ପେନ୍‌ସିଲିନ୍ (୨/୪), ପଙ୍ଗେ ବା ପଙ୍ଗପାଳ (୩/୨)

ରାଉତରାୟ, ନଳିନୀଦେବୀ : ଶିଶୁ ଓ ପିତାମାତା (୫/୩)

ରାଉତରାୟ, ବସନ୍ତ କୁମାର : ବର୍ଷାର କବି ନନ୍ଦ କିଶୋର (୧୩/୩)

ରାଉତରାୟ, ବିନୋଦ : ଶିଳ୍ପୀସ୍ୱାମୀ ବିଦ୍ୟାଧର ବର୍ମା (୩/୯), ଆମ ଲୋକକଳାର ରୂପ ଓ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି (୪/୧), ଓଡ଼ିଶୀ ଚିତ୍ର (୯/୮),(୯/୯),(୯/୧୦),(୯/୧୨), କଥା ସାହିତ୍ୟର କଥା (୧୨/୬), ଆଧୁନିକ ୟୁରୋପୀୟ ଛବି (୧୫/୫), କାଠଖୋଦାଇ ଓ ରଙ୍ଗୀନ କାଠଖୋଦାଇ (୧୭/୪), ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଲଳିତକଳାର ଚର୍ଚ୍ଚା (୧୬/୬), ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ କଣ୍ଢେଇ ନାଟର ପ୍ରୟୋଗ (୧୬/୮), ଭାରତୀୟ ଚିତ୍ରକଳାରେ ନବଯୁଗ (୧୬/୧୦), କଳା ଶିକ୍ଷା - ଏକ ସମୀକ୍ଷା (୧୭/୧), ଚିତ୍ରାଙ୍କନ ଶିକ୍ଷା (୧୭/୪), ମୋଗଲ ରାଜତ୍ୱରେ ଭାରତୀୟ ଚିତ୍ରକଳା (୧୭/୫), ଗ୍ରାଫିକ୍ ଚିତ୍ର ଶିକ୍ଷା (୧୮/୬), ଆଲେଖ୍ୟ ବିଚାର (୧୯/୧), ଓଡ଼ିଆଣୀ କାମନା ଓ କଳ୍ପନା (୧୯/୪), ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଲୋକଚିତ୍ରର ସଂକେତ (୧୯/୭), ପଟ ନୁହେଁ ଅଟେ କପଟ (୨୦/୩), ଲୋକଚିତ୍ରରେ ପଶୁ ଓ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ସ୍ଥାନ (୨୦/୮), ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟର ଆଦିତତ୍ତ୍ୱ (୨୦/୭), ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ (୨୦/୧୦), ଆଧୁନିକ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟର ଆର୍ନ୍ତଜାତିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି (୨୨/୧), ସମକାଳୀନ ଭାରତୀୟ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ (୨୨/୭), ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପକଳାର ଭୂମି ଓ ଭୂମିକା (୨୩/୨), କଳାକାର ସମସ୍ୟା (୨୩/୬), ସାମ୍ପ୍ରତିକ କଳା ଓ ଲୋକକଳାର ବିଚାର (୨୩/୧୨), ତିନୋଟି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ (୨୪/୧), ସଞ୍ଚାରବାଦ ସପକ୍ଷରେ (୨୪/୧୧), ଯାମିନୀରାୟ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟି (୨୬/୨), ଓଡ଼ିଆଣୀର ପିଷ୍ଟକ (୨୭/୫) ।

ରାଉତରାୟ, ବିଜ୍ଞାନ ମିହିର : ଉନ୍ନତ ପ୍ରାଚୀନପ୍ରସ୍ତର ଯୁଗୀୟ ଚିତ୍ରକଳା : ଗୁଡ଼ହାଣ୍ଡି (୨୪/୮)

ରାଉତରାୟ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କୁମାର : ଟ୍ରାଜେଡି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସତୀ ନାଟକ (୪୮/୬)

ରାଉତରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ : ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଉପଧା ମିଳନ (୧/୭), ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଉପଧା ବିଚାର (୧/୧୦), ଆଧୁନିକ କବିତାରେ ଉପଧା ବିଚାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ୟା (୧/୧୧), (୧/୧୨), (୨/୧), (୨/୨), (୨/୩), କୋଣିଆ (୨/୭), ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ - ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୧୧/୧୦), ଜୟଦେବ (୧୨/୪), (୧୨/୮), ସାରସ୍ୱତ ପୁରୁଷ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ (୧୫/୭), କବି ମାୟାଧର ମାନସିଂହ-ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରୟାଣ (୨୫/୮)

ରାଉତ, ଅନାଦି ଚରଣ : ରୁଦ୍ର ସୁଧାନିଧିର କେତୋଟି ସମସ୍ୟା (୨୧/୪) (୨୧/୫)

ରାଉତ, କାର୍ତ୍ତିକ ଚରଣ : ଗଞ୍ଜାମର ଶିଳ୍ପନାୟକ ଫେଡ଼େଟାନ୍ ମିନ୍‌ଚିନ୍ (୩୧/୬)

ରାଉତ, ଜ୍ୟୋସ୍ନା କୁମାରୀ. ବିଶ୍ୱାଳ : ଅସମୀୟାଲୋକ ସାହିତ୍ୟରେ ନିଚୁକୁନୀ ଗୀତ (୪୯/୬), ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ଆସାମର ହୟଗ୍ରୀବ ମାଧବ (୫୦/୩)

ରାଉତ, ଦେବେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅନ୍ତିମ ଯାମିନୀ (୨୦/୭) ବିଜ୍ଞାନର ଶିଶୁ ସୃଷ୍ଟି (୨୧/୬)

ରାଉତ, ବେଣୁଧର : ରାଧାନାଥଙ୍କ ନନ୍ଦିକେଶରୀ (୬/୨) ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକ (୧୧/୧) ଆଧୁନିକ ଚିତ୍ରକଳାର ଭିତ୍ତି ଓ ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୧୯/୧) ସରକାରୀ ଭାଷା କ୍ଲିଷ୍ଟ କାହିଁକି (୪୩/୧) ଓଡ଼ିଆଭାଷା କାରବାର (୩୮/୧)

ରାଉତ, ରମାକାନ୍ତ : ନୋବେଲ-ଲରେଟ୍ ଅକ୍ଟାଭିଓ ପାଜ୍ (୩୨/୧୧), ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟର ସଂଜ୍ଞା ସ୍ୱରୂପ ବିକାଶଧାରା (୩୪/୧୦), ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧତାର ସଂଜ୍ଞା, ସ୍ୱରୂପ ଓ କାବ୍ୟିକ ଉତ୍ତରଣ (୩୬/୧୨), ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉଦାତ୍ତ ଏ କାରା ଶବ୍ଦର ସଙ୍ଘାତରୁ ଶ୍ରୀ ରାଧା' ଭକ୍ତି ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ବିକର୍ଷିତ ଉତ୍ତରଣ (୪୦/୬), ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଧର୍ମ ଦର୍ଶନର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ (୪୩/୪), ଉପନ୍ୟାସର ସଂଜ୍ଞା ଓ ସଂହତି (୪୪/୧୧), ରାଜନୈତିକ ଉପନ୍ୟାସ ଗର୍ଭଗୃହରେ ସିଂହାସନ (୪୭/୨), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା : ମୌଳିକ ସ୍ୱର ଓ ପ୍ରଭାବ ପ୍ରତିରୂପ (୪୭/୮), ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଉପନ୍ୟାସରେ ବାସ୍ତବବାଦ ଓ ମାନବିକତାର ସ୍ୱର (୪୮/୧୧,୧୨), ଗୀତିକାର ମାନସିଂହ (୫୦/୨)

ରାଉତ, ସାବିତ୍ରୀ : ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକାଙ୍କିକା (୧୪/୨), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ନାରୀ ପ୍ରତିଭା (୨୧/୧୦)

ରାଉତ, ହରେକୃଷ୍ଣ : ସମୟର ସୋପାନେ ସୋପାନେ ମହିଷମର୍ଦ୍ଦିନୀ (୪୬/୭)

ରାଓ, ମିହିର କୁମାର : ନୂଆଧରଣର ତାରକକଳ (୧/୧), ସୌରକଳଙ୍କ (୩/୭), ଇନ୍ଦ୍ର କିପରି ଜବତ ହେଲେ (୩/୯), ବୀଣାର ଜନ୍ମ (୪/୧), ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନ ସୂର୍ଯ୍ୟ (୯/୩), ସୌରକଳଙ୍କ ଓ ବେତାଳ ବିଭ୍ରାଟ (୩/୮)

ରାଜଗୁରୁ, ବଳଭଦ୍ର ବହିଦାର : ଧର୍ମର ଐଶ୍ୱରିକ ଉତ୍ପତ୍ତି (୩/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଇତିହାସ ଏବଂ ଅଶୁଦ୍ଧ ପାଠ (୪/୨), ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ଓ ଓଡ଼ିଆଭାଷା (୪/୫), ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ଜାତି ବିଭାଗ (୪/୮), ଓଡ଼ିଶାର ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ଶିକ୍ଷା ଓ ତାହାର ସଂସ୍କାର (୪/୯), ହିନ୍ଦୁ ଜାତିର ସାକାର ଉପାସନା (୪/୧୦), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଧନ୍ୱନ୍ତରି ଗୀତ (୫/୧୨), ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ଛଅ ଧର୍ମ (୬/୧୨) ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ଆଧାର ବୈଦିକ ଧର୍ମ (୭/୪) ବୁଦ୍ଧି (୭/୫) ଇହୁଦୀ ଧର୍ମର ଭିତ୍ତି ପାର୍ଶିଧର୍ମ (୭/୬) ପାର୍ଶିଧର୍ମର ଆଧାର ବୈଦିକ ଧର୍ମ (୮/୨)

ରାଜଗୁରୁ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ : ହୋଏନଂସାଙ୍କ ଓଡ଼ିଶାଯାତ୍ରା (୪/୨), ଅକ୍ଷର (୨/୪), (୫/୫), ବାରବାଟୀ କୈଫିୟତ (୧୮/୬), ନନ୍ଦ ରାଜ ଦେବଙ୍କର ପିପଲପଦର ତାମ୍ରଫଳକ ଅଭିଲେଖ (୩୮/୨), ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଓ ନୀଳମାଧବ (୪୮/୪), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କୃଷ୍ଣତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରସାର (୪୯/୪)

ରାଜନ, ଏସ୍. ସୁନ୍ଦର : ଗୀତା : ଏକ ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟ (୩୪/୩)

ରାୟସିଂହ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଲିମେରିକ୍ (୧୭/୮)

ରାୟ, ଅନାମଶଙ୍କର : ଅକ୍ଷକ୍ରୀଡ଼ା (୫/୬,୭)

ରାୟ, ଅପୂର୍ବରଂଜନ : କାନ୍ତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ : ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ(୨୭/୫), କାନ୍ତକବି ଜୀବନ ବୀଣାର ଝଙ୍କାର-ନୀଳ ସଙ୍ଗୀତ(୨୯/୧୧), କାନ୍ତକବି ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଗଦ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ(୩୦/୬), ବିଶ୍ୱର ଦୁଇ ମନୀଷୀ ଟଲଷ୍ଟୟ ଓ ଗାନ୍ଧିଜୀ(୪୨/୯)

ରାୟ, ଉତ୍କଳିକା: ଓଡିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ଯବନିକ ଭାଷାର ପ୍ରଭାବ(୧/୧୦)

ରାୟ, ଉଷା: ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ବାଟେଘାଟେ(୩୩/୫)

ରାୟ, ଗିରିଜାଶଙ୍କର: ପ୍ରାଚୀନ ଓ ନବୀନ ସାହିତ୍ୟ (୨/୪), ସାହିତ୍ୟରେ ମାନବିକତା(୨/୫), ସାହିତ୍ୟରେ ଦୁଃଖବାଦ(୨/୬), ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତିଦର୍ଶନ(୨/୭), ମାନବିକତାର ସାହିତ୍ୟ(୨/୧୧), ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା(୫/୨), ଓଡିଆ ନାଟକ(୮/୨), କୃଷିଯୋଜନା (୮/୪), ସାହିତ୍ୟ ଯୋଜନା(୮/୫)

ରାୟ, ଗୌରାଙ୍ଗ ଚରଣ: ଜଗନ୍ନାଥ ଚରିତାମୃତର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନକଲ(୩୨/୩), ବାଞ୍ଛିତ ରାଧିକା ଗର୍ଭ(୩୪/୮), ମାଦଳାମାଳିକା(୩୫/୮), ଓଡିଶୀ ଜ୍ଞାନ ଭକ୍ତିବାଦର ଦୁଇଟି ଗ୍ରନ୍ଥ (୩୭/୨), ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଓଡିଆ ଭକ୍ତି ସାହିତ୍ୟ(୩୯/୮), ଚୌରାଶୀଆଜ୍ଞା'' ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ(୪୦/୯), କାଞ୍ଚିକାବେରୀ : ଏହାର ଜନଶ୍ରୁତି ଓ ଇତିହାସ(୪୧/୫), କାଞ୍ଚିକାବେରୀ ଛେରାପହଁରାର ସୂର୍ଣ୍ଣ ସମାର୍ଜନୀ(୪୩/୫), (୪୩/୬),(୪୩/୮), ଚମ୍ପା କେ୍ୟାରଫ ମଲ୍ଲିକାଶପୁର(୪୫/୪), ବ୍ୟଥା ଏବଂ ବ୍ୟଥା(୪୬/୨), କାଞ୍ଚିକାବେରୀ ଏହାର ଜନଶ୍ରୁତି ଓ ଇତିହାସ(୪୨/୧), ଶାନ୍ତି କାନନର ସ୍ୱ-ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପନ୍ୟାସ(୪୭/୩), ଦୁଇଠାକୁରଙ୍କ ତିନି ସେବକ(୪୭/୮),(୪୭/୯),ପେଟେଣ୍ଟ ଓ ପ୍ରେସକ୍ରିପ୍‌ସନ: ସୁଲୋଚନା ଓରଫ ଫକୀରମୋହନ(୪୮/୩)

ରାୟ, ଜଗଜ୍ୟୋତି: ଭାରତରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର(୨/୫), ପ୍ରାଚ୍ୟ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିତ୍ରକଳା(୨/୧୧)

ରାୟ, ପୁଳିନ ବିହାରୀ: ପ୍ରକୃତିରୁ ଆତ୍ମନିର୍ବାସନ (୧୬/୧୨)

ରାୟ, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର: ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡିଆ ସାମାଜିକ ନାଟକର କ୍ରମବିକାଶ(୨୪/୯)

ରାୟ, ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର: ମାନବ ଆଚରଣ ଓ ମୂଲ୍ୟବିଚାର(୧୮/୧୧), ଦୁର୍ଗାପୂଜାର କ୍ରମବିକାଶ(୨୬/୭), ମନ୍ଦିର ଗାତ୍ରରେ ଇକୁନିଶ (୩୧/୬), ମାତୃପୂଜା (୩୨/୭)

ରାୟ, ବିପିନ ବିହାରୀ: ସୃଷ୍ଟି ରହସ୍ୟ (୨/୫)

ରାୟ, ବିରଞ୍ଚିନାରାୟଣ: ଅଭିନୟ ।

ରାୟ, ଭବାନୀଚରଣ: ବିଷ୍ଣୁସ୍ୱାମୀ(୪/୧୦), ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଦୃଷ୍ଟିର ପରସ୍ପର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୫/୧), ଓଡିଶାରେ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ(୫/୧୧)

ରାୟ, ମାର୍ଜ୍ଜବିକା : ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ମିଥ୍, ପ୍ରତୀକ ଓ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ (୩୮/୧୦), ସଂଗୀତର ସଂପର୍କ (୪୧/୧୦)

ରାୟ, ରବି: ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାତା କିଏ ?(୪୫/୫),(୪୫/୧୨), ସପ୍ତମ କାମାର୍ଣ୍ଣବ(ଜାଟେଶ୍ୱର ଦେବ)ଚୌଦ୍ୱାର ତାମ୍ର ଶାସନ ୧୧୪୭/୪୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ(୪୬/୮),ଜଗନ୍ନାଥ

ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାତା କିଏ ?(୪୭/୪), ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଜଗନ୍ନାଥ(୪୭/୬), ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାତା କିଏ ?(୪୮/୪), ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିରର ନବାବିଷ୍କୃତ କଳା-ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଓ ଶିଳାଲିପି(୫୦/୩)

ରାୟ , ରାଜକିଶୋର: ଉପନ୍ୟାସର ବିଚାରଧାରା(୧/୧),(୨/୨),(୨/୩), (୧/୪),(୧/୭), ଉପନ୍ୟାସ ବିଚାରଧାରା(୧/୧୦), ଉପନ୍ୟାସ ବିଚାରଧାରା(୧/୧୧),(୧/୧୨), ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଓଡିଆ ଗଳ୍ପଲେଖକ(୨/୩),(୨/୪), ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଓଡିଆ ଗଳ୍ପଲେଖକ(୨/୧)(୨/୨),(୨/୭), ଉପନ୍ୟାସ ବିଷୟରେ କେତୋଟି କଥା(୩/୫), ଉପନ୍ୟାସ ବିଷୟରେ ଆଉ କେତୋଟି କଥା(୩/୭), ଶତାବ୍ଦୀର ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ସାହିତ୍ୟ(୪/୧), ସାହିତ୍ୟିକ ଅପରାଧ(୪/୨),ତନୟାର ସ୍ମୃତି(୫/୧୨), ନବବର୍ଷର ନୂତନ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ଓ ପରୀକ୍ଷା(୧୧/୯), ଅରମ୍ୟ କଥା(୧୯/୮), ପତ୍ରାବଳୀ ଓ ମନର ପ୍ରସ୍ତୁତି(୨୦/୬), ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ଶିକ୍ଷାଦର୍ଶନ(୨୪/୬), ମୋ ଲେଖନୀରେ କାଳିନାହିଁ, କେବଳ ଅଶ୍ରୁ(୩୮/୧୧), ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବ ସନ୍ଧାନେ(ଭାଷାନ୍ତର)(୩୯/୧), ଆଜିର ଲେଖକ ଓ ସମାଲୋଚକର ଭୂମିକା(ଭାଷାନ୍ତର)(୩୯/୧୦)

ରାୟ, ଶଶିଭୂଷଣ: ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ(୪/୨), ମହାକବି ଭବଭୂତି ଓ ଛାୟାସୀତା(୪/୩), ରାଧାନାଥ(୧୦/୧୦)

ରାୟ, ଶୋଭା: ଭିକ୍ଷୁଣୀର ଶିକ୍ଷାଦୀକ୍ଷା(୬/୧)

ରାୟ, ସୁଧାଂଶୁ ଶେଖର: ଜବାଳା ଓ ଜବାଲି(୨୦/୬), ନାହଂ ତିଷ୍ଠାମି ବୈକୁଣ୍ଠେ-ନିତ୍ୟାନନ୍ଦଙ୍କ ଶିଳ୍ପକଳା(୪୫/୬)

ରାୟ, ହୃଦାନନ୍ଦ: ଚିନ୍ତାରାଜ୍ୟରେ ଦିଗ୍‌ବିଜୟ(୫/୧୨), ବାକ୍ୟାର୍ଥ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ(୬/୪), ଜଡବାଦ ସମୀକ୍ଷା(୧୨/୭), ଜିଜ୍ଞାସା(୧୫/୧୨)

ରାୟ, ହୃଷିକେଶ: ଶିଶୁର କୌତୁହଳ(ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ)(୧/୪), ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିବାହିତ ଜୀବନ (୧/୬), ଶିଶୁ କୌତୁହଳ(୫/୯), ଟେଷ୍ଟ ଟିଉବ୍ ବେବି(ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ)(୨/୧), ମୁଁ ଆସିଲି କେଉଁଠୁ(ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ)(୨/୨), ବିବାହପରେ(ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆଲୋଚନା)(୨/୪),(୨/୬), ବୃଦ୍ଧସ୍ୟ ତରୁଣୀଭାର୍ଯ୍ୟା(୨/୭), ବାଳ ଲମ୍ବ ଛୋଟ ବୁଦ୍ଧି(୨/୯), ସଂଯମ ଓ ଅବଦମନ(୨/୧୧), ଯୌନ ନିର୍ବାଚନ ଓ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା(ସଚିତ୍ର)(୪/୧), ଯୌନ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କ୍ରମବିକାଶ(୬/୧), ପ୍ରେମ(୬/୭) ଉତ୍ତର(୮/୧)

ରିଚାର୍ଡ ଏସ୍. ଲୁଇ: ଚନ୍ଦ୍ର ଅଭିଯାନ (୨୪/୧), ବିଶ୍ୱ ପରିକ୍ରମଣକାରୀ ମହାକାଶ ଯାନ (୨୪/୨), ପ୍ରଥମ ମହାକାଶ ଯାତ୍ରୀ (୨୪/୩), ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଷ୍ଠରେ ଅବତରଣ (୨୪/୪), ମହାଶୂନ୍ୟରେ ଦୁଇ ମହାକାଶ ଯାନର ମିଳନ (୨୪/୫), ମହାଶୂନ୍ୟରେ ମିଳନ (୨୪/୬), (୨୪/୭), ଚନ୍ଦ୍ରଅଭିଯାନ (୨୪/୮)

ଶତପଥୀ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ: ସନ୍ଥ କବିର ଦାସଙ୍କ ଓଡିଶାଯାତ୍ରା(୨୯/୧୨), ପଦ୍ମାବତୀ ଜୀବନ ଓ ସାଧନା(୩୧/୧୧)

ଶତପଥୀ, ଗୌରୀଶଙ୍କର: ମହାବିଷ୍ଣୁବ ଦିବସର ଚିନ୍ତନପନ୍ଥ(୨୮/୫), ଋଷି ସମସ୍ୟା:ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ(୨୮/୯) ନାଗାର୍ଜ୍ଜୁନ ଓ ଶୂନ୍ୟବାଦ(୩୦/୬)

ଶତପଥୀ, ଧୀରେନ୍ଦ୍ରନାଥ: ସନେଟ୍(୨୨/୩)

ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ନଟବର: ପରଳା: କଳା ଚେତନାରେ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷ(୪୨/୯),ଶାନ୍ତନୁଙ୍କ ଶିଳ୍ପ ସୌକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ନରକିନ୍ନର(୪୮/୭),(୪୮/୮),(୪୮/୯), ନରକିନ୍ନରର ଶେଷକଥା(୪୮/୧୧), କିଶୋରୀଚରଣ କଥା-କଳନା(୪୯/୧),(୪୯/୫), କିଶୋରୀ ଚରଣ କଥାମାନସ(୪୯/୭), ଶକୁନ୍ତଳା ମିଥ୍;ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଅନ୍ୟକଥା(୫୦/୧), ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର କଥା-ପରିଧି(୫୦/୬), (୫୦/୧୦)

ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ: ଗୀତିନାଟ୍ୟର କେତୋଟି ଚରିତ୍ର(୨୦/୯), ଓଡ଼ିଆ କଥା ସାହିତ୍ୟର ସ୍ମୃତିସ୍ତମ୍ଭ: ଚତୁରବିନୋଦ(୨୨/୯), ରୂପକଳ୍ପ ସଂପର୍କରେ(୨୩/୧), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା:ଇତିହାସ ଓ ଅଭିମନ୍ୟୁ(୨୩/୯), ବିଷାଦବାଦୀ କାବ୍ୟନାୟକ ଗୁରୁପ୍ରସାଦ(୨୭/୧୨), ରୋମାଣ୍ଟିକ ଭାବଚେତନାର କବି(୨୮/୧), ସବୁଜରୁ ଆଧୁନିକ କ୍ରିୟା ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୨୮/୧୧),(୨୮/୧୨), ସାହିତ୍ୟ ଓ ଆଧୁନିକତା(୨୯/୧୨), ବିସ୍ମୃତ-ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବି (୩୦/୪),ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ ସମାଲୋଚନାରେ ପରମ୍ପରା ପରିସ୍ଥିତି ଓ ପୁରୋଦୃଷ୍ଟି(୩୧/୧୦), ଉତ୍ତର ସତୁରୀର ଓଡ଼ିଆ କବିତା(୩୨/୧୧), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଉନ୍ମେଷ ଓ ବିକାଶ(୩୩/୫), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ବିକାଶ ଓ ଉତ୍ତରଣ(୩୩/୬),(୩୪/୨), ଆଧୁନିକ କବିତାର ସୀମା, ସଂଜ୍ଞା ଓ ଶିଳ୍ପବିଧି(୪୬/୭)

ଶତପଥୀ, ବଟକୃଷ୍ଣ: ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି-ବିଚାର(୩୭/୩), ଶବ୍ଦଶକ୍ତି(୩୮/୧୨)

ଶତପଥୀ, ବସନ୍ତ କୁମାର: ପାନ(୧୯/୨), ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମଙ୍ଗରାଜ(୧୯/୭), ଆଧୁନିକ କେଶ-ବିନ୍ୟାସ ସୂତ୍ର(୨୦/୧), ପଣ୍ଡିତ ବନାମ କିଙ୍କର(୨୧/୩), ସେନାପତିଙ୍କ ଶୈଳୀ(୨୨/୨), ଚମା(୨୨/୬), ଭୁଲାମନ(ଅନୁବାଦ)(୨୩/୮), ନଇନିତାଲ ଓ ତାର ଗାଇଡ୍(୨୮/୨), (୨୮/୧୧), (୨୯/୧୨), ଋଣମୁକ୍ତ(୩୯/୭)

ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ବାଳକୃଷ୍ଣ: ଉପନ୍ୟାସ: 'ପଦ୍ମମାଳୀ'ର ରଚନାଶୈଳୀ:ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ(୪୬/୩)

ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟକୁମାର: ଜାତୀୟ ଚେତନାର ବୈତାଳିକଙ୍କ ବୀରକିଶୋର(୩୬/୬), ସପ୍ତଦଶକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ସାମାଜିକ ଅଙ୍ଗୀକାର(୪୧/୬), ଅନନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କାବ୍ୟାଦର୍ଶନର ଭୂମି ଓ ଭୂମିକା(୪୪/୩), ଓଡ଼ିଆ ନାଟକର ବିବର୍ତ୍ତନରେ ମାନବ ଅଧିକାରର ସ୍ୱର ଓ ସ୍ୱାକ୍ଷର(୪୯/୯)

ଶତପଥୀ, ମାଧବଚନ୍ଦ୍ର: ଆର୍ଯ୍ୟୁର୍ବେଦ ଓ ଶଲ୍ୟତନ୍ତ୍ର(୨/୧୨)

ଶତପଥୀ, ଡକ୍ଟର ସନ୍ତୋଷ କୁମାର: ଲୋକନୃତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ଓ ବିକାଶ(୪୫/୩), ଲୋକନାଟ୍ୟ ପରମ୍ପରା(୪୭/୫), ନୃତ୍ୟ ପରମ୍ପରାରେ ନାଗ(୪୮/୮)

ଶତପଥୀ, ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ: ସିନ୍ଧୁ ସଂସ୍କୃତି ଆର୍ଯ୍ୟ ନା ଦ୍ରାବିଡ(୩୮/୩), ସିନ୍ଧୁ ସଂସ୍କୃତିରେ ମାନସିକ ସ୍ଥିତି(୩୮/୮)

ଶତପଥୀ, ସୁଭାଷ: ବହୁରୂପୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ: 'ଜ୍ଞାନପୀଠ' ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା ଏମ.ଟି. ବାସୁଦେବ ନାୟାର(୪୮/୧)

ଶତପଥୀ, ନୀଳକଣ୍ଠ ରଥ: ବ୍ୟାକରଣଗତ ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ(୩୭/୫), ସପ୍ତଶତୀ ଚଣ୍ଡି ଓ ସପ୍ତଶତୀ ଶ୍ଳୋକମୟୀ ଗୀତା(୩୭/୭)

ଶା, ଜଗନ୍ନାଥ: ପ୍ରାକୃତିକ ସତ୍ୟ ଉନ୍ମୋଚନ(୨୦/୨), ବିଶ୍ୱର ତରଙ୍ଗ ରୂପ-ବସ୍ତୁର ଓ ଶକ୍ତିର(୨୦/୬), କ୍ୱାଣ୍ଟମ୍ ମତବାଦର ଗୋଟିଏ ଦିଗ(୨୦/୧୦),ବୈଚିତ୍ର୍ୟ(୨୧/୫), ଶେଷଜୀବ(୨୧/୧୦)

ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ: ଶିଶୁବେଦର ବିଚାର ବିମର୍ଶ(୨୨/୮),ଉତ୍କଳର ଗଣଧର୍ମ:ବ୍ରାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି(୨୨/୧୦), ଖାରବେଳଙ୍କ ଶିଳାଲିପି(୨୨/୧୨), ଦେବୋତ୍ତର ଯୁଗର ନାଟ୍ୟକଳା(୨୩/୭), ତତ୍ତ୍ୱାତୀତର ତତ୍ତ୍ୱ-ନିର୍ଣ୍ଣୟ(୨୯/୪),ଉତ୍କଳେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମାତ୍(୩୦/୨)

ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ବୀର ହନୁମାନ : ଜଉତିଷ ଚରଚା(୩/୨), ସମାଲୋଚନାତ୍ମକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚା(୫/୧)

ଶୂରଦେଓ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର: ଚିତ୍ରବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା(୧୦/୧୧)

ଶେଖ୍, ମନସୁର: ଗୋଧନ ଗ୍ରନ୍ଥ(୩/୬), କୋରାନ୍ ଓ ପୁରାଣର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ(୩/୯), ଇସଲାମଧର୍ମରେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ(୩/୧୦), କଟକରେ କଦମରସୁଲ(୪/୨)

ଶୁକ୍ଳ, ଡକ୍ଟର ଅନନ୍ତ ଚରଣ: ଉପନ୍ୟାସ,ଇତିହାସ, ଆର୍କିଟାଇପ୍ ଓ ଐତିହାସିକ ''ଆଜୀବକର ଅଟ୍ଟହାସ''(୪୯/୮)

ଶ୍ରୀକଚ୍ଛପ: ମୃତ୍ୟୁ ମନୋରମ(୨୧/୬)

ଶ୍ରୀ କଚ୍ଛପାୟ: କଚ୍ଛପ(୨୧/୩)

ଶ୍ରୀ ପ୍ରଦୀପ୍ତ କୁମାର: କବିତା ଓ କବିତା(୩୫/୫)

ଶ୍ରୀପରି: ନୂତନ ଜଗତର ସଂଧାନେ(୧୯/୯)

ଶ୍ରୀ ରାଜବିହାରୀ: ଗୀତା(୨/୫)

ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସ୍ୱରୂପ ମାହେଶ୍ୱରୀ: ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସ୍ୱପ୍ନର ଓଡିଶା(୨୭/୧୧)

ଷଡଙ୍ଗୀ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର: ଜଗମୋହନ ରାମାୟଣରେ ମୁସଲମାନୀ ପ୍ରଭାବ(୩୮/୪), ଓଡିଶାରେ ଇସଲାମ ଧର୍ମ(୩୯/୧)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଛାୟାକାନ୍ତ: କବି ବୈକୁଣ୍ଠନାଥଙ୍କ 'ଯାତ୍ରାସଂଗୀତ': ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ(୩୮/୫)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଦୀନକୃଷ୍ଣ: ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ (ଅନୁବାଦ) (୨୧/୧)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଡକ୍ଟର ନୃସିଂହ: ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ସମାଜ ସ୍ୱରୂପ(୪୪/୧୦)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଡକ୍ଟର ମୋହିତ କୁମାର: କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ କବିତାରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚିନ୍ତାଧାରା(୪୫/୬)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଡକ୍ଟର ସତ୍ୟ: ଦେବତାର ପଦ୍ମପାଦ: ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗାନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଭାବ(୪୫/୫)

ସରକାର, ଦିନେଶଚନ୍ଦ୍ର: ରାମାୟଣ ଐତିହାସିକତା(୨୮/୨)

ସରକାର, ଶିବଶେଖର: ମଣିପୁରର ନାଟ୍ୟଚିନ୍ତା(୨୦/୭)

ସାଗର: ସାହିତ୍ୟ ଓ ବାସ୍ତବବାଦ(୨/୯),(୨/୧୦), କବିତା ଓ ବାସ୍ତବତା(୨/୧୨), ସାହିତ୍ୟ ଓ ବାସ୍ତବତା(୩/୧)

ସାମନ୍ତ, ବିଶ୍ୱମ୍ଭର: ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶକ୍ତି ଓ ମାନବର ନିମ୍ନ ପ୍ରବୃତ୍ତି(୨୫/୭)

ସାମନ୍ତ, ସୀମାଚଳ ପୋନ୍ନା: ନୂତନ ଲେଖକଙ୍କ ପ୍ରତି(୩/୧)

ସାମନ୍ତରାୟ, ଡକ୍ଟର ବୀରେନ : ଆମେ ସୁଖୀ ହେବୁ ନା ଅସୁଖୀ (୨୫/୧୧)

ସାମନ୍ତରାୟ, ଧିରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର: ବଡଦିନ(୨୦/୯)

ସାମନ୍ତରାୟ, ଡକ୍ଟର ନଟବର: ବିଦଗ୍ଧ ଚିନ୍ତାମଣି(୧/୯), ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତିର ସ୍ଥାନ (୨/୪), ଓଡିଆଲିପି ବଂଗଳାଲିପିରୁ ଉଦ୍‌ଭବ ନୁହେଁ(୨/୧୨), କବି ଗୋପବନ୍ଧୁ(୩/୧), ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ(୩/୨), ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ରତିମା(୩/୩), ପଲ୍ଲୀସଂଗୀତ(୩/୬), ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟ ସମସ୍ୟା(୪/୧), ରତି ଓ ରସ(୪/୬), ସଂସ୍କୃତ ସମାଲୋଚନା ସାହିତ୍ୟ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା(୪/୭), ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟର କଥାବସ୍ତୁ(୪/୮), ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ରଚନାର ସଂଧ୍ୟା ନିର୍ଣ୍ଣୟ(୪/୯),ଚୋରି ଓ ବିଚାର(୪/୧୧), ପ୍ରହେଳିକା(୪/୧୨), ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନାର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଇତିହାସ(୫/୨), ପରକୀୟା ପ୍ରୀତି(୫/୪), ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟରେ ଧର୍ମଦର୍ଶନର ସ୍ଥାନ(୫/୮), ମାତ୍ରାବୃତ୍ତ ଛନ୍ଦ ଓ ଓଡିଆ କବିତା(୫/୯),ଯୌନ ରସ ନା ଶୃଙ୍ଗାର ରସ(୫/୧୦), ୧୯୯୭ ସାଲ ଅକ୍ଟୋବର(୬/୧), (୬/୩), ସାଧୁସୁନ୍ଦର ଦାସଙ୍କ ଅଦ୍ୱୈତ୍ୟବାଦ(୭/୬), ଚାନ୍ଦମଣି ଜନ୍ମକୁଣ୍ଡଳୀ(୮/୩), ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଉତ୍କଳ ଭ୍ରମଣ(୮/୮), ରାଧାନାଥ ସାହିତ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୮/୧୧), ଦରବାର ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୧୦/୩), (୧୦/୪), (୧୦/୫) (୧୦/୬), ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ଅଧ୍ୟୟନ (୧୦/୭), (୧୦/୮), ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜର ପ୍ରଥମ ଏମ୍.ଏ. ଛାତ୍ର ସାହିତ୍ୟିକ ଗୋପାଳ ବଲ୍ଲଭ (୧୦/୯), ଶିକାର(୧୦/୧୦), ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଓ ସମ୍ବଲପୁର ହିତୈଷିଣୀ (୧୧/୧), ରାଧାନାଥଙ୍କ ପ୍ରେରିତ ପତ୍ର (୧୧/୫), ଉତ୍କଳ ପତ୍ରିକା (ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ) (୧୧/୬), ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର (୧୧/୭), ଉପଧା ଇତିହାସ (୧୧/୮), (୧୧/୯), ଔଚିତ୍ୟବାଦ (୨/୧), ପଲ୍ଲୀ ସଂଗୀତ (୩/୫),

ନ୍ୟାସକବି ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ (୭/୮), କାଗଜ ଓ କଲମ (୧୯/୧), ଚତୁର ବିନୋଦ ଉପରେ ଏକ ବିହଙ୍ଗମ ଦୃଷ୍ଟି (୨୧/୭), ଉତ୍କଳକାହାଣୀର ପ୍ରକାଶକାଳ (୨୧/୧୦), ପ୍ରଥମ ଯୁଗର ଓଡ଼ିଆ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ (୨୨/୧), (୨୨/୧୦), ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଓ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୨୩/୧), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଇତିହାସରେ ମିଶନାରୀ ଆମସ୍ ସଟନ (୨୩/୭), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତିର ଦାନ (୨୪/୧୨), ଇତିହାସର ବିସ୍ମୃତ ସାଧକ (୨୫/୧), ପ୍ରବନ୍ଧମାଳା : ଏକ ସମୀକ୍ଷା (୨୫/୭), ବେଦନାଶକ ବଟ (୨୬/୧), ଶିଶୁଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମ ଇତିହାସ (୨୬/୭), ଶିଶୁଦେବ ଓ ସୂକ୍ଷ୍ମବେଦ (୨୭/୧), ସାରଳା ମହାଭାରତରେ 'ଯୋଗ'ର ପରିଚୟ (୨୭/୬), ଅପ୍ରକାଶିତ ମତକର୍ତ୍ତୃକ ସଂଗୃହୀତ ପୋଥିରେ ପଞ୍ଚସଖା (୩୦/୬), ବନ୍ଦୀର ଆତ୍ମକଥା'ରେ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ (୩୬/୭), ଧଡ଼ିଆ ପଣ୍ଡିତ ମନ୍ୟ (୩୭/୩), ଭାଗବତକାର ହିଁ ଅତିବଡୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ (୩୭/୭), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା କଲୋପ ଆନ୍ଦୋଳନ : ଏକ ସଷ୍ଟାକଷଣ (୪୦/୫), (୪୦/୬), (୪୦/୧୦)

ସାମଲ, ଘନଶ୍ୟାମ: କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର (୫/୩), ମତ୍ସ୍ୟଜଗତର ବିଚିତ୍ରତା(୫/୮), ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବିଷୟରେ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଧାରଣା(୬/୮),ମଙ୍ଗଳ(୬/୧୨), ଡିସେମ୍ବର୍ ୨୫(୭/୧), ଜୀବନ ଜିଜ୍ଞାସା(୭/୫), ବୁଧ(୭/୬), ସମୟର ବିଶ୍ଳେଷଣ(୮/୧)

ସାମଲ, ଚକ୍ରଧର: ହିନ୍ଦୁ ସମାଜରେ ନାରୀର ସ୍ଥାନ(୨/୭),(୨/୮),(୨/୧୦),(୩/୨)

ସାମଲ, ଜ୍ୟୋତିରଂଜନ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଐତିହାସିକ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ (୫୦/୧୦)

ସାମଲ, ବସନ୍ତ କୁମାର: ସମକାଳୀନ ଚେତନାଭିତ୍ତିକ ଉପନ୍ୟାସ ତ୍ରୟୀ(୨୧/୪), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତା ନୂତନ ସ୍ୱର(୨୩/୧), ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ବସନ୍ତ(୨୫/୧), ଓଡ଼ିଆ ଯାତ୍ରାର ଗତି ଓ ପ୍ରକୃତି(୨୫/୫)

ସାମଲ, ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ: ଗ୍ରାମିକ୍ ଚିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଦେ(୧୯/୩), ସାଂପ୍ରତିକ ଚରିତ୍ରକଳାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ(୨୫/୬),

ସାମଲ, ଡକ୍ଟର ବୈଷ୍ଣବଚରଣ : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ପରିଚୟ(୩୧/୫), ଓଡ଼ିଆ ଓ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ(ଭାଷାନ୍ତର)(୩୨/୩), 'ଧର୍ଷିତା ମାଟି' ଓ 'ବସୁନ୍ଧରା ମାଟି' ର ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା(୩୩/୨), ନୀଳକଣ୍ଠ ପ୍ରଜ୍ଞାମାନସ: କେନ୍ଦ୍ର ଓ ବଳୟ(୩୪/୪), ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ବିକାଶରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଅବଦାନ(୩୮/୩), ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଲେଲିନ୍: ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ(୩୮/୧୦), ଆଧୁନିକ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ: ଏକ ବିଶେଷଦୃଷ୍ଟି(୩୯/୧୦),ଆମ ଉପନ୍ୟାସ; ବ୍ୟକ୍ତି, ଆତ୍ମାର ସଂକଟ ଓ ଅଭୀପ୍ସା(୪୦/୨), ସ୍ୱାଧୀନତାଠୁ ସାଂପ୍ରତିକ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ହାସ୍ୟ ଓ ବ୍ୟଙ୍ଗ(୪୦/୧୦),(୪୦/୧୧), ଲେଖକର ସ୍ୱାଧୀନତା(୪୧/୯), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ଓ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ କୃଷି ଓ କୃଷକ(୪୨/୨), ସାହିତ୍ୟ(୪୩/୯), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ନୂତନ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଓ ପ୍ରତିସ୍ପର୍ଦ୍ଧା(୪୪/୫),

ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ:ଏକ ସମାଜତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ(୪୪/୧୦), ତୁଳନାତ୍ମକ ସାହିତ୍ୟ ସମାଲୋଚନା: ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ(୪୫/୧), ସମାଜର ପୁର୍ନଗଠନରେ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା(୪୫/୧୦), ଆଧୁନିକ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଇନର ପରୀକ୍ଷା ଓ ପ୍ରୟୋଗ(୩୭/୯), ଦେବକୀ: ଏକ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ବିଚାର(୪୯/୬), ନୀଳାଦ୍ରିଭୂଷଣ-ନାଟ୍ୟମାନସ: ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ(୫୦/୧), ଓଡିଆ ରାଜନୀତିକ ଉପନ୍ୟାସ: ଏକ ଦୃଷ୍ଟିପାତ(୫୦/୬), (୫୦/୭), (୫୦/୧୧)

ସାମଲ, ଡକ୍ଟର କ୍ଷୀରୋଦ କୁମାର: ପାଣି ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରଭାବ(୪୬/୨),(୪୭/୮)

ସାହୁ, ଅଭିନ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ର: ଆଧୁନିକ ଉପନ୍ୟାସ(୧୪/୮), ଜହ୍ନ,ଜହ୍ନରାତି ଓ 'ଜହ୍ନରାତି' ଓଡିଆ କାବ୍ୟ ପରମ୍ପରାରେ (୩୩/୭),(୩୩/୮)

ସାହୁ, ଅଭିନ୍ନଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସାହୁ, କମଳା: କ୍ରୀତଦାସର ପୃଥିବୀ: କୃଷ୍ଣଚୂଡାର କାବ୍ୟ(୩୩/୪)

ସାହୁ, ଅକ୍ଷୟକୁମାର: ସାରଳା ମହାଭାରତର ମଙ୍ଗଳଚରଣ(୪୧/୨), ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଜୀବନ ଚରିତ୍ର:ବାରଣାସୀ କଟକ ସାରଳାଦାସ(୪୪/୧୨),(୪୭/୮),(୪୭/୯),(୪୭/୧୦)

ସାହୁ, ଡକ୍ଟର ଆଦିକନ୍ଦ: ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଶୈଳୀ ଓ ଶୈଳୀ ବିଜ୍ଞାନର ସ୍ୱରୂପ(୩୬/୨), କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ଅଶ୍ଳୀଳତାର ଅନୁଯୋଗ ତାର ନାନ୍ଦନିକ ଉଦ୍ଭାସନ(୩୬/୧୧), କଳା ଓ କଳ୍ପନା ତଥା ତା'ର ପ୍ରତିସାମ୍ୟାତ୍ମକ ପାରସ୍ପର୍ଯ୍ୟ(୩୭/୧୦), ସାହିତ୍ୟରେ ସତ୍ୟ ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୋଧ(୩୮/୨), ସାହିତ୍ୟରେ ସାଙ୍ଗୀତିକତା ଓ ଛନ୍ଦଗତିକତା(୪୦/୯), ଆଧୁନିକ କବିତାର ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା(୪୧/୫),ହାଇଡଗରୀୟ ଶବ୍ଦ କଳ୍ପବୋଧ(୪୧/୧୨), କମଳାକାନ୍ତଙ୍କ କବିତାରେ ବୌଦ୍ଧିକ ଦୁଃଖବାଦ(୪୪/୨), ସାହିତ୍ୟରେ ବୃତ୍ତୀୟଚେତନା ଓ ପରିମଣ୍ଡଳୀୟ ଭାବ ସଂଶ୍ଳେଷ(୪୩/୪), ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡିଆ ଗଳ୍ପରେ ଏକ ଭିନ୍ନ ରୂପକଳ୍ପନା(୪୭/୧), କିର୍କେଗାର୍ଡୀୟ ଅନୁଭବରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶୃଙ୍ଗାରିକତା(୪୭/୭), ସୁରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ସଂସଦ ଓ ସାମ୍ୟାଦିକତା(୪୯/୧୦)

ସାହୁ, ଡକ୍ଟର କାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ୱର: ପ୍ରକୃତିବାଦ(୩୯/୧), ବର୍ଣ୍ଣନା ବିଭାବ(୪୦/୪)

ସାହୁ, କେଶବଚନ୍ଦ୍ର: ଉତ୍କଳୀୟ ମନ୍ଦିର ଓ ଭେଷଜ ବିଜ୍ଞାନ(୧୦/୨), ଶିଶୁ ଓ ଚର୍ମରୋଗ(୧୦/୫), ସୁସ୍ଥମାନବ(୧୦/୭), ଆଦିବାସୀ ଓ ଈଅଜ ରୋଗ(୧୦/୧୧), ପ୍ରେମ ପ୍ରଦୀପ(୨୩/୪)

ସାହୁ, ଡକ୍ଟର କୃଷ୍ଣ ଚରଣ: ରସକଲ୍ଲୋଳ କାବ୍ୟରେ କାଳ ଓ କଉତୁକ(୭/୧୨), ଶିଶୁବେଦ(୮/୩), କହିବ କେତେ(୯/୨), ରସକଲ୍ଲୋଳରେ ରସଚର୍ଚ୍ଚା(୧୦/୨), ସପତଙ୍ଗ (୧୦/୫),ବିଷବୃକ୍ଷ ଓ ଛମାଣ ଆଠଗୁଣ୍ଠ(୧୧/୪), ଓଡିଆ ଶିଶୁବେଦର ଭାର ଓ ପର୍ଯ୍ୟଟନ(୧୭/୭), ବଳରାମ ଓ ବେଦାନ୍ତସାର ଗୁପ୍ତଗୀତା(୧୯/୧), ତୁଳସୀ ବଳରାମ ଓ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର (୨୯/୫),ଓଡିଶାରେ ମାଧବ ଉପାସନାର ପରଂପରା ଓ ସାରଳା ଦାସ(୩୩/୧), ଓଡିଆ ପ୍ରେମାଖ୍ୟାନମୂଳକ କାବ୍ୟଧାରା ଓ ମଧୁମାଳତୀ(୩୩/୯), ପାପଲୋଚନ ପକ୍ରିୟା ଓ ପରିମଳା(୩୪/୧), ସାରଳାଦାସଙ୍କ ଉପମା ରାଜ୍ୟ ଚଣ୍ଡୀ ପୁରାଣ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ

(୩୬/୨),ସୁଫୀମତ ପରମ୍ପରା ଓ ପରିମଳା କାବ୍ୟ(୩୬/୭), ଚଣ୍ଡୀଦାସ,ଜୟଦେବ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ(୩୭/୭), ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବେଟା (୩୦/୧), ପ୍ରାଚୀନ ଜୀବନୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ବଳରାମ ଦାସ(୩୧/୧)

ସାହୁ, ଗିରୀଶ : ଯବନ କବି ଉଜୀର : ଏକ ଲୁପ୍ତ ପ୍ରତିଭା (୩୫/୯)

ସାହୁ, ନବୀନ କୁମାର : କଳିଙ୍ଗ ହାରକ (୯/୧୧)

ସାହୁ, ନୃସିଂହ ଚରଣ : ରେଖା ଓ ରଙ୍ଗର ବିଚିତ୍ର ଯାଦୁକର (୨୫/୨)

ସାହୁ, ପଙ୍କଜ : ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି (୩୮/୪), ଛେରାପହଁରା (୪୧/୪), ଦଣ୍ଡପୁର : ଏକ ସମ୍ୟକ୍ ବିଚାର (୪୨/୨), ଅଣସର (୪୨/୩), ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା ଯାତ୍ରା-ନାମକରଣର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ (୪୩/୩), ପହଣ୍ଡିବିଜେ-ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅନୁଶୀଳନ (୪୫/୩), ବୌଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ (୪୬/୩), ନବକଳେବରରେ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ପରିବର୍ତ୍ତନ (୪୮/୪), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନରେ ଜୈନ ଦର୍ଶନର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବିଭବ (୪୯/୪), ହେରାପଞ୍ଚମୀ (୫୦/୩)

ସାହୁ, ବଳରାମ : ଜାତି ଓ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା (୧/୫), ଭାରତରେ ଧର୍ମ ଓ ଦର୍ଶନ (୨/୧୧), ଧର୍ମ ଓ ସମାଜ (୩/୭), ବାୟୁ ସଂରକ୍ଷଣ (୧୬/୬),

ସାହୁ, ବାସୁଦେବ : ଆଜିର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୨୪/୮), ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରଭାବ (୨୭/୩), ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନାର ଉଦ୍ଭବ ଓ ବିକାଶ (୨୯/୧), ଭାରତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଶ୍ରମିକ ସ୍ଥିତି ଓ ପ୍ରଗତି (୨୯/୩), ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନାର ଉନ୍ମେଷ ଓ ବିକାଶ (୨୯/୭),(୨୯/୮),(୩୦/୧), ଆଧୁନିକ କବିତାର ରୂପ ବିଭବ (୩୦/୭), ଭାରତରେ ଶ୍ରେଣୀ ସମ୍ପର୍କ ଓ ସଂଘର୍ଷ (୩୦/୧୧), ଲିଙ୍ଗ ଉପାସନାର ଇତିହାସ (୩୧/୪), ପ୍ରଗତିର ପଥେ ଆଫ୍ରିକା (୩୧/୧୧), ସୁରଦାସଙ୍କ ଭ୍ରମରଗୀତରେ ବ୍ରହ୍ମ (୩୨/୧), ସଂସ୍କୃତି, ସଭ୍ୟତା ଓ ଅର୍ଥନୀତି (୩୨/୧୦), ସଂସ୍କୃତି, ସଭ୍ୟତା ଓ ଅର୍ଥନୀତି : ଗଳ୍ପ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୩୫/୯), ଶିଳ୍ପୀକରଣ - ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ (୩୬/୬), ସାହିତ୍ୟ ଅର୍ଥନୀତି - ଏକ ଆତ୍ମିକ ସମୀକ୍ଷା (୩୭/୪), ଡଃ ମହତାବଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସରେ ରାଜନୀତିକ ଦର୍ଶନ (୩୮/୧୧), ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ (୩୯/୪), ସମାଜ, ରାଜନୀତି ଓ ଷଷ୍ଠଦଶନ୍ଧି ଏବଂ ତତ୍‌ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ (୩୯/୮)

ସାହୁ, ଭକ୍ତପୂରନ : ଓଡ଼ିଶାର ପଶ୍ଚିମାଞ୍ଚଳର ବୌଦ୍ଧ ପରମ୍ପରା (୩୮/୧୨)

ସାହୁ, ବ୍ରଜକିଶୋର : ନବକଳେବର ସମୟରେ ବନଯାଗ ଯାତ୍ରା (୩୩/୪)

ସାହୁ, ଭୁବନାନନ୍ଦ : ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ (୩୫/୨)

ସାହୁ, ମଦନମୋହନ : ବ୍ୟାସ ଓ ସାରଳାଦାସଙ୍କ ମହାଭାରତର ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା (୪୫/୧୧)

ସାହୁ, ମନମୋହନ : ଓଡ଼ିଆ ରାମ - ସାହିତ୍ୟ ବିକାଶଧାରା (୨୩/୪), ହମା- ଏକ ଚମତ୍କାର ସୃଷ୍ଟି,(୩୬/୪), ଶାସ୍ତି ଉପନ୍ୟାସରେ ଧୋବୀର ଜୀବନଚିତ୍ର (୪୪/୫)

ସାହୁ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି : ବୈଷ୍ଣବ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ (୧/୬), ସମୁଦ୍ରପେଟା କବି ହରିବନ୍ଧୁ (୧୨/୯), ଆମେ ଓ ଆମ ସମାଜର ମତିଗତି (୧୪/୧୦), ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କୃଷ୍ଣଚେତନାର ମର୍ମକଥା (୨୩/୬)

ସାହୁ, ମିହିର : ଅସମୀୟା ସାହିତ୍ୟ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୩୬/୫), ଲୋକ ଉପାଦାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'କଣାମାମୁଁ' (୪୪/୬), ମାଟିର ଲୋକ ଗାନ୍ଧିବାଦୀର ମଣିଷ (୪୪/୯)

ସାହୁ, ରାଧାକୃଷ୍ଣ: ଜଗନ୍ନାଥ ଗର୍ଭରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ବୁଦ୍ଧ ଚରିତ (୩୧/୧୨), ନିର୍ବାସିତ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ (୩୩/୬), ବୁଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଆସ୍ତିକତା ଓ ନାସ୍ତିକତା (୩୪/୨), ମୋକ୍ଷଦର୍ଶୀ ବୁଦ୍ଧ (୩୮/୨)

ସାହୁ, ଡକ୍ଟର ରତ୍ନାକର : ସ୍ୱଭାବକବି ଗଙ୍ଗାଧର (୧୮/୭), ମଧୁସୂଦନ ସାହିତ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମବାଦ (୧୮/୧୧), 'ଭାବନାବର' କବି ହାଡ଼ିଙ୍କ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ ନୁହଁନ୍ତି (୧୯/୮), 'ଅନନ୍ତଗୋଇର କବି ହାଡ଼ିଦାସ ନା ଅଚ୍ୟୁତ (୨୮/୪), ଓଡ଼ିଶାର ଧର୍ମ-ଧାରଣାକୁ ହାଡ଼ିଦାସଙ୍କ ଅବଦାନ (୨୮/୯), ଅମରାବତୀ କଟକ : ଏକ ସ୍ମୃତି ଚାରଣ (୨୯/୨), କୃଷ୍ଣ ଅଭିଳାଷ - ଏକ ଆଲୋଚନା (୨୯/୬), 'ପଞ୍ଚସଖା' - ମୂଲ୍ୟ ନା ପ୍ରହସନ ? (୩୦/୨),(୩୦/୩), ପଞ୍ଚସଖା-ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶାଖାର ଓଡ଼ିଶୀ ସଂସ୍କରଣ (୩୧/୩),(୩୧/୨), ସାହିତ୍ୟରେ ଧର୍ମଚେତନା (୪୨/୫)

ସାହୁ, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଶିଳ୍ପଗୁରୁ ଅବନୀନ୍ଦ୍ର ଓ ଓଡିଶା (୨୩/୧୦)

ସାହୁ, ସହଦେବ : ରାଜଦ୍ରୋହୀ, ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ଓ ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ (୩୮/୭), ଦକ୍ଷତାର ସହାୟକ ! ମିଥ୍ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଧର୍ମ (୪୦/୮), ଦି. ସାଟାନିକ୍ ଭର୍ସେସ୍; ଧର୍ମ ଓ କବୀର ବିବାଦ (୪୧/୧), ସୃଷ୍ଟିର ଅୟମାରମ୍ଭ ଓ ସୃଷ୍ଟି ଇତିହାସ ଜାଣିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା (୪୨/୬). ଭଗବାନ : ବିଜ୍ଞାନର ଓ ବ୍ୟକ୍ତିର (୪୨/୧୦), ସମୟର ପ୍ରବାହ ଓ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଭିତରେ ଶୃଙ୍ଖଳା (୪୩/୧), କୃତ୍ରିମ ବୁଦ୍ଧି (୪୩/୯), ବିଜ୍ଞାନର ଅନୁସରଣରେ ଆମେ ଜ୍ଞାନ ହରାଇଛୁ (୪୪/୧), ବିବାହ ବୟସ ବୃଦ୍ଧିର ଏକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ତତ୍ତ୍ୱ (୪୪/୭), ଘରୋଇକରଣ ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ବିରୋଧୀ ହୋଇପାରେ (୪୫/୧), ସମରର ଜନ୍ମ (୪୫/୭), ସ୍ଥାନର ଜନ୍ମ (୪୬/୧), ଜୀବସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟିପରେ ପାତ୍ରର ସୃଷ୍ଟି (୪୬/୭), ଧୀଶକ୍ତି ବଂଶଗତ ନା ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ : ଏକ ବିତର୍କ (୪୬/୧୦), ଦେହ ରଙ୍ଗ ଓ ଗଠନ ଅନୁସାରେ ମଣିଷ ଜାତି (ରେସ୍) ବିଭାଗ ହେବାର ଅସମୀଚୀନତା (୪୭/୧), ଜୀବନର ସଂଜ୍ଞା, ରୂପ ଓ ଲକ୍ଷଣ (୪୭/୬), କେବଳ ପୃଥିବୀରେ ନୁହେଁ, ସର୍ବତ୍ର ଜୀବନ ଗଢିବା ଓ ସୃଷ୍ଟିର ଧର୍ମ (୪୮/୭), ଏକ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ କର୍ମଯୋଗାଣ ଓ ନିଯୁକ୍ତିର ଉପ (୫୦/୬)

ସାହୁ, ହାଡିବନ୍ଧୁ : ସୋଭିଏଟ୍ ନାରୀ (୧/୧୦)

ସାହୁ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର : କୁଳାର୍ଣ୍ଣବ ତନ୍ତ୍ରରେ ପଞ୍ଚମକାର ପୂଜା (୨୦/୮)

ସାହୁ, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ଦଣ୍ଡନାଟ (୩/୧୧), ଉତ୍କଳୀୟ ଓ ତାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ (୧୦/୧୦), ଡିମ୍ବ (୧୦/୧୨), ଗୁପ୍ତବିଦ୍ୟା (୧୧/୮), ବ୍ୟବହାରିକ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା (୧୧/୧୦), ଅଶ୍ଳୀଳତା (୧୧/୧୧), ଋଷି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ (୧୨/୩), ଉତ୍କଳର କୈବର୍ତ୍ତ ଜାତି (୧୨/୧୧), ଉପନିଷଦର ଜ୍ଞାନ (୧୩/୮), ଖାରବେଳଙ୍କ କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ (୧୪/୩)

ସୂତ୍ରଙ୍କର, ଯଶୋବନ୍ତ ନାରାୟଣ : ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ (୧୨/୨)

ସୂପକାର, ଡକ୍ଟର ଶ୍ରଦ୍ଧାକର : ବାଲ୍ମୀକି ଓ ଲଙ୍କା (୩୨/୧୧), ପିକ୍‌ଶୋ ଓ ମେକ୍‌ଲିଶ୍ (୩୩/୧୦), ପାରିବାରିକ ଆହ୍ୱାନର ସମତା (୩୮/୧୦)

ସେଠୀ, ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରସାଦ : କବିତା ଦର୍ଶନ (୨୪/୮)

ସେନ୍, କୈଳାଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ବର୍ତ୍ତମାନ ବେଦାନ୍ତ ପ୍ରଚାରରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା (୧/୩), (୧/୪), ମୋ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ (ଧର୍ମନୀତି) (୧/୭), ମୋ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ (୧/୮), ଭାରତୀୟ ଜୀବନରେ ବେଦାନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ (୧/୧୧), (୧/୧୨), (୨/୧), ଆମର ଉପସ୍ଥିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ (୨/୯), (୨/୧୦), ଭାରତ ଭବିଷ୍ୟତ (୩/୩)

ସେନ୍, ଡକ୍ଟର ସି.ଟି. : ଆନନ୍ଦର ଉତ୍ସ ସନ୍ଧାନେ (୩୯/୧)

ସେନାପତି, ଫକୀରମୋହନ : ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ସମାଜରେ ସଭାପତି ଅଭିଭାଷଣ (୪୪/୧୦)

ସେନାପତି, ବିଭୂତି ଭୂଷଣ : ସାରଳା ମହାଭାରତ ଓ ନୈଷଧ କାବ୍ୟରେ 'ନଳୋପାଖ୍ୟାନ'ଏକ କାବ୍ୟିକ -ସମୀକ୍ଷା (୩୭/୮)

ସେନାପତି, ଶ୍ରୀରାମ ସ୍ୱାମୀ : ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ସଂସ୍କାର (୨/୮), ଶିକ୍ଷାର ବାସ୍ତବତା (୨/୧୨), ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (୩/୩), ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ (୩/୫), ସ୍ୱପ୍ନପୁରୀର ସୌଧ (୭/୧), ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ (୯/୪)

ସ୍ୱାଇଁ, ଅନାମଚରଣ : ସୌରରାଜନ (୩/୧୨), ବୈଦିକ ଆର୍ଯ୍ୟର ଧର୍ମଧାରଣା (୪/୩), ନମୋ ଗଣେଶ ବିଘ୍ନେଶ (୪/୭), ମୌନବ୍ରତ (୪/୯), ସର୍ପପୂଜା (୪/୧୧), ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରସାରରେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ (୪/୧୨), ଯା କୁନ୍ଦେନ୍ଦୁ ତୁଷାରହାର ଧବଳା (୧)(୧୧/୧), ବୃକ୍ଷପୂଜା (୧୩/୧), ଶକ୍ତିପୂଜା : ଉଦ୍ଭବ ଓ ବିକାଶ (୨୪/୭)

ସ୍ୱାଇଁ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ : ସମ୍ରାଟ ସମାଜର ଜନ୍ୟା (୨/୩), ସାନ୍ତାଳୀ ପର୍ବପର୍ବାଣୀ (୨/୭), ସାନ୍ତାଳ ବିବାହ ପଦ୍ଧତି (୨/୧୦), କିଇତାବ୍ (୨/୧୨), ସାନ୍ତାଳୀ ଗଳ୍ପ (୩/୨), ସାନ୍ତାଳର ଆଦିପୁରୁଷ (୩/୪), ସାନ୍ତାଳ ଧର୍ମପରମ୍ପରା (୩/୧୦)

ସ୍ୱାଇଁ, ପୀତାମ୍ବର : ମାନସୀ (୧୯/୧୨)

ସ୍ୱାଇଁ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠଙ୍କ କାବ୍ୟାକୃତିରେ ଜାତୀୟ ଚେତନାର ସ୍ୱର (୪୦/୧୧), ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପରଜା : ପ୍ରେରଣା ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି (୫୦/୭)

ସ୍ୱାଇଁ, ଡକ୍ଟର ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ : ଚଣ୍ଡୀପୁରାଣ ଓ ଭାଗବତ ଦର୍ଶନ (୪୬/୭)

ସ୍ୱାଇଁ, ବିପିନ ବିହାରୀ : ସୂର୍ଯ୍ୟପରିବାର (୨୦/୮), ପୃଥିବୀ ଜନ୍ମ (୨୧/୧)

ସ୍ୱାଇଁ, ବ୍ରଜକିଶୋର : ଉପନୟନ : ଏକ ବିକାଶଧର୍ମୀ ସାମାଜିକ ସଂସ୍କାର (୩୭/୯), କୌଟିଲ୍ୟଙ୍କ ଅର୍ଥନୀତିରେ କୃଷିର ଭୂମିକା (୪୧/୨), ପାରମ୍ପରିକ ଭାରତବର୍ଷରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ସହାବସ୍ଥାନର ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ (୪୨/୮)

ସ୍ୱାଇଁ, ରବି : ମହତାବଙ୍କ ଗଦ୍ୟଶୈଳୀ (୩୫/୫)

ସ୍ୱାମୀ, ବିବେକାନନ୍ଦ : ଭାରତୀୟ ଜୀବନରେ ବେଦାନ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା (୧/୧୦)

ସ୍ୱାମୀ, ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପାନନ୍ଦ : ଶ୍ରୀ ରାମକୃଷ୍ଣଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମୋତ୍ସବ (୧/୫)

ସିଂ, ଅଜୟ : ଅର୍ଦ୍ଧସାର୍ଦ୍ଧ : ଏକ ଚକ୍ଷୁଷ୍ମାନ ଚେତନାର ପ୍ରବକ୍ତା (୩୨/୨)

ସିଂ, ଗୌରାଙ୍ଗଚରଣ : ଛବିର ରଙ୍ଗ (ଅନୁବାଦ) (୧/୨), ଚିତୋର ଦୁର୍ଗ ଓ ତା'ର ମୂର୍ତ୍ତିକଳା (ସିଚିତ୍ର)(୪/୫)

ସିଂହ, ଜଗବଂଧୁ : ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା (୬/୬)

ସିଂହ, ଦୀନକର ରାମଧାରୀ : ଆମର ଭାଷା ସମସ୍ୟା (୧୨/୨)

ସିଂହ, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ବିକାଶଧାରା (୨୨/୧୨), ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ବିକାଶଧାରା (୨୩/୧୨),(୨୪/୬)

ସିଂ, ରବି : ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ମାର୍କସବାଦୀ ଚେତନାର ଅନ୍ୟ ଏକ ମୋଡ (୨୪/୧୦), ସଂସ୍କୃତିର ବୈପ୍ଳବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୨୬/୭), (୨୬/୮),(୨୬/୯),(୨୬/୧୦),(୨୬/ ୧୧), (୨୬/୧୨),(୨୭/୧)

ହରିଚନ୍ଦନ, ନିଳାଦ୍ରୀଭୂଷଣ : ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ନାଟ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରରେ ନାଟକର ଅଙ୍ଗସଜ୍ଜା (୨୨/୧୧), ସୋମନାଥ ବ୍ରତକଥା ପ୍ରାଚୀନ ଗଦ୍ୟ (୨୩/୫), ଓଡ଼ିଆ ଐତିହାସିକ ନାଟକ : ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ(୩୦/୫),(୩୦/୬), ଆଧୁନିକ ଯାତ୍ରା, ନାଟକ ଓ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୩୩/୩), ବାସ୍ତବ ଓ ଉଭଟ ଚିନ୍ତାର ସମନ୍ୱୟବାଦୀ ପ୍ରୟୋଗ (୩୩/୭), ଆଧୁନିକ ମଞ୍ଚଶୈଳୀର ବିବର୍ତ୍ତନ ଓ ଯାତ୍ରା ମଞ୍ଚକକ୍ଷ ଆରିନା ମଞ୍ଚ (୩୪/୧), ଜାପାନୀ ନୋ' ନାଟକ ଓ ଓଡ଼ିଆ ଲୋକ ନାଟ୍ୟ (୩୪/୭), ଏପିକ୍ ନାଟକର ନନ୍ଦନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ (୩୪/୧୧), ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରର ଦୁଇଟି ଶିଳାଲେଖ (୩୫/୭), ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବବାଦୀ (୩୬/୧), ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ଚିନ୍ତା ଓ ପ୍ରୟୋଗ ରୀତି ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ଚଢେୟାନାଟ (୩୬/୭), ଥାର୍ଡ ଥିଏଟର ବା ତୃତୀୟ ନାଟ୍ୟ : ବିଶେଷଣ ଓ ବିବେଚନ (୩୮/୬), ନୂତନ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟରେ ଦଣ୍ଡନାଟ (୩୯/୧), ଓଡ଼ିଆ ନାଟକରେ ଦୁଇଯୁଗ (୩୯/୭), ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନାଟକର ଲୋକ ନାଟକ : କୋରାପୁଟ ଦେଶୀୟାନାଟ (୩୯/୯), ଓଡ଼ିଶୀ ଲୋକନାଟ୍ୟର ସୃଜନଶୀଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୪୦/୧), ଲୋକନାଟ୍ୟର ସୃଷ୍ଟିପ୍ରେରଣା

: ଏକ ନନ୍ଦନତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଚାର (୪୦/୭), ପ୍ରହ୍ଲାଦ ନାଟକ : ଶିଳ୍ପ ବାସ୍ତବତା ଓ ଜୀବନ ବାସ୍ତବତାର ଦ୍ୱନ୍ଦ (୪୧/୧), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକନାଟକର ଭାଷାଶିଳ୍ପ (୪୧/୮), ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ କବି ଦୃଷ୍ଟିରେ କବିତ୍ୱ (୪୧/୧୧), ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ଅତୀତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ (୪୨/୧), ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ କବିତାରେ କୃଷି ଓ କୃଷକ (୪୨/୭), ଓଡ଼ିଆ ଲୋକନାଟକର ପ୍ରାଣଧର୍ମ (୪୪/୮)

ହରିଚନ୍ଦନ, ପରଶୁରାମ : କୃତ୍ତିବାସ ପାଟଶାଣୀ (୧/୧୧)

ହାତୀ, ସଞ୍ଜୟ କୁମାର : ଶିଳ୍ପ ନଗରୀର ଇତିହାସ : ଆୟା ମାର୍ଗାରେଟ୍ (୪୨/୧୨)

ହୋତା, ଅଶୋକ କୁମାର : ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ବିକାଶ ଦିଗରେ ଓଡ଼ିଆ ଶିଶୁ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା : ଏକ ବିଚାର (୪୩/୪)

ହେତା, କନକ : ଗୋଲଡିଂଙ୍କ ଉପନ୍ୟାସ (୩୬/୧୧)

ହୋତା, ଗୀତା : ତାରାଶଙ୍କର ବନ୍ଦୋପାଧ୍ୟାୟ (୧୯/୩)

ହୋତା, ସାତକଡି : ଓଡ଼ିଆ ବ୍ୟାକରଣର ପ୍ରଥମ ଲେଖକ କିଏ ? (୨୩/୪), କଂକ୍ରିଟ୍ କବିତା - ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ (୨୪/୬), ସମାଜ, ସ୍ଥିତାବସ୍ଥା ଓ ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୨୭/୧)

ହେତା, ଶ୍ରୀ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର : ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି (୧/୨), ବିପ୍ଳବୀ ଫକୀର ମୋହନ (୧/୪), (୧/୮), ଭାଷାର ସ୍ୱଭାବ ଓ ସ୍ୱରୂପ (୩/୨), ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ କୃଷି (୩/୩), ଜର୍ମାନୀରେ ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ଭାରତୀୟ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ (୬/୧୦), କାବ୍ୟାଦର୍ଶ ଓ ବାସ୍ତବ ସମାଲୋଚନା (୭/୧୧), (୮/୩),(୮/୪), ଭାରତର ନାମ ସଂସ୍କୃତିର ବାର୍ତ୍ତାବହ (୯/୩), ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉପରେ କି ଭାଷାର ଛାପା (୯/୫), ଓଡ଼ିଆଣୀର ଭାଷା (୧୪/୧)(୧୬/୭) ଓଡ଼ିଆଣୀର ଭାଷା (୧୪/୭)

ଲେଙ୍କା, କମଳାକାନ୍ତ : ସାମାଜିକ ଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ସାହିତ୍ୟର ଭୂମିକା (୨୮/୫)

❑❑❑

ପରିଶିଷ୍ଟ

୫

ପଚାଶ ବର୍ଷ ଝଙ୍କାରର

କବିତା

ଅଧିକାରୀ, ଦିବ୍ୟସିଂହ ଦାସ : କିଛି ସ୍ମୃତି କିଛି କୋହ (୩୪/୫), ଏଇତ ଆରମ୍ଭ ହେଲା (୩୭/୯)

ଅଗ୍ରୱାଲ, ରାମକୁମାର : ରେବତୀ (୨୦/୩), ଭାରତେନ୍ଦୁ (୨୧/୭), ମଧ୍ୟମା ପାହାଚ (୨୧/୧୧), ଆତ୍ମହତ୍ୟାର ପରେ (୨୩/୭), ବିଶ୍ୱାସକୁ ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ (୨୩/୧୦), ବଂଶୀ (୨୪/୫), ମିଥ୍ୟା (୨୪/୧୨)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଛନ୍ଦାଚରଣ : କେବେ...କେତେବେଳେ (୪୭/୬)

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବିପ୍ର : ଯାତ୍ରା ସଙ୍ଗୀତ ଦ୍ୱିଧା ଓ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରଂ (୨୦/୬), ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୨୧/୨), ବୋଝ (୩୩/୭), ଧରିତ୍ରୀ (୩୭/୬), ମାର୍ଗଶୀରରେ ନିର୍ବାସିତ (୩୮/୨), ଦୁଃଖ (୩୮/୧୨), ପଶାକାଠି (୪୨/୭), କରପସନ୍ (୪୪/୬), ସାଦାଲୋକ (୪୯/୨), ଅଚିନ୍ତା ମଣ୍ଡପ (୪୯/୫)

ଅଧ୍ୟାପକ ଶେଖର : ନିଶାନ୍ତ ମଳୟର ସଂଳାପ (୧୭/୮), ସ୍ୱପ୍ନ (୧୮/୫)

ଏକଲବ୍ୟ : ଅସ୍ୱୀକାର (୪୯/୨)

ଓଝା, ସୋମନାଥ : ବ୍ୟାଜସ୍ତୁତି (୩୦/୧୨), ଏକଲା ନିଶା (ଏକ) (୩୭/୧୨), କୋମଳ ଘାସ ଦେହରେ ବାଜୁ ତୋର ସ୍ପର୍ଶ (୩୮/୧୨), ପକ୍ଷୀ (୪୧/୪), ମତାଲ ଆକାଶ ଘେର - (୪୧/୧୨), ଫେରି ଦେଖ (୪୩/୧୨), ଭିଜାରାତି (୪୪/୩), ଦୁଃଖୀ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା (୪୫/୧୨), ନଦୀ ମାତାଲ (୪୬/୧୨), କଳାଘୁମର ମେଘରେ (୫୦/୪)

ଇନ୍ଦ୍ରସିଂହ, ଚିରଶ୍ରୀ : ପଚାର (୪୩/୩), ଜହ୍ନରାତି (୪୯/୩), ବାପା (୫୦/୪)

ଉଦ୍‌ଗାତା, ଶ୍ରୀଧର : ଦାରୁ ମୂରତି ହେ (୩୮/୯)

ଉଦ୍‌ଗାତା, ସୌଦାମିନୀ : କେଉଁ ଲାଇଟିର ଆଶାରେ (୪୯/୮), ମନର ମହତ ବୁଡ଼ାଉଛ.. (୫୦/୧୧)

ଉଦ୍‌ଗାତା, ଶ୍ରୀନିବାସ : ତିନୋଟି କବିତା (୧୯/୯), ଜୀବନ ସଙ୍ଗୀତ (୨୩/୨), ପିକ୍‌ନିକ୍ (୨୪/୧) ଯନ୍ତ୍ରଣା : ଚୈତନ୍ୟର (୨୪/୪), ବସନ୍ତ ଆସୁଛି ସତେ (୨୪/୯), ନଈ (୨୫/୧),

ପ୍ରତୀତୀ ତୃଷାର (୨୫/୭), ଆପଣାର ଗୀତ (୨୫/୧୦), ଆକାଶର ଛବି (୨୬/୧୧), କିଛି ପାଇନାହିଁ ବୋଲି (୨୮/୨), ଯେପରି ଚୈତନ୍ୟ (୨୧/୧୧), ଇଚ୍ଛା ଲାଗି (୨୨/୮) ହେ ପରମ ପ୍ରିୟତମ (୨୭/୩), ପଥ ସବୁ ନାହିଁ ଥିବା ଜାଗୁନାହିଁ (୨୭/୧୧), ହେ ମହାବାହୁ (୨୮/୧୦), ଏକର ଅନେକ ଛବି (୨୯/୧), ଚାରୋଟି କବିତା (୩୦/୯), ମୁଁ ତ କିଛି କରି ନାହିଁ (୩୧/୧), ଅନାମଦାସ ପରିଚିତି (୩୧/୧୧), ସେ ଦିନୁ ପଢ଼େନି ଜଣା (୩୨/୧), ସ୍ମୃତି ଅନ୍ଧକାରର (୩୩/୧) ଜହ୍ନରେ (୩୩/୭) ନେତା (୩୩/୧୧) ବୈଷ୍ଣବ ଯାତ୍ରା (୩୪/୩), ସେଦିନ (୩୬/୧), ମୁଁ ଆଉ ଖୋଜିଲି କେତେବେଳେ (୩୬/୫), ପୁନଶ୍ଚ-ପୁନଶ୍ଚ (୩୭/୧), ଚାରୋଟି କବିତା (୩୭/୭), ନିନ୍ଦୁକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି (୩୭/୧୧), ଶ୍ରୀରାଧା (୩୮/୧), ଉତ୍ତର କିମ୍ବାଇଁ (୩୮/୭), କବି ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ (୩୯/୪), ମିଥୁନ (୪୦/୧), କେତେ ରାଗିଣୀର ଗୋଟିଏ ଗାନ (୪୦/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୧/୭), ଖିର ଚାହାଣିର ଗୀତ (୪୨/୧), ମାରାଗୁଡା (୪୪/୧), ସେଇ (୪୪/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୫/୭), ଅବଶ୍ୟ ଡ଼ାକିବି ପୁଣି (୪୬/୭), ନ ଥିବ ହୁଏତ (୪୬/୧୦), ଏ ହାତଟି ଖାଲି ଥିଲେ (୪୭/୩), ଯାହା ମନ ତାହା ଥାଉ (୪୭/୬), କୃତାର୍ଥ କରିବେ (୪୮/୭), ରାତି ପାଇଗଲା ପରେ (୪୮/୧୦), ନିରତ ନିରନ୍ତର (୪୯/୧୦), ତୋ ଲାଗି.... ତୋ ଲାଗି (୫୦/୧), ଏକାନ୍ତ ନିଜର ମୋର (୫୦/୬), ସେତିକି ଦେ (୫୦/୧୦)

ଉପଗୁପ୍ତ : ଶଙ୍କିତା (୪/୬), ନୂତନ ଦ୍ରୌପଦୀ (୫/୬), ଉର୍ବଶୀ (୧୮/୧)

ଉପାଧ୍ୟାୟ, ବିଜୟ କୁମାର : ବାଲିଝଡ଼ (୨୨/୯), ନାମ-ଜଣା ଫାଶୀ ଆସାମୀର ଶେଷ କବିତା (୨୯/୧୧), ସମ୍ପୃକ୍ତା (୩୧/୮), ବସୁନ୍ଧରା ମାଟି (୩୨/୧୧)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଅଗସ୍ତି : ଅଶରୀର (୪୩/୯)

କୁଅାଁର, ଦୁର୍ଗାଚରଣ : ଶରତର ଦିନ (୧୧/୨), ପାଷ୍ଚରନାକଙ୍କର ଦୁଇଟି କବିତା (୧୨/୮) ଗାର୍ଜା ଯିବା (୨୩/୫), ଜଗନ୍ନାଥ (୨୯/୬), ଦର୍ପଣ (୩୦/୩), ଦୁର୍ଘଟଣା (୩୦/୮), ପୁରୀ ମନ୍ଦିର (୩୧/୨), ଅଳସ କନ୍ୟା (୩୧/୯), କୈଳାସ ଆପଟ (୩୨/୮), ସେମାନେ (୩୨/୧୧), ସେମାନେ (୩୪/୧), ଏ ଦେଶ (୩୪/୯), ଉତ୍ତରାୟଣ (୩୭/୧), ସେହି ସବୁଜ ଏକର (୩୭/୬), ଯୁଦ୍ଧ (୪୦/୪)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ନିକୁଞ୍ଜ କିଶୋର : ଆଶ୍ୱିନ ଝଡ଼ (୯/୨), ଅମାପ (୪୯/୧୧)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଲଳିତ : କବି (୩୭/୬), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୮/୧୨)

ଖଟୁଆ, ଅମରେନ୍ଦ୍ର : ଇମେଜ-୧ (୨୮/୧୨), ୨୦୦୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (୩୦/୬), ଏକ ଛୋଟ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ଚିହ୍ନର ଆଲୋକ (୩୨/୯), ରାଗମାଳା (୩୩/୫) ଅନୁଭବର କିମ୍ବଦନ୍ତୀକୁ ସଜାଇଲା ଭଳି (୩୪/୪), ନିଜର ଛାଇ (୩୪/୧୧), ଆଦେଶନାମା ନିଜ ନାମରେ (୩୬/୭) ସେନ : ବିଦାୟ ବେଳାର କିଛି କ୍ଷଣ ଆଗରୁ (୩୬/୧୨), ଜନ୍ମ ହୁଏ ନା ଶେଷ କବିତା ଲେଖିଥିବାର

କବି (୩୮/୬), ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୂର୍ଯ୍ୟପରାଗ ଉପରେ (୩୯/୪), ହସ ଭିତରେ ଦେଖା ଯାଇଥିବା ବିଷାଦୀୟତାର ରଙ୍ଗହୀନତାକୁ (୪୦/୧୦), ଯେକୌଣସି ଗାଁ (୪୧/୧୦), ଶିରୋନାମ (୪୨/୮), ଦୁଇଟି ବିବର୍ତ୍ତନାନ୍ତ ଚିତ୍ର (୪୩/୧୦), ମତେ ପାପ ଭୁଲାଇ ପ୍ରେମଶିକ୍ଷା (୪୪/୪), ଏତିକି ରହିଲା ଦୁଃଖ (୪୪/୯), କ୍ଷତ, ଶରବିଦ୍ଧ ଓ ଅନ୍ୟ ସମୟ (୪୫/୮), ଏବେ ବାଟ କଢ଼ାଇବ କିଏ (୪୬/୧), ବାରମ୍ବାର ଏଇ ଗୁଞ୍ଜନରେ (୪୬/୭) ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତରରୁ ନିଜ ପାଇଁ (୪୮/୪), ଈଶ୍ୱର (୪୮/୧୦) ସମ୍ମୋହନ (୪୯/୪), ଜନ୍ମଦିନ (୪୯/୭), ସମ୍ମୋହନ (୩୯) (୫୦/୩), ଘରସାରା ଅନୁପସ୍ଥିତି (୫୦/୮)

ଖଟୁଆ, ଅମରେଶ : ବନ୍ଦର (୩୩/୮)

କାନୁନ୍‌ଗୋ, ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି : ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ (୩୪/୧୨), ନଈଟିଏ ସମୁଦ୍ର ଛାତିରେ (୩୬/୪), କଥା ସରେ ନାହିଁ (୩୮/୨), ଅନନ୍ତ ଯାତ୍ରାପଥରେ ଏକୁଟିଆ ଚାଲୁ ଚାଲୁ (୩୯/୬), ହେ ସହର ପ୍ରିୟତମ (୪୨/୧୨), ମୁଁ ନଦୀଟିଏ : ନାରୀଟିଏ (୪୬/୬), ରାତିଶେଷରେ ପ୍ରିୟସଖା (୪୮/୯)

କୁମାର, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ : ନିବେଦିତା (୪୧/୫), ବର୍ଲିନ ପ୍ରାଚୀର (୪୧/୧୧), ଶବ୍ଦର ସହର (୪୧/୩)

କର, ସୁନନ୍ଦ : ଅସମାପ୍ତ (୧/୪), ସୋଽହଂ ତସ୍ମୀ (୪/୧୦), କୋଣାର୍କ (୫/୮), ବୈଶାଖ (୬/୧), ସମାଧାନ(୬/୪), ଇଙ୍ଗିତିକା (୧/୧୨)

କର, ଚଣ୍ଡି ଚରଣ : ନିଜସ୍ୱ-ଯନ୍ତ୍ରଣା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂଳାପ (୧୯/୧୧), ସମ୍ପାଦକ ସମୀପେଷୁ (୨୦/୪), ଦୀର୍ଘକାଳ ଏକା ଏକା (୨୦/୧୧), ଈଶ୍ୱରୀ ପାଇଁ କବିତା (୨୨/୯), ପ୍ରେମିକାକୁ ! ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାର୍ଥପର ପରାମର୍ଶ (୨୩/୪), ବର୍ଷୀୟ ସ୍ତ୍ରୀର ଭାବନା (୨୩/୬), ଗୋଧୂଳି ଲଗ୍ନର ପ୍ରାର୍ଥନା (୨୪/୨), ତୁମକୁ (୨୫/୯), ନିଜ ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ ପ୍ରତି (୨୬/୪), ପ୍ରୟୋଜନ କିଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୩୨/୯), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ (୩୩/୬), ଚିଠି ଲେଖା (୩୫/୭)

କର, ଦେବବ୍ରତ : ନୂଆ ବୋଉ (୩୯/୯)

କର, ଶରତ କୁମାର : ଏଇତ ଜୀବନ (୩୦/୨)

କର, ସବିତା : ନିଜସ୍ୱ (୩୯/୯), ଧୂଳି (୪୦/୩), ଏଠାରେ ବଞ୍ଚିରହିବା ସମ୍ପର୍କରେ(୪୦/୯), କଥା କହି ମାଧେଇମାକୁ (୪୧/୬), ଶାଗୁଣା (୪୧/୯), ବତାସି ମୁହୂର୍ତ୍ତ(୪୩/୯), ଶୁଖିଲାପାତ୍ର (୪୫/୬), ମୂଲ୍ୟବୋଧ (୪୫/୮)

ଖୁଣ୍ଟିଆ, ଧୂନ୍ ଚରଣ : ନିଜ ସଂପର୍କରେ (୨୨/୫), ଜୀବନ ଓ ଜୁଆର (୨୨/୯), ସମାନ୍ୟ କଥନ (୨୩/୧୦), କାହା ପାଇଁ (୨୩/୧୨), ସଂଧ୍ୟା ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ (୨୪/୬), କାଚଘର (୨୪/୧୦), ବସନ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ (୨୫/୨), ଅନ୍ଧକାର ଉପାଖ୍ୟାନ (୨୫/୧୧), ବିଜ୍ଞାପନ (୨୬/୩), ଅପବାଦ (୨୬/୯), ଧଳାମେଘ (୨୬/୧୧), ସ୍ୱଗତୋକ୍ତି (୨୭/୮), ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ (୨୭/୧୨),ଓଲଟ୍ ପାଲଟ (୨୮/୧୨), ଶୈଶବ ସଂହିତା (୨୯/୩), ବର୍ଷାର ପ୍ରଥମ ଭାଷାରେ (୨୯/୬), ପାପପୁଣ୍ୟ (୨୯/୧୧), ଚଢ଼େଇ (୩୦/୯), ମୋ କଥା ପଛ

କଥା (୩୧/୧), ସାୟାହ୍ନର ଶୋଷ (୩୧/୮), କକ୍ଷାନ୍ତର (୩୨/୯), ସଂଯୁକ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ (୩୩/୩), ଅଗ୍ନିନଦୀ (୩୩/୧୧), ପୁନର୍ଭବା (୩୪/୫), ବହୁଦିନ ପରେ (୩୫/୮), ଯିବାର ଲୋଭ (୩୮/୧୨), ସିଂହାସନ (୪୨/୩), ଚମ୍ପାଗଛ (୪୨/୮), ଶଙ୍ଖ ଓ ସମୁଦ୍ର (୪୩/୨), ସ୍ୱପ୍ନଛାଇ (୪୩/୭), ଅଣଚାଶ (୪୪/୩), ଏତିକି ରହିଲା ଦୁଃଖ (୪୪/୯), ଦୂର ବଂଶୀସ୍ୱନ (୪୬/୧୧), ମନବୋଧ ଗୀତ (୪୮/୬), ଅପୂଜା ଦିଅଁ (୪୯/୯), ଉଜୁଡ଼ା କ୍ଷେତର ଗୀତ (୫୦/୮)

ଖାଁ, ସୁଜାଦ୍ ଅଲ୍ଲୀ : ଗୋଆ (୪୮/୩)

ଖିଲାର, ବୈଦ୍ୟନାଥ : ପ୍ରସ୍ତାବ (୨୦/୨)

ଖମାରୀ, ବିପିନ୍ ବିହାରୀ : ପ୍ରଜାପତିର ଅପମୃତ୍ୟୁ (୧୯/୮), ପତ୍ର, ଫୁଲ ଓ ଫଳଙ୍କ ପାଇଁ (୨୦/୯)

ଗଡ଼ନାୟକ, ରାଧାମୋହନ : ଧୂମକେତୁ ମୁହିଁ ଆଜି (୧/୧୧), କବି ଓ ଶିଳ୍ପୀ (୩/୬), ପାନପାତ୍ର ମୋର (୪/୧), ଦୁଇଟି ତାହାର ଡେଣା (୪/୭), ଅମୃତ ଲୁଣ୍ଠନ (୪/୮), ଦୁର୍ମୁଖ (୪/୯), ଶାନ୍ତି ଆଜି ମାଗେ (୪/୧୨), ସିଗାରେଟ୍ ଆଉ ଛୁଇଁବି ନାହିଁ ମୁଁ (୬/୧), ନାରୀର ତ୍ରିବେଣୀ (୮/୭), ଆଗ୍ନେୟ ଜିଜ୍ଞାସା (୯/୮), ସେଦିନ ଓ ଆଜି (୯/୯), ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଆଷାଢର ସ୍ୱପ୍ନ (୯/୧୦), ବନ୍ଦନା ଲାଗି ଜଳୁଛି ଦୀପାଳି (୯/୧୨), କିଂଶୁକ (୧୦/୧), କବି ମୋଚନ୍ ଓ ଶିଳ୍ପୀ (୧୦/୭), ଅଗ୍ନିପୃଥ୍ୱୀ (୧୨/୬), ରେଡ଼ିଓ (୧୩/୧), ଏକ ସାପର ଆତ୍ମକଥା (୧୩/୬), ଖଦଡ଼ (୧୩/୯), ହୀରାକୁଦର ଶହୀଦ ସ୍ତମ୍ଭ (୧୪/୬), ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ (୧୪/୮), କୃଷ୍ଣ ଓ କୃଷ୍ଣା (୧୫/୧୧), କାମଦେବ ଓ ବାମଦେବ (୧୬/୩), କୁହୁଡ଼ିର ଇତିକଥା (୧୬/୬), ଡୁବିବି ଏଥର (୧୬/୮), ଯମୁନା ପ୍ରତି ବଳରାମ (୧୯/୭), ବିହ୍ଲଣୀୟ କାବ୍ୟ (୨୨/୪), ପ୍ରେମର ପ୍ରତୀକ (୨୨/୧), ବିଦାୟ ହେ ମୋର ମାଟି (୨୩/୧), ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅନ୍ଧକାର (୨୩/୪), ଆଜି ଏ ରୂପାର ଜୟନ୍ତୀରେ (୨୪/୭), ଖୋଲା ପ୍ରାନ୍ତରେ (୨୫/୨), ଚନ୍ଦକା ବଣର ଏକ ତରୁଣୀ ବାଘୁଣୀ (୨୬/୨), ତୁମର ସେ ପ୍ରେମ ଚିଠିତକ (୩୩/୮), ପୁତ୍ର ନୁହେଁ ପୁଷ୍ପ (୩୩/୧୧), ଭୀମଭୋଇ (୩୪/୯), କାଲିର କବିତା : ଆଜିର କବିତା (୩୯/୧), ଫେରିଯାଅ କବିକୁଳ ଫେରିଯାଅ ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର (୩୯/୭), ନିର ଦେଇ ମୋର, ଦେଶର ଦରଦୀ, ମରମି କବି (୩୯/୧୧),ଏକ କଅଣ ଲୁହ ଅବା ଲହୁ (୪୪/୧), ବୟାଅଶୀ ବରଷରେ (୪୪/୭), ଗୋପ ଉବାଚ (୪୪/୧୦), ଲୋକସେବକ ଗୋପବନ୍ଧୁ (୪୫/୧୦), ଧନ୍ୟ ସେ ଶାଶୁ, ଧନ୍ୟ ସେ ବାପୁ (୪୬/୧), ଚରୁର ଚରକ (୪୮/୪), କବିବନ୍ଧୁ ହେ କୁଞ୍ଜବିହାରୀ (୪୬/୨), ମହାଯାତ୍ରା ହେ ହରିହର (୪୬/୧୨)

ଗୁରୁ,ଗଙ୍ଗାଧର : ଖଳାଷ୍ଟକମ୍ (୬/୭)

ଗୋପାଳ, ପୁରୀ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : ସାବିତ୍ରୀ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ (୨୩/୫)

ଗାନ୍ଧୀ, ହୁସେନ୍ ରବି : ସାଆନ୍ତେ ହୋ (୨୩/୯) ଶାସକ: ଶାସିତ (୩୯/୧୨), ପୃଥ୍ୱୀ (୪୩/୩), ଲେନିନ୍ (୪୪/୫), କଳାପାହାଡ଼ (୪୪/୨), ଅଗ୍ନିଦାନ (୪୬/୨), ଉନ୍ନତିର

ଦ୍ୱାରଦେଶ ଖୋଲିଗଲା ପରେ (୪୩/୧୦), ଇଚ୍ଛାମାନଙ୍କ ପାଇଁ (୫୦/୧୦), ଅଭିଧାନ (୪୮/୨), ନୀରବ ନିଃସଙ୍ଗ ସ୍ୱାଧୀନତା କଥା ପଚାରନା, କବିର କବିତା (୪୮/୭), ଇଚ୍ଛାମାନଙ୍କ ପାଇଁ (୫୦/୧୦)

ଘାସଫୁଲ : ଭରା ଶ୍ରାବଣ (୨୦/୫), ପ୍ରବାସୀ (୨୦/୯). ଅର୍ଦ୍ଧଭୁକ୍ତ (୨୧/୬), ଦିଗ୍‌ବଳୟ (୩୧/୭), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୪୨/୩), ଫେରିଆ (୪୬/୧୦)

ଘୋଷ, ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର : ଠକର ବାପା (୧/୯)

ଚନ୍ଦନ, ଅଶୋକ କୁମାର : ପ୍ରେମ : ତିନୋଟି ସଂଜ୍ଞା (୨୩/୫), ମଣ୍ଡମାୟା (୩୫/୬)

ଚୌଧୁରୀ, ନାରାୟଣ : ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ (୨୫/୩), ରାସ୍ତା (୨୬/୩)

ଚୌଧୁରୀ, ମମତାମୟୀ : ଯେମିତି ସାଜିଦେଲେ ତ ଗଲା ? (୪୮/୧୨)

ଚୌଧୁରୀ, ଶ୍ୟାମ ପ୍ରସାଦ : ସବୁକିଛି ହଜେଇ ଦେବାକୁ ହୁଏ (୩୫/୧୧)

ଚମ୍ପତିରାୟ, ସତ୍ୟାନନ୍ଦ : ଭରତର ଫସଲ (୧/୧୧), ତାଜମହଲ ଓ ଯମୁନା (୨/୬), ଋଣମୁକ୍ତି (୬/୫), କବିବଧୂର ଭୂଷଣ (୬/୧୧), ଯୁଗ୍ମଗୀତ (୧୦/୫), ଜୀବନରାଗିଣୀ (୧୩/୬), ମୋ ନିଜ ହିତରେ ନିଜେ (୧୪/୧), ଜାଗ୍ରତ ନିଦ୍ରିତ ଭଗବାନ୍ (୧୫/୧), ଯୁବାୟ କୃତ ନିଶ୍ଚୟ (୧୬/୧), ଧନ୍ୟବାଦ (୨୬/୧)

ଚୂଡ଼ାମଣି, ଶଶାଙ୍କ : ଚିଲିକା (୫୦/୯)

ଛାତର, କନ୍ଦାଜୟ : ଶୀତର ଶୋକ (୪୩/୧୨)

ଛୋଟରାୟ, ଦେବଦାସ : ଖରାଦିନ (୧୯/୫), ବନାନୀ/ତୁମକୁ (୧୯/୭) ପିଲାଲୋକ (୧୯/୧୨), ନିହତ ଶୈଶବ (୨୦/୬), ନିରାପଦର ମୁହଁ (୨୦/୩), ଗର୍ଭାଧାନ (୨୦/୧୦), କୋମଳ ମୃତ୍ୟୁ (୨୧/୧), ଫାଙ୍କାଦିନ (୨୨/୧), ଅପରାହ୍ନ (୨୨/୭), ଖାମ୍ଭୁଖଷ (୨୩/୫), ସ୍ୱର୍ଗ, ନର୍କ ଓ ମଲ୍ଲିକା (୨୩/୯), ଭୟ (୨୪/୧), ଜନ୍ମଦିନ (୨୪/୫), ଅସମୟ (୨୪/୭), ବିଦେଶ ଯାତ୍ରା (୨୫/୧), ଦୁଇ ମିନିଟ୍‌ର ମଲ୍ଲିକା (୨୬/୨), ଅନ୍ଧକାର ଘର (୨୭/୧), ବିଚ୍ଛେଦ (୨୮/୮), ଅତର୍କିତ ଖରା (୨୯/୧), ବୋଉ (୨୯/୭), ବତାସ (୩୧/୧୦), ନିରୀହ ଯାଦୁକର (୩୨/୧), ସେ ଲୋକ (୩୩/୧), ଦୂରତ୍ୱ (୩୩/୪), ହାଇୱେରେ ଟ୍ରକ ଯାତାୟତ (୩୩/୭), ନ୍ୟୁୟର୍କରେ ମଲ୍ଲିକା (୩୪/୧), କଟକସୁନ୍ଦରୀ (୩୪/୭), ମଲ୍ଲିକା ସଂଘାତ (୩୫/୧), ମନ ଭଲ ନାହିଁ (୩୫/୭), ତୁମର ଫେରିବା ବେଳ (୩୬/୧), ଜାଟୁଥିଲା, କର୍ମଫଳ ଥିଲା (୩୬/୭), କବିତା (୩୭/୧), ସୋନ୍ ଓ ଜୁନ୍ ମାସ (୩୭/୭), କଳାସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ସ୍ୱପ୍ନ (୩୮/୧), ଏକୁଟିଆ ରାତି (୩୯/୧), ଏପ୍ରିଲ (୪୦/୧), ଉଚ୍ଚାକାଂକ୍ଷା (୪୧/୧), ଦେଖିଚି ଦେଖିନି (୪୧/୭), ଋତୁ (୪୨/୧), କାନ୍ଦ (୪୨/୬), ଉପନ୍ୟାସ (୪୩/୧), ତୁମର ମୋର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୩/୭), ଛଦ୍ମବେଶ (୪୪/୭), ଜହ୍ନରାତି (୪୫/୧), ଛାତ (୪୫/୭), ମଲ୍ଲିକା

ପରିକା (୪୬/୧), ବାଜଣା (୪୬/୭), ଜୁବୁଲି ପାର୍କରୁ ଦୁଇଟି ଚୋରା କାହାଣୀ (୪୭/୧), ବଂଗଳାଭାଷା (୪୮/୭), ଉପହାର (୪୯/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୫୦/୧), ବେଲୁନ୍ (୫୦/୬)

ଜେନା, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ : ସାହାଡ଼ାସୁନ୍ଦରୀର ଏକାକୀ (୨୫/୯), ଆଖି: ଏକ ଅଭିଶାପ (୨୬/୬), କିମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମ୍ (୨୬/୯), ପୃଥିବୀର କଣା ମାଠିଆରେ (୨୭/୯), କୋଣାର୍କ : ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି ଭିନ୍ନ ରୂପ (୩୨/୩), ରକ୍ତ କଣ୍ଢେଇ (୩୩/୮)

ଜେନା, ଅରକ୍ଷିତ : ଦୁଃଖ (୪୯/୩)

ଜେନା, ଅକ୍ଷୟ କୁମାର : ମୋଡ଼ (୩୦/୧୨)

ଜେନା, ମୋନାଲିସା : ବୈଶାଖ : ବତାସ (୪୦/୫)

ଜେନା, କୁଳମଣି : ପ୍ରତୀକ୍ଷା ବନାମ ସମୟ (୩୧/୩)

ଜମିଉଲ୍ଲା, ଗୌଛିଆ ଅହମ୍ମଦ : ବୁମେରାଂ (୪୯/୨)

ଜେନା, ଜୟନ୍ତୀ : ସ୍ମୃତିରେ (୩୯/୧୨)

ଜେନା, ପ୍ରହ୍ଲାଦ : ସମାପ୍ତ ଅଧ୍ୟାୟ (୪୪/୮), ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପର ପକ୍ଷୀଟିଏ (୪୬/୫), ମୃତ୍ୟୁକୁ ବନ୍ଦୀକରି (୪୬/୧୨)

ଜେନା, ପ୍ରତିଭାମଞ୍ଜରୀ : ବୋଧେ ଆଜି ଫେରିବାର (୪୩/୧୦)

ଜେନା, ଗୌତମ : ଉତପ୍ତ ବସନ୍ତ (୩୦/୧୨), ଶେଷ ଜହ୍ନରାତି (୩୨/୫), ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସା (୩୩/୬), ନିଜେ ନିଜେ (୩୪/୧୦), ସମୟ ବିଷାଦ ନଈ (୩୫/୨), ଆକାଂକ୍ଷା (୩୬/୫), ଦ୍ୱିଦ ନିର୍ଣ୍ଣୟ (୩୫/୧୧), ଆଉ ଅଭିପ୍ସା ନାହିଁ ମୋର ବୋଲି କିଛି କହିବାର (୩୭/୨), ସମୟ ବିଷାଦ ନଈ (୩୭/୧୦), ଛୁଟିଦିନ (୪୩/୯)

ଜେନା, ବିବେକ : ଦୁଇଟି କବିତା (୧୫/୮), ଏକ ଲ୍ୟାଣ୍ଡ ସ୍କେପ ଦେଇ ଯାତ୍ରା (୧୯/୬), ଶେଷଯାତ୍ରା (୧୯/୮), ସମୟ ତିନୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ (୨୧/୯), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୨/୧), ଭୂତ (୨୨/୭), ତିନୋଟି ଲିରିକ୍ (୨୨/୯), ଅତିବେଷ୍ଟିକ (୨୩/୧), (୨୩/୩) ଦୁଇଟି କବିତା (୨୩/୬), ନକ୍ତଙ୍କ (୨୩/୧୧), ରାକା (୨୪/୨), କୁହୁ (୨୪/୭), ଅଫିଲିଆକୁ (୨୪/୧୧), ତିନୋଟି କବିତା (୨୫/୧), ନିର୍ବାସିତାକୁ (୨୫/୭), ସାଗରିକା (୨୫/୧୦), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୬/୨), ସ୍ୱର (୨୭/୬), ନିଭୃତେ (୨୮/୧), ତିନୋଟି କବିତା (୨୯/୨), ଚଣ୍ଡି ପର୍ବତ ହରଦ୍ୱାର (୩୧/୧), ପୁଣି ଦୁଇଟି କବିତା (୩୨/୭), ମତଦାନ (୩୩/୧)

ଜୟସିଂହ, ଭଗବାନ : ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଓ ଚମ୍ପାଫୁଲ (୨୨/୮), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୩/୨), ସିଂହକଟୀ (୨୩/୧୦), ଗୌତମୀ କନ୍ୟା (୨୪/୩), ପୃଥ୍ୱୀରାଜ (୨୪/୧୧), ଇତିହାସ (୨୫/୨), ପ୍ରତିପକ୍ଷର ମାନଚିତ୍ର (୨୫/୮), ପ୍ରେତାତ୍ମାର ଗ୍ରାମ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ (୨୬/୧୨), ସମୁଦ୍ର

ପରିଧିରେ ଦୁଃଖ (୩୩/୯), ନିର୍ବାସନର ପକ୍ଷୀ (୩୪/୨), ନଦୀକୂଳରେ ଜୀବନଚିନ୍ତା (୩୪/୮), ଦୁଃଖମୟ ଜୀବନ (୩୪/୧୧), ଇତିହାସ (୩୫/୪), ଆଲୋକର ପ୍ରଥମ ସକାଳ (୩୫/୭), ବହୁଦିନ ପରେ ତମ ସହ ଆଜି ଆଉଥରେ ଚିତ୍ରୋତ୍ପଳା (୩୬/୧), ଫାଶୀ ପାଇବାର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ (୩୬/୫), ପାହାଡ଼ (୩୭/୧), ଆଃ ! ଆଜି ସକାଳ (୩୭/୭), ଜନ୍ମଦିନ (୩୭/୧୧), ଅଦୃଶ୍ୟ ପୋଖରୀର ହଂସ (୩୮/୫), ପୁନଶ୍ଚ ସମୁଦ୍ରକୂଳ ପୁରୀ (୩୮/୧୦), ଦୁର୍ଘଟଣା (୩୯/୪), ନିଜ ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା (୩୯/୭), ଦୁଇ ସଂଗାତ କଥା (୩୯/୧୦), ନଈକି ଡ଼େଇଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ପୂର୍ବରୁ (୪୦/୧), ବିଦାୟ ବିଦାୟ (୪୧/୫), ଶିକ୍ଷକ (୪୧/୭), ପୁରୀ (୪୧/୧୦), ବାଲିକୁଦ (୪୨/୧), ସହର ପ୍ରଥମ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ (୪୩/୧), ରାତିସାରା ଟ୍ରେନ୍ (୪୩/୭), ମାୟା ଘେରରେ କାଳିଦାସ (୪୪/୧), (୪୪/୫), ନୋଳିଆ ବସ୍ତିର ସମୁଦ୍ର (୪୪/୭), ମାୟା ଘେରରେ କାଳିଦାସ(୪୪/୧୧), (୪୫/୧), (୪୫/୪), ଦେଉଳ ବେଢ଼ାର ପାରା (୪୫/୭), ମାୟାଘେରରେ କାଳିଦାସ (୪୫/୧୦), (୪୬/୪), (୪୬/୭), ପାଶ୍ଚାତ୍ତାପ (୪୬/୧୦), ମାୟା ଘେରରେ କାଳିଦାସ (୪୫/୧୦), ଝିଅ, ବାହାରେ ଜଙ୍ଗଲ (୪୭/୪), ମାୟାଘେରରେ କାଳିଦାସ (୪୭/୬), (୪୭/୧୦), (୪୮/୧), ନବକଳେବର (୪୮/୫), ମାୟାଘେରରେ କାଳିଦାସ (୪୮/୭), (୪୮/୧୦), (୪୯/୧), ମୋର ପ୍ରତ୍ୟେକ ରକ୍ତକୋଷରେ (୪୯/୭), ଆସ, ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି (୪୯/୧୦), ମଞ୍ଚ ଉପରେ ରାଜପୁତ୍ର (୫୦/୧), ଭବ୍ୟକାଳ (୫୦/୩), ଛାଲ ଆବରଣରେ ନାରୀ ଶିକାରକୁ (୫୦/୬), କେବେ ଦେଖା ହେଲେ କହିବି (୫୦/୧୦)

ଜେନା, ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ନଈ ପଠାରେ ଏକା ଏକା (୩୮), ନରିମାଷ୍ଟ୍ରେ (୩୯/୩)

ଜେନା, ରମାକାନ୍ତ : ସମୟ ଅପେକ୍ଷାରତ (୩୮/୬), ତୁମେ ଚାଲିଗଲାପରେ (୪୧/୬), ମୋ ପାଇଁ ସକାଳ ଆସିନି (୪୬/୫)

ଜେନାମଣି, ନରେନ୍ଦ୍ରକୁମାର : ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକରଣ (୩୫/୧୦), ପକ୍ଷୀ (୩୬/୧), ବାର୍ତ୍ତାବହ (୩୬/୫), ଫେରିବାର ଗୀତ (୪୪/୧), ସଫଳତା (୪୪/୪), କିଛି ନୁହେଁ (୪୪/୭), ପୂର୍ଣ୍ଣଛେଦ ନୁହେଁ (୪୪/୧୧), ମୁଁ ଘେରରେ କାଳିଦାସ (୪୫/୪), ବୋଝ (୪୫/୭), କ୍ଷୁଧା (୪୫/୧୧), ଅନାଗତ (୪୬/୧), ମୁକ୍ତି (୪୬/୪), ଆଗକୁ ଗଡ଼ାଣି (୪୬/୭), ମୋ ସାଇନ୍ ବୋର୍ଡ଼ (୪୭/୧), ବେଦନା (୪୭/୪), ପ୍ରାର୍ଥନା (୪୭/୬), ବନ୍ଧୁ (୪୭/୧୦), ଶାନ୍ତି (୪୮/୧), ଆଜି (୪୮/୪), ଖବର (୪୮/୭), ଅତି ସଂକ୍ଷେପରେ (୪୮/୧୦), ଦୁର୍ଘଟଣା (୪୯/୧), ପ୍ରତୀତ (୪୯/୪), ରାସ୍ତା ପଚାରିବା (୪୯/୭), ବିକ୍ରି ପାଇଁ ନୁହେଁ (୪୯/୧୦), ନୂଆ ଦିନ (୫୦/୧), ଦୌଡ଼ (୫୦/୩), ପୂର୍ଣ୍ଣତା (୫୦/୭), ଏକମାତ୍ର କାମ (୫୦/୧୧)

ଜେନା, ଗୌରଗୋପାଳ : ମଧୁମୟ ପୃଥିବୀର ଧୂଳି (୧/୧୧), କରୁଣ (୫/୭), ଆଷାଢ଼ ଆସିଲା (୬/୪) ଶ୍ରୀବିବେକାନନ୍ଦ (୧୫/୪)

ଜେନା, ବୃନ୍ଦାବନ : ସାଥୀ ପାଇଁ ଗୀତି (୪୮/୩), ଦୁଇଟି ଗୀତି କବିତା (୫୦/୨)

ଜେନାମଣି, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ : ଶାଳଭଞ୍ଜିକା (୧୩/୧), ନିଆଁରେ ଚଢ଼େଇ (୨୪/୨), ତିନୋଟି ଉପକଳ୍ପନା (୨୫/୧୨), ବସନ୍ତ ସଙ୍ଗୀତ (୨୮/୨), ନର୍ମଦାର ସ୍ମୃତିରେ (୩୫/୫), ନିଖୋଜ ଉଠାଦୋକାନୀର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏକ ଶ୍ୱେତପତ୍ର (୩୮/୧୧), ମୂଳିଆର ଇତିହାସ ପଢ଼ା (୩୯/୫)

ଠାକୁର, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ : ଅନ୍ତର ମୋହର (୧୩/୨)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଅଶୋକ କୁମାର : ଅନ୍ୱେଷା (୩୮/୩)

ତ୍ରିପାଠୀ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : ତୁମଠି ମୁଁ ହଜିଯାଏ (୧/୨), ମୁଁ (୧/୩), ପୃଥିବୀ (୧/୪), ତୁମଠି ମୁଁ ହଜିଯାଏ (୧/୭), ପଲ୍ଲୀବାଳା (୧/୮), ଦେଉ ସେ ଯେତେ ଦେବ (୧/୯), ଗରିବ କବିର ଜନ୍ମଦିନ (୧/୧୦), ଅଭିଯୋଗର ଭଯେ ବିଳୟ ନାହିଁ (୨/୧), ଜୀବନର ମମତା (୨/୩), ନୀରବ (୨/୫), ମୁକ୍ତି ଓ ଜୀବନ (୨/୬), ଏଇ ମୋର ଚିର ସପନ ଭୂଇଁ (୨/୭), ଜୀବନସାରା ରହିଛି ଚାହିଁ (୨/୯), ପଶ୍ଚିମର ଗିରିମାଳା ତଳେ (୩/୧), ଅସରନ୍ତି (୩/୫), ଅସୀମ ଛନ୍ଦେ ବାଜୁଚି ତା' ବୀଣାତାନ (୩/୧୦), ଠିଆହେଲା (୩/୧୧), ଅପରିଚିତାର ଚିଠି (୪/୮), ହତାଶ ପଥିକର ଗାନ (୪/୯) ବିପ୍ଳବ (୫/୧) ମୂଳିଆ ଝିଅ (୫/୩) ଆଗାମୀ ଯୁଗର ମଣିଷ ଆସିଛି (୫/୫) ଫେରିଯିବା (୬/୬) ମାଟି ଓ ମଣିଷ (୬/୧୨) ସର୍ବହରା (୭/୩) କିଏ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି (୭/୪) ଜୀବନରୂପ (୮/୧) ପାହାଡ଼ୀ ବାଳିକା (୯/୨) ଅନ୍ଧାର (୧୧/୧୨) ଭୀକ୍ଷା (୧୨/୧) ସେ ତ ମୋରି ସାଥି (୧୨/୧୨) ଯୁଗଳଯାତ୍ରୀ (୧୩/୧) ଶୂନ୍ୟନୀଡ଼ (୧୩/୩) ସୀମାନ୍ତବାହିନୀ (୧୩/୧୦) ଅପରିଚିତାର ଦାନ (୧୪/୧) ଯୋଜନ ଯୋଜନ ପରେ (୧୪/୬) ତୁମେ ସବୁ ଆସିଥିଲ (୧୭/୨) ସତ୍ୟ ଓ ସଇତାନ (୩୭/୧୦) ଜନ୍ମ କାହିଁକି ଦେଲ (୩୯/୨) ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜୀବନ (୪୬/୬)

ଲେଙ୍କା, ଶୁଭଶ୍ରୀ : ଖୋଲାଛାତ (୪୭/୯)

ଲେଙ୍କା, ସିତାଂଶୁ : ପ୍ରିୟତମ (୪୭/୧୨), ଓଠ (୫୦/୯)

ତ୍ରିପାଠୀ, କାନନବାଳା : ପ୍ରଶ୍ନ (୧୨/୬)

ତ୍ରିପାଠୀ, କମଳାକୃଷ୍ଣ : ଭୋକ (୪୫/୩)

ତ୍ରିପାଠୀ, ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ : ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି (୨୦/୬), ଦେହ (୨୦/୧୨), ସହର ପରିକ୍ରମା (୨୧/୧୦), ଅନନ୍ତନାଗ ଓ ନୀଳପଦ୍ମ (୨୨/୧୧), କୋଥଳି (୪୬/୬)

ତ୍ରିପାଠୀ, ବିଜୟ କୁମାର : ଏକ୍‌ଲା ଜୀଉଁଥିବା ପକ୍ଷୀଟେ (୪୭/୧୨)

ତ୍ରିପାଠୀ, ନୃସିଂହ ପ୍ରସାଦ : ପୂର୍ବଦିଗ (୨୮/୧୨), ସହରର ମୂଲ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା (୨୯/୮), ଶବ ଶୋଭାଯାତ୍ରା (୩୦/୧), ନିଜେ ନିର୍ଜନତା (୩୦/୫), ରେଳ ଉପରେ ଚିଲିକା ଦର୍ଶନ (୩୦/୭), ପ୍ରଭାତର ପ୍ରଥମ ପର୍ବ (୩୧/୩), ନିର୍ଜନ ନଦୀର ନାମ (୩୧/୮), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ (୩୨/୨), ମୁରଲୀ ସାହୁର ଦିନ (୩୨/୧୦), ଯନ୍ତ୍ରଣା (୩୩/୭), ଡ଼ମରୁ ପ୍ରଧାନେ ପ୍ରଣାମ (୩୪/୭),

ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଖୋଲାଚିଠି (୩୫/୧), ଓଡ଼ିଶା (୩୫/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୫/୧୧), ଏକାଲୋକ (୩୬/୧), ଭଲନାହିଁ ମନ୍ଦନାହିଁ (୩୬/୭), ରାତି ବାରଟା ପୁଅ (୩୭/୧୦), ଈଶ୍ୱର (୩୮/୧), ପରିବେଶ (୩୮/୭), କବିର ବିମର୍ଷଭାଗ୍ୟ (୩୯/୧), ମା'ପୁଅଙ୍କ ଆକାଶ (୩୯/୭), ନିର୍ବାସିତର ବିଳାପ (୪୦/୧), ଭ୍ରମଣ (୪୦/୭), ଆଶ୍ୱସ୍ତି (୪୧/୧), ବନ୍ଧୁପନ୍ଥୀ (୪୧/୭), ଶରତଋତୁ (୪୧/୮), ଉଦ୍ଭିଦ (୪୨/୧), ରାସ୍ତା (୪୨/୬), ବାନ୍ଧବ (୪୩/୧), କଥାକହୁ (୪୩/୭), ଅଜ୍ଞାତବାସ (୪୫/୧), ସୁନାବୁଆର (୪୫/୬), ବାଘୁଣୀ ଘର (୪୬/୧), ରାସ ସମାଧି (୪୬/୭), ମେଘ ବନ୍ଦନା (୪୭/୧), ସାରାସଂସାର (୪୭/୬), ଅଘୋରା ଘର (୪୮/୧), ତଳେ ଉପରେ (୪୮/୭), ନୀରବ ପଦ (୪୯/୧), ଘର ବାହୁଛି (୪୯/୧୦), ଯଶୋଧାରା : ଏକତାରା (୫୦/୬)

ତ୍ରିପାଠୀ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର : କାଚ ପୋଖରୀର ମାଛ (୧୯/୯), ମୋ ସହର, ମୋ ଗାଁ, ମୋ ନଦୀ (୧୯/୧୨), ପଶ୍ଚିମ ବାରଣ୍ଡା (୨୦/୧), କାୟାକାଞ୍ଚ (୨୪/୩), ଛିଭ (୨୮/୪), ରୂପକଥାର ଶଶ୍ମାନ (୨୯/୨), ଉଙ୍ଗିନ ମୋ ପୁଅ ପାଇଁ (୨୯/୩), ତିନୋଟି ଜରୁରୀ କବିତା (୩୧/୩), ସଞ୍ଜବେଳ (୩୨/୭), ମହାପରିକ୍ରମା (୩୩/୩), ନିର୍ବାଚନ (୩୪/୧), ଅଛି ତ ଏଲାଗେ(୪୩/୧), ଡାକରା (୪୬/୮), ହରିଣୀ ଲୋ (୪୭/୧୦)

ତ୍ରିପାଠୀ, ରାଧାମାଧବ : ମୋ ପାଇଁ ମୋର ପରିଧି (୩୫/୧୨)

ତ୍ରିପାଠୀ, ସୂର୍ଯ୍ୟମଣି: ତା' ପାଇଁ (୨୪/୧୨), ମୃତ୍ୟୁକୁ (୨୫/୧୨), ମାନଚିତ୍ର (୩୦/୧), ଏକାନ୍ତ ସତ୍ୟ (୩୪/୧)

ଦାସ, ଶ୍ରୀରାମ : ଆ' (୩୯/୧୧), ଜୀବନ୍ତରୁ ସ୍ୱର୍ଗତ (୪୪/୬), ସଂପର୍କ (୪୩/୫), ସୂର୍ଯ୍ୟ ନମସ୍କାର (୫୦/୧)

ଦାସ, ଆଶାଲତା : ସ୍ମୃତିର ସ୍ପନ୍ଦନ (୧୧/୫), ଅପରାଜିତା (୧୧/୧୧), ଦ୍ୱିଧାରା (୧୨/୫)

ଦାସ, ଅବନୀରଞ୍ଜନ : ରେଖାଚିତ୍ର ଅନ୍ୟ ଏକ ସମୟରେ (୩୫/୧୨)

ଦାସ, ଅରୁଣ : ଏକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ସକାଳ (୪୫/୧୨)

ଦାସ, ଉମାଚରଣ : କଇଥି (୨/୧୨)

ଦାସ, କୈଳାସ ବିହାରୀ : ଫରକ୍ (୧୭/୫), ଉତ୍ସବ (୧୯/୫), ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ (୨୮/୫)

ଦାସ, କିରଣ କୁମାର : ଆରପଟ (୨୬/୮), ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି (୨୬/୧୨)

ଦାସ, କେଶବ : ଖାସ୍ ତୋରି ପାଇଁ ମୁଁ ବୋଧେ ତୀର୍ଥ ଚାଲିଯିବି (୨୯/୧୨), ବିବାହୋତ୍ତର (୩୦/୯), ବିଦାୟ ପରେ (୩୧/୧୧), କଟକ ଯିବା ବେଳେ (୩୩/୮), ଶେଷଲୋକ (୩୪/୪), ପ୍ରଥମ ବର୍ଷାର ସ୍ୱର (୩୪/୧୨)

ଦାସ, କିଶୋରୀ ଚରଣ : ସେଇ ସମୁଦ୍ର (୩୧/୯), ବର୍ଷାର ଅନେକ ସେତୁ (୩୨/୬), ଗଦ୍ୟନୁହେଁ (୪୫/୭)

ଦେବତା, ଗୋସ୍ୱାମୀ ଗୋକାମ : ଅଜାତଶତ୍ରୁ(୩୩/୮), ଆଜି ଏଇ ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦରେ (୩୫/୫) ବସନ୍ତ, ତୁମେ ଓ ମୁଁ (୩୭/୧୦), ପୁଅକୁ (୩୮/୬), ବର୍ଷାବିଳାସ (୩୯/୧୨)

ଦାସ, କଲ୍ୟାଣୀ : ଚାରୋଟି କବିତା (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୪/୫)

ଦାସ, କୃଷ୍ଣ ମୋହନ : ସାଆନ୍ତେ ହସିଲେ (୩୬/୧୨), ସଂପ୍ରତି ପରିଚୟ (୩୮/୩), ଭଦ୍ରକରେ କବି-୧ (୩୭/୫)

ଦାସ, ଅନିମା : ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର କବିତା (୪୯/୯)

ଦାସ, ଆଲୋକ ରଂଜନ : କେତେଦିନ (୪୫/୧୦) ବଡ଼ ଈଶ୍ୱର (୪୬/୮)

ଦାସ, କୁଞ୍ଜ ବିହାରୀ : ଲଙ୍କାବିଜୟୀ (୨/୨), ହେ ମୋର କବିତା (୨/୫), ଶ୍ରମିକର ଭଗବାନ (୨/୮), ରାସ୍ତାର ମଣିଷ (୩/୩), ଯତନନଗର (୩/୧୧), ଆସରେ ବସନ୍ତ (୩/୧୨), ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ (୪/୧), ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ (୪/୬), ସେ ଏକ ଲୋମଶ ନୀଳ ହାତ (୫/୧), ମାଟି ଓ ଲାଠି (କାବ୍ୟ) (୫/୩), (୫/୪), (୫/୨), (୫/୬), (୫/୮), (୫/୯) ଏଇ ରଙ୍ଗୀନ ଆକାଶ (୬/୬), ତୁମେ କେବେ ଆଫ୍ରିକା ଦେଖିଚ (୭/୧୧), ମସ୍କୋରୁ ଆସିଚ୍ଛା (୮/୧୧), ଧୂଆଁଧାର (୮/୧୧), ଫୁଲଦାନୀ (୯/୪), ଏଯେ ଆପଣ-ଆପଣଙ୍କ ଛବି (୯/୬), ପହଲି (୯/୮), ବନ୍ଦନା ଲାଗି ଜଳୁଛି ଦୀପାଳି (୯/୧୧), ସନନ୍ଦ (୧୧/୩), କଳଙ୍କ (୧୧/୯), ଏଲିଫାଣ୍ଟ (୧୨/୨), ଗୋଟିଏ ମଣିଷ, କଞ୍ଚାମାଂସ ଶୀତଳ ରକ୍ତର (୧୨/୭), ମୁଖ (୧୨/୮), ବନ୍ଧୁବାର ସ୍ୱରଲିପି(୧୨/୯), ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ବାକ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଅମାବାସ୍ୟାର (୧୩/୧), ଏଥିଲାଗି ଏତେ ପୁଷ୍ପ ଏତେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା (୧୩/୭), ସବୁ ରାଗରେ ତା'ରି ରାଗିଣୀ (୧୩/୯), ନୀରବ କିନ୍ତୁ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ତା'ର ଅଶ୍ରୁଗାଥା (୧୪/୧), ଡ଼ାକ୍ତର ଓ ଡ଼ାକ୍ତର (୧୪/୬), ଶୀତଳ କରିବୁ ଉଷ୍ଣତା ଚୀନା ରକ୍ତର (୧୪/୯), ଅରବିନ୍ଦ ଓ ରବୀନ୍ଦ୍ର (୧୪/୧୦), ଯାଯାବର (୧୫/୧), ଜାତୀୟ ପକ୍ଷୀ (୧୫/୭), ନୀଳ ମାଷ୍ଟରାଣୀ (୧୫/୯), ରାଜକନ୍ୟା (୧୬/୧), ରାଉତକେଲା (୧୬/୬), ଭଲ ପାଇବାର ଯଦି ଶେଷ ଅଛି(୧୭/୧), ମଉଳାଇ ଆହା ମୋର (୧୮/୧), ପ୍ରତିର ତଥାପି (୨୭/୨), କବି ବୈକୁଣ୍ଠନାଥଙ୍କୁ (୨୯/୩), ଅଭିଷେକ (୩୦/୨)

ଦାସପଟ୍ଟନାୟକ, ସନତ୍ : ପୁନରାବୃତ୍ତି ପୁରୀକୁ ଫେରି (୨୦/୪), ବିନା ସାରଥି (୨୦/୧୨), କପୋତ ଶିକାରି (୨୨/୩), ସନ୍ଦେହର କବିତା (୨୨/୮), ଆତ୍ମଲିପି (୨୩/୩), ଶୂନ୍ୟପକ୍ଷୀ (୨୩/୮), ସନ୍ଦେହର କବିତା (୨୩/୧୧), ତେର (୨୫/୪), ସଂସାର : ଗୃହସ୍ଥ (୨୫/୧୨), ଇତିହାସ (୨୬/୬), ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ (୨୭/୯), ଦିଲ୍ରୁବା (୨୮/୬), ଚିତ୍ରଲେଖା (୩୪/୫), ପତ୍ରଝରା (୩୪/୮), ରାଧାପ୍ରେମ (୩୫/୧), ଅହମ ଉବାଚ (୩୫/୧୦), ଦର୍ପଣ (୩୬/୩), ଝରକା (୩୬/୮), (୩୭/୩), (୩୩/୯), ନିଜ ଛତା ତଳେ ମଣିଷ (୪୭/୪), (୪୭/୭), (୪୮/୧୦)

ଦାଶ ମହାପାତ୍ର, ଅଜିତ : ନିରାହା ମୋ ଦେବୀ ପାଇଁ(୩୪/୧୨), ଓଃ ! କେତେ ନୀରବରେ ନୀରବ ତମେ(୩୫/୬), ତୁମାରୀ ଜକିଦାକୁ ଭାରି ଭଲଲାଗେ ତୁମେ(୩୫/୧୨), ନିରୋହା ମୋ

ଦେବୀ ପାଇଁ (୫)(୩୬/୬),(୩୬/୧୨), ମାଛଧରାର ଦୃଶ୍ୟ(୪୬/୮),ଶେଷପାହାଚ(୪୭/୯), ସବୁଜଦୁଃଖ(୪୮/୧୨), ରାତିରେ କଣ ହୁଏ (୫୦/୯)

ଦାସ ମହାପାତ୍ର, ଯଦୁନାଥ : କୋଇଲି ଡାକିଲା କୁ (୧/୨), ପଥ ଏକ : ଯାତ୍ରୀ ବହୁ (୧୫/୩), ଏ ପୃଥିବୀ ମରିବାର (୧୫/୧୨), ଯୁଦ୍ଧଖୋର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତି (୧୬/୧୧), ମହମ୍ମବତୀ (୧୭/୨), ଅନେକ ମଣିଷ (୧୭/୫), ସ୍ୱର୍ଗ (୧୭/୮), ଗତାୟୁ ପୃଥିବୀ (୨୪/୧), ଚରିତ୍ରହୀନା (୨୪/୪), କ୍ଷୁଧା ଏକ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର (୨୪/୮), ଆମେ ଖାଲି ଆମେ (୨୫/୬), ମୁଁ ମଣିଷ (୨୮/୮), ନିଜ ଚିତାଗ୍ନିରେ ନିଜେ (୩୪/୬), ଉଦ୍ୟାନରେ ବାଘଦେଖ (୩୪/୧୧), ଶାନ୍ତି ସୀତା (୩୫/୧), ସ୍ୱର୍ଗ ଆଉ କେତେ ବାଟ (୩୫/୫), ସମୁଦ୍ରକୁ ଚିହ୍ନିଛ କି (୩୫/୧୦), ଅନ୍ୟ ଏକ ଅହଲ୍ୟା ସମ୍ବାଦ (୩୫/୭), ପ୍ରେମ ହେଉଛି ଚିରନ୍ତନ (୩୮/୮),ରିକ୍ସା ଯାତ୍ରୀ ଓ ରିକ୍ସାବାଲା (୩୬/୧), ମୋ ସୁଦୀର୍ଘ ରାଜପଥ (୩୬/୪), ମୃଗତୃଷ୍ଣା (୩୬/୭), ଅମାନିଆ ମନ କିଛି ଶିଖ (୩୬/୧୧), ଭାତ (୩୭/୧), ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପୃଥିବୀ (୩୭/୪), ପାଟଣା: ପାଟଳୀପୁତ୍ର (୩୭/୭), ହନୁ (୩୯/୩), କୋରାପୁଟ କୁନ୍ ପହିଲାରେ (୩୯/୮), ସୂର୍ଯ୍ୟଦେଖା (୪୦/୧), ଅନୁଭୂତି (୪୦/୭), ଅଧଃପତନ (୪୧/୧), ଯମ (୪୧/୪), ଝାସ (୪୧/୭), ବନସ୍ତରେ ରାତ୍ରିଟିଏ (୪୧/୧୦), ଅଦୃଶ୍ୟ ଏକତ୍ୱ (୪୨/୧୦), ରେଳଯାତ୍ରୀ ଓ ଚିଲିକା ମୁହାଁମୁହିଁ (୪୪/୧), ଶାମ୍ଭ (୪୪/୪), ବାଲିପଡିଆରେ ରାତି (୪୪/୭), ଏ ପୃଥିବୀ ଫେରିଯାଉ (୪/୧୧), ସନାତନ ପରି ବାପମାନେ (୪୫/୬), ଏ ପୃଥିବୀ ଏ ନରକ ନଗ୍ର (୪୫/୭), ଶୀତ ଆସୁଛି (୪୫/୧୦), ମଣିଷର ଖୋଳପାରେ (୪୬/୪), ମଣିଷ ଖୋଜା (୪୬/୭), ମଧୁ, ସାଧୁ ପରି ପୁଅମାନେ (୪୭/୪), ଶବ୍ଦ (୪୮/୧୦), ଧର୍ମାନ୍ଧ ଗୌତମେ (୪୯/୪), ଜୀବନ୍ମୃତ (୪୯/୧୧)

ଦାଶ, ସଂଧ୍ୟା : ଘର (୫୦/୨), ସଂପର୍କ (୫୦/୧୧)

ଦାସ,ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ବୃକ୍ଷ ବନ୍ଦନା (୧୩/୨), ଆଖି (୧୮/୧୦)

ଦାସ, ଗୌରାଙ୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ର : ଚାପା (୪୯/୯)

ଦାଶ, ଶର୍ମା ଗୟାଧର : କଣ କୂପର କବିତା (୧୮/୮)

ଦାସ, ଚକ୍ରଧର : ମାଟିର ହେ ଉଦାର ଉଦ୍ଭିଦ (୪୨/୧), ପ୍ରଭୁମୟ ଅପକୀର୍ତ୍ତି (୪୪/୮), କବିକୁ ଚିହ୍ନିବା ଆସ (୪୫/୪), ଯଦି କବିଟିଏ ମରି ଯିବ (୪୬/୫)

ଦାସ, ଚିତ୍ତରଂଜନ : ଜନ୍ମସ୍ରୋତ (୧/୬)

ଦାସ, ଜଗନ୍ନାଥ ପ୍ରସାଦ : ପୁଷ୍ପିତ ବୀଣା (୩/୩), ସ୍ମାରକପତ୍ର (୬/୨), ନୂତନ ସୂର୍ଯ୍ୟ (୬/୭), ହାତ ମିଳାଅ (୭/୨), ଦ୍ୱିତୀୟ ସକାଳ (୨୪/୭), ସଂଧ୍ୟା ଠିକ୍ ଛ'ଟା (୨୪/୧୧), ଅନ୍ୟ ସବୁ ମୃତ୍ୟୁ (୨୫/୧), ଏପରି ସମୟ ସବୁ (୨୫/୪), ନିଜକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି (୨୫/୭), ମନେରଖିବାର କଷ୍ଟ (୨୬/୧), ଅନେକ ପ୍ରକାର ଦିନ (୨୬/୫), ସ୍ୱପ୍ନ କିଛି ବାକି (୨୬/୭), କୌଣସି ସକାଳ ପାଇଁ (୨୭/୧), ଯେ ଯାହାର ନିର୍ଜନତା (୨୯/୧), ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ଦୁଇଟି

କବିତା (୨୯/୭), ବିଷାଦର ଚାରିଟି କବିତା (୩୦/୭), ସଂପର୍କର ପରିଭାଷା (୩୧/୧), ଦୁଃଖ କ'ଣ(୩୧/୭), ଦୃଷ୍ଟିବିନ୍ଦୁ (୩୨/୨), ଦୃଶ୍ୟବୋଧ (୩୨/୭), ଭୁବନେଶ୍ୱର (୩୪/୧), ଦେବୀ (୩୫/୧୦), ଗାନ୍ଧୀ (୩୬/୧), ଭୟ (୩୭/୧), ବସ୍ତି (୪୦/୭), କୋଣାର୍କ (୪୧/୧), ପିକ୍‌ନିକ୍ (୪୧/୭), ଏପ୍ରିଲ (୪୨/୩), ଝିଅଟିର ଦୁଃଖ (୪୩/୧), ଭୂମିବନ୍ଧର (୪୩/୭), ସାର୍ବଜନୀନ (୪୫/୧), ପାର୍ବଣର ସକାଳ (୪୫/୭), ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ (୪୬/୧), ସମ୍ଭାବନା (୪୬/୧୦), ଗେଷ୍ଟ ହାଉସ (୪୭/୧), କବିତାର ଅର୍ଥ (୪୭/୧୦), ଘରଚଟିଆ (୪୯/୧), ଦ୍ୱୀପ ନାହିଁ (୪୯/୭), ଆମେ ଦୁହେଁ (୫୦/୧)

ଦାସ, ଜ୍ୟୋସ୍ନା : ତୈଳଚିତ୍ର (୪୧/୫), ଜୀବନ ତିଆରି ରଙ୍ଗ (୪୨/୧୨), କବି କପାଳ (୪୩/୧୨), ରାଉରକେଲାର ଫେରନ୍ତା ରାସ୍ତାରେ ଭେଟିଥିବା ଆତ୍ମୀୟମାନଙ୍କୁ (୪୪/୧୨), ରାସ୍ତା (୪୫/୫),ନୀଳ ନୀରବତା (୪୬/୩), ଗୋରା କବରରେ ରାତି (୪୭/୧୧), ବାପା, ତମେ ଘୋଡା ଗାଡ଼ି (୪୮/୧୦), ଅନ୍ୟ ଏକ ରାତି ଭୋପାଳ (୪୯/୫), କୁଞ୍ଜବନ (୪୯/୧୦), ମାଟିଗାର (୫୦/୨)

ଦାସ, ତୁଳସୀ : କିଏ ତାକୁ ମାରିପାର (୧/୧୦), ସ୍ୱଗତ (୧/୧୨), ସେଇ ମୋର ଗଉରବ (୩/୪), ମମତାର ସାଥି (୩/୧୨), ଅନ୍ତର ଭଗବାନ (୪/୫), ନୂତନର ନିମନ୍ତ୍ରଣ (୫/୧୦), ମୋ କବିତା (୬/୧), ପଦଧ୍ୱନି(୧୦/୯), ଗୋଲାପ ରୋପଣ (୧୦/୧୧), ଇପ୍‌ସା (୧୧/୧), ଯୁଗ୍ମ ଶପଥ (୧୧/୩), ପ୍ରତ୍ୟୟ ପରାଜୟ (୧୧/୧୨), ପ୍ରାଣ ଓ ପ୍ରୟାଣ (୧୪/୧), ସବ୍ୟସାଚୀର ଅହ୍ୱାନ (୧୫/୧), ଆଲୋକ ଦାନ (୧୬/୧), ସେ ମଣିଷ (୧୭/୧), ମାନବତା (୧୭/୭), ଦରକାରୀ ବେହେଲା (୨୩/୭), ଶାମୁକାଏ ସ୍ୱପ୍ନ ମୋର ଲୋଡା (୨୪/୫), ଆସ ଆମେ ଅମୃତ ଭରିବା (୩୦/୧)

ଦାସ, ତାରିଣୀ ଚରଣ : ଆକର୍ଷଣ (୧୪/୧୧,୧୨) ତିନୋଟି କବିତା (୧୬/୧) ଇତିବୃତ୍ତି (୧୮/୮), ୩ଟି ଗଦ୍ୟ କବିତା (୧୮/୯), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୧୮/୧୦)

ଦାସ, ତ୍ରିନାଥ : ଦୁଇଟି କବିତା (୨୦/୨)

ଦାସ, ଗଗନ ଚନ୍ଦ୍ର : ସାଗର (୨୦/୨), ରଥଯାତ୍ରା (୨୦/୪), ଯୋଗ (୨୩/୭), ମୁଁ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତାରା (୨୪/୨)

ଦାସ, ଦୀପ୍ତି : ଦୁଇଟି ଗୀତି - କବିତା : ଏକ ବ୍ୟଥିତ ପ୍ରାଣର (୪୮/୫), ମରମେ ମରମେ ଦେଲା କହି (୪୯/୬)

ଦାସ, ଜୟଶ୍ରୀ : ତୁମକୁ ଥରେ ଚାହିଁଦେଲେ (୫୦/୨), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ଜୟନ୍ତ : ହୁଏତ ଏ ଶ୍ରାବଣ ରାତିରେ (୩୧/୩)

ଦାସ, ଦିଲୀପ : କୋଇଲିକୁ (୧୯/୧୨), ଖଣ୍ଡଗିରି (୨୧/୧୨), ପାଲିଙ୍କି (୨୩/୨), ଦୃଶ୍ୟ (୨୨/୮), ନବବର୍ଷର ସପ୍ତସ୍ୱର (୨୨/୧୦), ବାଉଲ (୨୩/୪), ଚାତକ (୨୩/୮),

ବାଉଦଭା (୨୪/୨), ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା (୨୪/୮), କନ୍ୟାକୁମାରୀ (୨୪/୧୧), ଅନ୍ଧ (୨୬/୧), ତୁମେ ଚାଲି ଯିବାପରେ (୨୬/୭), ପରକୀୟା (୨୬/୧୦), ତତ୍ତ୍ୱମସି (୨୭/୫), ନଦୀ (୨୭/୭), ପଳାତକ ଋତୁର ନାମ (୨୮/୨), ହଂସ-ମିଥୁନ (୨୮/୯), ପକ୍ଷୀଟିଏ ବସିଛି ଡାଳରେ : ଛାଇ ତା'ର ପୋଖରୀ ଜଳରେ (୨୯/୪), ଝଡ଼ରାତ୍ରିର ଦାଉରେ (୨୯/୭), ନୀଳମାଧବ (୩୩/୧), (୩୩/୪), (୩୩/୯), (୩୪/୧), (୩୪/୭), (୩୬/୭), ଶେଷଜହ୍ନ (୪୦/୯), ପ୍ରଜାପତି (୪୧/୨), ହାଓ୍ୱା (୪୨/୪), ଅକାଳ ବୋଧନ (୪୨/୭), ଅଗ୍ନି-ଭ୍ରମର (୪୩/୩), ଲାଲ ଚଢ଼େଇ (୪୪/୭), ଡିଡ୍ରମିନ (୪୫/୧), ଚିତ୍ରଲିପି (୪୬/୧), ନୀଳମାଧବ (୪୭/୧), (୪୭/୬), (୪୮/୪), ଘର (୪୮/୭), ବର୍ଷାଗ୍ନି (୪୯/୧), ଗଙ୍ଗା (୪୯/୭), ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣୀ (୫୦/୧), ରାତି ପାହୁଁ ସକାଳ (୫୦/୭)

ଦେବତା, ଦିବ୍ୟ କିଶୋର : ପିତା, ପ୍ରେତ, ପିତୃଲୋକ (୪୬/୮) ଛୋକବୃତର କେଉଁ ମୁହାଣରେ କବି (୪୯/୧୦)

ଦେବୀ, ନିର୍ମଳା : କନକ-ଦୀପଟି ମୋ ଜାନ (୪/୮), ସେଇ ବେଳେ (୪/୯), ଛାଇ (୧୧/୨), କ୍ଷଣିକର ଚିନ୍ତା (୧୧/୬), ତୁମେ (୧୨/୨), ପରିକ୍ରମା (୧୩/୨), ମ୍ଳେଚ୍ଛ ଆସୁଛି ଧାଇଁ (୧୪/୯), ବିସ୍ମୟ ଲଗ୍ନ (୧୭/୧), ଏକି କ୍ଷଣ ଅବଦାନ (୧୮/୧)

ଦେବୀ, ନୀଳପଦ୍ମ : ଶୀତ (୩/୯)

ଦାସ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ଗୋଟିଏ ଚୁମ୍ବନ (୧୯/୬)

ଦାସ, ନିରଞ୍ଜନ : ଆବେଗର ଅନ୍ୟ ନାମ ଯନ୍ତ୍ରଣା (୩୧/୩), ମନ ଏକ ଅବୁଝାମଣି (୩୬/୧୨), ନୀଚବତାରେ ବଞ୍ଚିବି କବି (୩୩/୬), ତୁମେ ମନ ପଡ଼ିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି (୩୬/୬)

ଦାସ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ : ଯନ୍ତ୍ରଣାର କାବ୍ୟ (୩୦/୬)

ଦାସ, ବସନ୍ତ କୁମାର : ପ୍ରବାସୀ ପିତାର ଚିନ୍ତାଧାରା (୬/୧୦)

ଦେବୀ, କନକ : ପ୍ରୀତିର କଷଟି (୧୧/୧), ଧୂପ (୧୩/୪), ତଟିନୀ ଓ ତୃଷ୍ଣା (୧୬/୨), ଗୋଟିଏ ନିର୍ଝର ଓ ଗୋଟିଏ କୃତ୍ରିମ ଜଳାଶୟ (୧୭/୩), ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ (୧୮/୪) ପ୍ରାନ୍ତର (୨୦/୧୦), ସଂଳାପ (୨୯/୫), ଧୂସର କବିତା (୩୦/୮), ଉଚ୍ଚାରଣ (୩୧/୪), ଯାତ୍ରା (୩୨/୧୦), କାଠଘୋଡ଼ା (୩୩/୨), ଜୀବନ (୩୩/୯), କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ (୩୪/୨), ବାତାୟନ (୩୫/୦୧), ବସୁନ୍ଧରା (୩୬/୭), ଗଜଲ (୩୭/୧), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୩୭/୯), କାଉ (୩୭/୧୨), ଅପରାହ୍ଣ (୩୮/୧), ଅନିର୍ବଚନୀୟ (୩୮/୧୨), ପ୍ରେମର ପାଣି ମୁନ୍ଦିଏ (୩୯/୯), ଏକାକୀତ୍ୱ (୪୦/୧), ଚିହ୍ନା (୪୦/୭), ଭୂଚିତ୍ର (୪୧/୧), ନୌକା (୪୧/୮), ଅଯୋଧ୍ୟା (୪୧/୧୧), କଜଳପାତି (୪୨/୪), ପକ୍ଷୀଟିଏ ବସିଛି ଅୁଣ୍ଡା ଗଛଟିରେ (୪୨/୮), ଶଙ୍ଖଚିଲ (୪୩/୧), କାଲି ରାତି (୪୩/୧୧), ହଳଦିବସନ୍ତ (୪୪/୮), (୪୫/୧), ହଜି ଯାଇଥିବା କବିତା ପାଇଁ (୪୬/୫), ରକ୍ତରେ ଭିଜୁଛି ଧୂଳି (୪୨/୧୦), ଚିରାୟତ (୪୮/୮), କପୋତ ଆସିଛି ଉଡ଼ି (୪୯/୫), ଝରାପତ୍ର (୫୦/୧), ହଳଦୀବସନ୍ତ (୫୦/୭)

ଦାସ, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : ହୃଦୟର ମଣିଷ (୧୮/୩,୪), ସିଢ଼ି (୨୦/୨), କେନ୍ଦରା (୨୦/୫), ସେ ରାତିରେ (୨୫/୩), ୧୯୭୪ (୨୫/୧୧), କାବ୍ୟ (୨୬/୧୨), ଘର (୨୭/୧୨), ଚାଲାକ୍ ଲୋକ (୪୬/୧୦), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୬/୨), ନାମଫଳକ (୪୭/୩), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୭/୭), ପହଁରିବା ସମ୍ପର୍କରେ (୪୭/୧୨), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୮/୯), ଚାରୋଟି କବିତା (୪୯/୨), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୯/୧୦), ତିନୋଟି କବିତା (୫୦/୩), ସମୁଦ୍ରସ୍ନାନ (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ବିଜୟିନୀ : ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଶେଷସ୍ୱର (୨୨/୭), ତଟିନୀର ଶିଳାଲିପି (୨୩/୯), ରୂପାନ୍ତର (୨୫/୫), ଡିମିରି ଫୁଲ (୨୮/୮), ସଂଳାପ (୨୯/୧), ମନବୋଧ ଚଉତିଶା (୨୯/୮), କେତକୀ (୩୦/୮), ଆମ୍ରନେପଦୀ (୨୬/୭), ଅଭିମନ୍ୟୁ (୩୩/୧), ଶ୍ୱେତପତ୍ର (୩୩/୭), କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ (୩୪/୭), କକ୍ଷଚ୍ୟୁତ (୩୫/୧), ମୋ ଜୀବନ ପଛେ ନର୍କେ ପଡିଥାଉ (୩୫/୪), ଚିଠି (୩୫/୭), କସ୍ତୁରୀ (୩୬/୧), ସମୁଦ୍ରର ମାନ (୩୬/୮), ମୁଁ ଏମିତି ମଣିଷଟିଏ (୩୭/୧), ସାବିତ୍ରୀ (୩୭/୪), କବି (୩୭/୮), ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ (୩୭/୧୦), ସ୍ୱପ୍ନ (୩୮/୭), ଲୁଚକାଳି ଖେଳ (୩୮/୧୦), ଅପେକ୍ଷା (୩୯/୪), ଏତେ ଦିନ (୩୯/୧୦), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୦/୩), କେବଳ ପଦୁଟିଏ (୪୦/୭), ଅଭୀପ୍ସା (୪୧/୧), ଯା ଦେବୀ ସର୍ବଭୂତେଷୁ (୪୧/୭), ଆତତାୟୀ (୪୧/୧୦), ସମାଧି (୪୨/୧), କବିର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୨/୬), ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କ ଆସିବାର ବେଳ (୪୨/୧୦), କ୍ୱଚିତ୍ କଥା କୁହ ନାହିଁ (୪୩/୧), ଦଙ୍ଗା (୪୩/୫), ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ, (୪୩/୭), ମନେ ନାହିଁ ମୋର (୪୩/୧୦), କ୍ଷତି (୪୪/୧), ପ୍ରିୟଜନ (୪୪/୭), ଗୁଡ଼ି (୪୪/୧୧), ମଧ୍ୟବିତ୍ତ (୪୫/୧), ଆଜି (୪୫/୭), ଦାଦା (୪୬/୧), ବୟସ୍କା କୁମାରୀ (୪୬/୭), ଜାତିସ୍ମର (୪୬/୧୦), ଦୃଶ୍ୟ (୪୭/୪), ଗରବିଣୀ ମା' (୪୭/୬), ତୁ ଯଦି ଆଜି ମରିଯାଉ (୪୭/୧୦), ପଦ୍ମବନ (୪୮/୧), ଗାନ୍ଧାରୀ (୪୮/୭), ଆସିବୁ ବୋଲି (୪୯/୧), ସ୍ୱାଧୀନତା (୪୯/୭), ଭୟ (୫୦/୩), ପୂର୍ଣ୍ଣଗ୍ରାସ (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ବ୍ରଜକିଶୋର : ଯାଦୁକର (୨୫/୮), ଉତ୍ତରଣ (୨୬/୨), ରବିବାର (୨୬/୮), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ (୨୭/୩), ସୁଦୂରଗାମୀ (୨୭/୧୨), ମୋହଭଙ୍ଗ (୨୮/୭), କବିତାରେ ବଞ୍ଚେ, କବିତା ପରି ବହିଯାଏ (୨୯/୯), ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସା (୩୨/୧), ନରମେଧ (୩୨/୭), ଲୁହ (୩୨/୧୦), ଅନିର୍ବଚନୀୟ (୪୩/୩), ଚୁପ, ତୁ କେଉଁଠି (୩୪/୭), ନଦୀମାତୃକା (୩୫/୩), ଭାବକୁ ନିକଟ (୩୫/୭), ଜନ୍ମଦିନ (୩୫/୧୦), ବିହଙ୍ଗଯାତ୍ରା (୩୬/୧), କ୍ଳାନ୍ତ ଯାଯାବର (୩୭/୮), କୋଳଟିଏ ଲୋଡା (୩୮/୧), କବି, ତୁମେ କବିତାଟିଏ ଲେଖି ବସିଲେ (୩୮/୧୦), ମୋ ଆତ୍ମାରୁ ଭାଗ ନେଲୁ ଅର୍ଦ୍ଧାତ୍ମିକ (୩୯/୭), ଏରିଥ୍ରୁସା, ଏରିଥ୍ରୁସାନ୍ (୪୦/୧), ଏଣ୍ଡିମିୟନ ଏଣ୍ଡିମିୟନ (୪୦/୯), ଭବଭୂତିର ରାବାନ୍ତର (୪୧/୮), ନରମେଧ (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ବନଲତା : ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଛାଇ (୨୬/୮)

ଦାସ, ବିଜୟକୁମାର : ପୁନଃ ପ୍ରତିଜ୍ଞା (୨୭/୧୨), ରାଜଧାନୀ (୩୮/୬), ଆତ୍ମା ଓ ଶରୀର (୪୦/୧୨)

ଦାସ, ବିକ୍ରମ : ଭଗବାନ (୨୮/୬)

ଦାସ, ବିଭୂତିଭୂଷଣ : ଏମିତି ଇ ଥିବି (୪୭/୯)

ଦାସ, ବୀଚିସ୍ମିତା : ତୁମକୁ ଦେଖିବା ଦିନଟି (୩୧/୧୨), ତୁମେ ଆସୁଚ ବୋଲି ବୋଧେ (୪୧/୧୧)

ଦାସ, ବାଞ୍ଛାନିଧି : ସଂଳାପ (୪୭/୮), ଗଢ଼ିବା ସୁନାର ଭାରତବର୍ଷ (୪୯/୫), ଧରି ରଖ ସେ ଭାବକୁ ଚିରକାଳ (୪୯/୮), ଢାଲିଆନାଓ୍ୱାଲାବାଗ୍ (୫୦/୫)

ଦାସ, ବାସନ୍ତୀ : ଦୁଃଖର ଋତୁ (୩୩/୧୨), ଭୋକ ନାହିଁ ଏ କନ୍ୟାକୁ (୩୪/୮)

ଦାସ, ବାସୁଦେବ : ଖରାବେଳ (୪୬/୫), ଦେବଦାସୀ (୪୮/୯), ମଙ୍ଗଳାଷ୍ଟକ (୫୦/୮)

ଦାଶ, ଭାରତୀ : ଅନାମିକା ସମ୍ପର୍କରେ (୩୯/୬), ଧର୍ମ ନାହିଁ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀର (୪୩/୯)

ଦେବୀ, ମନମୋହିନୀ : ଅର୍ଚ୍ଚାବଳୀ (କାବ୍ୟାଂଶ) (୧୧/୧୨)

ଦାସ, ପ୍ରତିଭା : ଗୋଟିଏ ପୁଷ୍ପର ଗୀତିକା (୧୪/୫), ଦୁଇଟି ସ୍ୱର- ଏକ କଥା (୧୭/୧୧)

ଦାସ, ପଦ୍ମିନୀ : ଉଦ୍‌ବୋଧିନୀ (୧୪/୯)

ଦାସ, ମମତା : ବର୍ଷା (୨୪/୫), ଅତୀତ (୨୧/୩), ତୁମେ ଆସିବ (୨୮/୩), ଜନ୍ମଦିନ (୨୮/୭), ଯାତ୍ରା (୨୮/୧୦), ନବକଳେବର (୨୯/୧), ବାପାଙ୍କ ଚିଠି (୨୯/୮), ନୂଆଦିନ (୩୦/୧୨), ଦିଗ୍‌ବଳୟ (୩୧/୭), ଛଦ୍ମବେଶ (୩୨/୧), ଫେରିବା ପୂର୍ବରୁ (୩୩/୭), ଶେଷଦିନ (୩୪/୨), ଅଜ୍ଞାତବାସ (୩୪/୭), ମୁଁ ଡାକୁଛି (୩୫/୨), ସମ୍ପର୍କ (୩୫/୭), ପ୍ରଥମ ପାହାଚ (୩୬/୧), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୩୬/୭), ବୈଦେହୀ (୩୭/୧), ଅଙ୍ଗୀକାର (୩୭/୧୦), ମୋତେ ଯିବା ପାଇଁ ଦିଅ (୩୮/୧), ସ୍ପର୍ଶ (୩୮/୭), ନିଜ ବିଷୟରେ କେତେ ପଦ (୩୯/୧), ଦ୍ୱାର (୩୯/୭), ସନ୍ଧିପତ୍ର (୪୦/୧), ରାଜାଧିରାଜ (୪୦/୭), ଅନ୍ଧାର ଦେବତା (୪୧/୧), ରାତି ଅଧରେ ନଈର ଅନ୍ୟ ପାଖରେ (୪୧/୧୦), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୪୨/୩), ତମଠୁ କେବଳ (୪୨/୭), ଆଜି ଚାହେଁ (୪୩/୧), ଯାହା ବାକି ରହିଗଲା (୪୩/୭), ଉଦ୍‌ଯାପନ (୪୪/୧), ଆଜି ବର୍ଷା (୪୪/୭), ଆଜି ଯାଅ ନାହିଁ (୪୫/୧), ନାରୀ (୪୫/୭), ଅଥଚ ମୁଁ (୪୬/୧), ସେଦିନ କଥା (୪୬/୭), ଫେରିଆ (୪୬/୧୦), ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି (୪୭/୧), ସମୟ ଅସମୟ (୪୭/୬), ଆଉକିଛି କାଳ (୪୮/୧), ନିଜଦୋଷ (୪୯/୧), ମୋ ଜଗତ (୪୯/୭), ହାତ ଦୁଇଟି (୫୦/୧), ଆଳାପ (୫୦/୧୦)

ଦାସ, ମନୋଜ : ତୁମ ଗାଁ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ରଙ୍ଗ (୨୦/୯), ଧର୍ମପଦ ନିର୍ଭୁଲ ଠିକଣା (୪୬/୧), ନିଷିଦ୍ଧ ବାର୍ତ୍ତା (୪୫/୭), ପୁରୀ-ତିନୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୫୦/୬)

ଦାସ, ପ୍ରିୟଦର୍ଶୀ : ବାରଶହ ମାଇଲ୍ ଦୂରରେ (୨୫/୧୧), ତିନୋଟି କବିତା (୨୬/୧୨)

ଦାସ, ମଧୁସୂଦନ : ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗିନୀ (୩୫/୩), ବାସକସଜ୍ଜା (୩୭/୩), ବର୍ଷା (୩୮/୫), ବାଉଁଶ (୩୮/୮), ହରେକୃଷ୍ଣ ନାମ (୩୮/୧୦)

ଦାଶ, ମନମୋହନ : ଅନ୍ଧାର (୨୭/୫), ବୈରାଗ୍ୟ ଶତକ (୨୮/୩), ରବିବାର (୨୮/୧୨), ଖରାଦିନ (୨୯/୧୦), ଖରାତାରାର ଆକାଶ (୪୨/୨), ଗୋଠବାହୁଡ଼ା (୪୨/୮), ସର୍ପଜଣାଣ (୪୩/୬), ଚଇତନ ମାଷ୍ଟ୍ରେ (୪୩/୧୦), ଟଙ୍କା ଆରପାଖ (୪୪/୨), ତମ ହାତ ମୁଠାରେ ଯାହା ଅଛି : ଚନ୍ଦ୍ରକଳା (୪୪/୬), ଦୃଶ୍ୟ (୪୭/୫), ସାରାଂଶ (୪୮/୬),ଅସରପା (୫୦/୨)

ଦାସ, ମାନସ : ସ୍ୱର (୪୪/୯)

ଦାସ, ମୀରା : ଛନ୍ନରାତି (୪୬/୧୦), ଏହାପରେ କ'ଣ (୪୭/୯), ଆସ ସଖୀ (୪୮/୯), ନିର୍ଜ୍ଜନତାର ଗୀତ (୪୯/୫)

ଦାସ, ସତୀନ : ଅତୀତର ସ୍ମୃତି (୧/୪) ଜୟ ନିଶାଣ (୧/୫)

ଦେବବର୍ମା, ରାଜା ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ : ଶେଷ ଅଭିଳାଷ (୧/୭), ସୈନିକର ଶେଷବାଣୀ (୨୬/୧୨)

ଦେବୀ, ରାଇ କିଶୋରୀ : ପଦୁଅଁର ବେଉରା (୪/୭)

ଦେବୀ, ରତ୍ନମାଳା : ପ୍ରେମର ଭାଷା (୭/୪)

ଦାସ, ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ : ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୨୨/୧୨), ଏକାକୀ ସମୟ (୨୫/୫), ଦ୍ୱିବିଧ (୨୮/୧୧), ନବକଳେବର (୨୯/୬), (୩୫/୬), କାପୁରୁଷ (୪୪/୩), ଆପଣା ମଣିଷ (୪୪/୫), ଇତିହାସ (୪୫/୬), ଅନ୍ତଃକରଣ (୪୬/୫)

ଦାସ, ରଜନୀକାନ୍ତ : ମଧ୍ୟବିତ୍ତର ଆତ୍ମନେପଦୀ (୩୪/୮), ଶୋଭାଯାତ୍ରା (୩୫/୨)

ଦେବୀ, ରାଜଶ୍ରୀ : ମୋର ପ୍ରିୟ ପ୍ରଭୁ (୩୯/୬)

ଦାସ, ରାଜକିଶୋର : ମୂକ ମଧୁସୂଦନ (୪୧/୬), ଗାଲମାଧବ (୪୧/୯), ସମ୍ପର୍କର ଶେଷସ୍ୱର: ସମୁଦ୍ର (୪୨/୫), ଏଣ୍ଡୁଅ (୪୨/୧୨), କ୍ଳାନ୍ତ ତରଙ୍ଗ (୪୩/୬), ଆତ୍ମ-ଆଳାପ (୪୪/୭), ଖୋଲିଗଲା କଂସା କବାଟ (୪୫/୫)

ଦାସ, ରବିପ୍ରିୟ : ରାତି ସାରା ପହରା ଦେଉଥିବା ମଣିଷ (୪୧/୧୨), ଶୀତ (୪୩/୯), କେତେ ଦୂର ଗାଁରୁ ସହର (୪୬/୮), ଶୀତ ଶୀତ ଲାଗିଲାଣି ରାତି (୪୯/୧୨)

ଦାସ, ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ : କୃଷ୍ଣ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟ, ମହମ୍ମଦ (୧୭/୩)

ଦାସ, ବୀରକିଶୋର : ଶଙ୍ଖଚିଲ (୧/୧), ଯାଆନ୍ତେ ମିଶି (୧/୨), ଆଜିର ବାରତା (୧/୫)

ଦେବୀ, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ପ୍ରଭା : ଛୁଟି ଫରମାସ (୨/୪), ଜିଜ୍ଞାସା (୨/୭), ଭଲପାଇବାରେ ଚରମ ଯେଉଁଠି (୨/୮) ସର୍ଶସୁଖ (୨/୯), ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ (୨/୧୧), ଉପଭୋଗ (୨/୧୨), ଚଇତ ଏବେ ଆସିଲା ପ୍ରିୟା (୩/୨), ଝରାପତ୍ର (୩/୪), ବର୍ଷା ବିରହ (୩/୫), ନିଧି ମଳିକ (୩/୬),

କ୍ଷଣିକ ସତ୍ୟ (୩/୮), ପୂଜାଭେଟି (୩/୯), ଭାତପରସା (୩/୧୦), ତିନିଗାର (୩/୧୨), ବଉଳ (୪/୧), ଶିଶୁ (୪/୩), ସ୍ମାରକ ଅର୍ଘ୍ୟ (୪/୪), ଘର ପାଳଟି (୪/୫), ଦଶରା ଆସିଚି ଦଶରା'ଗୋ (୪/୬), କୁନିଝିଅ (୪/୯), ନିରାପଭା (୪/୧୦), ବସନ୍ତ (୪/୧୨), ହାଟଛନ୍ଦା (୫/୧), ଅହମିକା (୫/୩), ବିସ୍ମୟ (୫/୪), ସମ୍ଭାଷଣ (୫/୧୨), ଜନ୍ମରହସ୍ୟ (୬/୧), ପୁରସ୍କାର (୬/୫), ଯୁଗ୍ମମିଳନ (୬/୮), ପ୍ରାତିସ୍ୱର୍ଗ (୬/୧୦), ପୁଷ୍ପେକୀଟ (୭/୧), ନୂଆବସନ୍ତ ଆସିଛି ଆଜି ଗୋ (୮/୧), ଗୋଟିଏ ସନେଟ୍ (୧୯/୧)

ଦେବତା, ବୀଣାପାଣି : ଜମାନବନ୍ଦୀ (୪୭/୩), ବିମୋଚନ(୪୭/୯)

ଦାସ, ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର : ଇର୍ଷା ଜାପାନୀ କବି (୨/୧୦), କ୍ଳାନ୍ତ ଓ ଘର୍ମାକ୍ତ ଆମେ (୩/୧)

ଦାସ, ଶଶିକାନ୍ତ : ପରମପୁରୁଷ (୭/୩), ରୂପସୀ ରାତ୍ରି (୧୩/୬), ପ୍ରିୟ ବାନ୍ଧବୀ (୧୩/୧୦), ମନର ଆକାଶ ମୋର (୧୪/୨), ପ୍ରିୟତମା ବସୁନ୍ଧରା (୧୪/୫), ଉପହାର (୧୪/୭), ଶେଷ ଶୃଙ୍ଗାର (୧୪/୮), ଜୀବନ ଦର୍ଶନ (୧୪/୧୧,୧୨), ଅରଣ୍ୟ ମନ (୧୫/୧), ଦୁଇଟି ଫୁଲର କଥା (୧୬/୧), ପ୍ରେମ ଓ ବ୍ୟଥା (୧୬/୪), ମାୟାବତୀ (୧୬/୭), ପ୍ରେମ ଓ ପ୍ରବଞ୍ଚନା (୧୮/୯), ଦୁଃଖ (୨୨/୨), ପ୍ରଭୁ ମୋର କରୁଣା ସାଗର (୨୨/୧୧), ଗୋଟିଏ ପ୍ରାର୍ଥନା (୨୩/୫), ତୁମେ ସତେ କେତେ ଦୁଷ୍ଟ (୨୩/୧୧), ଏ ଦେହ ଗୋଟିଏ ଘର (୨୪/୬), ପ୍ରେମ (୨୫/୩), ନିରୁଦ୍ଧିଷ୍ଟ (୨୫/୭), ପରନାରୀ, ତୁମେ ବନନାରୀ (୨୬/୧), କନ୍ୟାମାଣିକରେ (୨୬/୬), ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଚଣ୍ଡୀ (୨୭/୬), ନାରୀ (୧୭/୧୨), ବରପୂର୍ବା (୨୮/୭), ଯୌବନ (୨୯/୬), ପାହାଡ଼ (୨୯/୧୧), ସମୁଦ୍ରର ବୟସ କେତେ (୩୦/୮), ଫେରିବା ଦିନ (୩୧/୩), ଅଭୀପ୍ସିତା ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର (୩୧/୭), ସୁଖଦୁଃଖ (୩୨/୧), ସେଇ ଲୋକଟା (୩୩/୩), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୩୩/୯), ବାଘଶିକାର (୩୪/୧), ସମୟ ସୀମାନ୍ତେ (୩୪/୮), କଲିକତା (୩୫/୨), ବଡ଼ପଣ୍ଡା (୩୫/୭), ଆଖି ନାହିଁ କାନ ନାହିଁ (୩୬/୧), ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ତପସ୍ୟା (୩୬/୭), ଶିଶି ପଟ୍ଟନାୟକ (୩୭/୧),ମୁହୂର୍ତ୍ତମାନଙ୍କର ଖେଳ (୩୮/୧୦), କ'ଣ ଅଛି (୩୯/୧), ହଠାତ୍ ଅନ୍ଧାର (୩୯/୭), ଗୋଟିଏ ଦିନ (୪୦/୯), ସ୍ୱର୍ଗତ କବିଟି ପାଇଁ ଶୋକଗୀତି(୪୧/୭), ଶବ୍ଦଟିଏ (୪୨/୧), ମୋ ଭିତରେ ମୁଁ (୪୨/୯), ମାନସୀ (୪୩/୭), ଆତଙ୍କବାଦୀ (୪୪/୪), ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାଣ (୪୫/୩), କଲ୍କୀ (୪୫/୬), କବିତା ହୁଏ ନା ଲେଖା (୪୫/୧୧), ନୂଆ ମେଘ (୪୬/୬)

ଦେବୀ, ଶକୁନ୍ତଳା : ଶେଷ ସଙ୍ଗୀତ (୨୪/୬), ପ୍ରତାରିତର ଗଜଲ (୨୪/୯), ଚାରୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର କବିତା (୨୫/୧), ଅପରାହ୍ନର ଛାଇ (୨୫/୬), ସେତୁ(୨୫/୧୦), ଶରଶଯ୍ୟାର କବିତା (୨୬/୧), କୌଣସି ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସମ୍ପର୍କରେ (୨୬/୫), ବନ୍ଦୀ (୨୬/୭), ଅପେରା (୨୭/୨), ଅପେରା ବୋଉଟ (୨୭/୭), ମୂର୍ଚ୍ଛନା (୨୮/୧), ସତ୍ୟର ଅନ୍ୟରୂପ (୨୮/୭), ଅନେକ ଅନେକ ଏକ (୨୯/୩), ଜାଲ (୨୯/୭), ଭିଜାଗୟସ (୩୦/୩), ଆରମ୍ଭରୁ ଉପସଂହାର (୩୦/୭) ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୩୧/୧), ଉତ୍ତର ନାହିଁ (୩୧/୫), ଭଙ୍ଗାଦର୍ପଣ (୩୧/୭),

ଉଜାଗି (୩୧/୧୦), ବାମପ୍ରସ୍ଥ ପାଇଁ କବିତାଟିଏ (୩୨/୨), ଆଉ ଏକ ନୂଆ ଋତୁ (୩୩/୭), ରାଧିକା (୩୩/୧୧), ଅପେକ୍ଷାର କାରାବାସ (୩୪/୧), ନିଜ ପରିପେକ୍ଷୀରେ (୩୪/୭), ବିତୃଷ୍ଣାର ଅନ୍ୟ ନାମ (୩୫/୧), ନିଜକୁ ବୁଝେଇବାରେ (୩୫/୭), ଏଇ ନୂଆ ଦିନଟିକୁ (୩୫/୧୦), ସତ୍ୟ ଏପରି (୩୬/୧), ବଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ କେତେଦିନ (୩୬/୭), ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର (୩୭/୧), ବାହୁଡ଼ି (୩୭/୭), ସଂଶୟ (୩୭/୧୧), ଋତୁ କେବେ ବଦଳିବ (୩୮/୧), ସ୍ମୃତିତର୍ପଣ (୩୮/୧୧), ଶୂନ୍ୟଭଉଁରୀ (୩୯/୧), (୩୯/୯), ଆତୁଂଧାର (୪୦/୧), ବୁଝି ହୁଏନା (୪୦/୮), ନିର୍ବାକ୍ ପୁରୁଷ (୪୧/୧), ଶୀର୍ଷବିନ୍ଦୁ (୪୧/୭), ଶତାଭିଷେକ (୪୨/୧), ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ପାଣି (୪୨/୬), ମଣିଷ (୪୨/୧୦). ରାଜିନାମା ପୂର୍ବରୁ ଓ ପରେ (୪୩/୧), ଶେଷ ସମୟରେ (୪୪/୧), ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେ ପାଣି (୪୩/୧୧), ତୁମେ ଆସି ଚାଲି ଯିବାପରେ (୪୫/୧), ମୁଁ ମୋ ଭଳି (୪୫/୭), ଆଉ ଥରେ ଫଗୁଣ ଆସିଲେ (୪୬/୧), ସ୍ମୃତିର ପୃଷ୍ଠାରେ (୪୬/୭), ଆଲୋଡ଼ା (୪୭/୧), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ-ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ (୪୭/୬) ଅନୁଭବ (୪୮/୧) ଶେଷ ଅଧିକାର (୪୮/୭), ଘଟାନ୍ତର (୪୯/୧), ମାୟାବୀ (୪୯/୭), ଦୀପ ଜଳୁଛି (୫୦/୧)

ଦାସ, ଶିଶିର କୁମାର : ଭୁବନେଶ୍ୱର (୪୩/୧୨)

ଦାଶ, ସଦାଶିବ : ଆକାଶ ଲୁହରେ ମାଟିର ତ ହସ ହସ ମୁହଁ (୪୪/୧୨), ମନରେ ଛବି ଆଙ୍କୁଥିବା ଲୋକଟି (୪୫/୨), ଝିମିଲି ଗଛର ମାୟା (୪୫/୬), ଭିନ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପାଇଁ (୪୫/୧୧), କବିତାର ଖେଳ (୪୬/୧), ଶତାବ୍ଦୀ-ପଦ (୪୬/୮), ଯିବି...ନିଶ୍ଚୟ ଯିବି (୪୭/୩), ଅନେକ ଦିନ ପରେ (୪୮/୧୦), ଜରତା (୪୯/୧୦), ଅଙ୍ଗୀକାର (୫୦/୩), ପଳାୟନ ପନ୍ଥୀ (୫୦/୭)

ଦେବଦାସ, ମେହମୁଦ ହସେନ୍ : କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷୟରେ (୨୨/୨)

ଦେବୀ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପ୍ରଭା : ବିଧବା (୩/୧୧)

ଦେବୀ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟୀ : ସ୍ମୃତିଶିଖା (୧୬/୧୧)

ଦାସ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମୋହନ : ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ ମୂର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ୟାବଳୀ (୧୭/୩)

ଦାସ, ଶୁଭେନ୍ଦୁ ମୋହନ : ଏଥର ଅନ୍ଧାର ପାଇଁ (୧୮/୨), ମୋର ସମସ୍ତ କଥା (୩୯/୧୨), ପ୍ରତିବିମ୍ବ (୨୩/୨)

ଦାସ ପଟ୍ଟନାୟକ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର : ଦର୍ପଣ (୨୦/୭), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୨୧/୨)

ଦାସ ରାୟ, ସୁଲୋଚନା : ଅହେତୁକୀ ଅପଯଶ (୩୧/୧୨), ଶୁଭପଙ୍କ୍ତୀ (୩୩/୩), ମହାସତ୍ୟ (୩୪/୫), ଉଚାଟନ (୪୭/୩)

ଦାସ, ରଞ୍ଜନ କୁମାର : ତପସ୍ୱିନୀ (୪୦/୯), ଆଗନ୍ତୁକ(୪୬/୩)

ଦାସ, **ସୀତାକାନ୍ତ :** ନିଜକୁ ନିଜେ (୩୨/୮)

ଦାସ, ସୁଚିସ୍ମିତା : କଥା ଥିଲା (୩୩/୧୨), ପ୍ରିୟତମା (୩୪/୧୨), ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ (୩୫/୧୧), ପ୍ରିୟତମା-୭ (୩୭/୧୦), ଈଶ୍ୱର ତିନି ଦେହିଁ ପାଗଳ (୪୩/୧୦)

ଦାସ, ସୁକୁମାର : ନୂଆଋତୁ (୪୮/୬), ଅପେକ୍ଷା କର (୪୯/୧୨)

ଦେବତା, ସନ୍ତୋଷ : ଗାଲ ଉପରେ ହାତ ଥାପି କାନ୍ଦ ନାହିଁ (୪୨/୫), ଇସ୍ତାହାର (୪୩/୫), ଦୁଃଖର ସକାଳ (୪୩/୯), ନିଃସଙ୍ଗ ନିବାସ (୪୪/୨), କୁର୍ମା ଭିତରୁ ବାହାରିଆ' (୪୫/୯), ନିର୍ଲିପ୍ତ ନୈରାଶ୍ୟ (୪୬/୨), ଶୂନ୍ୟତାର ସ୍ୱୟମ୍ବର (୪୨/୯) ତୋବିନୁ ଅନ୍ୟଗତି ନାହିଁ (୪୪/୧୨), ପ୍ରିୟଶତ୍ରୁ (୪୭/୧୧), ନୂଆପୁରୁଣା (୪୯/୧୨)

ଦାସ, ହରପ୍ରସାଦ : ଜାହାଜ (୧୯/୪), ଦୁଇଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କବିତା (୨୦/୧), ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କବିତା (୩) (୨୦/୫), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୦/୧୧), ପାପ (୨୨/୧), ମଧ୍ୟବିତ୍ତ (୨୨/୪), ଦର୍ପଣ ଅଜ୍ଞାତବାସ (୨୩/୫), ରାଜତ୍ୱ (୧), ରାଜତ୍ୱ (୨), (୨୩/୧୦), ମଧୁଶଯ୍ୟା (୨୩/୧୨), ଇତିହାସ (୨୪/୧), ଅବତାର (୨୪/୫), ବର୍ତ୍ତମାନ (୨୪/୭), ସିଂହାସନ (୨୪/୧୧), ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ (୨୫/୧), ମୟୂର ସିଂହାସନ (୨୫/୭), ଅପ୍ସରା (୨୬/୧), ଗୁପ୍ତଜ୍ଞାନ (୨୬/୭), ରେସ୍‌କୋର୍ସ (୨୬/୧୦), ସୂର୍ଯ୍ୟ (୨୭/୧), ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ (୨୭/୪), ନ୍ୟାସନାଲ ଆର୍ଟ ଗ୍ୟାଲେରୀ : ଏମ୍: ଏଫ୍: ହୁସେନ (୨୭/୭), ଚିତ୍ରକୂଟ (ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ) (୨୭/୧୦), ଅବସାଦର ରଥରେ ଜଣେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ (୨୮/୭), ନାୟକ (୨୮/୧୧), ପରଦିନ ସକାଳ ତମର (୨୯/୭), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୦/୪), ସ୍ୱପ୍ନ (୩୧/୭), ବସୁନ୍ଧରା ଓ ଗୋଟିଏ ଦିନ (୩୨/୨), ଉପାୟ (୩୬/୭), କର୍ମଯୋଗ (୪୧/୧), ଆଖ୍ୟାୟିକା (୪୧/୭), ଆକ୍ରୋଶ(୪୨/୧), କିମାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମ୍ (୪୨/୬), ପଡ଼ୋଶୀ (୪୨/୧୧), ବିଦାୟ (୪୩/୧), ତାଙ୍କର ବାହରିକ (୪୩/୭), କଥା (୪୪/୧), ରୂପାୟନ (୪୪/୭), ଯିବାକୁ ଯଦି ହେବ (୪୫/୧), ସନ୍ତକ (୪୫/୭), ଘୁମୁସର (୪୬/୧), ଜୀବନକାଳ (୪୬/୧୦), ଅପ୍ରାପ୍ତ (୪୦/୮), ଭୟ (୪୨/୧), ହସ (୪୭/୬), ବଂଶୀ (୪୮/୧), ଅର୍ଦ୍ଧଗାନ (୪୮/୭), ପାସ୍ତରନାକ (୪୯/୧), ଅଧିକାର (୪୯/୭), ଦେଶ (୫୦/୧),ଦେଶ (୫୦/୩), ଦେଶ (୫୦/୬), ଦେଶ (୫୦/୧୦)

ଦେ, କ୍ଷିତୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଚୋରାବସନ୍ତ (୨/୧୧)

ଧଳ, କୁଞ୍ଜ ବିହାରୀ : ହସ (୨୫/୨), ଶୀତଋତୁ (୨୬/୯), ଭାରତବର୍ଷ (୨୮/୬), ମେଘ (୩୦/୨), ଦାସିଆ ବାଉରୀ (୩୩/୭), ଧରାବତରଣ (୩୪/୫), ବ୍ରାହ୍ମଣ (୩୫/୩)

ଧଳ, ପ୍ରଦୀପ କୁମାର : ଯେଉଁ ଫୁଲ ଝଡ଼େ ନାହିଁ (୪୮/୬), ହଂସପାଣି (୪୯/୫)

ଧଳ, ଶାନ୍ତି : ରାଜଧାନୀ (୨୫/୧୨)

ଧଳସାମନ୍ତ, ରଘୁନାଥ : ପ୍ରଗତି (୧୮/୫)

ଧଳ, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ରାତ୍ରିର ଅଞ୍ଚଳରୁ ଖିଏ (୧୭/୮), କୁଶବିଦ୍ଧ (୧୮/୧୧), ଦୁଇଟି କବିତା (୧୯/୬), ଯୀଶୁ (୨୦/୯)

ଧଳ, ଦେବବ୍ରତ : ଶେଷଥର ପାଇଁ (୪୪/୨)

ଧଳ, ଶ୍ରୀହରି : ବର୍ଷାରେ ଭିଜୁଥିବା ଝିଅଟି (୩୮/୩), ଶ୍ରାବଣ ତୋ' ଦେହରେ ମନରେ (୪୦/୧୨), କିଛି ବୁଝେଇ ଦେବାର ଶୋଷ (୪୧/୧୨), କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ଦିନ (୪୨/୧), ପିଲାଦିନ (୪୨/୧୧), କେହି ଜଣେ (୪୩/୨), ଶାପମୁକ୍ତିର ବଳ (୪୩/୮), ଓଟ (୪୪/୩), ଫୁଲଫୁଟିବା ବେଳେ (୪୪/୮), ବାପା (୪୫/୯), ଗାଆଁ (୪୬/୭) ନାଉରୀ (୪୬/୮), ନାଟକ (୪୭/୧), ବୋଉ (୪୭/୫), କଂସ (୪୮/୫), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୮/୧୦), ଅନ୍ଧକବି (୪୯/୪), ସବୁ ଘାତକମାନେ (୫୦/୪), ଦୁଇଟି ସ୍ୱାଧୀନତାର କବିତା (୫୦/୧୧)

ଧଳ, ଗୋଲକ ବିହାରୀ : ଗାଁ ମାଟି ଡାକେ (୨/୫)

ନାୟକ, ଅଖିଳ : ତିନୋଟି କବିତା (୪୫/୫), ଆହୁରି ଅନେକ (୪୬/୩), ଅସଲ କାମ (୪୭/୫), ସୁଆଗ (୪୮/୬), ଡ଼ି. ରାଜେଶ୍ୱରୀ ଉବାଚ (୪୯/୯)

ନାୟକ, ଅଭୟ ନାରାୟଣ : କିଛିବି ଘଟିପାରେ (୪୯/୩), ଚିତ୍ରାଙ୍କନ (୫୦/୨)

ନାୟକ, କୃପାସିନ୍ଧୁ : ରୂପାନ୍ତର (୩୯/୪), ପୁନରାବୃତ୍ତି (୩୯/୧୨), ରାଜନୀତି (୪୦/୮), ଆଗେଇ ଯିବାର ବିଡ଼ମ୍ବନା (୪୧/୪), ବିଜ୍ଞାପନ (୪୧/୮), ଭଙ୍ଗାସମୟ (୪୨/୮), ବିରୋଧାଭାସ (୪୩/୫), ସ୍ୱପ୍ନର ଭାରତବର୍ଷ (୪୩/୧୦), ପ୍ରହସନ (୪୩/୧୨), ପିଞ୍ଜରାଭଙ୍ଗା ପକ୍ଷୀ (୪୪/୧), ଶଗଡ଼ଗୁଳାର ଶୋକ (୪୫/୬), ପାଲି (୪୬/୨), ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମ (୪୬/୯), ବାୟାଚଢ଼େଇର ଗୀତ (୪୭/୧୧), ବାୟାଚଢ଼େଇର ଦୁଃଖ (୪୮/୨), ବାୟାଚଢ଼େଇର ଗୀତ (୪୮/୭), ବାୟାଚଢ଼େଇର ଦୁଃଖ (୪୯/୩), ନୀରବତାର ଶବ୍ଦ (୪୯/୧୧), ବାୟା ଚଢ଼େଇର ଦୁଃଖ (୫୦/୩), ବାୟା ଚଢ଼େଇର ଦୁଃଖ (୫୦/୮)

ନାୟକ, ଗଙ୍ଗାଧର : ସେଇ ମୋ ଗାଁ (୩୫/୧୨)

ନନ୍ଦ, ଫଣୀନ୍ଦ୍ର ଭୂଷଣ : ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୩୮/୫), ପ୍ରାଜ୍ଞ ନାୟକ (୩୮/୧୧), ପ୍ରିୟତମାସୁ (୪୧/୩), ସକାଳୁ ଅନୁଗୁଳ (୪୩/୯)

ନାୟକ, ଅଭୟ : ମୁଁ ଦେଖୁଚି ତୋତେ କହିବି ନାହିଁ (୪୭/୧୨), ପାଶୋରି ଦେଉଛି (୪୯/୬)

ନାୟକ, ବଟୁରାମ : ଅର୍ଥ (୩୭/୧୨), ଅନ୍ଧରାଇଜରେ ଦର୍ପଣ ଦେଖା (୪୦/୨)

ନାୟକ, ବିନୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ରାତ୍ରୀ (୧/୭) ସ୍ୱପ୍ନଚାରୀକା (୧/୮), ସମୁଦ୍ରର ସ୍ୱାଦ (୧/୯), ରାତ୍ରୀ (୧/୧୧), ସଂଧ୍ୟା (୧/୧୨), ସରୀସୃପ (୨/୧), ଲୋହିତ ବ୍ୟଥା (୨/୨), ମେଘ ମହ୍ଲାର (୨/୩), ଜୀବନ ପ୍ରଭାତ (୩/୧୧), ପୋହଲା ଦ୍ୱୀପର ରୂପକଥା (ସଚିତ୍ର) (୪/୧), କପୋତ (୪/୩), କିନ୍ନର କିନ୍ନରୀ (୪/୪), ନିଶିର ଡ଼ାକ (୪/୭), ସାଗର ସଂଗମ (୪/୮), ରଥାଙ୍ଗ ମିଥୁନ (୪/୧୨), ନୀଳନଦୀ (୫/୧), ରୂପାଥାଳୀ ସୁନାଗିନା (୫/୨), ଦ୍ୱିପ୍ରହର ମହାସଙ୍ଗୀତ (୫/୩), ବର୍ଷାର କବିତା (୫/୪), ଗ୍ରାମପଥ (୫/୫), ରାତ୍ରିର ଅପସରା (୫/୬), ଅନୁରାଧାର ଅଭିସାର (୫/୮), ଅପଦେବତା ବନ୍ଦନ (୫/୯), ପଥପ୍ରଶ୍ନ (୫/୧୧),

ଆକାଶର କବିତା (୬/୧), ପ୍ରଥମ ଉତ୍ତର (୬/୩), ଇନ୍ଦ୍ରମେଘ (୬/୪), ମଣି ଅଙ୍ଗୁରୀର (୬/୬), ଇଲାବୃତ (୬/୯), ରାଜହଂସ (୭/୫), ଜମିନ୍ ଆସମାନ୍ (୭/୬), ଝଡ଼ର ପକ୍ଷୀ (୭/୮), କୌଣସି ଗାନ୍ଧିଜୀର ଜନ୍ମଦିନ (୭/୯), ମାଲବାଉ ହିଲ (୭/୧୦), ବେଳାଭୂମିର ତରଙ୍ଗ (୭/୧୧), ନିଜ ନିର୍ଜନ (୭/୧୨), ଅନ୍ୟ ଦିନ (୮/୧), ଦିନର ଇପ୍‌ସା (୮/୨), ଶଙ୍ଖମାଳା (୮/୩), ଇଛାମତୀ ନଦୀ (୮/୫), ଆକାଶର ପଥ (୮/୭), ଦିବାରାତ୍ରିର କାବ୍ୟ (୮/୮), ଅନ୍ୟ ବନ୍ଦର (୮/୧୧), ଉନ୍ମେଷ (୯/୧), ପ୍ରଥମ ପ୍ରଶ୍ନ (୯/୩), ମେଘ ମଲ୍ଲାର (୯/୪), ଉଲଗ୍ନ ପୃଥିବୀ (୯/୫), ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକର ସନ୍ଧ୍ୟା (୯/୬), କେୟୁରରେ କଙ୍କଣ (୯/୭), ଉତ୍ତରାୟଣ (୯/୮), ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୀପ୍ତ (୯/୧୦), ଏକ ଚନ୍ଦ୍ର (୯/୧୨), ପିତୃଭୂମି (୧୦/୩), ଏଥେନ୍ସ ସାଗର (୧୦/୪), ରାତ୍ରି ପୁନର୍ବାର (୧୦/୬), କେଉଁଠି ସୁନାରଦିଗ (୧୦/୭), ଛାୟାଯାତ୍ରୀ (୧୦/୯), ଏକ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାର୍ଥନା (୧୦/୧୧), ଅରଣ୍ୟର ମଉଳ (୧୧/୧), ଶିମୂଳୀ (୧୧/୩), ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଖନନ (୧୧/୪), ଅନ୍ତରୀପର ରାତ୍ରି (୧୧/୫); ରୂପର ଅଭିଶାପ (୧୧/୬), ତେବେ କ୍ଷମାକର (୧୧/୮), ଦୁଇଟି ନୀଳ କସ୍ତୁରୀର ତାରା (୧୧/୧୦), ଅରୁନ୍ଧତୀ ଅସ୍ତ ଯାଏ (୧୨/୨), ଏ ପୃଥିବୀ(୫୨/୩), ନୂତନ ମେଘର ଆକୃତି (୧୨/୪), ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ (୧୨/୫), କଳଙ୍କ ଜାତି କି ଡାକେ (୧୨/୭), ନାଗୁଣୀ କନ୍ୟାର କାହାଣୀ (୧୨/୮), ନିର୍ଜନ ରୌଦ୍ରେ ଧୂସର (୧୨/୯), ଉତ୍ତର ଆକାଶର ତାରା (୧୩/୨), ମୃତ ନଦୀର ମରୀଚିକା (୧୩/୩), ବହିଯାଏ ଧୀରେ ଗୋଦାବରୀ (୧୩/୪), ଅନ୍ଧକାରର କାବ୍ୟ (୧୩/୫), ଏଇ ପୃଥିବୀ ଓ ପ୍ରିୟା (୧୩/୬), ଏକ ତୃଷିତ କବିତାର ସଞ୍ଚୟ (୧୩/୭), ନିଦ୍ରିତ କମଳ ପ୍ରତି (୧୩/୮), ଏକ ବିନ୍ଦୁ ସିନ୍ଦୂର ଅଙ୍କନ ଗୁଣ୍ଠନ ଛାୟାରେ (୧୩/୯) ନନ୍ଦାଦେବୀ (୧୩/୧୦), କନକ କଦମ୍ବର ନିଦାଘ ତପସ୍ୟା (୧୩/୧୧), କୋଚିନ ବନ୍ଦର (୧୩/୧୨), ନକ୍ଷତ୍ରର ଜୟ (୧୪/୧), ଅନୁପମ ଶିଳ୍ପ (୧୪/୩), ସାତ ତାରାର ଦୀପ (୧୪/୪), ତିଲୋତ୍ତମା ମୁହଁର (୧୪/୫), ସିଂହଦ୍ୱାରର ଉନ୍ମେଷ (୧୪/୮), ଚମ୍ପଲ ସୀମାନ୍ତର ଏଇ ଭୂମିକା (୧୪/୯), କୋଣାର୍କର ସେଇ ଲାବଣ୍ୟବତୀ (୧୪/୧୦), ଶୃଙ୍ଗ ଆରୋହଣ (୧୫/୧), ଗଙ୍ଗାଜଳର କଳସ (୧୫/୪), ଶ୍ୟେନ (୧୫/୬), ଭଡ଼ାଘର (୧୫/୭), ମୋର ପରିଚୟ (୧୫/୮), ତୁମ ମନ (୧୫/୯), ଶାଖା (୧୫/୧୧), ମୁଁ ଆସିଛି (୧୫/୧୨), ତିନୋଟି କବିତା (୧୬/୧), ଦୁଇଟି କବିତା (୧୬/୩), ସୁରଜନ୍ମା (୧୬/୯), ସେମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସାରଥି (୧୬/୧୧), ଦୟା (୧୭/୧), ନାଚ (୧୮/୧), ଏକ ବିନ୍ଦୁ (୧୮/୮), ସମ୍ରାଟ ନାହିଁ (୧୮/୯), ହାତ (୧୯/୧), ଫସିଲ ନୁହଁ (୨୦/୧) ବୃକ୍ଷଠାରୁ (୨୦/୪), ହେ ଈଶ୍ୱର ! ହେ ଈଶ୍ୱର (୨୦/୬), କଡ଼ାଏ କଉଡ଼ି (୨୦/୧୦), ୬୯ର ଡ଼ାଏରୀ ନେଇ (୨୦/୧୨), ମୃତ୍ୟୁର ମାନେ (୨୧/୧), ତୃଣାଦପି (୨୧/୬), ଜଟିଳ ସହର (୨୧/୧୧), ସୂର୍ଯ୍ୟଦୃଷ୍ଟି (୨୨/୨), ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶ ପାବଛର ଅସ୍ୱୀକାର (୨୨/୪), ଦୃଷ୍ଟିଦାନ (୨୨/୬), ତିମିର ତୀର୍ଥ (୨୨/୭), ପ୍ରହରୀ (୨୩/୧), ସିନ୍ଧିରସ୍ତୁ (୨୩/୬), ରସଦ୍ (୨୩/୭), ରାଣୀ ମହୁମାଛି ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା (୩୭/୧), ହେ ଅରଣ୍ୟ(୩୮/୪), ଥରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ (୩୮/୮)

ନାୟକ, ରକ୍ଷକ : ସୂଚୀପତ୍ର (୩୬/୯), ବୃନ୍ଦଗାନ (୪୭/୪), ଘର ପୁଅ ଘରକୁ ଫେରୁଛି (୫୦/୨)

ନାୟକ, ନିରାକାର : ପ୍ରତୀକ୍ଷାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀ (୩୩/୧୨)

ନାୟକ, ଦିଲ୍ଲୀପ : ଯଶୋଦା (୩୩/୧୦), କାହିଁକି ଆସିଛୁ ମନ (୩୫/୬), ମୋହିତ ଶୂନ୍ୟତା (୩୭/୩)

ନାୟକ, ରାଘବାନନ୍ଦ : ମାୟାବୀ ଉପତ୍ୟକା (୩୭/୫)

ନାୟକ, ନୃସିଂହ ଚରଣ : ଏକ ଅଶ୍ଳୀଳ ଆଦର୍ଶ (୧୬/୧୧), ଅଭିଶପ୍ତ (୧୭/୫), ଦୁଇଟି ଗ୍ରାମର କବିତା (୧୭/୮)

ନାୟକ, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ : କଇଁଫୁଲର ଆତ୍ମକଥା (୨୪/୯), ରାଧାର ଚିଠି (୩୬/୫)

ନାୟକ, ରଞ୍ଜିତା : ମଧୁମାଳତୀ ରଙ୍ଗ (୪୨/୪), ଅଚିହ୍ନାପକ୍ଷୀର ଛାଇ (୪୨/୯), ଶବବାହକ (୪୩/୬), ମହୁମାଛିର ଗୀତ (୪୪/୯), ଏମିତି କେତେ ଥର (୪୫/୯), ନଈ ସେପାରିର ଗୀତ (୪୬/୨), ପଦ୍ମଗନ୍ଧା (୪୬/୭), ଅମ୍ବାପଲ୍ଲୀ (୪୭/୧), ଅହଲ୍ୟା (୪୭/୨), ଭିନ୍ନ ଏକ ଋତୁ (୪୮/୧), କିଛି ନଥାଏ ହାତ ମୁଠାରେ (୪୮/୭), ଟିକିଏ ଅଟକି ଯାଅ (୪୯/୧), ଇତିହାସ (୪୯/୭), ତୁ କେବେ ବିନ୍ ଥିଲୁ (୪୯/୧୦), ବର୍ଷା (୫୦/୭)

ନାୟକ, ବିପିନ : ତୁମେ ଅଛ ବୋଲି (୪୦/୯), ଅପେକ୍ଷାକର ମୁଁ ଆସୁଛି (୪୨/୯), କାଠଘୋଡ଼ା (୪୨/୧୨), ଖରା (୪୬/୯), ପଲ୍ଲବୀ (୪୭/୨), ଘର (୪୭/୧୧), ଶୋଷ (୪୮/୨), ଡ଼େଣା (୪୮/୧୦), ଛକ (୪୯/୪), ଆଙ୍ଗୁଠି (୪୯/୧୦), ପିମ୍ପୁଡି (୫୦/୧), ଭିନ୍ନ ବଗିଚା (୫୦/୬)

ନନ୍ଦ, ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର : କ୍ଷତ ସକାଳର ସନ୍ଦେଶ (୩୫/୮)

ନାୟକ, ରମାକାନ୍ତ : ଶବନଦୀ (୩୫/୯)

ନନ୍ଦ, ନରସିଂହ : ଅନ୍ଧାରକୁ (୧୯/୪)

ନାୟକ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ଚେତନାରୁ (୧୮/୯), ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର (୨୦/୮), ଶୀତଋତୁ (୨୧/୧୦), ବସନ୍ତ ୧୯୭୦ (୨୨/୨), ସର୍ପ ଇଶାଣ (୨୨/୭), ପ୍ଲାଟଫର୍ମ-ଏକ ଅନ୍ଧକାର ଶୀତ ରାତିରେ (୨୨/୧୨), ମାୟାମୃଗ (୨୩/୨), ବେଲୁର୍ (୨୪/୪), ଗଲାଦିନ (୨୪/୬), ପୁନର୍ଜନ୍ମ (୨୪/୧୧), ଭୁବନେଶ୍ୱର (୨୫/୨), ଦେଖ ମୁଁ ଗାଉଛି ଗୀତ (୨୫/୭), ପ୍ରଥମ ସକାଳ ୧୯୭୪ (୨୫/୧୧), ନଇ ମୁହାଣ (୨୬/୭), ସମୟ ଓ ଯାଦୁ ସମ୍ରାଟ (୨୬/୧୦), ବନ୍ଧୁମିଳନ (୨୬/୧), ବାନପ୍ରସ୍ଥ (୨୭/୧), ଅହାକି ଆହ୍ଲାଦ ମୋର (୨୬/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୭/୧୧), ଦିବାରାତ୍ରି (୨୮/୧), ବତୀଘର (୨୮/୭), ହାଟ ବାହୁଡ଼ା (୨୮/୧୧), ଚାରୋଟି ପ୍ରହର (୨୯/୧), ଭୂତ କୋଠି ଓ ଆଲବମ୍ (୨୯/୭), ଖରା (୩୦/୩), ହଜିଥିବା ଲୋକ (୩୦/୭), ଭଲସମୟ (୩୦/୧୧), ବାଲିଘର (୩୧/୧), ଲାଲକିଲ୍ଲା (୩୧/୭), ଯାତ୍ରାସଙ୍ଗୀତ (୩୧/୧୦), ପୁନର୍ଜନ୍ମ (୩୨/୯), ଓଁ (୩୨/୧୧), ପ୍ରବାସୀ ପକ୍ଷୀ (୩୩/୧), ଏକେଲା ମଣିଷ (୩୩/୬), ପ୍ରତିବିମ୍ବ (୩୩/୧୧), କବିର ପୃଥିବୀ (୩୪/୧), ତୃତୀୟ

ନେତ୍ର (୩୪/୭), ଝର୍କାରେ ଆକାଶ (୩୫/୧), ଚାରୋଟି ସ୍ୱର (୩୮/୭), ଝର୍କାରେ ଆକାଶ (୪୫/୭), ଯେଉଁଦିନ କବିତା ଲେଖା ହଠାତ୍ ସରିଗଲା (୩୬/୧), ପକ୍ଷୀ ଗାଇ ଯା ଗୀତ (୩୬/୭), ବିଦାୟ ମେରିନା (୩୬/୧୦), ପୁଣିଥରେ ଋତୁ ବସନ୍ତ (୩୭/୧), କବିର ଭାଷା (୩୭/୭), ଦୃଶ୍ୟ ପରେ ଦୃଶ୍ୟ ପରେ ଦୃଶ୍ୟ ପରେ ପରେ (୩୮/୧), ବସା ବାନ୍ଧିଥିବା ପକ୍ଷୀ (୩୯/୧), ଆଉ ଫେରିବି ନାହିଁ (୩୯/୭), ପିକ୍‌ନିକ୍ (୪୦/୧), ଶବରୀର ଶ୍ରୀରାମ ଦର୍ଶନ ଅନୁଚିନ୍ତା (୪୦/୭), ବାୟାଚଢ଼େଇର ଗୀତ (୪୧/୧), ଶବରୀର ଶ୍ରୀରାମ ଦର୍ଶନ ଅନୁଚିନ୍ତା (୪୧/୪), ପୂଜାଛୁଟିରେ ଗାଁ (୪୧/୭), ଭାରତବର୍ଷ (୪୨/୧), କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ୧୯୮୯ (୪୨/୯), କନ୍ୟାକୁମାରୀ (୪୩/୧), କାଶ୍ମୀର (୪୩/୫), ଆଜି କେହି ବି ନିଜର ନୁହେଁ (୪୩/୭), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ (୪୪/୩), ଜାଲ (୪୪/୭), ତିନୋଟି କବିତା (୪୪/୧୧), ଯଦି ନଥାନ୍ତା ସ୍ୱପ୍ନଟିଏ (୪୫/୧), ଯଦି ନଥାନ୍ତା ଶବ୍ଦଟିଏ (୪୫/୭), ଭୂତ (୪୫/୧୧), କିଏ ନିଜର ନିରୀହ କବିର (୪୬/୧), ଭୂତ (୪୬/୪), ଦୁର୍ଗାପୂଜା: ସହର (୪୬/୭), ସ୍ୱପ୍ନଘେରରେ ଚିରକାଳ (୪୬/୧୦), ସବୁ ମନେପଡ଼େ (୪୭/୧), (୪୭/୬), ଘର (୪୭/୧୦),ସବୁ ମନେପଡ଼େ (୪୮/୧), ଘରବାହୁଡ଼ା (୪୮/୭), ମରୁଡ଼ି (୪୮/୧୦), ଭାସ୍ୟ ଲିପି (୪୯/୧), ଖସି ପଡ଼ିବାର ବେଳ (୪୯/୭), ମହାଶୂନ୍ୟ (୪୯/୧୧), ହଜିଯାଇଥିବା ଠିକଣା (୫୦/୧), ସବୁ ମନେପଡ଼େ (୫୦/୩), କେଉଁ ନାଆଁ ଧରି (୫୦/୬), ସବୁମନେ ପଡ଼େ(୫୦/୧୦)

ନାୟକ, ଶ୍ରୀବତ୍ସ : ଯଉବନ ହୁଏ ବିନାଶ (୧/୯), ଏଇ ଧରାତଳ ଆଉ ଭଲ ନାହିଁ ଲାଗେ (୧/୧୦), ମେଲାଣି (୧/୧୨), ହାସପାତାଲ (୨/୧), ମୃଗତୃଷ୍ଣା (୨/୨), ଅଳଙ୍କାର ହସ (୮/୯), ପଦଚିହ୍ନ (୮/୧୦), ଝରେ ହୁଙ୍କାର (୯/୪), ମଲାକାଇଁଚ (୯/୭), ନବୋଢ଼ା (୧୦/୨), ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀର ପ୍ରେମ (୧୧/୮), ବୁଡ଼ିଯାଏ ମୁହିଁ ବୁଡ଼ିଯାଏ (୧୧/୧୦), ହାସପାତାଳର ଫୁଲ (୧୬/୩), ଚିର ଅଶାନ୍ତ (୧୬/୧୨)

ନନ୍ଦ, ପ୍ରହରାଜ ସତ୍ୟନାରାୟଣ : ତୁମେ ମୁଁ ଓ ଅନ୍ଧାର (୧୪/୭), ପତ୍ରଝଡ଼ା (୨୦/୧୨), ପ୍ରତିଫଳନ (୨୩/୭), ତିନୋଟି ପୃଥକ୍ କବିତା (୨୭/୧୦), କେହି ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ହୁଏ (୨୮/୭), ସନେଟ୍ ୧୯୭୬ (୨୮/୧୦), ତିନୋଟି ସନେଟ୍ (୨୯/୫), ଆଦିତ୍ୟ ହୃଦୟ (୨୯/୭), ପଞ୍ଜିକରଣ (୩୦/୨), ସେଠାରେ ମାଟିଗନ୍ଧ ଫୁଲଠାରୁ ବଳି (୨୫/୧୦), ଉପାଖ୍ୟାନ (୨୦/୬), ପ୍ରେମ ମୃତ୍ୟୁ ବର୍ତ୍ତମାନ (୨୪/୧୦), ତିନୋଟି କବିତା (୨୫/୮), ଦୃଶ୍ୟାତୀତ ଶୂନ୍ୟତାରୁ (୩୦/୭), ବିଷୁର୍ବ ସନେଟ୍ (୩୧/୧), ବିପ୍ଳବ ଜଠରେ ଥାଏ (୨୬/୭), ସହର ତମାମ ନିଆଁ (୨୭/୭), ତୁମକୁ ଜାଣିବା ଆଗୁଁ (୩୧/୭), ଚିଠି ନେଇ ଯାଅ ସୂର୍ଯ୍ୟ (୩୨/୧), ଅଭିନୟକର ଅଭିନୟକର (୩୨/୪) ନେଇ ଯାଅ ନଦୀ (୩୨/୭) ସର୍ଶକ ଏକାଅଶୀ (୩୩/୧) କିଏ ଦେଖିଥିଲା ତୋର ଆଦ୍ୟରୂପ (୩୩/୭) ତୁମ ରୁଦ୍ରରୂପ (୩୪/୭) ତାହାହିଁ ଆମର ଚୁକ୍ତି (୩୬/୨) ବର୍ଷା ଝରକାରେ (୩୬/୭) ବର୍ଷା (୩୭/୮) ତୁମେ ଦିନେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ (୩୯/୪) ମଧୁପାଇଁ କବିତା (୪୨/୨) ସମୁଦ୍ର ତ ଘର ପରି (୪୩/୧) ଅଦୃଶ୍ୟ ରହିଛି ଯାହା (୪୩/୧୧) ମାଟିରେ ବର୍ଷାର ପାଦ (୪୪/୧୦) ତିଳ ନାଇଁ ତୁମ ଅଙ୍ଗରେ (୪୬/୧)ମେଘ

ତଳେ ନବଗୁଞ୍ଜର ଛବି (୪୬/୪) କାବ୍ୟନାଟିକା/ବର୍ତ୍ତମାନର ମଧ୍ୟବିନ୍ଦୁ (୪୮/୭) ଭଲ ପାଇ ଜାଣ ନାହିଁ (୪୮/୧୭) ସବୁଜରଙ୍ଗର ସ୍ୟାହି ଛିଟା ଗୈରିକ ପର୍ଦ୍ଦାରେ (୪୯/୭), ଅଳକରେ ଗଢ଼ା ବୃତ୍ତ (୫୦/୩)

ନାୟକ, ହରି : ଭାଲୁନାଚ (୧୮/୮)

ନାୟକ, ସୁଦାମ : ଆଖି (୪୮/୧୨), ଏଥର ପୃଥିବୀ ପଲଟିଯାଉ (୪୯/୫)

ନାୟକ, ଶରତଚନ୍ଦ୍ର : ଅଭିଶପ୍ତ ଜରାୟୁ (୩୫/୯), ପ୍ରତିମା (୩୯/୫), ଅଜ୍ଞାତବାସ : କବିର କଳଙ୍କ (୪୧/୯), ସମ୍ରାଟ ଶୋଇଛନ୍ତି (୪୪/୫), କାମନା (୪୫/୧୨)

ନାୟକ, ନଳିନୀପ୍ରଭା : ଅନୁନୟ (୫୦/୧୨)

ନାୟକ, ସମରେନ୍ଦ୍ର : ଯୁବକର ଶବ (୨୮/୯), ଅପଥଗାମୀ (୩୪/୧୧), ମାଣ୍ଡେଲା ଜୀବନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ (୪୨/୪), ନା କବିର ଆୟତ୍ତ ଅଛି ନା ମଣିଷର (୪୬/୧୧), ସେହି ବୋହୂଟିକୁ ଜମା ଭୁଲି ହେଉନି (୩୫/୬), ବର୍ଷକ ବାର ମାସ ଫୁଲ ଫୁଟେ (୩୪/୩), ଯେଉଁଦିନ କବିତା ଲେଖି ହୁଏନି (୪୫/୧୨)

ନାୟକ, ଶିଶିର : ରବିବାର (୪୦/୯), ଅଚିହ୍ନା ନିଃଶ୍ୱାସ (୪୧/୯), ଅସ୍ୱୀକାର କର ଏରାତିକୁ (୪୩/୬), କବିତା ନାୟକ (୪୩/୯), (୪୩/୧୨), ବାଜ (୪୪/୫), ଛାଞ୍ଚ (୪୮/୧୧), ଇଚ୍ଛା (୫୦/୩)

ନାୟକ, ଗଙ୍ଗାଧର : ସେଇ ମୋ ଗାଁ (୩୫/୧୨)

ନାଥ, ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର : ପ୍ରବଞ୍ଚନା (୧/୧)

ନନ୍ଦ, ସୁକାନ୍ତି : ତିନୋଟି କବିତା (୩୯/୨)

ନାୟକ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର : ଶତଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତରେ (୪୨/୧୦)

ପୂଜାରୀ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର : ମଲାଜହ୍ନ (୧/୧), ଅକ୍ଟୋବର ଦୁଇ (୧/୬), ଅଭିଶପ୍ତ ପକ୍ଷ (୧/୧୦), ରେବତୀର ଜ୍ୟୋସ୍ନା (୧/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅନନ୍ତ : ଶହୀଦ ନୁହେଁ (୪/୭), ଆସିଛି ମୁଁ ଆସିଛି (୪/୮), ମୁଠିଏ ବୋଲି ହସ (୫/୮), ଚଇତି ଚିଠି ଆଜି (୬/୧), ତୁମକୁ ମୁଁ ଜାଣେ (୬/୨), କବି (୬/୪), ହାତବଢ଼ାଏ (୬/୫), ମେଘ କନ୍ୟାର (୬/୬), ଏଇ ଶରତର ସକାଳର ଖରା (୬/୮), ଅନୁଯୋଗ (୬/୧୨), ଚାଲିଲି ମୁଁ ଚାଲିଲି (୭/୧), ମୃତ୍ୟୁ ହେ ତୁମେ (୭/୪), ଅସରା ଶ୍ରାବଣର (୭/୫), ବଜ୍ର ଡାକି ମୌତ୍ରୀଡାକି (୭/୬), ପାଣିର ପର୍ବତ ତଳେ (୭/୮) , କାର୍ତ୍ତିକ ବର୍ଷା (୭/୯), ଚଲାବଉଦରେ (୮/୬), ସମୟ ତୁଳାଏ ଆଜି (୮/୯), ନୂଆ ବୋଉଟି ସେ ଅନାଇଥାଏ (୮/୮), କାବ୍ୟକାର (୮/୭), ସଇ ଜନ୍ମିଲି ଆରେ (୯/୧), ଅମ୍ଳାନ ସକାଳ (୯/୫), ଶରତ ପଥେ (୯/୬), ଆଉ ଏବେ ଡେରି କିଆଁ (୯/୭), ସମ୍ବାଦ (୯/୮),ଦଇନି (୯/୧୦), ନିଜ ବନ୍ଦନା ପଢେ (୯/୧୧), ଧିରେ ପାରି ହେଉ (୧୦/୧), ବର୍ଷାର ସନ୍ଧ୍ୟା (୧୦/୩), ସାୟାହ୍ନେ

(୧୦/୫), ପାଣିଖରା (୧୦/୬), ଛବିର ଛାଇ (୧୦/୭), ଏଇ ମାତ୍ର ସାତଟା କୋଡ଼ିଏ (୧୧/୧), ଜୀବନ୍ତ ଅନ୍ଧାର ଖାଲି (୧୧/୨), ହୃଦୟ ତୋ ଖୋଲରେ(୧୧/୫), ପ୍ରକାଶ (୧୧/୮), ନାଇଁ ତାର ନାଆଁ ନାଇଁ (୧୨/୧), ମନରୁ ଖିଏ (୧୩/୧), ମନ ଗହିରି-ତଳେ (୧୩/୩), କବିତାର କକ୍‌ଟେଲ ପାଟିରେ (୧୬/୧), ସେକ୍ରେଟାରିଏଟ୍ ହଲରେ (୧୬/୭), କାଳିସୀ ଲାଗିଲା ମୋତେ (୧୭/୧), ଖଣିର ମାୟାରେ (୧୮/୧), ବସଇ ଠିକ୍-ଠିକ୍(୧୯/୩), ଗୀତର କାଇଁଚ ଫୁଟେ (୨୧/୧), କାଳର କଟାକ୍ଷ (୨୨/୧), ଉରଟ (୨୪/୨)

ପତି, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ : ମୋ ଗାଁ (୫/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ଅନନ୍ତପ୍ରସାଦ : ସ୍ରଷ୍ଟାର ଅଭିମାନ (୧୭/୩)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅମରେଶ : କାମନା (୨୨/୫), ପାକୁଳି (୨୩/୧୧), ଗୁମ୍ଫା (୨୪/୭), ଭକୁଆ ଭଜନ (୨୫/୩), ପାଦ (୨୫/୮), ବୁଟ (୨୫/୧୦), କାଛର କାନ୍‌ଭାସ (୨୬/୧), କଟକ ୧୯୭୪ (୨୬/୭), କାମନା ମଲ୍ଲାର (୨୬/୧୧), ଅପେକ୍ଷାକର (୨୭/୫), ଦେ ମୋତେ ବାଇଆକରି (୨୭/୭), ମସ୍ତାନ (୨୭/୧୧), ନିର୍ଲିପ୍ତ ଝଙ୍କାର (୨୮/୧), ତୃତୀୟ ପୃଥିବୀ (୨୮/୭), ଶୀତ (୨୮/୧୧), କଳାପହାଡ (୨୯/୧), ଦେବୀ(୨୯/୭), ଖାଲେଇ (୩୦/୧), ନଙ୍ଗୁଳିବାବା (୩୦/୧୦), ପ୍ରବାସି ପ୍ରେମିକା(୩୧/୧), ଟାଣଖରା (୩୧/୮), ମିଛ ମିଛିକା (୩୨/୧), ହଂସା ଉଡ଼ିବା ବେଳେ (୩୨/୫), ସାବିତ୍ରୀ (୩୩/୧), ଓଠ ଫାଙ୍କରେ ଅରଣ୍ୟ (୩୩/୭), ଭିତର କାହାଳ (୩୪/୩), ଅଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥରେ ଅନଙ୍ଗରେ (୩୫/୧), ତମେ ବଳିଆର (୩୫/୭), ଅନ୍ୟ ମଣିଷ (୩୬/୩), ହାଙ୍ଗରରେ ଝୁଲାଇଦେବା ପରେ ସାର୍ଟ ପ୍ୟାଣ୍ଟ (୩୮/୩), ଅଛି ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ (୩୮/୭), ମୁହଁ ଥିଲେ ତ (୩୯/୧), ଯାତ୍ରା (୩୯/୭), ଭିନ୍ନରତୁ (୪୦/୧), ଅଘୋରୀର ଘର (୪୦/୧୦), ଅମାବାସ୍ୟା (୪୧/୮), ବିଚ୍ଛେଦାଭାସ (୪୨/୬), କିଏ ତୁମେ ଚୈତନ୍ୟ ଚଳୁକର ମୋର (୪୩/୨), ସେ ଶୁଣି ସାରିଚି ଶେଷଘଣ୍ଟା ଧ୍ୱନି (୪୪/୨), କହଲୋ ସାଧବାଣୀ (୪୪/୭), ନେହେରୁ କୋର୍ଟ (୪୫/୧), ସ୍ନେଚଗ୍ରସ୍ତ ମଣିଷ (୪୫/୭), ପ୍ରବାସୀ ନାଗର (୪୬/୭), କାଛିଆଦେହରେ କଳା (୪୭/୬), ସାଲବେଗୀ ହସ (୪୮/୧), କାଠର ଓଠରେ ହସ (୪୮/୪), ଉଡ଼ାଅ କ୍ରିକେଟ୍ (୪୮/୭), ଧ୍ୱନିରେ ଧ୍ୱନିରେ ନିର୍ବାକ (୪୯/୧), ସେ ପାରାର ଡେ଼ଣାନାହିଁ (୪୯/୭), ମଶାଣି ଚଣ୍ଡିଆ (୫୦/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅମୀୟବାଳା : ନିଯୁକ୍ତି (୩୪/୧୦), ଡ଼ିଙ୍କି ପାହୁଲର ଡ଼ାକ (୩୫/୫), ବିସ୍ମୃତ ଦୁଃଖର ମୁହଁ (୩୫/୧୧), ଅଙ୍ଗୀକାର (୩୬/୬), କେବେ ଆଲୁଅରେ କେବେ ଅନ୍ଧାରରେ (୩୭/୩), ତପସ୍ୟା (୪୦/୯), ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୪୧/୭), ଅଭୀପ୍ସା (୪୩/୧), ଅନ୍ତଃସ୍ୱର (୪୪/୭), ଅଭୟ (୪୫/୭), ବୋଉ (୪୬/୧), ଅଭୟା ଓ ଏକୁଟିଆ ଝିଅ (୪୬/୭), ହାଟ ବାହୁଡ଼ାର ସଙ୍ଗୀତ (୪୭/୨), ସମୟ (୪୭/୬), ଅହଲ୍ୟା (୪୮/୧), ତମ କଥା ତମ ଶବ୍ଦ (୪୮/୭), ନିଜକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ (୪୯/୧), ଦୁଃଖ (୪୯/୭), ଦୁଃଖର ମୁହଁ (୪୯/୧୧)

ପ୍ରଧାନ, ଅବନୀ କୁମାର : ନଦୀରେ (୩୬/୬), ଫୁଲବଖରା (୩୭/୨), ନଦୀ 'ତୁ ଯା' ଏବେ ବହି ଯା (୩୭/୧୧), ନଣପୋଡ଼ି (୩୮/୯), ଭଙ୍ଗା ଉଆସ (୪୧/୨), ଛାଇ (୪୨/୭),

ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି (୪୨/୧୨), ଭୋଦେଇ ପବନ (୪୩/୮), ଚିନୋଟି ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ (୪୪/୨), ମାରାଂଶ (୪୪/୫) ଚଉଛକ (୪୬/୬) ନଈର ଦେହରୁ (୪୭/୭) ପବନ (୪୮/୫) ଛାଇ (୪୮/୮), ଶବ୍ଦ ଖେଳ, କବିର (୫୦/୪), କବିତାର ଘର (୫୦/୫)

ପ୍ରଧାନ, ଅଜୟ : ପାପୁଲିଏ ମିନି କବିତା (୩୬/୧୧), ଆତ୍ମନେପଦୀ (୪୦/୯), ବୋଉ (୪୧/୩), ଜଣେ ବୁଢ଼ାଲୋକ ସମ୍ପର୍କରେ (୪୨/୧୧), ମଞ୍ଚେ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ କବିତା (୪୩/୧୨), ଇହ ଭଳି କିଛି (୪୬/୧୦), ବାଘ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା (୩୭/୫), ପଲେ ମାଂସଳ ଶବ୍ଦଙ୍କ ଅଟୋଗ୍ରାଫ୍ (୩୮/୧୨), ଭାରିକଷ୍ଟ ଲାଗୁଛି (୪୮/୩), ନୈବେଦ୍ୟ (୪୮/୮), କାବ୍ୟ ନାୟକ (୪୯/୨), ପୁରୁଷ (୪୯/୫), ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସମାରୋହ (୫୦/୪)

ପାଢ଼ୀ, ଅଜୟକୁମାର : ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶୋକ (୩୭/୩), ପୁନଶ୍ଚ ପକ୍ଷୀର ଗୀତ (୩୭/୯), ନୀଳ ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର (୩୮/୨), କବନ୍ଧ ଓ ମେଷ ପାଳକର କଥା (୩୮/୬)

ପରିଡ଼ା, ଆଶୁତୋଷ : ମୁଁ ଏଠାରେ ଥିବି (୪୦/୩), ଚଣ୍ଡାଳ କ୍ଷୁଧା (୪୧/୧୨), ମୋର ନୁହେଁ (୪୨/୭), କୋଳାହଳ (୪୩/୨), ପାହାଡ଼ (୪୩/୧୧), ଭୂତ (୪୫/୨), ଅନ୍ୟ ଆରମ୍ଭ (୪୯/୧୧), ମନୁଷ୍ୟରୂପ (୫୦/୬)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅଖିଳ ମୋହନ : ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର କବିତା (୪୦/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଗୌର : ଜୀବନର ସ୍ୱରଲିପି (୪୭/୧୦)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଆଜାଦ୍‌ହିନ୍ଦ୍ : ଆନଦୃଶ୍ୟ = ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର (୪୩/୧୨), ସ୍ୱପ୍ନ ତିଆରି କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ (୪୪/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଦେବାଶିଷ : ଯାଦୁକର (୪୮/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଅନିତା : କବିତା: ସାରାଦିନ ଖରାରେ (୪୪/୫), ପ୍ରୀତିପୂର୍ବାର ଆତ୍ମନେପଦୀ (୪୭/୧୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଆନନ୍ଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀ : ତ୍ରୁଟି (୪୭/୯), ସଂପର୍କ (୫୦/୩)

ପାଢ଼ୀ, ଅନୀଲ କୁମାର : ଅତୀତ (୪୫/୬)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଅରୂପାନନ୍ଦ : ସ୍ୱାଭାବିକ (୪୫/୯), ମଧୁବନ (୪୯/୮)

ପଣ୍ଡା, ଦୀନବଂଧୁ : ମୋ ଠିକଣା (୪୭/୫)

ପଣ୍ଡା, ଅନିମା : ନିଜ ବାଟ (୪୬/୧୧), ତୁମକୁ ଭଲପାଏ ବୋଲି ତ କେବଳ (୫୦/୫)

ପଣ୍ଡା, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ : ସମାଜବାଦ (୨୫/୬), ଜ୍ୱାଳା (୨୫/୧୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଇନ୍ଦିରା : ଅନ୍ଧାର (୪୦/୪), ଆହୂତି (୪୧/୪), ମୃତ୍ୟୁ (୪୧/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, କାଳୀଚରଣ : ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର (ପଦ୍ୟ) (୧/୫)

ପଣ୍ଡା, ଉମାଶଙ୍କର : ଚିନ୍ମୟୀ (୩/୫), ତଫାତ୍ (୩/୮), ସଂଘମିତ୍ରା (୫/୧), ମୌନ ବସନ୍ତ (୮/୧), ସମୟ ଓ ସ୍ଥିତି (୮/୩), ମନ୍ଦାକ୍ରାନ୍ତା ଫଲ୍ଗୁ (୮/୮), ଖାନାବଦୋଶ (୯/୨), ଦୁଇଟି କବିତା (୧୧/୮), (୧୩/୩), (୧୬/୨), ଶୁକସାରୀ ସମ୍ବାଦ (୧୪/୭), ଶୂନ୍ୟତାର ସିଡ଼ି (୨୧/୮), ଏକ ଶବ ଶୋଭାଯାତ୍ରା (୨୨/୧), ଜଳବିମ୍ବ (୨୨/୪), ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ (୨୨/୭), ଦ୍ୱିତୀୟ ଦର୍ପଣ (୨୨/୧୧), ଅବଧୂତର ସଙ୍ଗୀତ (୨୩/୭), ଓଡ଼ିଶା (୨୭/୧), (୨୭/୭), ଅନ୍ୟ ଉପତ୍ୟକା (୨୮/୮), ନରକ ଗୁଲଜାର (୨୯/୧), ବସନ୍ତ ଓ ଉଦାସୀ ଭ୍ରମର (୨୯/୮), ସ୍ୱାର୍ଥପର ଈଶ୍ୱର (୩୦/୨), ଋତୁ-ପତ୍ର ଓ ଶଙ୍ଖ-ଫୁଲ (୩୦/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୦/୧୦), ଶୀତଋତୁ (୩୨/୧୦), ଶିଳାଲେଖ (୩୩/୧), ବର୍ଷାଋତୁ ଦୁଇଟି ଚିତ୍ର (୩୩/୫), କ୍ୟାକଟସ୍ ଫୁଲର ଋତୁ (୩୩/୭), କିଛି ସ୍ୱପ୍ନ କିଛି ସ୍ମୃତି; କିଛି ଅପମାନ (୩୪/୧), ନତଜାନୁ ନିଷାଦ (୩୪/୭), ଇତିହାସ ପୁରୁଷ (୩୫/୮), ଏକାନ୍ତ ଇଚ୍ଛାର ଋତୁ (୩୬/୭), ନିଜ ନିଜ କାଠଗଡ଼ାରେ ପ୍ରତିଦିନ (୩୮/୧), ତୁମ ମୁହଁର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ପଣ (୩୮/୭), ପିଣ୍ଡଦାନ (୩୯/୩), ଶବ୍ଦସ୍ପର୍ଶ ଇତ୍ୟାଦି (୩୯/୮), ମୌନ ମହୋତ୍ସବ (୩୯/୧୧), କର୍ଣ୍ଣ-କୁନ୍ତୀ ସମ୍ବାଦ (୪୦/୬), ପୃଥକ୍ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ (୪୦/୮), ଶବ୍ଦଟିଏ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲେ (୪୧/୪), ଚାଲିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହେଲେ (୪୨/୬), ବୃକ୍ଷକଚ୍ଛ (୪୩/୧), ଚାରିବଖରା ଘର (୪୩/୮), ଅନ୍ୟ ଏକ କିରାତ (୪୪/୭), ପ୍ରେମ କବିତା (୪୪/୧୧), (୪୫/୧), (୪୫/୪), ଦେବୀ (୪୬/୭), ପ୍ରେମ କବିତା (୪୭/୧), (୪୭/୬), ଶୋକାର୍ତ୍ତ ସମୟ (୪୮/୧), ଶବ୍ଦଖେଳ (୪୯/୧), ରାଗମୋହିନୀ (୪୯/୪), ଯାତ୍ରା ପୁନର୍ବାର (୪୯/୭), ପ୍ରତିଟି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦିନ (୪୯/୭), ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏକମାତ୍ର ସାକ୍ଷୀ (୫୦/୧), ବେଳ ଅବେଳର ଦୃଶ୍ୟପଟ (୫୦/୩), ଏହି ମେଳା (୫୦/୬)

ପଣ୍ଡା, କମଳାକାନ୍ତ: ପାଶୁକି (୨୩/୧୧), ଅନ୍ଧାର (୨୪/୧୨), ବାରଲାଇଟ୍ (୩୪/୧୧), ଦୁଃଖ ତ ଦୁଃଖର ନୀଳ ପରିଧିରେ (୩୫/୮)

ପାଢ଼ୀ, ଉଦୟ ନାରାୟଣ : ବସନ୍ତ ବିଳାସ (ଅନୁବାଦ) (୩୫/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସୁଚିତ୍ରା : ଅଙ୍କୁର (୫୦/୮)

କୋକନଦ (୧୪/୫), ମଧୁର (୧୪/୭), ବିଦ୍ୟୁତ୍ (୧୪/୮), ପ୍ରଥମା (୧୪/୧୦), ଗୋଟିଏ ଭ୍ରମରର ଇଚ୍ଛା (୧୫/୧), ଦୁଇଟି ଗଦ୍ୟ କବିତା (୧୫/୩), ମେଘ (୧୫/୫), ବିଦେହ (୧୫/୭), ପଞ୍ଚଶୀଳ (୧୬/୧), କଦମ୍ବ (୧୮/୬), ଶିଶୁ (୨୧/୯), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୨୧/୧୨), ଭିକ୍ଷୁ (୨୨/୧), ପରିତ୍ରାଣ (୨୨/୧୧), ଦୁଇ ପୁରୁଷ (୨୩/୩), ବଧୂ (୨୩/୬), ବିଭୂତି (୨୪/୩), ସାଗର (୨୪/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୪/୧୧), କୃଷ୍ଣ (୨୫/୧), ପ୍ରଦୀପ (୨୫/୪), ଦୀପାବଳି (୨୬/୮), ଶିଖା (୨୭/୩), ଭାଷାନ୍ତର (୨୭/୪), ନବଜାତ (୨୭/୮), ଜାତକ (୨୮/୮), ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ (୩୧/୧), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୨/୩), ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର (୩୨/୧୦), ତୁମକୁ (୩୩/୯), ମୁଁ, ସେ, ସେମାନେ (୩୩/୧୧), ଏଇ ମୂଲ୍ୟ (୩୪/୩), ସଂହିତା (୩୫/୨), ରମ୍ୟ,ରାମ, ରମଣ (୪୧/୧), ପ୍ରାଚୀର (୪୩/୧), ଉନ୍ମୀଳନ (୪୩/୭), ଅଭିଷେକ (୪୩/

୧୧), ତିନୋଟି କବିତା (୪୪/୧), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୪/୭), (୪୫/୭), ତୃତୀୟ ହସ (୩୪/୩), ତିନୋଟି କବିତା (୪୮/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦୁର୍ଗାଦାସ : ବେଲାଳ ସେନ୍ (୧୭/୭), ବୃତ୍ତ ଓ ସରଳରେଖା (୧୯/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ଦାମୋଦର : ଦୁଃଖିନୀ ଝିଅଟିଏ (୩୨/୯), ମୁହୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ଲାଗି (୩୩/୩), ଅନ୍ୟ ଏକ ଋତୁ (୩୪/୯), ମାଲିକ (୪୩/୧୨), ନୀଳନିର୍ବାଣ (୩୫/୮), ଅଭିଷେକ (୩୬/୧୦), ଅଦ୍ୱିତୀୟ (୩୭/୪), ସ୍ୱରଭଙ୍ଗ (୩୭/୧୨), ଭାରତବର୍ଷ (୩୮/୬), ଅନ୍ଧଗଳି (୩୯/୧୧), ଦ୍ୱିତୀୟ ଈଶ୍ୱର (୪୧/୧), ତମେ ଆସ କି ନ ଆସ ଆଜି ସାରାରାତି (୪୪/୧୧), ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମ (୪୨/୨), ପାଳଭୂତ (୪୩/୮), ଦେବି (୪୫/୭), ଏପ୍ରିଲ୍‌ର ଖରାରେ: ନଈକୁ ପିଠିକରି (୪୬/୧), ଦେବୀ ଓ ଦେବୀ ଓ......... (୪୭/୬), ଘର ନଥିବା ଲୋକ (୪୮/୧୦), ବର୍ଷାଗୀତ (୪୯/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ଦୀପ୍ତି : ନଦୀର ଦେହ (୪୧/୮)

ପ୍ରଧାନ, ଦୀପ୍ତିମୟୀ : ସତ୍ୟର ଇଲାକା (୪୫/୯), ଉତ୍ତରାର କୋହ (୪୬/୧୨), ପରିତ୍ରାଣାୟ (୫୦/୯)

ପାଲ, ଦୀପକ : ଦିଲ୍ଲୀ (୪୫/୧୧), ଉତ୍ତୋଳିତ ଅସି ହାତରେ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ (୪୬/୮), ଲାଭାଂଶ (୪୭/୨), ଗୃହବାସ (୪୭/୭), ବସତି (୪୮/୫), ସେଇଠି ବୋଧ ହୁଏ ପହଞ୍ଚିବାର ଥିଲା (୪୮/୧୧), ଶୁଭ୍ରଗଛ (୪୯/୧୧), ବର୍ଷା ପରେ ସକାଳ (୫୦/୧୦)

ପତି, ଧନେଶ୍ୱର : ବର୍ଷାମଙ୍ଗଳ (୨/୪)

ପରିଡ଼ା, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର : ରହେ ଖାଲି ଇତିହାସ (୧/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ : କାବ୍ୟ ନାୟିକା (୫/୯), ଫେରିଚାଲ ଫେରିଚାଲ (୨୫/୧), ଭ୍ରଷ୍ଟଧର୍ମ (୨୭/୪), କଂସ ବଧ ସୁଆଙ୍ଗ (୩୦/୧), ଭାଇ ହେ ସର୍ବୋଦୟୀ (୨୬/୮), ସଂଗ୍ରାମ ଶେଷ କାହିଁ (୨୬/୫), କବି ସାଲବେଗ (୨୭/୧), ଏ ଯୁଗର ଶିଶୁପାଳଙ୍କୁ (୨୯/୧), କଂସବଧ ସୁଆଙ୍ଗ (୨୯/୭), ଆତ୍ମଦାନ (୩୦/୯), ପ୍ରମାଣ ଦିଅହେ ଆଜି (୨୬/୨), ନାରୀ (୨୪/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଷ୍ଣୁପ୍ରିୟା : ମନର କଙ୍କାଳ (୧୧/୧୦), ଅବଶୋଷ (୧୨/୧୧), ଆକାଂକ୍ଷା (୧୬/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ବନବିହାରୀ : ସମୟ (୩୧/୧୨), ସମୁଦ୍ର (୩୨/୪), ବନ୍ୟା (୩୨/୧୦), ପାଥେୟ (୩୩/୧), ଆକାଶ (୩୩/୪), ଜୀବନଫୁଲ (୩୩/୭), ଜଗନ୍ନାଥ (୩୪/୧), ସ୍ମୃତି (୩୪/୭), ପଉଷରାତିର ଜହ୍ନ (୩୫/୧), ଆଷାଢର ପ୍ରଥମ ଦିନ (୩୫/୧୦), ସନେଟ୍ (୩୭/୧), ସ୍ମୃତିର ଲହର (୩୭/୯), ସନେଟ୍ (୩୮/୨), ସମ୍ପର୍କ (୩୯/୧), ସନେଟ୍ (୩୯/୭), (୪୦/୧) ଗୋଟିଏ ସ୍ୱପ୍ନ (୪୦/୬), ସନେଟ୍ (୪୨/୬), ଜୀବନ ପୃଷ୍ଠା (୪୩/୧), ସନେଟ୍ (୪୩/୭), (୪୪/୧), (୪୫/୧), ହସ ଗୋଟିଏ ରାତିର (୪୫/୮), ସନେଟ୍ (୪୬/୧),

(୪୬/୭), କବିଟିଏ (୪୭/୧), ଅନ୍ୱେଷା (୪୭/୬), ମମତା (୪୮/୧), ଅନ୍ୱେଷା (୪୮/୭), ସନେଟ (୪୯/୪), ଦୁଇଟି ଗୀତି କବିତା (୪୯/୭), ଦୁଇଟି ଗୀତିକବିତା (୫୦/୧),ଗୀତିକବିତା (୫୦/୬)

ପଣ୍ଡା, ବୀଣାପାଣି : ରହସ୍ୟମୟୀ (୩୮/୮), ଭଙ୍ଗାଗଢା ଖେଳ (୩୯/୯), ଇଚ୍ଛାମତୀ (୪୧/୪), ବନ୍ଧୁ (୪୭/୭), ଶେଷରୁ ଆରମ୍ଭ (୪୮/୬), ଦେବକୀ (୪୮/୧୧), ଭୁଲ ଝିଅ (୪୯/୨), ପ୍ରବାସୀ ପ୍ରିୟ (୪୯/୬), ଖରାପ ଝିଅ (୪୯/୧୧), ଯାହା ଯେମିତି ଅଛି (୫୦/୨), ଶୀତସ୍ମୃତି (୫୦/୧୦)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଜୟକେତନ : ପାହାନ୍ତି ଝରଣା ନଈ ହୋଇଗଲା ପରେ (୩୯/୫)

ପଟେଲ, ବିଘ୍ନରାଜ : ପଶ୍ଚାତାପ (୩୯/୭), ଠିକଣା (୪୦/୨), କବିତ୍ୱ ଓ ସତ୍ୟ (୪୧/୪), କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର (୪୩/୧୧)

ପାଢ଼ୀ, ବିଭୁ : ଗପମାନେ (୪୬/୮)

ପାଣି, ନିମାଇଁ ଚରଣ : ଜୀବନ ସରଣୀ (୧/୧୦), ଜୀବନ ଯାତ୍ରା (୩/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ : ଘୂର୍ଣ୍ଣନ (୧୭/୧୧)

ପୁରୋହିତ, ବାଳମୁକୁନ୍ଦ : ଚତୁର୍ମାସ୍ୟାର ଚତୁଷ୍ଟୟ (୧୯/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଜୟନୀ : ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି (୧୯/୬), ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର କବିତା (୨୦/୨), ମଣିଷ (୨୦/୭), ବସୁଦେବଙ୍କ କବିତା (୨୦/୧୧)

ପଣ୍ଡା, ରବୀନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ଜୀବଧର୍ମ (୮/୧), ଏପ୍ରିଲ୍ (୯/୨), ରାତିର ଚିନ୍ତା (୧୬/୮), ପଢ଼ି ପ୍ରଭୃତି ସମ୍ପର୍କରେ (୨୮/୧), ଅବତାର (୨୨/୧୦), ରୂପକଥା (୨୩/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମାକାନ୍ତ : ବିସ୍ମରଣୀ (୨/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ହିମାଂଶୁ କୁମାର : ଏମିତି ଅନେକ ଦିନ (୩୪/୩)

ପଣ୍ଡା, ହରିଶଙ୍କର : ଆଫ୍ରିକାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୩୯/୧)

ପତି, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ : ଯାତି କେତେ ରାସ୍ତାରେ (୨୧/୧୨), ସପନାକୁ ଶେଷକଥା (୨୨/୩), ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଚରିତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ(୨୨/୮), ନାବିକର ନିଶ୍ୱାସ (୨୨/୧୧), ଫୁଲଟିଏ (୨୩/୨), ପ୍ରୀତି-ଏକ ନାୟିକାର ନାମ (୨୩/୭), ନିଶ୍ୱାସ (୨୩/୧୧), କାଳିଜାଇକୁ (୨୪/୨), ଶୋଷ (୨୪/୮), କୁନି ବାୟାଣା (୨୪/୧୦), ଜାହାଜ (୨୫/୧), ମାୟାମୃଗ ଓ ମାଳତୀ (୨୫/୫), ପାହାଚ (୨୫/୯), ସମର୍ଥ ନଈ : ଅସମର୍ଥ କୂଳ (୨୬/୨), ନୂଆଋତୁ (୨୬/୭), ଝରକା (୨୬/୧୦), ଅଭିଯାନ (୨୭/୧), ଅହଲ୍ୟା (୨୭/୮), ଅନ୍ଧଦରବାଚ (୨୭/୧୧), ପଶାଖେଳ (୨୮/୩), ବୋଉ (୨୮/୧୦), ଇଙ୍ଗାଡ଼ାଳ(୨୯/୧), ପ୍ରତୀକ୍ଷା-୨ (୨୯/୮), ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ଧାର (୨୯/୧୧), ମୃଗୟା ଇଲାକା (୩୦/୧), ଯିଏ ଖୋଜୁ ଥାଏ (୩୦/୭), ଧର୍ମପଦ ବିଲୁପ୍ତ ଇଲ୍ଲାର (୩୦/୧୧), ତୃତୀୟ ଦ୍ୱାର ଭିନ୍ନ ପାହାଚ (୩୧/୨), ଜୀବନ

ଯଜ୍ଞ (୩୧/୭), ଦୃଶ୍ୟ (୩୨/୧), ବିଆଯାଏ (୩୨/୧୧). ବାସନ୍ତୀ ଓରାମ ଓ ସହର (୩୩/୧), କାହ୍ନୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ(୩୩/୧୦), ମଧ୍ୟବିତ୍ତ (୩୪/୨), ମୋହନ ବଂଶୀ (୩୪/୭), ବୈଶାଖ (୩୪/୧୦), ସବାରୀ ଉଠା (୩୫/୧), ବର୍ତ୍ତମାନ (୩୫/୮), ବନ୍ଧୁ (୩୬/୧), ଛଦ୍ମବେଶ (୩୬/୮), ଥୁଣ୍ଟାଗଛ (୩୭/୧), ତୁ ଛାଡ଼ି ଯିବାର ଆଶଙ୍କାରେ (୩୭/୮), ମେଘ (୩୮/୧), ବିଷାଦ (୩୮/୭), ମାଳତୀ କେଉଁ ଋତୁରେ (୩୯/୧), ଛୁଇଁ ହୁଏନା (୩୯/୭), ଚିହ୍ନିବାରେ କିବା ପ୍ରୟୋଜନ (୪୦/୧), ବୁଢ଼ା (୪୦/୮)

ପାଢ଼ୀ, ରବୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ରାତିର ତର୍ଜମା (୧୨/୧୧), ତୁମର ଓ ମୋର ସମ୍ବନ୍ଧ (୧୩/୩), ରଞ୍ଜନରଶ୍ମି (୧୫/୭), ମୃତଚନ୍ଦ୍ରର ଇତିକଥା (୧୯/୨), ଆକାଶ ଆଲୁଅ ହାୱା (୧୯/୭), ସପ୍ତଦୀ (୪୦/୩), ସୁଷୁପ୍ତି (୪୧/୩), ନିର୍ଭାର ଉଦାସ (୪୨/୭), ଦେବତା (୪୩/୩), ସମୁଦ୍ର ସ୍ନାନ ସପକ୍ଷରେ (୪୪/୨), ଘାଟ (୪୫/୧), ପରିଚିତ ପରୋକ୍ଷ (୪୫/୭), ପାଷାଣର ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ (୪୬/୧), ସାୟାହ୍ନର ତରୁ (୪୬/୧୦), ବିସ୍ମୃତି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଭଙ୍ଗ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ (୪୭/୧), ମୁକୁଳିବାର ଶିକୁଳି (୪୮/୭), ଅରୂପରୁ ସ୍ୱରୂପ (୪୯/୧୧)

ପୁରୋହିତ, ରାମ ପ୍ରସାଦ : ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ (୧୩/୪), ତୁମକୁ (୧୩/୯), ଧରିତ୍ରୀ (୧୭/୧୦), ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣାଣ (୨୮/୪), ସଚେତନ - ସେନାପତି (୩୯/୧୧), ନିଃସଙ୍ଗ ଭାବନାଟିଏ (୩୬/୫), ନିର୍ବାଣ (୩୯/୨), ରଙ୍ଗ ଓ ତୂଳୀ (୫୦/୧୦)

ପଣ୍ଡା, ରାଜେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର : ମୋତେ ଯିବାକୁ ହିଁ ହେବ (୧୬/୩), ମେଥାଲିମକୁ (୧୬/୫), ଶେଷ ସ୍କନ୍ଧ, ବିଶେଷ ଅଧ୍ୟାୟ (୧୯/୧), ଉଦ୍ଧୃତ ଚିହ୍ନ (୧୯/୫), ନୂତନ ସ୍ୱାକ୍ଷରର ସଂଗୀତ (୧୯/୧୦), ଜନ୍ମଦିନ (୨୦/୩), ଟେଣ୍ଡର ନୋଟିସ୍ (୨୦/୮), ଗୃହସ୍ଥ (୨୩/୬), ଆୟତନ (୨୪/୪), ଗୌଣ ଦେବତା (୨୬/୧), ଅପ୍ରଦେଶ (୨୬/୮), ଅନ୍ୟ ଆଦେଶ ଯାଏ (୨୭/୨), ନବୀମନସ୍କ ଓ ଅନ୍ୟ ନାରୀ (୨୭/୬), ଆବିର୍ଭାବ (୨୮/୧), ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର (୨୮/୪), ବୈହଙ୍ଗିକ (୨୮/୭), ଶେଷ ଫରିସ୍ତା ଓ ନାବାଳକ ଦଧୀଚି (୨୮/୧୦), ନିର୍ବାସନରେ କବି (୨୯/୧), କିଏ ଡ଼ରେ ଶ୍ୱେତାମ୍ବରୀକୁ ? (୨୯/୪), ପାଦପୂରଣ (୨୯/୭), କ୍ୟାମ୍ପସରେ କବି ଓ ଲାଜକୁଳୀ ଫୁଲ (୨୯/୧୧), ଦେବୀ, ଆଦିମ ଦେବୀ (୩୦/୧), ତୁମେ ମୋର ବିଦାୟ (୩୦/୪), ଶିଶୁ (୩୦/୭), ଜୀବନ ପ୍ରତି (୩୦/୧୦), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୧/୧), ପତନଃ ଚିରନ୍ତନ (୩୧/୫), ମାଟି (୩୧/୭), ରାଣ ମୋହିନୀ (୩୩/୧୧), ଯୁବରାଜ (୩୨/୧), କବିତା ନାଁ ଧରୁ ଧରୁ ଯଦି (୩୨/୪), ଶୈଳକଚ୍ଛ (୩୨/୭), ଅଭିସଞ୍ଚାର (୪୦/୧), ବିଷାଦପଥ (୪୦/୭), ରହସ୍ୟମୟୀ ପାଲିଥାଏ (୪୧/୭), ମିଛିମିଛିକା ସତ୍ୟ (୪୨/୧), ରାତ୍ରିର ତୃତୀୟ ପ୍ରହର (୪୨/୬), ମହାତ୍ନିଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ (୪୩/୭), ଅସତୀ (୪୪/୭), ତପ ସରି ନାହିଁ ଏ ଯାଏ (୪୪/୧୧), ପ୍ରତିନିଧି (୪୫/୧), ଅଧିକାରୀ (୪୫/୭), ଖରାଦିନ (୪୬/୧), ଅଗ ଡ଼ାଳ ନୁଆଁଥ (୪୬/୭), ଏଇ ଅନାଦ୍ୟନ୍ତରେ ଏମିତି (୪୭/୧), ରାଜନୀତି (୪୮/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୯/୭), ମାରକ ଲଗ୍ନରେ ଜନ୍ମ (୫୦/୧), ବିନାଶ ମନ୍ତ୍ର ସ୍ମରିବାକୁ ହେବ ଏବେ ସ୍ରଷ୍ଟାକୁ (୫୦/୬)

ପଣ୍ଡା, ରତ୍ନାକର : ବେଲଗଛ (୧୯/୧୧), ଚଢ଼େଇ (୨୦/୧୨), ପ୍ରଥମ ବିଜ୍ଞାପନ ନିଜକୁ (୨୧/୨), ସିଂହ ବାହନରେ (୩୪/୭), ଏବେ ଆସ ବଗିଚା ତିଆରି କରିବା (୩୫/୨), ତୁ ଫାଲ୍‌ଗୁନ୍‌ର କୁହୁକ ପକ୍ଷୀ ମୁଁ ମୋହ ଗ୍ରସ୍ତ ଧବଳ ଅଶ୍ୱ (୩୬/୨), ସ୍ୱେଚ୍ଛା (୩୬/୯), ତୋ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଫୁଲ ପାଖୁଡାରେ (୩୬/୧୧), ବିଶ୍ୱ ଜୀବନକୁ (୩୭/୧), ତ୍ରିପିଟକ (୩୭/୧୧), ଦେଶ (୩୮/୬), ମଗ୍ନ ଉଦ୍‌ଯୋଗ (୩୩/୩), ଦୁଃଖ (୩୩/୭), ଟଳମଳ ସମ୍ରାଟ (୩୪/୨), ବୈତରଣୀ (୪୪/୯), ରେଭେନ୍‌ସା (୪୪/୩), ଜଲ୍ଲାଦିନୀ (୪୭/୫), ଶରତକାଳ (୪୮/୧୦), ମୁକୁଳା ଅଶ୍ୱ (୫୦/୩), ଖାଲି କୁହୁଝଟିକା (୫୦/୮)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରାଧାରଞ୍ଜନ : ବିଲୁପ୍ତ ସମୟ: ସ୍ୱର ଓ ସମ୍ପର୍କ (୩୩/୧୨)

ପାଣ୍ଡିଆ, ଦେବାଶିଷ : ନିଆଁ ବାଟ (୪୭/୧୨)

ପାଢ଼ୀ, ରାଜକିଶୋର : ରାଜନୀତି (୩୪/୧୨), ଓଡ଼ିଶା (୪୨/୪)

ପୁରୋହିତ, ରାଜେଶ୍ୱରୀ : ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୩୮/୨), ହୃଦୟେଶ୍ୱର (୩୮/୯)

ପ୍ରତାପ, ରମେଶ : ପକ୍ଷୀ (୩୯/୧୦), ପ୍ରହେଳିକ (୪୨/୨), ଗୋଟିଏ କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (୪୩/୧୧)

ପ୍ରଧାନୀ, ଯାଜ୍ଞସେନୀ : କଥାକଥାକୁ (୪୮/୧୧), ଦେଷୀ (୫୦/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ରମେଶ : ଦୁଇଟି କବିତା (୪୩/୨)

ପ୍ରତାପସିଂହ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର : ମୋ ଗାଁ, ମୋ ମା', ମୋ ପ୍ରିୟା (୪୩/୨)

ପାଢ଼ୀ, ରଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ସରି ଆସୁଥିବା ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୪୬/୧୧) ପତ୍ନୀ (୪୯/୬), ଶେଷବନ୍ଧନ (୫୦/୪), ନିଜଲୋକ (୫୦/୮), ଭୋଦୁଅ ରାତି (୫୦/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର : କାଠଯୋଡ଼ିରେ ବନ୍ୟା (୩/୪), କେତୋଟି ହାଇକୁ (୨୯/୫)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପବିତ୍ର : ରୂପତାନ୍ତ୍ରିକ (୫/୯)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଶାନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର : ଶ୍ରାଦ୍ଧ (୧୪/୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର : ପଉଷ କୁହୁଡ଼ି ଭିଜା ଜହ୍ନ ଯେବେ (୫୦/୩)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ପ୍ରମୋଦ : ବିସ୍ମୃତ (୧୫/୬), ଆଗ୍ନେୟ (୧୬/୧୧), ସାଗର ମନ୍ଥନ (୧୭/୮)

ପାଟ୍ଟଶାଣୀ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ଅଗ୍ନିଯୁଗ (୨୪/୭), କୋରାପୁଟ (୨୫/୨), କଟେରୀ (୨୫/୭), ପକ୍ଷୀ (୨୬/୪), ପ୍ରତିଧ୍ୱନି (୨୬/୮), ଦୀପରୁଖା (୨୭/୧), ଧୂଳିର ଝୁଣା ଓ ଧୂଆଁର ମେଲା (୨୮/୬), ଯବନିକା (୨୯/୧), ନିଶୀଥ ଶୀତର ସଙ୍ଗମ (୨୯/୯), ଭଙ୍ଗା ବତାସ (୩୦/୭), ଧର୍ଷିତା ମାଟି (୩୨/୮), ମୌନ ପାହାଡ଼ର ଗୀତ (୩୩/୭), ସାପ ଗାତରେ ସକାଳ (୩୪/୧), ନୀଳ ନୂପୁର (୩୪/୪), ମୁଁ ଧୂସର ମାଟିର ପୃଥିବୀ (୩୪/୬), ଶୂନ୍ୟସଂହିତା (୩୫/୧), ହୋନ ଲୁ ଲୁ ; ୬/୮/୮୩ ସମୟ ୧୧ଟା (୩୫/୭), ରାତିରେ ବଦଳେ ହାତୀ (୩୬/୧), ମୁଁ ଆସିଛିରେ କବି ଧୀରେ ଆଖି ଖୋଲ (୩୬/୭), ଛଅଟି କବିତା (୩୬/୧୧),

କେଉଁ ଆଡ଼େ ଯିବ (୩୭/୧), ଏତେ ଜୀବନ ମୃତ୍ୟୁ କାହିଁ (୩୭/୭), ଅମାବାସ୍ୟା ବସିଛି ଜହ୍ନର ପିଠିରେ (୪୧/୭), ସକାଳଥିବ ତୋ କପାଳର ଫରୁଆରେ (୪୨/୧), ପ୍ରତିଟି ବିଦାୟ ସ୍ୱାଗତ କରେ ମିଳନକୁ (୪୨/୬), ପ୍ରେମ ହିଁ ଏକ ପଥର (୪୨/୧୧), ପାଖାପାଖି (୪୩/୭), ସମ୍ପର୍କ-୩୦ (୪୪/୧), ସର୍କାର ବଦଳିଲେ କ'ଣ ନ ବଦଳିଲେ କ'ଣ (୪୪/୭), ଏମିତି ସବୁ ଆସେ (୪୫/୪), ଡ଼ାକରା ଆସୁଛି (୪୫/୭), ଜହ୍ନ କେବଳ ତମରି ପାଇଁ (୪୬/୪), ତୁମେ ଯେଉଁଠି ଥାଅ (୪୬/୭), ପତ୍ର ପାଇବାର ବେଳ (୪୭/୬), କାଳନିଦ୍ରାରେ ସମସ୍ତେ (୪୮/୭), ଦୁଃଖକିଣା (୪୯/୪), ତପସ୍ୟା (୪୯/୭), ବନାନୀ (୫୦/୧), ଏଇଠୁ ଆରମ୍ଭ (୫୦/୬)

ପଣ୍ଡା, ପ୍ରମୋଦ : ଭୟ ଏକ ସମୀକରଣ (୨୪/୮) ସନ୍ଦେହର ଦିନ (୨୫/୨), ବିସ୍ମୟର ତିନୋଟି ଚୋରାମନ (୨୫/୬), ରାଗିଣୀ (୨୫/୧୧), ସେ ସମୟ ଆବେଗ ଛାଇ (୨୬/୩), ସ୍ୱପ୍ନ ସବୁ ଚାଲିଯିବାପରେ (୨୬/୯), କେଉଁ ସମୟ-ସୁନ୍ଦରୀ ଚିନ୍ତାରେ (୨୭/୨), ବ୍ୟର୍ଥ ସମୟର ଝୁଲାମନ (୨୭/୮), ସମୟର ଚାରୋଟି ଇଚ୍ଛା-ଦ୍ୱାର (୨୮/୧), ଆତ୍ମରତି (୨୮/୫), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହେବା ଅର୍ଥରେ (୨୮/୧୧), ଅପେକ୍ଷାର ଦିନ (୨୯/୩), ଅସଂପୃକ୍ତ (୨୯/୮), ଅସମୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୩୦/୧), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୧/୧), ଭୁଲା ମନର ଚାରିଟି କବିତା (୩୧/୮), ଅପାର୍ଥିବ (୩୨/୩), ପ୍ରଶାସନିକ (୩୨/୯), ତିନୋଟି ପରିଚୟ (୩୩/୪), ଇତିହାସ (୩୪/୩), ସିଂହାସନ (୩୪/୮), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୫/୨), ସାମ୍ରାଜ୍ୟ (୩୬/୧), କବିତା ସୁନ୍ଦରୀ (୩୭/୧), ଅବଶିଷ୍ଟ ଆତ୍ମୀୟତା (୩୭/୯), ଫାଙ୍କାଦିନ (୩୮/୧), ଗୋପନୀୟତା (୩୮/୮), ଗୁଚ୍ଛ କବିତା (୩୮/୧୦), ଜୀବନର ଚାରୋଟି ଅନୁଭବ (୩୯/୧), ପଦୋନ୍ନତି (୪୦/୨), ତିନୋଟି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି (୪୦/୮), ଶ୍ରଦ୍ଧାମୟୀ (୪୧/୮), ଦୁଇଟି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି (୪୭/୩), ହୁତାସନ (୪୭/୧୨), ସ୍ମୃତି ପ୍ରତି ଏକ ସଲିଲକି (୪୮/୫), ଗୋଟିଏ ଠିକ୍ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଅପେକ୍ଷାରେ (୪୮/୧୧), ଅନନ୍ତ ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୪୯/୯), ନିଜ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ପାଞ୍ଚଟି ଅନ୍ତଃସ୍ୱର (୫୦/୪)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ବୁଲାଛବି (୩୮/୬)

ପରିଡ଼ା, ପ୍ରତିଭା : ସମ୍ପର୍କ (୩୯/୨), ଅକାଳରେ ହଜି ଯାଇଥିବା ଆତ୍ମାମାନଙ୍କ ପାଇଁ (୩୯/୯), ତିଆନାନ୍‌ମେନ୍ (୪୧/୫), ପ୍ରିୟତମା : ତୋ କଥା ତ ଜମା ମନେ ପଡ଼େ ନାହିଁ (୪୧/୧୨), ନୂଆ ସକାଳ ଲାଗି ଗୀତଟିଏ (୪୨/୮), ସାମ୍ନା ସାମ୍ନି ହେବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୪୩/୯), ତତେ ଭଲ ପାଉଛି ବୋଲି (୪୩/୧୨), ଈଶ୍ୱର(୩) (୪୪/୫), ଈଶ୍ୱର(୪) (୪୪/୧୨), ମଣିମାଙ୍କ ଜୋଉଟାଣି ବେଢ (୪୫/୨), ତସ୍‌ଲିମା (୪୫/୧୧), ଦୁଃଖାନ୍ତର (୪୬/୨), ଈଶ୍ୱର(୨୦) (୪୬/୬), ତୁମେ ଆସୁଛ (୪୭/୩), ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ (୪୭/୭), ସମ୍ରାଟ: ତୁମ ମୁଣ୍ଡରେ ନାହିଁ ଆଉ ସୁନାର ମୁକୁଟ (୪୭/୧୧), ଆୟୁଷ୍ମତୀ (୪୮/୫), ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା (୪୯/୬), କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ (୫୦/୪), ବାଜି (୫୦/୮)

ପଟ୍ଟଯୋଷୀ, ଭବାନୀ : ଜୀବନ (୩୮/୯), ଦଙ୍ଗା (୪୨/୯), ମଧ୍ୟାନ୍ତର (୪୮/୩)

ପାଢ଼ୀ, ମୋହନଚନ୍ଦ୍ର : ଖେଳପଡ଼ିଆ (୧୮/୫)

ପ୍ରଧାନ, ମାନସୀ : ଜୀବନ କେତେ ଭିନ୍ନ (୩୭/୬)

ପଣ୍ଡା, ମାଧୁରୀ : କର୍ପୂ୍ୟ ହଟାଅ (୪୮/୯)

ପତି, ମଧୁସୁଦନ : ବକ (୪୧/୧୧)

ପଣ୍ଡା, ମନୋଜକୁମାର : ଦୁର୍ଘଟଣା (୪୫/୬)

ପରିଡ଼ା, ଡ଼ମ୍ବରୁଧର : ଭଣ୍ଡ ସଭ୍ୟତା (୫/୮)

ପ୍ରଧାନ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର : ହଠାତ୍ ପ୍ରଳୟ (୧୬/୧୦), ଅଂଶୁପା (୧୬/୧୧), ବସ୍ ଅପେକ୍ଷାରେ (୧୭/୩), ବୃଭଭଙ୍ଗ (୧୯/୧୨), ଆକାଶ (୨୮/୧୧), ଅବୋଲକରା (୨୯/୪), ବାଘ ପଞ୍ଜୁରି (୨୯/୭), ଜହ୍ନରାତି (୩୦/୪), ସୂର୍ଯ୍ୟ ନମସ୍କାର (୩୦/୧୦), ଯୋଦ୍ଧା (୩୨/୧), ବିଦଗ୍ଧ ମରାଳ (୩୨/୭), ପାହଚଚଢ଼ା (୩୩/୧), ହଜିଲା ପାଣି (୩୩/୭), ଅଦୃଶ୍ୟ କୈବର୍ତ୍ତ (୩୩/୧୧), ଶିକ୍ଷକ (୩୪/୧), ସେହି ସିଂହାସନ (୩୪/୮), ଅର୍ଥ ଭୁରିଶ୍ରବା (୩୫/୧), ଅନିକେତ ପୃଥୁ (୩୫/୭), ଜରତା (୩୫/୧୧), ମିଥ୍ୟାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଗତି (୩୬/୧), ତୁମ ପ୍ରତି (୩୬/୮), କବିତା ପ୍ରତି (୩୭/୮), ଅନୁଗୁଳ (୩୮/୪),ଯଯାତି (୩୮/୯), (୩୯/୧), (୩୯/୭), (୩୯/୧୦), (୪୦/୪), ନୂଆଭୟ (୪୧/୧), ଯଯାତି (୪୧/୬), ବରଗଛ (୪୧/୯), କାକଚରିତ (୪୨/୧), ଅଭୟଭୟ (୪୩/୧), ବେଲ୍ଲାଳସେନ (୪୪/୭), ନିରବଧି ଦୃଶ୍ୟ (୪୫/୧), ଦେବୀ ଆବାହନ (୪୫/୪), ତିନିପହର (୪୬/୧), ମେଘ, ପବନ, ତୁମେ (୪୬/୭), ହେ ସମୁଦ୍ର (୪୮/୧), ବତ୍ରିଶ ସିଂହାସନ (୪୮/୭), ବତ୍ରିଶ ସିଂହାସନ (୪୮/୧), (୪୯/୧), (୪୯/୭), (୪୯/୧୦), ମୁଁ ଖୋଜା (୫୦/୧), ଦର୍ପଣରେ ତୁମେ (୫୦/୬)

ପରିଡ଼ା, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର : ଗିନି ପିଚ୍‌ର ଗାନ (୨୧/୬), ଫୁଲ ଦେହ ଯେତେ ତୁମେ ବିଷବାହୀ କୀଟ (୨୧/୧୦), ସ୍ୱପ୍ନ : ଏକ କମଳ ଭୋଜୀର (୨୨/୪), ହାମ୍‌ଲେଟ୍ (୨୨/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ନିମାଇଁ ଚରଣ : ସମୁଦ୍ର ଏକ ବରମ ଅଯେର ଆଖିରେ (୨୧/୨), ହ୍ରଦକୁ (୨୩/୭), ସବୁ ନୀରବି ଗଲା ପରେ (୩/୧୨)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରଭାମଞ୍ଜରୀ : ଅପହଞ୍ଚ (୫୦/୨)

ପରିଡ଼ା, ନୀଳମଣି : ଆଦିମ ସୂର୍ଯ୍ୟ (୨୫/୩), ଚର୍ଯ୍ୟାଗୀତିରୁ (୨୫/୯), ମରୁଡ଼ି (୨୬/୯), ଅବୋଲକରା (୨୯/୩), ମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ (୩୦/୨), ଦେବୀ (୩୧/୩), ଅରଣ୍ୟ (୩୧/୧୦), ସ୍ନେହାସ୍ପଦକୁ (୩୨/୯), ସମୟ (୩୩/୯), ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି (୩୪/୯), ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି (୩୫/୯), ମେଘ (୩୬/୫), ସହଜ ସୁନ୍ଦରୀ (୩୬/୧୧), ହୃଦୟେଶ୍ୱର (୩୭/୧୨), ବିଜୟୀର ଗବ (୩୮/୪), ସିଂହାସନ (୩୯/୨), ସୌଦାମିନୀର ମୃତ୍ୟୁ (୩୯/୯), ଜ୍ୟାମିତି (୪୦/୧୧), ମନୋରମା କାହାଣୀ (୪୧/୯), ସଂକ୍ରାନ୍ତି (୪୪/୩), ମଲ୍ଲାଲୋକ

(୪୪/୮), ମୃତ୍ୟୁଲୋକ (୪୫/୮), ଚିତ୍ରାଙ୍କନ (୩୪/୧୧), ଦାରୁଦେବତା (୪୭/୭), କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା (୪୮/୯), ନିଦାଘ ଯାତ୍ରା (୫୦/୩), ସୁନାର ଝରଣା (୫୦/୭)

ପଣ୍ଡା, ଶଶାଙ୍କ ଶେଖର : ଫୁଲ (୨୬/୧୨), ନୀରବତାର ସ୍ୱର (୨୭/୯), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୧/୪), ଯୁଦ୍ଧବନ୍ଦୀ (୩୨/୯), ଶୂନ୍ୟଶୋକ (୩୩/୧୧), ତୁ (୩୪/୬), ଆଗାମୀର ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କବିତା (୨୯/୧୨)

ପାଣ୍ଡବ, ଶତ୍ରୁଘ୍ନ : ବିନ୍ଦୁଏ ଲୁହର ପୃଥିବୀ (୨୮/୯) ଅନ୍ଧକାରର କବିତା (୨୯/୫) ଏପ୍ରିଲ୍ : ରୋଗଶଯ୍ୟା (୨୯/୧୨), ଶରତ ଋତୁ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା (୩୧/୧), ନଈ : ଡଙ୍ଗାଖେଳ (୩୧/୧୨), ଗୁଡ଼ି (୩୨/୫), (୩୨/୧୨), ଝର୍କା (୩୩/୬), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୩/୧୧) ଶାଗୁଣା (୩୪/୯) ପତାକା ଓ ଫୁଲ (୩୬/୬) ଶିଶୁ (୩୭/୨), ବାଟ (୩୭/୧୦), ଓଟ (୩୮/୯), କାଉ (୩୯/୧୦), ପଦ୍ମ ଫୁଟିବାର ଦୃଶ୍ୟ (୪୦/୬), ସମୁଦ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା (୪୧/୨), ପଦ୍ମ (୪୧/୧୨), ସମୁଦ୍ର-୧୦ (ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ) (୪୨/୭), ବାଲିଆପାଳ (୪୩/୨), ମୃଗୁଣୀ ସ୍ମୃତି (୪୩/୧୦), ଚାନ୍ଦବାଲି (୪୪/୧), ବନସ୍ତ (୪୫/୧୧), ଦୃଶ୍ୟବୋଧ (୪୬/୧), ଘାଟ (୪୬/୭), ସାବରମତୀ (୪୭/୨), କପିଳବସ୍ତୁ (୪୭/୬), ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ରକ୍ତନଦୀ ସନ୍ତରଣ (୪୮/୧), ଝାଳ (୪୮/୭), କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର (୪୯/୧), ମଗଧ (୪୯/୧୦), ରକ୍ତ (୫୦/୧), କଳିଙ୍ଗ : କଥା ଉପକଥା (୫୦/୬)

ପଲାଇ, ଶୈଳବାଳା : ରହସ୍ୟ (୩୨/୧୨), ସ୍ମୃତି ଶୀଲୁ ପାଲ (୩୩/୩)

ପତି, ଶୁକଦେବ : ଦୁଇଟି କବିତାର ଗୋଟିଏ ଅଳି (୩୯/୮)

ପାଢ଼ୀ, ନିରଞ୍ଜନ : ତାଳଗଛ (୪୦/୨), ମୁଁ ଯଦି ହଜିଯାଏ (୪୦/୧୧), ଇଦିଦିଅ ମୋ ଉପରେ ସମାଜର ସବୁ ଅବର୍ଜନା (୪୧/୪), ବିଶ୍ୱାସର ନବଜନ୍ମ (୪୧/୯), ଛନ୍ଦକ (୪୨/୨), ଉଡୁଥାରେ ପକ୍ଷୀ (୪୨/୯), ସମୁଦ୍ରର ଦୁଃଖ (୪୩/୧୦), ମୁଁ ଖୋଜୁଚି ମୋତେ (୪୪/୬), କଳାହାଣ୍ଡିର କାବ୍ୟ (୪୫/୪), ଇତିହାସ (୪୬/୩), (୪୬/୯), ସମ୍ପର୍କର ସେତୁ (୪୭/୩), ପରାଜୟ (୪୭/୧୧), ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବର୍ତ୍ତମାନ (୫୦/୧)

ପାତ୍ର, ନୀଳିମା : ଛୋଟୀ ବଣି (୪୯/୧୨)

ପରିଜା, ନାରାୟଣ : ଏମିତି ଏକ ଦୃଶ୍ୟର ନାୟକ (୪୩/୨), ହସ୍ତାନ୍ତର (୪୪/୧୨), ଭିକ୍ଷା (୪୬/୧)

ପାଢ଼ୀ, ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ : ଦୁଇଟି ଅଧର (୧/୧), ସୁଦୂରର ଡ଼ାକ (୧/୨), ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ (୧/୩) ଛନ୍ଦମୁକ୍ତ, (୧/୪), ଜୟତୁ ଗାନ୍ଧିଜୀ (୧/୬), କ୍ଷିପ୍ରକର ଗତି (୪/୧), ଉଡ଼ନ୍ତା (୫/୧୨)

ପ୍ରହରାଜ, ସତ୍ୟନାରାୟଣ : ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଆଲୋକ (୧୯/୭)

ପତି, ତ୍ରିବିକ୍ରମ : ସେ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ସଂଧ୍ୟା (୨୦/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁମିତ୍ରା : ଅନ୍ତର୍ଦାହ (୪୯/୩)

ପ୍ରିୟମ୍ବଦା, ସୁଜାତା : ଚୈତ୍ର ପ୍ରଭାତ (୨୧/୧) ଏଇ ମହାଜୀବନର ଉତ୍ତାଳ ପରିଧି (୨୧/୮)

ପ୍ରିୟଦର୍ଶିନୀ, ସୁଜତା : ଘାସଫୁଲ ସ୍ୱଗତୋକ୍ତି (୪୪/୮), ରାସ୍ତା ଶେଷରେ ଡପକ (୪୪/୧୧)

ପରିଡ଼ା, ସୁରେଶ୍ : ସ୍ମୃତି (୨୬/୯), ତମ ପରି କେହି ଜଣେ ନାହିଁ (୨୭/୧୨), ଜାତକ ଦେଖା (୨୮/୧୨), ସନ୍ଧିପତ୍ର (୨୯/୫), ଦୁଇଟି ପୃଥକ ଦୁଃଖ (୨୯/୯), ପଞ୍ଜୁରୀ ଭିତରେ ନିଜର କଳ୍ପନା (୩୧/୧), ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ସକାଳ (୩୧/୫), ଛଅଟି କବିତା (୩୧/୬), ସମ୍ମୋହନ (୩୨/୧), ଆବୃର ଅନାବୃତ (୩୨/୧୦), ଦୂରତ୍ୱ (୩୩/୮), କାହ୍ନୁ (୩୪/୨), ପଞ୍ଜୁରୀ (୩୪/୧୨), କାହ୍ନୁ (୩୫/୪), (୩୫/୯), (୩୬/୨), (୩୬/୭), (୩୬/୧୧), (୩୭/୧୨), ଅନୁଶାସନ (୩୮/୪), କାହ୍ନୁ (୩୮/୬), (୩୮/୧୦), ମରୁସ୍ଥଳୀରୁ ଗୋଟିଏ କବିତା (୩୯/୨), ଗଣତନ୍ତ୍ରର କବିତା (୩୯/୨), ଗଣତନ୍ତ୍ରର କବିତା (୩୯/୬), ଦଂଶନ (୪୦/୧), ବର୍ଷ ଶେଷ (୪୦/୧୧), ଭାରତବର୍ଷ (୪୧/୧୧), ଘାତକ (୪୯/୧)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁରେଶ : ମଝିନଈ (୨୭/୬)

ପ୍ରଧାନ, ସୁଚେତା : ନିଃଶବ୍ଦର ଶବ୍ଦ (୨୯/୧୧), ଦୁଃଖ ଏକ ସ୍ମୃତିର ନାମ(୩୧/୩)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁଧିର : ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ (୩୦/୧୨), ମେହେରୁନ୍ନିସା(୩୧/୧୨), ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (୩୩/୬)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁବ୍ରତ କୁମାର : ଓଟ (୩୨/୧୨),ପ୍ରେମାନ୍ଧ ପୁରୁଷ (୩୨/୬), ମିଳନ (୩୫/୫), ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ (୩୭/୩), ମିଳନ-୯ (୪୪/୩), ଗୁଡଲୁ ପାଇଁ ଶେଷଗୀତ (୪୪/୧୨), ଉଦ୍‌ବୋଧନ (୪୬/୪), ଏକଲା ମଣିଷ (୪୭/୩), ଅନ୍ତତଃ ଆଜି ରାତିକ ପାଇଁ (୪୯/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସୁଜାତା : ସତ୍ତାନୁସନ୍ଧାନ (୩୭/୩)

ପୃଷ୍ଟି, ସୁନୀଲ କୁମାର : ଗୁଉ୍ଜୀ (୩୭/୫), କିରାଣି (୩୮/୨), ଧୀବର (୩୮/୮), ଉଦଭ ଦଳିଆ (୪୦/୬), କଂସେଇ (୪୧/୩), ଚିତ୍ରାପ୍ରିୟା (୪୨/୧), ତାସଘର (୪୨/୧୧), କାଠୁରିଆ (୪୩/୮), ତନୁଲତାର ଦେହ (୪୪/୫), କେଶପୁର ଢ଼ାବା (୪୪/୯), ନୌକା (୪୫/୭), ଗୁଡି (୪୬/୧), ତନୁଲତା ଗାଆଁରେ ମେଘ (୪୬/୪), ଆହୁଲା (୪୬/୭), ଲଟେରୀ ଟିକେଟ୍ (୪୬/୧୦), ବାଲିଘର (୪୭/୧) ସୁନାଚେନ୍ (୪୭/୬), ପାଣି ଫୋଟକା (୪୮/୧) ଟିଣ ଟ୍ରଙ୍କ (୪୮/୭), ଯାଉଚି (୪୯/୧),ଦିଅଁ (୪୯/୭), କାଛ (୫୦/୧), ଅଇଁଠା (୫୦/୭)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସତ୍ୟ : ବନ୍ଦ କବାଟର ଝିଅ (୪୦/୬)

ପଟ୍ଟନାୟକ, ସ୍ୱୟମ୍ବରା : ସଙ୍କେତରେ ଶବ୍ଦଟିଏ (୪୪/୬), ଶତାବ୍ଦୀର ଚିତ୍ରକର (୪୫/୪), ଅଶ୍ୱମେଧ (୪୫/୧୧), ବିବଶତାର କବିତା (୪୮/୩), ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ନାନ (୪୮/୧୦), କୋଳ (୪୯/୩) ଆକାଶରେ ଦିନାନ୍ତର ରଙ୍ଗ (୪୯/୧୨), ବିବଶତାର କବିତା-୨ (୫୦/୧୧)

ପଣ୍ଡା, ସ୍ମୃତି : ବାକି ରହିଲା (୪୮/୮)

ପରିଡା, କ୍ଷିରୋଦ : ନିଶାଚରୀ (୪୮/୩), ପ୍ରତିବିମ୍ବ (୪୯/୧୨)

ଦାସ, ଅଭିରାମ : ତୁମକୁ ପାଇବା ପାଇଁ (୪୮/୩), ମୁଁ କେମିତି କହିବି ଯେ (୪୯/୬), ନିୟତ ବର୍ତ୍ତମାନ (୪୯/୧୨)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ମନୋରଂଜନ : କିଛି କାମ ହେଲେ (୪୮/୯), ବୃଥା (୪୯/୬), ଛାଇ (୫୦/୯)

ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ହୃଦାନନ୍ଦ : ମହିଷାସୁର (୨୯/୧୨), ତିନୋଟି କବିତା (୩୦/୧୨), ସାଳନ୍ଦୀ ଜହ୍ନରାତି (୩୧/୬), ନାୟକ ଉବାଚ (୩୧/୧୨), (୩୨/୫), ଯାତ୍ରା ଭାଙ୍ଗିଯିବା ପରେ (୩୬/ ୯), ବୁଢ଼ାଲୋକ (୩୩/୨), ନିଜ ବାଟ (୩୪/୫), କୋଇଲି (୩୫/୨), ମାନଚିତ୍ର (୩୬/ ୮), ଅସମୟ (୩୭/୧୦), ସାର୍ (୩୮/୮), କେନ୍ଦୁଝର (୪୦/୧୨), ଯୁଦ୍ଧ (୪୧/୯), କାଶ୍ମୀର (୪୨/୮), ଜଗନ୍ନାଥ (୪୪/୧୨), ଭିଟାମାଟି (୪୫/୧୧), ଦିନେ (୪୬/୪), ଆଜି (୪୬/୭), ଖରା (୪୭/୨), ବୋଝ (୪୭/୧୧), ବିଦେଶ (୪୮/୧୧), ବିଲବାହୁଡା (୪୯/ ୮), ଭାତହାଣ୍ଡି (୫୦/୯)

ପଣ୍ଡା, ହୃଷୀକେଶ : ପ୍ରଲମ୍ବିତ ହାତ (୩୦/୯), ଅଚିହ୍ନା ଈଶ୍ୱର (୩୧/୬), କନ ଅପାର ପାଉଁଜ (୩୩/୨), ଅନ୍ତିମ ଯାତ୍ରା (୩୮/୧୧), ବସନ୍ତ (୩୯/୭)

ପାତ୍ର, ବିନୋଦିନୀ : ପରିଣୀତା (୫୦/୫)

ପତୁରାନନ୍ଦ : ଅନ୍ଧର ସ୍ୱପ୍ନ (୪/୬)

ପୃଷ୍ଟି, କିଶୁ : ଖରାପ ସ୍ୱପ୍ନ (୫୦/୫), ଦୌଡ଼ (୫୦/୯)

ଫେଡ୍ରେରିକ ରାଇଟ୍ : ଏବେ ମଧ (୩୫/୫), (୩୫/୭)

ବେହେରା, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଲଢ଼େଇ ସରେନା କେବେ (୪୮/୯)

ବେଉରିଆ ଅନୁରାଗ : ଶ୍ରୋତା (୪/୨)

ବି.ପି. : ବଂଧୁ (୩/୯), ବନ୍ଦୀବୀର (୪/୩), ଖାଦ୍ୟ (୨/୧), ପୃଥିବୀର ଶାନ୍ତିବାଦୀ ନିମନ୍ତେ (୨/୨)

ବିଶ୍ୱରଞ୍ଜନ : ରାତି କିନ୍ତୁ ପାହି ନାହିଁ : ସକାଳରେ ଅପେକ୍ଷା ମୋହର (୩୭/୧), କାହାକୁ ଲେଖିବି ଚିଠି (୩୮/୨), ଅଦୃଶ୍ୟରେ ଦୃଶ୍ୟମୟୀ (୪୭/୯), ତୃଷ୍ଣାର ତ୍ରିପଦୀ (୪୯/୫), ପୁଅ (୫୦/୯)

ବେହେରା, ଅକ୍ଷୟ : ତଦନ୍ତ (୪୫/୧୨), ସାକ୍ଷୀ ଅଭାବରୁ (୪୬/୧୧), ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ (୪୭/୫), ବଡ଼ଭାଇ (୪୭/୮)

ବର୍ମା, ଜ୍ଞାନୀନ୍ଦ୍ର : ସୀମାରେଖା (୩/୧୦), ଲିରିକ୍ (୪/୨), ଅଜାତସୂର୍ଯ୍ୟ (୪/୧୦), କୁହେଳିକା (୪/୧୨), କଥାଟି କହ କଳ୍ପଲତା (୫/୨), ଶତ ବର୍ଷ ପରେ (୫/୬), ମୂର୍ତ୍ତି ମନ୍ଦିର (୫/୯), ମାଟିର ଜୀବ (୫/୧୧), କୁମ୍ଭମେଳା (୫/୧୨), କବିର ବିବର୍ତ୍ତନ (୬/୧), ଅତୀତର ମାୟା (୬/୩), କିଶୋର କବି (୬/୪), ଭୌମ ପଥ (୬/୮), ଆମ୍ଭର କବିତା (୬/୯), କଳାପାହାଡ (୬/୧୦), କୁସୁମର କଥା (୬/୧୧), ଋଷି ସାରଳାଦାସ (୬/୧୨), ବୁଦ୍ଧ ଓ କାଲ୍‌ମାର୍କସ (୭/୧), ମୁଗଚାଷ (୭/୨), ଭାତ ଓ ମାଛ (୭/୩), ପ୍ରେମ ସଂଗୀତ (୭/୪), ହିରଣ୍ୟ କଶିପୁ (୭/୫), ପରାଧିନତାର ପଥ(୭/୬), ପଞ୍ଚାବନ ବନ୍ୟା (୭/୭), ଓଡ଼ିଶାର

ଭାଗ୍ୟଲିପି (୭/୮), ସାମ୍ୟଶାନ୍ତି ଏକ ହେଉ (୭/୯), କବି ପଦ୍ମଚରଣ (୭/୧୦), ଶେଷ ଇସ୍ତାହାର (୭/୧୧), ଇପ୍‌ସିତ ଜଗତ (୭/୧୨), ବୁଦ୍ଧଂ ଶରଣଂ (୮/୧), ଖଦ୍ୟୋତର ମୃତ୍ୟୁ (୮/୩), ମୋନାଲିସା ଓ ଗୋଲାପ ମଣି (୮/୫), ସାରଳା ଦାସର ଘର (୮/୬), ନୀରୋ (୮/୮), ବାମପଥ (୮/୧୦), ସ୍ଥଳପଦ୍ମ (୮/୧୨), ଜ୍ୟାଁକ୍ରିଷ୍ଟଫ୍‌ର ଆତ୍ମା (୯/୧), ଚନ୍ଦ୍ରସେଣାର ବାର୍ତ୍ତା (୯/୩), କବିତାର ଆତ୍ମା (୯/୫), ନିର୍ବାଣ ଓ ନିର୍ବିକଳ୍ପ (୯/୬), ଉପଗ୍ରହର ସଞ୍ଚାର (୯/୭), ପାରାଦ୍ୱୀପ (୯/୮), ନୃତ୍ୟ ପ୍ରତିମା (୯/୧୦), ଲୀଳା-ପଦ୍ମର ପାଖୁଡ଼ା (୧୦/୧), ଅଗ୍ନିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ (୧୦/୭), ପରିବେଶର ମାୟା (୧୦/୯), କଥୟନ୍ତୀ (୧୧/୧), ସୀମାନ୍ତରେ ବର୍ଷା (୧୧/୬), ସାହାରାର ମେଘ (୧୧/୧୧), ମନର ମଡ଼େଲ (୧୨/୭), ଶାଶ୍ୱତୀର ଏ ଚିନ୍ତା (୧୩/୧), ବୃଉଭଙ୍ଗର ଆହ୍ୱାନ (୧୩/୪), କାମନାର ଭଗ୍ନାଂଶ (୧୩/୭), ପ୍ରାବୃଟର ପୁଷ୍ପଲତା (୧୪/୧), ଲାବଣ୍ୟବତୀ (୧୫/୧), ଡ୍ରାଗନ ମର୍ଦ୍ଦନୀ (୧୫/୨), କ୍ଷୁଧା (୧୬/୧), ଆକାଶ ଓ ଅରଣ୍ୟ (୧୭/୧), ପ୍ରଶ୍ନର ପ୍ରମୂର୍ତ୍ତି (୨୧/୭), ସଂକ୍ରାମଣର ଭଗ୍ନାଂଶ (୨୨/୧)

ବେହେରା, କୃଷ୍ଣଚରଣ : ମୃତାପ୍ରତି (୫/୧୧)

ବୋଇତାଇ, ଏକାଦଶୀ ପ୍ରସାଦ : କା (୧୯/୬), ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ (୨୪/୯), ଯୋଗୀଟିଏ (୩୯/୨)

ବେହେରା, ଗୋପୀନାଥ : ସବୁଜ ପ୍ରୀତି (୨/୧୨)

ବଳିୟାର ସିଂହ, ଗିରିଜା କୁମାର : ବୁଢ଼ା ହେଲେ (୨୪/୮), ସକାଳର ସହର (୪୫/୭), ଭୁବନେଶ୍ୱର (୪୯/୯), ଭାରତ ବର୍ଷ : ଭାରତ ବର୍ଷ (୪୯/୧୦)

ବେହେରା, ଚିନ୍ତାମଣି : ଅଙ୍ଗୀକାର (୬/୨), ଜୀବନ ସଙ୍ଗିନୀ (୮/୪), ଦୁଇଟି କଳାଆଖି (୮/୫), ବେଙ୍ଗ (୮/୬), ସାପ (୮/୮), ପେଚା (୮/୧୨), ପଳାଶ (୯/୧), ପାଛଶାଳା ବରିକେଲ (୯/୩), ଆତ୍ମଲିପି (୯/୪), ଅବିଶ୍ୱାସ୍ୟ (୯/୫), କଚ୍ଛପ (୯/୮) ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୯/୯), ଅପଦେବତା (୧୦/୨), ସଂସ୍କରଣ (୧୨/୪), ସୟତାନ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସ୍ତୁତି (୧୨/୫), ଯାତ୍ରୀ (୧୦/୬), କବିର ବ୍ୟଥା (୧୦/୧୨), ମୃତ କବିତା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଏଲିଜି (୧୧/୧), ଦୁଇଟି ସନେଟ୍ (୧୧/୨), ବଦଲେୟାରଙ୍କ ପ୍ରତି (୧୧/୫), ସାଞ୍ଜୁ (୧୧/୭), ପ୍ରୀତି ଓ ଭୀତି (୧୧/୧୦), ବଡ଼ଦିନ (୧୧/୧୨), ବିଷ୍ଣୁବସଙ୍ଗୀତ (୧୨/୧), ବିଦ୍ରୋହର ଧ୍ୱଜା ମୋର(୧୨/୪), ହେ ମୋର ସୁଦୂର ନୀହାରିକା (୧୨/୭), ଶିଳ୍ପ, ଶିଳ୍ପୀ ଓ ସାଧନା (୧୨/୮), ଦୁଇଟି କବିତା (୧୨/୧୦), ମୁଁ ଚାହେଁ (୧୨/୧୧), ଦୁଇଟି ସନେଟ୍ (୧୩/୧), ତିନୋଟି ସନେଟ୍ (୧୩/୫), ସେତୁ (୧୩/୯), ମୁଁ ତା'ର ବନ୍ଦନା କରେ (୧୩/୧୧), ସମୟ ଓ ସଙ୍ଗୀତ (୧୪/୧), ମୁଁ ଏକ ଚକ୍ରାନ୍ତ (୧୪/୩), ଶୂନ୍ୟସଂହିତା (୧୪/୭), ଦେବତାତ୍ମା ହିମାଳୟ (୧୪/୯), ପିପାସା (୧୫/୧), ହେ ହୃଦୟ ମୋର (୧୫/୪), ସମ୍ରାଟ୍ (୧୫/୭), ମଡ଼େଲ (୧୬/୧), ନିଷ୍କଳ ଅନ୍ତର ମୋର (୧୭/୨), ଦୃଷ୍ଟିପାତ (୧୭/୬), ପରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୧୭/୭), ଚଲାବାଟ (୧୭/୯), ଈଶ୍ୱର ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଶ୍ଳୋକ (୧୮/୧), ଜନ୍ମାନ୍ତର (୧୯/୨), ଗୋଟିଏ ନକ୍ଷତ୍ର ଖସେ

(୨୦/୪), ମୋ କବିତା (୨୦/୯), ଅକ୍ଷିତୃତୀୟାର କବି (୨୧/୨),(୨୨/୨), ସହଜ (୨୨/୭), ସେ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଆସେ ଆଜି (୨୩/୧), ପୁନଶ୍ଚ ସମୁଦ୍ର (୨୪/୯), ଜଗନ୍ନାଥର ଇତିକଥା (୨୯/୪), ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର (୩୦/୧), ଛନ୍ଦାର୍ଚ୍ଚିକା (୩୦/୭), ହଂସଗୀତି (୩୧/୧), ଅନିର୍ବାଣ (୪୫/୧), ନକ୍ଷତ୍ର ସଂକେତ (୪୬/୧), ମନେହୁଏ (୪୯/୧)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଗଙ୍ଗାଧର : ବାତିତଳେ (୪୮/୩)

ବଳ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର : କବିତା ପାଇଁ କବିତା (୪୮/୧୨)

ବାଗ୍, ଗୋପୀନାଥ : ଦାଦା (୪୭/୯), ମହାଲୋକ (୪୮/୬), ମୃଗୁଣୀର ସ୍ତୁତି (୫୦/୪)

ବିବେକ, ଚିନ୍ମୟ : ଅତିଥି (୪୭/୯)

ବାରିକ, ଜୟକୃଷ୍ଣ : ନିଜ ବିଷୟରେ (୨୦/୭), କି ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି (୨୧/୧), ଅଥ ବସନ୍ତ ଗାଥା (୨୨/୩), ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ (୨୩/୪), ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନ (୨୩/୮), ଋତୁଚକ୍ର ନିଜର ଆଖିରେ (୨୪/୨), ଅନ୍ୟ ଅନ୍ଧାର (୨୪/୧୦), ସାବିତ୍ରୀ ଚୌଧୁରୀ (୨୫/୨), ପରୀକ୍ଷାର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ (୨୫/୫), ଋତୁସଂହାର (୨୬/୭), କୌଣସି ଏକ ବୁଦ୍ଧଦେବର ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା (୨୬/୧୨), କାଳିଦାସଙ୍କ ଶକୁନ୍ତଳା ପରେ (୨୭/୫), ଆଖିପତା (୨୭/୭), କେତୋଟି ସଂଳାପର ପିକ୍‌ନିକ୍ (୨୭/୧୦), ବୈଶାଖ (୨୮/୧), ସାବିତ୍ରୀ ଚୌଧୁରୀ (୨୮/୪), ହ୍ୟାଲୋ ଚଉତିରିଶ (୨୮/୮), ମୁଁ ଅମରେନ୍ଦ୍ର (୨୮/୧୦), ଅନେକ ଅକ୍ଷମ ନାଟକର ନିଃଶ୍ୱାସ (୨୯/୨), ଆବରଣ (୨୯/୫), ମୁଁ କେମିତି ଅଛି ଦେଖିଯା ତାରାପଦ (୨୯/୭), ଶୀତ ସ୍ୱଦେଶର ପଦାବଳୀ (୨୯/୧୦), କଟକ ବୈଶାଖ ୧୩୮୫ ସାଲ୍ (୩୦/୧), ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାତ୍ୟା : ୧୬ ଏପ୍ରିଲ୍ ୧୯୭୮ (୩୦/୬), ତୃଷାର୍ତ୍ତ (୩୦/୮), ନାଲିଗୋଲାପ (୩୦/୧୧), ସାଂଘାତିକ (୩୧/୧), ଭୁଲରାସ୍ତା (୩୧/୮), ଛାଇ (୩୨/୧), ଅଶ୍ରୁ (୩୨/୭), ମନେ ପଡୁଛି ତ କଟକ (୩୨/୧୦), ମୋକ୍ଷକଳ୍ପ (୩୩/୧), ହୋଟେଲ "ମନ୍ଥନ" ଉପରେ ସ୍ଥବିର ପ୍ରଜାପତି (୩୩/୪), ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ଏ ଜୀବନେ (୩୩/୭), ଆସ ହାତ ବଢ଼ାଅ (୩୪/୧), ଅନେକ ଦିନପରେ ତାରାପଦ (୩୪/୪), ଆମ ଗାଁ (୩୪/୭), ବନ୍ୟା : ଅଗଷ୍ଟ ୩୧, ୧୯୮୨ (୩୪/୧୦), ଅଜାତକନ୍ୟାକୁ (୩୬/୧), ଯାଯାବରୀ (୩୬/୭), ସୁମିମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀର ବାହାଘର (୩୬/୧୧), ଗ୍ରୀଷ୍ମ (୩୭/୧), ଟୁରିଷ୍ଟ ଗାଇଡ୍ (୩୭/୪), ସୁଖଲତାର ଘର (୩୭/୧୦), ଛାୟା (୩୮/୧), ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ (୩୮/୫), ଚିଠି (୩୮/୭), ନିଜ ଚିତାଗ୍ନି ପ୍ରତି (୩୮/୧୦), ତୁଳସୀପୁର ସକାଳ (୩୯/୧), ନିର୍ବୋଧ (୩୯/୭), ଜନ୍ମାନ୍ଧ (୩୯/୧୦), କାୟା ନୌକା (୪୦/୧), କଇଁଚ ଠେକୁଆ ଦୌଡ (୪୦/୮), ମିରଟ୍ ୧୯୮୭ (୪୧/୧), ମା (୪୧/୭), ବଂଶୀ (୪୧/୧୦), ପ୍ରତିରୋଧ (୪୨/୧), ଟ୍ରେନ (୪୨/୧୦), (୪୩/୧), (୪୩/୭), ସେଇ ଗଛ (୪୪/୭), ଜାର୍ଣ୍ଣାନି ବାସାଂସି (୪୫/୨), ବିଦ୍ରୁପ (୪୫/୭), ଯଦି ଏମିତି (୪୬/୧), ଆଶ୍ରୟଦାତା (୪୬/୭), ପରମା (୪୭/୧), ମାଳିନୀ (୪୭/୬), ଆମ ଦିଜଣଙ୍କ ଘର (୪୮/୪), ଅବସର (୪୯/୭), ସ୍ମୃତି-ଉତ୍ସବ (୫୦/୩), ଦ୍ରୌପଦୀ (୫୦/୧୦)

ବେହୁରିଆ, ନିରଞ୍ଜନ : ନିର୍ବାସନ (୩୨/୬), ସ୍ମୃତିକାନି (୩୩/୯), ହ୍ରଦକୂଳ ବୁଢ଼ାଲୋକ (୩୪/୧୨), ସୌଦାଗର (୩୬/୩), ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅପେକ୍ଷାରେ (୩୬/୧୧), ପାହାଡ଼ (୩୮/୩), ସ୍ୱପ୍ନ ଭାଙ୍ଗି ଯିବାବେଳ (୩୯/୬), ନଈବଢ଼ି (୩୯/୯), ଜୀବନଚିନ୍ତା (୪୩/୧୨), କେହି ଜଣେ ଆସିବ ବୋଲିତ (୪୬/୯)

ବେହେରା, ଶ୍ରୀନିବାସ : ସମୟ ଏମିତି ମେଘ (୩୨/୬), ମୃତନଈ (୩୭/୬)

ବିଶ୍ୱାଳ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ : ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ(୩୭/୧୦), ଫେରିଯିବା ବେଳେ(୩୯/୨), ଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର(୩୯/୧୧),ପାରାଦ୍ୱୀପରେ ସକାଳ(୪୮/୨)

ବଳ, ବସନ୍ତ କିଶୋର: ଜୀବନ ମେଳେ(୨/୩) ପଲ୍ଲୀକବି(୪୫/୯)

ବଳ, ବିରଜା : କୋରାପୁଟ୍ (୪୬/୧୦), ଆବିର୍ଭାବ(୪୭/୮), ଭାଗବତ ଟୁଙ୍ଗୀ(୪୮/୮)

ବିଶ୍ୱାଳ, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଲତା : ଲୋଡା ଦୁଇଧାର ଲୁହ(୧୪/୧୧,୧୨)

ବେହେରା, ଭରତ : ଆଦିବାସୀ(୩୪/୧୧), ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର କୃଷକ(୩୬/୪), ବତାସୀ ବା'ର ବାଦ(୪୦/୩), କ୍ଷେତ୍ର ମହଲର ନାରୀ(୪୨/୪), ପାହାନ୍ତିରାତ୍ରିର ଶବ୍ଦ(୪୩/୧୧), ଏମିତି ଦିନ (୪୬/୯), ଶୂନ୍ୟା(୪୭/୮), ଶ୍ରାବଣ (୫୦/୧୨)

(ବିଶ୍ୱାଳ) ମହାପାତ୍ର, ମନୋରମା : ସ୍ୱାତୀ ଲଗ୍ନ(୩୧/୬), ଏକୁଟିଆ ମୂହୁର୍ତ୍ତରେ (୩୪/୨), କବିତାର ଜନ୍ମ ମୂହୂର୍ତ୍ତରେ (୩୪/୭), ସେ ଯିବାବେଳ(୩୭/୧), ଘୁମୁସର (୪୦/୯), ମୃତ୍ୟୁ ଡାକୁଛି ତ କେତେ ବେଳେ ଜୀବନ ଡାକୁଛି(୪୧/୧),ତୁମେ ଆସିଲେ ତ ନୂଆବର୍ଷ ଆସେ(୪୨/୧), ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର କଳ୍ପବଟ ତଳେ(୪୨/୭), ଏକୁଟିଆ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଆଜି ପୁରୀରେ (୪୪/୧୧), କବି ଛଡା ଆଉ କିଏ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିପାରେ(୪୫/୧), ଦୁର୍ଗାପୂଜାର ଦିନ(୪୫/୭), ମୋତ ସଂଗରେ ନୁହେଁ(୪୬/୧), କବି ବୋଲି ଡାକି ଦେଉ(୪୬/୫), କୁଆଡେ ନେଉଛ ମୋତେ(୪୭/୧), ମାଆକୁ ଭାଗ କରାଗଲା(୪୭/୬), ମୋତେ ପାଖକୁ ଡାକିନିଅ(୪୭/୧୧), ସବୁ ମାଆ ଭିତରେ ଈଶ୍ୱରୀଟିଏ(୪୮/୪),ସମୟ ସରି ଯିବା ଆଗରୁ(୪୮/୭), ଘର(୪୯/୪), ଦୁଇଟି କବିତା(୪୯/୧୦), ଫାଲ୍‌ଗୁନ ତିଥିର ଝିଅ (୫୦/୩)

ବାଲେଶ୍ୱରୀ, ମହାଜବୀନ: ଗଜଲ(୧୯/୩)

ବଳ, ସଂଜିତ କୁମାର : ବାନ୍ଧବୀ (୪୮/୩), ନିଜଲୋକ (୪୮/୧୨), ସଂସାରୀ (୪୯/୪), ବଣଭୋଜି (୪୯/୭), ପଥର (୫୦/୫)

ବଳ, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ନାରାୟଣ: ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ(୧୯/୧୧), ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ(୨୦/୧), ଅସତୋ ମା(୨୦/୬),ଦୁଇଟି ଋତୁର ଲିରିକ୍(୨୦/୧୧), ପୁରୀ(୨୧/୩), ଜଣାଣ (୨୧/୯), ଗୋଟିଏ ଉବାଚ(୨୨/୩), ଜଟାୟୁ(୨୨/୮),ଅପେକ୍ଷା(୨୩/୩), ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଚମ୍ପୂ(୨୩/୬), ବଣା-ବାଟୋଇର ଗୀତ(୨୪/୩), ଅକ୍ଟୋବର (୨୪/୯),ଏପ୍ରିଲର ଶୋକଗୀତ(୨୫/୮),

ଶୂନ୍ୟ ସଂହିତା(୨୬/୩),ଆଶ୍ୱିନ (୨୬/୮), ହୃଦୟେଶ୍ୱରୀ(୨୭/୬), ଅପରାହ୍ନ (୨୯/୩), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସନ୍ତ ସମ୍ପର୍କରେ (୩୦/୨),ଶୂନ୍ୟ ପୁରୁଷ(୩୫/୬), ଦୁଃଖର ଅନ୍ୟନାମ(୩୬/୪)

ବଳ, ସରୋଜ : ଜୀବନର ଅନ୍ୟ ନାମ ତୁଳନା (୪୮/୮), ଅସ୍ତ (୫୦/୯), ନଷ୍ଟ ନଦୀ (୫୦/୧୨)

ବେହେରା, ଭୁବନେଶ୍ୱର: ମୋ ଆଦ୍ୟ କବିତା (୪୭/୭),କାଲିଆ(୪୮/୪), କାଲିଆର ହସ(୪୯/୪)

ବିଶ୍ୱାଳ, ମଙ୍ଗୁଳିଚରଣ: ମୁଁ ଏକ ବିରାଟ ଶୂନ୍ୟ(୨୦/୧୧), ବନବିହଗ (୨୪/୧୨), ମୋର ପିଲା କାଳ(୩୫/୯)

ବେହେରା, ଶରତ ନାରାୟଣ: ଅନ୍ଧର ଦର୍ପଣ ଦେଖା(୩୮/୧), ଲାରବାନର ଉପକଥା(୪୦/୨), ଅହଲ୍ୟାଦୃଶ୍ୟ(୪୧/୧), ପଦ୍ମତୋଳା(୪୨/୧), ଅଷ୍ଟମଗର୍ଭର ଶିଶୁ(୪୨/୭),ଚୁପ୍ ସେମାନେ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛନ୍ତି(୪୨/୧୦), ତୋର ଗୀତ ଗାଏ ଫଗୁଣ କୋକିଳ(୪୩/୨),ଅକ୍ଷୟତୃତୀୟା(୪୪/୯)

ବିଶ୍ୱାଳ, ଶଶିଭୂଷଣ: ବସନ୍ତ(୨୧/୩)

ବେହେରା, ଶରତ: ଦୁଇଟି କବିତା(୨୦/୧୧),ଖ୍ରୀଷ୍ଟମାସ:୧୯୭୯(୩୧/୯)

ବାରିକ, ସୌରିନ୍ଦ୍ର: ପ୍ରତାରଣା(୧୪/୧୦), ମାର୍ଜ୍ଜାର(୧୯/୧), ଦୁଇଟି କବିତା(୧୯/୪), (୧୯/୧୨),(୨୦/୧), ଛାଇ(୨୦/୩), ଦୁଇଟି କବିତା(୨୦/୧୦), ମନ୍ଦିର(୨୩/୯), ସମୁଦ୍ର (୨୫/୪), ଶରଶଯ୍ୟା(୨୭/୬),ଉରୁଭଙ୍ଗ(୨୭/୧୨), ଗଛ(୨୮/୬),ରକ୍ତ ନଈକୂଳେ(୨୮/୧୧),ଶତସୂର୍ଯ୍ୟର ଅନ୍ଧକାର(୨୯/୭), ଚକ୍ଷୁଷ୍ମାନ(୩୦/୧),ଏକଲବ୍ୟ(୩୦/୭),ବିବାହ ବାର୍ଷିକୀ(୩୧/୨),(୩୧/୬), ଆଜି ବି ମନେପଡେ(୩୭/୭), କେମିତି ଲାଗୁଛି କୁହ ତ(୩୮/୪), ଥରକ ପାଇଁ ଚାଲ(୩୮/୭), ଶୀତଋତୁ ଆସିଲା(୩୯/୧),ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ଯୋଡି ଦେଉଛି(୪୦/୧),ସ୍କୁଟର ଆସିବା ପରେ(୪୦/୮), ସେଦିନ କ'ଣ(୪୧/୧), ଖରା ପରେ ବର୍ଷା ଆସିଲେ(୪୧/୭),ତୁମେ କୁହତ(୪୨/୧), ସେଦିନ ଗହ୍ଲାପୁନେଇଁ (୪୨/୬),ବାବୁ କେମିତି ଗୋଟେ(୪୪/୭),ସାକ୍ଷାତକାର(୪୫/୧), କଥାଟା କିନ୍ତୁ ମନକୁ ପାଇଲା(୪୫/୭), ଜମା ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏନି(୪୬/୧), ବର୍ଷାରେ ତୋ କଥାରେ(୪୬/୭), ଆଉ ଟିକିଏ ରୁହ(୩୯/୮), ଜାଣି ତ ନଥିଲି(୪୮/୭), ହଳଦୀବସନ୍ତ (୪୯/୧), ରାବ ନୁହେଁ ତ (୫୦/୧), ତା' କଥା ଭାବିଲା ବେଳକୁ (୫୦/୬)

ବେହେରା, ସୁଶୀଲ କୁମାର: ଜୁଆଙ୍ଗ ଗୀତ (୩୮/୮)

ବେହେରା, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର: ତମାମ ଜୀବନ(୪୯/୧୨)

ବଂଡାଲ, ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର: ମହାସନ୍ନିକ୍ଷଣ(୧୪/୧), ଜନନୀ ଜନମଭୂଇଁ(୧୫/୨),ମନିଶା(୧୬/୧),

ବଡପଣ୍ଡା, ହରିଶଙ୍କର: ଅନୁଚିନ୍ତନ(୩୨/୧୨), ରଙ୍ଗଚୁଡି(୩୩/୮), ରାମଗିରିରେ

ବର୍ଷାଦିନ(୩୪/୯),ଅଗତିଶ୍ୱର(୩୫/୪), ହଂସଗୀତିର ସକାଳ(୩୫/୮), ବର୍ଷାହରଣ(୩୬/୮), ଆଲୋକ(୩୬/୧୧),ଏ ଯୁଦ୍ଧ ସରିନାହିଁ(୩୭/୨), କଷଟି(୩୭/୧୧),ପଞ୍ଜାବ(୩୮/୩), ପାହାଡର ଦେଶ ଇଥିଓପିଆ ଓ ଭ୍ରୁଣହତ୍ୟା(୩୮/୬), ଲୁହ ସାରାରାତି(୩୮/୧୧), ଶୂନ୍ୟକୋଳ(୩୯/୪),ବାମନାବତାର(୩୯/୧୦),ଖୋର୍ଦ୍ଧା(୪୦/୧), ବିଦାୟ କଟକ(୪୦/୭),ବାଦଶା(୪୧/୧), ବସୁନ୍ଧରା(୪୧/୮), ପୁନଶ୍ଚ ପଞ୍ଜାବ(୪୨/୭), ହେ,ମୋର ସମୁଦ୍ର ଚାନ୍ଦିପୁର(୪୩/୧),କଳିଙ୍ଗ(୪୩/୩), ଭୋର ଭୋର (୪୪/୭),ମନିକା'ର କବିଙ୍କୁ(୪୫/୧୦),ଦିବ୍ୟପୁରୁଷ(୪୬/୧),ଆକାଶଗଙ୍ଗା(୪୬/୧୦),ଭୂକମ୍ପନ(୪୭/୧୧),ସବୁ ନିଃସଂଗ(୪୮/୫),କର୍ମଭୂମି(୪୮/୧୧), ତମେ, ମୁଁ ଓ ସେମାନେ(୪୯/୫), ଶମଶାନ(୪୯/୧୦), ନୁରମିଆଁ (୫୦/୧), ତାରାଫୁଲର ମଣିଷମାନେ (୫୦/୭), କଳିଙ୍ଗଶିଳ୍ପୀ (୫୦/୧୦)

ଭାରତୀ, ଅନନ୍ତ ଚରଣ: ବେଳେ ବେଳେ ତୁଠବାଲିରେ ଗାର କାଟି ଦେଉ(୩୦/୧୨),ମଧ୍ୟାହ୍ନର ସବୁକିଛି ଯନ୍ତ୍ରଣା(୩୧/୬),ସମୁଦ୍ର ଚୁପ୍ ଚାପ୍ ସେଦିନ ସଞ୍ଜରେ(୩୨/୧୧),ତୋ ଛାଇ ସହିତ ସମାନ୍ତର(୩୩/୯)

ଭୋଇ, ପ୍ରତିଭା : ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି (୪୭/୧୨), ମାଟିଘର (୫୦/୨)

ଭୋଳ, ତ୍ରିଲୋଚନ: ଆଲୋକ(୩୪/୮),ଅଙ୍କୁର(୩୫/୬), ଶ୍ରୀମାନସୀ(୩୬/୪), ପୁଣ୍ୟବାନ(୩୭/୩), ସାମାନ୍ୟକଥନ(୩୮/୬)

ଭୂୟାଁ, ବନଜନୟନ: ଲାଇଫୁଲର ପାଖୁଡା(୨୭/୧୦), ନକ୍ସା(୨୮/୭),ସମୀକ୍ଷାଣ(୨୯/୧), ଅସମୟର ଅତିଥି(୪୨/୫), ଘର(୪୩/୨)

ଭୂୟାଁ, ବାଦଲ: ସବୁଠି ଜୀବନ ସବୁଠି ମୃତ୍ୟୁ(୪୪/୫), ରାତି (୪୫/୯), ଶୀତ ସଇଲା(୪୬/୫)

ମହମ୍ମଦ୍ ଜମିଉଲ୍ଲା : ବସନ୍ତବିପ୍ଳବ(୩୭/୬)

ମିଶ୍ର, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର: ଅହିନକୁଳତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କ(୨୬/୫),ମାୟାତ୍ରିବେଣୀ(୨୮/୯),ଚାଲିବା ପଣ(୨୯/୬), ବିଛିନ୍ନ ପରିବ୍ରାଜକ(୩୦/୬), ପରଟିଏ(୩୨/୩),ଅନିତ୍ୟରାସ(୩୩/୧୦), ଗଣତନ୍ତ୍ର(୩୭/୨),ପିଲାଦିନ(୩୮/୧୨), ବିୟୋଗାବସାନ(୪୦/୬), ନିଦ(୪୦/୧୧), ଡୁଙ୍ଗରୀ:ଜାନୁଆରୀ-୮୯(୪୧/୩),ଫିଲ୍ମ ଗୀତ(୪୧/୬),ବନବାସ(୪୧/୧୧),ପିଲାବେଳର ସାଥି ସବୁ(୪୨/୮), ଜଣାଣ(୪୩/୧୨), ନିଜଠୁଁ ନିଜକୁ (୪୫/୫), ହୁଗୁଳା କରିଦିଅ ବେକ ଟିକେ (୪୬/୨), ଲୋହିତ ଝେଲମ (୪୬/୮), ଅଜଣା (୪୮/୧୧), ପ୍ରସ୍ତୁତି(୪୯/୯)

ମହାନ୍ତି, ଅରୁଣ କୁମାର: ଶବ୍ଦର କବିତା(୨୭/୯), ଫୁଲ(୨୮/୬)

ମିଶ୍ର, ଅକ୍ଷୟ : ଦୁଇଟି ଫୁଲର ଓଠ(୩୨/୬),ଛାଇର ଆକାଶ(୩୩/୧), ଦୂରଦୂରତ୍ୱ(୩୩/୬), ଫେରିଯିବା ବାଟ(୩୪/୧),ଏକୁଟିଆ ଦିନ(୩୪/୫),ସକାଳ(୩୪/୧୦), ଚଢ଼େଇ କଥାରେ(୩୫/୪),ଦି ଆନି ଆ କଥା(୩୫/୭),ପତ୍ରଝଡ଼(୩୬/୪),ଗୃହସ୍ଥ(୩୬/୧୨),ବଶବର୍ତ୍ତୀ(୩୮/୧),ମୋହଗ୍ରସ୍ତ(୪୦/୧୦), ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିବା ମନକଥା(୪୨/୭),

ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିବା ହାଇନିଦ(୪୩/୬),ସ୍ୱପ୍ନର ସିଦ୍ଧାର୍ଥ(୪୪/୨), ସବୁଦିନପରେ(୪୫/୫),ଫେରୁଥିବା ବାଟର ଠିକଣା(୪୭/୧୦),ଗୃହସ୍ଥ(୪୮/୧୧), ସକାଳ ଆସିବ ବୋଲି(୪୯/୧୧)

ମୁଣ୍ଡ, ଅର୍ଦ୍ଧେନ୍ଦୁ କୁମାର: କୋଇଲିର ଗୀତ(୩୨/୧୨), ମୌନାବତୀ(୩୩/୧୨), ରଥଯାତ୍ରା(୩୫/୨)

ମହାନ୍ତି, ଅନିତ୍ୟ: ତମ ଗାଁ ଜହ୍ନ ରାତି(୩୬/୯), ହୃଦୟେଶ୍ୱରୀ(୩୭/୪), ଏକାନ୍ତ ନିଜର ଦୁଃଖ(୩୮/୩), ସାରାରାତି ଏକା ଏକା(୩୯/୮), ବଦଳୁଥିବା ଋତୁ(୪୭/୯)

ମୁନି, ଅମୀୟାବାଳା: ଗୋଟିଏ ସର୍ତ୍ତ(୩୬/୧୦), ମଧ୍ୟାନ୍ତର(୪୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ଅସିତ: ମୁଁ ନଦୀର ଦ୍ୱୀପ : ନଦୀ ମୋର ମା(ଅନୁବାଦ)(୪୦/୨), ଯେହେତୁ(ଭାଷାନ୍ତର)(୪୧/୬),ଶବ୍ଦ ଓ ସତ୍ୟ (ଭାଷାନ୍ତର)(୪୨/୧)

ମହାନ୍ତି, ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା: ସବୁ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚାଲିଛି ନା?(୪୦/୩), ବୋଝ(୪୧/୨), ଅତିଥି (୪୨/୨),ଅତିଥି(୪୨/୫), ପୁନଶ୍ଚ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ(୪୩/୮),ମାଟିର ଶୋଷ(୪୪/୪), ପୁନଶ୍ଚ ଯଶୋଦା ବିଳାପ(୪୫/୪),ନାରୀକଣ୍ଠମାନଙ୍କୁ(୪୬/୩), ଜୀବନଗଙ୍ଗା ଏମିତି ବହୁଥିବା ଯାଏ(୪୬/୧୧),କଳଙ୍କିତ ଚନ୍ଦ୍ରମା(୪୭/୧୧),ଦୁର୍ଲଭ(୪୯/୪),ଆଣ୍ଠ(୪୯/୧୦), ରାତିସାରା (୫୦/୮)

ମହାନ୍ତି, ଅପର୍ଣ୍ଣା: ଦୃଶ୍ୟ(୪୦/୬),କଥା(୪୧/୧୨),ସ୍ୱଚ୍ଛକଥନ(୪୨/୫),ଭୁଲ୍(୪୩/୪), ଇଚ୍ଛାମୟୀ(୪୪/୬),କିଶୋର ପ୍ରେମିକା ମୋର(୪୫/୧),ଅତିଥି(୪୫/୬), (୪୬/୭),(୪୬/୧୨),(୪୫/୧୧),(୪୭/୬), ଅବୁଝା(୪୮/୧), ଗୋପନ ସୁଖ(୪୮/୭), ଯିବାବେଳେ(୪୯/୪), ପୂର୍ଣ୍ଣତମ(୪୯/୭),'ଅନ୍ୱେଷା (୫୦/୧), ପ୍ରେମିକା (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ଅନିତା: ସେଇ ଝିଅଟି ସମ୍ପର୍କରେ(୪୦/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଅଶୋକ: ତିନୋଟି କବିତା(୪୨/୧୨),ଥରେ ମୁହଁ ଫିଟିଲେ(୪୬/୧୧), ଗଛ(୪୭/୧୨),ଝରକା ବାହାରେ (୪୮/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ଅରୁନ୍ଧତୀ: ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି(୪୫/୫), ବୟସ୍କା ରାତିର କଥା(୪୭/୫), କନିଷ୍ଠ(୪୯/୫)

ମହାନ୍ତି,ଶ୍ରୀକୁମାର: ପାଙ୍ଗବାଂ ହ୍ରଦର କୂଳେ (୧୫/୯) ଆକାଶ ଓ ପ୍ରିୟା(୧୫/୧୨), ଦିଅ ମତେ ଦିନର ଆଲୋକ(୧୭/୬),ଅନ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନେ(୧୭/୧୦),ଶୂନ୍ୟ(୨୫/୯)

ମହାନ୍ତି, ଅକ୍ଷୟ କୁମାର: ବୃତ୍ତି(୨୦/୧)

ମହାନ୍ତି, ଶ୍ରୀକାନ୍ତ: ବାପାଙ୍କୁ ଦୁଇଟି କବିତା(୩୩/୫), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୪/୧୨), ସାପୁଆ କେଳାର ମୃତ୍ୟୁ(୩୫/୪), ମୋର ବା ଡର କାହାକୁ(୩୬/୩), ସିଂହାସନ(୪୩/୮), ସେଇ ଆର ଲୋକଟି(୪୭/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଇନ୍ଦୁ: ବିକଳ୍ପ(୪୦/୧୨), ମୁଁ ତମର ଭାଷା ବୁଝିପାରେ(୪୧/୬), ଜଳେ ଯେସନ ଚନ୍ଦ୍ର ଛାଇ (୪୨/୮), ଅନ୍ୟ ସବୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି(୪୩/୮),ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧ(୪୫/୧), ଶବ୍ଦମନ୍ତ୍ର(୪୫/୧୦), କାଲି କ'ଣ ହୋଇପାରେ(୪୭/୧୦), ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି(୪୯/୪), ଯୁଇଗଛ : ଅପରାଜିତା ଈଶ୍ୱରୀ (୫୦/୭)

ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣ କୁମାର: ରାସ୍ତା(୪୫/୧୦), ଉଚ୍ଛନ୍ନ ରାତିର ଗୀତ(୪୯/୨), ବୋଉ(୪୯/୯)

ମହାନ୍ତି, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର: ହେ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଲୋକ(୩୮/୧୧)

ମହାନ୍ତି, କିଶୋର: ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିଏ(୪୮/୯)

ମହାନ୍ତି, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ: ଶୋକ ଶୂନ୍ୟତା(୩୮/୧୧), ନଈ(୩୯/୧୨)

ମିଶ୍ର, କାନନ: ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ (୪୯/୮), ସଂଗୀତ (୫୦/୮)

ମହାନ୍ତି, କପିଳ ଚନ୍ଦ୍ର: ସକାଳ(୩୮/୨)

ମହାନ୍ତି, କଳ୍ପନା: ରିମଝିମ ବର୍ଷାର ଆକାଶ(୩୬/୯), ମଜଦୁର(୩୬/୧୨), କଦମ୍ବଫୁଲର ଋତୁ(୩୮/୬),ବସନ୍ତ ମୋ ଗାଁରେ (୩୯/୫), ମାର୍ଗଶିର(୪୩/୧୦)

ମିଶ୍ର, କୃଷ୍ଣ: ଝିମିଲିଫୁଲ(୩୪/୧୨), କୃଷ୍ଣ ଉଦ୍ଧବ ସମ୍ବାଦ(୩୫/୪),ବିଲ୍ୱମଙ୍ଗଳ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି(୩୫/୯), ସାଂଖ୍ୟଯୋଗ(୩୩/୩), କହେ ସାଲବେଗ(୩୬/୧୨), କାତ୍ୟାୟନୀ ବନ୍ଦନା(୩୭/୮), ମଠ(୩୮/୪), କୃପାସିନ୍ଧୁ ବନ୍ଦନ (୩୯/୩), ଛନ୍ଦକ-ଗୌତମ ସମ୍ବାଦ(୪୧/ ୨), କଣ୍ଣ (୪୩/୧୨),ମାୟା ଘେରରେ ଜଗନ୍ନାଥେ(୪୬/୪), ମହିଷାସୁର(୪୬/୭), ନୂଆବର୍ଷ(୪୬/୧୦), ଏମିତି ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଦିନ(୪୫/୩), ଉପଦ୍ୱୀପ(୪୬/୩), ଅଧିବାସୀ(୪୭/୪), ମହିଷାସୁର(୪୭/୬), ତମ ତଳିତଳେ(୪୮/୩), ଚନ୍ଦ୍ରସେଣା (୪୮/ ୧୦), (୪୯/୪), (୫୦/୩), ମହିଷାସୁର (୫୦/୭), ଚନ୍ଦ୍ରସେଣ (୫୦/୧୧)

ମିଶ୍ର, କେଦାର: ପିରାମିଡ୍(୪୭/୨), ରକ୍ତଲିପି(୪୭/୮), ସାଗୁଆପାପ(୪୯/୬), ନଈଗୀତ (୫୦/୮)

ମୁଣ୍ଡ, ଶୁଭେନ୍ଦୁ: ଶବ୍ଦଫେଣା(୪୭/୧), ନୀଳବୃକ୍ଷ(୪୮/୧୦), ମଧୁବନ(୪୯/୪), ପଥଚାରୀ (୪୯/୭), ପଚାଶ ବର୍ଷର କାହାଣୀ (୫୦/୭)

ମହାନ୍ତି, ଅଶୋକ କୁମାର: ହତାବଳଦ(୪୮/୧୨)

ମେହେର, କେଶବ ଚନ୍ଦ୍ର: ବସନ୍ତର ଝଲକ(୨୩/୩), ଅନୁଭୂତି ବର୍ଷାରେ (୨୫/୬), ବେତ୍ରାବତୀ(୩୫/୩), ଦିବ୍ୟ ଦ୍ରଷ୍ଟା(୧୪/୫)

ମାନବେନ୍ଦ୍ର: ବେଗବତୀ ନଦୀ(୧୪/୮)

ମହତାବ, ଖଗେଶ୍ୱର: ବୋଝ(୩୯/୨), ଚଢ଼େଇ ଗୀତ(୩୯/୧୧), ଲୁହ(୪୧/୩), କୃତଘ୍ନ(୪୧/୧୨),ଖରା – ୧୯୯୧(୪୩/୨), ବିଦାୟବେଳା(୪୩/୮), କବିତା ହୃଦୟ ଛଡା ଆଉ କ'ଣ କି?(୪୫/୮), ଜଗନ୍ନାଥ ଜଣାଣ(୪୨/୫), ନାରୀ ପରଷି ଜାଣେ(୪୮/୫), ନାରୀ ନିଗିଡି ଗଲେ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ(୪୯/୧୧), ନୂଆବୋହୂ(୪୯/୪), କିଏ କହିଲା ନାରୀ ନିପାରିଲା(୪୯/୮), ଦୁଃଖପରି ଆତ୍ମୀୟ (୫୦/୮)

ମହାପାତ୍ର, ଉମାକାନ୍ତ: ଅନାଗତ ନୀଳ ସ୍ୱପ୍ନ ପାଇଁ(୪୧/୯)

ମଲ୍ଲିକ, ଖଗେନ୍ଦ୍ର: କଟକ ଲୋ:ତୋ ଛଟକେ କିଏ ନୁହେଁ ବଣା(୪୨/୨)

ମହାନ୍ତି, ଗଗନ ବିହାରୀ: ପୌଷ ସକାଳ(୧/୧), ଆଜି ଏଇ ମଙ୍ଗଳ ଲଗ୍ନରେ(୧/୫), ରେବତୀର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାବିହାର(୧/୭), ଫାଲ୍‌ଗୁନ ସଂଧ୍ୟା(୨/୩),ଯାତ୍ରାପଥେ(୨/୭), କିଶୋରୀ ଓ ଶିଶୁ(୪/୧)

ମିଶ୍ର, ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର: କେଳା(୧/୨),ବନପକ୍ଷୀ(୧/୪), ବିପୁଳା ମାତୃଭୂମି(୧/୫), ସେ ଗଛେ କି ଏବେ ଆସିଛି ବଉଳ ସଖିରେ(୧/୧୦), ବ୍ୟର୍ଥ ସ୍ତନା(୧/୯), ତ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥୀ(୧/୧୧), ମଳୟର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ(୧/୧୨), କବି ହେବା କେତେ ଗଉରବ(୨/୧), ଗୋଟିଏ ହୃଦୟ(୨/୬) ବିଦାୟ(୨/୭), ଲେଖନୀ(୨/୯), ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ତାରା(୩/୩), ଅଜାଣାର ସଂଧାନେ(୩/୪), ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପରିଚୟ(୩/୬), ଭୋଳିଭାଇ(୩/୧୨), ବିଷୁବ ମିଳନ ଅଭିନନ୍ଦନ ନିଅ(୪/୧), ହେ ଧରିତ୍ରୀ ତୁମ ତନୁ(୪/୩), ଆମେ ସେଇ ପୁରୁଣା ମଣିଷ(୪/୯),ହେ ବନ୍ଧୁ ବିଦାୟ ନିଅ(୪/୯), ନୂତନ ଘୋଷଣା(୪/୧୦),କବିସଭା(୫/୧), ସାହିତ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀର ସାଥୀ(୫/୫), ପୂଜାପର୍ବ(୫/୭), ସାହିତ୍ୟର ଉଦ୍‌ବୋଧନ(୬/୧), ନିଜକୁ ନିଜେ ମୁଁ ଭସାଇଦେଲିରେ ଅନ୍ତିମେ(୬/୧୧), ସ୍ନେହ(୭/୧), ଅଜନ୍ତା (୭/୪), ବଟାଖୁଣ୍ଟ(୮/୧), ଯେ କବିତା ଯାଇଅଛି ହଜି(୮/୯), ଅନୁଭୂତି(୯/୧୧), ଜିଜ୍ଞାସା(୧୦/୧୦),ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ(୧୧/୧), ସମୁଦ୍ରର ପବନରେ ନଦୀତଟ ବାଲି(୧୧/୪), ରୂପ(୧୧/୧୧), ନାଗେଶ୍ୱର(୧୩/୧୧), ଦର୍ଶନ(୧୪/୧), ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେବାକଥା(୧୬/୧), ହେ ସମୁଦ୍ର ହେ ଆକାଶ(୧୬/୩), କ୍ରୁଶରେ ଛିଡା ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି(୧୭/୧), ଦେହ ଓ ମନ ଦୁଇଟି ଧାରା(୧୮/୨), ସମୟର ସ୍ଥିତି(୨୩/୧୦), ଅନନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ତୁମେ(୨୪/୬),ଯନ୍ତ୍ରଣାମାନଙ୍କୁ(୨୪/୧୧), ଚମ୍ପାଫୁଲ(୨୫/୩), ହଂସ (୨୫/୭), ସୃଷ୍ଟି ଓ ଗ୍ରନ୍ଥ(୨୫/୧୨), ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗୀତିକା(୨୬/୩), ମୋର ଗ୍ରାମ, ତୁମର ସହର, ସଭିଙ୍କ ପୃଥିବୀ(୨୬/୧୧), ସବୁ ସମ୍ପର୍କର ମୂଳରେ ଗୋଟିଏ ସଂପର୍କ(୨୭/୩), ସମୁଦ୍ରର ବାର୍ତ୍ତା(୨୮/୨), ତିନୋଟି ସନେଟ୍(୨୮/୭), ମୋର ପୁସ୍ତକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି(୨୯/୭),ପୁନଶ୍ଚ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ-ପୁନଶ୍ଚ ସମୁଦ୍ର(୨୯/୧୦), ଦିଲ୍ଲୀ(୩୦/୧), ବର୍ଷାପାଇଁ ପାଞ୍ଚୋଟି ସନେଟ୍(୩୦/୭), ହେ ପୃଥିବୀ ତୋତେ ନମସ୍କାର(୩୦/୧୦),ପିଛିଲା ଦିନ, ଆଗାମୀ ବର୍ଷ ଓ ଧର୍ମପୁରୁଷ(୩୧/୧), ନଦୀ ନାମ ନିରଞ୍ଜନା ଓ ସ୍ରୋତ ନାମ ଦିନ ଆଉ ରାତି(୩୧/୭), ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ(୩୧/୯), କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ଅନେକ ନୀରବତା(୩୨/୧), ଜୀବନର ଅନ୍ୟ ନାମ କିଛି ସ୍ୱପ୍ନ କିଛି ବାସ୍ତବତା(୩୩/୧), ସମୟରୁ ସମୟକୁ (୩୪/୭), ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ(୩୫/୧), ପାଞ୍ଚୋଟି ସନେଟ୍ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତିର (୩୫/୭),ଜଟାୟୁର ସାମାନ୍ୟକଥନ(୩୬/୧), ଝରକାର ଆରପାଖେ ସମୁଦ୍ରର ଲହଡି(୩୬/୮), ନର୍ସିଂହୋମ ବାରଣ୍ଡାରୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ରଂଗ(୩୭/୨), ନୀଳାଚଳ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ପାଇଁ ଆଉ ଗୋଟିଏ କବିତା(୩୮/୨), ନିଃସଂଗତାର ସମୁଦ୍ରରେ ଏକାକୀ ଏକାକୀ(୩୯/୭), ମୁହଁ ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରୀର(୪୦/୫), ଅନ୍ଧାରର ନିଃସଙ୍ଗତା(୪୧/୧), ସ୍ମୃତିଚାରଣ ସହସ୍ର ବର୍ଷର କଟକ ସହର(୪୨/୩),

ମହାନ୍ତି, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ: ଗୋବର ଗଣେଶ(୪/୨) ପ୍ରିୟ ବାନ୍ଧବୀ(୪/୫), ଅଳକା ସାନ୍ୟାଲ(୬/୧), ନିହତ ଗୋଧୂଳି(୭/୧), ତିନୋଟି ସନେଟ୍(୭/୭), ସନେଟ୍ (୮/୧), ପିକ୍‌ନିକ୍(୮/୪), ହରେକୃଷ୍ଣ ଦାସ(୮/୭), ଛୁଟିର ଖରା(୯/୧୧), ହରେକୃଷ୍ଣ ଦାସ୍((୨)(୧୧/୧), ଦୃଷ୍ଟିର ଦିଗନ୍ତ(୧୨/୧), କ'ଣ ବା ଯାଏ ଆସେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯଦି ଅସ୍ତ ଯାଏ(୨୮/୧), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ(୨୮/୪), ଜଙ୍ଗଲ ସଫେଇ ପରେ (୩୩/୧), ହରେକୃଷ୍ଣ ଦାସ(୪୦/୧), (୪୦/୭)

ମିଶ୍ର, ଗଗନ: ମୁଁ ରିକ୍‌ସା ଟାଣେ(୨୦/୧୦), ତିନୋଟି ଗମ୍ବୁଜ(୨୧/୩), ନିଃସ୍ୱ ମୁଁ ନା ସେମାନେ(୨୧/୭),ଜଗଜ୍ଜଗବର ମୃତ୍ୟୁ(୨୨/୭), ରୁଷିଆର ଗାନ୍ଧି(୨୩/୬), ୫ଟି ଏକ ସିଂହାବଲୋକନ(୨୩/୧୦), ମୁଖବନ୍ଧ: ଅନନ୍ତ କ୍ଷୁଧାର(୨୪/୧), କୋଠରୀ(୨୪/୮), ମୁଁ ଖୋଜୁଛି(୨୫/୨), ମହାକାଳର ନିଃଶ୍ୱାସ(୨୫/୭), ଶାନ୍ତିର ସନ୍ଧାନେ(୨୬/୧), ତୁମେ କିଏ(୨୬/୯), ସମୁଦ୍ର ଆସିନି(୨୭/୨),ଉଦ୍‌ଗତ ମୌସୁମୀ(୨୭/୭), ନିବଦ୍ଧିତ ସମୟ ଓ ମୁଁ(୨୪/୬), ବିକଳ୍ପ(୨୯/୯),ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୂନାମ୍(୩୦/୬), ଆଖି(୩୨/୩), ବ୍ୟଥିତ କୋଣାର୍କ(୩୩/୧୦), ନୀଳବହ୍ନିର କୂଳରୁ ଅନ୍ତର୍ଦାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ(୩୪/୩), ମହାପୁରୁଷ(୩୪/୭), କମଳ(୩୫/୨) ଏବଂ ପରିକ୍ଷିତ(୩୫/୯),ବ୍ୟଥିତ ବୈଶାଖ(୩୮/୯), ଫୁଲ ଅକାର ଓ ଅନ୍ଧକାରର ଫୁଲ(୩୧/୮), ଅନ୍ଧକାରର ପୂରବୀ(୩୨/୧୦), ଛଅଟି ଛୋଟ କବିତା(୪୩/୫)

ମହାନ୍ତି, ଗିରିବାଳା: ଗର୍ଭବତୀ ଇଚ୍ଛାମାନଙ୍କ ବେଦନାରେ(୨୧/୪), ବିରୋଧଭାଷା(୨୩/୮), ମହିଷାସୁର(୨୪/୯), ଅପବର୍ଗ(୨୫/୩), କବିତା ପାଇଁ କବିତାଟିଏ(୨୫/୮),ଛୁଟି (୨୭/୧), ଦୁଇଟି କବିତା(୨୭/୯),(୨୮/୧), ଭଡାଘର(୨୮/୯), ଗୋଟିଏ ସହଜ ମୃତ୍ୟୁ(୩୦/୩), ତୁମ ରୋଗଶଯ୍ୟା ପାଶେ(୩୦/୯), ଏମିତି ଡାକି ଦେଇଯେ(୩୩/୧), ବିଘ୍ନରାଜ ପଟେଲଙ୍କ କବିତା(୩୩/୧୦),(୩୪/୫), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୫/୭), ପରୀକ୍ଷା କରନା(୩୬/୨), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୭/୯), କାଲିଝିଅ କମା ଜାଣେନାହିଁ(୩୯/୯), କାଲି କେଉଁଠି ଥିଲ(୪୦/୩), ସମୟ ଅସମୟ(୪୦/୧୧), କାଳି ଝିଅ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ଚାଲିଲା(୪୨/୭), ପ୍ରତିବେଶୀ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ କହିଲିଯେ(୪୩/୧୨),ଗୋଟିଏ ସଂଳାପ(୪୪/୪), ଗତିରେ ହିଁ ମୁକ୍ତି(୪୪/୭), ବୃକ୍ଷବୋଧ(୪୫/୫), ଏମିତି ସମସ୍ୟା କାହିଁ(୪୫/୧୨), ମୋତେ ଆକାଶ କଥା ପଚାରନା(୪୬/୭), ଚିତ୍ରପଟ(୪୭/୧), ଘଟଣ ଅଘଟଣ(୪୮/୭), ଖରା (୫୦/୪), ହେ ବଂଧୁ, କହୁଛି ଶୁଣ (୫୦/୮)

ମିଶ୍ର, ଗିରୀଶ: ନାଟକୀୟ (୨୬/୪), ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ(୨୭/୫), କହ୍ନେଇର ସବୁଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନାଲୋକମାନଙ୍କୁ(୨୭/୮), ମାଷ୍ଟ୍ରେ(୨୮/୯), ଦୁଃଖମୟ(୨୯/୧୧), ନାଗରିକ(୪୪/୮)

ମିଶ୍ର, ଗଜାନନ: ହାଲଚାଲ(୪୮/୧୧) କଥା କଟାକଟି(୪୯/୧୧), ଜରତା (୫୦/୯)

ମହାନ୍ତି, ଗୋରା: ପାରସ୍ପରିକ(୨୭/୧୨), ପ୍ରତିକ୍ରିୟା(୨୯/୯), ବିଗତ ସମୟ(୩୦/୧୨), ଅଦେଖା ସମୁଦ୍ର ପୁଣି(୩୦/୬),ନୌଯାତ୍ରା(୩୩/୬), ଦିଗ୍‌ବଳୟ(୩୫/୩), ଜହ୍ନରାତି, ବର୍ଷା ଓ ମୁଁ(୩୫/୧୨),କବି(୩୬/୬), ସକାଳ (୪୧/୧୨), ଅନାଗତ(୪୨/୪), କଥା(୪୮/୨), ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ରାତି ଓ ସକାଳ(୪୮/୧୧), ହରିଣ(୪୯/୮), ନଷ୍ଟଯଜ୍ଞ (୫୦/୧)

ମହାପାତ୍ର, ଗୁରୁକଲ୍ୟାଣ: ସଂପର୍କ(୨୮/୧୨), ତୁ(୨୯/୧୨),ତୁମ ସହ ହଠାତ୍ କେବେ ଦେଖାହେଲେ(୩୦/୧୨), ତୁମେ ଚାଲିଯିବାପରେ(୩୨/୮), ଢଳିଗଲାବନ (୩୩/୧), ତୁ-୨ (୩୩/୭), ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୩୪/୧), ତୁ ଚାଲିଯିବା ପରେ (୩୪/୧୦), ଆମକଥା(୩୫/୩), ବାପା(୩୫/୭), ପିଲାଲୋକ(୩୬/୭), ଦୀର୍ଘ(୩୭/୪),ସାକ୍ଷାତ୍(୩୭/୭), ଶୂନ୍‌ଶାନ ବେଳାଭୂମି (୩୮/୧), ତମେ (୩୮/୭), ପାଦପ (୩୯/୫), ତୁମେ ନଥିବତ (୩୯/୭), ବାଲିଆପାଳ(୪୦/୫), ମନୁନ୍ ଲାଗି ଗୋଟିଏ କବିତା(୪୦/୧୨), ସ୍ୱପ୍ନରେ(୪୨/୨), ତୁ ୪(୪୩/୪),ବନ୍ୟା(୪୩/୭), ନାୟକ(୪୭/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଗୌରହରି: ଅଜ୍ଞାତବାସ(୩୦/୬), ନାବକେଳି(୩୨/୧୨), ଗାଁର ସ୍ମୃତି(୩୪/୬), ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର କବିତା(୩୪/୧୧), ଦୁଃଖସୁଖ(୩୫/୬), ଫେରିବା ପାଦର ଶବ(୩୬/୧୨), ପରକୀୟା(୩୭/୪), ଦୁଇବର୍ଷର ନୀରବତାପାଇଁ(୩୮/୮), ସେଇ ଶୂନ୍ୟହାତ(୩୯/୫)

ମହାନ୍ତି, ଗୁରୁ: ସମୟ(୩୨/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ଚାରୁବାଳା: ପୃଥିବୀରୁ ସ୍ୱର୍ଗ ଆଉ କାହିଁ ବେଶୀ ଦୂର (୩୩/୫), ପୃଥିବୀ ଗଣୁଛି ଦିନ (୩୪/୪)

ମିଶ୍ର, ଗୋକୁଳ : ସିଡ଼ି (୩୪/୮), ଶିଢ଼ୀ (୩୬/୪), ବଣା ବାଟୋଇର ଶୋକ (୩୮/୬), ଦୁଃଖରୁ ଦୁଃଖାନ୍ତରକ (୩୯/୪), ପାଉଁଶ ଅଣ୍ଟାରୁ ଥିବା କବି (୩୯/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଗଣେଶ୍ୱର : ମାଣିକ ଗଉଡୁଣୀ (୩୫/୩)

ମହାନ୍ତି, ଚନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର (୧୪/୧୦) ନୈର୍ବ୍ୟକ୍ତିକ (୧୭/୬) ପ୍ରସ୍ତୁତି (୧୭/୧୨), ଆଜି କିନ୍ତୁ (୧୮/୫) ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଉପରେ (୧୮/୬) ଶୀତ (୧୮/୧), ଶୀତ,ବାପା ଓ ମୁଁ (୧୯/୧୧) ସମର୍ପଣ (୨୦/୩) ଦୁଇଟି କବିତା (୨୦/୮) ବସନ୍ତ(୨୩/୩), ବେଲୁନ୍ (୨୪/୩), ମୁଁ (୨୫/୧), ଆଶଙ୍କା (୨୫/୯), ଅପେକ୍ଷା (୨୬/୧), ପାଶୋରି ଦେବାର ଇଚ୍ଛା (୨୭/୧୨),ଗୋଟିଏ ସମନ୍ୱୟ (୨୮/୪), ଅଙ୍କୁର(୨୮/୯), ଏକ ବିଫଳ ଅପେକ୍ଷାରେ (୨୯/୩), ବଞ୍ଚିବାର ଅନ୍ୟ ନାମ (୨୯/୯), ଆବର୍ତ୍ତିତ ବର୍ତ୍ତମାନ (୩୦/୨), ଅଭଙ୍ଗା ଖେଳନା (୩୧/୩), ମୃତ୍ୟୁର ସ୍ୱପ୍ନ ମୁଁ ଦେଖେ (୩୨/୨), ବସନ୍ତର ସୁନୀଳ ପ୍ରାନ୍ତର (୩୨/୮), ବିମ୍ବିତ ପ୍ରତିବିମ୍ବ (୩୩/୩), ପୃଥିବୀ ପାଇଁ (୩୩/୯), ମୁଁ ଆଜି ଯାଉଛି ରଖି (୩୪/୪), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୫/୧), ନାଚ ଆଉ ଖାଲି ନାଚ (୩୬/୨), ମୋର ସମୁଦ୍ର ସ୍ୱୀକୃତି (୩୬/୮), ତୃଷାରେ ପିଡ଼ିତ କଣ୍ଠ (୩୮/୧), ପେଚା (୪୭/୨), ସ୍ମୃତି ଢାଇଁ ରହିଛି (୪୭/୭), କିଛି କମୁନି (୪୮/୫), ବାଟ (୪୯/୨), ସିଂହାସନରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛି (୪୯/୧୦), ଉଇ (୫୦/୩), ଉଇ (୫୦/୧୦), ଖାଲି ଟିକେ ଭଲପାଇ ଦେଖନା ! (୫୦/୮)

ମିଶ୍ର, ଚିତ୍ତରଂଜନ : ସେ ଏକ କାନନର ନିରଞ୍ଜନା ନଈ (୩୨/୧୨), ଦ୍ରୌପଦୀ (୩୨/୧୨), ପ୍ରଶ୍ନହୀନତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (୩୫/୧୨), କୁନି ଆଇନାରେ ଆକାଶ (୩୭/୫), ବିଷାଦ ବିନ୍ୟାସ (୩୮/୨), ଭିତରେ ବାହାରେ ବର୍ଷା (୩୮/୧୨), ପ୍ରିୟତମା (୪୦/୧୨), ଶବ୍ଦ ଅନବରତ

(୪୩/୧୧), ଆତତାୟୀ (୪୫/୧୦), ମିଳନ-୭ (୩୮/୧୦), ସଂଜ୍ଞ ଏବେ ଗାଢ଼ ହେବ (୪୩/୩), ସଞ୍ଜ (୪୭/୯)

ମିଶ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ର : ସାଥୀ ମୋର ମୋତେ ଖୁନ୍‌କର (୪୨/୯), ପାଲଟା ବାଘ (୪୩/୬), ଆଜି ଯାଉ ବୁଢ଼ୀଟି ଫାଶୀ ପାଇବ (୪୫/୬)

ମାହାଳିଙ୍କ, ଚିନ୍ତାମଣି : ଏ ରକ୍ତରେ କାହାର ସ୍ୱାକ୍ଷର (୪୪/୩), ଭାରତବର୍ଷ (୪୭/୫), କିରିବୁରୁ (୪୯/୨), ଚିଲିକା (୪୯/୫), ଯଯାତି (୪୯/୧୨), ଶର୍ମିଷ୍ଠା (୫୦/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଚିତ୍ତ : ଘର (୪୬/୩), (୪୮/୧୨)

ମିଶ୍ର, ଜୟକୃଷ୍ଣ : ବାଗ୍‌ଦେବୀ ବନ୍ଦନା (ଶ୍ଳୋକ) (୧/୧), ରଙ୍ଗ ରତନ ସିଏ (୧/୩), ଶଙ୍କର ଆସ ଅବତରି ତୁମେ (୧/୪), ଜାଗୃହି ଭାରତ (ଶ୍ଳୋକ) (୧/୫), ସ୍ମରଣିକେୟଂ (ଶ୍ଳୋକ) (୧/୬), ଜୟନ୍ତୀ ଗୀତିକା (୧/୮), କବି ସମ୍ରାଟ (୨/୨), ପୁରାଣ ପଣ୍ଡା (୪/୧୦), ଭିକ୍ଷୁର ଦାବୀ (୫/୪), ମଳୟ ଆବାହକ (୬/୧), ରଜପର୍ବଃ (୬/୩), ନମୋ ଭଗବତେ ଦୁର୍ଗା ୟୈ (୮/୭), ଆବାହନ-ଗୀତି କେୟମ୍ (୧୨/୬), ତାମେଦ ବିନ୍ଦତି-ବାଳଦବିଚାର ମୃତଃ (୧୪/୨)

ମହାନ୍ତି, ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ : ସିଂହାବଲୋକନ (୧/୮), ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର (୬/୫), ପୁରସ୍କାର (୭/୧), ତୁମେ ମୋର ଯୁଗର କବିତା (୭/୨), ବୈଦିକର କାମନା (୭/୮), ମୁଁ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରହେଳିକା (୮/୧), ପୂର୍ବରାଗ (୮/୩), ଅସ୍ତରାଗ (୮/୪), ସେଇ ଆମ ଗାଁ କଥା (୮/୬), ଜୀବନର ମୂଳ ଖୋଜି (୮/୭), ବିଶ୍ରମ୍ଭାଳାପ (୮/୧୦) ପ୍ରତିମା (୯/୧), ସହଜ (୯/୪), ସଂଧ୍ୟା ସଙ୍ଗୀତ (୯/୧୨), ଜଗନ୍ନାଥର ଦେଶେ (୧୦/୪), ଉଦାସ ମନର କବିତା (୧୦/୫), ଆଶ୍ରୟ (୧୦/୭), ତିମିରାଭିସାର (୧୦/୧୨), ନିର୍ମୋକ (୧୧/୧), ଆମକୁ ଫେରାଇ ଦିଅ (୧୧/୫), ନୂତନ ଚୌପଦୀ (୧/୧୦), ଶୋଭାଯାତ୍ରା (୧୨/୧), ଯୋଗଫଳ (୧୨/୯), ବେଦବ୍ୟାସ (୧୨/୧୧), ବରଫ ହ୍ରଦ (୧୩/୭), ସ୍ୱପ୍ନ (୧୩/୧୨), ଯାତ୍ରା (୧୪/୨), ଆଗ୍ନେୟ ସ୍ୱାଗତ (୧୪/୯), ମୁଁ କରିଛି ଶକ୍ତିଉପାସନା (୧୫/୧), ହଜିଲା ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ବଚନିକା (୧୮/୧), ଭଗ୍ନ ଦେବାଳୟ (୧୯/୧), ଚାରୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ (୧୯/୨), ହଜିଲା ଦିନର କଥା (୨୦/୭), ଗୋଟିଏ ପ୍ରାର୍ଥନା (୨୨/୧), ସଶ୍ରଦ୍ଧ ସ୍ମରଣ (୨୮/୭), ନିଜର ପକ୍ଷୀକୁ ଖୋଜେ (୨୯/୪), ତୁମ ପାଇଁ ତ୍ରିପାଦ ମେଦିନୀ (୨୯/୭), ଯାତ୍ରାର ସଙ୍ଗୀତ (୩୦/୧୨), ସେ ଆମର ଗୋଆ (୩୪/୧), ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ ଉବାଚ (୩୫/୧), କେମିତି ଆସିବେ ସିଏ ? (୩୯/୧୧), ଆସନ୍ତାକାଲିର କବିତା (୪୧/୭), ସିଏ ମୋର ନ ମାନିଲେ କଥା (୪୨/୧), ଆମ୍ରଞ୍ଜାନ (୪୨/୬), ଓଡ଼ିଶା (୪୨/୧୧), ରଙ୍ଗାଟିଏ ଆମ ଲୋଡ଼ା (୪୪/୫), ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମୁହାଣ ସିଏ (୪୬/୩), ବିବସ୍ତ୍ର (୪୮/୯), ପାଚେରୀ (୪୯/୭)

ମହାନ୍ତି, ଜୁଲୁ : ଦୁଇଟି ସନେଟ୍ (୨୩/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ଜୟପ୍ରକାଶ : ବସନ୍ତ (୨୪/୧୨), ଖରାଦିନ (୨୫/୩), ଶୀତରତୁର ଲିରିକ୍ (୩୬/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ଜୟନ୍ତ : ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ (୨୬/୩), ପୁରାତନ ଦେଶ (୨୭/୨), ଆମ ସଙ୍ଗୀତର

ନଦୀ (୨୭/୧୦), ସ୍ୱପ୍ନର ଏକ ବୈଶାଖ (୨୯/୧), ହଜିବାରେ (୨୯/୭), ଜନ୍ମାନ୍ତର (୩୯/୧), ପକ୍ଷୀମାନେ ଯେବେ ଚୁପ୍ ହୋଇଯାନ୍ତି (୪୧/୧), ଧଉଳି (୪୧/୭), କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାର କୌଣସି ଗାଁରେ ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟା (୪୨/୧), ପରିଚୟ (୪୨/୬), ଗୋଟିଏ ଟଙ୍କାର ମୂଲ୍ୟ (୪୬/୭), କହିବି ଗୋଟିଏ କଥା (୪୭/୧), କପାଳ (୪୮/୧), ଆଜି କବିତାର ଧାଡ଼ି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ଛୋଟ (୪୮/୭) ନଥିବା ଝିଅଟି (୪୯/୧) ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ : ୧୯୯୭ (୪୯/୭), ଆଜି (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା : ଚାରୋଟି କବିତା (୩୨/୬)

ମିଶ୍ର, ଲୋକନାଥ : ଓଟର ପ୍ରାର୍ଥନା (୧୯/୧), ମମତାର ଆତ୍ମପରିକ୍ରମା (୨୫/୧୨), ସଖା-ସଖୀ (୨୬/୬), ଅପାରର ଜହ୍ନ ଏ ପାରେ (୨୭/୧), ମିଥ୍ୟା (୨୭/୫), ହେ ମୋର କବିତା (୨୮/୮), ଏ କି ଜୀବନ (୨୯/୯)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରମୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର : ଜଟାୟୁ (୨୦/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ସତ୍ୟରଞ୍ଜନ : ଛୁଇଁବାକୁ ଆଉ କେତେ ଦୂର (୪୧/୯), ମନ୍ଥନ (୪୨/୫), ସିନ୍ଧୁ ବୁଦାର ଏଣୁଅ (୪୩/୩), ଫେରିଆସ ଅଣାକାର (୪୪/୭), ଓହଳରେ ଘର (୪୬/୧)

ମିଶ୍ର, ଜଗଦାନନ୍ଦ : ଦେବଶିଶୁ ଓ ଅଭିମନ୍ୟୁ ସମ୍ପର୍କରେ (୩୮/୧୨)

ମିଶ୍ର, ଜୟଶ୍ରୀ : ଅନ୍ୱେଷା (୩୯/୧୦), ପାରିଜାତ (୪୦/୪)

ମିଶ୍ର, ଜ୍ୟୋତି : ଏ ରାତି ପାହିବା ଆଗରୁ (୪୦/୧୨), ବିରୋଧାଭାସ (୪୧/୧୨), ଶୃଙ୍ଗାର (୪୩/୧୧), ଜହ୍ନରାତି (୪୪/୩), ଯାତ୍ରୀ (୪୪/୧୨), ଭ୍ରମସଂହିତା (୪୬/୮), ଏବେ ମୁଁ ଏକା (୪୭/୩), ଧର୍ମପତ୍ନୀ (୪୭/୧୦), ଦେଶାନ୍ତର (୪୮/୨), ନିଜ ପାଇଁ ନାନାବାୟା (୪୮/୮)

ମିଶ୍ର, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାମୟୀ : ତୋ ପାଇଁ ପଦେ (୪୦/୧୨), ଅଜ୍ଞାତବାସ (୪୫/୧୨)

ମିଶ୍ର, ଦୁର୍ଗାମାଧବ : ବାହୁଡା (୧/୯), ସହର ସଂଧ୍ୟା (୨/୧୦), ବେଳା ବିଳାପ (୪/୧), ଫୁଲ ସତ ନା (୩/୯), ନୂଆଜୀବନ (୪/୧୨), ଫୁରନ୍ତ ଢେଉ (୬/୬), ଜଳକଣା (୭/୧), ହସ ତୁମେ (୭/୬), ଭଞ୍ଜ ନାୟିକା (୮/୪), ନିମନ୍ତ୍ରମାନା (୯/୩), ଉତ୍କୁଳିତ (୯/୭), ଅନ୍ୱେଷଣ (୧୦/୩), ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟା (୧୦/୯), ନିମନ୍ତ୍ରଣ (୧୫/୧), ତପନ ଚୌଧୁରୀ (୧୭/୯), ନିଶି ଗୁଞ୍ଜନ(୨୧/୫), ଗାନ୍ଧୀ ହେ (୨୧/୭), ଚାଳିଶି ବର୍ଷର ଚିଠି (୨୨/୫), ତୁମେ ପଚାରିଛୁ (୨୫/୯), ବିଭୀଷଣ (୨୬/୨), ବରଷା ଆସିଲାନି (୨୮/୧୨), ଅଲିଅଳି (୩୨/୫), ସ୍ୱପ୍ନ ମୋର (୩୩/୪), ଲେଟକସିଭ (୩୫/୧), ଦୁର୍ଗନ୍ଧ (୩୬/୭), ଗାଁରେ ଭୋଟ୍ (୩୭/୧), ଉଷୁମୁ (୩୭/୭), ପୂର୍ନଜନ୍ମ (୩୮/୫), ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା : ଏକ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟାଘ୍ରର (୪୦/୨), ନଈବାଲି (୪୦/୮), ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ (୪୧/୧), ରଣସଜ୍ଜା (୪୨/୨), ବିକଳକାକଳି (୪୪/୧), ରୁକୁଣାର ରଥ (୪୪/୮), ଗଙ୍ଗଦତ୍ତର ସାଧନା (୪୫/୮), କିଏ ମୁଁ (୪୬/୧୧), ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟୀ (୪୭/୬), ଦାସତ୍ୱ ମୋଚନ (୪୮/୭)

ମେହେର, ତ୍ରିଲୋଚନ : ରାତିତ ସରଇ ନାହିଁ (୨/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଜଗଦୀଶ : ପବିତ୍ର କିନ୍ତୁ ଟିକେ ରୁହ (୪୮/୧୨), ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଓ ପୋକ ସମ୍ପର୍କିତ କବିତା (୪୯/୩)

ମିଶ୍ର, ତୀର୍ଥାନନ୍ଦ : କେନ୍ଦୁଝର (୪୭/୫), କୁଟାଖିଅରେ ରାହା ଖୋଜୁଥିବା ଜୀବନ (୪୭/୧୧), ଦୁର୍ନୀତି (୪୮/୯), ଭୀମଭୋଇ (୪୮/୨), ପ୍ରତିମା (୪୮/୧୧), ମୃଗୁଣୀସ୍ତୁତି (୪୯/୭),ଛୁଆଣିଆ (୪୯/୧୧), ଗୋହିରାଟିକିରି (୫୦/୩), ଭୂମିପୁତ୍ର (୫୦/୧୧)

ମିଶ୍ର, ଦୀପକ : ରୋଜ ନା ମରୁ (୧୫/୧୧), ଗୋଟିଏ ପ୍ରାର୍ଥନାର ଦୁଇଟି ସ୍ୱର (୧୬/୮), କ,ଖ,ଗ ସମୁଦ୍ରର ସୋଲନ୍ ସାହେବ (୧୭/୫), କଡ଼ଚା-ଏକ ଲଂଫ ପ୍ରଦାନର (୧୭/୮), ଅନ୍ଧାର, କାଉ ଓ ମୁଁ (୧୮/୨), ଦୁଇଟି ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଆଲୋକ (୧୮/୭), ପ୍ରେମ ଅଟେ ଅନ୍ୟ ରକ୍ତନଦୀ (୧୯/୧), ସନ୍ଧାନର ସ୍ୱାକ୍ଷର ସମୟେ(୧୯/୫), ମୁଚାଲିକା ଏକ : ଛଳନାର ଉପୂରି ପାଇଁ(୧୯/୯), ଶବ୍ଦ ପୁନଉଦ୍ଧାର ପର୍ବର ଇତିହାସ(୨୦/୧୦), ମାନଚିତ୍ର ଏକ ଅଲିଖିତ ମୌଜାର(୨୧/୧), ମୁଚାଲିକା ବସନ୍ତ ଓ ମେଘମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ(୨୧/୩), ମୃତ୍ୟୁ ଯଦି ହୁଏ ସବୁ କିଛି(୨୧/୧୦), କଡଚାର ମୃତ୍ୟୁ(୨୨/୧), ପୁନର୍ଜନ୍ମର କଡଚା(୨୨/୪), ମୁଁ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମପୋଖରୀ(୨୨/୭), କୁହୁଡିର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି(୨୨/୧୦),ଶୋକପ୍ରସ୍ତାବ(୨୩/୨), ସ୍ୱପ୍ନ ବରଫ ଓ ଫୁଲମାନଙ୍କର(୨୩/୫), ଭୟ(୨୩/୬), ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭିକ୍ଷାର କଡଚା(୨୪/୧), ଶୋଷ(୨୪/୫), ମଧ୍ୟାହ୍ନର ଛାଇ(୨୪/୭), ଶୁକ ପରୀକ୍ଷିତ ସମ୍ବାଦ(୨୫/୧), ଶବରୀର ସ୍ନେହ ଓ କପୋତ(୨୫/୪), ପାଞ୍ଚୋଟି କାହାଣୀ(୨୫/୭), ଓ୍ୱାରିଜା – କିଛି ବିଚିତ୍ର ମୋହର(୨୫/୧୦), ଅପଭ୍ରଂଶ(୨୬/୧), ନାମକରଣ(୨୬/୪), ବିଚାର(୨୬/୭), ଚୁକ୍ତି(୨୬/୧୦), କାୟାପ୍ରବେଶ(୨୭/୧),ପବନର ବି କାନ ଅଛି(୨୭/୪), ଅନତିକ୍ରମଣ(୨୭/୭), ନିଜସ୍ୱ ପଦାବଳୀ(୨୭/୧), ଅନ୍ୟ ପୃଷ୍ଠଭୂମି(୨୮/୧), ସପ୍ତମ ପୃଥିବୀ(୨୮/୪), ପ୍ରେତାତ୍ମା(୨୮/୭),ନିମନ୍ତ୍ରଣ(୨୮/୧୦), ଡାକବଂଗଳା,(୨୯/୧), ରାବଣ ଓ ରଘୁସାହାଣୀ(୨୯/୪), ଅପେକ୍ଷାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଈଶ୍ୱର ବା ନାରୀ(୨୯/୭), ବଳରାମ ସୁଆର(୨୯/୧୦), ଅରଣା ମଇଁଷି(୩୦/୧), ଶୁକ ବଢ଼େଇ(୩୦/୪), ଅବେଳ(୩୦/୭), ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ(୩୦/୧୦), ମୃତ୍ୟୁସହ ଗୋଟିଏ ରାତି(୩୧/୧), ଗୋଲପୋଷ୍ଟ(୩୧/୪),ନିଜ ସହିତ ନିଜେ ଖେଳିବାର ଏକ ଦୃଶ୍ୟ(୩୧/୭), ନିଃଶବ୍ଦ ଡାକର ମାୟା(୩୧/୧୦), ସ୍ମୃତିର ରତୁଥାଏ କେଉଁଠାରେ(୩୨/୧), ଭାରସାମ୍ୟ(୩୨/୪), ବିମୋହିତ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି(୩୨/୭), ମୁଁ ପଢ଼ିଛି ଦୁଃଖର ଲଲାଟ ଲିଖନ(୩୩/୧), ବାଟିଲା ହଳଦୀ କାହାକୁ ଦେଉ(୩୩/୪), ଆଖି ଫିଟି ନଥିବା ଖରାରେ(୩୩/୭), ପଦ୍ମପରାଗ(୩୪/୧), କବିର ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ(୩୪/୪), ନିଆଁରେ ଜଳୁଛି ନିଆଁ(୩୪/୭), ଦୁଃଖରେ ଫିଟେ ପ୍ରତିଟି ମଣିଷ(୩୫/୧),ଜନପଦରେ ଅରଣ୍ୟରୋଦନ(୩୫/୪), ଭିକ୍ଷା(୩୫/୭), ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ(୩୬/୭),ଧୂଳିର ସିଂହାସନ(୩୭/୧), କବି ପରି ଶବ୍ଦ ନଟଙ୍କାନୁ ନୁହଁ(୩୭/୪), ଅକୂପଣ ବାଲୁଚର(୩୭/୮), କ୍ଲାନ୍ତି(୩୮/୧), ଶେଷଇଚ୍ଛା(୩୮/୭), ଭଉଁରୀ(୩୯/୧), ଗରୁଡ(୩୯/୭), ମଧୁର ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ(୪୦/୮), ଅନ୍ତତଃ ଆଞ୍ଜୁଳାଏ ପାଣି(୪୧/୧),

ଅନାସ୍ଥା(୪୧/୪), ପୂର୍ଣ୍ଣାଞ୍ଜଳି(୪୧/୭), ପ୍ରଥମ ପ୍ରିୟଙ୍କୁ(୪୧/୮), ମୁହୂର୍ତ୍ତକର କଥା(୪୩/୧), ନୀଳକୁହୁଡି(୪୩/୭), ଏକାଗ୍ରତା(୪୩/୧୨), ଆଉ ଦିନେ(୪୪/୧),ଓସ୍ତାଦ୍(୪୪/୭), କିଛି ଦୃଶ୍ୟ କିଛି କବିତା(୪୫/୧), (୪୫/୭), (୪୫/୧୦),(୪୬/୧), (୪୬/୭), (୪୬/୧୦), (୪୭/୧),(୪୭/୬),(୪୮/୧),(୪୮/୭),(୪୯/୧), (୪୯/୭), (୪୯/୧୦), ସଂଧ୍ୟାପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ମଣିଷ (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ଦିଲ୍ଲୀପ: ଲିପିଃ ଜନ୍ମ ଓ ପୂର୍ବଜନ୍ମର(୧୯/୧୦), ଦୁଷ୍ଟ କୈବର୍ତ୍ତର ଗୀତ(୨୩/୪)

ମୁଣ୍ଡ, ଦାଶରଥି: ଇଚ୍ଛାର ଅନେକ ସ୍ୱର(୨୩/୧୦), ବହିପାରେ ମହାନଦୀ(୨୪/୩), ହଜିଯାଇଥିବା ସମୟ(୨୪/୯), କୁଜ୍ଝଟିକା(୨୭/୩), ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ(୨୭/୧୨)

ମହାପାତ୍ର, ଦେବଦୀପ୍ତି: ସମୁଦ୍ର ସ୍ପର୍ଶରେ (୩୧/୯)

ମହାନ୍ତି, ଦେବକାନ୍ତା: ଦୃଶ୍ୟଟି ଏମିତିହେଲେ(୪୦/୫)

ମିଶ୍ର, ଦେବଦାସ : ଅନ୍ଧଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରୋସେସନ(୪୧/୨)

ମିଶ୍ର, ଦୀପକ କୁମାର: କୋଲା(୪୫/୬), ଆଦିମ(୪୫/୯), କୋଲାବ୍(୪୫/୧୦), ସମୁଦ୍ରର ଅଚାନକ ନିଦ ଭାଙ୍ଗେ(୪୬/୧୧), ପାଦ ଖସିଲି(୪୭/୪), ପୋଡାବନସ୍ତର ଡାକ(୪୮/୯)

ମିଶ୍ର, ଧନେଶ୍ୱର: ଝଙ୍କାର(୧/୬)

ମିଶ୍ର, ଧନଞ୍ଜୟ : ପ୍ରଦୋଷ ଓ ପଲ୍ଲୀବାଳା(୨/୮)

ମହାପାତ୍ର, ନିମାଇଁ ଚରଣ : ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର (୧/୫), ପ୍ରିୟା ସୁରେ ସୁରେ (୭/୩) ସାବିତ୍ରୀ (୧୧/୨), ଦୁଇଟି ଗୀତ କବିତା (୪୯/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଧ୍ରୁବ ଚରଣ : ଶୀତଋତୁ (୧୯/୮), ଆଦ୍ୟବସନ୍ତ (୧୯/୬),(୧୯/୧୨), ମହୁମାଛି, (୨୦/୨), ଦୁଇଟି ଅନୁନୟ (୨୦/୧୧), ସମୁଦ୍ର ଦର୍ଶନ (୩୩/୩), ବସନ୍ତର ସ୍ମୃତିରଗତୁ (୩୪/୫), ଚଢ଼େଇର ପର (୪୬/୨), ସାରଳା ଦାସ (୪୯/୨)

ମହାନ୍ତି, ନଳିନୀ ରଞ୍ଜନା : ଶତାବ୍ଦୀର ଶବଚ୍ଛେଦ (୨୦/୭)

ମହାପାତ୍ର, ନିଳୟକାନ୍ତ : ପକ୍ଷୀର ଦୁଃଖ କ'ଣ (୩୩/୧୨), ସଂଧ୍ୟାରେ ଝରିବା ବର୍ଷା (୩୯/୪)

ମହାନ୍ତି, ନିରଞ୍ଜନ : ଗଛ (୩୭/୯), ମନ (୩୮/୬), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୪୪/୩), ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ (୪୬/୧୨), ଦୁଃଖ (୪୭/୭), ସଂପଦ (୫୦/୨)

ମହାନ୍ତି, ଧ୍ରୁବ : ଦୁଇଟି ସନେଟ୍ (୩୭/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ନିର୍ମଳା : ଅନାମ୍ନୀୟ (୪୭/୪)

ମହାନ୍ତି, ନିମାଇଁ : ଗେଣ୍ଡା (୫୦/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ନୂତନ : ତମ ସହ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡିବା (୪୭/୮), ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ (୪୯/୫), ଦେହଜୀବୀ (୫୦/୫)

ମିଶ୍ର, ନିର୍ମଳ : ଶେଷ ସମର୍ପଣ (୪୨/୧୧)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ପ୍ରଭାତ : ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ (୧୨/୭)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ୟାରୀମୋହନ : ଭଗ୍ନଭାବନାର କେତେ ରୂପ (୧୬/୪)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ଅନ୍ଧାର ଓ ଅନ୍ଧକ (୧୬/୮), କଳିଙ୍ଗଘାଟୀ (୧୭/୬), ବୋଇତିଆଳର ଗୀତ (୧୭/୧୨), ଫୁଲ ଓ ଫରୁଆ (୧୮/୭), ବତକ ବସିଥିଲା ଧ୍ରୁବ ଉପରେ (୧୯/୧୨), ଧର୍ମପଦର ଶେଷ ସଂଗୀତ (୨୦/୧), ବଡଦେଉଳ (୨୦/୫), ହାତୀ ଓ ମୁଁ (୨୧/୧), ଚନ୍ଦ୍ରମା ରାଉତ (୨୧/୫), ହଳଦୀବସନ୍ତ (୨୧/୧୧), ପ୍ରଥମ ଚୁମ୍ବନ (୨୨/୫), ବଲାଙ୍ଗିର (୨୩/୧), ପାଦଚଲା ଲୋକେ (୨୩/୬), ବାତ୍ୟା (୨୩/୯), ଘରକରଣା ବୁଦ୍ଧି (୨୩/୧୨), ରବିଶଙ୍କର (୨୪/୩), ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୨୫/୧), ସକାଳ (୨୫/୫), ବୈଶାଖ ଓ ଶୋଭାବତୀ (୨୬/୯), କାମୁଡା କୁକୁର (୨୬/୧୨), ଅଜାତର ପ୍ରେତାତ୍ମା (୨୭/୨), ଜହ୍ନ (୨୮/୧), କଠଉ ଅଙ୍କା ସାପ (୨୯/୭), ସୂର୍ଯ୍ୟ କଥା (୩୦/୧), କୋଇଲିଠାରେ ପ୍ରାଣବିକା (୩୦/୫), ହେ ମୋର ସ୍ୱପ୍ନର ଫୁଲ (୩୦/୧୧), ସେଇପରି ତୁମେ (୩୧/୧), ପ୍ରଧାନ ଅତିଥି (୩୧/୧୦), ସାପ ଫଣାର ତଳେ (୩୨/୧), ରୋଗଶଯ୍ୟା (୩୨/୯), ମିନୁଅପା (୩୩/୧), ପାଟି ଖୋଲିଲେ ସର୍ବନାଶ (୩୩/୧୦), ଲକ୍ଷ୍ମୀକଥା (୩୪/୧), ଆ'ପକ୍ଷୀ ଫେରିଆ (୩୪/୪), ପକାଅ ନା ବୋମା (୩୪/୭), ଉର୍ବଶୀ (୩୫/୧), ଯା,ଆସ ଚାଲିଥିବା ଯାନ (୩୬/୧), ତୁମ ଚିତ୍ର ଛତା ତଳେ (୩୬/୭), ମଞ୍ଚ ପ୍ରତିମା (୩୭/୧), କାନ୍ଦିବାର ଦିନ (୩୮/୧), ପାହାଡ (୩୮/୭), ସାରାଂଶ (୩୮/୧୧), ଅବାଞ୍ଛିତ ଉପାଖ୍ୟାନ (୩୯/୧), ପୃଥ୍ୱୀରେ ଦୁଃସମୟ (୩୯/୭), ମୋରମ୍ ସଡକର ତଳେ (୪୦/୫) ଭଲରେ ଥିବ (୪୦/୧) , ସବୁଦିନେ (୪୧/୧) ଆଜି: ମନିକା (୪୧/୭), ଏବେ : ମନିକା (୪୧/୧୦) ମନିକା : ସବୁଦିଗକୁ (୪୨/୧), ଆକାଶରେ ଭାସୁଚି ତୁମର ମୁହଁ (୪୨/୪), ନିମିଷକ ପାଇଁ ମନିକା (୪୨/୬), ମଲିକା : ଦେବୀ (୪୨/୧୦), କପୋତ ପାଦରେ ଯିଏ ବାନ୍ଧଛି ବୋମା (୪୩/୧), ଘର: ମନିକା ପାଇଁ (୪୩/୫), ଅନ୍ତିମ ସ୍ୱପ୍ନ: ମନିକା (୪୩/୭), ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ (୪୩/୮), ବେବି ବରଗଡ଼ରେ (୪୩/୧୦), ମନିକା: ପଦ୍ମ ହୋଇ ଫୁଟିବି (୪୪/୪), ମନିକା : ଛାନ (୪୪/୭) ମନିକା: ଫାଲଗୁନ (୪୫/୧), ମନିକା: କ୍ୟାମ୍ପସ୍‌ରେ (୪୫/୭), ମନିକା: କେଉଁ ଦିନତ (୪୬/୧), ମନିକା: କବିତାକୁଞ୍ଜ (୪୬/୭), ମନିକା: ଅଭ୍ୟର୍ଥନା (୪୬/୧୦), ମନିକା: ସାହା ବାକ୍ୟଟିଏ (୪୭/୧), ମନିକା: ମୃତ୍ୟୁ (୪୭/୬), ମନିକା: ନର୍କ (୪୮/୧), ମନିକା: ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ, (୪୮/୭), ଭୁବନେଶ୍ୱର (୪୯/୧) ବହଲଦା (୪୯/୭), ପକ୍ଷୀ (୫୦/୧), ମିତ୍ର ଶ୍ରୀନିବାସ (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରମୋଦ କୁମାର : ଡ୍ରଇଂରୁମ ଓ ଗାନ୍ଧୀ (୧୭/୧୨), ପବନ (୧୮/୩,୪), ପଛକୁ (୧୮/୭)ପଣ୍ଡିଚେରୀ (୧୯/୫), ମୋ ଘର ଦୁଇ ଅଧ୍ୟାୟ (୧୯/୭), କୋଇଲିଲୋ (୧୯/୧୧), ଉତ୍ତରପୁରୁଷଙ୍କୁ (୨୦/୭), କୁମାରୀକା (୨୧/୧), ବହୁବଚନ (୨୧/୪), ଅଥଂ ଅନେକ କଥା (୨୧/୭), ସ୍ମୃତି (୨୨/୧), ଯିବାବେଳେ (୨୨/୧୦), ବସନ୍ତ (୨୨/୧୨), ବୋହୂବୋହୂକା (୨୩/୧), ନିଜ ମନଦ୍ୱାରା କୁହାଯାଇଥିବା କଥା (୨୩/୭) ଚିଲିକା (୨୩/୧୧),

ସାମଗାନ (୨୪/୮), ଧରାବତରଣ (୨୫/୧), ଶକ୍ତିପୂଜା (୨୫/୭), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି (୨୬/୨), ନିଉରୋଟିକ (୨୭/୧୦) ନରଘାତକ (୨୮/୧), ସାଙ୍ଗ (୩୦/୮), ତୁମ କଥା (୩୨/୭), ଅନିସା (୩୪/୭), ପିଲାଲୋକ (୩୫/୮), ଘର (୪୪/୧), ଦେବୀପାଦ (୪୪/୭), ସଂଗୀତ ଖୋଜା (୪୫/୪), ତୁମେ ଆସିଗଲେ (୪୫/୧୧), ସାନ୍ନିଧ (୪୬/୭), ମୃତ୍ୟୁଲୋକରେ ଈଶ୍ୱର (୪୭/୧), ଅନ୍ୟ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତର (୪୭/୬), ବର୍ଷା ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୮/୧୦), ଅଶ୍ୱାରୋହଣ (୪୯/୧)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରମୋଦ ରଞ୍ଜନ : ଟାଟା (୧୯/୧)

ମହାପାତ୍ର, ପୂର୍ଣ୍ଣ : ଅପେରା (୧୯/୯)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରଭାତ : ଉପର ଆକାଶ (୩୩/୨)

ମହାନନ୍ଦିଆ, ପ୍ରକାଶ : ଯୀଶୁଙ୍କର ଶେଷ ପ୍ରେମ ଯାତ୍ରା (୩୫/୨)

ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରଦୀପ୍ତ : ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ଠିକଣା (୩୫/୪), ଆକାଶରେ ରହିଲି ନା ମାଟିରେ (୪୬/୯), କିଏ ବା କ'ଣ ମୋର ଏଠି (୪୭/୫), କିଏ କହେ ପାପ ମୁଁ ଦେଖନି ବୋଲି (୪୮/୧୦), ହାରାକିରି (୫୦/୪)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର : ମୃତ୍ୟୁ ଯଦି ଶେଷ ନୁହେଁ (୨୯/୫), ରକ୍ତ ସହାବସ୍ଥାନ (୩୦/୧୨), ନିର୍ବାସନରୁ ଶବ୍ଦ (୩୧/୯), ରତ୍ନଗିରର ଯୋଡେ ତୁଠ (୩୨/୪), ଜିପ୍‌କୁ (୩୨/୧୦), ପାହାଡ ଚଢା (୩୩/୮), ବିଦାୟ (୩୪/୪), ଗାଆଁର ଗଛ (୩୪/୯), ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଜନ୍ମ (୩୫/୩), ତରୁଣୋତ୍ତର (୩୫/୮), ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ନିର୍ବାଚନ (୩୬/୧୨), ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ (୩୮/୧୨), ଜୀବନଯାପନ (୩୯/୯), ସକାଳ (୪୦/୩), କାହିଁକି ଏମିତି (୪୧/୧୧), ଅନ୍ଧାରର ରାତ୍ରିରେ (୪୩/୮), ଦର୍ପଣ କ'ଣ ଖୋଜେ (୪୪/୩), ଅକ୍ଷତ ରହେନା କିଛି (୪୪/୯), ପ୍ରିୟସଖା (୪୫/୨),(୪୬/୧), ତୁମକୁ ଚିହ୍ନିବା ଲାଗି (୪୬/୮), ରଣଭାର (୩୭/୧୨), ବତିଶ ବର୍ଷର ଯୁଦ୍ଧରେ (୪୦/୧୨), ପ୍ରିୟସଖା (୪୭/୧୦), ସେଦିନ ଗଲାବେଳେ (୪୮/୫), ଛୁଟି ହେଉ କି ଖେଳ ଛୁଟି (୪୮/୧୦), ଶେଷଧାଡିର ଲୋକ (୪୯/୧୦), ଯିବାବେଳ (୫୦/୩)

ମହାକୁଡ଼, ପ୍ରବାସିନୀ : ଦୁଃଖ କ୍ୟାମ୍ପସରେ ରବିବାର (୨୯/୧୨), କ୍ଷୁଲନର ଋତୁ (୩୧/୧୨), ନୀରବତାରୁ (୩୨/୧୨), ଅଛିଣ୍ଡା ଖେଳର ମୋହ (୩୫/୪), ହୁଏତ ଯାଇପାରେ (୩୬/୧୧), ମୁଁ ତ ମୋର ସେମିତି ଅଛି (୩୭/୧୦), ସେଦିନ କାହିଁକି ଆସିଲନି (୩୮/୧), ପରମା (୩୯/୮),(୪୦/୧୧),ଆମ ସମୟର କଥା (୪୨/୬), ଏଇନା କ'ଣ ଅଛି ମୋ ହାତରେ (୪୩/୨), ଦିନ ଥିଲା (୪୩/୧୧), ଜଣା ନାହିଁ (୪୪/୨), ମୁଁ ଏମିତି ଏକ ଜୀବନ ଜୀଉଁଚି (୪୪/୮), କବିତାର ମୁଜ୍‌ରା (୩୬/୪), ପରମା (୪୭/୧), କଅଣ ସବୁ ଦେବାକୁ ଥିଲା (୪୭/୧୦),ପରମା(୪୮/୨),ଦର୍ପଣ(୪୮/୫), ଦେହ ଓ ଜୀବନର ମଝିରେ(୪୯/୪),ଏ ରାତି କ୍ଲାନ୍ତ ହେଉନି କାହିଁକି (୪୯/୭), ପୃଥିବୀକୁ ପଚାରିପାର (୫୦/୧)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରଣତି : ଶେଷ ପାହାଚ (୪୮/୮)

ମିଶ୍ର, ପରାଶର: ଭିନ୍ନ ସ୍ୱରେ ଭଦ୍ରଲୋକ(୩୦/୬), ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂପର୍କ (୨୧/୫), ନିଜ ଗାଁ ଇଲାକାରେ (୩୨/୧୦), ମୁକ୍ତ ହେବାର ଅପେକ୍ଷାରେ (୩୪/୬), ଋଷିକନ୍ୟା(୩୫/୯), ଆଖି ମୁଦି ଦେଲି(୩୬/୭), ବାହୁଡ଼ା ବିଜୟ(୩୭/୧୨), ନିଜଘର(୪୦/୬)

ମିଶ୍ର, ପ୍ରଦୀପ କୁମାର: ଅଦୃଶ୍ୟ(୪୬/୩), ପରିଚୟ(୪୭/୭)

ମହାନନ୍ଦିଆ, ବାଉଧର: ରାଜରାଜେଶ୍ୱର(୬/୭), ଦୁଇପଥ(୬/୧୧), ସେ ମହାଝଙ୍କାର(୬/ ୧୨), ପ୍ରେମପଦ୍ମ(୭/୭), ଶାନ୍ତିଶସ୍ୟ(୭/୧୦), କରୁଣା(୮/୩), ଜନପଦ-କଲ୍ୟାଣୀ(୮/୫)

ମହାନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ରୀ: ହେ, ମୋର ହୃଦୟ ଅକ୍ଷୟ(୧୦/୯), ଆତ୍ମରକ୍ଷା(୧୧/୫), ସହରର ସକାଳ(୧୧/୭), ହେ ନୂତନ(୧୧/୯), ମହାନଗରୀର ରାତ୍ରି(୧୧/୧୨), ଘୁମାଇ ପଡନି ବଂଧୁ(୧୨/୪), ଭିଡ(୧୨/୭), ନଳା(୧୨/୧୧), ଦୁଇଟି ଦର୍ଶନ(୧୩/୧), ଚଲାପଥ(୧୩/ ୮), ମାରିଶି(୧୪/୧), ରାତ୍ରି(୧୫/୮), ଏକ ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ(୧୬/୧), ତିନୋଟି କାଚ(୧୭/ ୧), ଇଚ୍ଛା(୧୭/୧୧), ହଳେ ପ୍ରହେଳିକା(୧୮/୧), ଗୋଟିଏ ଆତ୍ମହତ୍ୟା(୧୮/୧୧), ଭୃତି(୧୯/୩), ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂଜ୍ଞା (୧୯/୭), ବର୍ଷାସ୍ମୃତି(୨୧/୬), ଢେଉ(୨୨/୧), ଦୁଇଟି ନିରୀକ୍ଷଣ(୨୩/୧), ଦୁଇଟି ଚେତନାର ଚାର୍ବାକ୍ (୨୪/୧), ଦୃଷ୍ଟିର ଦ୍ୟୁତି(୨୪/୭), ଜିଜ୍ଞାସା(୨୫/୧), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୨୫/୭), ଏକାନ୍ତ(୨୬/୨), ଦୁଇଟି ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ(୨୬/ ୭), ଲୀଳା(୨୬/୧୦), ଦୁଇଟି ଦ୍ୟୁତି(୨୭/୧), ଅତିକ୍ରମ(୨୭/୭), ଗାଥା(୨୭/୧୧), ଦୂତୀ(୨୮/୧), ତରଙ୍ଗ(୨୮/୬), ତିନୋଟି ଶ୍ଳୋକ(୨୯/୧), ଧ୍ୱନିର ଧ୍ରୁପଦ(୨୯/ ୭), ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ(୨୯/୧୦), ଦୁଇଟି ଆବେଗ(୩୦/୧), ନୈବେଦ୍ୟ(୩୦/୭), ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି(୩୧/ ୧), ନିଘଣ୍ଟ(୩୧/୭), ମିନତୀ(୩୨/୧), ମାଗୁଣି(୩୨/୭), ଦୁଇଟି ପ୍ରତିଧ୍ୱନି(୩୩/୧), ନିଜର ଅକ୍ଷମତା ସମ୍ପର୍କରେ(୩୩/୭), ସେମାନେ(୩୩/୧୧), ଦୃଶ୍ୟ, ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର(୩୪/୧), କାକୁତି(୩୪/୭) ପରିଚୟ(୩୫/୧), ତମ ସ୍ମରଣେ(୩୫/୭), ମିନତୀ(୩୬/୧), ନିବେଦନ(୩୬/୭), ବିଭୋର(୩୭/୧), ତ୍ରିତୟା(୩୭/୭), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୮/୧), ଜିଜ୍ଞାସା(୩୮/୧୦), ଚାରୋଟି କବିତା(୩୯/୫), ନୈବେଦ୍ୟ(୪୦/୧), ସ୍ନାନ ମଣ୍ଡପ ପାଖେ ଠିଆ ହୋଇ(୪୦/୭), ତିନୋଟି ଉଦ୍‌ବେଳନ(୪୧/୧), ପରମ(୪୧/୭), ମୁଁ, କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ମରେ(୪୨/୩) ସମ୍ପର୍କ(୪୨/୬), ଅଭେଦ(୪୩/୧), ଏତେ ବଡ ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋର ସତେ ହେବ ପ୍ରଭୋ(୪୩/୭), ଏକ ଅପ୍ରକଟ ଲୀଳା(୪୪/୧), ଉଦ୍ଧାରଣ(୪୪/୭), ଏକ ମହିମାମୟ ମୃତ୍ୟୁ(୪୫/୧), ଅନିର୍ବଚନୀୟ(୪୫/୭), ଭାବଗ୍ରାହୀ(୪୬/୧), ଶୂନ୍ୟ ଗୁଣ୍ଡିଚାମନ୍ଦିରର ନୀରବ କ୍ରନ୍ଦନ(୪୬/୭), ନିର୍ବାସିତର ବିଳାପ(୪୭/୧), ବଦ୍ରିକା ଯିବି କି କାରଣେ(୪୭/୬), ସୁଖ(୪୮/୧), ସମର୍ପଣ(୪୮/୭), ବିମୁକ୍ତି(୪୯/୧), ତମ ହାତ ଧରି ଚାଲିଯିବାର ସୁଖ(୪୯/ ୭), ନିଃସଂଗ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଯଦି(୪୯/୧୦), ଷଡ଼ଉର୍ମି (୫୦/୬)

ମହାନନ୍ଦିଆ, ବିଦ୍ୟାଧର: ପ୍ରଣୟ ଆମର ଅନ୍ଧାର ଯାଏ ଘୋଟି(୩/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ବୀଣାପାଣି: ଆସିଛି ମୁଁ ଫେରିରେ(୧୧/୮), ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଜାଣିଛି(୧୨/୧୦),

ଅଶ୍ରୁହସ(୧୩/୧), ପ୍ରିୟା ମୋର:ଆତ୍ମା ମୋର(୧୬/୫), ଉଷାର ନିଶିରେ(୧୬/୧୨), କେତେ ମୁଠା ବାଲି କେତେ ଟୋପାରକ୍ତ(୧୭/୫), ସୂତାବିକାଳୀ (୫୦/୧)

ମିଶ୍ର, ବିଭୁଦତ୍ତ: ବସନ୍ତ(୧୩/୨), ଅଜ୍ଞାତବାସ(୧୩/୫), ଯକ୍ଷ ମୁଁ ନୁହେଁ ବଂଧୁ(୧୪/୫), ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ସମୁଦ୍ର ତଳେ(୧୫/୩), ସ୍ୱପ୍ନଜୀବୀର ଦଳ ଆମେ(୧୬/୮), ଦୁଇଟି କବିତା/ ବିସ୍ମୃତିର ସ୍ମୃତି(୨୯/୨), ସେଦିନ ଓ ଆଜି(୨୭/୨), ପୁନଶ୍ଚ(୨୮/୯), ଝଡର କପୋତ ପାଇଁ(୩୫/୯), ଆଖି(୩୬/୭), ସେଦିନ ଦେବ ମୃତ୍ୟୁ(୪୦/୯), ଚାଲ ଆମେ ଯାତ୍ରା ଦେଖିଯିବା(୪୧/୨), ଯେଦିନ ହେବ ମୃତ୍ୟୁ ମମ(୪୪/୮), ମୁଁ ପୁଣି ଫେରିବି(୨୫/୮), ଶିଖ : ତପସ୍ୟାରେ(୩୬/୨), ଆସିବ ସେଦିନ ମୃତ୍ୟୁ(୨୬/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ବିରଞ୍ଚି: କେତୋଟି ଅସାଧାରଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତ(୧୪/୬)

ମହାନ୍ତି, ବ୍ରଜମୋହନ: ଏ ଜାତିର ଆହ୍ୱାନ(୧୪/୮), ଶେଷ କ୍ରନ୍ଦନରୁ(୧୭/୮), ଗଙ୍ଗଚୂଡା(୨୪/୮), ମାୟାମୃଗ(୨୭/୭),ବୋଉକୁ ନ ମାର(୩୩/୭), ଉତୁଛିରେ(୨୪/୮), ଏବଂ କ୍ଷତି କ'ଣ(୩୯/୩),ସତୀ-ପତ୍ନୀ(୪୬/୧)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟ କୁମାର: ମା ଓ ନିଆଁ(ଭାଷା)(୪୭/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ: ବାହୁଡାଯାତ୍ରା(୨୪/୩)

ମହାନ୍ତି, ବାମାନିଧି: ଶୋକ କାମୋଦୀ(୨୬/୩),ଦ୍ୱିଧା (୫୦/୭)

ମହାନ୍ତି, ବନବିହାରୀ: ପରସ୍ମୈପଦୀ(୩୨/୩)

ମୁଦୁଲି, ବସନ୍ତ କୁମାର: କୁମ୍ଭୀର ପିଠିରେ ଫୁଲ(୩୩/୮), ତିନିଟି କବିତା(୩୪/୬), ସେହି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଅପେକ୍ଷାରେ(୩୪/୧୨), ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର(୩୫/୨), ଏକଲା ଦୀପ(୩୬/୪), ବିସ୍ଫୋରକ(୩୬/୧୨), ମଧ୍ୟାହ୍ନର ସ୍ୱର(୩୭/୬), ଏବେ ମୋର ପାଳି(୩୮/୩), ଜଣେ ରାଜା ଥିଲେ(୩୯/୩), କକବାୟା(୪୧/୩)

ମହାପାତ୍ର, ବିଜୟ କୁମାର: ବାଉଁଶରାଣୀ ବନାମ ସମଲେଶ୍ୱରୀ(୩୩/୧୨), ସପତଣୀ(୩୪/ ୧୧), ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏନା ସୋମନାଥ(୩୭/୨), ହେ ମୋର ଶବର ଦେବୀ(୩୮/୪), (୩୮/ ୯), ସତ୍ୟବ୍ରତ(୪୬/୮),(୪୭/୫), ପିଣ୍ଡ(୪୯/୨), ସତ୍ୟବ୍ରତ(୪୯/୮)

ମହାରଣା, ବିଜୟ କୁମାର: କାକ୍ଟସ୍‌ର ଛାୟା(୩୯/୮)

ମହାପାତ୍ର, ବଭ୍ରୁବାହନ: ବେଦନାର ଭାଷା(୪୩/୬)

ମିଶ୍ର, ଭୋଲାନାଥ: ଫସଲର ଜାଗରଣ(୬/୩)

ମହାପାତ୍ର, ବନଲତା: ସମନ୍ୱୟ(୪୬/୪), ଏମିତିକା ଋତୁ ମୋର ଲୋଡା(୪୮/୧୦)

ମଣ୍ଡଳ, ଭାଗିରଥି: ପରମାୟୁ(୩/୭)

ମାନସିଂହ, ମାୟାଧର: ସଂକଳ୍ପ(୧/୬) ସମାଧି(୨/୧),ତାହାରେ ସ୍ମର ଭାଇ(୨/୫),ଫେରାଇ ଦିଅ(୨/୮), ବୁଦ୍ଧଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି(୨/୧୧,୧୨), ମାୟାବାଦ(୩/୮), ସନାତନ(୪/୧), ସ୍ୱରାଜାଶ୍ରମ(କାବ୍ୟ)(୪/୫), (୪/୬),(୪/୭), ଘନ ଆଶ୍ଳେଷେ ନୋହୁ ସ୍ଖଳନ(୪/୧୧), କରିନି ଯା ଯଥେଷ୍ଟ ଆହାର(୫/୧), ପ୍ରାଦେଶିକ(୫/୨), ପରୋପକାରର ବିରାଟ ପ୍ରବଞ୍ଚନା(୫/୩),ନମସ୍କାର(୫/୬),(୫/୮),ଜୀବହଂସ(୫/୯),ବି.ବର୍ମା(୫/୧୦), କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ(୫/୧୨), ସମଦୁଃଖୀ ପ୍ରାଣୀ(୬/୧), ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ(୬/୬), ହାତୀବାଡି(୬/୯), ରୂପତତ୍ତ୍ୱ(୬/୧୦),ସୁମେଧାର ବିବାହ(୬/୧୧), ଛବିଶ ଜାନୁଆରୀ(୭/୧୧), ଏଲିଫାଣ୍ଟା(୮/୧), ଯଦୁସ୍ୱାଇଁର ଗାଥା(୮/୭), ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ(୮/୯), ପତିତପାବନ ବୁଦ୍ଧ(୯/୧), ଆଶ୍ଳେଷ(୯/୧୧), ବୁଦ୍ଧ ଦୂତୀ(ନୃତ୍ୟନାଟିକା)(୧୦/୧), ସିନ୍ଧି ଓ ବିନ୍ଦୁ(୧୦/୨), ଭୁଲ୍(୧୦/୭), ଧରାବତରଣ(୧୦/୧୦), ଆତ୍ମାବତାରଣ(୧୦/୧୨), କମଳାୟନ(୧୧/୪), ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ବୃଦ୍ଧିବର୍ଣ୍ଣନ(୧୧/୧୦), ମୁମୂର୍ଷୁ କୋଣାର୍କ(୧୨/୧), ମୋସଟ୍ କୁସୁମ(୨୪/୧)

ମିଶ୍ର, ମନମୋହନ: ଦିନଥିଲା ଯେବେ(୧୧/୨), ବନ୍ଧୁକ ଦରକାର(୧୭/୯)

ମୂଳିଆ, ମହେଶ୍ୱର: ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ(୧୧/୭), ରାତ୍ରିର ତପସ୍ୟା(୩୪/୧)

ମହାପାତ୍ର, ମନୋରମା: ବିଶ୍ଳେଷଣ(୧୪/୭), ନିଷିଦ୍ଧ(୧୭/୪), ଆବିଷ୍କାର(୧୭/୬), ପ୍ରୀତି(୧୭/୯), କ୍ଷମା(୨୧/୧୦), ଗୋଟିଏ ବିସ୍ମୟ(୨୪/୬), ମୃତ୍ୟୁର ବହୁ କାଳ ପରେ (୨୫/୧), ବିୟୋଗ ନାଟକରେ କେବଳ ଦର୍ଶକ (୨୬/୬), ଅନ୍ଧକାରର ସ୍ୱର (୨୬/୧୨), କାକ୍ଟସ (୨୭/୩), କ୍ଷମାକର (୨୭/୭), ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମ (୨୮/୧), କ୍ଷତ (୨୮/୭), ସମୁଦ୍ର (୨୯/୬), ଝଡପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୩୦/୧),(୩୦/୫), ଶୋଭାଯାତ୍ରା (୩୦/୧୦), ଶୀତରାତି (୩୦/୧୧), ନୀରବତା (୩୧/୧୦), ଜୀବନକୁ ଏକା ତୁ ଛିଡିଲୁ (୩୨/୧), ଚକା ଚକା ଭଉଁରୀ (୩୨/୨), ଗୋଲାପ ଓ କଣ୍ଟା (୩୨/୮), ସେ ସମସ୍ତ ଦିନ (୩୨/୧୦), ସୁଦାମାର ମୁକ୍ତି (୩୩/୧), ଅସୁସ୍ଥ ପ୍ରହରୀ (୩୩/୧୨), ଅଧୁନା ସେ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ (୩୬/୭), ପ୍ରିୟତମା (୩୭/୬), ତାପସୀ ପିଙ୍ଗଳା (୩୮/୩), ସମୁଦ୍ର ଚଢ଼େଇ (୩୮/୧୨), ଯୋଗକ୍ଷେମ (୩୯/୭), ଗୋଟାପଣେ କବି ହୋଇଯା (୪୦/୧), ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା (୪୦/୨), ଦେବହୂତି : ଦ୍ୟୁତିର ଦହନରେ (୪୦/୮), ସାବିତ୍ରୀ: ଲୋକରୁ ଲୋକୋତ୍ତର (୪୧/୧), ଅର୍ଦ୍ଧନାରୀଶ୍ୱର (୪୧/୭), ସତ୍ୟକାମା ! ସତ୍ୟଭାମା ! (୪୧/୧୦), ମାତ ପ୍ରତଦାର (୪୩/୧), ତୁମର ଉପସ୍ଥିତିର ପ୍ରମାଣ (୪୪/୧), ପୁନରାଗମନ (୪୫/୧), ଅବଲୋକିତେଶ୍ୱର (୪୬/୫), ଶ୍ୱେତ ପଦ୍ମବନ (୩୫/୭), ବୈଦେହୀ-ବିସର୍ଜିତା (୪୭/୬), କେତେ ସମ୍ଭାବନା (୪୭/୧୦), ଗରୁଡସ୍ତମ୍ଭ ପାଖରେ (୪୮/୧), ନିଷତ୍ତିର ବେଳ (୪୮/୭), ସୃଜନୀର ସ୍ୱର (୪୯/୭), ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ପ୍ରାନ୍ତେ (୫୦/୧), ସମୟ ନିର୍ଭର: ସବୁ ସମ୍ଭାବନା (୫୦/୧୦), ସନୁନୟ ସର୍ବଶେଷ (୫୦/୧୧)

ମହାନ୍ତି, ମିହିର କୁମାର : ତୁମ୍ ମନ (୧୭/୬), ଛାଇ (୧୮/୧୦)

ମେହେର, ଭରତ : ଅକାଳ ଛାଇ (୪୮/୬)

ମହାନ୍ତି, ମିହିର : ତୁମ ମନ (୧୭/୬), ଛାଇ (୧୮/୧୦)

ମାଝି, ଭାରତ : ଇତିହାସ ଖାତା (୪୮/୧୨), ମହାପୁରୁଷ (୪୯/୩), ଗ୍ଲାନି (୪୯/୮), ପ୍ରେମପତ୍ର (୫୦/୨), ପ୍ରେମିକା (୫୦/୭)

ମହାନ୍ତି, ମନୋରଞ୍ଜନ : ଚିଙ୍ଗ-କାଙ୍ଗ ଶାନ୍ : ୩ ବର୍ଷ ପରେ (୨୮/୩), ପାଳଭୂତ (୩୨/୬), ପୁରୁଣାକଥା (୩୩/୯), ନିଷିଦ୍ଧ ଇଲାକା (୩୪/୧), ସକାଳ ଓ ମଧ୍ୟାହ୍ନ (୩୪/୪), ସୁକୁରିଆ ଭାସ୍କୋଡାଗାମା (୩୪/୫), ରାତି (୩୪/୧୧), ଜୀବନ (୩୫/୨), (୩୫/୧୦), ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଆତ୍ମୀୟତା (୩୬/୫), ଘର (୩୭/୩), ପାପ (୩୮/୧), ତମେ (୩୮/୧୦), ଉପହାର (୩୯/୪), ସ୍ମୃତି (୩୯/୭), ମରୁଡି (୪୦/୪), ଯାତ୍ରା (୪୦/୧୦), ଓଡ଼ିଶା (୪୧/୭), କଳଙ୍କିନୀ (୪୪/୭), ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ (୪୫/୨), ଶୋଇବା ବେଳ (୪୭/୧),ପ୍ରେମପତ୍ର (୪୭/ ୧୦), କେନାଲ (୪୮/୪), ଆଜି ଏଇ ସଂଧ୍ୟା ବେଳେ (୪୯/୪), ସାମର୍ଥ୍ୟ (୫୦/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ରାଧାଶ୍ୟାମ : ଆମ ଗାଁ ଘର (୫୦/୩)

ମହାପାତ୍ର, ମାନସ ରଞ୍ଜନ : ଦୁଃଖେଶ୍ୱର (୩୨/୨), ପକ୍ଷୀ (୩୩/୬),ବେଦୁଇନ୍ (୩୩/ ୯), ଗୀତ (୩୬/୬), ଚିତ୍ରକର (୩୭/୪), ବିଶ୍ୱାସ : ବିଶନ୍ମଦ କ୍ଷତ (୩୯/୩), ଦିଗନ୍ତ (୪୧/ ୨), ଅଜ୍ଞାତବାସରେ କଟୁଛି ସାରା ଜୀବନ (୪୧/୯), ଶୀତସୀମାନ୍ତ (୪୨/୯), ମାଲିକ (୪୪/ ୮), ଯାହାବୁଝି ପାରୁନି କେବେ (୪୫/୧), ଜଣେ ନିଖୋଜ ସୀମାନ୍ତ ଦିକର ଥଳିରୁ (୪୬/ ୧୨), ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ (୪୭/୮), ତ୍ରୟୀ (୪୮/୨), ଚର୍ଯ୍ୟାପଦ (୫୦/୩)

ମହାନ୍ତି, ମଙ୍ଗଳା ପ୍ରସାଦ : ଉଦାସୀ ସମୟ (୩୩/୧୨), କେଳା (୩୫/୧୧), ଇତିଶ୍ରୀ (୩୬/ ୧୧), ଯାତ୍ରା (୪୭/୯)

ମିଶ୍ର, ମୋନାଲିସା : ଅପଢ଼ା କାହାଣୀ (୪୫/୨)

ମେହେର, ମନୋଜ କୁମାର : ପାଦଚିହ୍ନ (୪୫/୧୨), ପକ୍ଷୀ (୪୬/୯), ଭୂମିକା (୪୭/ ୮), ପକ୍ଷୀ (୪୮/୬), ଅନ୍ତଃସାର ଶୂନ୍ୟ (୪୮/୧୨), ପକ୍ଷୀ (୪୯/୪), ନିର୍ମଳ ହୃଦୟର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି (୪୮/୧୦), ଧୀରେନ୍‌ବାବୁଙ୍କ ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟା (୫୦/୪), ପ୍ରଗତିର ବଡ଼ ଭଉଣୀ (୫୦/୧୧)

ମେହେର, ସୁଧୀର : ହୃଦୟ (୫୦/୫)

ମିଶ୍ର, ଯଶୋଧାରା : ଅପରିଚିତ (୪୩/୨), ଖେଳନା (୪୪/୧),

ମିଶ୍ର, ରଶ୍ମି : ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ (୪୮/୪)

ମହାନ୍ତି, ରାଜକିଶୋର : ବରଷା ଆଗମେ (୧/୭)

ମହାନ୍ତି, ରୁଦ୍ର ପ୍ରସାଦ : ସଂବିତ୍(୧୪/୬)

ମହାପାତ୍ର, ରବିନାରାୟଣ: ଲାଲଗୋଲାପର(୧୭/୬), ନୂତନ ଜନନୀ(୧୭/୧୨), ଦୁଇଧାର(୨୦/୧୨)

ମିଶ୍ର, ରମେଶ: ଅନ୍ଧପୁତୁଳି (୨୯/୬), ହଜି ଥିଲେ ଖୋଜିନାହିଁ(୪୭/୯)

ମହାନ୍ତି, ରିତା: ହାଟ(୩୫/୬)

ମୁର୍ଖାଳୀ, ରୋହିଣୀକାନ୍ତ: ବିଦେଶୀ ଶୋଇଛି ଏ ଯାଏଁ(୩୮/୧୨), ଗଭୀର ନିଦରେ ଦିନେ(୩୯/୭), କ୍ରମଶଃ ଉଦ୍ଭିଦ ଆଡକୁ(୪୦/୫), ଦୁର୍ଘଟଣା ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ(୪୧/୩), ସେମାନେ ଆସିଲେ ନାହିଁ(୪୨/୩), ନିସ୍ତାର ନାହିଁ(୪୫/୯)

ମିଶ୍ର, ରମାକାନ୍ତ: ପ୍ରବାସିନୀକୁ ଶବ୍ଦ ପ୍ରଣାମଟିଏ(୪୨/୯), ଓଡ଼ିଶା(୪୩/୩); ଘରମୁହଁ ରାସ୍ତା(୪୪/୬), ନିମନ୍ତ୍ରଣ(୪୫/୬), କିଏ ଡାକୁଛି(୪୫/୭)

ମଲ୍ଲିକ, ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର: ଶେଷଥର ଦେଇଥିଲ ମୋ ଅଶ୍ରୁସିକ୍ତ ଚକ୍ଷୁ(୭/୮), କୋରିଲେ(୭/୯)(୭/୧୧)

ମିଶ୍ର, ଶଶିଭୂଷଣ : ଗୀତ(୯/୨) ନୂତନବର୍ଷର କବିତା(୧୯/୧୦)

ମିଶ୍ର, ଶୈଳରାଣୀ : ଭୁଲ୍ (୧୫/୯), ଆମେ ଦୁହେଁ(୧୭/୭), ଅସମାପିକା(୧୭/୧୦), ଦହନ(୧୮/୭), ଆତ୍ମାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ(୩୧/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ଶାନ୍ତି: ମୋ ନିର୍ବାଚିତ ପୁରୁଷ(୪୯/୪)

ମୋଦକ, ଶମ୍ଭୁନାଥ: ସ୍ୱୀକୃତି(୨୦/୯)

ମହାନ୍ତି, ଶୈଳବାଳା: ତୁମକୁ(୨୨/୬)

ମଲ୍ଲିକ, ଶେଷଦେବ: ମାନଚିତ୍ର: ଏକ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ୟାନର (୨୮/୬),ଶରଶଯ୍ୟା(୨୯/୬), ନିଃସଙ୍ଗ ଅପରାହ୍ନ ପାଇଁ(୩୧/୩), ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଘୋଷଣା(୩୩/୩), ଏକଲା ମଣିଷ(୩୩/୮), ଅବୁଝା ନଈର ଗୀତ(୩୪/୩), ପବନ ସହିତ ଖେଳ(୩୪/୭)

ମହାପାତ୍ର, ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର: ଚିଠି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ(୩୪/୧୨), ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି(ସ୍ୱର୍ଗତ ଆତ୍ମାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି)(୩୫/୩), ଅନନ୍ତ ଯାତ୍ରାପଥରେ ଏକୁଟିଆ ଚାଲୁ ଚାଲୁ(୩୯/୬), ଚିତ୍ର(୪୩/୪), ଓଡ଼ିଶା୧୯୯୫(୪୭/୫), ବିଦାହେଉଥିବା ଝିଅକୁ (୫୦/୩), ପ୍ଲସ-ଟୁ ଝିଅ (୫୦/୧୧)

ମହାପାତ୍ର, ଶାନ୍ତି: ତଟେ(୩୪/୧୨)

ମିଶ୍ର, ଶକୁନ୍ତଳା: ନୌକାବିହାର(୩୮/୯)

ମେହେର, ଶରତ: ଭୁଲ ନମ୍ବର(୩୯/୬)

ମଧୁ ମୈତ୍ରେୟୀ : ଜନ୍ମଦିନ(୪୧/୯)

ମହାପାତ୍ର, ସୀତାକାନ୍ତ: ସହରରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ(୧୪/୪),ଜାରାଶବରର ସଙ୍ଗୀତ(୧୪/୬), ଆଲୋକ ଗୀତର ତିନୋଟି ସ୍ୱର(୧୪/୧୨,୧୨),ଶୋକସଭା(୧୫/୪), ହସପିଟାଲ(୧୫/୫), ଜଗଦ୍‌ଗବ(୧୫/୬),ମାଟିଓ ମଣିଷ(୧୫/୧୦), ସ୍ତନନ୍ଧୟର ଉପକଥା(୧୬/୧), ତ୍ରିପାଦ(୧୬/୪), ଏରୋଡ୍ରମ(୧୬/୬),କୋଠରୀ(୧୭/୧), କୁନ୍ଦାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସଂଗୀତ(୧୭/୪), ନଈମୁହାଣ(୧୭/୧୧), ସୋଲୋନ(୧୮/୧), ପାଗଳଗାରଦ(୧୮/୩,୪),

ଘର(୧୮/୯), ବଗିଚା(୧୯/୧). ପିଲାଦିନ (୧୯/୪), ତିନୋଟି କବିତା(୧୯/୭), ଆରଣ୍ୟକ(୨୦/୧), ଝଡ(୨୦/୫), କାରିଗର(୨୦/୧୧), ଦୁଇଟି କବିତା(୨୧/୧), ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ(୨୧/୭), ମନବୋଧ ଚଉତିଶା(୨୧/୯),ଓଟ ଓ ଓଏସିସ୍‌ର ରାତ୍ରି(୨୨/୧), ପ୍ରଜାପତି(୨୨/୫), ହସ୍‌ପିଟାଲରେ ଏକ ମୃତ୍ୟୁ(୨୨/୭), ଜମିଦାରଙ୍କ ସଲିଲକି(୨୨/୯), କଟକ(୨୩/୧), ଗ୍ରୀଷ୍ମ ବୁଦ୍ଧାଲୋକ(୨୩/୫), ଆରଦୃଶ୍ୟ(୨୩/୬), ତାକୁ ଭେଟିବାକୁ(୨୩/ ୧୧), ତିନୋଟି କବିତା(୨୪/୪), ଖରାବେଳ(୨୪/୭), ଦୁଇଟି କବିତା(୨୪/୧୧),(୨୫/ ୧), ଗୋଟିଏ ପ୍ରାର୍ଥନା(୨୫/୭), ଅନୁଶାସନ(୨୫/୧୧), ପରୀକ୍ଷିତ ଉବାଚ(୨୬/୧), ଦୁଇଟି କବିତା(୨୬/୪), ଦିନଲିପି(୨୬/୭), ଚଢ଼େଇ ଓ ବିସ୍ମରଣ(୨୭/୧), ଅଜ୍ଞାତବାସ(୨୭/୭), ଅବେଳ-ବେଳ(୨୭/୧୦), ଆମ ଗାଁ(୨୮/୧), ଆମେ(୨୮/୨), ଇକେଟ ସାରାଜନିକଙ୍କ କବିତା ଭାଷାନ୍ତର(୨୮/୫), ଶୂନ୍ୟ ସଂହିତା(୨୮/୭), ସାତଲହଡିମଠ,ରାତି(୨୮/୧୦),କବିତାର ଜନ୍ମ(୨୯/୧), ଏଲିକ ଟ୍ରୁ୍ୟନ୍ସଙ୍କ କବିତା ଭାଷାନ୍ତର(୨୯/୫), ତମରି ଗାଁରେ(୨୯/୭), ମୁଣ୍ଡ ଇଲାକାରେ(୨୯/୧୦), ନୀରବତାରେ କବି(୩୦/୧), ନୀରବତା(୩୦/୭), ପଦାଧିକାର(୩୧/୧), ଅବେଳ(୩୧/୪), ଲକ୍ଷ୍ମଣ(୩୧/୭), ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ(୩୧/୧୦), ମୁନୁପାଇଁ ଗୋଟିଏ କବିତା(୩୨/୧), ଦୂରତ୍ୱ(୩୨/ ୭), ହୃଦୟହୀନ(୩୩/୧), ପୂର୍ବାଶା(୩୪/୧), ମୁଁ(୩୪/୭). ବର୍ଷା ସକାଳ(୩୫/୧), ଯଦି ଦିନେ କବିତାଟି ଲେଖା ସରିଯାନ୍ତା(୩୫/୭), ପ୍ରିୟକବି ଭାଷା ଖୋଜୁଛି ମଣିଷ ଭାଷା(୩୬/ ୧),ଯାତ୍ରା ତୋର ଦୀର୍ଘହେଉ(୩୬/୭), ଅକୃତଜ୍ଞ(୩୭/୧), କାଉ(୩୭/୭), ଯଶୋଦାର ଶୋକ(୩୮/୧), ଛାଇ(୩୮/୭), ସେଇ ଲୋକଟା(୩୯/୧), ଗାଁକୁ ଯିବା ରାସ୍ତାରେ ସଞ୍ଜ(୩୯/୭), ସାରାଜୀବନ ସେଇ ବଦନାମ(୪୦/୧), ଓଡିଶା(୪୦/୭), ଲୋକଟିର ଅଦ୍ଭୁତ ବିଶ୍ୱାସ(୪୧/୧), ବିନ୍ଦୁ ସାଗର କାର୍ତ୍ତିକ ପୂନେଇଁ ଭୋର(୪୧/୭), ଏବେ କାନ ଡେରି ଶୁଣ(୪୨/୧),ଲୋକଟା ସବୁକାଳେ(୪୨/୬), ମୃତ୍ୟୁର ଆସୀମ ଧୈର୍ଯ୍ୟ(୪୩/୧), ଶର ଷୋରୀ(୪୩/୭), ରାସ୍ତା(୪୪/୧), ଲୋକଟା ମୃତ୍ୟୁକୁ ଡରେ(୪୪/୯), କବିତା ଆଭଥରେ(୪୫/୭), ବୋଉ(୪୬/୧), ଲୋକଟାକୁ ସ୍ୱର ଶୁଭେ(୪୬/୭), ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବସନ୍ତ(୪୭/୧), ଭୀମଭୋଇ(୪୭/୬), ମନେହେଉଛି, ପ୍ରିୟ ଭଗବାନ(୪୮/୧), ମୋ ଭାଷା(୪୮/୭), କପଟପୋଶା(୪୯/୧୧), ସେଇ ସବୁଦିନ (୫୦/୧), ଲେମ୍ବୁଗଛ (୫୦/୬)

ମୁଖାର୍ଜୀ, ସୁଧାଂଶୁ ମୋହନ: ମୃତ୍ୟୁ(୮/୨)

ମହାନ୍ତି, ସ୍ନେହଲତା: ସକାଳ(୧୨/୧୦), ଗୋଟିଏ ଅନ୍ଧାର ରାତି(୧୪/୧୦), ପ୍ରତାରିତ(୧୬/୨), ରାତ୍ରିପଥ(୨୧/୪), ଆକ୍ଷେପ(୨୪/୧୨), କଣ୍ଢେଇ(୨୮/୩), ସକାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ(୨୮/୨), ଯଶୋଦା(୩୦/୯), ଧୂଳି(୩୪/୬), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ(୩୪/୯), ସମର୍ପିତ(୩୫/୧୧), ଏପ୍ରିଲ ଦିନ ଦି'ପ୍ରହରେ(୩୬/୫), ସିଦ୍ଧିଟିଏ ବହୁ ସାଧନାର(୩୬/୧୨), ଦୁଇଟି ଗୀତ କବିତା (୫୦/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ସରୋଜ ରଞ୍ଜନ: ମା ନିଷାଦ(୧୩/୯), ମଶାଣି ଭୂଇଁର କବିତା(୧୪/୧), ଜହ୍ନର ଲୁହ(୧୪/୩), ଚରୈବତି ଚରୈବତି ଉତ୍ତର ସୀମାନ୍ତେ(୧୪/୭),ହଜିଲା ଇସ୍ତାହାର(୧୫/୧),

ନିଶୀଥ ସୂର୍ଯ୍ୟ(୧୫/୫), ତମିସ୍ରା(୧୫/୮), ଜିଜ୍ଞାସା(୧୬/୨), (୧୭/୪), ଏକ ନୂଆ ସମ୍ପର୍କର ସ୍ୱାକ୍ଷର(୨୧/୭), ଉତ୍ତର ଫଗୁଣ(୨୩/୧), ମଧ୍ୟରାତ୍ରିର ଗଜଲ(୨୪/୨), ଶୀତଋତୁ(୨୪/୧୦), ବିଦଗ୍ଧ ଋତୁର କବିତା(୨୫/୩), କାଗଜଡଙ୍ଗାର ଶୋକ(୨୫/୭), ପ୍ରୀତି ପାଇଁ ଏକ ଉଇଲ୍(୨୬/୧), କେଉଁ ଚେତନାର ମେଘ(୨୬/୭), ବଇଁଶିଆଲର ବେହାଗ (୨୬/୧୦), ସୁଖେନ୍ଦୁ ସାମଲ(୨୭/୧), ସୂକ୍ଷ୍ମମୟ ଦାସ(୨୭/୭), ଇମନ୍ କଲ୍ୟାଣ(୨୭/୧୦), ପକ୍ଷୀ(୨୮/୧), ପୁନରାଭିନୟ(୨୮/୭), ସ୍ୱରଲିପି(୨୮/୧୦), କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର(୨୯/୧), ଛାଇ(୨୯/୭), ବାଇଗେଣୀ ଋତୁ(୩୦/୧), ବଗିଚାର ମାଳି(୩୧/୧), ଭୀମଭୋଇ(୩୧/୭), ଜୀବନ କାକଳି(୩୧/୧୦), ବଂଶଧାରା(୩୨/୧୧), କବି(୩୩/୧), କବିର ଅପଯଶ (୩୩/୧୦), ନୂତନ ସ୍ୱାକ୍ଷର (୩୪/୭), ଜୀବନଚର୍ଯ୍ୟାର ଗଜଲ (୩/୭), ବର୍ଷ ଫଳ (୩୬/୧), ସମୟର କୁଟିଳ ହସରେ(୩୬/୭), ପାପଚର୍ଯ୍ୟା(୩୮/୭), ଆପଣ ଆସିବେ(୩୮/୧୧), ଭାଷାନ୍ତର(୩୯/୧), ସେହି ନାରୀକୁ ଚିହ୍ନିଛ କି(୩୯/୯), ମା(୪୧/୧୦), କଳାହାଣ୍ଡି(୪୨/୬), ସମୟେଶ୍ୱରୀ(୪୬/୧), ପାନିପଥରୁ ପଳାସୀ ଓ ରାଜଘାଟରୁ ଅଯୋଧ୍ୟା(୪୬/୭), ଶରତ ଋତୁର କେତୋଟି ଫଟୋଗ୍ରାଫ(୪୩/୭), ପିଲାଦିନ (୪୭/୧), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ (୪୭/୬), ଈଶ୍ୱର ଦେଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତି (୪୮/୧)

ମିଶ୍ର, ସୌଭାଗ୍ୟ କୁମାର: ଦୁଇଟି କବିତା(୧୩/୧୧), (୧୬/୧୦), ଅନ୍ୟ ଏକ ବସନ୍ତ(୧୭/୧୨), ଦୁଇଟି କବିତା(୧୮/୧୧), ପାହାଡ(୧୯/୨), ଦୁଇଟି କବିତା(୧୯/୬),(୨୦/୪) ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ଦାସ(୨୦/୬), ଶୁକଦେବ ଦାସ(୨୦/୧୧), ଖରା ଓ କାଠଯୋଡି(୨୧/୧), ସୁଚିତ୍ରା ଓ ଶୁକପକ୍ଷୀ(୨୧/୭), ଧ୍ରୁବର ଭକ୍ତି(୨୨/୧), ଦସ୍ୟୁ ଓ ଶବରୀ(୨୨/୭), ତ୍ରିରଙ୍ଗ(୨୩/୧), ଶ୍ଲୋକ-୩(୨୩/୬), ଆରୋହୀ(୨୩/୧୦), କ୍ରିସମାସ୧୦୭୧(୨୪/୧), ଯୁଦ୍ଧ(୨୪/୪), ସେ ଏପରିମୋହଗ୍ରସ୍ତ(୨୪/୧୦), ଜନ୍ମାନ୍ତର(୨୫/୧), ନଈପହଁରା(୨୫/୪), ଦାର୍ଜିଲିଂ ପରାଜୟ(୨୫/୭), ଏପ୍ରିଲ(୨୬/୧), କେଉଁ ଅଚିହ୍ନା କବିର(୨୬/୫), ଯାତ୍ରା ସଂଗୀତ(୨୬/୭), କ୍ୱାଲାଲାମ୍ପୁର(୨୬/୧୦), ସୁଖ-ଦୁଃଖ(୨୭/୧), ତିନୋଟି କବିତା(୨୭/୪), ସକାଳ(୨୭/୭), ଅନ୍ଧ ମହୁମାଛି(୨୭/୧୦), ଦୁଃଖ କ'ଣ?(୨୮/୫), ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର(୨୮/୭), ଖରା ସାଂଗରେ କିଛି ସମୟ କଥାବାର୍ତ୍ତା(୨୯/୧), ପଳାତକ(୩୦/୭), କଟକ ଯିବାକୁ ହେଲେ(୩୧/୧), ସର୍କସ(୩୧/୪), ଯେ କୌଣସି ଦୃଶ୍ୟ(୩୧/୭), କୁଆ(୩୧/୧୦), ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକ(୩୨/୧), ମାଛରଙ୍କା(୩୨/୭), ପାହାଡ(୩୩/୧), ଶବ୍ଦାନ୍ତର(୩୩/୭), ଚିଠି(୩୪/୧), ଖେଳ(୩୪/୭), ତପ୍ତପାଣିରେ ପିକ୍‌ନିକ୍(୩୫/୧), ପ୍ରଜାପତି ପ୍ରତି(୩୫/୭), ଅପେକ୍ଷା(୩୬/୧), ସୁଲୋଚନାର ବାପା(୩୬/୭), ଗଛ(୩୭/୧), ବସଷ୍ଟାଣ୍ଡ(୩୭/୭), ସିଂହାବଲୋକନ(୩୮/୧), ପର୍ବତ ଉପରୁ ସବୁ(୩୮/୭), ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି(୪୦/୪), ସଂଧ୍ୟାବେଳ(୪୦/୭), ଭୂତକେଳି(୪୧/୧), ଝରକା (୪୨/୬), ଆଗନ୍ତୁକ (୪୩/୧), ବାହୁଡା (୪୩/୭), ଏ ଘର (୪୪/୧), ସାଧବ(୪୫/୧), ଝଡ (୪୫/୭), ବନ୍ଦଗାଡି(୪୬/୪), ସକାଳର ଅତିଥି(୪୬/୭), ଛକ(୪୭/୧), ବର୍ଷାକାଳ(୪୭/୬), କାପ୍ତା(୪୮/୧), ନିରନ୍ତର(୪୮/୭), ଅନ୍ତରା(୪୯/୧), ଡାୟନା(୪୯/୭), ଆଗପଛ (୫୦/୧), ଇତିହାସ (୫୦/୬)

ମହାପାତ୍ର, ସତ୍ୟନାରାୟଣ: ଜାବାଶ୍ମ(୧୭/୯) କଥା ମୋର ଆମ୍ଭର(୧୯/୮)

ମହାନ୍ତି, ସୁଭାଷ: କବିତା(୨୫/୫), ସମ୍ରାଟ(୩୬/୨), ଝଡ(୩୬/୯), ସୂର୍ଯ୍ୟୋପରାଗ (୪୧/୧୧), ନଈକୂଳ(୪୩/୧୧), ନିଦାନ(୪୫/୮), ବରଗଛ(୪୮/୬)

ମିଶ୍ର, ସୁକାନ୍ତ କିଶୋର: ସମୁଦ୍ର (୨୮/୧୨), ଶ୍ୱେତାଙ୍ଗୀର ପ୍ରେମଚର୍ଯ୍ୟା(୩୦/୧୨), ମୃତ୍ୟୁ(୩୧/୬)

ମହାନ୍ତି, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ: ଛେଳି(୨୮/୧୨) ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଶୋକ(୩୦/୪),ନିଜଛବି(୩୦/୭), କାଗଜଡଙ୍ଗା(୩୫/୭), ନଳବଢ଼ି(୩୬/୭)

ମେହେର, ସତ୍ୟ କୁମାର: ଶବଯାତ୍ରା(୨୯/୧୨), ତୁ ମୋର ପୁଣ୍ୟର ପୃଥିବୀ(୩୧/୧୨), ବୁଢ଼ା(୩୨/୮)

ମିଶ୍ର, ସତ୍ୟସୁନ୍ଦର: କ୍ୟୁ(୩୦/୧୨), ବର୍ତ୍ତମାନ(୩୧/୭)

ମହାପାତ୍ର, ସ୍ୱରୂପ: ବୁଝାମଣା(୩୨/୧୨), ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମ(୩୪/୧୧), ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟା(୩୫/୪), ଆମ ପୃଥିବୀ(୩୫/୧୦), ଚିତ୍ର ପ୍ରତିମା(୩୭/୧୨). ନିହାତି ଭାବରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଟିଏ ଲୋଡା(୪୧/୮), ସତ୍ରେଇ ଖେଳ(୪୫/୧୨), ଟିକେ ଅଳଙ୍କାର ନେଇ(୪୭/୧୧), ଗୀତଟିଏ ଉଡେଇ ଦେଇଚି(୪୯/୧୦), କୋଣାର୍କ(୪୫/୬)

ମହାନ୍ତି, ଜ୍ଞାନରଞ୍ଜନ: ଗପଟିଏ ଲେଖାହେବ(୩୨/୧୨)

ମହାରଣା, ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ: ଆଉ ଏକ ପୃଥିବୀ(୩୩/୬), ଯମୁନା, ଜହ୍ନରାତି ଓ ମୁଁ(୩୩/୧୧), ନୀରବତାକୁ(୩୪/୫), ପ୍ରେୟସୀ(୩୪/୧୨). ମାଟି, ମଞ୍ଜି ଓ ମୁର୍ଦ୍ଦାର(୩୫/୬), ଯା ଉଡିଯାରେ ପକ୍ଷୀ କେତେଦୂର(୩୬/୩), ଥୁଣ୍ଟା ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଜହ୍ନ(୩୬/୯), ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳିସନ୍ଧିରେ ଗଳୁଥିବା ଜୀବନ(୩୭/୫), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୭/୧୧), ଧୂମକେତୁ (୩୮/୭), କାନ୍ଥ ଘଣ୍ଟାରେ କୋମଳ ବିଦ୍ରୋହ(୩୮/୧୨), ରକ୍ତରେ କଅଁଳିଯାଉଥିବା ସ୍ୱପ୍ନ(୪୦/୪),ଆୟୁଷ୍ମାନ ସିସିଫସ ଓ ମୋର ନିଃସଂଗ ପ୍ରତିବିମ୍ବ(୪୦/୧୧), ସାରା ସକାଳ ଅନ୍ୱେଷଣରେ(୪୧/୬), ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ(୪୧/୧୨), ମାୟାଭୂମି(୪୨/୩), ଦୁଃଖର ସମ୍ରାଟ(୪୨/୭), ନାଉରୀ(୪୨/୧୧), କଇଁଛ ପିଠିରେ ସମୟ (୪୩/୪), କେହି ଜଣେ ଆସିଛି(୪୩/୧୦), ଆଲବମରେ ଅଚିହ୍ନା ମୁହଁ(୪୪/୧), ସାକାର ସମୟ(୪୪/୯), ଅପେକ୍ଷାରେ ଅବଧୂତ(୪୫/୩), ଦର୍ପଣ ସାମ୍ନାରେ ଦିନେ(୪୫/୫), ନିଜ ବିପକ୍ଷରେ (୪୫/୧୦),ଆସ ଏଥର ଫେରାଇ ଆଣିବା ଈଶ୍ୱର(୪୬/୩), କୁହୁଡି(୪୬/୧୦), ସିଲହଟରେ ଆମେ ଦିଜଣ(୪୭/୧), ଭଞ୍ଜବିହାରରେ ଖରା (୪୭/୩), ସାଂସାରିକ (୪୮/୧), ନକ୍‌ସାଙ୍କନ (୪୮/୭), ଜଞ୍ଜାଳ(୪୯/୧), ଦୃଶ୍ୟ,ଭ୍ରମ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ(୪୯/୭), ସୁନାଫରୁଆର ଖବର (୫୦/୧), ପାହନ୍ତ ଚଢ଼ା (୫୦/୬)

ମହାନ୍ତି, ସ୍ୱପ୍ନ କୁମାର: ନିଷିଦ୍ଧ ଋତୁର କବିତା(୩୩/୬), ତିନୋଟି କବିତା(୩୪/୬)

ମହାନ୍ତି, ସୁଜାତା: ସ୍ମୃତିକୁ(୩୩/୧୧)

ମିଶ୍ର, ସଂଗ୍ରାମ: ଜହ୍ନର କବର(୩୪/୬), ସବୁଯାଇ ଦାନକରିଦେବା ପରେ(୩୪/୧୨),

ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପୃଥିବୀ(୪୬/୭), ମନ ହିଁ ତୋର ନିଜ ଗୁରୁ(୪୭/୩)

ମହାନ୍ତି, ସବିତା: ସ୍କୁଲମାଷ୍ଟର(୩୪/୬), କବିତା(୩୬/୧୨), ଚିଠି(୩୭/୧୧), ଶେଷ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି(୩୮/୫), ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ(୩୯/୪), କୋଇଲି କବିତା(୪୧/୪), ଚମ୍ପାଫୁଲ(୪୩/୧୨), ଚାରିଟି କବିତା(୪୍/୩)

ମିଶ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ: ରାତି କେବେ ହେବ(୩୪/୯), ଚିତ୍ର (୩୬/୬), ବୁର୍ଲା(୩୭/୧୨), ଯୌବନର ମୁହଁ(୩୯/୧୧), ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିବା ଜରୁରୀ(୪୩/୩), ଅନେକ ଦିନ ତଳେ(୪୭/୨), ଚିଭଚୋରି(୪୭/୭), ସ୍ୱର(୪୭/୧୨),ଦୁଃଖଭୋଗ(୪୯/୧୧), ଘଟ (୫୦/୧୦)

ମିଶ୍ର, ସୁରେଖା: ହେ ମୌନ(୩୫/୩)

ମହାପାତ୍ର, ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର: ବୋଉକୁ(୩୬/୫), ଯିଶୁ କ୍ରୁଶବିଦ୍ଧ ହେଲାପରେ(୩୬/୧୨)

ମିଶ୍ର, ସୁଷମା: ଅନ୍ୱେଷଣ (୩୬/୧୨), ଆଖି(୩୬/୬), (୩୮/୩), ତୋ ମୁଠାରେ ଜୀବନ (୩୯/୨), ତୁମକୁ ଝୁରିବାକୁ ଆଜି ସବୁଠାରୁ ପ୍ରାଣମୟ ଲାଗେ (୪୧/୩)

ମହାନ୍ତି, ସୁସ୍ମିତା : ଦାସ (୩୮/୮), ଝର୍କାର ଏପାଖ ସେପାଖ (୩୯/୬)

ମିଶ୍ର, ସଂଗ୍ରାମ କେଶରୀ : ପରିବର୍ତ୍ତନ (୩୮/୪)

ମିଶ୍ର, ସ୍ୱପ୍ନା : ଗଛ (୪୫/୯), କିଏ ସେ ଡାକୁଛି (୪୬/୯), ବୟସ୍କ ପାପ (୪୭/୧୦), ଚଢ଼ା-ଉତରା(୪୯/୧୨)

ମିଶ୍ର, ସ୍ୱରୂପ କୁମାର : ତମେ କହୁଛ (୩୯/୮), ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀ (୪୦/୬), ଯାହାକୁ ଛୁଇଁଲେ (୪୨/୧୦), ଘରବାହୁଡ଼ା (୪୫/୮), ପଦ୍ମପାଖୁଡ଼ାରୁ ଓ ଛଖଣ୍ଡ ହାତ (୪୬/୬), ଧୂଆଁ (୪୭/୪), ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ (୫୦/୮)

ମିଶ୍ର, ସୁଚେତା : କବି (୪୦/୧୨), ଅନେକ ଶରତ (୪୧/୩), ପୂର୍ବରାଗ (୪୨/୩), ଏବେ ଏଘର ଭାରି ଏକା (୪୨/୯), ମହାରାଜ ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦକରନ୍ତୁ (୪୩/୨), ଆତତାୟୀ (୪୩/୫), ଚିଠି ଆସେ (୪୩/୮), ପିଲାଏ ସବୁ ଜାଣିଗଲେଣି(୪୪/୮), ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର (୪୪/୧୨), ବସୁଧା (୪୫/୯), ବହିଷ୍କୃତ (୪୬/୮), ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ (୪୬/୧୨), ଯୁଦ୍ଧ ପରେ (୪୭/୮), ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର (୪୮/୮), କବି- ଧର୍ମ (୪୯/୨), ମୌଳିକ ବିଷାଦ (୪୯/୮), ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର (୪୯/୧୦), ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର (୫୦/୮)

ମିଶ୍ର, ସରୋଜିନୀ : ଋତୁପର୍ଣ୍ଣା (୪୧/୭), ଫେରିଯାଉ ବସନ୍ତ (୪୧/୧୨), ସଁବାଳୁଆର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୨/୫), ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦିଅ (୪୨/୧୧), ପାପର ତକ୍ଷକ (୪୩/୩), କାଠଯୋଡ଼ି ନଈ ବନ୍ଧେ ରାତି (୪୩/୬), କେଉଁ ମହାଧର୍ମ (୪୩/୧୧), ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ (୪୪/୨), ମଧୁକ୍ଷରା (୪୪/୭), ସକାଳ ଲୁହ (୪୫/୧), କଚ୍ଛବଟ (୪୫/୭), ଅନ୍ତିମ ବେଳ (୫୦/୪)

ମହାପାତ୍ର, ସଂଯୁକ୍ତା : ନିର୍ମୁକ୍ତି (୪୯/୫)

ମହାପାତ୍ର, ସମରେନ୍ଦ୍ର : ଏକା ଏକା ବିକ୍ରମାର୍କ (୪୩/୧), ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିନଥିବା ଆଖି (୪୪/୫),

ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତା (୪୪/୧୨), ମଧ୍ୟବିତ୍ତ (୪୮/୬), ଶୀତସ୍ମୃତି (୪୮/୯), ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଅଭିସାର (୪୯/୨), ବାଳକୃଷ୍ଣ ଦାଶ (୫୦/୪)

ମିଶ୍ର, ନରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ : ଏଇ ମୋର ପ୍ରେମ (୭/୧୧) ସ୍ୱପ୍ନ (୮/୨) ଅସୁର (୮/୭) ଅସୁରୁଣୀ (୮/୧୦) ଚିଠି (୮/୧୨) ସମୁଦ୍ରକନ୍ୟା (୧୨/୯)

ମହାପାତ୍ର, ସତ୍ୟେଜିତ ଦାଶ : ଫୁଲ ଫୁଟିଯାଏ (୪୧/୫), ନାରୀ (୪୨/୧୨), ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରେମରେ (୪୨/୧୨)

ମିଶ୍ର, ସତ୍ୟଶଙ୍କର : ଅଥଚ (୪୩/୮), ଅବଶୋଷ (୪୪/୫)

ମହତାବ, ହରେକୃଷ୍ଣ : ଝଙ୍କାର (୧/୧), ସାଧନା ଓ ପ୍ରଣୟ (୧/୨), ରଜ ସଜ ବାଜ ମଉଜ (୧/୩), ଚ୍ୟବନ ଉପାଖ୍ୟାନ (୧/୬), ମନୁଷ୍ୟର ବିଚାର (୧/୭), ଭିତ୍ତି ଓ ସ୍ଥାପତ୍ୟ (୧/୮), ପୌଷ ମାସ ସୁଖ (୧/୯), ମକର ଚାଉଳ (୧/୧୦), ଶୋଭାର ସ୍ୱଭାବ (୧/୧୨), କୁଆଁତାରାର ଅଭିଶେଷ ଇକ୍‌ବାଲ (୨/୮), ନାଇଲ ନଦୀର ତୀରେ (୩/୭), ଛାୟାପଥର ଯାତ୍ରୀ (୩/୧୨), ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି (୪/୧), ମରଣସଙ୍ଗୀତ (୪/୨), ବାସିଫୁଲ ହାର (୪/୪), ରୁଦ୍ର ଆବାହନ (୧୮/୧), ଛାତ୍ରଶିଆର ଅନ୍ତରଢ଼ାକ (୧୮/୭), ଅଗ୍ରାଧିକାର (୧୯/୧୦), ଆନନ୍ଦ-ସନ୍ଧାନ (୨୦/୨), ମୂଳିଆର ଇତିହାସ ପଢ଼ା (୨୦/୮), ବିପ୍ଳବ ଅନ୍ୱେଷଣ (୨୭/୨), ଜନ୍ମଦିନ (୨୭/୧୦), ସଂକଳ୍ପ (୨୮/୧), କାରାବାସରେ (୨୯/୪), କାଳର ଅଭିଯୋଗ (୩୦/୧୧), ଅଶୋକ (୩୫/୭)

ମିଶ୍ର, ହରିହର : ଭୟ ଓ ଅଭିନୟ (୧୬/୯), ଠିକଣା ଜାଣେନା (୧୭/୪), ପଥକ୍ଲାନ୍ତିର ଗୀତ (୧୭/୭), ପ୍ରଥମଗର୍ଭ (୧୭/୯), କୁହୁଡ଼ି ଜଣେ ଟ୍ରକ ଡ୍ରାଇଭର ଆଖିରେ (୧୮/୨), ତଫାତ୍ (୧୮/୫), ଭୋରପକ୍ଷୀ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ (୧୮/୧୦), ବିଜୁଳି (୧୯/୬), ରାକ୍ଷସର ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ୍ ପରେ (୨୦/୧), ତିନୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ (୨୦/୫), ଏକ ଛୋଟ ଦସ୍ତଖତ (୨୧/୧), ପରଲୋକଗତ ସହରର ବୃଦ୍ଧମାନେ (୨୧/୫), ତିନୋଟି ସ୍ତବ (୨୨/୬), ଅପଭ୍ରଂଶ (୨୩/୫), ଘଣ୍ଟଧ୍ୱନୀ (୨୩/୮), ବହୁରୂପର ବର୍ଣ୍ଣ (୨୪/୬), ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣ (୨୪/୫),ବେତାଳ (୨୪/୮), ଦୀର୍ଘତମା (୨୫/୨), ନାବିକର ଶେଷ ଜମାନବନ୍ଦୀ (୨୫/୭), କେମାଦେଇ କାନ୍ଦ (୨୬/୧), ଅଝଟ ପବନ (୨୬/୭), ହଂସରାଳୀ(୨୬/୧୦), କନ୍ଦର୍ପ (୨୭/୧), ଗଙ୍ଗୁଆ (୨୭/୫), ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦରୀ (୨୭/୭), ରେଭେନ୍ସା ସାହେବ (୨୮/୧), ନାଭିଛେଦ (୨୮/୬), ନିବୁଜ ସକାଳ (୨୮/୧୦), ଆଉ ଏକ ଜନ୍ମ ଅପେକ୍ଷାରେ (୨୯/୧), ମାନରଞ୍ଜନ ପ୍ରଥମ ମେଘଉ (୨୯/୪), ତୃଷିତ ଚିଲିକା (୨୯/୯), ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବ (୩୦/୫), ଅଗ୍ନିଫୁଲ (୩୦/୭), ସିନ୍ଦୁର ପିତୁଳା (୩୧/୧), ମାଟିର ମୂର୍ତ୍ତି କାଚର ସ୍ୱର୍ଗ (୩୧/୬), ଜନସମୁଦ୍ର (୩୧/୧୧), ବଡ଼ପୁଅ (୩୨/୧), ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାନପୁଅମାନେ (୩୨/୩), ଅଦୃଶ୍ୟ ଲିପି: ଚଉଗଡ଼ର (୩୨/୮), ମୋହିନୀ ସେ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ ମୋହିନୀ (୩୩/୯), ଦୁଷ୍ଟ ତାରକା (୩୪/୩), ନୀରବତା ଓ ଅନ୍ଧକାର (୩୪/୭), ସନ୍ଧିବିଗ୍ରହ (୩୪/୧୨), ଦିଗବିଜୟୀ (୩୫/୨), ସାମାଟିରିକ୍ତ (୩୫/୮), ଅଭିଭାବକ (୩୬/୨), ସଂକେତ (୩୬/୧୦), ମଧ୍ୟଯୁଗ (୩୭/୧), ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର (୩୭/୭),

ହ୍ୟାଲି (୩୮/୧), ଅନାଶ୍ରୟ (୩୮/୭), ସୁନାସିଂହ (୩୮/୧), ଦେବଶିଶୁ (୩୯/୭), ବେଶବଦଳ (୪୦/୫), ଶିଶୁ (୪୧/୧), ପିମ୍ପୁଡ଼ିର ଘର (୪୧/୫), ଉପତ୍ୟକାରେ ଉପତ୍ୟକା ! (୪୧/୮), ମେଘାଲୋକ (୪୨/୧), ଯାହା ସେହି ଯାଦୁକର ଜାଣେ (୪୨/୪), କକ୍ଷଚ୍ୟୁତ (୪୨/୬), ଅବୁଝା (୪୩/୭), ଅନ୍ଧଭିକାରୀ (୪୪/୧), କେତେ କାଳ, ଅବଶିଷ୍ଟ ଆୟୁକୁ ମାପିବାରେ (୪୫/୧), ରୁକୁଣାରଥ (୪୬/୧), ନବଯୌବନ (୪୬/୪), ଦର୍ପଣଶିଳା (୪୬/୭), ଗୁପ୍ତଯାତ୍ରା (୪୬/୧୧), ଅନ୍ୟ ସମୟ ଭିନ୍ନ ପୃଥିବୀ (୪୭/୩), ଅଣିମା (୪୭/୧୦), ବହୁଦିନ ପରେ (୪୮/୭), ଅପୋଡ଼ାଭୂଇଁ (୪୮/୧୦), ଆୟୁଷ୍ମାନ ତୁମ ଦେହ (୪୯/୧), ଆଗ ଭଳି ସେମିତି ଚାଲିଛି (୪୯/୭), ସଂପର୍କର ଦେଶ (୫୦/୧)

ମିଶ୍ର, ସଞ୍ଜୟ କୁମାର : ଖୋଲା ଝରକା (୪୭/୯), ନଈ ଧାରରେ (୪୮/୧୨), ବିବର୍ତ୍ତନ (୪୯/୮)

ମିଶ୍ର, ସୀମା: ତୃଣର ତୃଷ୍ଣା (୪୮/୨), ରୂପାନ୍ତର (୪୮/୯), ଲକ୍ଷ୍ମଣରେଖା (୪୯/୪), ପ୍ରସ୍ଥାନ (୪୯/୧୦), ଅଭିନେତ୍ରୀ (୫୦/୭), ମହାକାଳ (୫୦/୧୦)

ମହାପାତ୍ର, ହରିହର : ମେଲାଣି (୧୬/୪), ପ୍ରେମ ସତ୍ୟ (୩୦/୯), ବନ୍ଧୁଗଲେ (୩୦/୧୨)

ମହାନ୍ତି, ହରେକୃଷ୍ଣ : ମାତ୍ର ମିନିଟ୍‌କେ (୧୯/୨)

ମହାନ୍ତି, ହରେନ୍ଦ୍ର : ମୋ ଅପା (୨୬/୧୧), ପ୍ରତୀକ ବିରୋଧ (୨୭/୫), ଲୋକନାଥ ବାବୁ (୨୭/୯), ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି (୨୮/୩), କାରଣ ମୁଁ ଆଧୁନିକ କବି (୨୮/୧୨)

ମିଶ୍ର, ଭାଗିରଥୀ : ସୁଖେଶ୍ୱରୀ ଏବେ ଦୁଃଖ ଦେ' (୩୩/୬), ଛିତିକ୍ଷ୍ଣ (୩୪/୫), ନିକଟରେ ଥାଆ ଆଉ ଦୂରକୁ ଯାଆ ଏବେଏଇ ମୂହୂର୍ତ୍ତରୁ (୩୫/୫), ଶୁଣାଣି (୩୫/୧୨), ଆକାଶିତ ତାରକା (୩୬/୧୦), ଜରାୟୁରେ ଚିରକାଳ (୩୭/୧୨), ଆସଞ୍ଜସକାଳ ଚିରକାଳ (୩୮/୫), ଜରାଭୂଇଁର ଜାତକ (୩୯/୫), ଆକାଶପହଁରା (୪୦/୧୦), ଆକାଶଆଡ଼କୁ କ୍ରମଶଃ (୪୨/୩), ଯେ କୌଣସି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଅନ୍ତିମ ସକାଳ ଆମର (୪୩/୮), ଜଷ୍ଠେଇ ମେଳାରେ ବୁଢ଼ାଲୋକ (୪୪/୧), କବିତା ଭଳି କିଛି (୪୫/୭), ଆକାଶ ଖୋଜା (୪୫/୪), ଗୀତ ଗାଉ ଗାଉ ମଣିଷ (୪୬/୧୨), ବସା ଭିତରେ ଆମେ ଦି' ଜଣ (୪୭/୮), ଯିବା ଆସିବାର ରାତି (୪୮/୧୦), ପହିଲି ସକାଳ ପୂର୍ବରୁ (୫୦/୨), ସେଦିନ ସମୁଦ୍ର କୂଳରେ (୫୦/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଜ୍ଞାନଦା ଚରଣ : ତିନୋଟି ପ୍ରେମ କବିତା (୧୪/୧), ତିନୋଟି ମହାମାନବର କବିତା (୧୪/୧୧,୧୨), ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ (୧୫/୬)

ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର : ପ୍ରଜାପତି (୨୧/୯), ଅପେକ୍ଷା (୨୫/୧୧)

ମଲ୍ଲିକ, ହୃଷିକେଶ : ବସନ୍ତ (୨୯/୬), ଘରପୋଡ଼ି (୩୦/୬), କ୍ଷେତ୍ର (୩୦/୧୨), ନିବିଡ଼ ବରଷାକାଳ (୩୧/୬), ଯିବାବେଳେ ମୁହଁ (୩୨/୫), ଝିଅ ଛେଳି ଗୋଠ (୩୩/୫), ଫୁଲତୋଳା (୩୪/୨), ଧର୍ମପତ୍ନୀ (୩୪/୧୦), ସାରାରାତି (୩୫/୩), ଛଦ୍ମବେଶ (୩୫/୮), ଫିଟିଗଲା ତମ ସଜଡ଼ା ଗଭା (୩୮/୯), ଗୃହସ୍ଥ (୪୦/୮), ହରି ସିଂ (୪୧/୪),

ବାଲିଆପାଳ (୪୧/୮), ଛବିପାଇଁ ଖାସ୍ (୪୨/୫), ରୋହିତାଶ୍ୱ–୫ (୪୩/୯), ଧର୍ମପତ୍ନୀ (୪୪/୯), ସାବିତ୍ରୀ (୪୮/୧୧), କର୍ଣ୍ଣ (୪୯/୧୦)

ମହାନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ବିଲୋଡ଼ନ (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୨/୩), ଦୃଶ୍ୟ (ଭାଷାନ୍ତର) (୩୫/୧୧), ଗୋଟିଏ ସନ୍ଧ୍ୟା (୩୬/୫), ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ଅନେକ ମାଇଲ୍ ଅତିକ୍ରମ କରିଛି (ଅନୁବାଦ) (୩୯/୬)

ଯୋଶୀ, ଉମାଶଙ୍କର : ଟ୍ରେନ୍‌ଟି ଅନେକ ମାଇଲି ଅତିକ୍ରମ କରିଛି (୩୯/୬)

ରବୀନ୍ଦ୍ର ବିହାରୀ : ମାଂସର ପାପୁଲିରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ଫୁଲ (୪୩/୨)

ରାୟ, ଅପୂର୍ବ ରଞ୍ଜନ : ଅବ୍ୟକ୍ତ କାକଳି (୨୪/୯)

ରାଉତରାୟ, ବିଷ୍ଣୁ : ବଟି (୫୦/୫)

ରାଉତରାୟ, ଅଭିରାମ : କଳାହାଣ୍ଡି (୨୭/୩), ତମେ ଏକ ବିସ୍ମିତ ସକାଳ (୪୧/୨)

ରାୟ, ଶ୍ରୀମାନ କୁମାର : କ୍ଷମାକର ନୀଚତାରେ (୩/୬)

ରାଉତ୍, କମଳା କୁମାରୀ : ସେମାନେ ଓ ଏମାନେ (୨୭/୩)

ରାୟ, କେଦାର : ନିଶ୍ଚୁପ କବର (୩୩/୧୨), ରାଗବିକଳ୍ପ (୩୪/୬), ମାଆ (୩୭/୪)

ରଥ, ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ : ଉତ୍ତରଣ (୧୯/୯), ସୂର୍ଯ୍ୟଲିଖା – ଚାରୋଟି ଚେତନା (୧୯/୧୨), ବହ୍ନିବଳୟ (୨୦/୨), ମୋ କୁନିଝିଅ ପାଇଁ (୨୦/୧୦), ଅଥ ଓ ଇତି (୨୧/୨), ଉପତ୍ୟକାର ଉତ୍ତରରେ (୨୧/୧୨), ପ୍ରସ୍ଥେସେନ୍‌ର ସଙ୍ଗୀତ (୨୨/୯), ସକାଳ (୨୨/୧୧), ଏକଲା ମଣିଷ (୨୩/୧), ନୀରବତାର ସମ୍ପର୍କରେ (୨୩/୮), ପ୍ରତାରଣା ସମ୍ପର୍କରେ (୨୪/୩), ରୋମାନ୍‌ସ ସମ୍ପର୍କରେ (୨୪/୮), ବାଲିଯାତ୍ରା (୨୪/୧୨), ସମୟ (୨୫/୨), ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ସ୍ୱର (୨୫/୮), ସମୁଦ୍ର ଓ ଶୂନ୍ୟ (୨୫/୧୧), ସନ୍ନ୍ୟାସୀ (୨୬/୨), ଶକ୍ତି (୨୬/୭), ଦୀପାବଳି ଏବଂ ମୋର ଅନୁପସ୍ଥିତ ଯନ୍ତ୍ରୀ (୨୬/୧୧), କୁନାଳ (୨୭/୧), ଏ ତ ମୃତ୍ୟୁର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ସରେ (୨୭/୮), ଅଚିହ୍ନା ମଣିଷ ଛାଇ (୨୮/୩), ଶତେକ ସମାଧି (୨୮/୮), ଅଗାଧୁ ଦାସ (୨୯/୩), ଅଧିକରଣ (୨୯/୧୦), ତମ୍ଭ ଅନ୍ୟତ୍ର (୩୦/୧), ମିତ (୩୦/୮), ବିଚଳିତ ସେତୁ (୩୧/୧), ଦୁଃଖ ମନା ଝିଅ (୩୨/୧), ମୋ ସଂଦୀପ୍ତ ପାଇଁ (୩୩/୧), ମେଷ ଶାବକ (୩୩/୪), ନିଷ୍କଳଙ୍କ ମୁକୁଟ (୩୩/୭), ସଂପତ୍ତି (୩୪/୧), ଅନ୍ୟ ଆଖିର ପାପ (୩୪/୭), ତମ ଆମର ବେଳ (୩୫/୧), ଛିନ୍ଦାବାଦ (୩୫/୫), ଫୁଲଟି ଫୁଟିଯାଇପାରେ (୩୫/୭), ନୀଡ଼ (୩୬/୧), ଏବେ (୩୬/୭), ଟିକିଏ ଝଡ଼ର ଅପେକ୍ଷାରେ (୩୭/୧), ଆହତ ସ୍ୱପ୍ନ (୩୭/୮), ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୩୮/୨), ସାପ, ମିଛ, ଫୁଲ ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପର୍କରେ (୩୮/୧୦), ସମୟ (୩୯/୧), ଶବଯାତ୍ରା (୩୯/୫), ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ (୪୦/୧୦), ସମର୍ପଣ (୪୧/୧), ବର୍ଷା (୪୧/୧୧), ବଣଭୋଜି (୪୨/୧), ପାଗଳାରାଜା (୪୨/୧୧), ଏଥିରୁ ତୁମେ ଆସିବା ବେଳେ (୪୩/୧), ଓଙ୍କନିଆ ପବନ (୪୩/୭), ଘୋର ଘୋର ବିପଦ (୪୪/୧), ଦୁର୍ଗ ଉପରୁ (୪୪/୯), ଅନିୟମ ପବନ (୪୫/୭), ଉପକବିତା (୪୬/୭), ଶୁଖିଲା ନଈର ମାଲିକ (୪୮/୪), ଜୀବନ (୫୦/୧)

ରାଉତ, ଚକ୍ରଧର : ଆଖି (୧୧/୧୧), ବିନ୍ଦୁ ବିସର୍ଗ (୧୩/୧୦), ଢେଉ (୧୩/୧୨), ମେଘମୁକ୍ତ ମନର କବିତା (୧୪/୪), ମାୟା - ମୃଗ (୧୬/୮), ଫେରିଆସ ପାପର ସହରୁ (୩୪/୧୧), ତରୀ ନେବି ଦୂରେ ବାହି (୩୭/୧), ପ୍ରିୟତମା (୩୭/୬)

ରଥ, ଜୟନ୍ତୀ : ଫେରି ଯାଉଥିବା ସକାଳକୁ (୪୧/୫), ସ୍ନିଗ୍ଧ ଅଙ୍ଗୀକାର (୪୩/୬), ଶାଳିନୀ ! ସମାହିତ (୪୩/୧୦), ଶାଳିନୀ ! ପ୍ରାତିମୟୀ (୪୩/୧୨), ମାଟି (୪୫/୪), ଦେଖ, ଯେତେ ପାରୁଚ (୪୬/୮), କଳାନ୍ୟାସ (୪୭/୨), ପୁଅବଡ଼ ହେଉଛି (୪୮/୨), କବିତାର ଘର (୪୮/୧୦), ଶରୀଟିଏ ଅଧା ବୟସରେ (୫୦/୨)

ରାଉତ୍, ତରୁଣକାନ୍ତ : ବଣପାରା (୪୦/୧୦), କଜ୍ଜଳପାତିର ଲାଞ୍ଜ (୪୩/୩), (୪୩/୧୧), (୪୪/୪), ବିଷପାନ (୪୪/୬)

ରଥ, ତୁହିନାଂଶୁ : ଶାଖା ବିହୀନ ସ୍ୱୀକାର (୪୧/୧୧), ଭୂତପତି (୪୩/୬), ଅପରିଚିତ (୪୩/୧୨), ଟେରା (୪୫/୨), ଯାଯାବର (୪୫/୧୨), ବାପା (୪୬/୫), ବୃକ୍ଷ (୪୬/୧୨), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୯/୩), ଦୀନକୃଷ୍ଣ (୪୯/୮), କୁହୁଡ଼ି ପହଁରା (୪୯/୧୦), ନକ୍ସା (୫୦/୯)

ରାଉତରାୟ,ନଳିନୀଦେବୀ : ନାରୀ (୬/୧୨), ସର୍ବହରା (୭/୧), ସିନ୍ଧୁ (୮/୯)

ରଥ, ନୃସିଂହ କୁମାର : ଦୁଇଟି କବିତା (୧୩/୩), ସେ ଓ ଅନ୍ଧାର (୧୩/୮), ବସନ୍ତ (୧୪/୩), ସ୍ୱଗତ (୧୫/୧), ସଂଧ୍ୟା (୧୫/୫), ଚାରୋଟି କବିତା (୧୫/୮), ବର୍ଷାର ଦୁଇଟି ସ୍ୱର (୧୫/୧୧), ଲୁଲୁ ପାଇଁ ଏକ ଲଲାବାୟି (୧୬/୧), ଦୁଇଟି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଗଛ (୧୬/୧୦), ସହରରେ ସଂଧ୍ୟା (୧୮/୮), ଶୀତ (୧୯/୧୧), ଦୁଇଟି ଏଲିଜି (୨୦/୩), ଉତ୍କଣ୍ଠାର ମୃତ୍ୟୁ (୨୦/୫), ଶ୍ରାଦ୍ଧ (୨୦/୧୦), ଅପେକ୍ଷାରେ (୨୧/୧), ପଥ କାହିଁ (୨୧/୭), ଏପ୍ରିଲ (୨୨/୧), ଅପରାହ୍ନ (୨୨/୫), ପୁନର୍ମିଳନ (୨୨/୭), ସଂଳାପ (୨୨/୧୦), (୨୨/୧୨), ସମୟକୁ (୨୩/୨), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୩/୫), ଶୋକ (୨୩/୯), ଉପର ପକ୍ଷ (୨୪/୧), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୨୪/୭), ତୁମ ସ୍ମୃତି (୨୪/୧୧), ବାପା (୨୫/୧), ସଂପର୍କ (୨୫/୫), ଦୁଇଟି କବିତା, (୨୬/୫), ଝର୍କା, ବଗିଚା (୨୬/୮), କନ୍ହେଇଲାଲ (୨୭/୭), ଘର ବାହୁଡ଼ା (୨୮/୮), ଆବିଷ୍କାର ଦୁଃଖ (୨୯/୨), ସମ୍ପର୍କ (୨୯/୮), ସମ୍ରାଟ (୩୦/୧), ପୂର୍ବାଶାର ଗୀତ (୩୧/୧), ପଳାତକ (୩୨/୧), ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ପକ୍ଷୀଟିଏ (୩୩/୭), ସ୍ମୃତି ଆମ ଗାଁ (୩୩/୧୦), ଅପରାହ୍ନ (୩୪/୧), ଅନ୍ୟ ରାସ୍ତା (୩୪/୪), ଆଗନ୍ତୁକ (୩୪/୭), ଚଳଚ୍ଛବି (୩୫/୩), ସମୟ ଛାଇରେ (୩୫/୭), ଏଥରକ (୩୬/୮), କେଉଁଠି ମିଳିବ ରାହା (୩୭/୯), ବାୟାଚଢ଼େଇ (୩୯/୨), ଅଭାଜନ (୩୯/୧୧), ମୁଁ ଜାଣିଛି (୪୫/୫), ବୁଢ଼ୀଲୋକ (୪୬/୬), ପ୍ରଶ୍ନ (୪୭/୯), ପୂର୍ବାଶା (୪୮/୨), ପକ୍ଷୀଉଡ଼ିଗଲା ପରେ (୪୮/୧୦), ନନା ଥାଆନ୍ତି (୪୯/୧୦), କବର ଖୋଳା (୫୦/୧), ଲୋକଟି (୫୦/୭)

ରଥ, ତ୍ରିନାଥ : ପଣ୍ଡିଚେରୀ : ତିନୋଟି ଅନୁଭୂତି (୨୦/୬), ସେଦିନ (୨୧/୩), ଏଇ ମୁଁ ଫେରିଲି (୨୧/୬), ମୋ ବୃତ୍ତାନ୍ତ (୨୧/୧୨), ଚତୁର୍ମାସ୍ୟା (୨୨/୫), ଅନ୍ତର୍ଦାହ (୨୨/୯)

ରାୟ, ନିରୂପମା : ଅବାଞ୍ଛିତ ସତ୍ୟ (୨୯/୨), କାଳେପାଣି (୨୯/୧୧), ମୂଆ (୩୦/୩), ଦୁର୍ଗା (୩୦/୭), ଅଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ (୩୨/୨), ନଦୀବି ସ୍ମରଣ (୩୨/୮), ନାଲିନିଅଁର ରତ୍ନ (୩୪/୧), ଖୋଲଘର (୩୫/୧), ନୀରବତାର ସଂଗୀତ (୩୫/୫), ଅବେଳରେ (୩୫/୧୦), ପରମାତ୍ମୀୟ (୩୬/୨), ତୁମେ (୩୬/୭), (୩୭/୨), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୮/୩), ତମେ (୩୯/୩), ମହିଷାସୁର (୩୯/୧୧), ପକ୍ଷୀ ଓ ସକାଳ (୪୩/୯)

ରାୟ, ପୁଳିନ ବିହାରୀ : ଗାଁର ଗେଜେଟ୍ (୧/୮)

ରାୟ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା : ରାକ୍ଷୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା (୪/୧୧)

ରାଉତ୍, ପରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଏଇ ମୋର ଦେଶ, ଏଇ ମୋର ମାଟି (୨୩/୪), ଗୋଟିଏ ରାତ୍ରି (୨୩/୧୨), ପ୍ରେମ ସମ୍ପର୍କରେ (୨୪/୫), ସମୁଦ୍ର (୨୪/୧୨), ପୁରୀ (୪୩/୨), ଶ୍ରୀପେରୁମ୍ବୁଦୁର (୪୩/୪), କଟକ (୪୩/୧୦)

ରାଉତ, ଫଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର : ଅପରାହ୍ନ (୨୪/୯), ଛାଇ (୨୫/୩), ଅନ୍ଧକାରର ସ୍ୱର (୨୫/୧୨), **ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ଉବାଚ** (୨୮/୧୨), ଅତୁଆକଥା (୩୦/୬), ନିଷଦ୍ଧ ଗୀତ (୩୨/୫), ବାପା ବୋଲି ଡାକିଲୁ ଯେ(୩୩/୧୬), ଯନ୍ତ୍ରଣାର ରଙ୍ଗ (୩୪/୬), ଅବାନ୍ତର (୩୪/୧୧), ବାଧା ଦିଅନାହିଁ (୩୬/୯)

ରାଉତ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା : ସହର (୪୮/୬), କବି ଓ କବିତା (୫୦/୪)

ରାଉତ୍, ବେଣୁଧର : ସୁନାସିଂହର ସ୍ୱପ୍ନ (୧/୧୧), ଫସିଲ (୫/୧୦), ନୂତନ ବର୍ଷ ଓ କପୋତ (୫/୧୨), ହରପ୍ପାରେ ବର୍ଷା (୭/୩), ମହେଞ୍ଜୋଦାରୋରେ ଝଡ଼ (୬/୬), ତୀର ଓ ତୂଣୀର (୭/୧), କାଠଘୋଡ଼ା ପାଣି ପି' (୭/୧୨), ମାଟିର ଗଜଲ (୮/୧୧), ବୃହନ୍ନଳା (୯/୧), ମୁକ୍ତି ଓ ମୁଁ (୯/୫), ଅଶ୍ରୁବାର୍ତ୍ତା (୯/୬), ନିଶୀଥର ଗୀତ (୧୦/୧), ସଂସ୍ମରଣ (୧୦/୨), ଆଶାବରୀ (୧୦/୩), ପ୍ରଭାତୀଙ୍କା, ପ୍ରଣୟ ଓ ପରିଣୟ (୧୦/୭), ଜୀବନ ଓ ଜ୍ୱାଳା (୧୦/୧୦), ନୂତନ ବନ୍ଦର (୧୦/୧୧), ଗୋଟିଏ ଚର୍ତୁଦଶପଦୀ (୧୦/୧୨), ପ୍ରେମରହସ୍ୟ (୧୧/୬), ପିଙ୍ଗଳାର ରାତି (୧୧/୭), ଦୁଇଟି ଆଖିର ସୂର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ (୧୨/୧), ସାତୋଟି ସମୁଦ୍ର ଏବଂ ଗୋଟିଏ ହୃଦୟ (୧୨/୬), ଦର୍ପଣ (୧୩/୧), କୌଣସି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ଇତିକଥା (୧୪/୫), **ମୁଁର ସ୍ୱାକ୍ଷର** (୧୫/୧୦), ଚୌରପଞ୍ଚାଶିକା (୧୬/୭), କୌଣସି ଅନାମଧେୟ ମହାପୁରୁଷଙ୍କୁ (୧୬/୧୧), ପିଙ୍ଗଳାର ସୂର୍ଯ୍ୟ (୧୭/୧), ଓଟପକ୍ଷୀ ଚରିତମ୍ (୧୮/୧), **ଆବର୍ତ୍ତର ଗୋଟିଏ ସ୍ୱର** (୧୯/୮), ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାପନ ସହରର କୌଣସି ରାସ୍ତାରେ (୨୦/୬), ଅନ୍ୟଲୋକର ଲୋକ (୨୫/୯), ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ଉପଖ୍ୟାନ (୨୬/୧୦), ମୋର କୌଣସି ମୃତ୍ୟୁରେ (୩୦/୧୦), କନିକାପତ୍ରା (୩୧/୨), କର୍ଣ୍ଣ (୩୬/୧), ଝରକା (୩୭/୧), ପିକ୍‌ନିକ୍ ଟ୍ରିପ୍ (୨୪/୮), କଳାନିଥାଁ (୩୫/୧)

ରାଉତ୍‌ରାୟ,ବିନୋଦ : ରାମକୃଷ୍ଣ (୩/୫), ରାକ୍ଷୀପୂର୍ଣ୍ଣିମା (୩/୭), କଦମ୍ବ (୪/୧୦), ସ୍ୱୟଂଭୂ (୫/୧୨), କଳା ଓ କଳଙ୍କ (୯/୪), ଫାଲଗୁନୀ (୧୦/୧), ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୨୦/୮),

ସଲିଲକି (୧୧/୩), କବି ମୁଁ ରଙ୍ଗାଜୀବ (୧୨/୧), କାଗଜଫୁଲ (୧୩/୩), ସନ୍ତାନ ସମ୍ଭବ (୧୬/୫), ସଲିଲକି (୧୭/୭), ମରି ନାହିଁ (୧୮/୯), ଜନ୍ମଦିନ ମୋ ଆଜି (୨୭/୧୧)

ରଥ, ପ୍ରକାଶ ଚନ୍ଦ୍ର : ଦୁଃଖ (୪୮/୯)

ରଥ, ବ୍ରଜନାଥ : ତିନୋଟି ଚୁମ୍ବନ (୧୫/୧୦), ଗୋଟିଏ ବାରିବିନ୍ଦୁ ଓ ଗୋଟିଏ ଶୂନ୍ୟ ପିଆଲାର କାହାଣୀ (୧୫/୧୨), ପକ୍ଷୀ (୧୯/୧), ପରାସ୍ତ ସମ୍ରାଟ (୧୯/୯), ବିକ୍ଷତ ବସନ୍ତ (୨୪/୧), ତ୍ରିଶଙ୍କୁ (୨୪/୭), ଏକୋଇଶବର୍ଷ (୨୪/୧୦), ଶହର ବାଜିକର (୨୫/୧), ମୁଁ ଓ ଆଷାଢ଼ (୨୫/୭), ଷ୍ଟାଲିନ (୨୫/୧୧), ପୋଷ୍ଟର (୨୬/୪), ଇତିହାସ କିଏ ପଢେ (୨୬/୭), କାଳର ପରିଧି ଡେଇଁ (୨୭/୧), ମୌନମୁଖର (୨୭/୭), ବନସ୍ତେ ଲାଗିଛି ନିଆଁ (୨୮/୧), କାଚଘର (୨୮/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୯/୧), ମାଛ ଓ ମାଛରଙ୍କା କଥା (୨୯/୭), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୦/୭), ଅଥର୍ବ ପୈରୁଷ (୪୭/୧), କଥା କୁହ ଆଖିଖୋଲ, ମୋ ଦେଶର ହେ ଗଣ ଦେବତା (୪୭/୬), ଚାରିଟି ଏକପଦୀ (୪୭/୧୦), ଇଟା (୪୮/୧), ପାଞ୍ଚଟି ଏକପଦୀ (୪୮/୪), ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ (୪୮/୭), ଚାବି (୪୮/୧୨), ସୁନ୍ଦରୀ ଆନେ୍ନ (୪୯/୧), ନାମ ଫଳକ (୫୦/୧), ବୁଦ୍ଧ ହସିଲେ (୫୦/୩), ପାରା (୫୦/୬)

ରାୟ, ମାଳବିକା : ଅସମ୍ଭବ ତୁମେ (୩୫/୫), ନିରୁଦ୍ଦେଶ୍ୟ (୪୨/୧୧), ଦୁଃଖନୁହେଁ ସୁଖନୁହେଁ ଚିର ଆଲୋକେ (୪୩/୬), ତିନୋଟି କବିତା (୪୫/୧), ସବୁ ରାସ୍ତା (୪୫/୧୧)

ରାୟ, ରାଜକିଶୋର : ଭାରତବର୍ଷ (୧/୬), ତିନୋଟି କବିତା (୧୭/୨), ଅଜ୍ଞାତ ତୁମ ଠିକଣା (୧୭/୯), ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତ ଦୁଇଟି ପରିଧି (୩୩/୨), ଜୟ ତୁ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ (୪୧/୧୦)

ରଥ, ରମାକାନ୍ତ : ନାଚଖାନା (୪/୫), ଅବୋଧ (୪/୮), ଜୀବନ ସଙ୍ଗୀତ (୪/୯), ଦୋଷ (୫/୧), ଚାଲରେ ଆଦିମ ଜାନୁଆର (୫/୨), ନୂତନ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରେମ ସଙ୍ଗୀତ (୬/୨), ମହାଶୁଭଙ୍କରୀ ଭବିଷ୍ୟତ (୬/୩), ମମ୍ମୀ (୬/୭) ଗରୁଡ଼ (୬/୮), ପରିଷଦର ରାତ୍ରି (୬/୯), ଘଣ୍ଟା (୬/୧୧), ମନବନ୍ଦନା (୭/୧), ମନ୍ଦୋଦରୀ (୭/୩), ଚିଲ (୭/୪), ଚନ୍ଦ୍ରମାର ଚୂଡ଼ି (୭/୫), ଧର୍ମପଦର ଆତ୍ମହତ୍ୟା (୭/୬), ପୁତ୍ତଳିକା (୭/୭), ପତ୍ର (୭/୯), ନବଗୁଞ୍ଜର (୭/୧୦), ଅରୁନ୍ଧତୀ (୮/୩), ଖରା (୮/୪), ଲଣ୍ଡନ (୮/୯), ଚଣ୍ଡୀ ପ୍ରତି (୮/୧୧), ଆଳାପ (୯/୨), ସୂତ୍ର (୯/୫), ପତଙ୍ଗ (୯/୬), ଦିଲ୍ଲୀ (୯/୯), ମଟର ଭିତରୁ ରାସ୍ତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ (୯/୧୨), ଗୋଟିଏ ଘର ସମ୍ପର୍କରେ (୧୦/୧), ଅବୋଲକରା (୧୦/୮), ଯୋଡ଼େ ଚମ୍ପୁ (୧୦/୯), ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ (୧୧/୨), ଅନ୍ଧାର (୧୧/୩), ପବନ ଓ ମୁଁ (୧୧/୪), ଚଉପହରା (୧୨/୧), ଦୁଇଟି ଗୀତ (୧୨/୪), ଦୁଇଟି ଗୀତ (୧୨/୪), ଅନ୍ୟ ଦିନ (୧୨/୮), ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ (୧୨/୧୧), ପକ୍ଷୀ (୧୩/୧), ନଭେମ୍ବର ୩୦, ଡ଼ିସେମ୍ବର ୧ (୧୩/୧୦), ଦଶହରା ୧୯୬୧ (୧୩/୧୧), ଦ୍ୱିତୀୟ ମଧ୍ୟାହ୍ନ (୧୪/୧), ଅନ୍ୟଲୋକର ପାଣି (୧୫/୧), ବାଘ ଶିକାରୀ (୧୫/୫), ପ୍ରେମିକାର ଫଟୋଗ୍ରାଫ୍ (୧୫/୯), ଯିଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ (୧୫/୧୨), ମହୁମାଛି ପ୍ରତି (୧୬/୬), ଜହ୍ନରାତି (୧୬/୧୨), ଅନନ୍ତ ଶୟନ (୧୭/୧), ବର୍ଷାଋତୁ (୧୭/୬),

ଅପରାହ୍ଣ (୧୭/୧୧), ହନୁମାନ (୧୮/୩), ଜନ୍ମଦିନ (୧୮/୬), ବିମାନ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ମୃତ୍ୟୁ (୧୯/୧), ସହଯାତ୍ରୀ ଓ କାଲି ସକାଳ (୧୯/୪), ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ ରେଳଯାତ୍ରା (୧୯/୭), ବସନ୍ତଋତୁ (୧୯/୧୨), ରାଜାଙ୍କ ରୋମାନ୍ସ (୨୦/୧), ମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ (୨୦/୪), ହୃଦୟେଶ୍ୱରୀ (୨୦/୭), ଦିନ କ'ଣ ରାତି କ'ଣ (୨୧/୧), ପଶାଖେଳ (୨୧/୫), ପାଶାଖେଳ ଓ ରାଣୀ (୨୧/୭), ସମୁଦ୍ରକୂଳ (୨୧/୧୧), ଦିଗ୍‌ବିଜୟ (୨୨/୧୨), ସଂଧ୍ୟାବେଳର ଦୃଶ୍ୟ (୨୨/୪), ଅତିଥିସତ୍କାର (୨୨/୭), ଭୂତକେଳି (୨୨/୧), ସମୟର ଚାରୋଟି ଚାହାଣୀ (୨୩/୧), ମାଆବୀର ପଞ୍ଚତ୍ରିଂଶତମ ଜନ୍ମୋତ୍ସବ (୨୩/୪), ତିନୋଟି କବିତା(୨୩/୬), ଜନନୀର ସ୍ନେହ(୨୩/୧୦), ଆମର ବିମର୍ଷ ଭାଗ୍ୟ (୨୩/୧୨),ଛୁଟିର ସ୍ମୃତି(୨୪/୭), ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର(୨୪/୧୦), ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋର(୨୪/୧), ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଚାର(୨୪/୮), ଆତ୍ମୀୟ ଶତ୍ରୁତାର ଚାରୋଟି କବିତା(୨୫/୧), ଗୃହସ୍ଥ(୨୫/୭), ଭାରତର ତିନୋଟି ପ୍ରଧାନଋତୁ(୨୫/୧୦), ଶିଷ୍ଟାଚାର(୨୬/୧),ଦୂରଦୃଷ୍ଟି(୨୬/୭), ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭବିଷ୍ୟତ(୨୬/୧୦), ଛୁଟିଲେ ଘଟ(୨୭/୧୦), ହଜିଲାପିଲା(୨୮/୧),ନିଜେ ନିଜେ(୨୮/୪), ମରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଲୋକ(୨୮/୭), ଚିତ୍ରପ୍ରତି(୨୮/୧୦), ଓଡିଶୀ(୨୯/୧),କର୍ଫ୍ୟୁ(୨୯/୪), ସ୍ୱର୍ଗଠାରୁ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱର୍ଗ(୨୯/୭), ପ୍ରକୃତିର ସନ୍ତାନ(୨୯/୧୧), ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ, ସବୁ ସମୟରେ(୩୦/୧), ଏ ନଈକୂଳରେ(୩୦/୪), ଆତ୍ମୀୟତାର ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ(୩୦/୧୧), ବିଚ୍ଛେଦ(୩୧/୫), ମରୁଭୂମି(୩୨/୪), ଚନ୍ଦ୍ରଦର୍ଶନ(୩୭/୭),ଦିନର ଶେଷ ଦୁଇଘଣ୍ଟା(୩୯/୧), ଶ୍ରୀ ପଳାତକ (୪୧/୭),(୪୧/୧୦),(୪୨/୧),(୪୩/୭),(୪୫/୧),(୪୫/୭),(୪୬/୧),(୪୬/୭),(୪୬/୧୦),(୪୭/୧),(୪୭/୧୦), ସୀମାନ୍ତ ବାସ(୪୮/୧),(୪୮/୭),(୪୮/୧୦),(୪୯/୧),(୪୯/୭), (୫୦/୧), (୫୦/୬), (୫୦/୧୦)

ରାଉଳ, ରଶ୍ମୀ: ଯେ ପକ୍ଷୀ ଉଡେ ଯେତେଦୂର(୪୦/୫)

ରାୟ, ଶଶିଭୂଷଣ: ହେ ପ୍ରାର୍ଥିତ(୧/୨),ଚିନ୍ତା ଓ ଚିତା(୪/୧୧)

ରମାସୁନ୍ଦରୀ: ଷଡଯନ୍ତ୍ର(୧୭/୯)

ରାୟ, ସୁଧାଂଶୁ ଶେଖର: ମୋର ସର୍ପସତ୍ତା(୧୯/୯), କୁଆ(୨୧/୪)

ରାଉତରାୟ, ସୁଧାଂଶୁ ମୋହନ: ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ(୨୮/୨), ଶେଷ ବସନ୍ତ(୩୯/୧୦), ସ୍ମୃତି ସ୍ୱପ୍ନ ନିଃସଂଗତା(୪୦/୧)

ରାଉତ, ସଦାଶିବ: ସ୍ୱର୍ଗୀୟ(୩୩/୫), ବୟସ(୩୩/୧୧)

ରଥ, ସତ୍ୟବ୍ରତ: ଆଶାର ଅକ୍ଷାଂଶ ଇଚ୍ଛାର କୋଳାହଳ(୩୬/୯), ବାଉଳା ଝଡର ସଂଳାପ(୩୮/୩), ଅହନ୍ୟହନି(୩୯/୧୧), ନେପଥ୍ୟ ଏବଂ ନେପଥ୍ୟ(୪୬/୮)

ରଥ, ସ୍ନେହଲତା: ଅନ୍ଧାରର ମୁହଁ(୪୨/୪)

ରାୟ, ସନତ୍: ଆରକୂଳ(୪୫/୧୨)

ରାୟ, ସୁବାସ ଚନ୍ଦ୍ର: ବେଳାଭୂମି ସମ୍ପର୍କରେ(୩୩/୬)

ରାଓ, ଭାନୁଜୀ: ସୂର୍ଯ୍ୟ(୧୯/୧), ହାୟ ଚିଲ(୪୬/୭), ଆତ୍ମନେପଦୀ(୪୬/୧୦), ସନ୍ଧ୍ୟାରାଗିଣୀ(୪୮/୧)

ରାୟ, ଖାହାସ: ଛେଉଣ୍ଡ ଛୁଆର ପୁରା(୧୯/୨),ମୁଁ ଏକ ଫେରିବାଲା(୨୧/୭), ଜୀବନ (୨୨/୬), ସ୍ୱର: ସ୍ମୃତି ଓ ବିସ୍ମୃତିଙ୍କର(୨୪/୫), ଅନିର୍ବାଣ(୨୫/୧୦), ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ : ମନର (୨୬/୭), ଦୀଘା (୨୭/୩), ମାର୍ଗ (୨୭/୭), ହେ ଭଗତେ (୨୮/୧), ସ୍ୱପ୍ନ ପାଇଁ (୨୮/୭), ଅନ୍ୱେଷଣ (୩୦/୧), ଆଲୁଅ (୩୩/୭)

ରାଉତ, ହେମନ୍ତ କୁମାର : ଧସିଗଲା ମାଟି ((୪୯/୯)

ରଥ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ : ପାଞ୍ଚୋଟି କବିତା (୩୯/୧)

ରଥ, ନୀଳାମ୍ବର : ଗୁଡି (୪୭/୨), କିଛି ମନେ ଅଛି (୫୦/୪)

ଶତପଥୀ, ନନ୍ଦିନୀ : ନିର୍ଝର (୧୩/୯)

ଶତପଥୀ, ପ୍ରତିଭା : ଛାଇ (୧୪/୪), ମୁହୂର୍ତ୍ତ(୧୫/୭),ଆହ୍ୱାନ(୧୬/୨), ମୁମୂର୍ଷୁର କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ(୧୭/୧୦),ସମୟାତୀୟ(୧୮/୨), ବସନ୍ତ ନିମନ୍ତେ ମୋର(୧୮/୧୧), ଅନ୍ତର୍ଲିପି(୨୫/୫),ନିଜସ୍ୱ ଯନ୍ତ୍ରଣା(୨୩/୨).ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ(୨୩/୬), ଅନୁଚ୍ଚାରିତ(୨୪/୧),ହରାଇବା ପରେ(୨୪/୭), ମୋହ ନିର୍ବାଣ (୨୫/୨), ଅନାସ୍ୱାଦିତ(୨୫/୭), ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଅକଳ୍ପିତ ଦିନ(୨୬/୧), ଅକସ୍ମାତ୍ ଦେଖା(୨୬/୪), ଅପୂର୍ବ ବିନ୍ୟାସ(୨୬/୭), ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦୃଶ୍ୟ(୨୬/୧୨), ସବୁଦିନ(୨୭/୧), ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ(୨୭/୫),ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି(୨୭/୭), ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମୁଁ(୨୭/୧୧), ପୌରୁଷ ଉକ୍ତି(୨୮/୨), ବାଟର ବଣର ଗନ୍ଧ(୨୮/୫), ପ୍ରାପ୍ତିର ଉଲ୍ଲାସ ଯାହା(୨୮/୭), ସାହାଡା ସୁନ୍ଦରୀ(୨୮/୧୦), ମାନଉଦ୍ଧାରଣ(୨୯/୧), ମୋକ୍ଷ ଲୋକ(୨୯/୪), କୁବ୍‌ଜା ଓ ଦ୍ରୌପଦୀ ଚରିତ(୨୯/୭), ରେଳଯାତ୍ରା(୨୯/୧୦), ଖୋଲା ଝର୍କା(୩୦/୧), ଗୋଠ ଜଗୁଆଳ(୩୦/୪), ପିଙ୍ଗଳା(୩୦/୭), ନିୟତ ବସୁଧା(୩୦/୧୧), ଅନ୍ଧାରରେ ଏକା ଏକା(୩୧/୧), ସବା ସାନପୁଅ(୩୧/୪), ଶ୍ରମଣା(୩୧/୭), ଦେବକୀ(୩୧/୧୦), ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକେ ଆଜି(୩୨/୧), ମେଘମୟ ବେଳ(୩୨/୭),ଲିନାଦରେ ପ୍ରାଣସଂଗିନୀ(୩୨/୪), ବିଛିନ୍ନ ସଂଯୁକ୍ତ(୩୩/୧), ଅତିମୃତ୍ୟୁ ମେଚି (୩୩/୭), ସମ୍ପର୍କଟିଏ(୩୪/୧), ପୁଷ୍ପାୟିତ ଋତୁ(୩୪/୭), ଉଜାଗର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖା(୩୫/୧), ରାତିଅଧ ଟ୍ରେନ୍(୩୫/୭),ତଲ୍ଲୀନତା(୩୬/୧), କାହାମୁହଁର (୩୬/୭). ରାବଣ (୩୭/୧), ଭବିଷ୍ୟତଠାରୁ ବୃହତ୍ତର (୩୭/୮), ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଅଭାଗ୍ୟ (୩୮/୧), ଶବରୀ : ଫୁଲ ସରୋବର(୩୮/୭),ଶବରୀ : ନବାଙ୍କୁର ନୂତନ ସମୟ (୩୯/୧), ଶବରୀ: ପରାପୂରିତ (୩୯/୭), ଶବରୀ ଅନାଗମ ନୁହେଁ(୩୯/୧୦), ଶବରୀ: ବନବୀଥି(୪୦/୧), ତୁମର ବର୍ଣ୍ଣନାକରେ(୪୦/୭), ଶବରୀ:ପୃଥିବୀରୂପା(୪୧/୧), ସ୍ୱାକ୍ଷର(୪୧/୭), ଧାବଳ ଅନ୍ଧାର (୪୨/୧), ପଳାତକ(୪୨/୭), କାଲିସକାଳ(୪୩/୧), ବିନାସ୍ୱପ୍ନରେ(୪୩/୭),

ପୂର୍ଣ୍ଣତା(୪୪/୧), ତୁମକୁ ପାଇଯିବାମାନେ(୪୪/୭), ଯେମିତି ଥାଏଁ(୪୫/୧), ସାନ୍ତ୍ୱନା(୪୫/୭), ଗୋଟିଏ ଆକୁଳ ଡାକ(୪୬/୭),ନୂଆକଥା(୪୭/୧), ମଝିଚାଡ଼ିରେ(୪୭/୬), ହଜିନି କଥା(୪୮/୧), ତାରା(୪୮/୭), କିଆ ଫୁଟିଛି(୪୯/୧), ଆଞ୍ଜୁଳେ ମାଟି (୪୯/୭), ବଞ୍ଚି ରହିଛି ବୋଲି (୫୦/୧), ନିଆଁ (୫୦/୬)

ରାଉତ୍‌ରାୟ, ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ: ପ୍ରାନ୍ତର(୧/୨), ଭିନ୍ନ ଦେଶୀ(୧/୩), ଗାନ୍ଧିଜୀ ଗ୍ରହଣେ(୧/୬), କୋରିଆ(୨/୭), ହେ ବନ୍ଧୁ ମିଳାଅ ହାତ(୪/୨), ଉପରକକ୍ଷ(୪/୩), ଉତ୍ତର ତିରିଶ(୬/୧), ରଂଗମ୍(୮/୬), ଯୋଜନାଗନ୍ଧା(୮/୭), ଦିଗନ୍ତ(୮/୧୧), ଶୀତ(୯/୬), ଏକ ଲିରିକ୍(୯/୭), ସ୍ୱାଗତ(୯/୯),ଦୁଇଟି କବିତା(୧୦/୨), ଗୋଟିଏ ବିରହ ଆଗେ(୧୦/୩), ଏକ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ରାବଣ(୧୦/୪), ଅନ୍ତରାଳେ(୧୦/୫), ଦୃଷ୍ଟି(୧୦/୬), ଗୋଟିଏ କବିତା(୧୦/୭), ମତ୍ସ୍ୟଗନ୍ଧା(୧୦/୮),ଏକ ମୁନିସ୍‌ପାଲିଟି ନିର୍ବାଚନରେ (ଭୋଟ ଦେଇ ସାରି)(୧୨/୧), ତ୍ରିଧାରା(୧୨/୨), ଚାରୋଟି ପ୍ରଗତି(୧୨/୩), ତିନୋଟି ଚରିତ୍ର(୧୨/୫), ମୁକ୍ତକ(୧୨/୬), ମୃଣ୍ମୟରୂପ(୧୨/୧୦), ଦର୍ପଣ(୧୨/୧୨), (୧୩/୧), ଏକ ଫାଲ୍‌ଗୁନ(୧୪/୧), ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର(୧୪/୪), ଦୁଇଟି ସ୍ତବକ(୧୫/୧), ଶିବିରେ ଶିବିରେ(୧୫/୧୦), ଦ୍ରୌପଦୀର ଶାଢ଼ୀ(୧୬/୧), ଅନ୍ୟ କବିତା(୧୭/୧),ପଦ୍ମଲାଭ(୨୧/୮),ହେୟାରପିନ୍(୨୨/୭), ହରେକୃଷ୍ଣ(୨୨/୧୦),ନାଗଭୂଷଣ(୨୩/୬), କଲ୍‌କି(୨୩/୯), ଦୁଇଟି କବିତା(୨୫/୨), ମହାପ୍ରସ୍ଥାନ(୨୫/୧୦), ବାଘ(୩୬/୭), ସାମ୍ରାଜ୍ୟ(୩୬/୧୧), ଚିତ୍ରକଳ୍ପ(୩୭/୧), ନିଜଭୂମିରୁ(୩୭/୭), ପାଉଚ(୩୮/୨), ଯେଉଁଠାରେ ସଞ୍ଜ ହେଉ(୩୮/୭), ସନ୍ଧିପୂଜା(୩୯/୭), ଲୁଣ(୪୦/୧), ନିର୍ବିଷଜଗତ(୪୧/୧), ଶବ୍ଦର ଜଗତ(୪୧/୧୧), ସମ୍ପର୍କ(୪୨/୬), ମୋ ମାମୁ(୪୩/୭), ଅଯୋଧ୍ୟାର ରାଜା(୪୬/୭), ସମାନଦର୍ଶୀ(୪୬/୧୦), ଏକ ବିଶ୍ୱ(୪୭/୧), ବାଲିଆପାଳ(୪୭/୨), ନଷ୍ଟକୂଳ(୪୮/୧),ଜୀବନ ବାହାରେ(୪୯/୭), ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭୂଗୋଳ(୫୦/୬)

ଶୈଳଜ, ରବି: ମୋ ଟିକେଟ୍ କ୍ୟାନସେଲ କର(୨୬/୫), ଭଲଗପ ସତଗପ(୪୩/୧),ମିଛୁଆ ଗାଈଆଳ ଟୋକା ମଲାପୂର୍ବରୁ ଗାଇଥିବା ଗୀତ(୪୪/୫), ସିସିଫସର ସକାଳ(୪୬/୧୨), ଅଙ୍ଗାର(୪୮/୨),ସିସିଫସର ସନ୍ଧ୍ୟା(୪୮/୧), ରବିନସନ କ୍ରୁସୋ(୪୯/୩), ଈଶ୍ୱର - କୁମ୍ଭାର ସମ୍ବାଦ (୫୦/୧)

ଶତପଥୀ, ପ୍ରଭାକର: ତ୍ରିରଙ୍ଗା ପତାକା(୪୬/୧୨), ସହରକୁ ଆସିଛନ୍ତି କବି(୪୭/୧୧), ପଞ୍ଚବଟୀ(୪୯/୧୦), ସିଡି (୪୯/୧୨)

ଶତପଥୀ, ମାଧବ ଚନ୍ଦ୍ର: ଶିଳା ଓ ସିକତା(୧୬/୬),ଆଖିର ତିନୋଟି ପର୍ଯ୍ୟାୟ(୧୬/୯), ଜୀବନ ଓ ଜ୍ୟାମିତି(୧୭/୧), ଧରାଧରା ଧର(୧୭/୮), ଗୋଟିଏ କଲୋନୀର ଇସ୍ତାହାର(୧୮/୮)

ଶତପଥୀ, ବସନ୍ତ କିଶୋର: କି ଜାତି ପଦାର୍ଥ(୩୩/୨)

ଶତପଥୀ, ଦୀପ୍ତିମୟୀ: ଶୀତଳ ସନ୍ତ୍ରମ (୫୦/୧୨)

ଶତପଥୀ, ଅନତି : ବ୍ୟାପ୍ତ (୫୦/୯)

ଶତପଥୀ, ହିମାଂଶୁ: ଫୁଲ ଫୁଟିବାର ବେଳ(୪୬/୧୨)

ଶତପଥୀ, ମେଜର ଶିବରାମ: ଢାଫନା(୩୯/୯)

ଶତପଥୀ, ସଂଜୟ : ଅଦେହ(୪୪/୧୧), ଦେହ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର(୪୫/୨),ଅନାମ କବିତା(୪୫/୫), ଲଗାମ ଭିତର ମୁଁ(୪୮/୧୨)

ଶତପଥୀ, ରବି : ଥୁଣ୍ଟାଗଛ (୫୦/୫)

ଶରଣ, ମନୋରଞ୍ଜନ: ଆବାହନ ଝଡର ଆକାଶକୁ(୨୮/୬)

ଶୁକ୍ଳ, ଅନନ୍ତ ଚରଣ : ଅମର୍ତ୍ତ ସେନ (୫୦/୧୧)

ଶ୍ରୀଦେବ: ଆସଯିବା (୩୬/୬), ଶବମୟ ସମୟ (୪୪/୬), ଯେଉଁଠି କି ଅନାଇବ ଅନାଅ : କଙ୍କାଳ (୪୫/୧୨)

ଶ୍ରୀଚନ୍ଦ୍ରହାସ : ବିନୋଦିନୀ (୫/୧)

ଶ୍ରୀ ଜଟାୟୁ : ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭାଗବତ୍ (୨୫/୧୧), ଦେବବାଣୀ (୨୬/୨), ନାଗଭୂଷଣ (୨୬/୬), ସୋଽହଂ (୨୬/୮), ରାହୁଗ୍ରାସ (୨୬/୧୨), ଜଟାୟୁ (୨୭/୨), ଦୀପଟିଏ ଜାଳ (୨୭/୬), ଜ୍ଞାନାଜ୍ଞାନ (୨୭/୮), ପାରିଷଦ (୨୭/୧୧), ଅନ୍ଧଗଳିର ଗାଥା (୨୮/୧୦), ଶେଷକବିତା (୨୯/୩), ଭୋଜନ ଦେହି ରାଜେନ୍ଦ୍ର (୩୨/୧୧), ଫରିଆଦ (୩୩/୧୦)

ଶ୍ରୀବାମାଚାରୀ : ନବବର୍ଷ (୧୪/୧), ଦୁଇଟି ଶିବିର ଓ ତୁମେ (୧୪/୪), ସେ ପଥ ଅମ୍ଳାନ ଆଜି (୧୪/୯), ତାଜମହଲର ନେପଥ୍ୟନାୟକ (୧୫/୧), ବିରହୀ ଯକ୍ଷ ଡାକଟିକଟ (୧୫/୮), ପଳାୟନ ପନ୍ଥୀର ସ୍ୱଗତ କବିତା (୧୬/୩), ଇତିହାସର ଧାରା (୧୬/୫), ଆମେ ଉତ୍ତରାଧିକାର କ୍ଷୁଧିତ (୧୭/୧୧), ହୀରାକୁଦ ବନ୍ଧର ରୂପକ (୨୦/୪)

ଷଡଂଗୀ, କୈଳାସ: ବିଦାୟଲଗ୍ନ(୩୮/୯), ମତାନ୍ତର(୩୯/୧୦), ଚାରିଦିନ(୪୧/୨)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ନିହାର ନଳିନୀ : କାହ୍ନୁକୁ ଚଟାଉ (୪୧/୪)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ନୃସିଂହ: ଦୁଇଖୋଜ ସମୁଦ୍ର(୩୦/୫), ପରାଜୟର କବି(୩୧/୧୨), ବିଶ୍ୱାସର ପ୍ରିୟତମା(୪୨/୧୨),ଯେଉଁଠି ଥାଅ ଭଲରେ ଥାଅ(୪୩/୧୦), ଚିତ୍ରପଟ(୩୧/୪),(୪୫/୭), ମଧୁବନ କାଳ ବିପରୀତ(୪୫/୪)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଦୁର୍ଗା ଚରଣ : ବାପା ଏକା ଏକା (୪୯/୩)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ବଂଶୀଧର: ସାକ୍ଷାତ୍(୧୮/୩,୪), ଅନ୍ୟଲୋକ(୧୮/୭), ପ୍ରାର୍ଥନା(୧୯/୫), ବିଧବା ଓ ପ୍ରଜାପତି(୧୯/୮), ଗୋଟିଏ ଚମ୍ପୁ(୧୯/୧୨), ଜଣାଣ(୨୦/୧), ବର୍ଷା(୨୦/୪),ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳରେ ଗ୍ରାମର ଦୃଶ୍ୟ(୨୦/୬),କୋଣାର୍କ(୨୦/୧୨), ମହାଲୋକ ଓ ପାହାନ୍ତା (୨୧/୧୨), ବିନୁପାଇଁ ତୃତୀୟ କବିତା(୨୨/୬), ଈଶ୍ୱର ଶବ୍ଦ(୨୩/୧୦), ପବନ : ପୂର୍ବ

ପୁରୁଷ(୨୪/୧), ଯାଦୁକର(୨୬/୮), ସ୍ଥବିର ଅଶ୍ୱାରୋହୀ(୨୬/୧୧), ନକ୍ସା(୨୭/୮), କାରିଗର(୨୭/୧୧),ସମୁଦ୍ର :ସନ୍ନ୍ୟାସୀ(୨୮/୮), ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ-୧୦(୨୯/୮), ଦୁଇଟି କବିତା(୩୦/୧), (୩୦/୫), ଚର୍ଯ୍ୟାପଦ(୩୦/୭), ଶବରୀଚର୍ଯ୍ୟା(୩୧/୧), ଇତିହାସ(୩୨/୮), ନାବିକ(୩୩/୧୦), ସମୁଦ୍ରକୂଳ(୩୪/୫), ବୁଢ଼ାଲୋକ (୩୪/୭), ଗାଁ ମୁଣ୍ଡେ ଗୃହ (୩୫/୧), ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତର (୩୫/୭), ଅବଲୋକରା (୩୫/୧୧), ନଈ(୩୬/୨), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ(୩୬/୭), ଜୟ ପରାଜୟ(୩୬/୧୨), ଆଖ୍ୟାୟିକା(୩୬/୪), ଆକାଶରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଝୁଲି ପଡିଲେ (୩୭/୭), ବୁଢାଆଣୀ (୪୦/୮), ବିଷାଦଯୋଗ (୪୧/୪), ପିଲାବେଳ(୪୨/୬), ପାହାଡତଳର ଆମଗାଁ(୩୮/୫),ଆସିକା ବନ୍ୟା(୪୨/୧୦), କଟକ(୪୩/୪), ସେ ଜାଣିପାରେନା(୪୩/୧୧), ଘରବାହୁଡା(୪୪/୮), ଯିଏ ଡାକିବାର ଡାକୁଥାଉ(୪୫/୨),(୪୫/୪), ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ(୪୬/୩), ଛୟା ଦର୍ଶନ(୪୬/୯), ଉଡିଯାଉଥିବା ଛାଇ(୪୭/୬), ଯିବାକୁ ହେବ(୪୮/୫), ଫୁଲତୋଳା(୪୮/୧୧), ଡିମିରି(୪୯/୪), ବାଟଚଲା(୪୯/୮), ଶୂନ୍ୟସଂହିତା(୪୯/୧୦), ତାକୁଇ ନେଇ (୫୦/୧), କାହାକୁ ଜଣା (୫୦/୩)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ଇପ୍ସିତ: ପରିଚିତ ଗ୍ରହମାନେ(୪୭/୯)

ଷଡଙ୍ଗୀ, ସରୋଜିନୀ: ପିତାର ବନ୍ଧନ ଖୋଲି(୨୫/୯), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ(୩୭/୮), କେଉଁ କୃଷ୍ଣସାର ମୃଗ(୪୦/୫), ବସନ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନର ଋତୁ(୪୦/୧୨), ତୁମେ ଥରେ ଚାହିଁଲେ ତ(୪୧/୫), ଅନ୍ୱେଷଣ(୪୧/୭), ସୂର୍ଯ୍ୟର ବୃତ୍ତରେ ବୁଲେ(୪୨/୭),ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀ(୪୩/୧), ଆଖି କଥା କହେ(୪୩/୮), ଭାବର ଭିନ୍ନତା(୪୪/୨), କିଛି ସୂର୍ଯ୍ୟ, କିଛି ପ୍ରବଞ୍ଚନା(୪୪/୭), ଇର୍ଷା(୪୪/୧୧), ଅତନ୍ଦ୍ର ଆତ୍ମୀୟ(୪୫/୧), ମଦର ଟେରେସା(୪୫/୪), ଏକଇ ମନ୍ତ୍ରେ ମନ୍ତ୍ରିତ ହେବା(୪୫/୭), ଲାଟୁର୍‌ର ସକାଳ(୪୬/୧), ଚାରୁଚର୍ଚ୍ଚାର ଅଭାବ ତୋଠାରେ(୪୬/୭), ଧରାବତରଣ(୪୭/୧), କେମିତିକା ଭିଜୁଥିବ ତୁମ ଗାଁ(୪୭/୬), କଉସ୍ତୁ ଭମଣି ନୁହେଁ(୪୭/୧୦), ପ୍ରତିଦାନ(୪୮/୧), ମୁଁ ତୁମ ଆତ୍ମଜା (୪୮/୭), ଅନିର୍ଜତା (୪୮/୧୦), ସେଇ ଶିଶୁ ଶ୍ରମିକଟି ପାଇଁ (୪୮/୪), ବ୍ୟବଧାନ (୪୯/୭), ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ (୪୯/୧୦), ଚୁକ୍ତିପତ୍ର (୫୦/୧), ସଂପର୍କ (୪) (୫୦/୩), ଚିରବର୍ଣ୍ଣିନୀ ନୁହେଁ (୫୦/୭), ଯୋଡା ଖାଲି ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ (୫୦/୧୧)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ବିନି : ମୁଁ ଆସିଛି ପୋଛିନିଅ ଲୁହ (୪୧/୯), 'ଦୁଃଖ' (୪୨/୨)

ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ସୁଜାତା : ନୂଆବୋଉ (୩୮/୫)

ସାହୁ, ଅଭିନ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ର: ତୁମର ପରିଚୟ(୧୬/୨)

ସାହା, ଅଶୋକ: କୁଆଡେ ଯିବ(୪୮/୧୨), ସ୍ମୃତିରେଖା(୪୯/୯)

ସାହୁ, ଅନିତା: କେମିତି ମୁଁ ମାନି ନେବି(୪୦/୧୧)

ସାହୁ, ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର: ଶାଶ୍ୱତୀ: ତୋର ଶ୍ୟାମଳ ଇସାରାରେ(୪୬/୩)

ସାମଲ, ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ: ଦିନଟିଏ ଅଧର ହସରେ(୩୩/୧୨), ଧମଯାନ୍ତର(୩୪/୧୦), ଦୁଇଖଣ୍ଡ କବିତା(୪୬/୧୨), ପୂର୍ବାପର(୩୫/୧)

ସ୍ୱାଇଁ, ଅଜୟ: କାପୁରୁଷର ମହାକାବ୍ୟ(୩୫/୩), ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଓ ସମୁଦ୍ର(୩୬/୫), ଆଠ ମାଇଲ ପୂର୍ବରୁ(୩୯/୩), ଶୀତଋତୁ, ଆରତୀମିଶ୍ର, ମୁଁ(୩୭/୨), ବର୍ଷା ମଙ୍ଗଳ(୩୮/୪), ଯାଦୁକର(୩୯/୩), ପୁଷ୍ପାବତରଣ(୩୯/୯), ଅନର୍ଜ୍ଜନ(୪୦/୬), କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ଈଶ୍ବର(୪୧/୬), ଶୀତ(୪୨/୪), ତଥାସ୍ତୁ(୪୦/୩), ଯୋଦ୍ଧା(୪୩/୧୧), ଗାଆଁ(୨)(୪୪/୫), ଅବତାର(୪୬/୩)

ସୁଧୀନ୍ଦ୍ର : ଭୂଦାନ ଯଜ୍ଞ(୫/୫)

ସ୍ୱାଇଁ, ଉଲ୍ଲାସ ଚନ୍ଦ୍ର: ତୁମକୁ(୩୭/୬)

ସାହୁ, କାହ୍ନୁଚରଣ: ଶାନ୍ତିର କବଚ(୧୩/୭), ସ୍ନାୟୁ-ଦୌର୍ବଲ୍ୟ(୧୩/୧୨), ତିନିଜଣ ଯୁଦ୍ଧ ଅପରାଧୀ(୧୪/୯), ତିନୋଟି କାମନା(୧୫/୧), ଦୁଇଟି ଚିଠି(୧୫/୫), ଶ୍ୱେତପତ୍ର(୧୫/୧୦), ଆତ୍ମଲିପି(୧୬/୧୨), ମା ଭୈ(୧୮/୧), ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଏକ ବାନ୍ଧବୀକୁ(୧୮/୮), ଶବଯାତ୍ରା: ଏକ ବିଦଗ୍ଧ ପ୍ରେମର(୧୮/୧୦),ପ୍ରାର୍ଥନା: ଏକ ନୂତନ ସ୍ୱର୍ଗର(୧୯/୭), ରାଜହଂସୀ(୨୦/୨),ଘରପୋଡ଼ି(୨୧/୧୧), ତିନୋଟି ଚିତ୍ର(୨୨/୩), ସମ୍ରାଟ(୨୩/୪), ତପସ୍ୟା(୨୩/୮), ରଙ୍ଗ(୨୪/୪), ନୂତନ ସଂଜ୍ଞା(୨୪/୬), ବିଫଳ ସନ୍ନ୍ୟାସ (୨୪/୧୧),ଦୁଇଟି ଦୃଶ୍ୟ(୨୫/୩), ପଳାୟନ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ(୨୫/୬), ଫୁଲବାଣୀ: କିଛି ସୂଚି(୨୬/୨), ସୁରମାର ସପ୍ତଦଶ ବିବାହ ବାର୍ଷିକୀ(୨୬/୫), ଗୋଲକ ଧନ୍ଦା(୨୬/୭), ହିତୋପଦେଶ–୧୯୭୫(୨୬/୧୨), ଶବ୍ଦର ସମ୍ରାଟ(୨୭/୩), ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ (୨୮/୧), ବଡଠାକୁର (୨୯/୧), ଲହର ଆରପାଖ (୨୯/୧୦), ଭୃତ୍ୟର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ (୩୦/୨), କର୍ମଯୋଗ (୩୦/୮), ସଙ୍କଟମୋଚନ(୩୧/୪), ରାଜ୍ୟରେ ନାହିଁ ନଥିବା ଜଳାଭାବ(୩୨/୪), ମୋ ମା'ର ଜାତକ(୩୪/୧୦), ଗଲା କାଲିର ଶବ (୩୫/୨), ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତିଅଭିଯୋଗ (୩୬/୧୦), ଆଲବମ୍ (୩୭/୧୨), ତୃଷାର୍ତ୍ତ ବୈଶାଖ (୪୧/୫), ପ୍ରେମଭିକ୍ଷା(୪୩/୪), ଭାରତକୁ ଛାଡ(୪୫/୧୦), ବନ୍ଧୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା(୪୯/୬)

ସିଂହ, କନକଲତା: କଟାଳ କରିବୁ (୩୨/୯), ମାନଚିତ୍ର(୩୭/୫)

ସାହୁ, କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର: ସମୁଦ୍ରର ଶୋଷ(୩୬/୮), ଅନ୍ଧାରର ରଙ୍ଗ(୩୭/୧୨), ଜୀବନ୍ୟାସ(୪୪/୪)

ସେନା, ଗିରିଦଣ୍ଡ : ଶ୍ୟାମକୁ ସ୍ମାରକ(୩୫/୮), ପଙ୍କରେ ଫୁଟିଥିବା ପଦ୍ମ(୪୫/୯)

ସେଠୀ, ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରସାଦ : ପୁରୀଯାତ୍ରା(୨୦/୪), ଦାସିଆ ଉବାଚ(୨୧/୧), ସୌଦାଗର(୨୨/୩), ଲୌକିକ ଅଲୌକିକ(୩୫/୧୦)

ସାହୁ, ଜଗନ୍ନାଥ : ନୂଆ ପାଞ୍ଚ (୨୮/୨)

ସାମଲ, ଜୟଶ୍ରୀ : ସପନ ଆଢ଼େଇ ଦେଉ (୩୨/୬)

ସାହୁ, ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୀ : ଫୁଲମତୀ (୩୨/୧୨), କୁଆଁର ପୁନେଇଁ (୩୩/୮), ପ୍ରତିପୂଜା (୩୪/୧୨), ଟୁବିଗଡ଼ିଆ (୩୫/୧୨), ସାଧବ ଝିଅର ଶୋକ (୩୬/୨), ବଉଳପାଟ (୩୬/୧୨),

ଭିତରଶାଳ (୩୭/୩), ପଡ଼ୋଶିନୀ (୩୭/୭), ଭବାନୀ ପାଟଣାରୁ ଯୋଦ୍ଧା (୩୭/୭), ବାଉଁଶରାଣୀ (୩୮/୧୦)

ସିଂହ, ତ୍ରିନାଥ : ଫେରନ୍ତା ପକ୍ଷୀ (୪୬/୬), ପିଲାବେଳ (୪୭/୪), ବାଟ (୪୯/୬), ଏମିତିରେ ଏମିତିରେ (୪୯/୮), ସମୟ ଥାଉ ଥାଉ (୫୦/୨), ମୃତ୍ୟୁଭୋଗ (୫୦/୧୦)

ସାମନ୍ତରାୟ, ନେତ୍ରାନନ୍ଦ : ବିଭ୍ରାନ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ (୨୭/୯), ନିର୍ଜନ ସଂଳାପ (୨୮/୩), ପ୍ରତିବିମ୍ବ (୨୮/୬), ଦୃଶ୍ୟ ବଦଳୁଛି (୨୮/୧୨), ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧ (୨୯/୫), ରତ୍ନ-ସିଂହାସନ (୩୦/୬), ନାଟକର ଶେଷଦୃଶ୍ୟପରେ (୩୧/୧୧), କେବଳ ତୋର ଇଚ୍ଛାକୁ ନେଇ (୩୨/୧୦), ଆମ୍ଭାଭିମାନର କବି (୩୩/୯), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୪/୫), ସୁନାକଣ୍ଢେଇ (୩୭/୬), ନିଃଶବ୍ଦ ଶବ୍ଦ (୩୯/୧୨), କଳ୍କୀ (୪୧/୧୦), ବର୍ଷାରାତି ଝଡ଼ ଓ ଝଙ୍କାର (୩୬/୫),

ସିଂହ, ନନ୍ଦକିଶୋର : ଗୋଟିଏ ଗୀତି : ରୂପ କଞ୍ଚନ (୨୪/୯), ବିରୋଧାଭାସ (୪୫/୧୨), ଗୀତିଜୀବନର ଗୀତି ସପନରେ (୪୭/୧୦), ପ୍ରତିଛବି (୪୯/୨), ମନକୁ କରିଲି କାଠ : ଛାତିକୁ ପଥର (୫୦/୫)

ସିଂହ, ନାରାୟଣ ପ୍ରସାଦ : ଗୀତିକବିତା (୫୦/୮)

ସିଂହ, ସଂଧ୍ୟାରାଣୀ : ପାହାଚ (୫୦/୧୧)

ସାହୁ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି : ହେ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ (୧/୫), ରାତ୍ରିର ତପସ୍ୟା (୫/୭), ପାଞ୍ଚାଳୀର ଘୋଷଣା (୭/୧)

ସାମନ୍ତ, ଦୁର୍ଗା ଚରଣ : ପ୍ରିୟମ୍ବଦା (୪/୮), ମୁଁ ଆସିଚି (୫/୧୧), ପ୍ରଣୟ (୬/୧), ଆମ୍ବ ବିସ୍ମୟ (୬/୪), ସ୍ୱପ୍ନସିଂହାର (୬/୮), କୋଣାର୍କ (୭/୧), ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା (୭/୭), ଲୋକ ହଜିଚି (୭/୯), ବିଳମ୍ବିତାର ହସ (୭/୧୦),ମିସ୍ ଅନିମା ସାହା (୮/୧), ଯତନ ନଗରର ବିଦ୍ରୂପ (୯/୧), ଶିଶୁଚନ୍ଦ୍ର (୯/୯), ଇଙ୍ଗୁରର ଶାଶ୍ୱତ (୧୦/୩)

ସାମଲ, ପ୍ରାଣକୃଷ୍ଣ : ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଶରତ (୧/୭), ରାଗବସନ୍ତ (୧/୧୧), ଚରମ ବ୍ୟର୍ଥତା (୧୦/୧୧)

ସାହୁ, କୃପା ସାଗର : ବିଦାୟ ପୂର୍ବରୁ (୪୭/୭), ସମୁଦ୍ର (୪୮/୨), ଅମୃତ ପୁତ୍ର (୪୮/୬)

ସୁରଞ୍ଜନା : ଆଉ ଆଇନାରେ (୪୮/୧)

ସେନାପତି, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ କେଶରୀ : ସାୟଂକାଳ (୩୪/୯), ତୁମକୁ ବୁଝିବା ବାଟ (୩୫/୧୨), ସ୍ମୃତି (୩୬/୫), ଭାଉଜ'ଭ (୩୬/୧୦), କାରାବାସ (୩୭/୪), କୁଷ୍ଠୀ (୩୭/୧୨), ଡାକ ନାହିଁ (୩୮/୫), ଡାକବାଇା (୩୯/୨), ପଘା (୩୯/୮), ମାଲୁଣି (୪୦/୩), ଘରଚଟିଆର ସ୍ୱପ୍ନ (୪୦/୧୨), ମୃଗୟା (୪୧/୩), କେତେ ଦିନରୁ ଖୋଲି ନ ଥିବା ଆଲବମ୍ (୪୨/୭), ନଈବଢ଼ି (୪୨/୯), ଏଇ ବଣରେ ରହିଥା (୪୩/୫), ନଈପହଁରା (୪୩/୧୦), ଭୂମି (୪୪/୩), ସତ୍ୟବାନ (୪୪/୬), ମାମୁଲି କବିଟିଏ (୪୫/୩), ଜାରା (୪୫/୯), ପୁତନା (୪୬/୭),

ଭିକ୍ଷା (୪୮/୩), ସାପଘର (୪୮/୮), ଅଠରବର୍ଷ ପରେ (୪୯/୫), ଧୂଳି (୪୯/୮), ପବନର ଖେଳ (୫୦/୧୦)

ସାହୁ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ କୁମାର : ନା ସେମିତି କିଛି ଘଟେନା (୩୬/୯), ନର୍ସ (୩୭/୩)

ସୁଜାତା, ପ୍ରିୟମ୍ବଦା : ଜେବୁନ୍ନିସା (ଭାଷାନ୍ତର) (୪୪/୧୧), ହେତେ ସୁଲଭ (ଭାଷାନ୍ତର) (୪୨/୨)

ସାହୁ, ବନବିହାରୀ : ବି. ବର୍ମର ଘରେ (୨/୧୨)

ସାହୁ, ଦୀନବନ୍ଧୁ : ବାଟଭୁଲା କଥା (୪୯/୧୨), ଓଢଣା ତଳର ଚାହାଁଣି (୫୦/୪)

ସାହୁ, ବସନ୍ତ କୁମାରୀ : ବିରାମ (୧୬/୧୨), ପ୍ରହେଳିକା (୧୭/୮)

ସାମଲ, ବସନ୍ତ କୁମାର : କବିତା ରାଉତ (୨୩/୯), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୪/୧୨)

ସେନାପତି, ବନମାଳୀ : ତୃତୀୟ ନୟନ (୨୭/୨), ଉତ୍ତରଣ (୩୩/୧୦)

ସାହୁ, ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ : ସମୁଦ୍ର-ସୁନ୍ଦରୀ (୩୦/୫), ସବୁ ଶେଷ ହେବାର ପର୍ବ (୩୨/୧୨), ଅଭିନୟର ମଣିଷ (୩୩/୫), ବସ୍ତ୍ରଯାତ୍ରା (୩୩/୧୦), କୁତବମୀନାର କାନ୍ଦି ପାରେନା (୩୪/ ୩), ନୂପୁର (୩୪/୮), କୁଞ୍ଚନ (୩୫/୨), ଟୁରିଷ୍ଟ (୩୫/୯), କନ୍ୟାଦାନ (୩୬/୧), ଚିତ୍ରାରଥ (୩୬/୬), ଭୁଲିଛ କି ଗାଁ (୩୬/୧୧), ରଙ୍ଗୀନ୍ ଟି.ଭି (୩୭/୫), ଯେଉଁ ଦୃଶ୍ୟ ସତ୍ୟ, ସେଇ ଦୃଶ୍ୟ ମିଛ (୪୦/୪), ଅନେକ ଭୟରୁ କିଛି (୪୦/୯), ପ୍ରତିମା (୪୪/୫), ଇଚ୍ଛା ହୁଏ (୪୬/୬), ସମୟର ଉପହାର : ନୀଡ଼ (୪୭/୧୨), ସମୟର ଛବି ଦେଖ (୪୮/୮)

ସାହୁ, ବିଷ୍ଣୁ : ବର୍ଷା ସଙ୍ଗୀତ (୩୮/୪), ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ (୩୯/୨)

ସ୍ୱାଇଁ, ବୀରକିଶୋର : କାଗଜ ବଣର ବାଘ (୪୨/୫)

ସୁନାନୀ, ବାସୁଦେବ : ମେହେଫିଲ୍ (୪୫/୩), ପ୍ରିୟ ସହରବାସୀ (୪୬/୨), ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ (୪୬/୯), ମୁଣ୍ଡ (୪୮/୬), ଘଟରେ ବନେଇବି (୪୯/୮), ମହୁଲି ଭୋକ (୫୦/୪), କୁରେ ପତ୍ର (୫୦/୧୨)

ସ୍ୱାଇଁ, କିଶୋର : ଅଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ (୩୮/୫)

ସିଂହଦେଓ, ରୂପେନ୍ଦ୍ର ନାରାୟଣ : ମରଣ (୨୦/୪)

ସାହୁ, ମୂରଲୀମୋହନ : ଅଘିଭାଷାର ବିହଙ୍ଗୀ ମୋର (୧୬/୧୦), ଏ ଖବର ସାଗର ତଳର (୧୬/୧୧), ନିରୂପାୟ କବି (୧୭/୧୦), ସେ ରାତିର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କବିତା (୧୮/୧୧), କେତେ ଯେ (୧୯/୧୦), ଉତ୍ତର ପଦାବଳି (୧୯/୧୨), ସବୁଜସ୍ୱପ୍ନର ଦିଗନ୍ତ (୨୦/୧), ନଭୋହୀନ (୨୧/୪), ନିୟୋଜନ (୨୧/୯), ପଦଧୂଳି : ଆସନ୍ନ ବସନ୍ତ (୨୧/୧୧), ଓ ଲୋହିତ ନିଜସ୍ୱଦର୍ଶନ (୨୨/୨), ଆଂଶିକ ରଙ୍ଗୀନ (୨୨/୧୦), ଚାରୋଟି ପୃଥକ୍ କବିତାର ପଦଧ୍ୱନି (୩୫/୨), ପରସ୍ପର ବିଲମ୍ବିତ ଲଗ୍ନ (୩୫/୧୦), ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ (୩୬/୨), ମଣିଷ (୩୬/ ୯), ଦୁଃଖ ମୋର ନିଜ ଲୋକ (୩୭/୯), କବିତା ଯୋଡ଼ିଯାଉଁଛି (୩୭/୫), ବାଣିଜ୍ୟ (୩୯/୫), କାଉ ପ୍ରଜାପତି ସମ୍ବାଦ (୪୦/୭)

ସାମଲ, ମୂରଲୀଧର : ପ୍ରତିବାଦ ଶୂନ୍ୟମଣିଷ ପାଇଁ (୩୯/୧୨)

ସାମଲ, ପ୍ରୀତିଧାରା : ପ୍ରଶ୍ନ (୪୮/୧୨)

ସ୍ମୃତିରେଖା : କୁନିଝିଅ (୪୭/୭)

ସାଥୁଆ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ : ନିର୍ବାଣ (୪୯/୨), ଆବରଣ (୪୯/୫), ନାୟକ(୪୯/୮)

ସାହୁ, ଯୁଗଳ କିଶୋର : ତୁମେ ଆସ (୩୯/୩)

ସାହୁ, ମୁରଲୀଧର : ରାସ୍ତା (୪୯/୧୨)

ସାହୁ, ଯୋଗାନନ୍ଦ : ଶୋଭାବତୀ (୪୦/୬)

ସାହୁ, ଯଯାତି କିଶୋର : ସବୁଠି ତୁମରି ସତ୍ତା (୪୫/୯), ପାଳଭୂତ (୪୭/୨), ବାଉଁଶରାଣୀ (୪୮/୮), ଦେବଦାସୀ (୪୯/୪), ଗୃହସ୍ଥ (୪୯/୧୨)

ସିଂହ, ରବି : ଲାଲ-ପାଗୋଡ଼ାର ପ୍ରେତ (୧୪/୩), ଯଉବନ ଆଜି ଅଗ୍ନି ଯୁଗର ପୁରୋହିତ (୧୫/୧), ଆମନ୍ତ୍ରଣ (୧୬/୨), ରୁଦ୍ରପ୍ରେମିକ (୧୬/୪), ହେ ମୋର ଯୁଗଳ ପଦ (୧୬/୭), ସମ୍ଭାଷଣ (୧୬/୯), ଅଭିମାନର ଶିଳାଲେଖା (୧୭/୧), ସ୍ମୃତି-ସମାଧିତଳ (୧୭/୫), ଉଦାତ୍ତ ଭାରତ (୧୭/୭), ମାଟି (୧୭/୮), ସିଗାରେଟ୍ (୧୭/୧୦), ଅଗ୍ନିପକ୍ଷୀ (୧୮/୧), ଧ୍ୱଂସବାଣୀ (୧୮/୫), ଏଇ ମୁଁ ଫିିଙ୍ଗିଲି ବୋମା (୧୮/୯), ପ୍ରଣାମ ! ପ୍ରଣାମ ! (୧୮/୧୧), ମାଫକର ସଖା (୧୯/୧), ଗୋଟିଏ ଉଦ୍‌ବେଗ (୨୧/୩), ହେ ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ମୋର (୨୧/୯), ଆବାହନ (୨୨/୩), ମୃତ୍ୟୁହୀନ (୨୪/୬), ତୁ ନିଜେଇ ଏକ ବିଦ୍ୟାଳୟ (୨୪/୮), ପୂଜାରିଣୀ (୨୫/୧), ଜୀବନଦୟା (୨୫/୩), ଅନୁବାଦ କର (୨୫/୭), ଛବି (୨୫/୧୦), ରକ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ (୨୬/୧), ରଣସଙ୍ଗୀତ (୨୬/୩), "ଶାନ୍ତି" ବୋମା (୨୬/୫), ପ୍ରଗତି ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (୨୮/୯), ନାବିକ (୨୮/୧୧), ଶୂନ୍ୟପଦ୍ମ (୩୯/୬), ବିଦ୍ରୋହୀ ବାଲ୍ମୀକି (୩୯/୧୦), ମଣିଷ ପାଇଁ (୪୦/୧), ପାଉଁଶର ପଦାବଳୀ (୪୦/୪), ଉତ୍କଳିକା (୪୦/୭), ଷ୍ଟାଲିନ୍ (୪୦/୯), ଏ ସେହି ଭାରତ (୪୦/୧୦), କବି କବିତାର କଥା (୪୧/୧), ଜର୍ଜିଆ (୪୧/୨), ଯୁଧିଷ୍ଠିର (୪୧/୫), ଶେଷଇଚ୍ଛା (୪୧/୭), ବିଷମୁଖ (୪୧/୧୦), ଅଗ୍ନକ୍ରାନ୍ତି (୪୨/୧), ଜୀବନରେ ଯାହାକୁ ଭଲପାଏ ମୁହିଁ (୪୨/୪), ଭୋଅଟ ଭାବନୀ (୪୨/୬), ମଣିଷ (୪୨/୧୦), ଅମର ଇରାନ (୪୩/୧), ଆଜି ଯେତେ ବେଳେ (୪୩/୫), ପ୍ରଳୟ ପୟୋଗ (୪୩/୭), ଅଶ୍ୱଯୁଥ (୪୩/୯), ଜନଭାଗବତ (୪୩/୧୫), ଲୋହିତ ସଂକ୍ରାନ୍ତି (୪୪/୧), ଆଉଥରେ (୪୪/୪), ଲୋବାଟର କବିତା (୪୪/୭), ଷାଖୁ (୪୪/୧୦), କବିବଧୂ (୪୫/୧), ହାତ (୪୫/୩), ଏକଲବ୍ୟ (୪୫/୭), ବେକାର କଥା (୪୫/୯), ହେ ଅର୍ଜୁନ (୪୬/୧), ଆଲୋଡ଼ା (୪୬/୪), ଧୂମକେତୁ (୪୬/୭), ବେରସିକ (୪୬/୧୦), ବିଶ୍ୱରୂପ (୪୭/୧), ବର୍ଷା ଆସେ (୪୭/୪), କାବ୍ୟରେ ହେଉ ଜୟ (୪୭/୬), ସତର୍କ ବିଶ୍ୱ (୪୭/୧୦), ଧର୍ଷିତା ଶ୍ୟାମଳୀ (୪୮/୧), ସନ୍ଧାନୀ (୪୮/୪), ଜନ୍ମ ହୁଅନା (୪୮/୭),

ଶିଳା-ସ୍ଖଳନ (୪୮/୧୦), ଗୋପନ ପ୍ରିୟା (୪୯/୧), ତମେ ତ ଆସିଲେ (୪୯/୪), ଖସାଅ ମୁକୁଟ (୪୯/୭), ଆସ କିଏ ଆସ (୪୯/୧୦), ଶପଥ କରୁଛି (୫୦/୧), ସେତିକି ଥାଉ (୫୦/୩), ମାଟିର ଡାକ (୫୦/୧୦)

ସେନାପତି, ରଘୁନାଥ : ଉଦୟନ (୨୪/୧୨), ଶରଶଯ୍ୟା (୨୫/୮)

ସାହୁ, ରାମକୃଷ୍ଣ : ଧୂଳି (୩୪/୬), ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା (୩୫/୧୦), ପର୍ଶୁରାମର ସକାଳ (୩୬/୪), ମାଟି ଖୋଳୁ ଖୋଳୁ (୩୬/୧୦), ନରୋତ୍ତମ (୩୭/୬), ଘୃଣା କରିବା ଯଦିକର, କିନ୍ତୁ ସହ୍ୟକର ମୋର ପାଗଳ ଔଦ୍ଧତ୍ୟ (୩୮/୨), ଅନ୍ଧଦେଶ ଓ ଧୂର୍ତ୍ତ ଶୃଗାଳ (୩୮/୮), ଆମେ କେଉଁମାନେ (୪୦/୧୦), ଛାୟାପଥ (୪୧/୧୦), ଧିକ୍ ଆମର ପୌରୁଷ (୪୨/୧୨), ଅଧାରାତିରେ ସକାଳ (୪୩/୫), ଯାତ୍ରା (୪୪/୬)

ସାହୁ, ରୁକ୍ମଣୀ : ଉତ୍ତରାଉବାଚ (୩୫/୯), ଚିଠି (୩୭/୨), ଶୋଷ (୩୭/୧୨)

ସାମନ୍ତରାୟ, ରମାକାନ୍ତ : ଲୁଚକାଳି (୪୯/୩)

ସେନାପତି, ରବିନାରାୟଣ : ନିର୍ବାଚନ (୪୦/୨), ସମୁଦ୍ର (୪୩/୧୨)

ସୂପକାର, ଶୁଭାଙ୍କର : ତୁମେ କି ଫେରିବ କବି (୧୭/୪)

ସ୍ୱାଇଁ, ସିପ୍ରା : ପୋଷ୍ଟମର୍ଟମ (୪୯/୩)

ସାହୁ, ସନ୍ତୋଷ : ଜୀବନର ଗୀତ (୪୧/୧୨), ବାପା (୪୩/୩), ଇଷ୍ଟାଛଡା (୫୦/୩)

ସାହୁ, ହାଡ଼ିବନ୍ଧୁ : ପରିଚୟ (୧/୧)

ସାମଲ, କ୍ଷିରୋଦ କୁମାର : ମଧ୍ୟାହ୍ନର ସ୍ୱର (୩୫/୬), ପ୍ରଥମ ସକାଳ (୩୬/୧୨), ନଦୀ ନପୁଂସକ (୪୬/୯)

ସାହୁ, ଲବଣ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର : ପ୍ରତିବେଶ (୪୩/୧୨)

ହୋତା, ନିହାରରଞ୍ଜନ : ମେଘ (୧୯/୧)

ହରିଚନ୍ଦନ, ନୀଳାଦ୍ରି ଭୂଷଣ : ତର୍ଯ୍ୟାଗୀତିରୁ (୧୯/୨), ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ (୧୯/୬), ସ୍ୱାକ୍ଷର - କୌଣସି କରୁଣ ମୂହୂର୍ତ୍ତରେ (୧୯/୧୧), ଅପେକ୍ଷା (୨୦/୨), ପାପର ଅନ୍ୟ ରୂପ (୨୦/୯), ଗୋଚର (୨୧/୮), ପାହଚ (୨୨/୧୧), ସକାଳ (୨୩/୧), ପାଦଚିହ୍ନ (୨୩/୧୧), ଗ୍ୟାଲେରୀ (୨୪/୨), ଅରଣ୍ୟର ରାସ୍ତା (୨୫/୧), ପକ୍ଷୀମାନେ କାହୁଁ ଥିବେ (୨୫/୬), ପ୍ରତୀକ୍ଷା (୨୫/୧୧), ଶୁଭରାତ୍ରି (୨୬/୩), ହାତ (୨୬/୭), ଦର୍ପଣ (୨୬/୧୧), ପକ୍ଷୀରାଜ ଓ ପିଲାଟି (୨୭/୩), ଦାସୀପୁତ୍ର (୨୭/୯), ଶକ୍ତିପୂଜା (୨୮/୯), ସୂର୍ଯ୍ୟ (୨୯/୨), ସେ ଖବର କାଗଜ ପଢ଼ନ୍ତି (୨୯/୫), ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ଓ ଆତ୍ମଚରିତ (୨୯/୮), ନାଟକର ନାୟକ ନାହିଁ (୨୯/୧୦), କାରାଗାରର ଆଲୋକ (୩୦/୧), ଭଗ୍ନଦୁର୍ଗ (୩୦/୭), ପୂର୍ବ ପଠିତ ବିଷୟର ପୁନରାଲୋଚନା (୩୦/୧୧), ଗାଈଆଳର ଶେଷଦିନ (୩୧/୧), କୁଲି (୩୧/୭),

ସାମ୍ୟାଦିକ (୩୧/୧୧); ମାଆ ପାଇଁ (୩୨/୨), କାରାଗାରୁ ଇନ୍ଦ୍ରରାତି (୩୨/୮), ଅଚାନକ ବୃହନ୍ନଳା (୩୩/୧୧), ଘର ପୋଡ଼ିର ଦୃଶ୍ୟ (୩୯/୬), ଶୈଶବ (୪୧/୫), ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଛାତ (୪୩/୮), ଶିଶୁ (୪୫/୧), ଋତୁର ପ୍ରଥମ ଫୁଲ (୪୫/୭), ମୁହଁ ପୋତି ତଳକୁ ଚାହିଁବା ଭଲ (୪୬/୧), ଆହୁରି ବଞ୍ଚିଯିବୁ କେତୋଟି ବର୍ଷ (୪୬/୭), ଦୁଇଶହ ବର୍ଷର ବରଗଛ (୪୭/୧), ଅନ୍ୟଲୋକର ମୁହଁ (୪୭/୬), ପିଲାଟିର ସ୍ୱର ଶୁଣାଯାଏ (୪୮/୧), ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା (୫୦/୧)

ସାଗର, ସୁରେଶ : ପାଣି (୪୭/୧୨), ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧା (୪୮/୧୨), ମେଲାଣି (୪୯/୧୦), ଅଜ୍ଞାତବାସ (୫୦/୪), ଅଟକଳ (୫୦/୯), ତଲଟା (୫୦/୧୨)

ସାହୁ, ଶର୍ମିଷ୍ଠା : ଅଭିସାର (୪୭/୮), ବର୍ଷା (୪୮/୯)

ହୋତା, ମନୋରଞ୍ଜନ : ଚାରୋଟି କବିତା (୧୩/୯), (୧୪/୮), ତିନୋଟି କବିତା ଅନୁବାଦ (୧୫/୩), (୧୬/୭)

ହୋତା, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ : ବା ଯୋଗ ବୁ ସମାନ ବାବୁ (୪୯/୬)

ହୋତା, ସାତକଡ଼ି : ମୁଁ (୯/୨), ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସ୍ମୃତି (୧୨/୯), ଚିରନ୍ତନ (୧୭/୩)

ହୋତା, ଶରଦଭୂଷଣ : ବାୟାପାଇଁ ଗୋଟିଏ କବିତା (୨୯/୯)

ହୋତା, ସ୍ମିତା : କାହିଁକି ଲେଖିବି କବିତା (୪୫/୨), ପାପପରି.....ପୁଣ୍ୟପରି (୪୮/୧୧), ମରୁମାୟା (୪୯/୧୨)

ହାସନ, ଶ୍ରୀ କୁମାର : ଭାରତବର୍ଷ (୩୩/୬), ଯିଏ ଯେମିତି - ଯିବାବେଳ ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପଡା (୩୪/୩), ନା, ତା'ର ଲୁହଧାର ପୋଛନାହିଁ (୩୫/୭), ମନବୋଧ ଚଉତିଶା (୩୬/୨), ଭଲ ପାଇବାର ଶୁଖିଲା ରୁଟି ଖଣ୍ଡେ ଲୋଡ଼ା (୩୬/୭), ଶରଧାବାଲି (୩୭/୭), ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅମର ଗଳି ହିଁ ମୋର ରାସ୍ତା (୩୮/୧୨), ଜଙ୍ଗଲ (୪୨/୧୨), ପଞ୍ଜାବକୁ ଚିଠି (୪୪/୩), ନରେଶ ମେହେଟାଙ୍କର ଦୁଇଟି କବିତା (୪୫/୬), ଗ୍ରାମୋଫୋନ (୪୬/୧୦), ଯୋଗେଶ୍ୱରୀ କଲୋନୀରେ ବର୍ଷା (୪୭/୯), ଏ ତମର କେମିତି ଭଲ ପାଇବା ଯେ (୪୮/୩), ଆକାଶରେ ମେଘ ଉଠିଲେ (୪୮/୧୦), ଥିଲାବୋଲି ଯାଉଥିଲି ଘର (୪୯/୧୧), ଜୀବନ ସାରା ଲେଖିବି ଲେଖିବି ବୋଲି (୫୦/୩), ସୋନିଆ (୫୦/୧୧)

ଲେନିନ, କୁମାର : ଚିତ୍ରବନ୍ଧୀତ୍ୱ ଚିରକାଳ (୪୨/୫), କା' (୪୨/୧୧), ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତ (୪୩/୯), ବିରୋଧଭାସ (୪୪/୪), ଆତ୍ମନେପଦୀ (୪୪/୧୨), ଛାୟାଦୃଶ୍ୟ (୫୦/୧୦)

ଲେଙ୍କା, କୈଳାଶ : ଶବ୍ଦ ଓ ସ୍ରୋତ (୧୭/୫), ମହାପୁରୁଷ (୧୮/୯), ଦୁଇଟି ଅବସ୍ଥାର ଦୁଇଟି କବିତା (୧୯/୩), ପ୍ରାର୍ଥନା (୨୧/୩), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୫/୮), ଏକ ନୂତନ ଉପତ୍ୟକାର ଅନୁଭୂତି (୨୭/୬), ମୁଁ ଶୂନ୍ୟପୁରୁଷ (୨୮/୨), ଶୁଣରେ କୁମର (୪୪/୭), ଅନାମ କବିତା (୪୫/୭), ଶୂନ୍ୟବଖାଣ (୨୮/୭), ଦୁହା (୩୩/୭), ମୁଁ ଏକ ଓଲଟ ବୃକ୍ଷ , ବିଗତ ଦିନର (୩୧/୮), ସମ୍ପର୍କ (୪୭/୧୦), ଅକ୍ଷରେ ଲାଗିଛି ନିଆଁ (୪୮/୧୦), ଏମିତି ଈଶ୍ୱର (୪୯/୫)

ଲେଙ୍କା, କମଳାକାନ୍ତ : ନିଜକୁ, ନିର୍ଜନ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ (୧୯/୩), ମୋ ମୃତ୍ୟୁର କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପୂର୍ବରୁ (୧୯/୧୦), ମୋ' ମା ପ୍ରତି (୨୦/୭), ପ୍ରାର୍ଥନା : କିଞ୍ଚିତ୍ ତୁମକୁ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଜକୁ (୨୦/୧୨), ଦ୍ୱିପ୍ରହର (୨୧/୮), ଏ ଥାନ ନିଲଠା ସାହି (୨୧/୧୦), ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ (୨୨/୬), ବର୍ତ୍ତମାନ (୨୨/୧୨), ହସ୍ତାକ୍ଷର (୨୩/୩), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୩/୮), ଅଧିକାର (୨୪/୬), ଉପହାସ (୨୪/୧୨), ସନ୍ନ୍ୟାସ (୨୫/୪), ଦୁଇଟି କବିତା (୨୫/୯), ଘୂପାନ୍ତର (୨୫/୧୨), ଉନ୍ମୋଚନ (୨୬/୩), ଚଢ଼େଇ (୨୬/୭), ଛେରାପହଁରା (୨୭/୪), ମହାଯାତ୍ରା (୨୭/୮), ଫେରିବାଲା (୨୭/୧୧), କଥାର ମଞ୍ଜି (୨୮/୨), ଅପେକ୍ଷା କେବଳ (୨୮/୭), ଭୁଲ (୨୯/୨), ଥିଲେ ଯାହା ନ ଥିଲେ ବି (୩୦/୧), କିଏ ଜାଣେ କେତେବେଳେ (୩୦/୫), ଦୁଇଟି କବିତା (୩୦/୭), (୩୧/୧), ବିଧର୍ମୀ (୩୧/୭), ଯେଉଁ ସବୁ ବିଷୟରେ (୩୨/୧), ଠାକୁର ଘରେ କିଏ ! (୩୨/୪), ଛବିଟିଏ (୩୩/୭), ପ୍ରସ୍ତୁତି (୩୪/୧), ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ମନପଡ଼ (୩୪/୭), ଡ଼ାଏରୀ କବିତା -୨(୩୫/୧), ବାଟୋଇ (୩୫/୭), ଭଲକବି ମନ୍ଦକବି (୩୬/୧), ତିନୋଟି କବିତା (୩୬/୭), (୩୭/୧), ଡାଏରୀ କବିତା -୪ (୩୭/୮), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୧/୨), ଗଛ କଟାଳି ପ୍ରସଙ୍ଗ (୪୧/୮), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୨/୧), ସବୁବେଳେ ହସ ହସ (୪୨/୬), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୩/୧), (୪୩/୭), (୪୪/୧), (୪୫/୧), ଅପାରଗ ଶବ୍ଦ : ମୁକ୍ତିର ଇସାରା (୪୬/୧), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୬/୭), ପ୍ରିୟତମ (୪୭/୧), (୪୭/୬), ଦୁଇଟି କବିତା (୪୮/୧), ପ୍ରିୟତମ (୪୮/୪), (୪୮/୭), (୪୯/୧), ଯେବେ ଆସୁଚ ଆସ (୪୯/୭), ପ୍ରିୟତମ (୪୯/୧୦), କାହାପରି ଜଣାଯାଏ (୫୦/୧), ଯାଇଚ, ଭଲକରିଚ (୫୦/୬)

ଲେଙ୍କା, ଯୋଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ : ସ୍ମୃତିସ୍ତମ୍ଭ ପାଖରେ (୩୦/୬)

ଲ.ସି. : ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରାଜଗୁରୁ (୫/୬)

ଲୀନା : ନାଡି ଫୁଲ ହୋଇ (୪୮/୧୦)

❑❑❑

ଗୋବିନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ ସମକାଳୀନ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ସୂଚିପତ୍ରରେ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଲ୍ଲେଖ। ଅସୁରେଶ୍ୱର ପ୍ରଗଣାନ୍ତର୍ଗତ ଘଣ୍ଟାଳ (କ୍ଷତ୍ରିୟ ସାହି)ରେ, ୪.୫.୬୭ ମସିହାରେ ଏହି ତରୁଣ ପ୍ରତିଭାଙ୍କ ଜନ୍ମ। ଜୀବନର ଅଜସ୍ର ଘାତସଂଘାତର ତିକ୍ତ ଅନୁଭୂତି ମଧ୍ୟରେ, ସେ ତଥାପି ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିରେ ସକ୍ରିୟ।

ସାମ୍ବାଦିକତା ବୃତ୍ତି ସହିତ ସାରସ୍ୱତ ବ୍ରତର ମନୋଜ୍ଞ ସମନ୍ୱୟରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭା ତାଙ୍କୁ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଚିହ୍ନାଇ ଦିଏ ଆଜିର ପାଠକ ପିଢ଼ି ନିକଟରେ। ତାଙ୍କ କଲମର କେତୋଟି ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କୃତି: ଅତୀତ କହେ କଥା, ମହାନ୍-ମୁନିମନୀଷୀ, ଅମର ଶହୀଦ: ଅମର ସନ୍ତାନ (ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ), ସ୍ମରଣୀୟ ଶହୀଦ, କଥାକାର ରାଜକିଶୋର (ସମ୍ପାଦନା), ରକ୍ତଚୁମ୍ବନ (ସମ୍ପାଦନା) ଇତ୍ୟାଦି।

ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚାର ସମିତି ପ୍ରକାଶିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାସମ୍ପନ୍ନ ଶିଶୁ-କିଶୋର ପତ୍ରିକା 'ମୀନାବଜାର'ରେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପାଦନାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ।